

Institut

Memòria

d'Estudis

CVRS 2005-2006

Catalans



Institut

Memòria

d'Estudis

CVRS 2005-2006

Catalans



**I**

Memòria

**'E**

2005-2006

**C**

Disseny d'Enric Satué

© Institut d'Estudis Catalans  
Carrer del Carme, 47  
08001 Barcelona

Compost per Víctor Igual, SL  
Carrer Peu de la Creu, 5-9  
08001 Barcelona

Imprès a Service Point F.M.I., S.A.  
Carrer de Pau Casals, 161-163  
08820 El Prat de Llobregat

Dipòsit Legal: B. 54967-2008

# Índex

## 13 Presentació

---

### 17 I. Òrgans de govern

- 17 El Ple
  - 17 Equip de Govern
  - 17 Consell Permanent
  - 18 Consells de govern de les seccions
    - 18 Secció Històrico-Arqueològica
    - 18 Secció de Ciències Biològiques
    - 18 Secció de Ciències i Tecnologia
    - 18 Secció Filològica
    - 19 Secció de Filosofia i Ciències Socials
  - 19 Presidents de les societats filials
  - 22 Estructura funcional
  - 23 Estructura administrativa
  - 24 Nòmina del personal
- 

### 27 II. El Ple

- 27 Resum de les sessions plenàries i dels debats
- 41 Declaracions institucionals
- 42 Els membres
  - 42 Semblances d'antics membres
    - 42 Jordi Rubió i Balaguer, *per Josep Massot i Muntaner*
    - 64 Pompeu Fabra i Poch, *per Joan Solà i Cortassa*
    - 96 Antoni Esteve i Subirana, *per Jacint Corbella i Corbella*
    - 124 Francesc Martorell i Trabal, *per Albert Balcells i González*
  - 144 Nous membres
    - 144 Secció de Ciències Biològiques
      - 144 Miquel Vilardell i Tarrés
    - 146 Secció de Ciències i Tecnologia
      - 146 Albert Gras i Martí
      - 148 Joan Genescà i Llongueras

150	Secció Filològica
150	Cosme Aguiló Adrover
152	Rafael Caria
154	Michel Contini
155	Jordi Joaquim Costa i Costa
157	Joan F. López Casanovas
158	Josep Quer i Villanueva
160	Artur Quintana i Font
161	Lídia Rabassa Areny
162	Enric Ribes i Marí
164	Alan Yates
166	Secció de Filosofia i Ciències Socials
166	Gabriel Amengual Coll
168	Josep M. Bricall i Masip
170	Maria Dolors Garcia Ramon
172	Josep M. Panareda Clopés
173	M. Àngels Pascual de Sans
175	Membres emèrits
175	Secció Filològica
175	Francesc Vallverdú Canes
177	Necrologies
177	Pere de Palol i Salellas
179	Josep Egozcue i Cuixart
184	Robert Pring-Mill
186	Iuri Nicolàievitx Verxinin
187	Nòmina de membres
187	Membres numeraris i emèrits
189	Membres corresponents
<hr/>	
191	<b>III. Les seccions</b>
192	Secció Històrico-Arqueològica
192	Crònica
196	Membres
202	Secció de Ciències Biològiques
202	Crònica
205	Membres



209	Secció de Ciències i Tecnologia
209	Crònica
212	Membres
216	Secció Filològica
216	Crònica
223	Membres
229	Secció de Filosofia i Ciències Socials
229	Crònica
231	Membres

---

#### 235 IV. Memòria econòmica

---

#### 255 V. Activitat institucional

255	Inauguració del curs
255	Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans
258	Discurs del conseller primer, Josep Bargalló
260	Lliçó inaugural
260	Antoni Gaudí i el disseny estructural. La síntesi de la geometria i de la resistència, <i>per Pere Roca</i>
277	Convenis de col·laboració
279	Representació en institucions
279	Institucions d'àmbit català
281	Institucions d'àmbit estatal
282	Institucions d'àmbit internacional
282	Patronats
285	Caixes d'estalvis
286	Intervencions institucionals
286	Visitants il·lustres
287	Assistència a actes, visites i missions institucionals
297	Premis i distincions
299	Delegacions
299	Delegació de Perpinyà
299	Delegació de Castelló
299	Delegació de Lleida
299	Delegació d'Alacant

---

- 301 VI. Activitat de recerca**
- 301** Programes de recerca
- 301** Secció Històrico-Arqueològica
- 301** Banc de dades de monedes catalanes
- 301** Catalunya Carolíngia
- 302** Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
- 302** Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó
- 304** Corpus textual de la Catalunya del Nord
- 305** Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)
- 305** De Barcelona a València. Els orígens del patriciat urbà en el marc de l'expansió catalana del segle XIII (1238-1338)
- 307** *De re frumentaria*: Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals a la baixa edat mitjana
- 309** Edició de les obres de Valentí Almirall
- 309** El discurs de fundació de les institucions científiques catalanes de la segona meitat del segle XVIII i començament del XIX
- 310** El Fons Pere Calders. Estudi i edició
- 311** El *Llibre de faristol* de Pau Villalonga
- 311** Estudi i edició de l'epistolari grec d'Antoni Rubió i Lluch
- 311** Història de l'Institut d'Estudis Catalans
- 311** Llatí i escriptura als Països Catalans
- 312** Materials de les coves prehistòriques de Serinyà
- 313** Recerca arqueològica a Guissona
- 314** Preparació per a l'edició dels llibres de matrícula de les insaculacions (llibres de l'ànima) de la Generalitat de Catalunya (1493-1714)
- 314** Repertori de manuscrits catalans 1474-1714
- 315** Forma Orbis Romani (FOR) - Forma Conventus Tarraconensis
- 317** Secció de Ciències Biològiques
- 317** Anàlisi preliminar de les propietats immunomoduladores dels fitosterols
- 317** Bibliografia. Banc de dades sobre biodiversitat a Catalunya
- 318** Bateria de tests verbals
- 319** Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)
- 319** Animals endèmics de Catalunya. Projecte de catalogació i increment de visibilitat
- 320** Flora i cartografia de les plantes i la vegetació
- 320** a) Flora i cartografia de briòfits

320	b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)
321	c) Cartografia de la vegetació de Catalunya
321	d) Biodiversitat micològica de Catalunya
323	Galeria de científics catalans
324	Les plantes llenyoses dels boscos de Catalunya: diversitat i caracterització ecològica
324	Llibre vermell de les plantes vasculares endèmiques i amenaçades de Catalunya
325	Reconstrucció del poblament humà a Catalunya: anàlisi i genètica
326	Secció de Ciències i Tecnologia
326	Biblioteca Matemàtica Digital
327	Diccionari de Ciència i Tecnologia (DiCiT)
327	Matemàtiques a l'abast: de l'alemany al català
328	Millora del disseny de la tenora
329	Servei d'Arxius de Ciència: consolidació i expansió
331	Síntesi d'esllavissades de Catalunya
332	Secció Filològica
332	Atles lingüístic del domini català
332	Cooperació en neologia catalana: desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet
334	Diccionari del Català Contemporani - Diccionari descriptiu de la llengua catalana
335	Epistolari de Josep Sebastià Pons
337	Estudis Romànics
337	Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (ab anno dccc usque ad annum mcxxi)
338	Secció de Filosofia i Ciències Socials
338	Arxiu de Textos Catalans Antics
339	Capitals lingüístics i empreses
339	Dinàmica i evolució dels paisatges de ribera dels rius Foix i Amadorio
340	La representació de l'espai a les cartes portolanes itàliques i catalanes
341	Narracions en la pedagogia i en la didàctica
341	Pedagogia política i transformació social. L'educació en el context de la fundació de l'IEC
342	La periodística científica als Països Catalans. Història dels gèneres i dels recursos redaccionals aplicats a la divulgació de les ciències experimentals i socials en els mitjans de comunicació d'expressió catalana

- 344 Centres de recerca
- 344 Centres propis
- 344 Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF)
- 346 Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
- 347 Laboratori de Fonètica
- 348 Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)
- 348 Càtedra UNESCO de Llengües i Educació
- 353 Centres vinculats
- 353 Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT)
- 353 Centre de Recerca Matemàtica (CRM)
- 354 Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)
- 356 Oficines
- 356 Oficina de Gramàtica
- 357 Oficina d'Onomàstica
- 360 Oficines Lexicogràfiques
- 364 Secretaria Científica
- 
- 369 **VII. Assessorament, promoció i difusió de la recerca**
- 369 Assessorament
- 369 Observatori de la Recerca a Catalunya
- 372 Xarxa CRUSCAT (Coneixements, Representacions i Usos del Català) de l'IEC
- 373 Organismes administratius on l'IEC té assessors
- 377 Promoció
- 377 Premis i borses d'estudi
- 384 Projecte *Scriptorium*. Traducció al català de llibres de text universitaris
- 385 Relació d'activitats científiques organitzades, promogudes o acollides per l'IEC
- 429 Participació dels membres en jurats de premis
- 430 Difusió
- 430 Departament de Publicacions
- 430 Servei de Documentació i Arxiu
- 
- 433 **VIII. Societats filials**
- 434 Institució Catalana d'Història Natural
- 441 Societat Catalana de Biologia
- 452 Societat Catalana de Filosofia

456	Societat Catalana de Física
461	Societat Catalana de Química
467	Societat Catalana de Matemàtiques
477	Societat Catalana de Geografia
482	Societat Catalana d'Estudis Històrics
483	Societat Catalana d'Estudis Jurídics
485	Societat Catalana d'Economia
487	Associació Catalana de Sociologia
490	Societat Catalana d'Estudis Litúrgics
492	Societat Catalana de Musicologia
493	Amics de l'Art Romànic
498	Societat Catalana de Pedagogia
501	Societat Catalana d'Estudis Clàssics
504	Societat Catalana d'Estudis Numismàtics
507	Societat Catalana d'Ordenació del Territori
509	Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana
513	Institució Catalana d'Estudis Agraris
518	Societat Catalana de Comunicació
520	Societat Catalana de Llengua i Literatura
525	Societat Catalana de Tecnologia
527	Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
531	Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació
534	Societat Catalana d'Estudis Hebraics

---

**537 IX. Fundacions, entitats vinculades i adherides a l'IEC**

537	Fundacions
537	Fundació Ferran Sunyer i Balaguer
538	Fundació Mercè Rodoreda
542	Entitat vinculada
542	Biblioteca de Catalunya
543	Entitats adherides
543	Institut Menorquí d'Estudis
543	Institut d'Estudis Eivissencs
544	Altres vinculacions
544	Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes

- 544 North American Catalan Society  
545 Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
- 

547 **X. Publicacions**

- 547 Portal de revistes científiques  
547 Monografies  
552 Obres vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans  
552 Publicacions periòdiques  
554 Resum de títols editats (2000-2006)  
555 Donacions de publicacions  
558 Intercanvi de publicacions  
559 Relació d'institucions científiques i acadèmies a les quals l'IEC lliura regularment publicacions en concepte d'intercanvi
- 

567 **Índex onomàstic**

# Presentació

**S**egurament el moment més destacat del curs acadèmic 2005-2006 va ser la signatura, per part del conseller primer de la Generalitat de Catalunya, senyor Josep Bargalló, i del president de l'Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner, del contracte programa entre el Govern de Catalunya i l'IEC, el dia 11 de gener de 2006. Aquest document, sobre el qual s'estava treballant des de feia temps per ambdues parts, estableix les bases del compromís mutu entre l'Institut i el Govern del país pel que fa a la producció científica, acadèmica, de divulgació de la ciència i l'alta cultura i d'assessorament expert, per part del primer, i a la millora del finançament de les activitats de l'Institut, per part del segon. El contracte programa comprèn quatre anys (2005-2008) i implica els departaments de la Presidència, d'Economia i Finances, d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i de Cultura en el finançament de l'IEC, per tal que aquest pugui dur a terme el salt qualitatiu a què l'Institut s'havia compromès.

És important remarcar els dos aspectes que fan de l'entrada en vigor del contracte programa una fita històrica per a l'Institut. Per un cantó, el finançament de l'IEC per part de la Generalitat es consolida i es millora substancialment, la qual cosa implica fer desaparèixer les incerteses i els neguits que aquest finança-

ment generava de manera gairebé endèmica. Per l'altre, l'IEC assumeix uns compromisos que l'obliguen a obtenir uns resultats concrets en les activitats pròpies de la institució, sobre els quals hi haurà una avaluació al final de cada exercici. Aquestes activitats es concentren dins de tres grans eixos d'actuacions:

1) Avançar, en tant que autoritat normativa, en l'acompliment dels compromisos relacionats amb la codificació de la llengua catalana per a tots els territoris de parla i cultura catalanes.

2) Convertir l'Institut d'Estudis Catalans en la veritable acadèmia nacional catalana. L'Institut d'Estudis Catalans ha de ser el referent dels poders públics a l'hora de realitzar dictàmens i informes sobre aspectes estratègics per al futur de Catalunya.

3) Iniciar un procés d'obertura de l'Institut d'Estudis Catalans i generar un procés de discussió interna que, a través de l'elaboració d'un pla estratègic, porti a definir i dissenyar el paper de l'Institut d'Estudis Catalans a la societat de llengua i cultura catalanes.

La sessió inaugural del curs 2005-2006 comptà amb la presència del senyor Josep Bargalló, conseller primer de la Generalitat de Catalunya i membre de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'IEC. Al llarg del curs han visi-

tat també la Casa de Convalescència diverses autoritats polítiques, com el senyor Ernest Benach, president del Parlament de Catalunya; els consellers de la Generalitat de Catalunya senyora Marina Geli (Salut) i senyor Salvador Milà (Medi Ambient i Habitatge); el senyor Mateu Martínez, conseller de Cultura i Educació del Consell Insular de Menorca i president de l'Institut Menorquí d'Estudis, i el senyor José Manuel Silva, director general de Recerca de la Unió Europea (UE). Així mateix, rectors, vicerectors i professors de diferents universitats, responsables de centres de recerca, museus i acadèmies, així com personalitats de les ciències, les humanitats, les arts i la societat en general han visitat l'Institut, i els membres de l'Equip de Govern han efectuat també diverses visites institucionals a centres de recerca i acadèmics, així com a entitats culturals i ciutadanes.

Fruit d'aquests contactes ha estat, especialment, la signatura de convenis entre FIEC i diferents entitats, tant per a la col·laboració acadèmica i l'intercanvi d'informació com per al finançament d'algunes activitats de l'Institut.

L'Institut ha celebrat plens els dies següents (se n'esmenta així mateix algun dels continguts més remarcables): 18 d'octubre de 2005 (ordinari); 15 de novembre de 2005 (extraordinari; conferència de la senyora Dolors Bramon: «Islam, civilització i democràcia»); 12 de desembre de 2005 (ordinari); 30 de ge-

ner de 2006 (ordinari, amb presentació i aprovació del pressupost per a l'any 2006 i debat sobre la ratificació del text «Sobre el nom de la llengua catalana»); 28 de febrer de 2006 (ordinari, amb votació de candidats a membres); 3 d'abril de 2006 (ordinari, amb la liquidació del pressupost de l'any 2005 i aprovació dels premis i borses d'estudi del *LXXV Cartell*), i 12 de juny de 2006 (ordinari, amb votació de candidats a membres i la presentació del projecte *Linguamón* per part del senyor Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües de la Generalitat de Catalunya).

Durant aquest curs l'Institut ha emès una declaració institucional: «Declaració sobre la denominació de la llengua catalana» (28 de febrer de 2006).

L'activitat científica de l'Institut i de les societats filials, ja es tracti de reunions científiques, projectes de recerca, publicacions o d'altres, ha estat intensa i variada: prop de quatre centenars d'actes diversos, repartits per tot el territori. Se gueix sent palesa la tendència a les activitats transversals, que impliquen científics de disciplines diverses i als quals l'Institut ofereix els mitjans al seu abast. Un repàs dels projectes de recerca del període, així com de les activitats en assessorament, promoció i difusió d'aquesta recerca i de les publicacions de l'Institut en dona prova feaent. L'Institut ha aollit, ultra les activitats ordinàries de les seves seccions i filials, un nombre cada cop



més gran de jornades, conferències, simposis i congressos que organitzen entitats científiques i acadèmiques diverses, que sol·liciten dur-les a terme en el marc de la seu institucional. Al mateix temps, les delegacions realitzen també activitats diverses, cada cop amb més projecció en els territoris corresponents.

Pel que fa a les publicacions, cal recordar aquí que l'Institut és la primera editorial científica del país, pel nombre de llibres i revistes que edita al cap de l'any (un centenar de títols aquest curs). La Comissió de Publicacions vetlla per la bona marxa d'aquesta activitat. La Comissió Executiva del Centenari ha seguit preparant l'esdeveniment, que es vol que tingui el ressò que pertoca a una acadèmia centenària. La informació que reben els gairebé nou mil membres de les seccions i societats filials de l'Institut els arriba des del curs 2003-2004 en forma de butlletí electrònic setmanal, amb tots els avantatges que permeten les plataformes digitals. També en format digital, i de lliure accés, hom pot consultar les publicacions periòdiques de l'Institut, que s'han continuat incorporant al web <http://www.iecat.net/pperiodiques>.

Aquestes i altres activitats han pogut créixer mercès a haver assolit un pressupost equilibrat, àdhuc amb superàvit, a causa de la incorporació de la primera anualitat del contracte programa i dels romanents positius generats per projectes de recerca finalistes plurianuals.

L'Institut ha incorporat enguany nous membres ordinaris i corresponents, als quals donem la nostra benvinguda, i ha hagut de lamentar també el traspàs d'altres membres:

- Pere de Palol i Salellas, membre de la Secció Històrico-Arqueològica,
- Josep Egozcue i Cuixart, membre de la Secció de Ciències Biològiques,
- Robert Pring-Mill, membre corresponent de la Secció de Filosofia i Ciències Socials,
- Iuri Nicolàievitx Verxinin, membre corresponent de la Secció de Ciències i Tecnologia.

A tots ells, el nostre record més sincer i emocionat.

JOANDOMÈNEC ROS  
Secretari general



# I. Òrgans de govern

## El Ple

**E**l Ple és l'òrgan sobirà de l'Institut d'Estudis Catalans. És constituït pels membres numeraris, els emèrits i els presidents de les societats filials.

Els membres formen les seccions, que són les cinc següents: Secció Històrico-Arqueològica, Secció de Ciències Biològiques, Secció de Ciències i Tecnologia, Secció Filològica i Secció de Filosofia i Ciències Socials (vegeu l'apartat III «Les seccions»).

## Equip de Govern

**L'**Equip de Govern assisteix el president en les seves funcions executives i administratives.

President:	Salvador Giner de San Julián
Vicepresident primer:	Salvador Alegret i Sanromà
Vicepresident segon:	Antoni Riera i Melis
Secretari general:	Joandomènec Ros i Aragonès

## Consell Permanent

**E**l Consell Permanent actua per delegació del Ple i exerceix el govern de la corporació. És format per l'Equip de Govern i els presidents de les cinc seccions.

Presidents de les seccions:	Albert Balcells i González <i>(Secció Històrico-Arqueològica)</i>
	Màrius Foz i Sala <i>(Secció de Ciències Biològiques)</i>
	Joaquim Agulló i Batlle <i>(Secció de Ciències i Tecnologia)</i>
	Joan Martí i Castell <i>(Secció Filològica)</i>
	Joan Vilà-Valentí <i>(Secció de Filosofia i Ciències Socials)</i>

## Consells de govern de les seccions

Les seccions de l'IEC es corresponen amb grans unitats temàtiques de la ciència i la tecnologia. Són regides per un consell de govern format per un president, un vicepresident, un tresorer i un secretari.

### **Secció Històrico-Arqueològica**

President:	Albert Balcells i González
Vicepresidenta:	Maria Teresa Ferrer i Mallol
Secretari:	Josep Massot i Muntaner
Tresorer:	Romà Escalas i Llimona

---

### **Secció de Ciències Biològiques**

President:	Màrius Foz i Sala
Vicepresident:	Jacint Corbella i Corbella
Secretari:	Xavier Llimona i Pagès
Tresorer:	Ricard Guerrero i Moreno (fins al 7.11.2005) Francesc González i Sastre (a partir del 7.11.2005)

---

### **Secció de Ciències i Tecnologia**

President:	Joaquim Agulló i Batlle
Vicepresident:	Damià Barceló i Cullerés
Secretari:	Pere Santanach i Prat
Tresorer:	Francesc Serra i Mestres

---

### **Secció Filològica**

President:	Joan Martí i Castell
Vicepresident:	Francesc Vallverdú Canes
Secretari:	Isidor Marí i Mayans
Tresorer:	Ramon Sistac i Vicén

---

## **Secció de Filosofia i Ciències Socials**

President:	Joan Vilà-Valentí
Vicepresident:	Pere Lluís Font
Secretari:	Ricard Torrents i Bertrana
Tresorer:	Josep González-Agàpito i Granell

---

## **Presidents de les societats filials**

### **Amics de l'Art Romànic**

Presidenta:	M. Teresa Matas i Blanxart
-------------	----------------------------

### **Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació**

President:	Josep Obiols i Salvat
------------	-----------------------

### **Associació Catalana de Sociologia**

President:	Oriol Homs Ferret
------------	-------------------

### **Institució Catalana d'Estudis Agraris**

President:	Joan Ràfols i Casamada
------------	------------------------

### **Institució Catalana d'Història Natural**

President:	Josep Peñuelas i Reixach
------------	--------------------------

### **Societat Catalana d'Economia**

President:	Pere Puig i Bastard
------------	---------------------

### **Societat Catalana d'Estudis Clàssics**

President:	Jaume Pòrtulas i Ambròs
------------	-------------------------

### **Societat Catalana d'Estudis Hebraics**

President:	Eduard Feliu i Mabres
------------	-----------------------

### **Societat Catalana d'Estudis Històrics**

President:	Gaspar Feliu i Montfort
------------	-------------------------

**Societat Catalana d'Estudis Jurídics**

Presidents: Josep M. Mas i Solench († 1.12.2005)  
Carles Prat i Masip  
(en funcions a partir de l'1.12.2005)  
Josep Cruanyes i Tor  
(a partir del 12.06.2006)

**Societat Catalana d'Estudis Litúrgics**

President: Miquel dels Sants Gros i Pujol

**Societat Catalana d'Estudis Numismàtics**

President: Miquel Crusafont i Sabater

**Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica**

President: Antoni Roca i Rosell

**Societat Catalana d'Ordenació del Territori**

Presidenta: Margarida Castañer i Vivas

**Societat Catalana de Biologia**

President: Jaume Reventós i Puigjaner

**Societat Catalana de Comunicació**

Presidents: Josep M. Martí i Martí  
(fins al 6.03.2006)  
Maria Corominas i Piulats  
(a partir del 6.03.2006)

**Societat Catalana de Filosofia**

President: Dídac Ramírez i Sarrió

**Societat Catalana de Física**

President: Josep M. Pons i Ràfols

**Societat Catalana de Geografia**

Presidents:

Maria Dolors Garcia Ramon

(fins al 14.06.2006)

Francesc Nadal i Piqué

(a partir del 14.06.2006)

**Societat Catalana de Llengua i Literatura**

President:

August Bover i Font

**Societat Catalana de Matemàtiques**

President:

Carles Casacuberta i Vergés

**Societat Catalana de Musicologia**

President:

Joaquim Garrigosa i Massana

**Societat Catalana de Pedagogia**

President:

Lluís Busquets i Dalmau

**Societat Catalana de Química**

President:

Àngel Messeguer Peypoch

**Societat Catalana de Tecnologia**

President:

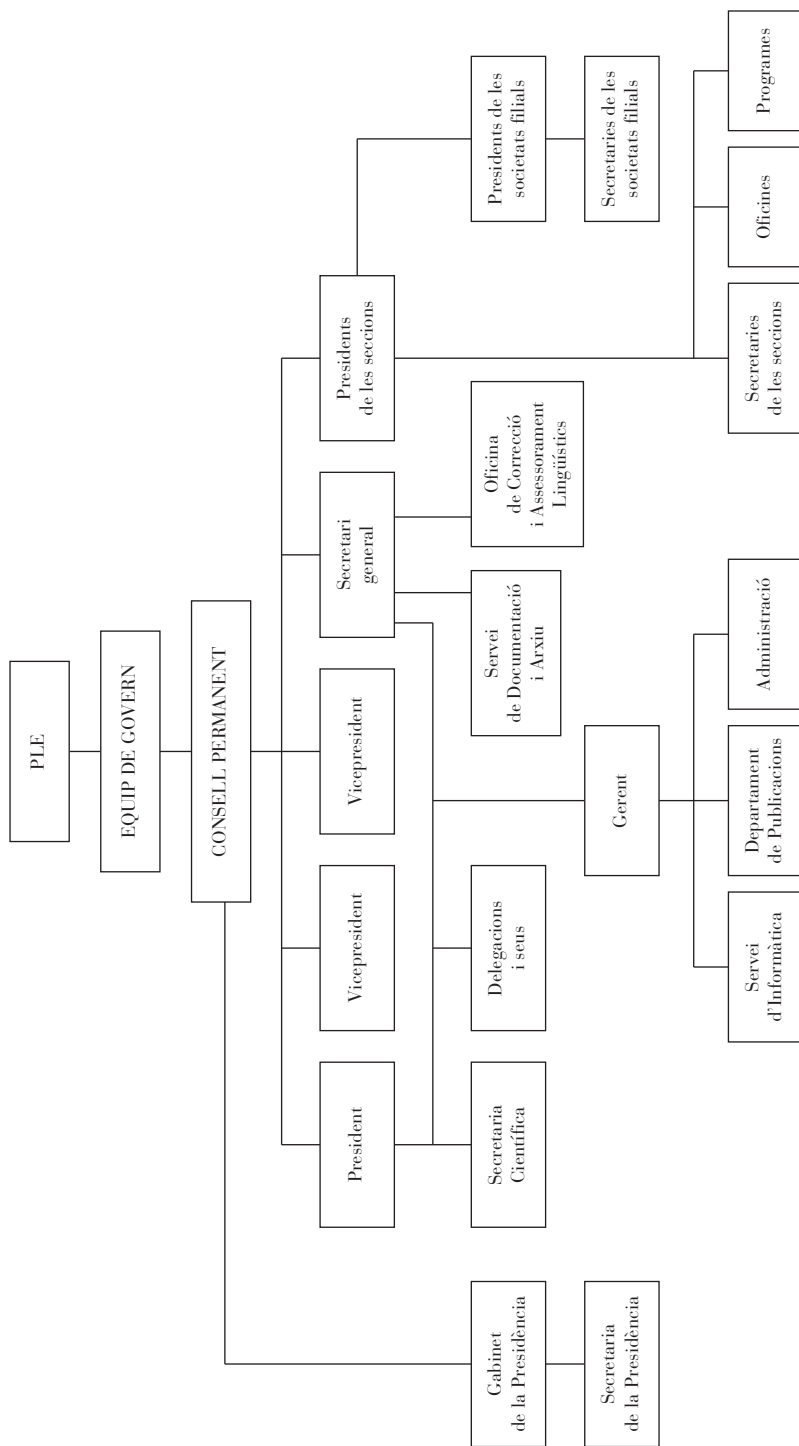
Estanislau Tomàs i Morera

**Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana**

President:

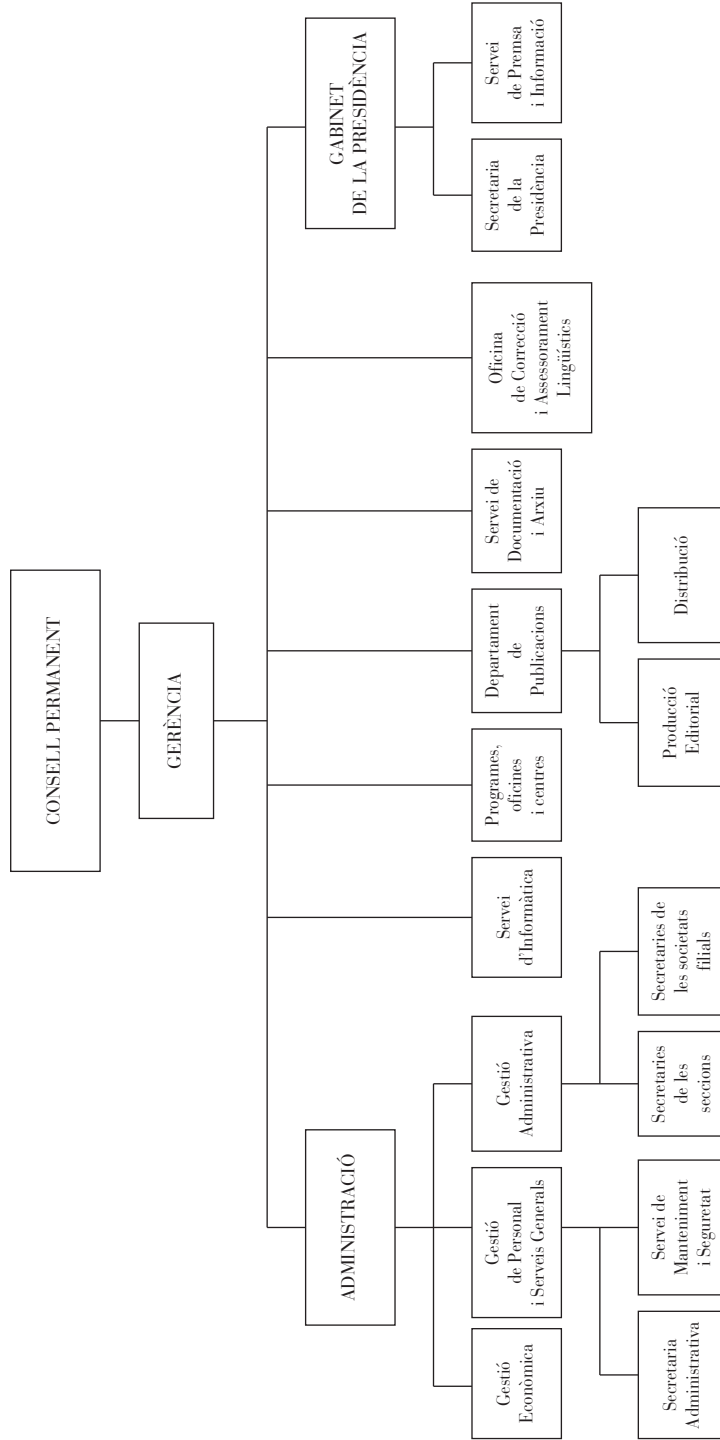
Salomó Marquès i Sureda

## Estructura funcional





## Estructura administrativa



## Nòmima del personal

Víctor Acedo Matellán  
Sara Adell i Roura  
Carme Aguilar i Delgado  
Francesc Albar Fonte  
Marc Alcalà i Borrell  
Míriam Almarcha París  
Núria Aramon i Stein  
Llorenç Arguimbau Vivó  
M. Teresa Balagué i Sort  
M. Rosa Ballester i Vallès  
Rosa Bergés Mulet  
Glòria Bladé i Castellet  
Montserrat Blanch Rovira  
Josep M. Boixareu i Cortina  
Maria Bozzo i Duran  
M. Cristina Busto i Menéndez  
Ferran Cabellos Romero  
Josep M. Camarasa i Castillo  
Mireia Campabadal i Bertran  
Laia Campamà Mormeneo  
Montserrat Camps i Garcia  
Laia Castanyer i Teixidor  
M. Lluïsa Castellón i Molina  
Mercè Castells i Baldrich  
Marta Cervera i Recio  
Anna Chamizo i Tarté  
Marc Colell Teixidó  
Irene Comas i Alsina  
Ramon Corbella Bosch  
Miquel Crusafont i Sabater  
Almudena de Miquel Gragera  
Josep Maria Domènech i Gibert  
Marta Ejarque Pavia

Antoni Escolà i Banqué  
Judit Feliu Cortés  
F. Xavier Ferré i Mariscot  
Antònia Ferrer i Gràcia  
Marta Folia i Campos  
Imma Fradera i Castillo  
M. Rosa Franquesa i Bonet  
Olga Fullana i Noell  
Núria Fuster i Postico  
Mariàngels Gallego i Ribó  
Àngel Gil Sarabia  
Cristina Guirado Gil  
Núria Jolis i Masjuan  
Maria S. Julià i Obrador  
Carles Latorre Musoll  
Robert Latorre Soto  
Pilar Liesa i Caminal  
Sílvia López i Caballer  
Ramon Martínez i Gil  
M. Teresa Matas i Blanxart  
Josep M. Mestres i Serra  
Eulàlia Miret i Raspall  
Joan Moles i Carrera  
Pere Montalat i Buscató  
Mercè Montaña i del Agua  
Isabel Munujos i Sala  
Jaume Nogueroles i Segura  
David Ordóñez i Garcia  
Rafel Palanques Baiget  
Josep M. Palau i Baduell  
M. del Mar Palomo Delgado  
Manuel Pascual i Rodríguez  
Jordi Pedrola Bort

Ramon Perelló i Capdevila  
Lliris Picó Carbonell  
Ester Prat i Alsina  
Joan Anton Rabella i Ribas  
Jordi Ribas i Bisbal  
Marina Rifà i Morell  
Sandra Rigall Méndez  
Montserrat Rius Mentuy  
Xavier Rofes i Moliner  
Núria Roma i Peix  
Aina Rusca Mestre  
M. Teresa Sadurní i Villaronga  
Francesc Salvador Carvajal  
Maite Sànchez i Riera  
Zulema Sànchez Montins  
Ramon Sànchez Pellisé  
Roser Sanromà i Borrell  
Carolina Santamaria i Jordà

Lluís Maria Sol i Salvadó  
Lourdes Sola i López  
Joan Soler i Bou  
Albert Soler i Dalmases  
Emma Terés Fuster  
Maria Torras i Bozzo  
Xavier Torrents Casas  
Albert Torres Sanglas  
Isabel Usandizaga Lleonart  
Carme Vallès Foz  
Anna Valls Gasol  
Josep Vila i Codina  
Elisabet Vilalta Casals  
Marta Viñuales i Granel

Aquesta és la relació de persones que formen la nòmina de l'IEC el 31 d'agost de 2006.



## II. El Ple

### Resum de les sessions plenàries i dels debats

**D**urant el curs 2005-2006, el Ple es va reunir set vegades. A continuació presentem un breu resum de cada sessió.

#### *Ple del dia 18 d'octubre de 2005 (ordinari)*

- Informe de la Secció Històrico-Arqueològica
- Semblança del senyor Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982), a càrrec del senyor Josep Massot i Muntaner, membre de la Secció Històrico-Arqueològica (SHA)

Hi assisteixen 42 membres i 6 presidents de societats filials.

Del seu informe, el president destaca els fets següents: la visita de l'IEC al poblat iber Puig Castellar de Santa Coloma de Gramanet i la reunió amb representants de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramanet sobre la futura constitució del Consorci; l'entrevista a Salardú en el marc de les VIII Jornades Occitanocatalanes amb el president de l'Institut d'Estudis Occitans, David Grosclaude, per tal d'analitzar la possibilitat de col·laboració entre ambdós instituts; l'aprovació del domini *.cat* i la valoració per part de la Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN); la reunió per a tractar el contracte programa entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans; la reunió amb el Grup Novartis per a arribar a acords de col·laboració.

El senyor Albert Balcells i González, president de la Secció Històrico-Arqueològica, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El senyor Josep Massot i Muntaner, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, presenta la semblança del senyor Jordi Rubió i Balaguer.

En l'apartat d'«Afers de la Secretaria General» el Ple aprova la petició de dispensa del compliment d'obligacions de la senyora Encarna Roca i Trias per un període de cinc anys.

El Ple ratifica l'acord 5.3 del Consell Permanent en què s'acorda nomenar la senyora Mercè Durfort i Coll representant de l'IEC als Premis CIRIT per fomentar la creativitat científica i l'esperit de recerca dels centres d'ensenyament secundari.

El secretari general informa que l'IEC ha establert els convenis de col·laboració següents: amb l'Arxiu Diocesà de Girona per a donar el fons bibliogràfic de publicacions de l'IEC i de les seves societats filials a la Biblioteca de l'Arxiu; amb el Museu Comarcal del Montsià per a donar publicacions de l'IEC al Museu; amb la Diputació de Girona per al finançament del programa de recerca «Flora i cartografia de les plantes, els fongs i la vegetació dels Països Catalans» per al bienni 2005-2006; amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, aquest en nom i representació de les institucions promotores del Projecte Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO) per a la incorporació de les revistes de l'IEC a l'esmentat projecte.

En el torn obert de paraules, el senyor Josep M. Puig i Salellas explica, en relació amb el projecte d'Estatut de Catalunya, que en l'article 5 es recull el concepte de drets històrics tot i que el Consell Consultiu va fer erròniament un informe contrari a l'existència d'aquests drets. Planteja la possibilitat d'iniciar un estudi conjunt de la Secció Històrico-Arqueològica i la Secció de Filosofia i Ciències Socials sobre els drets històrics alegant-ne la utilitat en properes revisions de l'Estatut. El senyor Albert Balcells mostra la seva predisposició a col·laborar i diu que donarà a conèixer la proposta a la Secció Històrico-Arqueològica.

El senyor Tomàs de Montagut Estragués explica que la Constitució actual recull en la disposició addicional primera la protecció i empara dels drets històrics dels territoris forals i que el Tribunal Constitucional ha considerat com a territoris forals únicament el País Basc i Navarra, però que es tracta únicament d'una interpretació.

La senyora Eva Serra i Puig explica que a la Guerra de Successió es va defensar un model polític en procés de transformació, que creu que la visió de referir-se als drets històrics com si fossin una referència arqueològica és un error i que l'actitud dels catalans era una excusa per a poder trobar una ocasió per a fer el pas a la modernitat institucional.

Amb referència a l'interès expressat pel senyor Josep Massot i Muntaner sobre les negociacions amb l'Institut Ramon Llull (IRL), el president informa que el Consell Permanent de l'IEC va respondre per escrit al senyor Xavier Folch, director de l'Institut Ramon Llull, proposant un conjunt d'esmenes a la proposta de l'IRL. En la carta es demana, entre altres qüestions, que en el Consorci hi figurin també altres entitats, a més de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans, així com una major presència i participació que el Consell Permanent creu que hauria de tenir l'IEC.

El president respon que continuaran les negociacions fins a arribar a un acord satisfactori per a l'IEC.

## *Ple del dia 15 de novembre de 2005 (extraordinari)*

— Conferència a càrrec de Dolors Bramon i Planas: *Islam, civilització i democràcia*

Hi assisteixen 21 membres i 6 presidents de societats filials.

El secretari general, senyor Joandomènec Ros i Aragonès, introdueix la conferenciant, senyora Dolors Bramon i Planas, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica i professora del Departament de Filologia Semítica de la Universitat de Barcelona, a qui cedeix la paraula.

En el posterior debat hi intervenen, per aquest ordre, Francesc González i Sastre, Ricard Guerrero i Moreno, Salvador Giner de San Julián, Eva Serra i Puig, Maria Teresa Ferrer i Mallol, Xavier Rubert de Ventós, Joan Becat i Rajaut, Joan Ràfols i Casamada, Lluís Garcia i Sevilla.

## *Ple del dia 12 de desembre de 2005 (ordinari)*

— Semblança del senyor Pompeu Fabra, a càrrec del senyor Joan Solà i Cortassa, membre de la Secció Filològica

— Presentació de candidats a membres de l'institut

— Informe de la Secció de Ciències Biològiques

Hi assisteixen 50 membres i 10 presidents de societats filials.

El senyor Pere Lluís Font, vicepresident de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegeix la nota necrològica del senyor Robert Pring-Mill († 6.10.2005), membre corresponent de la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

El senyor Joan Vilà-Valentí, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegeix la nota necrològica del senyor Josep M. Mas i Solench († 1.12.2005), president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics.

El senyor Albert Balcells, president de la Secció Històrico-Arqueològica, llegeix la nota necrològica del senyor Pere de Palol i Salellas († 4.12.2005), membre de la Secció Històrico-Arqueològica i antic president de la SHA (1989-1995).

Del seu informe, el president destaca els fets següents: la inauguració de les seus d'Alacant i Lleida els dies 2 i 8 de novembre, respectivament; l'aprovació del contracte programa per part del govern de la Generalitat de Catalunya, que compta amb un increment important d'ingressos; la presentació de l'*Anuari Territorial de Catalunya 2004*, el

president destaca aquesta publicació de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) en representació de la tasca de les societats filials de l'IEC, així com a mostra del servei que l'IEC presta al país.

El president en funcions informa dels premis i distincions que han rebut els membres següents: el senyor Joan Solà i Cortassa, membre de la Secció Filològica; el senyor Antoni Serra i Ramoneda, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i el senyor Federico Mayor Zaragoza, membre corresponent de la Secció de Ciències Biològiques, han rebut la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya; el senyor Salvador Reguant i Serra, membre de la Secció de Ciències Biològiques, ha rebut el Premi Bages de Cultura, instituint per la delegació del Bages d'Òmnium Cultural.

El senyor Màrius Foz i Sala, president de la Secció de Ciències Biològiques, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

Quant a les presentacions de candidatures a membres de l'Institut, el senyor Antoni Serra i Ramoneda presenta la candidatura del senyor Josep M. Bricall i Masip com a membre numerari a l'Institut, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials; el senyor Pere Lluís Font presenta la candidatura del senyor Gabriel Amengual Coll com a membre numerari a l'Institut, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials; el senyor Joan Vilà-Valentí presenta la candidatura de la senyora M. Dolors Garcia Ramon com a membre numerària a l'Institut, adscrita a la Secció de Filosofia i Ciències Socials; el senyor Vicenç M. Rosselló i Verger presenta la candidatura del senyor Josep M. Panareda Clopés com a membre numerari a l'Institut, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials; el senyor Salvador Giner de San Julián presenta la candidatura de la senyora M. Àngels Pascual de Sans com a membre numerària a l'Institut, adscrita a la Secció de Filosofia i Ciències Socials; el senyor Ramon Lapidra i Civera presenta la candidatura del senyor Albert Gras i Martí com a membre numerari a l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia; el senyor Josep Obiols i Salvat presenta la candidatura del senyor Joan Genescà i Llongueras com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia, que ha preparat el senyor Salvador Alegret i Sanromà; el senyor Joan A. Argenter i Giralt presenta la candidatura del senyor Rafael Caria com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica; el senyor Joan Veny i Clar presenta la candidatura dels senyors Michel Contini i Joan Francesc López Casanovas i de la senyora Lúcia Rabassa Areny com a membres corresponents a l'Institut, adscrits a la Secció Filològica; el senyor Josep Moran i Ocerinjauregui presenta la candidatura del senyor Jordi Joaquim Costa i Costa com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica, que ha preparat el senyor Joan Peytaví i Deixona; la senyora Gemma Rigau i Oliver presenta la



candidatura del senyor Josep Quer i Villanueva com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica; el senyor Joaquim Rafel i Fontanals presenta la candidatura del senyor Artur Quintana i Font com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica, que ha preparat el senyor Ramon Sistac i Vicén; el senyor Joan A. Argenter i Giralt presenta la candidatura del senyor Alan Yates com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica.

El senyor Joan Solà i Cortassa, membre de la Secció Filològica, presenta la semblança del senyor Pompeu Fabra (1868-1948).

En l'apartat d'«Afers de la Secretaria General» el Ple ratifica els acords 8.5, 8.6 i 8.8 del Consell Permanent, pels quals s'acorda nomenar el senyor Juli Peretó i Magraner com a delegat del president per a les activitats de València, nomenar el senyor Narcís Soler i Masferrer com a representant de l'IEC al Patronat de la Vila Romana dels Ametllers de Tossa i modificar l'acord 13.2 del Consell Permanent del 14.10.2003 sobre la composició del Consell Supervisor de la Xarxa CRUSCAT per nomenar el vicepresident, Salvador Alegret, en substitució del secretari general.

El secretari general informa que la Secció de Ciències Biològiques nomenà el 7 de novembre passat el senyor Francesc Gonzàlez i Sastre com a tresorer del Consell de Govern de la Secció.

El secretari general informa que s'han signat els convenis amb les institucions i entitats següents: amb la Universitat Autònoma de Barcelona, per al projecte de recerca *Servei d'Arxius de Ciència*, projecte d'actuació per a la localització de fons científics a les terres de llengua catalana o de llengua catalana fora de Catalunya, i per al tractament dels fons recollits per a la història de la ciència, i amb la Universitat Jaume I de Castelló, un conveni singular de cooperació educativa per a pràctiques de traducció i interpretació.

### *Ple del dia 30 de gener de 2006 (ordinari)*

- Debat sobre la ratificació del text «Sobre el nom de la llengua catalana»
- Pressupost de l'any 2006

Hi assisteixen 47 membres i 10 presidents de societats filials.

Del seu informe, el president destaca els fets següents: la conferència de premsa de la presentació de l'exposició «Serra d'Or 1959-2005. Una visió de la societat catalana», situada al claustre de la Casa de Convalescència, i l'acte d'inauguració a la Sala Prat de la Riba, que comptà amb la presència de l'abat de Montserrat Josep M. Soler i Ca-

nals; la inauguració, a càrrec del president, del màster biennal organitzat per l'IEC, la Universitat de Bolonya, la Universitat François Rabelais de Tours i l'Institut Européen d'Histoire de l'Alimentation; l'acte de signatura del contracte programa entre la Generalitat de Catalunya i l'IEC per al període 2005-2008; l'homenatge a Ernest Lluch organitzat per l'IEC i la Fundació Ernest Lluch, amb motiu del cinquè aniversari de la seva mort, acte que fou presidit pel president de la Generalitat de Catalunya, Pasqual Maragall, acompanyat del president de l'IEC i del president de la Fundació Ernest Lluch, Fabian Estapé; l'entrevista amb el director general de la Fundació «La Caixa» i l'Obra Social, Josep F. de Conrado; l'entrevista amb el president de la Societat Estatal de Commemoracions Culturals, José García-Velasco, per a qüestions relacionades amb el Centenari de l'IEC.

El president informa que, atesa la situació mediàtica pel que fa a la denominació de la llengua catalana, el Consell Permanent de l'IEC va considerar la conveniència que el Ple s'hi pronunciés. El senyor Joaquim Agulló, president de la Secció de Ciències i Tecnologia, llegeix el text en què es reitera que «llengua catalana» és el nom amb què es coneix l'idioma i que ha d'emprar-se, doncs, arreu del món.

El Ple aprova fer una declaració sobre la denominació de la llengua catalana i que el Consell Permanent es constitueixi en comissió redactora amb l'objectiu de refer el text presentat, amb les observacions i esmenes produïdes durant el Ple (vegeu la pàg. 41).

El president de l'Institut fa una valoració de l'estat financer de l'entitat, que ha passat d'un estat de precarietat econòmica en el temps de la seva reconstrucció a una situació de tranquil·litat actualment gràcies al contracte programa, que estableix uns criteris d'avaluació que demanen una actuació eficaç de tot l'IEC per arribar als objectius proposats.

El president cedeix la paraula al gerent, Ramon Corbella, que explica que el pressupost que es presenta va ser aprovat pel Consell Permanent i que les directrius generals són les següents: potenciar l'autonomia de les seccions, fomentar el desenvolupament d'una recerca de qualitat i la difusió pública dels resultats obtinguts, potenciar les publicacions de l'IEC i les de les societats filials iniciant una política de publicacions digitals, convertir el lloc web de l'IEC en un web de coneixement, potenciar les societats filials i iniciar un procés de descentralització de la despesa, començant per les despeses de la correcció editorial.

A continuació, el gerent fa una presentació detallada de l'estructura del pressupost del 2006, amb les actuacions previstes, el resum del pressupost d'ingressos amb les aportacions de les diverses administracions públiques, les despeses naturals, les despeses per centres de cost i l'evolució de l'endeutament.

El Ple aprova per assentiment el pressupost del 2006.

En l'apartat d'«Afers de Secretaria», el secretari general informa de les qüestions següents: el canvi en el càrrec de secretari de la Junta dels Amics de l'Art Romànic, on Josep M. Palau substitueix Àngela Majó i Rais, i els canvis en la Junta de la Institució Catalana d'Estudis Agraris, on Joan Palet i Casas substitueix Ramon Lluís Lletjós i Castells en el càrrec de vicepresident i Òscar Alfranca i Burriel substitueix Joan Palet i Casas en el càrrec de tresorer.

A petició del secretari general, el Ple ratifica l'acord del Consell Permanent pel qual aprova el nomenament del senyor Màrius Foz i Sala com a director del Centre Català de la Nutrició de l'IEC per a un nou període de tres anys.

El secretari general informa que s'han signat els convenis amb les institucions i entitats següents: amb la Generalitat de Catalunya, per a l'intercanvi d'informació estadística en matèria de recerca; amb la Diputació de Barcelona, per a les tasques de difusió cultural, activitat científica, publicacions, activitats institucionals i edició de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*; amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, en matèria de sismologia; amb la Universitat Autònoma de Barcelona, per al cofinançament d'una plaça de tècnic de suport a la recerca del Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (CEHIC) destinat a col·laborar en el projecte *Servei d'Arxius de Ciència*; amb l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), per definir les condicions en què l'IEC donarà suport al funcionament de l'Observatori de Neologia de la UPF, i amb el Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades, per al finançament del VI curs de Tipologia de les Llengües Ameríndies relacionat amb la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

El senyor Josep Moran proposa que l'IEC faci un estudi científic sobre l'anticatalanisme i, més concretament, sobre el nacionalisme espanyolista, i el president diu que vehicularà la proposta cap a la Secció de Filosofia i Ciències Socials per tal que en consideri la realització per especialistes en la matèria.

El senyor Joan Martí i Castell s'adhereix a la proposta del senyor Josep Moran i diu que valdria la pena aprofitar l'oportunitat per a fer un treball interdisciplinari. El president suggereix que l'estudi sigui coordinat per la Secció de Filosofia i Ciències Socials i que hi participin totes les seccions.

*Ple del dia 28 de febrer de 2006 (ordinari)*

- Informe de les activitats de la Secció de Ciències i Tecnologia
- Votació de candidats a membres de l'Institut
- Semblança del senyor Antoni Esteve i Subirana, a càrrec del senyor Jacint Corbella i Corbella, membre de la Secció de Ciències Biològiques

Hi assisteixen 50 membres i 6 presidents de societats filials.

La senyora Mercè Durfort i Coll, membre de la Secció de Ciències Biològiques, llegeix la nota necrològica del senyor Josep Egozcue i Cuixart († 7.02.2006), membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques.

Del seu informe, el president en destaca els fets següents: la presidència conjunta amb el conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, Salvador Milà, de l'acte de presentació a l'Institut de la nota d'estudi número 70 (resum de les notes de l'antic Servei Meteorològic de Catalunya); la reunió, a la seu de la Direcció d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, del Consell de Direcció del Consorci Centre de Recerca Matemàtica, del qual l'IEC forma part; la participació en l'acte d'inauguració a la Residència d'Investigadors del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) del cicle de conferències i lectures poètiques «El traç que pinta» sobre pintors poetes i poetes pintors en les lletres catalanes, organitzat conjuntament per l'IEC, la Institució de les Lletres Catalanes i la Residència d'Investigadors; la reunió entre l'IEC i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya sobre els objectes del Museu Diocesà i Comarcal procedents de la Franja de Ponent que reclama el Bisbat de Barbastro-Monzón; l'acte de commemoració del quarantè aniversari de la Fundació Escoles Garbí, amb el títol «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI», el qual ell mateix presidí; la conferència de premsa de presentació dels *Reports de la recerca a Catalunya 1996-2002*, presidida per ell mateix, amb la participació del director general de Recerca del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, Xavier Hernández, i del secretari científic de l'IEC, Ricard Guerrero.

El president destaca els premis i distincions a membres següents: la investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat de París XIII de José Antonio Pascual Rodríguez, membre corresponent de la Secció Filològica, i recentment nomenat director del *Diccionari històric de la llengua espanyola*, de la Real Academia Española; el nomenament d'Antoni M. Badia i Margarit com a membre corresponent de la Société de Langue et de Littérature Wallonnes de Lieja, i la concessió del Premi Ciutat de Barcelona 2005 en la modalitat de literatura catalana a Jordi Sarsanedas i Vives per l'obra *Una discreta venjança*.

El president de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Joaquim Agulló i Batlle, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

Pel que fa a la votació de candidats a membres de l'Institut, el president informa que el Ple ha votat favorablement l'admissió com a membres numeraris els senyors Gabriel Amengual Coll, Josep M. Bricall i Masip i Josep M. Panareda Clopés i les senyores Maria Dolors Garcia Ramon i M. Àngels Pascual de Sans, adscrits a la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i el senyor Albert Gras i Martí, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia; el Ple també ha admès com a membres corresponents el senyor Joan Genescà i Llongueras, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia, i els senyors Rafael Caria, Michel Contini, Jordi Joaquim Costa i Costa, Joan F. López Casanovas, Josep Quer i Villanueva, Artur Quintana i Font i Alan Yates i la senyora Lúdia Rabassa Areny, adscrits a la Secció Filològica.

El senyor Jacint Corbella, membre de la Secció de Ciències Biològiques, presenta la semblança del senyor Antoni Esteve i Subirana (1902-1979), farmacèutic i membre de l'IEC.

En l'apartat d'«Afers de Secretaria», el secretari general informa de les qüestions següents: la Secció Històrico-Arqueològica ha comunicat haver rebut resposta afirmativa per part del director del Museu d'Història de la Ciutat a la petició que els fragments de marbre del mausoleu del marquès de la Mina que es van trobar a l'IEC siguin dipositats al Museu; el president, Salvador Giner, ha acceptat la invitació de l'Institut d'Estudis Empordanesos per formar part del Comitè d'Honor del congrés «El paisatge com a element vertebrador de la identitat empordanesa», que s'emmarca en els actes del cinquantè aniversari de l'Institut d'Estudis Empordanesos, que se celebra l'any 2006; el Consell Permanent, d'acord amb les instruccions del Ple, ha redactat la «Declaració sobre la denominació de la llengua catalana».

El secretari general informa que s'han signat els convenis amb les institucions i entitats següents: amb el Ministeri d'Educació i Ciència, pel qual es regula la subvenció nominativa prevista en els pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2006; amb la Universitat Politècnica de Catalunya per a la transferència i l'intercanvi d'informació amb què l'IEC, per mitjà dels projectes «Reports de la recerca a Catalunya» i *Observatori de la Recerca a Catalunya*, elaborarà els informes i les bases de dades de cada una de les àrees científiques.

L'IEC també ha signat una addenda amb el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya i altres per al conveni de col·laboració per a l'elaboració del nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya, per a la seva ampliació.

*Ple del dia 3 d'abril de 2006 (ordinari)*

- Informe d'activitats de la Secció Filològica. El projecte *Atles lingüístic del domini català*
- Presentació de candidats a membres de l'Institut
- Liquidació del pressupost de l'any 2006

Hi assisteixen 50 membres i 8 presidents de societats filials.

Presideix la sessió el vicepresident senyor Salvador Alegret, i excusa l'absència del president, Salvador Giner, del vicepresident, Antoni Riera, i del secretari general, Joan-domènec Ros.

El president de la Secció Filològica presenta alguns dels projectes d'investigació que la Secció du a terme.

El president en funcions cedeix la paraula al senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica i director del projecte *Atles lingüístic del domini català*, que presenta el *Petit atles del domini català*.

El vicepresident, en funcions de secretari general, proposa l'aprovació de la llista per a l'adjudicació dels premis i les borses d'estudi corresponents al LXXV Cartell. El Ple aprova la dita llista.

Pel que fa a la presentació de candidats a membres de l'Institut, el senyor Màrius Foz i Sala, membre de la Secció de Ciències Biològiques, presenta la candidatura del senyor Miquel Vilardell i Tarrés com a membre numerari a l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències Biològiques; el senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica, presenta la candidatura del senyor Cosme Aguiló Adrover com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica; el senyor Isidor Marí i Mayans, membre de la Secció Filològica, presenta la candidatura del senyor Enric Ribes i Marí com a membre corresponent a l'Institut, adscrit a la Secció Filològica.

El Ple aprova per assentiment la liquidació del pressupost de l'any 2005.

En l'apartat d'«Afers de Secretaria», el secretari general informa que la Societat Catalana de Comunicació (SCC) ha comunicat a la Secretaria General els canvis en la Junta de Govern de la SCC després de les eleccions.

El Ple ratifica els acords següents del Consell Permanent: acord 11.3 del Consell Permanent, de 10 de març de 2006, pel qual el Consell Permanent nomena, a proposta de la Secció de Ciències Biològiques, el senyor Carles Cortés i Moragrega, de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, nou representant de l'IEC al Patronat del Parc Nacional d'Aiguestortes i Estany de Sant Maurici; acord 11.4 del Consell Permanent, de 10 de març de 2006, el

Consell Permanent nomena, a proposta de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, el senyor Joan Vilà-Valentí com a representant de l'IEC al Consell Rector de l'Institut Cartogràfic de Catalunya; acord 12.3 del Consell Permanent, de 30 de març de 2006, pel qual el Consell Permanent nomena, a proposta de la Secció de Ciències Biològiques, la senyora Marta Estrada i Miyares, com a representant de la Secció a la Comissió d'Investigació de l'IEC, en substitució del senyor Xavier Bellés i Ros.

El secretari general informa que s'han signat els convenis amb les institucions i entitats següents: Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), pel qual es dona suport econòmic al projecte *Cooperació en neologia catalana i desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet* (anys 2006 i 2007); amb la Universitat Rovira i Virgili per al reconeixement de crèdits de lliure elecció d'activitats de formació organitzades per la Institució Catalana d'Estudis Agraris; amb la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears per a l'elaboració de l'*Atlas lingüístic del domini català* (finançament per al període del 2006 i 2007).

S'incorpora el president, Salvador Giner. Del seu informe, el president en destaca els fets següents: la visita institucional de l'Equip de Govern a l'Abadia de Montserrat, convidats per l'abat Josep M. Soler, amb motiu de l'elecció del nou Equip; el president de l'IEC i alguns membres de l'Equip de Govern mantenen una reunió de treball amb Laurent Personne, el director de comunicació de l'Acadèmia Francesa, i amb Montserrat Casals, directora de l'Oficina de la Generalitat de Catalunya a París, Maison de la Catalogne; la reunió a l'Institut del senyor Personne i les nou acadèmies de Catalunya, que comptà també amb la participació de Christopher Miles, director i agregat cultural de l'Institut Francès de Barcelona; la reunió dinar a la Universitat Internacional de Catalunya del president de l'IEC i del secretari general amb el rector d'aquesta Universitat i president de l'Institut Joan Lluís Vives (IJLV), Josep Argemí, el secretari executiu de l'IJLV, Ignasi Casadesús, i la rectora de la Universitat Oberta de Catalunya i presidenta de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu, Imma Tubella; l'assistència del president de l'IEC a la reunió del Consell de Direcció del TERMCAT; l'assistència del president de l'IEC a la reunió a Madrid del Reial Patronat de la Biblioteca Nacional del Ministeri de Cultura, com a membre nat del Patronat.

En el torn obert de paraula el senyor Francesc Fontbona demana conèixer els danys causats als locals del carrer M. Aurèlia per la «botellada».

El president explica que els danys causats, vidres trencats i desaparició de llibres i material informàtic, ascendeixen a uns 45.000 €, que cobrirà l'asseguradora.

## *Ple del dia 12 de juny de 2006 (ordinari)*

### *Primera part*

- Votació de candidats a membres de l'Institut
- Informe de la Secció de Filosofia i Ciències Socials

### *Segona part*

- Semblança del senyor Francesc Martorell i Trabal, a càrrec del senyor Albert Balcells i González, president de la Secció Històrico-Arqueològica
- Presentació del projecte *Linguamón* per part del senyor Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües

A la primera part hi assisteixen 58 membres i 7 presidents de societats filials. A la segona part, oberta al públic, compareix el senyor Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües.

### **Primera part**

El vicepresident Salvador Alegret, en absència del president, cedeix la paraula al vicepresident Antoni Riera, president de la Comissió del Centenari de l'IEC, que informa sobre l'estat de la preparació de la celebració de l'efemèride.

El vicepresident Antoni Riera presenta un informe sobre els objectius i els principals actes programats amb motiu de la celebració, el 2007, del I Centenari de l'IEC, que s'iniciaran el proper mes d'octubre amb un acte institucional al Palau de la Música Catalana.

Pel que fa a la votació de candidats a membres de l'Institut, després de l'escrutini de vots, fet amb el suport dels senyors Albert Gras i Martí i Ricard Guerrero i Moreno, el president informa que el Ple ha admès com a membre numerari el senyor Miquel Vilar-dell i Tarrés, adscrit a la Secció de Ciències Biològiques, i com a membres corresponents els senyors Cosme Aguiló Adrover i Enric Ribes i Marí, adscrits a la Secció Filològica.

El vicepresident de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, senyor Pere Lluís Font, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

En l'apartat d'«Afers de Secretaria», el Ple ratifica, a petició del secretari general, els acords següents: acord 13.4 del Consell Permanent, del dia 4 de maig de 2006, pel qual el Consell Permanent acorda nomenar els senyors Jaume Terradas i Josep Enric Lle-



bot per a formar part de la comissió de seguiment del conveni per a l'estudi del metabolisme energètic que l'IEC firmarà amb el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS); acord 14.2 del Consell Permanent, del dia 8 de juny del 2006, pel qual el Consell Permanent acorda nomenar, a proposta de la Secció de Ciències i Tecnologia, el senyor Pere Santanach i Prat, membre de la Secció, com a vocal en representació de l'IEC al Consell Rector de l'Institut Geològic de Catalunya.

El secretari general informa de les qüestions següents: el nomenament, per part del president, dels senyors Antoni Riera i Melis i Joandomènec Ros com a representants de l'IEC a l'Institut Ramon Llull (IRL); la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH) ha comunicat a la Secretaria General els canvis en la Junta de Govern de la SCEH; la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) ha comunicat a la Secretaria General els canvis en la Junta de Govern de la SCEN, Xavier Sanahuja i Anguera substitueix Anna M. Balaguer i Prunés com a secretari; la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) ha comunicat a la Secretaria General els canvis en la Junta de Govern de la SCOT; la Secretaria General ha rebut de diferents ens públics certificat de l'acord adoptat referent a l'aprovació d'una moció per la unitat de la llengua catalana; l'11 de maig fou elegit president de la Reial Acadèmia de Bones Lletres el doctor Pere Molas Ribalta.

El secretari general informa que s'han signat els convenis amb les institucions i entitats següents: amb la UNESCO per a la pròrroga per a dos anys més del conveni de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació de l'Institut d'Estudis Catalans signat el 25 de febrer de 2002; amb la Fundació Barcelona Media Universitat Pompeu Fabra per a la cessió de dades del *Diccionari de la llengua catalana* i del corpus resultat del projecte *LE PAROLE-SIMPLE* al Grup de Lingüística Computacional de la UPF; amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya per a l'elaboració de mapes de sòls; amb la Biblioteca de Catalunya per a intercanvis de publicacions; amb MUTUAM, MPS el conveni marc de col·laboració per tal que MUTUAM, mitjançant el Servei Gent Gran, pugui oferir els serveis que s'estipulen en el conveni a tots els membres, als socis de les societats filials, al personal de l'IEC i als seus familiars en primer grau de consanguinitat.

El senyor Joan Martí i Castell demana, en referència amb els nomenaments dels senyors Antoni Riera i Joandomènec Ros, si l'IEC ha decidit incorporar-se a l'IRL i ja en forma part de ple dret.

El vicepresident Salvador Alegret explica que l'IEC surt en un text legal en què és present formant part del Consorci de l'IRL, juntament amb la Generalitat de Catalunya, i que, a petició del nou conseller de Cultura, es van donar dos noms per poder constituir i convocar una reunió del Patronat del Consorci per discutir més endavant la presència o no de l'IEC en aquest organisme. El vicepresident informa que ningú no va assistir a la reunió.

El senyor Joan Martí i Castell vol saber si aquestes persones nomenades pel president de l'IEC formen part del Patronat de l'IRL, del Consell de Direcció de l'IRL o de tots dos. Subratlla que sembla que la situació és estranya perquè l'IEC és membre de l'IRL, alhora que rebutja fer de membre de l'IRL, alhora que nomena representants per a l'IRL.

El vicepresident Antoni Riera aclareix que el president forma part del Consell de Direcció i que el senyor Joandomènec Ros i ell mateix figuren com a representants del Patronat de l'IRL.

El vicepresident Salvador Alegret puntualitza que s'està a l'inici del procés, ja que les demandes de l'IEC no han estat ateses i per aquest motiu l'Equip de Govern està encara en negociació.

En el torn obert de paraules, el senyor Josep Moran expressa la seva preocupació pels nous plans d'estudis de la universitat, ja que no sembla que puguin afavorir la qualitat i l'extensió de l'ensenyament; també comenta el desgavell administratiu general que s'ha produït per la seva aplicació. Recorda que després de la Guerra Civil es va haver de recórrer a completar fora de la universitat tots els coneixements que la universitat deixava d'impartir. Proposa pensar sobre aquest tema.

El vicepresident Salvador Alegret informa que queda recollida la intervenció del senyor Josep Moran.

### **Segona part (oberta al públic)**

El vicepresident Salvador Alegret informa que avui es fa una experiència pilot que es preveu repetir al llarg del curs vinent i que consisteix a agrupar els temes més interns i acadèmics en una primera part de la reunió del Ple i destinar una segona part, oberta al públic, a la compareixença de personalitats que expliquin algun projecte rellevant. Avui aquesta segona part inclou la semblança de Francesc Martorell i Trabal i la compareixença del senyor Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües, per informar del projecte *Linguamón*.

El senyor Albert Balcells i González, president de la Secció Històrico-Arqueològica, presenta la semblança del senyor Francesc Martorell i Trabal (1887-1935), historiador, membre de l'IEC i secretari de la SHA.

Compareix el senyor Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües, per explicar el projecte *Linguamón*, que vol promoure la preservació, l'ús, el reconeixement i l'aprenentatge de les llengües del món, afavorir la presència de les llengües a Internet i impulsar recursos tecnològics per facilitar les comunicacions multilingües i projectar internacionalment models d'èxit que facilitin la convivència de les llengües en un mateix territori o entre un mateix grup de persones.

## Declaracions institucionals

### *Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans sobre la denominació de la llengua catalana*

**L** *llengua catalana* o *català* és el nom amb què es coneix l'idioma que es parla a la Catalunya del Nord, a l'Estat d'Andorra, al Principat de Catalunya, a la Franja de Ponent, al País Valencià, a la comarca del Carxe, a les Illes Balears i a l'Alguer.

Tanmateix, al País Valencià, per raons historicolingüístiques, la llengua catalana es denomina també *valencià*, no essent, emperò, aquest terme en cap cas exclouent del nom genèric *llengua catalana* o *català*, nom amb què és coneguda per la romanística internacional i que, així mateix, es recull en els estatuts de les universitats d'Alacant, de València i Jaume I de Castelló de la Plana, i en altres institucions valencianes en referir-se a la llengua pròpia.

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans manté invariada aquesta denominació, que és la que es reflecteix en el DIEC (veg. les entrades *català* i *valencià*). Declara, consegüentment, que les solucions que adesiara apareixen en mitjans de comunicació o en l'ús de persones i grups, *català/valencià*, *valencià/català*, *català-valencià*, *valencià-català* i altres de similars, no solament no s'adeqüen a allò que l'IEC ha establert, sinó que, endemés, tampoc no s'ajusten a la manera com habitualment es denominen les llengües, amb un sol terme genèric, fins i tot en el cas d'aquelles que tenen més d'una apel·lació per a llur denominació: neerlandès o flamenc, castellà o espanyol, èuscar o basc, entre d'altres.

Barcelona, 28 de febrer de 2006

## Els membres

### *Semblances d'antics membres*

**E**l Consell Permanent de l'IEC acordà realitzar en cada Ple una semblança d'un membre dels primers temps de l'Institut per a contribuir a fer viva la història de la institució als membres actuals. A continuació s'inclouen les semblances presentades pel senyor Josep Massot i Muntaner sobre Jordi Rubió i Balaguer, pel senyor Joan Solà i Cortassa sobre Pompeu Fabra, pel senyor Jacint Corbella i Corbella sobre Antoni Esteve, i pel senyor Albert Balcells i González sobre Francesc Martorell.

### *Jordi Rubió i Balaguer*

(30.01.1887 - 25.07.1982)

#### **Jordi Rubió i Balaguer**

PER JOSEP MASSOT I MUNTANER

**J**ordi Rubió i Balaguer és una de les figures més importants de la Catalunya contemporània, per la seva obra intel·lectual i per la seva talla humana, demostrada de tantes maneres. És també, com tindrem ocasió de veure, una persona decisiva dins l'Institut d'Estudis Catalans i un mestre admirat a la Universitat de Barcelona, als Estudis Universitaris Catalans d'abans i de després de la Guerra i a l'Escola de Bibliotecàries, amb una considerable repercussió internacional, tant per la seva tasca decisiva en el camp de la història de la literatura catalana —i més en general de la història de la cultura hispànica— com per la seva importantíssima faceta de creador i primer director de la Biblioteca de Catalunya.

Jordi Rubió —el doctor Rubió, com l'anomenàvem respectuosament els qui de prop o de lluny ens en considerem deixebles i continuadors—, retret i humil, treballador incansable i tenaç, erudit i rigorós com ningú, patriota exemplar i home de fe —malgrat les maltempsades que el van colpir de ple i li van impedir el desenvolupament normal de la seva carrera i dels seus anhels—, mereixeria una biografia extensa i detallada, perfec-

tament factible gràcies a l'enorme correspondència que va generar al llarg de la seva vida, en una lletra menuda i no sempre fàcil de llegir, i a la gran documentació conservada al seu arxiu personal, a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans, a l'arxiu de la Diputació de Barcelona, a l'arxiu de la Universitat de Barcelona, a l'arxiu de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i en altres indrets, i a la seva immensa obra escrita, publicada només parcialment.<sup>1</sup> Avui, però, ens haurem de limitar a unes quantes pinzellades, insistint sobretot en la relació que va tenir des de bon començament amb la nostra corporació.<sup>2</sup>

És prou sabut que Jordi Rubió i Balaguer —nascut a Barcelona el 30 de gener de 1887, al carrer de les Magdalenes, núm. 12—<sup>3</sup> pertanyia a una família il·lustre. Els seus avantpassats foren llibreters i impressors, establerts al carrer de la Llibreteria des del darrer terç del segle XVIII. El seu avi era el famós *Gaiter del Llobregat*, Joaquim Rubió i Ors, poeta, rector de la Universitat de Barcelona, erudit i membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. El seu pare, Antoni Rubió i Lluch, fou igualment catedràtic de la Universitat de Barcelona, historiador excel·lent, estudiós de la literatura catalana antiga i moderna, primer president de l'Institut d'Estudis Catalans i membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. Jordi Rubió se sentia molt orgullós del seu pare i del seu avi i en molts aspectes en fou deixeble i en continuà la tasca i la manera de fer. No podem oblidar que se sentí molt condicionat pels seus predecessors, fins al punt que no enlestí la darrera part de la seva *Història de la literatura catalana* en bona part perquè s'havia d'enfrontar amb la significació del seu avi dins la «Renaixença» del segle XIX i no volia desmentir les afirmacions del seu pare, que havia insistit molt en el paper de precursor del Gaiter del Llobregat i n'havia enaltit la importància històrica.

Després d'uns primers estudis al Col·legi Miró, al carrer de Mercaders, on coincidí amb Ramon d'Alòs-Moner<sup>4</sup> i Francesc Martorell i Trabal,<sup>5</sup> grans amics de sempre i futurs

1. Vegeu Rosalia GUILLEUMAS I BROSÀ i Amadeu-J. SOBERANAS I LLEÓ, *Bibliografia i cronologia de Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982)*, Barcelona, 1985, i Núria MAÑÉ, *Índexs de les Obres de Jordi Rubió i Balaguer*, Barcelona, 2004. Tant a l'arxiu de la família Rubió com a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans hi ha un bon nombre d'escrits inèdits de Jordi Rubió, a vegades totalment enllestits i unes altres vegades en esborrany, que algun dia caldrà estudiar a fons.

2. Miraré més aviat de completar treballs anteriors sobre Rubió, publicats en els meus llibres *Escriptors i erudits contemporanis. [Primera sèrie]*, Barcelona, 1996, i *Semblances i comentaris*, Barcelona, 1999. Val a dir que hi ha moltes referències a Rubió en tots els volums d'*Escriptors i erudits contemporanis* (cinc fins al 2005) i en altres llibres anteriors, com ara *Trenta anys d'estudis sobre la llengua i la literatura catalanes (1950-1980)*. II. *La literatura (de l'Edat mitjana a la Renaixença)*, Barcelona, 1980, o *Llengua, literatura i societat a la Mallorca contemporània*, Barcelona, 1993.

3. Si no dono cap altra referència, prenc les dades biogràfiques de R. GUILLEUMAS i A.-J. SOBERANAS, *Bibliografia i cronologia de Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982)*.

4. Per a la relació entre Rubió i d'Alòs, vegeu Albert BALCELLS, *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou: Semblança biogràfica*, Barcelona, 2003, que fa servir una necrologia inèdita de Ramon d'Alòs redactada per Rubió.

5. Cf. Jordi RUBIÓ I BALAGUER, «Francesc Martorell i Trabal», a *Mestres, companys i amics*, Barcelona, 1991, p. 57-60. Hi ha alguna referència a Rubió, i fins i tot una carta sencera d'ell —recomanant

col·laboradors de l'Institut d'Estudis Catalans, va cursar el segon ensenyament als jesuïtes del carrer de Casp (1896-1902). Hi tingué igualment de companys Ramon d'Alòs-Moner i Francesc Martorell, als quals cal afegir Lluís Nicolau d'Olwer i Ferran Valls i Taberner,<sup>6</sup> tots ells erudits de prestigi i eficaços secretaris redactors i més endavant membres de l'Institut, tot i que Martorell havia de morir molt jove i Valls i Taberner durant la Guerra Civil es posà al servei del govern de Franco i proclamà que fins aleshores havia seguit una «falsa ruta», que calia rectificar.<sup>7</sup> Tot seguit, Rubió passà a la Universitat de Barcelona i hi cursà brillantment la carrera que aleshores s'anomenava de filosofia i lletres, entre el 1902 i el 1906.<sup>8</sup> Durant aquests anys participà en el I Congrés Universitari Català (1903), ingressà en l'Associació Catalana d'Estudiants (1903) i en la Federació Escolar Catalana (1904) i assistí a les famoses conferències del seu pare sobre literatura catalana, donades el 1904 a l'Ateneu Barcelonès, dins el marc dels Estudis Universitaris Catalans acabats de crear a fi de complementar l'ensenyament massa tradicional i no gens català que donava la Universitat.<sup>9</sup>

Jordi Rubió, doncs, fou deixeble del seu pare per partida doble, a la Universitat i als Estudis Universitaris Catalans. Ell mateix, en una necrologia inèdita d'Antoni Rubió i Lluch, destinada a un llibre mai no publicat<sup>10</sup> i conservada a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans,<sup>11</sup> posà en relleu la importància d'aquest mestratge extraordinari.

La Universitat —hi escríu, en uns mots que, *mutatis mutandis*, se li podrien aplicar a ell mateix—, més del que molta gent es pensa, fou l'eix entorn del qual, directament

---

la vídua de Martorell, Francina Puig, a Ferran Valls i Taberner, el 6 de maig de 1939— dins l'*Epistolari de Francesc Martorell i Trabal i de Pere Bosch i Gimpera amb Ramon d'Abadal i de Vinyals i amb Ferran Valls i Taberner: 1908-1931*, a cura de Jaume Sobrequés i Callicó, Manuel J. Peláez i Albendea, Francesc Vilanova i Vila-Abadal i Maria Soriano i Marín, Barcelona, 1991.

6. Rubió fa al·lusió a la seva estada al col·legi de Casp, juntament amb Lluís Nicolau d'Olwer i Ferran Valls i Taberner, en l'article «Ferran Valls-Taberner vist per un company d'estudis», a *Mestres, companys i amics*, p. 67.

7. Per a aquests primers estudis de Jordi Rubió i Balaguer i per als mestres que va tenir, tant als jesuïtes com més endavant a la Universitat, vegeu Miquel COLL i ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», *Serra d'Or* (abril 1967), p. 37.

8. Com era costum, va començar també la carrera de dret, però només en va aprovar unes quantes assignatures i ho deixà córrer (M. COLL i ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», p. 37).

9. Per als Estudis Universitaris Catalans, vegeu Jordi MALÉ i PEGUEROLES, «La literatura catalana a la Universitat. Esbós d'una història (I)», *Revista de Catalunya*, núm. 136 (juliol-agost 2003), p. 51-54 i 60-61, i Albert BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn: Historiografia i democràcia, 1904-1990*, Barcelona, 1999, p. 33-36. L'esmentat *Epistolari de Francesc Martorell i Trabal i de Pere Bosch i Gimpera amb Ramon d'Abadal i de Vinyals i amb Ferran Valls i Taberner: 1908-1931*, p. 171-172, recull un parell de citacions de Josep M. de Sagarra i de Josep Pla sobre Rubió i Lluch i els seus deixebles, que val la pena de rellegir.

10. Per alguna al·lusió a la «desolació dels temps que vivim», és de suposar que aquest text, no datat, fou redactat després de la Guerra Civil.

11. D14, CM, Rubió i Lluch, Antoni, IEC-Treballs. Agraïxo a Laia Miret, del Servei de Documentació i Arxiu de l'IEC, l'ajut que m'ha prestat per a la consulta de tot el material de l'Institut relacionat amb Jordi Rubió.

o per influència d'ella, girà la vida intel·lectual de Rubió i Lluch. No estant malalt o absent, hi havia anat més de seixanta anys sense interrupció, com alumne o com a professor. Moltes activitats se l'endugueren, però la que en ell triomfà i s'afinà cada vegada més, a mida que els anys passaven, fou la de mestre. I no ho era sols a l'aula, sinó també fora d'ella. A l'Arxiu [de la Corona d'Aragó], on es complagué en introduir alguns dels seus més acostats deixebles; a casa seva, on s'esforçava de suplir privadament, prop d'ells, algunes de les deficiències de l'ensenyament universitari; en la col·laboració que li prestaven els joves secretaris de l'INSTITUT; en les converses amb alguns alumnes escollits quan l'acompanyaven fins a casa en sortir de classe. Dins del cercle familiar, els qui portem o han portat el seu nom, podríem donar-ne testimoni emocionat. Cap companyia li plagué tant en la vellesa com la dels joves, i pensant i confiant en ells va escriure aquell discurs inaugural de la *Biblioteca de Catalunya*, en 1914, que tot i la desolació dels temps que vivim, podem qualificar de profètic, perquè la vida espiritual dels pobles, igual que les deus d'aigua, va fent son camí, encara que a voltes ho faci amagada als ulls dels homes.

La suggestió de l'auditori estudiantil —continua Jordi Rubió tot referint-se al seu pare— la sentia fins físicament, ja quan preparava, sempre febrós, a casa seva la lliçó a explicar. I una classe nombrosa li era preferida, tot i la tensió a què ella l'obligava per raó de la seva tan forta miopia, que no li permeté mai de distingir un alumne dels altres des de la cadira de professor. Per això li havia jo sentit a dir més d'una vegada que la tasca professoral se li havia fet interessant de debò quan, en ésser-li encarregat el curs de literatura espanyola de l'*ampliació* del Dret, deixà la càtedra que abans donava als poquíssims estudiants que llavors seguien Filosofia i Lletres. Una massa important d'alumnes, variada, canviant, misteriosa de tantes activitats latents encara, li feia sentir el goig i l'estimulant emoció de descobrir i de vegades d'orientar vocacions i de sentir la influència renovadora de les que es manifestaven envers altres camins.

I permeteu-me citar encara el paràgraf següent de la bella necrologia de Jordi Rubió:

Però no fou únicament a l'aula universitària que Rubió i Lluch trobà la seva eficàcia docent. En 1904 li fou confiada la Càtedra de Literatura Catalana als *Estudis Universitaris Catalans* i hi va saber atreure els millors elements matriculats a l'*ampliació*. Si resseguim les llistes dels deixebles dels *Estudis*, hi trobem la majoria dels noms que, en una activitat o altra, i no exclusivament en la investigació literària, constitueixen les promocions que es posaren al servei de les obres de cultura creades per Prat de la Riba.

Als Estudis Universitaris Catalans, Jordi Rubió tingué un altre gran mestre que el marcà profundament i amb el qual col·laborà també de moltes maneres: el bibliògraf, historiador de la literatura, editor i escriptor Jaume Massó i Torrents, més endavant inspec-

tor de la Biblioteca de Catalunya. Rubió mateix ens diu que el seu pare demanà a Massó que «expliqués unes lliçons sobre la nostra poesia medieval a l'Ateneu, durant el curs 1906-1907 dels Estudis Universitaris Catalans» i assegura que ni ell ni Lluís Nicolau d'Olwer no oblidarien

mai aquelles vetlles a l'Ateneu Barcelonès [...]. Sortíem de vegades amb Massó i Torrents i pujàvem Rambla amunt, sense gosar fer afirmacions, escoltant allò que ell deia, amb aquella naturalitat seva un poc irònica, tan entradora. Si ens rebia a casa seva, i jo hi anava més sovint amb encàrrecs del meu pare, vèiem la seva llibreria amb obres indispensables que ni de nom coneixíem. Aquell home, que semblava tímid sense ser-ho, però poc dotat per a l'exposició oral, per escrúpol d'exactitud potser, esdevenia un mestre d'aquells que es fan estimar pels deixebles.<sup>12</sup>

Massó i Torrents va tenir, d'altra banda, una especial influència en Jordi Rubió per l'experiència que tenia gràcies a les seves visites sovintejades a les grans biblioteques d'Europa.

Els qui el tractàvem a diari —afirma Rubió amb convicció—, rebíem el mesatge d'aquelles experiències i insensiblement les feiem nostres, de tal manera que jo no puc girar els ulls enrera sense sentir arrelada en mi la influència de Massó Torrents. Després del meu pare, és l'home de Catalunya al qual deu més la meva formació.<sup>13</sup>

L'octubre de 1906, quan feia pocs mesos que havia aconseguit el grau de llicenciat, amb premi extraordinari, a la Universitat de Barcelona, el jove Jordi Rubió figurà entre els congressistes «actius» del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, organitzat per mossèn Antoni M. Alcover, en aquells moments gran amic del seu pare, i en formà part de la Comissió de l'Exposició Bibliogràfica.<sup>14</sup> Ens consta que s'hi va dedicar de valent, com era sempre el seu costum, i no costa gaire d'imaginar que aquesta experiència, feta al costat del bo i millor dels intel·lectuals del moment —entre els quals, no cal dir-ho, Massó i Torrents—, va afavorir que una mica més endavant, en crear-se la Biblioteca de Catalunya, Rubió n'aparegués com el director nat.<sup>15</sup>

12. Jordi RUBIÓ I BALAGUER, «Jaume Massó i Torrents», a *Mestres, companys i amics*, p. 18-19.

13. Jordi RUBIÓ I BALAGUER, «Jaume Massó i Torrents», a *Mestres, companys i amics*, p. 16.

14. Vegeu *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona. Octubre de 1906*, Barcelona, 1908, p. 10. Rubió mateix fa al·lusió al Congrés i a la seva Exposició Bibliogràfica en la necrologia citada «Francesc Martorell i Trabal», a *Mestres, companys i amics*, p. 57, i en l'article «Ferran Valls-Taberner vist per un company d'estudis», a *Mestres, companys i amics*, p. 74-75.

15. Sobre la participació de Massó i sobre el bon concepte que tenia de Rubió, vegeu Jaume MASÓ I TORRENTS, *Cinquanta anys de vida literària, 1883-1933*, Barcelona, 1934, p. 50-51 i 53.



El novembre de 1906 (i fins al maig de 1907), Jordi Rubió va fer el curs de doctorat a la Universitat de Madrid, l'únic lloc on era possible doctorar-se en aquells moments, i, després d'acompanyar el seu pare (25 de juny-27 d'agost de 1907) en un viatge d'estudis per arxius d'Itàlia (Gènova, Milà, Roma, Nàpols, Palerm i Catània, l'Alguer, Sàsser, Florència, Bolonya i Venècia),<sup>16</sup> presentà a Madrid la tesi doctoral sobre la crònica de Desclot, amb la qualificació d'excel·lent (novembre 1907).<sup>17</sup> El curs 1907-1908 va continuar encara freqüentant les aules dels Estudis Universitaris Catalans i aviat va col·laborar en la seva prestigiosa revista, de la qual més endavant, el 1926, esdevindria director.<sup>18</sup>

En tornar a Barcelona, Jordi Rubió i Balaguer no trigà a incorporar-se, en qualitat de secretari redactor —al costat de Ramon d'Alòs-Moner i, una mica més tard, de Francesc Martorell i Trabal—,<sup>19</sup> a l'Institut d'Estudis Catalans, constituït el juliol de 1907 per iniciativa d'Enric Prat de la Riba i presidit inicialment per Antoni Rubió i Lluch. Jordi Rubió mateix ha parlat —en la necrologia inèdita del seu pare— de la il·lusió que aquest sentí per la nova institució i els esforços que hi dedicà fins que, per incompatibilitat amb Josep Puig i Cadafalch, renuncià al seu càrrec de president de la Secció Històrico-Arqueològica (SHA) de l'Institut, el novembre de 1915.<sup>20</sup>

En ésser fundat en 1907 —escriu Jordi Rubió— L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, [Antoni Rubió i Lluch] en fou nomenat president. S'hi donà amb il·lusió. L'estiu d'aquell any el passà a Itàlia fent recerques a arxius i biblioteques per als seus estudis sobre el Ducat català d'Atenes i es posà en relació amb les societats italianes de *Storia Patria* per tal d'interessar-les en els projectes de la nostra joveníssima institució, cercar-hi exemple i al·licionaments i assegurar l'intercanvi de publicacions amb elles.<sup>21</sup> Des del primer dia va

16. Cf. ANTONI RUBIÓ I LLUCH, *Diplomatari de l'Orient català (1301-1409)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1947; edició facsímil amb pròleg de Maria Teresa Ferrer i Mallol, Barcelona 2001, p. XXVII-XXVIII.

17. Es tractava, com era costum aleshores, d'un treball breu —del qual més endavant Rubió no se sentia gens content, com m'havia confessat ell mateix—, imprès a Barcelona el 1911 amb el títol de *Consideraciones generales acerca de la historiografía catalana medieval y en particular de la Crónica de Desclot*, i recollit a JORDI RUBIÓ I BALAGUER, *Història i historiografia*, Barcelona, 1987, p. 124-192. Recordem que el president del tribunal que qualificà la tesi era Ramón Menéndez Pidal, que devia haver estat professor de Rubió durant els seus estudis a Madrid, com ho fou més endavant de Ramon Aramon i Serra o de Pere Bohigas.

18. Cf. M. COLL I ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», p. 38.

19. Cf. ALBERT BALCELLS I ENRIC PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, Barcelona, 2002, p. 30-31.

20. A. BALCELLS I E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 71-72. En la seva necrologia inèdita, Jordi Rubió parla, eufemísticament, de «raons de salut» per justificar aquesta dimissió. Posa en relleu, amb tota veritat, que després de la dimissió Rubió i Lluch continuà dedicant a l'Institut «la millor part del seu temps i dels seus estudis».

21. Es tracta del viatge a què hem fet al·lusió anteriorment, en el qual l'acompanyà el seu fill Jordi, fet que no esmenta a causa de la seva pruija de no barrejar records personals en la necrologia del seu pare.

veure l'INSTITUT com un centre coordinador de la investigació d'alta cultura a Catalunya, que eduqués metòdicament en el treball col·lectiu les noves generacions i que facilités el coneixement i la utilització dels resultats dels nostres estudis als estrangers. D'aquesta manera ens havia d'ésser possible guanyar el temps perdut, afinar els nostres instruments de treball i enfocar els temes i problemes d'estudi amb una visió moderna i a to del ritme del temps. Per aquells dies no era encara de moda parlar de *cooperació intel·lectual*, però l'INSTITUT se sentia cridat a practicar-la amb una acció decidida.

Durant una colla d'anys, Jordi Rubió va treballar de ferm, amb discreció i sense fer soroll, sense cap afany de protagonisme ni d'arribisme, al servei de l'Institut, de primer moment limitat a la futura Secció Històrico-Arqueològica.<sup>22</sup> La copiosa correspondència que en conserva l'arxiu de l'Institut i altres mostres escadusseres que n'apareixen a part o banda ens permeten d'assegurar que va tenir una intervenció decisiva en la preparació dels magnès *Anuaris* de l'Institut,<sup>23</sup> tant en la recollida de material com en el procés de preparació i d'edició, forçosament llarg i complicat. Sabem també que no solament es va dedicar a resoldre problemes burocràtics<sup>24</sup> i a intervenir en les publicacions de la casa,<sup>25</sup> sinó que també, juntament amb els seus companys d'Alòs i Martorell, va ajudar constantment i eficaçment el seu pare per a la transcripció i l'edició de l'extraordinària col·lecció de *Documents per l'història de la cultura catalana mig-eval*, apareguda en dos extensos volums (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1908-1931),<sup>26</sup> i del *Diplomatari de l'Orient cata-*

22. De seguida, però, s'ocupà de temes que pertanyerien a les noves seccions fundades el 1911. En el seu dossier personal a l'arxiu de l'Institut trobem, per exemple, correspondència amb els «estipendiats» Antoni Grieria i Pere Barnils i amb el futur president de la Secció Filològica, Antoni M. Alcover, que el 14 de desembre de 1910 li assegurava que voldria donar-li algun «treball de filologia per l'*Anuari*», però que ho veia «molt difícil perquè jo tot sol he d'omplir el *Bolletí [del Diccionari de la llengua catalana]*», i li oferia, en canvi, un estudi sobre Quadrado apològista, presentat al Congrés de Vic, d'un centenar de fulls «de lletra molt menuda i espessa», que no degué fer peça a Rubió. Val a dir que, per diversos motius, Rubió manifestà en privat reticències molt grans respecte a l'ampliació de l'Institut el 1911 (cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 85).

23. Hi ha cartes que demostren que Rubió feia i desfeia a l'hora de tirar endavant l'*Anuari*, fins al punt que el 1911 demanava a Jaume Massó i Torrents que escurés un centenar de ratlles de la seva memòria sobre les cròniques, o que el 1912 tenia un contenciós amb Daniel Girona, que es resistia a escurçar l'«Itinerari del rei Martí». També és significatiu que persones com mossèn Antoni M. Alcover o mossèn Josep Gudiol li fessin arribar entusiastes felicitacions per l'*Anuari*.

24. S'havia de preocupar, per exemple, dels pensionats a Roma, entre els quals d'Alòs i Martorell (carta de Josep Pijoan de 1911), o bé havia de fer gestions urgents prop del «Sr. Prat», per encàrrec de Xènius perquè pogués cobrar ràpidament a fi de poder pagar l'estada a Itàlia (carta des de Bolonya, 13 d'abril de 1911).

25. La correspondència conservada ens mostra que Rubió rebia propostes de publicacions, enviava proves, s'encarregava dels intercanvis científics i fins i tot feia enviar llibres a llibreries de l'estranger.

26. Vegeu A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 52, i el meu llibre *Escriptors i erudits contemporanis. Cinquena sèrie*, Barcelona, 2005, p. 123. En el *Pròlech* del primer volum, Rubió i Lluç assenyalava: «Desde'l janer de l'any 1906 ha estat el primer de mos col·laboradors el

là (1301-1409): Col·lecció de documents per a la història de l'expedició catalana a Orient i dels ducats d'Atenes i Neopàtria, apareguda pòstumament el 1947.<sup>27</sup> No cal dir que aquesta obra de col·laboració anònima i abnegada li serví per a endinsar-se en la documentació medieval i per a perfeccionar els seus coneixements paleogràfics i l'inicià en tot un seguit de recerques que no abandonaria mai i en les quals donaria fruits assaonats. Durant aquests anys, d'altra banda, Rubió va rebre un encàrrec de l'Institut al qual dedicaria moltes hores fins al final de la seva vida, però que per un seguit de circumstàncies no arribaria mai a bon port: l'edició crítica de la crònica de Bernat Desclot, dins el marc del projecte del gran corpus historiogràfic impulsat per Jaume Massó i Torrents a partir del març de 1908, que més endavant aconseguiria el patrocini del mecenes Rafael Patxot i Jubert.<sup>28</sup>

Rubió valia massa per a dedicar tota la vida a feines de bastaix (de «macip», com deia ell, en referir-se als secretaris redactors de l'Institut d'Estudis Catalans), i ben aviat, sense desvincular-se ni de l'Institut ni de les tasques que havia començat amb tan bon peu, cercà nous camins per guanyar-se la vida i per desenvolupar la seva enorme capacitat de treball i la seva intel·ligència privilegiada. Es veié forçat, doncs, a practicar, com faria tota la vida, una pluricollocació que no li deixava ni un minut per al lleure: a més d'a-

---

meu fill Jordi Rubió y Balaguer, del que no m'es llegut altra cosa qu'estampar aquí'l nom, pels dolços llaços de la sang que ab ell me lliguen, y que m'obliguen fins a no expressar més que a flor de llavi la meva profundíssima gratitud. Al començar l'any 1907, en el meteix mes y quasi dia per dia, vingué a ajudarnos en la dura tasca'l meu deixeble Ramon d'Alòs y de Dou, que porta un cognom ilustre en l'història de la cultura catalana; y, finalment, desde'l bell principi de l'any present, ha associat els seus esforços als nostres un altre alumne de la classe de Literatura Catalana dels "Estudis Universitaris", el jove Francisco Martorell y Trabal, que no per esser el darrer arribat té res que envejar als demés companys en lo penós dels treballs y en la fortuna de les troballes. Tots tres han estat també alumnes aventatjats en les aules universitàries, ont s'han fortificat ab aquella mena de disciplina integral de l'intellecte tant necessaria pera fer ab fruit les recerques; disciplina que sols dóna una serie de coneixements organitzats y desenrotllats metòdicament, baldament ho siguin en la forma rudimentaria de l'assignatura, que no es més que la cristallissació burocràtica de la ciencia. A tots ells me complasch en regradiar coralment desde aquestes planes y en felicitarlos per l'entusiasme, escrupulositat y tenacitat benedictines ab que han dut a cap la part més considerable d'aquesta fructuosa obra colectiva, que ha fet possible la protecció de l'"Institut d'Estudis Catalans", ab la que no somniavem tant sols quan començarem la nostra feina, afalagant l'idea com una ilusió llunyana y massa hermosa, a la qual se renuncia ab l'amargor del desencant que produueixen els estèrils aleteigs de l'ànima envers l'ideal. Mercès a la seva ajuda s'ha pogut recórrer, fins ara, en tres anys, quasi en sa totalitat, la serie de registres [de l'Arxiu de la Corona d'Aragó] que van dels darrers del xiii<sup>e</sup> sigle fins als primers del xv<sup>e</sup> [...]» (p. xii-xiii). Vegeu també, en el mateix sentit, les p. LXXIV-LXXV del *Pròlech* del volum II. Ens consta, per altres conductes, que Jordi Rubió col·laborà estretament amb el seu pare, com moltes altres vegades, fins i tot fent-li d'amanuense (com faria també més endavant amb ell mateix el seu fill Jordi Rubió i Lois).

27. S'hi fa constar al començament que Jordi Rubió, «fill i successor a l'INSTITUT» de Rubió i Lluch, n'ha revisat el pròleg i els documents continguts en les pàgines 705-746.

28. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 53, 130-131 i 268-269, i A. BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn*, p. 146. Rubió deixà llesta una bona part de l'edició —com es pot comprovar a partir del material conservat a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans— i va publicar articles importants sobre la historiografia catalana medieval, recollits en el volum VI de les seves «Obres», *Història i historiografia*, Barcelona, 1987.

nar publicant articles, cròniques i ressenyes a diverses bandes, el setembre de 1910 fou nomenat auxiliar interí de la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona i hi ensenyà, eventualment, bibliologia, literatura espanyola i paleografia, i els anys 1911-1912 substituï de tant en tant el seu pare en les classes dels Estudis Universitaris Catalans, on començà a gestar la seva futura història de la literatura catalana, per a la qual li foren d'un gran ajut els arxius bibliogràfics que havia anat compilant Antoni Rubió i Lluch, i que ell mateix va continuar, tant en vida del pare com després de la seva mort,<sup>29</sup> i el 1912 el professor Bernhard Schädel, tan lligat a Catalunya, li va demanar, per indicació d'Arturo Farinelli, que donés uns cursos de llengua i cultura espanyoles al Seminar für romanische Sprachen und Kultur de la Universitat d'Hamburg. Alhora, per consell de Josep Pijoan, va demanar i obtenir una pensió de la Junta para Ampliación de Estudios de Madrid per fer estudis de filologia romànica a Alemanya.<sup>30</sup> L'acta de la sessió de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut del 18 de març de 1912 fa constar:

El President [Antoni Rubió i Lluch] dóna compte a l'Institut de que el Secretari D. Jordi Rubió pensa sortir de Barcelona el 15 d'abril vinent per a marxar a Hamburg on passarà una temporada com auxiliar del Seminar für romanische Sprachen, i se li donà permís «per a absentar-se», alhora que se li desitjava «bona sort durant la seva estada a Alemanya».<sup>31</sup>

Una mica més endavant, l'1 d'abril de 1912, en una nova sessió de la SHA, Rubió i Lluch

manifestava que aquesta és la darrera Junta a la que assisteix el secretari-r[edactor] D. Jordi Rubió i que és convenient pensar en qui l'ha de substituir. Proposa per a aquest càrrec el Sr. Ferran Valls Taberner que ja s'ha donat a conèixer per alguns treballs sobre història del dret català. Així s'acorda decidint-se que la substitució sigui en caràcter interí i el Sr. Valls disfruti del mateix sou que D. Jordi Rubió.<sup>32</sup>

29. Segons explica amb un cert detall a la necrologia inèdita de Rubió i Lluch.

30. Cf. Ferran SOLDEVILA, «Jordi Rubió i la Biblioteca de Catalunya», *Serra d'Or* (abril 1967), p. 34. A l'arxiu de la Junta de Ampliación de Estudios hi ha un treball de Rubió, sense data, que deu correspondre a aquest ajut: *Interpolaciones en algunos manuscritos de la Crónica de Desclot* (Matilde VILARROIG, Concepción ÁLVAREZ, María Emilia AMOR i África AZORÍN, «Documentos de la JAE en la Biblioteca Central del CSIC», a José Manuel SÁNCHEZ RON (coord.), *1907-1987. La Junta para Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas 80 años después*, vol. II, Madrid, 1988, p. 744).

31. Totes les actes de la Secció Històrico-Arqueològica que esmentaré es troben a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

32. El 22 de juny de 1912, en una altra sessió de la SHA es comunicà que Valls «ha de marxar de Barcelona i és possible que no pugui tornar a l'Institut fins passat l'estiu». El substituï, doncs, Francesc Martorell (vegeu més detalls sobre els secretaris redactors d'aquests anys a A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 136-137).

Jordi Rubió partí cap a Alemanya el 16 d'abril de 1912 i, de passada, visità París i, abans d'arribar a Hamburg, s'aturà a Colònia. El 25 d'abril va començar els cursos al Seminari del doctor Schädel, que continuaria al llarg de tres semestres.<sup>33</sup> A la sessió de la SHA de l'Institut d'Estudis Catalans el 29 d'agost de 1912, «es llegeix —segons l'acta corresponent— una comunicació de D. Jordi Rubió posant en coneixement de l'Institut que, aprofitant les vacances, es trasllada a Munic a fi de catalogar-hi els mss. llatins de Ramon Llull, completant així el catàleg de mass. lulians de la biblioteca més rica de llibres lulians que existeix, el qual havia començat D. Mateu Obrador en la missió que l'Institut li va confiar l'any 1908». Tenim més detalls sobre aquesta feina i de la resta d'activitats de Rubió a Hamburg gràcies a l'acta d'una altra sessió de la SHA del 27 de novembre del mateix any, segons la qual Antoni Rubió i Lluch

dóna compte a la Junta d'algunes impressions del seu fill D. Jordi Rubió i Balaguer, qui com s'ha dit és a Hamburg. El secretari d'aquesta secció continua treballant per la catalogació dels mss. lulians llatins a Munic els quals li són enviats a Hamburg. Ademés d'aquesta tasca dóna classes de castellà i de català i en les lliçons pràctiques de la darrera llengua fa donar com lectura als alumnes els Croquis Pirenencs del membre de l'Institut Sr. Massó Torrents.

D'altra banda, el 13 de desembre Rubió i Lluch comentà, a la sessió de la SHA, que el seu fill tenia l'ocasió de treballar a la biblioteca del professor Barbour, dedicada a història de l'astrologia i ciències ocultes i que hi havia pogut veure «dugues curioses làmines tretes d'un ms. del XIV<sup>en</sup> segle existent a Carlsruhe, amb la vida de Ramon Llull», és a dir, la il·lustració del famós *Breviculum*, que Jordi Rubió mateix estudiaria més endavant.

Continuant el seu *iter germanicum*, el març de 1913 Jordi Rubió visità Berlín, Colònia, Bonn i Dresden, sempre a la recerca de manuscrits lulians. Segons l'acta de la sessió de la SHA del 9 d'abril d'aquell any, el president (Rubió i Lluch) hi llegí «una carta del seu fill», que explicava les seves troballes de manuscrits lulians interessants a Berlín, a més d'un *Llibre d'hores* amb la traducció catalana del salteri. Aquell mateix mes d'abril, Jordi Rubió i Balaguer rebé un ajut de l'Institut d'Estudis Catalans per poder enllestir les seves expedicions per a l'estudi dels manuscrits lulians, i això li degué facilitar la nova estada que féu a Munic al començament d'agost i la visita a Innichen, al Tirol, a mit-

33. Tal com ell mateix explicà a l'entrevista amb Baltasar PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», *Serra d'Or* (maig 1969), p. 34.

jan mes. Després, passant encara per Munic, tornà a Barcelona el 31 d'agost.<sup>34</sup> Al començament d'aquest mes havia donat per acabada la seva estada a Hamburg, que li va permetre de conèixer de prop Alemanya, de treballar al costat de professors prestigiosos, com els lingüistes Bernhard Schädel, Fritz Krüger i Walther von Wartburg i el lul·lista Otto Keicher, franciscà que vivia a Munic. Fritz Krüger, precisament, escrivia des d'Hamburg a l'Institut d'Estudis Catalans el 16 de desembre de 1966, arran de la miscel·lània dedicada a Rubió que preparava R. Aramon i Serra per als *Estudis Romànics*:

Me adhiero plenamente al homenaje que era impostergradable y les agradezco emocionado la inclusión de mi nombre en la Tabula gratulatoria. Será para mí el verdadero honor de figurar en este homenaje tributado a uno de mis grandes compañeros y amigos de la época de juventud en Hamburgo y al maestro con una tradición de siglos en la historia, literatura y filología catalanas.<sup>35</sup>

L'1 de setembre de 1913 Jordi Rubió tornà a actuar com a secretari redactor de l'Institut, després d'un any i mig d'absència. Aquest mateix dia no solament assistí a la sessió de la SHA, sinó que també hi explicà les principals troballes que havia fet a Alemanya, sobretot a Munic i a Innichen. La seva reincorporació a la casa, tanmateix, tenia un caràcter del tot provisional. En efecte, el 2 de juny de 1913 Enric Prat de la Riba —aleshores president de la Diputació de Barcelona i ben aviat president de la Mancomunitat de Catalunya— li havia escrit a Hamburg per proposar-li que acceptés la direcció de la futura Biblioteca de Catalunya, la biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, que era la nineta dels ulls de Prat i de molts dels seus col·laboradors en el camp de la cultura, i que s'havia anat gestant des del 1911. Rubió no solament va acceptar joiosament l'encàrrec, sinó que també s'hi preparà treballant com a voluntari a la Biblioteca d'Hamburg, dirigida pel professor Münzel, a fi de conèixer la tècnica que s'hi feia servir.<sup>36</sup> Tot i que el

34. Jordi Rubió es proposava de publicar un *Catàleg dels manuscrits lul·lians de Munic*, dins la col·lecció d'«Estudis de Bibliografia Lul·liana» de l'Institut, però no va poder enllestir-lo. Sí que va publicar un seguit d'articles excel·lents sobre diversos aspectes de l'obra de Ramon Llull, entre els quals la descripció dels manuscrits d'Innichen. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1, p. 132. Tots els treballs de Rubió sobre aquests temes foren recollits a *Ramon Llull i el lul·lisme*, vol. II de les seves «Obres», Barcelona, 1985.

35. Aquesta carta i la resta de correspondència generada per la miscel·lània Rubió es troben en el dossier personal de Rubió a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta excel·lent relació amb Alemanya explica la germanofília de Jordi Rubió, que s'adherí a un manifest a favor d'Alemanya en esclatar la Primera Guerra Mundial (cf. *Epistolari de Francesc Martorell i Trabal i de Pere Bosch i Gimpera amb Ramon d'Abadal i de Vinyals i amb Ferran Valls i Taberner: 1908-1931*, p. 210).

36. Aquestes dades, d'una gran importància, procedeixen de la cronologia esmentada de Guilleumas i Soberanas (p. 63). Jordi Rubió mateix les confirma, juntament amb la seva participació primerenca

nomenament oficial de director de la Biblioteca no li arribà fins al 1914, ja des de l'octubre de l'any anterior treballava en la catalogació i l'ordenació dels llibres que n'havien de formar part,<sup>37</sup> i el 10 de novembre del mateix any 1913 va renunciar al càrrec de secretari redactor de la SHA de l'Institut, incompatible amb les seves noves responsabilitats.<sup>38</sup> Amb això s'obria una etapa extraordinàriament creativa, estroncada el 1939, amb l'entrada de les tropes «nacionals» a Barcelona, que va implicar a curt termini<sup>39</sup> el cessament de Rubió no solament com a director de la Biblioteca de Catalunya —d'aleshores ençà anomenada *Biblioteca Central*—, sinó també de director de la xarxa de biblioteques populars que havia anat creant i de l'Escola de Bibliotecàries, que dirigia des del 1930, després d'haver-ne estat prestigiós professor des del 1915. No m'és possible d'entretenir-me en aquesta labor fecundíssima —bé que no mancada d'esculls i de problemes, sobretot durant la dictadura de Primo de Rivera—,<sup>40</sup> però sí que voldria remarcar que Jordi Rubió no s'hi limità als aspectes burocràtics, sinó que els complementà amb un treball seriós sobre temes de biblioteconomia i de bibliografia, que el dugué a redactar i a publicar diversos opuscles i llibres sobre aspectes pràctics de l'ordenació i la catalogació de biblioteques i importants i erudits articles sobre història del llibre i de les biblioteques a Catalunya, que culminaren després de la Guerra en el magne volum *Documentos para la historia de la imprenta y librería en Barcelona (1474-1553)*, en col·laboració amb Josep M. Madurell (Barcelona, 1955).<sup>41</sup> No podem oblidar tampoc la intervenció decisiva que va tenir en el *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, impulsat i

---

en la preparació remota de la Biblioteca, en l'entrevista de B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», ja citada, p. 34.

37. El meu amic Manuel Jorba, antic director de la Biblioteca de Catalunya, em comunica que Rubió signà ja com a director des del 1913 en el llibre d'actes del patronat de la Biblioteca.

38. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 84-85.

39. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 321-323.

40. Sense cap intenció exhaustiva, remeto a A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 88-95, 97, 122-123, 201, 232, 293, 303, 321; Alexandre GALÍ, *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya, 1900 a 1936*, llibre XI: *Biblioteques populars i moviment literari*, Barcelona, 1984; llibre XIII: *Biblioteques generals tècniques i especialitzades: Bibliografia i bibliofília*, i llibre XIV: *Arxius i museus*, Barcelona, 1985 (fa servir algun article de Rubió no recollit en les seves bibliografies); Ferran SOLDEVILA, «Jordi Rubió i la Biblioteca de Catalunya», *Serra d'Or* (abril 1967), p. 33-36; *Cincuenta años de la antigua Biblioteca de Catalunya*, Barcelona, 1968; Pere BOHIGAS, «Una etapa de l'Escola de Bibliotecàries», *Serra d'Or* (abril 1967), p. 41-43; Assumpta ESTIVILL *L'Escola de Bibliotecàries, 1915-1939*, Barcelona, 1992; EAD, «De l'Escola de Bibliotecàries a l'Escola Jordi Rubió i Balaguer després de 75 anys», a *Segon Seminari Internacional de Docència Bibliotecària*, Barcelona, 1993, p. 35-52. Voldria fer constar, perquè es tracta d'una peça molt poc coneguda, l'article anònim «La Biblioteca de Catalunya. Entrevista amb el seu director Dr. Jordi Rubió», *La Veu de Catalunya* (22 abril 1933).

41. Aquests treballs han estat reunits en les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», especialment en els volums XI i XII, respectivament *Llibreters i impressors a la Corona d'Aragó*, Barcelona, 1993, amb pròleg de Joana Escobedo, i *Sobre biblioteques i biblioteconomia*, Barcelona, 1995, amb pròleg d'Amadeu-J. Soberanas i Lleó. Atesa la llargada dels *Documentos*, només se n'ofereix l'extensa introducció.

dirigit per ell des del 1914,<sup>42</sup> i en la més modesta *Revista dels Llibres* de l'editorial Barcino, que només durà dos anys (1924-1925), en la qual Rubió publicà, d'una manera anònima, un munt d'excel·lents articles i de notes concises i precises sobre temes molt diversos de bibliografia, sempre bellament il·lustrats.<sup>43</sup>

L'activitat desbordant de Rubió no es limità, tanmateix, a la Biblioteca de Catalunya i a l'Escola de Bibliotecàries, sinó que, sense deixar de col·laborar amb l'Institut d'Estudis Catalans,<sup>44</sup> va reprendre —des del 1913— les classes a la Universitat de Barcelona i —a partir del curs 1913-1914— als Estudis Universitaris Catalans, on succeí definitivament el seu pare el curs 1925-1926.<sup>45</sup> En l'entrevista que li va fer Baltasar Porcel per a *Serra d'Or*, Rubió mateix assegurava que el seu pas per la Universitat havia «estat breu, res: fins que em van fer professor de la Universitat Autònoma, no vaig ésser més que un professor interí. Ensenyava bibliologia i un curs d'investigació de literatura espanyola».<sup>46</sup> Durant els anys de la Segona República, però, hi ensenyà literatura catalana, com a professor agregat i després com a professor extraordinari, i alhora hi farà seminaris i cursos monogràfics, sense deixar la bibliologia, també centrada en temes de cultura

42. Entre els molts articles de Rubió, signats o anònims, que hi aparegueren, hem de destacar el catàleg dels primers cent cinquanta-quatre manuscrits de la Biblioteca, a cura de Rubió mateix i de Jaume Massó i Torrents, que fou exclòs de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer». La Biblioteca de Catalunya n'ha publicat una edició en un volum, partint d'un tiratge a part que Rubió havia anat fent dels quaderns on anava apareixent el catàleg (trenta-set en total): *Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca de Catalunya*, vol. 1, ms. 1-154, per Jaume Massó i Torrents i Jordi Rubió i Balaguer, Barcelona, 1989, amb pròleg de Manuel Mundó.

43. Cf. Albert MANENT, *Josep Maria de Casacuberta i l'Editorial Barcino*, Barcelona, 1980, p. 26. Tots els articles identificats i les notes més rellevants foren recollits en el volum XIII de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», *Obra dispersa*, Barcelona, 1999.

44. A més de les col·laboracions a què ja hem fet al·lusió i d'altres encàrrecs puntuals (cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1, p. 123), sabem que del 22 al 26 de febrer de 1914 va acompanyar el seu pare a Tortosa per estudiar-hi els fons manuscrits de la catedral (en donà compte Rubió i Lluch en la sessió de la SHA del 2 de març de 1914). El setembre de 1915 va continuar l'estudi d'aquests fons manuscrits, conjuntament amb Ramon d'Alòs-Moner i el juliol de 1916 l'amplià a les biblioteques eclesiàstiques de Tortosa i de Morella, Cinctorres, Vilafranca del Cid, Sant Mateu, etc. (cf. J. RUBIÓ, *Sobre biblioteques i biblioteconomia*, p. 59-106, i *Mestres, companys i amics*, p. 249-250). L'estiu de 1921, d'altra banda, féu un viatge a París, a Brussel·les, a Lovaina i a Bruges i estudià els fons lul·lians de la Biblioteca Nacional de Brussel·les. Ja abans, al final del 1913, la SHA havia encarregat a Jordi Rubió i a Ramon d'Alòs-Moner una memòria sobre la commemoració del VI Centenari de la mort de Ramon Llull, que fou llegida i aprovada en la sessió de la SHA del 21 d'abril de 1914 i publicada tot seguit a l'*Anuari* de l'Institut, V/1 (1913-1914), p. xxx-xxxiv (ha estat reproduïda a J. RUBIÓ, *Ramon Llull i el lul·lisme*, p. 362-373). En el marc d'aquesta commemoració, i per encàrrec de l'Institut, Jordi Rubió traduí al català el text alemany de l'obra d'Adam Gottron, *L'edició maguntina de Ramon Llull*, Barcelona, 1915. El 3 d'agost de 1914, Antoni Rubió i Lluch féu saber als seus companys de la SHA que el seu fill havia rebut l'original del llibre de Gottron, que «actualment tradueix al català». Al *Proemi* d'aquesta obra, Gottron mateix dona les gràcies a Jordi Rubió, «qui s'ha encarregat de la traducció d'aquest estudi, i també al seu amic Sr. Ramon d'Alòs que l'ajudà en la primera correcció» (p. 6). No em consta que aquesta tasca sigui consignada en les bibliografies de Rubió.

45. Cf. M. COLL i ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», p. 39.

46. B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», p. 35.



catalana.<sup>47</sup> Un dels millors deixebles que passaren per les classes de Jordi Rubió a la Universitat de Barcelona fou Miquel Batllori, que en les seves memòries explica el que, *mutatis mutandis*, podrien explicar també molts altres deixebles tant de la Universitat com dels Estudis Universitaris Catalans:

A la secció de lletres [...], qui aleshores em va influir més, encara que llavors hi ensenyava literatura castellana del segle xvii, va ser el doctor Jordi Rubió i Balaguer. Tenia una metodologia autènticament germànica, que havia pogut adquirir en els seus anys d'estudi en aquell país, abans de la Primera Guerra Mundial. Ens va fer un curs meravellós sobre el teatre espanyol i la seva influència en el Romanticisme alemany. És a dir, feia literatura comparada. Fou el primer a donar un to europeu a les seves lliçons. Va ser un curs monogràfic d'una gran intensitat, que ens va deixar un segell inesborrable.<sup>48</sup>

Batllori assenyala igualment que

amb alguns professors —recordo expressament amb Jordi Rubió en particular— les classes acabaven en conversa, i continuaven després, a vegades durant molt de temps, sobre temes que ens havien explicat. Llavors es posaven en pràctica una espècie de, com deien a l'edat mitjana, *quaestiones quodlibetales*. És a dir, que podíem preguntar nosaltres i entrar en col·loqui.<sup>49</sup>

Com ja he apuntat abans, el 1926 Jordi Rubió esdevindria encara director d'una nova etapa de la prestigiosa revista *Estudis Universitaris Catalans*, patrocinada per la Institució Patxot,<sup>50</sup> i quan fou possible subvencionada per la Secció Històrico-Arqueològica i la Secció Filològica de l'Institut,<sup>51</sup> que arribà al 1936 amb dos magnífics volums d'home-

47. Jordi MALÉ i PEGUEROLS, «La literatura catalana a la Universitat. Esbós d'una història (i II)», *Revista de Catalunya*, núm. 187 (setembre 2003), p. 91-94. Durant la Guerra Civil, Rubió fou nomenat director del Seminari de Literatura Catalana de la Universitat de Barcelona (Jordi MALÉ i PEGUEROLS, «La literatura catalana a la Universitat. Esbós d'una història (i II)», p. 95 i 96). Cf. també M. COLL i ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», p. 38-39.

48. Miquel BATLLORI, *Records personals i últims escrits*, València, 2003, p. 38.

49. M. BATLLORI, *Records personals i últims escrits*, p. 39.

50. Rubió mantenia una excel·lent relació amb Rafael Patxot i Jubert, que el féu membre del consell de la seva Institució i que ajudà de moltes maneres les seves iniciatives i les de l'Institut d'Estudis Catalans, tot i que, com manifesta alguna vegada, es dolia que no hagués tirat endavant el projecte de les cròniques catalanes, en el qual havia posat tanta il·lusió. Patxot arribà fins i tot a ajudar la família Rubió durant la Guerra, amb la tramesa de paquets de queviures (Jordi RUBÍO i BALAGUER i Manuel RUBÍO i LOIS, *Cartes de la guerra (maig 1938-gener 1939)*, edició a cura de Jordi Galofré, Barcelona, 1996, p. 19, 89 i 127).

51. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1, p. 267.

natge a Antoni Rubió i Lluch (completats amb un tercer volum que apareixia simultàniament a *Analecta Sacra Tarraconensia*). Encara, en un pla més personal, el 22 de setembre de 1919 Jordi Rubió i Balaguer es va casar amb Maria Lois i López<sup>52</sup> i aviat va tenir una nombrosa fillada.<sup>53</sup>

No és estrany que, en aquestes circumstàncies, Rubió no sempre pogués arribar a tots els compromisos que l'assetjaven. El 25 d'abril de 1922, per exemple, fou elegit membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, per a la qual havia estat presentat el 14 de gener del mateix any. L'1 de març de 1923, el secretari de l'Acadèmia, Daniel Girona, li escriví recordant-li que el 7 d'aquell mes s'acabava «el temps improrrogable de presentació del discurs d'entrada a l'ACADEMIA. Passada l'esmentada data, serà pels Estatuts, novament vacant la produhida per la mort del nostre benivolgut company Sr. Soler y Palet». El 6 de març, Rubió li contestà excusant-se perquè no havia pogut complir «dintre del terme reglamentari amb el compromís del discurs», atès que la Biblioteca de Catalunya «és suficient per a acaparar una vida», i hi afegia que «no és l'única feina que tinc».<sup>54</sup> L'entrada a l'Acadèmia s'allargà una pila d'anys: el 13 de maig de 1948 els acadèmics revalidaren el nomenament del 1922 i decidiren que Jordi Rubió i Balaguer ocupés la vacant deixada per Antoni Rubió i Lluch, mort el 1937.<sup>55</sup>

Durant els anys esperançats de la Segona República i durant el període difícil de la Guerra Civil, Jordi Rubió i Balaguer, a més de les responsabilitats de la Biblioteca de Catalunya, de la xarxa de biblioteques populars i de l'Escola de Bibliotecàries i de l'en-

52. Amb motiu de les «Noces Rubió-Lois», Ramon d'Alòs va dedicar als seus amics *Sis documents per a la història de les doctrines lulianes* (22 setembre 1919), segons la bibliografia de R. d'Alòs publicada per A. BALCELLS, *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou*, p. 32. Val a dir que Maria Lois fou la primera secretària de l'Escola de Bibliotecàries (1915-1919) i més endavant s'hi encarregà del curs preparatori (1919-1924); cf. A. ESTIVILL, *L'Escola de Bibliotecàries*, índex de noms, s. v. *Lois i López, Maria*.

53. Maria Lois morí prematurament, el 16 de setembre de 1932. Molt més tard, el 9 d'octubre de 1959, Rubió tornaria a casar-se amb una deixeblla seva, Rosalia Guilleumas, futura directora de la Biblioteca de Catalunya, amb la qual tingué altres fills. Cf. Jordi GALOFRÉ, «Presentació», a J. RUBIÓ I BALAGUER i M. RUBIÓ I LOIS, *Cartes de la guerra*, p. 8.

54. Dossier personal de Jordi Rubió i Balaguer a l'arxiu de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. El 13 de març de 1923 es va declarar la vacant «per no haver presentat son discurs».

55. Dossier esmentat en la nota anterior. El discurs d'entrada a l'Acadèmia, *Els Cardona i les lletres*, no fou llegit fins al 7 d'abril de 1957. Es publicà aquell mateix any, en català però amb la coberta i la portada en castellà, acompanyat del discurs de «contestación», igualment en català, d'Agustí Duran i Sanpere, el qual explicava: «L'any 1902 entràvem junts a la Universitat. Tot seguit es van destriar entre els companys aquells que sentien vivament la vocació de l'estudi. Jo els veia ajuntar-se, discutir temes d'història, concórrer a conferències, biblioteques o arxius; a més d'en Jordi Rubió hi havia els malaguanyats Ramon d'Alòs i Francesc Martorell. Més tard s'hi afegiren Ferran Valls i Taberner, Lluís Nicolau d'Olwer, Ramon d'Abadal, Manuel Reventós, Ferran Soldevila. Jo no gosava ajuntar-m'hi i em frisava. La bifurcació dels estudis de Lleis i de Filosofia i Lletres ens distancià momentàniament, però mai vaig perdre el contacte amb aquest nucli que a mi em semblava predestinat i que ho era, tal com ho ha fet veure clarament Jordi Rubió en el pròleg de les *Obres Completes* de Valls i Taberner» (p. 45-46).

senyament a la Universitat i als Estudis Universitaris Catalans,<sup>56</sup> hagué de participar en múltiples iniciatives sorgides amb la formació i el posterior desenvolupament del Govern de la Generalitat de Catalunya. El juny de 1931, en constituir-se el Consell de Cultura de la Generalitat, en fou designat membre.<sup>57</sup> L'octubre de 1933 esdevingué vocal del Consell Universitari de la nova Universitat Autònoma de Barcelona. En començar la Guerra, davant l'onada de destrucció desencadenada a Catalunya després de l'aixecament d'una bona part de l'exèrcit i d'alguns elements dretans, es va preocupar per salvar les biblioteques particulars i eclesiàstiques en perill, que traslladà a la Biblioteca de Catalunya. El mateix mes de juliol de 1936, aquesta gestió fou oficialitzada amb la creació del Servei del Patrimoni de Catalunya i el seu nomenament com a cap del Servei de Biblioteques de la Generalitat.<sup>58</sup> El febrer de 1937, d'altra banda, planejà i dirigí el Servei de Biblioteques del Front, que es proposava de fer arribar llibres als soldats combatents i als que es trobaven als hospitals de sang.<sup>59</sup> En una de les múltiples expedicions per terres catalanes que dugué a terme en aquells moments, Rubió tingué un accident de cotxe, a conseqüència del qual ell restà lleugerament ferit i morta una bibliotecària que l'acompanyava, lleial amiga seva i de la seva família, Conxita Balanzó. Ell mateix, molt entristit, ho explicà per carta al seu fill Manuel, aleshores mobilitzat.<sup>60</sup>

El setembre de 1937, encara, Jordi Rubió i Balaguer fou nomenat membre de la Institució de les Lletres Catalanes, organisme creat per la Generalitat per canalitzar els esforços dels intel·lectuals del país en diferents ordres de la vida cultural —que assumí tam-

56. Els quals passaren a la Universitat a partir del novembre de 1932, per acord unànim de la junta de la Facultat de Filosofia i Lletres, el degà de la qual era Pere Bosch i Gimpera (A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1, p. 249).

57. Aquest Consell fou suprimit l'agost de 1936 (cf. Alexandre GALÍ, *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya, 1900 a 1936*, llibre xv: *Serveis tècnico-administratius*, Barcelona, 1985, p. 33-47; A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1, p. 241 i 304). Des del 1921 Rubió formava part del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, precursor del Consell de Cultura de la Generalitat (A. GALÍ, *Serveis tècnico-administratius*, p. 26). Sobre Rubió i el Consell de Cultura cal tenir en compte una carta de Francesc Martorell i Trabal a Ferran Valls i Taberner, sense data, però que cal datar a partir del 1931, inclosa a l'*Epistolari de Francesc Martorell i Trabal i de Pere Bosch i Gimpera amb Ramon d'Abadal i de Vinyals i amb Ferran Valls i Taberner: 1908-1931*, p. 226-227.

58. Cf. Maria CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista (1936-1939)*, Barcelona, 1994, p. 29, que insisteix en el paper de Rubió en les seccions d'Arxius i de Biblioteques del Servei del Patrimoni i en el trasllat de la Biblioteca de Catalunya a l'Hospital de la Santa Creu, dut a terme «amb una discreció absoluta». Val a dir que l'Escola de Bibliotecàries també fou traslladada a l'Hospital de la Santa Creu, on ja funcionà durant el curs 1937-1938.

59. Cf. Maria C. CUGUERÓ i CONCHELLO, Maria Teresa BOADA i VILALLONGA i VICENÇ ALLUÉ i BLANCH, *El Servei de Biblioteques del Front, 1936-1939*, Barcelona, 1995, i M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 129-142. Rubió mateix va redactar, al final de l'any 1938, unes *Normes per a l'organització de les Biblioteques d'Hospitals*, que s'havien de publicar i que quedaren en proves d'impremta (M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 140).

60. J. RUBIÓ i BALAGUER i M. RUBIÓ i LOIS, *Cartes de la guerra*, p. 119-121.

bé el Servei de Biblioteques del Front—, i en formà part de la Secció de Relacions Interiors —amb Josep Pous i Pagès i Pere Coromines.<sup>61</sup> El 1938 el trobem com a president del jurat del Premi Joan Crexells, de novel·la, convocat per la Institució, al costat de Mercè Rodoreda, Alfons Maseras i Sebastià Juan Arbó (vocal suplent).<sup>62</sup> Ens consta igualment la seva participació en la gasetta radiada de la Institució, *La vida literària a Catalunya*, on comentà, per exemple, que les biblioteques de Barcelona es trobaven amenaçades per les bombes dels avions franquistes,<sup>63</sup> i en l'establiment —amb la col·laboració de Ramon d'Alòs— d'un catàleg de les obres més representatives de les lletres i de la cultura catalanes de la Renaixença ençà, que havia d'ésser ofert pel Departament de Cultura de la Generalitat a Moscou, amb motiu de l'homenatge a l'URSS, en commemoració del vintè aniversari de la revolució soviètica.<sup>64</sup> Sabem que la Institució de les Lletres Catalanes va encarregar a Jordi Rubió i al seu company i amic Lluís Nicolau d'Olwer la redacció d'una història de la literatura catalana, que en aquell moment romangué encallada,<sup>65</sup> però que a la llarga desembocà en els densos capítols de la *Historia general de las literaturas hispánicas*, dirigida per Guillem Díaz-Plaja, que un cop mort Rubió foren traduïts al català i publicats en tres volums, el darrer amb un bon nombre de capítols inèdits sobre el segle XIX.<sup>66</sup>

El gener de 1939 molts membres de la Institució de les Lletres Catalanes prengueren, com tants altres catalans, el camí de l'exili. Rubió, al llarg dels anys, havia manifestat la seva simpatia per Acció Catalana,<sup>67</sup> no havia amagat mai la seva catalanitat durant la dictadura de Primo de Rivera,<sup>68</sup> havia format part de l'Associació Intel·lectual per a la Defensa de la Cultura, havia intervingut en actes en contra de la barbàrie feixista durant la Guerra Civil i havia signat documents en el mateix sentit,<sup>69</sup> però ni tenia les mans tacades de sang —ben al contrari—, ni havia actuat mai directament en política. Per això

61. Cf. M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 243-273.

62. M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 290.

63. M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 334-338, i J. RUBIÓ, *Sobre biblioteques i biblioteconomia*, p. 277-279. En una carta al seu fill Manuel, del 19 de juliol de 1938, Rubió li explicava un bombardeig que havia afectat el seu despatx a la Biblioteca, i li comentava: «Ja veus quines barbaritats i quina mentalitat més *cerril!* M'ha entrat molt la profanació de la nostra Seu. La gent que permet i ordena coses d'aquestes, ja pot tenir tants tancs com vulgui, però a la llarga perdrà [*sic*].» (J. RUBIÓ i BALAGUER i M. RUBIÓ i LOIS, *Cartes de la guerra*, p. 54).

64. M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 340.

65. Cf. Lluís NICOLAU D'OLWER i Ferran CUITO, *Epistolari de l'exili francès*, Barcelona, 2003, p. 136.

66. Es tracta dels volums I, III i V de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», *Història de la literatura catalana*, vol. I, II i III, Barcelona 1984, 1985 i 1986.

67. Cf. Montserrat BARAS, *Acció Catalana (1922-1936)*, Barcelona, 1984, p. 17 i 342.

68. Cf. Josep M. ROIG ROSICH, *La Dictadura de Primo de Rivera a Catalunya: Un assaig de repressió cultural*, Barcelona, 1992, índex de noms, s. v. *Rubió i Balaguer, Jordi*.

69. M. CAMPILLO, *Escriptors catalans i compromís antifeixista*, p. 194 i 196-202; Borja de RIQUER, *L'últim Cambó (1936-1947): La dreta catalanista davant la guerra civil i el franquisme*, Vic, 1996, p. 85.

no considerà necessari abandonar el seu país ni la seva feina, que havia mantingut, a empenes i rodolons, al llarg de diversos règims, i continuà, com si no passés res, a Barcelona. Ja he insinuat que ben aviat s'havia de trobar sense ofici ni benefici, malgrat la inicial protecció de Josep M. Milà i Camps, i fins i tot correngué la brama, entre els catalans exiliats a França, que havia estat assassinat.<sup>70</sup> No sembla que, com tants altres, hagués estat sotmès a expedients de responsabilitats polítiques i altres històries similars, però un dia per l'altre es va trobar al carrer. Ell mateix explicà a Baltasar Porcel:

Sí, va acabar la guerra i em van cessar. Vaig fer una instància de reposició, que mai no em va ésser contestada. És clar que si jo hagués fet genuflexions... Al cap de set o vuit dies d'haver-la tornat a inaugurar [la Biblioteca], vaig anar-hi com a simple lector. Durant la guerra l'haviem traslladada del Palau de la Generalitat a l'Hospital de la Santa Creu, que és on va ésser feta la inauguració. Estic content que el cor no em bategués. Va ésser un cop fort, però el vaig aguantar bé, sí.<sup>71</sup>

Porcel mateix recull una resposta ben significativa sobre el buit que trobà Rubió en deixar forçosament la Biblioteca de Catalunya, l'Escola de Bibliotecàries i la Universitat:

El desembre del 39 vaig entrar a can Salvat: va ésser la meva solució. Jo havia trucat ja a moltes portes per a demanar col·locació, però ningú no me'n donà. Bones paraules, en canvi, les que vulgueu.<sup>72</sup>

Aquesta fou la manera com Rubió es va guanyar la vida fins a la seva jubilació, el 1967: dirigir l'Enciclopèdia Salvat —en castellà, naturalment, per exigències del moment— i anar-ne posant al dia les successives reedicions.<sup>73</sup>

Rubió, tanmateix, no es limità a vegetar dins aquesta situació més aviat depriment i sense gaires esperances de millora. Quan encara es trobava sense feina, el 1939 mateix, ja va començar curssets privats sobre cultura literària de Catalunya a algunes bibliotecàries

70. Vegeu *La cultura catalana en el primer exili (1939-1940): Cartes d'escriptors, intel·lectuals i científics*, edició a cura de Maria Campillo i Francesc Vilanova, Barcelona, 2000, p. xiii n.

71. B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», p. 35. Josep M. López-Picó, company de col·legi de Rubió, anotava en el seu dietari el 15 de febrer de 1940: «Contristat per les espoliacions que pateix —i amb ell tots els que estimem el patrimoni de la nostra cultura— Jordi Rubió separat dels seus càrrecs a la Biblioteca i Escola de Bibliotecàries per la ferocitat venjativa que, si més no, hauria de respectar la tradició d'un nom sagrat i d'una capacitat de pensament i de treball que no podran igualar ni els substituïts més ben preparats». (Josep M. López-Picó, *Dietari (1929-1959)*, edició a cura de Joan de Déu Domènech, Barcelona, 1999, p. 161).

72. B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», p. 36.

73. B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», p. 36.

que li ho havien demanat,<sup>74</sup> va intensificar les seves recerques d'arxiu i la preparació dels seus treballs erudits sobre els múltiples temes en què s'havia anat especialitzant —història del llibre, humanisme, història literària, etc.—,<sup>75</sup> va participar intensament en la vida cultural clandestina o semiclandestina de la Barcelona de la postguerra, des dels Jocs Florals fins a les revistes no autoritzades, passant per les reunions literàries o per les trobades amb vista a organitzar activitats de diverses menes.<sup>76</sup> No voldria deixar d'esmentar, una mica més endavant, la seva destacada participació en l'ofrena de la Corona literària a la Mare de Déu de Montserrat, el 3 de juny de 1956, dins el marc del setanta-cinquè aniversari de les Festes del Mil·leneri del 1880-1881, en les quals havia participat el seu avi Rubió i Ors.<sup>77</sup>

El maig de 1942, quan Josep Puig i Cadafalch i Ramon Aramon i Serra van tornar a posar en marxa, a empentes i rodolons, l'Institut d'Estudis Catalans, Jordi Rubió en fou elegit membre per ocupar la vacant que la mort d'Antoni Rubió i Lluch havia deixat a la seva Secció Històrico-Arqueològica,<sup>78</sup> i de seguida esdevingué secretari de la Secció.<sup>79</sup> El 1958 arribaria a ésser-ne president i així es convertiria, quan s'esqueia, en president de torn de l'Institut (és a dir, entraria dins la presidència rotatòria, per quadrimestres successius, dels presidents de les tres seccions de la casa).<sup>80</sup> Els anys 1969-1970 en seria ja president d'una manera seguida, tot i que en aquells moments es tractava sobretot d'una presidència d'honor, atès que els afers de cada dia eren de la incumbència del secretari general, R. Aramon i Serra. Com sempre, Rubió es lliurà de ple a l'Institut i hi prestà la seva col·laboració en tot i per tot.<sup>81</sup> El 1946, d'altra banda, formà part de la Societat Catalana

74. Cf. B. PORCEL, «Jordi Rubió, entre l'erudició i la vida», p. 36. Segons R. GUILLEUMAS i A.-J. SOBERANAS, *Bibliografia i cronologia de Jordi Rubió i Balaguer*, aquests curssets es feren el 1939 i el 1940 i eren anomenats la «Catacumba».

75. Tots els excel·lents treballs que va anar publicant, abans i després de la Guerra, han estat recollits en els diversos volums de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», sobre els quals vegeu Miquel BATLLORI, *Galeria de personatges*, València, 2001, p. 429-433. N'ha estat publicada una bona selecció, a cura de Joaquim Molas, en el volum *Estudis literaris* de la col·lecció «Les Millors Obres de la Literatura Catalana», Barcelona, 1996.

76. Vegeu, en general, JOAN SAMSÓ, *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, Barcelona, 1994-1995, 2 v., índex de noms del vol. II, s. v. *Rubió i Balaguer, Jordi*. Voldria precisar que, per moltes raons, no crec que Jordi Rubió sigui responsable anònim de la revista clandestina *Què Fem?*, com afirmava Albert Viladot (cf. el meu llibre *Tres escriptors davant la guerra civil: Georges Bernanos-Joan Estelrich-Llorenç Villalonga*, Barcelona, 1998, p. 70 n.).

77. Cf. el meu llibre *Els creadors del Montserrat modern: Cent anys de servei a la cultura catalana*, Barcelona, 1979, p. 210-216. Fa una especial al·lusió a Rubió un altre dels assistents a l'acte, Josep M. López-Picó (J. M. LÓPEZ-PICÓ, *Dietari*, p. 361).

78. Cf. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 327.

79. A. BALCELLS i E. PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 328.

80. Encara el 1961 les reunions de la SHA es feien mensualment, d'una manera alterna, a casa de Jordi Rubió i Balaguer i a casa de Ramon d'Abadal i de Vinyals (A. BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn*, p. 273).

81. Cf. Jordi CARBONELL, «Jordi Rubió i l'Institut d'Estudis Catalans», *Serra d'Or* (abril 1967), p. 31-32. Hi ha un bon nombre de referències a Jordi Rubió, procedents de la seva correspondència amb Ra-

d'Estudis Històrics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual era president R. Aramon i Serra i secretari general Miquel Coll i Alentorn, tant l'un com l'altre excel·lents deixebles seus als Estudis Universitaris Catalans.<sup>82</sup>

Ja abans, el novembre de 1942, Jordi Rubió havia reprès, en la clandestinitat, els cursos d'aquests Estudis Universitaris,<sup>83</sup> que féu durant molts anys a la taula del menjador de casa seva, fins que decidí deixar-ho, el 1959. Fins aleshores havia tingut un munt de deixebles, procedents dels Països Catalans i de l'estranger, que el seguien amb admiració i que aprofitaren tant com pogueren els seus ensenyaments.<sup>84</sup> Un d'aquests deixebles, Josep Romeu i Figueras, confessa en les seves memòries que el mestratge de Rubió havia d'ésser «determinant» en la seva «professió» i en traça una semblança que podrien subscriure gairebé del tot molts dels que van conèixer de prop Rubió:

Format a diverses universitats d'Alemanya, aconseguí una sòlida preparació i formació, manifestades en els seus múltiples treballs d'història general i especialment de literatura catalana medieval, dins la qual ha deixat estudis fonamentals sobre Ramon Llull, i la biblioteconomia. Va aconseguir un destacat ascendent entre els historiadors i els filòlegs, tots els quals han recordat la seva tesi doctoral sobre les cròniques catalanes. Va formar un bon nombre de deixebles, entre els quals m'honoro de comptar-me. El seu prestigi de mestre va durar molts anys, i els seus judicis eren respectats i atesos gairebé unànimement. Recordo amb satisfacció les seves classes als Estudis Universitaris Catalans i com ens havia distingit a uns quants, als quals, acabada la classe, ens menava al seu despatx i ens feia conèixer els llibres i els treballs científics recents i ens els comentava. Un dia ens mostrà l'últim llibre publicat per mossèn Higiní Anglès, en castellà, i va comentar: «Aquest *noi* té massa ganes de publicar». D'altra banda, el doctor Rubió havia tingut la gentilesa d'invitar-me alguns cops a sopar amb ell a la seva llar, al carrer de Mallorca, cantonada amb el d'Enric Granados.<sup>85</sup>

---

mon d'Abadal, en el capítol «L'intent de "normalitzar" l'IEC als anys seixanta» de la tesi doctoral de Francesc VILANOVA I VILA-ABADAL, *Ramon d'Abadal: entre la història i la política (1888-1970)*, Lleida, 1996, p. 612-638. Per a algun detall més, vegeu també Albert BALCELLS, «L'Institut d'Estudis Catalans i la Diputació de Barcelona sota el règim franquista», *Afers*, núm. 39 (2001), p. 413-436.

82. Cf. A. BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn*, p. 191-193.

83. Per a la represa d'aquests cursos, vegeu A. BALCELLS, *Miquel Coll i Alentorn*, p. 183-186.

84. N'hi ha una llista, incompleta encara, a M. COLL I ALENTORN, «Jordi Rubió, universitari», p. 39. Un d'aquests deixebles, Germà Colón Domènech, m'ha explicat que Rubió, per por de la policia franquista, els demanava que, en entrar i sortir de casa seva, no anessin en grup, sinó com a màxim de dos en dos.

85. JOSEP ROMEU I FIGUERAS, *Quadern de memòries*, Barcelona, 2003, p. 63. Records similars —ampliats amb al·lusions a la duresa de Rubió en certs moments i davant determinades circumstàncies— explica Joaquim Molas, successor de Rubió als Estudis Universitaris Catalans, a PATRÍCIA GABANCHO, *La postguerra cultural a Barcelona (1939-1959)*, Barcelona, 2005, p. 159-162. Joaquim Molas es refereix també amb elogis a les classes de Rubió als Estudis Universitaris Catalans i al seu mestratge des de la Universitat en el seu llibre *Fragments de memòria*, Lleida, 1997, p. 47-52.

El març de 1948, encara, Rubió fou nomenat —pel que sembla, per suggeriment de Martí de Riquer— cap de la Secció de Literatura Catalana del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, la institució cultural més emblemàtica del règim franquista, on tingué becaris i on inicià l'arplega d'un gran fitxer sobre l'humanisme català, que dissortadament no va tenir temps d'aprofitar d'una manera global.

Durant els anys de la postguerra, com ja hem assenyalat diverses vegades, va publicar nombrosos articles i pròlegs, i alguns llibres realment importants: *Vida española en la época gòtica: Ensayo de interpretación de textos y documentos literarios* (Barcelona, 1943),<sup>86</sup> *De l'Edat Mitjana al Renaixement: Figures literàries de Catalunya i València* (Barcelona, 1948),<sup>87</sup> *Documentos para la historia de la imprenta y librería en Barcelona (1474-1553)* (Barcelona, 1955) —al qual ja ens hem referit—, *La cultura catalana del Renaixement a la Decadència* (Barcelona, 1964) —recull d'articles anteriors, amb modificacions i addicions—,<sup>88</sup> *Breve contribución a la obra literaria de Manuel Milá y Fontanals* (Barcelona, 1970)<sup>89</sup> i d'una manera ben especial la introducció, les notes i els comentaris al primer volum (pòstum) del seu col·lega Antonio de la Torre y del Cerro, *Documentos para la historia de la Universidad de Barcelona. I: Preliminares (1289-1451)* (Barcelona, 1971).<sup>90</sup>

Tota aquesta feina anava acompanyada, encara, de conferències a Barcelona i a l'estranger i d'intervencions en prestigiosos congressos internacionals. Tot plegat, afegit als treballs començats des d'abans de la Guerra —alguns ja heretats del seu pare—, angoixava sovint Rubió, que no podia donar l'abast a tantes coses. N'és una bona mostra una carta que, el 14 de gener de 1954, enviava al secretari general de l'Institut, R. Aramon i Serra, per excusar-se d'un «oblit» que no especifica. «És que cregui —li diu— que visc molt atabalat. No té idea de les festes [de Nadal] que he passat. Fins el correu de Nadal he hagut de deixar de banda.»<sup>91</sup>

Els darrers anys de la seva vida —no podem oblidar-ho— Rubió, habitualment reclòs dins el seu despatx i relacionat només amb grups reduïts, va esdevenir una persona ad-

86. Edició facsímil en el volum iv de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», Barcelona, 1985.

87. Reeditat com a segona part del volum x de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», Barcelona, 1992.

88. Reeditat en la primera part del volum viii de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», *Humanisme i Renaixement*, Barcelona, 1990. El 1965 Rubió rebé la Lletre d'Or per aquest llibre. Cf. Antoni COMAS, «Jordi Rubió i Balaguer», a *Vint-i-cinc anys de la Lletre d'Or*, a cura de Josep Faulí, Barcelona, 1980, p. 131-133.

89. Reeditat dins el volum vii de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», *Il·lustració i Renaixença*, Barcelona, 1989.

90. L'extensa introducció d'aquesta obra és reeditada en el volum xiii de les «Obres de Jordi Rubió i Balaguer», *Obra dispersa*. Segons el pare Miquel Batllori, el segon volum estava molt avançat. Rubió, però, no pogué enllestir-lo abans de morir i ha romàs inèdit.

91. Dossier personal de Rubió a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans.



mirada i coneguda per molta gent. Deixant de banda la seva intervenció en el Congrés de Cultura Catalana clandestí a Barcelona —20 de desembre de 1964—,<sup>92</sup> primer es tractà de la seva valenta participació en la Caputxinada, la reunió del Sindicat Democràtic d'Estudiants al convent de caputxins de Sarrià, el març de 1966, on mostrà una vegada més la seva solidaritat amb els estudiants perseguits per la dictadura i on pronuncià paraules memorables. Tot plegat li costà una sanció de 200.000 pessetes, una quantitat molt considerable en aquell moment.<sup>93</sup> Després hi hagué el gran homenatge que li reteren els estudiants amb motiu dels seus vuitanta anys, a la Facultat de Dret de Barcelona, el 3 de març de 1967, que va motivar un bon nombre de detencions, entre les quals la del lingüista Joan Coromines i la d'un fill de Rubió, Jordi Rubió i Lois.<sup>94</sup> L'abril de 1967 *Serra d'Or* li va oferir tot un dossier titulat, ja a la coberta, «Rubió, mestre», on Joan-Lluís Marfany donava notícia de la publicació de dos impressionants volums dels *Estudis Romànics* dirigits, des de l'Institut d'Estudis Catalans, per R. Aramon i Serra, que li havien estat dedicats per estudiosos de tot arreu i de totes les edats. Finalment, el maig de 1969 rebé el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'Òmnium Cultural, que es concedia per primera vegada.<sup>95</sup>

Després de la mort del general Franco, el 1976 fou designat president d'honor del Congrés de Cultura Catalana<sup>96</sup> i l'any següent l'Àmbit de Recerca d'aquest Congrés li oferí un homenatge a la Biblioteca de Catalunya.<sup>97</sup> Un any després, la Generalitat restaurada el nomenava director honorari de la Biblioteca de Catalunya i de l'Escola de Bibliologia, i dos anys més tard, el 1980, li era concedida la Medalla d'Or de la Generalitat.<sup>98</sup> Ell era més aviat ahèrgic a aquest tipus de reconeixements i preferia que el deixessin treballar tranquil.

92. Cf. J. MOLAS, *Fragments de memòria*, p. 86-88; MAUFICI SERRAHIMA, *Del passat quan era present*. IV: (1964-1968), Barcelona, 2005, p. 143-145. Rubió va tenir-hi una intervenció breu però brillant a l'acte de clausura, al costat de l'abat Aureli M. Escarré de Montserrat i dels secretaris del Congrés, Joan Triadú i Francesc Vallverdú.

93. Per a aquesta i per a altres intervencions de Rubió, vegeu Josep M. COLOMER I CALSINA, *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*, Barcelona, 1978, 2 v., índex de noms, s. v. *Rubió i Balaguer, Jordi*. Sobre la tancada als caputxins de Sarrià vegeu també Joan CRENELL, *La Caputxinada*, Barcelona, 1987.

94. J. M. COLOMER, *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*, vol. 1, p. 281-283. En el dossier personal de Jordi Rubió i Balaguer de l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans es conserva un text llegit a la sessió plenària de l'Institut del 25 de març de 1966 per solidaritzar-se amb ell després de la Caputxinada.

95. Cf. JOAN ALCARAZ i JAUME COMELLAS I COLLDEFORNIS, *Els Premis d'Honor de les Lletres Catalanes* (a la coberta: *25 Premis d'Honor, 1969-1993. Òmnium Cultural*), s. ll., s. a., p. 13-17.

96. Sobre aquest «congrés de congressos», vegeu JAUME FUSTER, *El Congrés de Cultura Catalana*, Barcelona, 1978.

97. Hi intervingueren el president de l'Institut d'Estudis Catalans, doctor Josep Alsina i Bofill, i el president de la Secció Filològica de l'Institut, alhora conservador de manuscrits de la Biblioteca de Catalunya i bon amic de Rubió, Pere Bohigas i Balaguer. Aquests parlaments foren publicats al començament del volum col·lectiu *La recerca als Països Catalans: Llibre d'homenatge a Jordi Rubió i Balaguer*, Barcelona, 1978.

98. Segons la cronologia de Guilleumas i Soberanas, Rubió no consta, però, en el llibre de Josep Maria LLADÓ i FIGUERAS, *Homenatge a vint-i-vuit catalans eminents: Medalles d'Or de la Generalitat 1978-1991*, Barcelona, 1992.

Així i tot, quan li va arribar la mort, el 25 de juliol de 1982, els que l'havien conegut podien pensar que havien estat reparades algunes injustícies i que mereixia més que ningú, dins el món intel·lectual del moment, els homenatges que li havien estat tributs.

El 8 d'agost de 1944, Lluís Nicolau d'Olwer, company de Rubió a l'Institut i a tants altres llocs, escrivia a Ferran Cuito:

A diferència de la majoria d'intel·lectuals, somiatruites i bufanúvols, llepafils i escuracassoles, bons per a criticar i inútils per a construir, En Rubió és un realitzador. La Biblioteca de Catalunya ho diu prou clarament, i el bibliobús de les biblioteques del front, servint llibres fins als combatents de primera línia, és una de les poques imatges reconfortants que conservo de la nostra guerra —obra també d'En Jordi.<sup>99</sup>

Certament, no es pot trobar millor elogi per a un erudit competent i treballador, que va voler servir sempre el seu poble i la seva cultura, en les hores bones i en les hores tràgiques, amb modèstia, amb coherència i amb sentit de la responsabilitat personal i col·lectiva, sense perdre la fe ni l'esperança en un esdevenidor millor.

## *Pompeu Fabra i Poch*

---

(20.02.1868 - 25.12.1948)

### **Pompeu Fabra i Poch**

PER JOAN SOLÀ I CORTASSA

Fabra ha estat el català més important del nostre temps perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que, havent-se proposat obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible. En aquest sentit, no hi ha ningú més que s'hi pugui comparar. (Pla, 1969, p. 63)

Per això la normalització i la figura de Fabra assoliren un prestigi que (en suportar la dura prova de la dictadura de Primo de Rivera i, després, l'intent genocida del general Franco) va adquirir una dimensió mítica. (Balcells i Pujol, 2002, p. 180)

99. L. NICOLAU D'OLWER I F. CUITO, *Epistolari de l'exili francès*, p. 163.

## 1. NOTES BIOGRÀFIQUES

- 1868 Neix a la vila de Gràcia, de Josep Fabra i Roca, i Carolina Poch i Martí. La família es trasllada aviat a Barcelona. 1888: mor el pare. 1914: mor la mare.
- 1876 Es casa la seva germana Anna amb Bartomeu Galí (de Camprodon), professor al col·legi Pelford de Barcelona, on Fabra començarà el segon ensenyament. Entra en contacte amb la família Arregui, d'exiliats cubans. Amb el noi Arregui cultivarà l'afició a les llengües.
- 1883 Carta de Fabra als nebots que estieugen a Camprodon. Un cop ha escrit «Queridos sobrinos» s'adona de l'artificiositat que representa l'ús del castellà. D'aquí arrenca la seva determinació d'escriure una gramàtica del català, vist que les existents no el convencen.  
Ingressa a la Facultat de Ciències, on estudia la carrera d'enginyer químic. Acabada la carrera, refusa l'oferta d'anar a Hellín (Albacete), per no perdre contacte amb l'ambient barceloní. Es guanya la vida fent classes de ciències en acadèmies. Treballa en la primera gramàtica.
- 1890-1892 Campanya lingüística de L'Avenç.
- 1891-1906 Les dues primeres gramàtiques (1891, 1898). Altres obres didàctiques. Traduccions de teatre. Els primers articles erudits.
- 1902 Es trasllada (febrer) a Bilbao per ocupar una Càtedra de Química General. Es casa (setembre) amb Dolors Mestre i Climent, amb qui tindrà tres filles: Carlota, Teresa i Dolors.
- 1906 Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, on presenta una important comunicació sobre ortografia.
- 1907 Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Secció de «Qüestions gramaticals» a *El Poble Català* (1907-1908). Altres articles de lingüística teòrica.
- 1911 Fundació de la Secció Filològica de l'IEC, de la qual és membre. Hi dirigirà les Oficines Lexicogràfiques.
- 1912 La Diputació de Barcelona li crea una Càtedra de Català a la Universitat de Barcelona. Fabra torna a Catalunya i la família s'instal·la a Badalona.
- 1913 Publicació de les *Normes ortogràfiques* de l'IEC. L'any 1917 Fabra publica el *Diccionari ortogràfic*, on l'ortografia és retocada i esdevé definitiva.
- 1919-1928 Publica les famoses *Converses filològiques* a *La Publicidad / La Publicitat*.
- 1923-1930 Dictadura de Primo de Rivera. Persecució de la cultura catalana. Fabra perd la Càtedra (1924), és president de l'Ateneu Barcelonès (1924) i refu-

- sa d'entrar a la Real Academia Española de la Lengua (1926). Publicació de diversos manuals.
- 1932 Publica el *Diccionari general de la llengua catalana* i és nomenat catedràtic de la Universitat de Barcelona.
- 1933 President del Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- 1934 Empresonat al vaixell *Uruguay* i destituït de president del Patronat.
- 1939 Exili a França. Després de viure en diferents llocs s'installa a Prada (1942).
- 1945 Doctor *honoris causa* per la Universitat de Tolosa del Llenguadoc.
- 1948 Mor a Prada el dia de Nadal.

Voldria deixar constància d'algun detall d'aquesta freda biografia.

A final de gener de 1939 Fabra, la seva dona i les tres filles van haver de deixar el país a corre-cuita. El dia 24 se'n van de la casa que tenien llogada a Sant Feliu de Codines, sense absolutament res més que la roba que portaven posada i els diners que es van poder endur. Van passar cinc dies (26-31) a Can Perxers, vora el poble pirinenc d'Aguilana, un casal amb capacitat per a una cinquantena de persones, que a poc a poc és envaït per una riuada de gent. Rovira i Virgili ens n'ha conservat notes de dietari: «Manquen queviures, vaixella, llits, matalassos, flassades...», «La majoria d'aquests [estadants] duen escrita a la faç la desolació del cataclisme. [...] Hi llegiu tota l'angoixa de les vides trencades, de les llars desfetes, de l'obra costosa dels anys que s'esfondra, la de la dura pobresa que ve. El casal és com un vaixell ple de naufrags». Els biògrafs ens presenten Fabra «resignat, tranquil, conseqüent», «passejant solitari sota les alzines [...], la mirada abstracta, joguinejant amb la pipa apagada»: «Però no costava pas d'arrencar-lo de la seva abstracció. Bastava que algú el saludés tot passant, perquè recuperés el somriure, l'expressió gairebé jovial». A pesar dels setanta-un anys, Fabra a Can Perxers tenia responsabilitats de part de la Institució de les Lletres Catalanes i intentava ajudar i animar els altres. Aquesta mateixa actitud trobarem l'any següent, quan tothom pren Fabra com a àrbitre en els conflictes que inevitablement es produeixen a la residència de Montpeller, on s'acollien refugiats catalans. (Vegeu els detalls de tot això en el llibre de Jordi Manent, 2005.) De fet, aquest caràcter pacífic, reflexiu, bonhomíós i altruista és el que reflecteixen els cinquanta testimonis contemporanis que recull el llibre de Mir (1998).

Però la desolació de Fabra s'incrementa per un altre motiu: «No puc deixar de pensar [...] en els meus papers i llibres, la riquesa que més estimo i que hauré d'abandonar quasi totalment. Sense les obres de lectura i de consulta, i sense els apunts manuscrits, em sentiré pobre i desemparat. Aquesta serà per a mi la pitjor pobresa», havia dit uns dies abans a Rovira i Virgili, quan encara no sabia que el seu pis de Badalona seria saquejat i

que tots els seus llibres i papers es dispersarien o serien destruïts. Aquesta mancança de les pertinences intel·lectuals, que eren un aspecte fonamental de la seva vida i de la seva obra, l'afligiran durant els anys d'exili: no compta ni amb el seu propi diccionari, la fita més preuada de la seva obra, i Emili Granier-Barrera n'hi regalarà l'any 1939 un exemplar que li havia regalat a ell Josep Maria de Sagarra («Vaig pensar que seria més útil a mans seves que a poder meu»), un exemplar on Fabra, mancat a l'exili fins i tot de paper, va fer anotacions marginals. Afortunadament, aquest mític exemplar del diccionari s'ha salvat i ha sigut localitzat darrerament en mans dels seus néts.

Entre les dures circumstàncies de l'exili a la França d'aquells anys, els detalls que més ens colpeixen són les estretors econòmiques: el fet que no arribin els ajuts econòmics, la dificultat de trobar menjar, la falta de combustible, «l'àrdua tasca de cercar un apartament», «el tràngol d'un canvi de residència»; i la pressió de la policia contra els immigrants (els temibles escorcolls), la dificultat d'obtenir el «permís de sojorn», que feia encara més difícil la recerca d'allotjament. L'angoixa pel menjar es reflecteix dramàticament en les tres instantànies que transcriu tot seguit. Les primeres són uns records dels anys 1941-1943; la tercera és una nota que Fabra escriu des de Prada al seu amic Ferran Cuito, a Perpinyà, l'any 1944:

entre 1941 i 1943 escassejaven els queviures i Maria Dolors Pinyol havia vist el Mestre Fabra fent cua per comprar veves (Manent, 2005, p. 185) | Llavors vam quedar-nos sense res. Tots plegats ens alimentàvem a base de veves. A la tarda venia el catedràtic Xirau Palau i ens ajudava a triar-les. Aquelles veves... tot eren pedres, les bullíem i menjàvem allò. Sense oli ni res, tarda i vespre. Era una cosa horrible i el papà deia: «És com si mengéssim paper de diari, perquè això no és un aliment per a les persones, això és per als coloms». (Piñol, 1991, p. 65)

Podríeu desprendre-us de mig quilo de sucre? La Carola ha parlat amb una pagesa que, a canvi d'aquest sucre, li vendria una certa quantitat de patates. Nosaltres, ara, no tenim sinó una minça quantitat de sucre. No podem, doncs, vendre-li'n; però, en l'endemig, la Carola mirarà de fer-vos arribar unes quantes patates de les escasses que tenim en aquest moment. (Manent, 2000)

I l'any 1947, als setanta-nou anys, Fabra encara manté la seva proverbial serenitat i fortalesa d'esperit per poder donar als estudiants assistents a la Setmana d'Estudis Catalans de Prada aquella ja mítica consigna: «Cal no abandonar mai ni la tasca ni l'esperança» (Miracle, 1968, p. 578). «Pompeu Fabra [...] ens va marcar un camí. Un camí que nosaltres [...] hem de seguir», ens diu Mir (1998, p. 17).

## 2. ESTAT DE LA LLENGUA EN TEMPS DE FABRA

Perseguit implacablement pels estats on es parla, allunyat de l'escola i dels usos cultes durant segles, amb prou feines engatjat amb timidesa en la poesia, en el teatre, en el periodisme i en la novel·la, al final del segle XIX el català es troba profundament castellanitzat en el lèxic i en la sintaxi. Sobretot en la llengua escrita, el perill d'una total identificació amb el castellà era imminent i el resultat tenia i té un nom eloqüent: *patuès* o parla menyspreable, vergonyosa. L'home cultivat no usava el català fora dels àmbits esmentats, i encara, en general, només en poesia, i estava convençut que això era la cosa normal.

Els homes que d'una manera o altra exercien de gramàtics i de lexicògrafs oferien molt pocs resultats segurs i convinents. En ortografia regnava l'anarquia. Tant en gramàtica com en lèxic hi havia els defensors de les formes antigues i els detractors d'aquestes mateixes formes i partidaris de l'anomenat «català que ara es parla», uns i altres amb grans vacil·lacions i contradiccions. El lèxic semblava un terreny més fàcil d'actuació, però hi trobem prejudicis greus com ara creure castellanismes els cultismes (vegeu més avall, § 3.2). La sintaxi era la gran desconeguda de tothom. En definitiva, no hi havia tradició gramatical, i la tradició no es pot ni inventar ni improvisar: en conseqüència, aquells homes no sabien què volia dir codificar una llengua (aspecte tècnic), i molt menys el que avui en diem normalitzar-la (aspecte social).

Efectivament, si la tasca lexicogràfica i gramatical de Fabra va ser providencial i tècnicament admirable, avui potser encara ens admira més la visió política i social que Fabra tenia de la llengua, en uns moments en què aquesta manera de veure tot just començava a interessar en ambients internacionals. M'hi referiré més avall (§ 4.1). Aquí potser podríem donar un botó de mostra de la força que té la inèrcia, ni que vagi contra la intuïció més elemental i contra les aspiracions més irrenunciables. A l'apartat biogràfic hem recordat l'anècdota d'aquella carta als nebots, una anècdota que tothom ha repetit segurament perquè revela aquesta força de la inèrcia que dic. No gaires anys abans, Rubió i Ors enviava a Milà i Fontanals les seves primeres poesies catalanes, destinades a esdevenir el ferment de la Renaixença, i ho feia adjuntant-les a una carta escrita en castellà. El mateix Rubió es cartejarà amb Teodor Llorente en castellà, precisament tractant dels temes de la renaixença literària de la llengua. I Mistral es cartejarà en francès amb els catalans que admiren la seva obra i fins amb la seva traductora al català, Maria-Antònia Salvà. Sembla que Verdager fou l'únic o dels pocs que no caigué en aquesta significativa rutina. Diria que l'obra de Fabra no hauria arribat tan amunt i tan endins si el nostre home no hagués tingut la claredat interior i la decisió ferma de trencar aquestes fatals inèrcies. (Vegeu més avall, § 5.1.)

### 3. LA PREPARACIÓ DE POMPEU FABRA

#### 3.1. *Coneixença dels corrents lingüístics*

A part de tenir unes grans qualitats lingüístiques, Fabra es va preparar intensament durant molts anys, aprenent llengües i assimilant els millors autors de la romanística i de la lingüística general.

Mascaró (2006) divideix l'espai professional de Fabra en tres períodes, a part l'exili:

a) 1883 (quinze anys) - 1889. Els coneixements bibliogràfics d'aquest període deriven només de llibres escolars, com la gramàtica catalana de Bofarull, les gramàtiques de llengües estrangeres de casa els Arregui i el diccionari de Labèrnia, una obra ja més seriosa. La seva primera gramàtica, l'*Ensayo* (1891), «revela unes condicions extraordinàries i una maduresa sorprenent, sobretot tenint en compte els mitjans de què es valia».

b) 1889-1905. Entra en contacte amb L'Avenç, l'Ateneu Barcelonès i el món de la lingüística romànica. És l'època que Murgades (2000) anomena de «contestació». Fabra adquireix coneixements sòlids de la lingüística històrica, de la lingüística romànica i del català antic.

c) 1906-1939. «Després del seu èxit al Congrés [...] Fabra sembla intuir que el seu paper està canviant: ha passat de disposar del poder de la raó a començar a gaudir d'un poder més efectiu, que li donen el seu prestigi creixent i les perspectives de futur de la institució creada per Prat de la Riba. Aquesta situació es consolida quan l'any 1911 és nomenat membre de la [...] Secció Filològica de l'Institut. A partir d'aquí, el seu prestigi i [...] el seu poder efectiu van augmentant.»

d) 1939-1948. Exili.

Recollint l'opinió general i posant-hi la seva, Mascaró diu que Fabra era «una persona enormement preparada en el camp de la lingüística del seu temps i d'una gran capacitat i intuïció per a l'anàlisi gramatical, tant de la sincrònica com de la històrica»; «podem assegurar que Fabra, a partir d'un cert moment, coneixia, bàsicament, tot el que d'important s'havia publicat en lingüística quan es posava a redactar cadascun dels seus articles», malgrat que els seus interessos anaven per un altre camí: entre els seus interessos hi ha en primer lloc l'esmentada «finalitat pública i general» (repetint les paraules de Pla) de la recuperació del català; i en segon lloc hi ha la coneixença de llengües.

Pel que fa al coneixement dels corrents lingüístics, Fabra havia assimilat bé els escrits dels neogramàtics i la lingüística romànica. Concretament, coneixia les figures capdavanteres: Grimm, Bopp, Diez, Meyer-Lübke, Saussure, Grammont, Jespersen i l'Escola de Praga (vegeu Arnal, 2000). I no cal dir que havia llegit atentament els escrits dels

col·legues de la seva llengua: Milà, Aguiló, Forteza, mossèn Alcover, Calveras, etc. Tenim una constància explícita molt feble del món bibliogràfic de Fabra, perquè el nostre gramàtic no acostumava a esmentar les fonts. Així, per exemple, Bernal (2002) estudia amb molt detall els paral·lelismes entre Fabra i el gramàtic grec contemporani Manolis Triandafilidis, amb els seus àmbits nacionals i europeus, i no arriba a cap conclusió positiva sobre la possibilitat que es coneguessin mútuament almenys les obres. Sigui com vulgui, al marge de les fonts, Fabra partia d'unes dots personals excepcionals, sense les quals molt sovint les lectures no donen tot el fruit que caldria. Bonet (2005) ens fa veure que Fabra, ja des del seu primer manual (1891), «va saber trencar amb la precària tradició gramatical autòctona» i va fixar-se l'objectiu de descriure la llengua abans de posar-se en el terreny prescriptiu: de descriure-la, evidentment, amb base «en la mateixa llengua parlada, i no pas en les convencions gramaticals tradicionals». Aquella primera gramàtica era «el resultat feliç de la precocitat d'un adolescent genial». Miracle (1968, p. 202-203) explica de manera molt entenedora el xoc que aquella obra va representar en aquell moment i en aquell ambient. Per a l'època de confecció de la gramàtica de 1912 són útils els epistolaris (vegeu, per exemple, Marquet, 2002).

En el terreny de les llengües, sembla que Fabra coneixia el moviment de renovació de l'ensenyament de les llengües modernes (Sweet, Passy, Viëtor i Jespersen: vegeu Julià-Muné, 2005a) o que almenys compartia el mateix pensament (vegeu més avall, § 5.2): per exemple, va iniciar una col·laboració amb els moviments de renovació de l'ensenyament primari i secundari, que a poc a poc va haver d'abandonar perquè l'absorbia la feina més central d'establir la normativa. Badia (2005) recalca aquest interès i recorda (1997) que el *курс mitjà* de gramàtica de 1918 («que yo mismo había estudiado, a las puertas del bachillerato, en 1931») es va fer famós. Lloret i Ramos (2006) transcriuen l'opinió de l'autoritzat pedagog Alexandre Galí sobre aquest curs mitjà: «Aquest llibre [...] presenta per primera vegada a Espanya la gramàtica fonamentada en fets de llengua, no la gramàtica aristotèlica de tipus lògic que era la que s'estilava». El lector trobarà molts detalls sobre aquest aspecte en els pròlegs de González-Agàpito (2006) i de Lloret i Ramos (2006).

És segur que coneixia bé el castellà, l'anglès, el francès, l'italià i el llatí, i que llegia l'alemany. Va escriure sengles gramàtiques de l'anglès i del francès, i ens consta que tenia la intenció d'escriure'n una del romanès. Inversament, en va publicar diverses del català destinades a públics de parla castellana, francesa i anglesa (vegeu § 6.2). Malgrat que no abusava mai del procediment, a través de les seves obres trobem esmentades una bona quantitat de llengües: el castellà i el francès són omnipresents; altres llengües són: llatí, portuguès, italià, romanès, provençal, anglès, alemany, rus, sard, polonès, suec, xinès, àrab, serbocroat. En canvi, no sabem res de la relació de Fabra amb el basc, cosa sor-



prenent tenint en compte que va viure deu anys al País Basc. De fet, cal dir que no sabem a penes res de la vida que feia a Bilbao, fora d'algun detall com que jugava a la pilota basca. En fi: com a pedagog tenia, tant oralment com per escrit, una traça tan excepcional com la que li coneixem de publicacions més tècniques (vegeu-ne ara detalls en l'esmentat pròleg de Lloret i Ramos).

### 3.2. Reacció contra «els nostres savis»

És ben sabut que Pompeu Fabra va intervenir molt poques vegades en polèmiques i en rèpliques. Suposo que ell s'adonava perfectament que es trobava en condicions científiques i personals clarament superiors respecte de la majoria de persones que aleshores escrivien tractats o articles o bé opinaven sobre el català, i això el devia dissuadir de perdre el temps en discussions desiguals. Però algun cop sí que feia al·lusions més o menys directes a col·legues i alguna vegada fins i tot va escriure alguna cosa realment contundent contra algú.

a) La primera reacció va ser davant la gramàtica de Bofarull, el gramàtic més prominent del segle XIX. Davant la dificultat de posar ordre en la morfologia verbal (que és un dels aspectes més difícils de les llengües romàniques), aquest gramàtic escriví aquestes paraules a la *Gramática de la lengua catalana* que va publicar amb Adolf Blanch (Barcelona, Espasa, 1867, p. 32):

En el caso de encontrarse una voz que por sujetarla á regla haya de parecer estraña ó anticuada, prefirióse siempre, —y esto basta para resolverlo el buen sentido de cada cual—, la que está en uso comunmente, aun cuando sea contra la misma regla.

Bofarull havia escrit això mateix tres anys abans en una altra gramàtica. És evident que un lector d'aquella època que consulta una gramàtica catalana no pot resoldre un problema de morfologia verbal únicament amb seny o esma de la llengua. Fabra va comprendre immediatament que calia fer la gramàtica del català de bell nou.

b) La preparació de la majoria dels qui escrivien tractats sobre el català no havia pas millorat ni tan sols a principis del segle XX. Mascaró retreu la manera de parlar de Bardina. Crec que, adreçant-me a membres de l'IEC, n'hi haurà prou de transcriure un parell de fragments d'aquest gramàtic i que em puc estalviar cap comentari. Els dos fragments són de Joan Bardina, *Gramática pedagógica de la lengua catalana (Curs superior)* (Barcelona, Giró, 1907), § 360 i 306, respectivament:

Y còm que, trayent vocals, les consonants s'apiloten y resulten de pronúncia difícil, aquèt pòble será enèrgich y treballador. Tals són el català y l'alemany, que apiloten consonants meravellósament. | Respecte de les llètres, les dentals denoten vanitat, les labials amor, les linguals lleugeresa, les palatals savièsa, les guturals orgull. Això está relacionat ab el caràcter de cada pòble.

Un altre autor que val la pena d'esmentar aquí és Antoni Careta i Vidal. Com molts altres (el mateix Nonell, que veurem després), Careta ignorava una cosa tan elemental com que a les llengües romàniques hi ha paraules que provenen del llatí per evolució popular o espontània (com ara *cadira* o *dret*) i n'hi ha que en provenen per via culta, sense evolució o amb adaptació parcial (com ara *càtedra* o *directe*, corresponents a les dues anteriors). Les paraules populars són en general prou diferents d'una llengua a l'altra, però les paraules cultes s'assemblen i fins poden ser idèntiques: comparem les populars *dret*, castellà *derecho*, francès *droit*, amb les cultes *directe*, castellà *directo*, francès *direct* (i les corresponents a *direcció*, *director*, etc.). Doncs aquests autors creien que els cultismes eren barbarismes i els rebutjaven a favor de solucions populars de la mateixa etimologia (que no sempre trobaven i més d'un cop s'inventaven) o de significat afí. No acceptaven, per exemple, *ambient medieval* o *commoció cerebral*, que substituïen per *ambient mig-eval* i *trasbals cervellívol*. Careta és un cas paradigmàtic d'aquesta ignorància i d'aquesta actitud. L'any 1901 va publicar un *Diccionari de barbarismes introduhits en la llengua catalana* (Barcelona i Vilanova i la Geltrú, Oliva), en el qual substituïa paraules com les següents per les corresponents que dono entre parèntesis: *accions* d'una empresa (*parts*), *abrupte* (*trencat, espatat*), *absorbir* (*xuclar*), *anàleg* (*semblant*), *barbarisme* (*barbrisme*), *catàstrofe* (*terrabastall*), *estricte* (*estret*), *excrements* (*femta*), *lateral* (*del costat*), *Manuel* (*Manel*), *petrificar* (*pedrificar*), *sudari* (*suari*), *sustentar* (*mantenir*), *vacant* (*vagant*), *veterinari* (*menescal*), *vital* (*vidal*), *viticultor* (*vinyaire*). No recordo si Fabra es va referir mai a Bardina i a Careta.

c) Però potser eren més insolents (perquè es revestien de més ínfules) i més perillosos Nonell i Grandia. El primer havia proclamat l'existència de tres «lleis» evolutives del llatí al català (i el segon s'hi havia adherit amatent):

I) La *lleï d'escurçament*, que feia caure totes les desinències llatines (-a, -am, -as, -at, -ant, -it, -um, -us, etc.), de manera que el present d'indicatiu del verb llatí *amo* (1 *amo*, 2 *amas*, 3 *amat*, 4 *amamus*, 5 *amatis*, 6 *amant*) donava en català 1 *am*, 2 *am*, 3 *am*, 4 *amam*, 5 *amat*, 6 *am*.

II) La *lleï de distinció*, que acut en socorriment de les formes confuses produïdes per la primera lleï i que proporciona tot allò que convé, *sense norma fixa*, a l'*atzar*. Per

exemple, tres d'aquelles formes catalanes continuen evolucionant així: 2 *am* > *ams* (i després > *ames*), 3 *am* > *ama* i 6 *am* > *amn*; exactament igual que *fill* (que seria l'evolució tant de *filius* com de *filia*) adquireix una *a* imprevisible en el femení (*filla*).

III) La llei d'eufonia, que remeia les articulacions difícils de pronunciar produïdes per les lleis anteriors: 6 *amn* esdevindrà *amen*, i *templ* i *viatg* esdevindran *temple* i *viatge*.

I per quina raó, els intercepta Fabra (1905), les paraules llatines *candela* i *poena* no donen *candel* i *pen* (amb simple caiguda de les desinències) sinó *candela* i *pena*, si no es confonen amb cap altra paraula ni necessiten la vocal final per poder-se pronunciar? I per què *viaticus* no donava simplement *viatx* (exactament igual que *despatx*, etc.), sinó que dóna *viatge*? I per què aquella forma 6 *amn* va donar *amen* (amb *e* interior) i no pas *amne* (amb *e* final, exactament igual que *hímne* o *temple*)? Simplement, Nonell i companyia sabien vagament que les desinències llatines sofrien caigudes en l'evolució cap al català, i d'això en deien *lleis*; i Fabra els diu que un fenomen no es pot anomenar *lleis* mentre no rebí una caracterització exacta. Caracterització, continua en un altre article de l'antologia de 1911 («Una llei d'escurçament»), que feia anys i panys que coneixien els romanistes. Darmsteter, per exemple, feia vint-i-cinc anys que havia formulat la llei següent: «en síl·laba no inicial situada immediatament abans de la síl·laba dominant (tònica), el francès suprimeix totes les vocals llatines llevat la *a*»; llei perfectament aplicable al català. I ara Fabra l'aplica a totes dues llengües amb una d'aquelles llistes comparatives que devien deixar bocabadats els lectors d'aquells anys: *cin(e)ràriu* > *cendrier*, *cendrer*; *blasph(e)màre* > *blâmer*, *blasmar*; *jud(i)càre* > *juger*, *jutjar*; *coll(o)càre* > *coucher*, *colgar*; *sing(u)lâre* > *sanglier*, *senglar*.

Vegem aquelles preteses lleis en els dos esquemes següents, on afegeixo alguna nota:

	1 AMO	2 AMAS	3 AMAT	4 AMAMUS	5 AMATIS	6 AMANT	TEMPLUM
<i>Esc.</i>	am	am	am	amam	amat	am	templ
<i>Dist.</i>		ams <sup>1</sup>	ama <sup>1</sup>		amats <sup>3</sup>	amn <sup>1</sup>	
<i>Euf.</i>		amEs <sup>2</sup>				amEn <sup>4</sup>	temple

1. Per què a la forma 2 s'adquireix una *s* (*ams*), a la 3 una *a* (*ama*) i a la 6 una *n* (*amn*)?
2. *Ams* era perfectament «eufònica» (pronunciable). Es converteix en *ames* potser perquè calia distingir indicatiu de subjuntiu?; però també la forma 2 del subjuntiu fa *ams* > *amEs* (!).
3. Per què aquesta evolució?: *amat* era perfectament «eufònica» i «distinta». (La forma *amats* és una forma real del català antic.)
4. Per què *amEn* i no *amnE* (cf. *hímne*, *temple*)? I per què s'hi afegeix una *e* i no una altra vocal?

	1 CANTABAM	2 CANTABAT	CARUS	CARA	FILIUS	FILIA	CANDELA	VIATICUS
<i>Esc.</i>	cantav	cantav	car	car	fill	fill	candel	viatg
<i>Dist.</i>	cantava	cantava		cara		filla		
<i>Euf.</i>							candela <sup>1</sup>	viatge <sup>1</sup>

1. Per què no *candel*, *viatg* (o *viatr*)? (cf. *raig*, *boig*, *fuig*).

d) Al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906) els assistents van presentar catorze esmenes a les ponències de la secció filològico-històrica. De les catorze, quatre eren de Fabra, i tres d'aquestes eren les úniques esmenes «totals». Una d'aquestes esmenes totals era a propòsit de la ponència de mossèn Alcover, el promotor i factòtum del congrés. Mossèn Alcover exposava la concordança del participi passat amb el complement directe (*He vist les teves germanes*, *Les he vist*) i feia veure que unes llengües romàniques l'havien conservada (francès, italià, occità) i unes altres l'havien perduda (portuguès, castellà, romanès). El català es trobava en un punt intermedi, amb la concordança ben conservada en baleàric i no tant a la resta; i Alcover defensava que la pèrdua de concordança no era cap evolució «natural y espontània» sinó «una invasió violenta de la sintaxis del castellà» (p. 127 de les Actes). L'esmena de Fabra és un altre dels escrits breus més admirablement redactats i contundents del gramàtic. Vegem-lo (Fabra, 1906; el fragment entre claudàtors del punt I és meu; accentuo el primer *règim*):

#### *La concordança del participi passat*

I. Originàriament totes les llengües novo-llatines fan concordar el participi ab el règim directe. (En una oració com *he cantada una cançó*, que significava originàriament *tinç cantada una cançó*, tenim: *he* verb, *una cançó* règim directe, *cantada* predicat d'aquest règim; donchs, naturalment: acord de *cantada* ab *cançó*). [Cf.: *Aquests monuments encara no els tenim fotografiats*.]

II. Més tart, quan la combinació sintàctica verb-predicat (*he cantada*) passa a ésser un temps (el perfet del verb *cantar*), llavors la flexió del participi tendeix a desaparèixer, es dir, se tendeix a donar una forma *única* al temps compost (HE CANTAT *una cançó*, COM HE CANTAT *un cant*), exactament com en els temps simples (CANTEM *una cançó*, COM CANTEM *un cant*).

III. Aquesta tendència 's manifesta en *totes* les llengües, sobre tot quan el participi precedeix el règim: en *cap d'elles* l'acord del participi y del règim es obligatori en

tots els cassos (*aveva vinto una impresa*, Maquiavel, *quelle che abbiamo veduto*; en francès el participi es sols variable quan el precedeix el règim: *la femme que j'ai vue*, però *j'ai vu une femme*). Es una afirmació gratuïta l'atribuir exclusivament a l'influència castellana i el pas del participi constantment flexible del català antic (*he cantada una cançó*) a participi generalment no flexible (*he cantat una cançó*).

IV. Donat l'estat actual de la llengua, creyem que pot tant sols considerarse obligatori l'acort del participi ab el règim directe quan aquest es un pronom de tercera persona o la partícula *ne*: *La noya, no l'hem vista; llebres, n'hem caçades quatre*.

## 4. IDEOLOGIA I CRITERIS DE FABRA

### 4.1. Ideologia

Avui comptem amb diversos autors que han analitzat la ideologia i les circumstàncies socials i polítiques de l'època i de l'autor amb prou objectivitat, i podem fer-ne la síntesi fins i tot prescindint de detalls extraïbles dels escrits de Fabra mateix. (Vegeu, principalment, Lamuela i Murgades, 1984; Murgades, 2000; Carles Miralles, 2000; Kremnitz, 2000, 2005a, 2005b; Balcells i Pujol, 2002; Ferrando i Nicolás, 2005.)

A pesar que la lingüística més prominent del temps de Fabra no integrava l'aspecte social de les llengües de manera central o directa (perquè li interessava primordialment la descripció de la derivació històrica de les llengües), Fabra a poc a poc convertirà aquest aspecte precisament en el fonament ideològic que sustentarà tot l'edifici de la seva labor. Això serà possible gràcies al fet que Prat de la Riba, des del vessant polític, tindrà exactament la mateixa ideologia, i les accions del polític i del lingüista se sumaran i es potenciaran.

Es tractava de restituir al poble catalanoparlant tota la seva dignitat com a poble, la que havia tingut a l'edat mitjana. I el principal referent de la identitat d'aquest poble era la cultura, i concretament la llengua. L'única esperança d'èxit era aspirar a una situació global comparable a la dels estats reconeguts: amb una llengua referencial fixada, potent i autònoma; i una literatura, una història i fins un espai geogràfic visibles, diferenciats (Kremnitz, 2005b). És cert que a la Catalunya estricta hi havia en aquells moments una consciència nacional més forta que al País Valencià i a les Illes Balears; però si al País Valencià la reivindicació de la llengua tenia un objectiu clarament limitat a una barreja de sentiment i de pretensió literària o folklòrica, i si a les Illes Balears la situació era bastant comparable, difícilment podríem dir que el Principat es trobava a les antípo-

des d'aquesta pretensió limitada o diglòssica. Al Principat la diguem-ne consciència nacional no era exempta de contradiccions importants. En conjunt, probablement no hi havia la voluntat de construir un poble amb tota la plenitud i amb totes les conseqüències, independent, si calia, de l'Estat al qual pertanyíem per força; i Fabra mateix, conscient d'això, «sembla adherir-se a un cert estatisme», és a dir, a una política lingüística que potser no pretén canviar la situació estrictament política; sensació que també ens la pot produir el manifest de 1934 a què em referiré més avall (Kremnitz, 2000). La sensació de contradicció augmenta quan veiem l'obra de Fabra esquitxada i farcida dels conceptes de *nació* i de *pàtria* com a fonaments i justificants de la tasca del filòleg; per a Fabra, acceptar una norma volia dir acceptar també els fonaments ideològics sobre els quals reposa la norma (Kremnitz, 2005a). Però, com dic, una cosa és el pensament de l'ideòleg i gramàtic i una altra el tarannà mitjà o dominant de la societat. (Aquesta contradicció s'arrossega també des dels primers anys del postfranquisme: una part de la societat desitja salvar, enfortir i modernitzar la llengua; en aquesta part hi som, naturalment, tots els qui ens dediquem professionalment a algun aspecte de la llengua: filòlegs, escriptors, professors de llengua, etc.; però la classe política fins ara no s'ha manifestat disposada a fer realitat aquests ideals. Diuen els sociòlegs que el polític, per llei natural, no està disposat a arriscar més que la massa de la societat: com que veu que majoritàriament aquesta societat no perd la son per la llengua, doncs intenta posar pedaços a la situació, sense anar mai a fons en el problema. I la pregunta, que no té resposta, és: qui ha de passar al davant, la societat o bé els seus representants polítics?)

Segui com vulgui, amb contradiccions i limitacions, el cas és que a partir de l'any 1907 hi ha, conjuntament per part del lingüista i del polític, «la voluntat d'engegar, per primera vegada en la història catalana moderna, una política lingüística d'ús social generalitzada de la llengua autòctona» (Balcells i Pujol, 2002, p. 180): comença una etapa que Murgades (2000) anomena d'*institucionalització* de la nostra cultura, de política cultural desacomplexada, planificada, sistemàtica; amb la mirada lingüística posada en tot el territori catalanoparlant; amb els ideals noucentistes de la feina ben feta i del predomini de la ciutat sobre la ruralia; comptant amb els dos puntals aleshores bàsics dels escriptors i de l'escola; etc. Ben enllà, doncs, d'un esforç voluntarista i individualista. Aquest punt marcarà un dràstic abans i després. Fabra era, amb frase molt repetida, «la persona adequada en el moment adequat» (Ferrando i Nicolás, 2005, p. 435).

Una de les idees fonamentals que Fabra tenia clares era el que el Cercle Lingüístic de Praga anomenarà la *cultura de la llengua literària*, és a dir el dret i el deure del científic, del codificador, a intervenir en la fesomia i en el contingut de la llengua referencial, de la llengua de la nació: amb paraules de Lamuela i Murgades (1984, p. 36),

tota llengua referencial és, en un grau més o menys elevat, «una llengua artificial, de mots triats, de formes i construccions triades», expressió calcada de la que es pot trobar en algun text de Fabra (vegeu també Lamuela, 1987, p. 71-73); ideologia que, *naturalment*, escandalitza farisaicament els enemics aferrissats i seculars de la llengua catalana i dels pobles que malden per conservar-la i per tenir els mateixos drets i la mateixa dignitat que els pobles que gaudeixen d'un Estat i d'un exèrcit que els emparen i els justifiquen. Aquesta idea d'intervenció i sobretot de selecció és la que més clarament distingeix, en la teoria i especialment en la pràctica, el lingüista de Gràcia de mossèn Alcover i d'altres lingüistes de l'època com ara Josep Calveras: Alcover i Calveras s'inclinaven més aviat cap a l'acceptació de la multifacètica realitat oral o dialectal i cap a la idea modernista del respecte de la «llibertat d'expressió» de l'escriptor, o simplement no trobaven el camí d'aixecar-se d'aquesta multiplicitat cap a una construcció més abstracta i general que anomenem llengua *referencial* o *estàndard*. Iglésias (2004, p. 220) baixa fins a l'aspecte més sentimental de l'afer, complementari de l'aspecte filològic pur i més poderós i tot: «Alcover, i potser també en part Calveras, van ser víctimes d'unes ganes desmesurades de diferenciar-se de Fabra», malgrat que tots dos tenien prou bona preparació i van fer una tasca important, especialment Alcover. Sense deixar-li de reconèixer aquestes limitacions, avui el canonge mallorquí és reivindicat per tots els autors que s'han ocupat del període i del personatge (Moll, 1962, 1979; Massot, 1985; Perea, 2005; Julià-Muné, 2005a, 2005b, etc.). Diversos autors (Moll, 1962; Massot, 1985; Joan Miralles, 2000; Balcells i Pujol, 2002, etc.) s'han ocupat de les vicissituds de mossèn Alcover en relació amb l'IEC i amb Fabra. Quedem-nos amb el testimoniatge de Moll, que va ser present a l'acte de reconciliació (1926) entre els dos altíssims personatges (1962, p. 252): «Vaig quedar fortament impressionat per la magnanimitat amb què aquell home tractava el qui tantes vegades l'havia injuriat públicament, i vaig comprendre que el mestre Fabra era no sols un gran gramàtic, sinó també un esperit obert i generós com pocs se'n podrien trobar, un home que posseïa un cor tan alt com la seva elevada intel·ligència».

(Afegim-hi breument que el tarannà de Calveras i Alcover torna a manifestar-se avui perillosament entre certs valencians als quals la descoberta de paraules i formes de vigència més o menys àmplia pot fer perdre de vista les condicions imprescindibles d'una llengua que ha de ser referencial per a tota la comunitat si no vol disgregar-se.)

Val la pena que ens deturem un moment en la qüestió de la relació entre el català i l'occità. En els primers temps de Fabra es mantenia una certa esperança que els espais occità i català poguessin unir-se en algun tipus de proposta d'estàndard comú. Darrere d'aquesta idea hi havia sobretot la necessitat (més peremptòria de part de l'occità)

de trobar algun suport social i polític per mantenir vives i operatives aquestes llengües. A poc a poc aquesta concepció d'un estàndard comú s'anà esvaint. Fabra no la va compartir mai, i això és el que reflecteix el manifest «Desviacions en els conceptes de llengua i de Pàtria» de 1934, la signatura del qual va encapçalar Fabra, seguit de quinze personalitats més, que el subscrivien per ordre alfabètic. Kremnitz (2005a) explica de manera diàfana que les circumstàncies històriques i les funcions *comunicativa* i *demarcativa* o *identitària* de les llengües han fet que aquesta idea (basada vagament en algun argument genètic i potser més en un desig que en una realitat social) sigui inviable. Es tracta de dues llengües diferents, encara que l'Institut d'Estudis Occitans les pugui anomenar *bessonnes*.

## 4.2. Criteris

Coneixem amb prou detall els criteris que van guiar Fabra al llarg de la seva tasca: vegeu principalment Polanco (1984), Lamuela i Murgades (1984), Segarra (1985a i 1985b), Solà (1987), Saragossà (1997), Ferrando (2000) i Veny (2001). Primer em referiré als criteris pròpiament dits i després definiré el caràcter general del codi normatiu.

### a) Criteris de la normativa

Els criteris que guien una actuació, la ideologia que hi ha al darrere i els objectius que es pretén aconseguir són tres aspectes del mateix projecte. En la seva labor de gramàtic i lexicògraf, Fabra va tenir clars molt d'hora i va anar explicitant generosament els principis de què partia i l'objectiu a què aspirava. Molt sintèticament, Fabra pretenia donar al català aquella fesomia, aquella capacitat d'expressió i aquelles funcions polítiques i socials que la llengua hauria tingut sense la persecució, l'abandonament i la submissió a d'altres llengües que havia patit durant segles.

Anys enrere Solà (1987, § 3) enumerava onze conceptes per explicar l'obra fabriana de reconstrucció del català modern: es proposava que fos una *llengua moderna de cultura, nacional, referencial, composicional, reflex de la llengua parlada, clara i lògica, autònoma i germana de les altres d'Europa*; a més a més, el filòleg podia *intervenir* en la nova fesomia de la llengua, recorria a la *llengua clàssica* quan calia i demanava la *col·laboració dels escriptors* per fer efectiva la seva tasca. Saragossà (1997, p. 37) concentra aquests conceptes en el que ell en diu sis «criteris» de l'operació: *llengua parlada, dialecte*



tes, evolució, ortografia medieval, simplicitat i coherència, internacionalisme. Tant uns conceptes com els altres són en gran part interdependents, i l'única cosa que sovint ha d'afrontar el gramàtic és prioritzar-ne un sobre un altre en tal o tal cas. Per exemple, tres dels criteris ortogràfics que sempre s'han considerat bàsics, *pronunciació real*, *tradicció gràfica* i *etimologia*, s'ordenen exactament l'un després de l'altre en l'ordre en què els he donat, com explica Fabra pertot arreu i en concret en un article poc conegut de 1920: «ha calgut demostrar la falsedat d'un gran nombre de grafies degudes a preocupacions etimològiques i a l'oblit de les grafies tradicionals i de la pronúncia d'aquelles regions on no han tingut lloc les confusions esdevingudes en el dialecte central». Per a detalls remeto el lector a les altres dues obres esmentades, i aquí em limito a exemplificar el concepte d'internacionalisme o germanor entre les llengües.

«Tota gramàtica descriptiva d'una llengua indoeuropea és al capdavant un treball sobre dialectologia de l'indoeuropeu, i no es pot fer ben fet si no és mirant de reüll els altres dialectes», va dir Gabriel Ferrater (1981, p. 5) parlant del nostre lingüista. Les llengües derivades del llatí presenten una gran quantitat de semblances, però també tenen trets comuns amb altres llengües genèticament no tan pròximes; i un gramàtic ha de mirar de reüll aquestes llengües no solament per la seva comunitat d'origen sinó també pel fet que pertanyen a la mateixa comunitat cultural, europea o més extensa. Fabra va ser el primer gramàtic que va tractar el català en pla d'igualtat enmig de la família europea. L'autonomia que el nostre lingüista pretenia restituir al català no s'oposava a la voluntat que la nostra llengua no fos gratuïtament divergent de les altres del seu entorn cultural. L'ortografia dels sons plosius (*p-b, t-d, c-g*), així com la de les lletres *y-i*, va ser notablement controvertida en el català modern. Més amunt he dit que Fabra no acostumava a intervenir en les polèmiques. En lloc d'això, construïa proves irrefutables i contundents de la bondat del seu sistema. Una d'aquestes proves es troba al *Diccionari ortogràfic* de 1917. Al quadre següent Fabra fa veure com són d'antiquades i insostenibles certes grafies que s'arrossegaven des d'antic o que s'havien introduït irreflexivament, les quals per tant calia modernitzar d'acord amb les altres llengües de cultura. Observem només que totes les paraules afectades són cultismes (vegeu Bruguera, 1985, § 9), el concepte que ja hem vist que desconeixien els nostres lingüistes d'aquella època.

A propòsit d'aquest criteri, per exemple, Bibiloni (2005) posa en qüestió la decisió del TERMCAT d'adoptar la forma *bloc* per adaptar el terme anglès *blog* (escurçament de *weblog*, mot compost de *web* 'pàgina web' i *log* 'registre'), «que en el món sencer es diu *blog*»; i així mateix, l'adopció de *bloqueaire* per a l'anglès *blocker* 'autor o gestor d'un blog': partint del «principi d'universalitat en la terminologia científica i tècnica» establert per Fabra i esdevingut «un fil conductor en l'estandardització i l'elaboració del català» des

Els cultismes

<i>Llatí</i>	<i>Castellà</i>	<i>Italià</i>	<i>Francès</i>	<i>Anglès</i>	<i>Català prefabrià</i>
<b>acidus</b> solidus absurdus quietudo centigradus	<b>ácido</b> sólido absurdo quietud centígrado	<b>acido</b> solido assurdo quietudine centigrado	<b>acide</b> solide absurde quiétude centigrade	<b>acid</b> solid absurd quietude centigrade	<b>àciit</b> sòlit absurt quietut centígrat
<b>oblongus</b> diphthongus exergum vermifugus zoophagus	<b>oblongo</b> diptongo exergo vermífugo zoófago	<b>oblongo</b> dittongo esergo vermifugo zoofago	<b>oblong</b> diphthongue exergue vermifuge zoophage	<b>oblong</b> diphthong exergue vermifuge zoophagous	<b>oblonch</b> diftonch exerch vermífuch zoòfach
<b>heroicus</b> introitus ovoides laicus fluidus	<b>heroico</b> introito ovoide laico fluido	<b>heroico</b> introito ovoide laico fluido	<b>héroīque</b> introït ovoïde laïque fluide	<b>heroic</b> introit ovoid laic fluid	<b>heroych</b> introyt ovoyde laych fluyt

d'aleshores, Bibiloni defensa que calia adoptar *blog* (cultisme o neologisme comparable a *bulldog*, *gag*, *grog* 'beguda') i *bloguista* (amb *-ista*, «el sufix més adequat a un camp de la creació intel·lectual com aquest»: cf. *novellista*, *contista*, *assagista*, *guionista*; *-aire* «correspon a ocupacions antigues i no gaire intel·lectuals», *trabucaire*, *abellaire*, *drapaire*, «o a característiques humanes no gaire positives», *rondinaire*, *xerraire*, *enredaire*).

La panòpia lingüística del quadre que acabem de veure, Fabra la utilitzava sovint. Impressiona, per exemple, el curs de 1913-1914 que li publicà la revista *Catalunya*, ara reproduït a Fabra (2006a), on la comparança es fa entre romanès, italià, francès, català, castellà i portuguès (i on apareixen altres llengües i dialectes).

b) *Caràcter general del codi normatiu*

Des de fa uns anys la concepció tècnica del codi normatiu (incloent-hi des de l'ortografia fins al diccionari) es pot resumir amb els tres conceptes de *monocentrisme*, *composició-*

*nalitat* i *polimorfisme*, que va proposar Polanco (1984). Saragossà (1997, p. 73-78) i Polanco (2005) fan veure que aquests conceptes han sigut interpretats de manera diferent per diversos autors. Aquí intento reflectir més exactament el pensament dels dos autors esmentats, que coincideix.

Fabra va defensar tota la vida que la normativa fos *monocèntrica*, és a dir que emanés d'un centre codificador únic, l'IEC. (Avui, amb la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, aquest principi es troba perillosament en crisi.) Aquesta normativa és *composicional*: consta de normes aportades per diferents varietats geogràfiques, que són en principi vàlides i preceptives per a tots els usuaris. I és també *polimòrfica*: en diversos punts del codi hi ha més d'una forma normativa, i aquestes formes divergents en principi o en la pràctica són vàlides només o especialment per als parlants que les tenen com a pròpies.

Són exemples de *composicionalitat* els següents. En ortografia: la grafia dels plurals en *-es* (corresponents a singulars en *-a*), que respon al fet que en els dialectes occidentals aquestes terminacions (*casa, cases*) es pronuncien amb una vocal clarament diferent (únicament per als dialectes orientals, en què aquestes vocals febles sonen igual, serien adequades les grafies *casa, casas*); el manteniment gràfic de sons que es pronuncien en uns dialectes i no en uns altres, com ara la *-r* de la majoria de paraules (*febrer*; els infinitius: *anar, fer, venir*), la *i* entre vocal i *x* (*peix, baixar, coixejar, flux*), la *t* i la *p* dels conjunts finals *-nt, -lt, -mp* (*present, alt, irromp*), la *b* i la *v* (*anava, beure*). En lèxic n'hi ha pocs exemples: en pot ser un l'adverbi *gairebé*, que era desconegut a les Illes i al País Valencià però que es feia necessari pel fet d'haver reculat la forma *quasi*. En sintaxi, la construcció temporal *en + infinitiu* (*En arribar el tren, nosaltres encara érem a casa*), que es mantenia viva a les Illes i al País Valencià; el manteniment dels pronoms *hi* i *en*, el primer dels quals ha desaparegut del valencià i el segon s'hi ha conservat només parcialment.

Són exemples de *polimorfisme* els següents. En ortografia: la diferent accentuació de les *e* finals (*cafê, café*), duplicitat no recollida pròpiament als textos de Fabra considerats preceptius per l'IEC (el *Diccionari ortogràfic*, 1917, i el *Diccionari general*, 1932) però incorporada després: Fabra més aviat era contrari a acceptar dos accents sobre la *o* i la *e* (Lloret i Ramos, 2006: comentari a Miravittles). En morfologia: variants com *meua / meva, porto / porte / port* (primera persona del present d'indicatiu). En fonètica: la diferent pronunciació de vocals i consonants. En lèxic, variants com *nen / nin, nervi / nirvi* (variants formals), *arena / sorra, corder / xai, granera / escombra, melic / llombrígol, espill / mirall* (variants amb lexemes diferents), etc. En principi, com he dit, aquestes formes diferents són per als usuaris dels dialectes corresponents, no pas per a tots els usuaris, encara que això molt sovint no consta explícitament al codi; i, d'altra banda, en algun

cas, pot ser que les diferents formes convisquin en una mateixa àrea geogràfica o dialectal, com ara els dos plurals normatius *desigs* i *desitjos*. Sobretot en lèxic, ben sovint els usuaris no són conscients de quina parla és tal o tal forma alternativa, que poden acabar usant-se indistintament. (Al nou diccionari de l'IEC de 1995 es va evitar de marcar la procedència territorial de les paraules perquè era el «repertori oficialment disponible per a tots els parlants del català»: pel fet de ser el *codi* lexicogràfic, totes les paraules que recull aquesta obra són, doncs, «mots disponibles per a qualsevol parlant que els vulgui usar», segons Aina Moll, 1999, 144, p. 159.)

En principi, semblaria que es pretén atènyer un cert equilibri almenys entre les principals àrees dialectals: oriental, occidental i baleàrica; i durant molts anys hi ha hagut la creença que la normativa reflectia aquest equilibri. A mesura que han augmentat els investigadors, però, aquesta creença s'ha vist matisada, bé que de moment l'esmentat equilibri no ha sigut negat de manera clara per ningú. En un escrit breu com aquest m'he de limitar a esmentar unes quantes opinions prou autoritzades.

Ferrando (2000) diu que en una primera etapa (fins a 1906) Fabra només s'ocupava del Principat i més específicament del dialecte de la capital, però que a partir d'aquest any té un concepte clarament *nacional* de la llengua referencial, és a dir que pretén de fer un codi compatible amb tots els grans dialectes, cosa que alhora acosta el codi a la tradició medieval. Però la situació social, política, econòmica i cultural dels territoris catalanoparlants el convencen que una normalització de la llengua amb totes les conseqüències només és possible al Principat, i més concretament al seu centre motor, Barcelona: com en tota llengua, la capital té «fatalment» un paper primordial en aquest afer, com ja deia Fabra; i per tant el nostre gramàtic manté el criteri inicialment defensat des de L'Avenç que la tria o selecció de formes s'ha de fer partint del català oriental i més concretament del barceloní. Les formes divergents de les altres parles (*polimorfisme*) seran esmentades poc sistemàticament i com a secundàries o complementàries o superditades dins la construcció de l'estàndard, llevat en uns punts molt concrets de morfologia. Ferrando adverteix que això podria ser degut al fet que Fabra tenia uns coneixements històrics de la llengua «remarcablement superiors als dialectals» i qualifica de «discutible» aquesta posició, tot i que la justifica perquè la desconexió del conjunt de la llengua era un fet general a l'època de Fabra, i no s'està de reconèixer, amb Josep Giner, que, així i tot, el *Diccionari* «és sens dubte el millor diccionari valencià» que s'havia fet fins aleshores.

Ferrando i Nicolás (2005, p. 489-491), mantenint fonamentalment el punt de vista de Ferrando (2000), afirmen que l'equilibri territorial és clar en ortografia i en sintaxi, però que en morfologia i en lèxic el pes del barceloní és prou clar.

Saragossà (1997) defensa arreu que Fabra s'aparta del concepte de *dialecte* habitual en tradicions veïnes com la francesa i la castellana, les quals en fan un ús pejoratiu i eleven «un dialecte al rang de codi supradialectal»; i afirma repetidament i amb exemples que «no hi ha ni textos ni dades empíriques que demostrin la hipotètica centralitat del dialecte barceloní» en la normativa (que era l'ideal de L'Avenç), sinó, ben al contrari, que Fabra tenia una «visió global de la llengua» (amb paraules de Lamuela i Murgades, 1984, p. 80). I creu que deu ser «a causa de l'escàs desenvolupament que havien aconseguit les narratives valenciana i balear» que aquestes parles estan poc representades al *Diccionari* de Fabra. L'autor conclou (p. 78) que el polimorfisme de Fabra «és bàsicament morfològic, lèxic i fonètic, ja que en la sintaxi té ben poca importància».

Com a síntesi de les seves anàlisis minucioses en escrits anteriors recollits recentment en llibre, Veny (2001, p. 86) afirma que Fabra es va apartar de la «veïtat» de L'Avenç «d'erigir en estàndard el dialecte central», malgrat que sí que va donar «un xic més de protagonisme al català central per raons històriques, demogràfiques, culturals, etc.»; i conclou (p. 93) que els resultats de la construcció de la normativa «han estat brillants en ortografia i fonètica, no tant en morfologia, notables en lèxic (a ampliar en especial pel que fa al valencià i al balear) i sense gaire problemes (dialectals) en sintaxi». Avui caldria matisar la consideració de la sintaxi que tenen Saragossà i Veny, però no hi entraré. Veny, de tota manera, amplia una mica la consideració teòrica de les varietats de la llengua: d'una banda, hi hauria la llengua *històrica* o conjunt màximament ric de dialectes; i d'una altra banda, hi hauria dos tipus de llengua *estàndard*, la de la literatura de creació (que permet un ventall ampli de possibilitats, «segons l'àmbit d'ús i els destinataris»: possibilitat d'arcaïsmes, cultismes, tecnicismes, vulgarismes, ergotismes) i la dels mitjans de comunicació (que seria «més neutra [...], no marcada temporalment [...] ni socialment [...] ni geogràficament», p. 32). I potser és amb aquesta triple visió que aquest filòleg ha reivindicat la presència al diccionari normatiu d'una llarga sèrie de paraules que ja han sigut generalment acollides a l'esmentat diccionari normatiu de 1995. Entre les dues opcions unitarista i composicional, Veny defensa que la segona ha sigut l'única possible en el cas català: «L'opció compositiva, doncs, era el camí més costerut, més difícil [...], però també era el camí més aconsellable, donades les circumstàncies polítiques i administratives que conformaven el català com a llengua històrica: llengua sense estat, subordinada a estats diferents i, dins un mateix estat, dividida en regions i en províncies». «Es tractava, doncs, d'integrar a la cultura els parlants de tots els dialectes a través d'un estàndard enriquit de variants regionals per tal de suavitzar la distància entre el català col·loquial i el català més formal» i per «acontentar un cert particularisme de València i les Balears» (p. 34).

Segurament també caldrà interpretar així la posició de Colón (2006), que, des de la seva alta coneixença diacrònica i sincrònica del lèxic dels dialectes, es pregunta qui defineix l'estàndard, qui en selecciona les unitats que el conformen; i, després de lamentar que el barceloní hagi tingut preeminència, acaba acceptant la importància d'aquesta parla en la vida moderna de la llengua, «encara que per a alguns parlants sigui dolorós». Biliboni (1997, p. 114-119) es mostra més crític sobre el polimorfisme morfològic de Fabra.

## 5. IDEAL I ABAST DE LA REFORMA

### 5.1. *L'ideal*

No em sé estar de repetir unes paraules prou conegudes del nostre gramàtic, perquè em sembla que expressen de manera tan espectacular com exacta la feina que va fer durant tota la seva vida i l'ideal que s'havia proposat. En unes conferències fetes a l'Ateneu Barcelonès els anys 1897 i 1906, repeses en el discurs presidencial de 1924 a la mateixa institució, Fabra (1932, p. 88) exposa «tota la tasca a fer»:

examinar un per un tots els mots, les significacions de cada mot, totes les construccions i frases fetes de la llengua actual, a fi de descobrir-ne tots els castellanismes i incorreccions; estudiar pregonament la llengua antiga i els parlars hodierns, que ens havien de proporcionar els mitjans de remeiar-los; i mirar de relligar la llengua actual amb la llengua antiga, no oblidant mai, però, que «no tractàvem de ressuscitar una llengua medieval, sinó de formar la llengua moderna que fóra sortida de la nostra llengua antiga sense els llargs segles de decadència literària i de supeditació a una llengua forastera».

La idea de no ressuscitar tot simplement la llengua medieval, Fabra la reprèn del discurs als Jocs Florals de Mataró de 1918 (vegeu 1932, p. 75) i la repeteix encara en una nota brevíssima de l'any 1937: «La tasca a fer era àrdua, puix que no es tractava pas de restablir la llengua medieval sinó de forjar la llengua moderna que aquella hauria esdevingut sense els llargs segles de decadència nacional i de supeditació a una llengua forastera» (1980, p. 181). Avui el català es torna a trobar en una situació molt semblant, de poderosíssima influència del castellà en tota la seva estructura: en lèxic, en fraseologia, en sintaxi, en fonètica i fins en morfologia, que és una de les parts més resistents de la llengua. I hi ha veritables legions de professionals que donen suport a tota la massa social en l'intent de mantenir la llengua amb la seva riquesa i amb la personalitat pròpia. Doncs

avui els qui ens trobem de manera activa al servei d'aquesta nobilíssima causa podem apreciar en tot el seu valor les paraules transcrits i el judici que l'ideal va merèixer a Carles Riba (1954, p. xi): «una de les més noblement folles empreses a què un poble, si es vol la minoria dirigent d'un poble, s'hagi mai llançat».

Carles Miralles (2000, p. 160) explora la situació lingüística en què es trobaven els escriptors en aquell temps. Segons Nicolau d'Olwer, els escriptors tenien a les mans «un mitjà d'expressió literària hesitant entre la tradició de la decadència, neulida i voluntàriament acastellanada, la parla popular —tan rica de lèxic com irregular i dialectalitzada— i una llengua perfectament construïda, homogènia i abundosa, si bé arcaica: la dels nostres clàssics». Ara bé, aclareix Miralles: els escriptors no podien pas fer «l'esforç tantàtic i una mica inútil» de fer-se la llengua cada cop que s'hi posaven; de fer-se, cadascú pel seu compte, l'ortografia, la gramàtica i el lèxic (p. 163): aquest esforç l'havia de fer un filòleg.

## 5.2. *Abast*

La reforma i modernització van afectar tots els aspectes de la llengua: la fonètica, l'ortografia, la gramàtica (amb la morfologia i la sintaxi) i el lèxic.

a) Al tombant dels segles XIX-XX la fonètica era al centre de l'activitat dels professionals de la lingüística, i Fabra precisament hi tenia una competència excepcional. Recordaré només dos o tres detalls d'aquest camp. Fabra va sintonitzar ben d'hora amb el moviment de reforma de l'ensenyament de segones llengües, que tenia com un dels principis més clars el fet de partir de la llengua oral, és a dir de conèixer a fons la fonètica (vegeu Julià-Muné, 2005a; Wheeler, 2006). I així, entre 1893 i 1900 va publicar cinc articles sobre la mediocritat de l'ensenyament del francès a Barcelona, i pràcticament totes les crítiques s'adrecen a aspectes fonètics (vegeu l'edició d'aquest material a Murgades, 2005; vegeu també Garcia, 2006). Més tard, a la *Gramàtica anglesa* (1924) dedicarà exactament la meitat de l'espai a la fonètica. Diu Coromines (1971, p. 398) que Fabra, «pel que fa a l'anglès, tenia en la fonètica i en la història de la pronunciació d'aquesta llengua un saber sense parió entre els romanistes», judici que Wheeler (2006) no fa sinó confirmar. Un dels treballs teòrics més importants i espectaculars del nostre autor és precisament sobre fonètica històrica: «Les *e* toniques du catalan» (1906) (vegeu Mascaró, 2006). Finalment, Fabra va publicar un *Diccionari ortogràfic* (1917) totalment inusual en aquell temps i en qualsevol altre: un diccionari on s'indica la pronunciació, pel que fa al nombre i al tipus de les síl·labes, de totes les paraules que tenen vocals en contacte: voluntat explícita, doncs, de redreçar també l'aspecte fonètic de la llengua.

b) Pel que fa a l'ortografia, no m'hi estendré perquè és un dels aspectes més coneguts del nostre personatge, i avui encara més amb els estudis que hi ha dedicat Mila Segarra (vegeu 1985a, 1999, 2000, etc.).

c) En el que és pròpiament la gramàtica, Fabra elabora de manera magistral, ja des de la seva segona obra (*Contribució a la gramàtica de la llengua catalana*, 1898), la morfologia verbal, que és un dels aspectes més complexos d'una llengua romànica, un punt en què els seus predecessors havien fracassat. La part de sintaxi, en canvi, l'elabora de manera més asistemàtica, seleccionant en cada moment aspectes que li semblaven més rellevants o més interessants per alguna raó (inclòs el fet que ell hagués arribat a alguna conclusió sobre el tema): la negació; els relatius; l'ús de certs temps verbals; la concordança del participi; la concordança d'*haver-hi*; els articles; ús de les preposicions *a*, *en*, *amb*; canvi i caiguda de preposicions; *per* / *per a*; aspectes dels pronoms febles. I no diu res, per exemple, de les expressions temporals, que avui són un tema prou fosc, ni (a les gramàtiques) de la important qüestió dels verbs *ser* / *estar* / *haver-hi*.

d) Tampoc no m'estendré en l'amplíssim terreny del lèxic, en què la seva mà experta i el seu equilibri ideològic són també prou coneguts, sobretot amb els estudis de Veny i de Colón (vegeu, per exemple, Colón i Soberanas, 1986). Com és prou sabut, el *Diccionari general* va esdevenir emblemàtic per la perfecció amb què estava fet i perquè era el que sempre quedava d'un naufragi repetit generació rere generació, en un espai polític que sempre ens ha sigut advers. Aquest diccionari igualava tècnicament els existents en les llengües veïnes o els superava. I si avui hi descobrim aspectes perfectibles és per diverses raons: perquè era una obra tècnicament ben feta (i per tant, és fàcil de descobrir-hi detalls perfectibles), perquè avui la lexicografia ha fet progressos espectaculars i perquè algun d'aquests aspectes (com ara els règims verbals i la fraseologia) ni tan sols han sigut resolts en els moments actuals (vegeu Carreté, 1991, i els dos articles de Ginebra i Montserrat, i de Montserrat i Ginebra, 2000).

L'estudi del lèxic es troba especialment a les *Converses filològiques* i s'hi troba amb una competència i amb una visió diacrònica i panromànica admirables. En conjunt, les *Converses* són el corpus més allixonador de Fabra i segurament un dels més reeixits de l'Europa del moment. Em limitaré a esmentar tres detalls potser menys coneguts.

En primer lloc, ens sorprèn la irregularitat amb què Fabra inclou a les seves gramàtiques la difícil qüestió de la formació de paraules: exposa el tema a la gramàtica de 1912 i, amb més extensió, a la de 1956 (vegeu Saragossà, 2000); també l'exposa, ni que sigui amb finalitats ortogràfiques, al *Diccionari ortogràfic* de 1917; però no en parla en cap altra gramàtica, cosa que no s'entén més que per la raó esmentada que no devia tenir el tema prou madur, malgrat que és un dels gramàtics que hi veia més clar.



En segon lloc, l'adaptació catalana del neologisme *futbol* és un cas allisonador de la competència lingüística de Fabra. La paraula anglesa *football* és plana i a la segona síl·laba té una *o* oberta (i llarga). El català podia adaptar-la de dues maneres. I) Podia mantenir l'accent a la primera síl·laba (*fútbol*), però aleshores el català oriental hauria pronunciat la segona vocal com a *u*, perquè és àtona (*fúbul*), i els dialectes occidentals haurien pronunciat aquesta segona vocal com a *o* tancada (*fútbol*); pitjor hauria sigut grafiar-la directament *fúbul*, car aleshores la segona vocal hauria quedat encara més desfigurada (de *o* oberta en anglès passaria inexorablement a *u* en tots els dialectes catalans). II) Podia desplaçar l'accent a la segona síl·laba: aleshores la *o* s'hauria pronunciat oberta en tots els dialectes, com en l'original anglès (*futbòl*), però s'hauria alterat l'accent. Doncs bé: Badia i Margarit (a *Revista Española de Lingüística*, 2.1, 1972, p. 17-34) ha fet veure que, per a la identificació d'una paraula, en català és més important el timbre vocàlic que no pas l'accent d'intensitat. Per tant, la forma adequada en aquest cas és la forma aguda *futbol* que li va donar Fabra, la qual forma, no pas per casualitat, ja era la que espontàniament li donaven els catalanoparlants de l'època. (Malauradament, la *conversa* on Fabra parla d'aquest fet, la 491 de l'edició de Pey, està mutilada.) Vegeu això en el quadre següent (on subratllo la vocal tònica en cada cas):

<i>Anglès</i>	<i>Possibilitats gràfiques</i>	<i>Cat. or.</i>	<i>Cat. occ.</i>	<i>Pronunciació espontània</i>
<i>football</i> [fʊt̪bɔ:l]	1 <i>fútbol</i> 2 <i>fúbul</i> 3 <i>futbol</i>	[f <u>u</u> dbul] [f <u>u</u> dbul] [fudb <u>ɔ</u> l]	[f <u>u</u> dbol] [f <u>u</u> dbul] [fudb <u>ɔ</u> l]	   [fudb <u>ɔ</u> l]

El tercer cas que esmentaré és la descoberta que va fer el nostre lexicògraf d'una aportació de Verdagner. La descoberta és a la *conversa* 348 de l'edició de Pey:

Per remeiar els castellanismes no cal recórrer exclusivament a l'arcaisme. Les aportacions dialectals ens forneixen materials preciosos [...]. Després hom pot recórrer al manllevament de mots llatins [...]. Després [...] a la derivació [...]. En el dialecte central la majoria dels sufixos de derivació eren com petrificats, incapaços de donar naixença a noves formacions. Comptant, per exemple, amb un nombre reduïdíssim d'adjectius formats amb el sufix *-ívol*, aquests difícilment podien servir de model [...]; però Verdagner introduí en la llengua literària una munió d'aquells adjectius, i *-ívol* pogué així esdevenir un sufix productiu.

Efectivament, per exemple, *L'Atlàntida* de Verdaguer va plena d'aquests derivats. N'esmento uns quants casos a l'atzar (faig referència a cant i vers de l'ed. de Narcís Grolera, Barcelona, Quaderns Crema, 2002):

1.214 (i a Gades *mercantívola* amb torres enfortí), 1.271 (*llisquívola* una barca veu-ne venir gronxant-se), II.49.51 (Encinglant-se, la cabra esbrota un olm *mengívol* || i els bissonts s'arramaden amb aire *germanívol*), II.122 (*festívol* saltirona l'aucell del paradís), II.203 (mentre eix déu [Neptú], amb *forcívol* trident, lo descalçava), VII.96 i s. (de les platges d'Argòlida sortíem / per veure a Delos bella, / i anàvem i veníem / a flor d'aigua *llisquívoles* com ella).

### 5.3. *Algun punt fosc*

Quan es revisen els primers anys de la feina de Fabra i de l'Institut d'Estudis Catalans, és difícil d'arribar a tenir idees clares sobre certs episodis, i més en concret sobre la rectitud de les actuacions dels uns i dels altres. Com en totes les coses humanes, el vencedor imposa el futur, i la resta de possibilitats queden esborrades per sempre, sovint sense prou documentació per poder jutjar el que ha passat. L'episodi de mossèn Alcover sembla ja prou aclarit (vegeu el que n'he dit més amunt, § 4.1), però no deixa de produir-nos un cert neguit cada cop que el reconsiderem. També la qüestió dels tres becaris que van anar a estudiar a Alemanya (Griera, Barnils i Montoliu) i del seu futur paper a l'IEC presenta més d'una ombra. Com en presenta la no menys fosca qüestió de la recepció del *Diccionari català-valencià-balear* a la Barcelona del moment de l'aparició, i anys més tard, el 1954, l'injust i agre ambient creat per la conferència de Moll sobre «Els dos diccionaris» (vegeu l'epistolari publicat per Ferrer i Pujadas, 2000).

Un altre episodi neguitejador és tot el procés d'edició de la traducció de *Mireia* de Mistral feta per Maria-Antònia Salvà. El procés va ser molt llarg (fet i fet, va durar cinc anys) i en ziga-zaga; tots els que hi van posar les mans o les directrius devien vacil·lar més de quatre vegades; però s'imposava la idea d'ajustar el text a l'ideal noucentista de llengua estàndard que aleshores es consolidava amb força. No és pas segur que aquest ideal fos en aquells moments l'únic camí viable ni potser el millor per al futur de la nostra llengua. I potser una part de la reacció actual del món valencià s'explicaria també analitzant amb compte aquells ideals i les accions que en derivaven (així es pot llegir entre línies en més d'un tractadista actual). El cas és que Mila Segarra fa sobre aquesta qüestió afirmacions molt greus (1998, p. 161-162): el resultat de la correcció de *Mireia* «és el cas més notable de falsejament de l'obra d'un autor que s'hagi vist a casa nostra. [...] Per evitar

l'ús de col·loquialismes i mallorquinismes, de castellanismes lèxics i de versificació, van gosar modificar-li versos sencers. Substituint estrofes de musicalitat perfecta i de gran expressivitat popular per versos mediocres que ens recorden el pitjor Carner». Lluïsa Julià ha analitzat detalladament l'operació i la qualifica amb paraules semblants: «La distància entre la traducció de Salvà i el text publicat és immensa»: els canvis «transformen el poema en un nou text literari» (2003, p. 208, 220). Com era inevitable, unes correccions més o menys justificades condueixen a d'altres que ja responen més als gustos dels correctors. Vegem tres dels innumbrables casos d'això últim, que justifiquen les opinions transcrites. Dono el text del manuscrit, seguit (>) del text de la primera edició (1917), i faig referència a cant i estrofa de l'edició recent del manuscrit (vegeu Mistral, 2004):

raja al cup, escumosa, com en son propi cau > dintre el cup, a bell raig, tota escumosa  
cau (III.2)  
que embauma tot el pit > qui dona força al pit (III.38)  
i, a l'estiuada calorosa > i, quan la xeixa es fa nuosa (IV.4)

Ho deixo aquí, però potser encara caldrà tornar a estudiar molts d'aquests episodis, perquè la història ens serveixi de lliçó.

## 6. LES OBRES PRINCIPALS DE POMPEU FABRA

Crec que és útil de tenir a mà una llista breu de les obres principals del nostre autor. Les dono sense detalls bibliogràfics, que el lector pot trobar a la bibliografia de Solà i Marcet (1998).

### 6.1. *Articles erudits (descriptius i històrics)*

- «Étude de phonologie catalane» (1897)
  - «La representació de la / palatal en català» (1903)
  - Recensió de Saroihandy, *Remarques sur la conjugaison catalane* (1905)
  - «Qüestions d'ortografia catalana» (1906)
  - «Les e toniques du catalan» (1906)
  - «Le catalan dans la *Grammaire des langues romanes* de W. Meyer-Lübke et dans le *Grundriss der rom. Philologie*» (1907)

- «Sobre diferents problemes pendents en l'actual català literari» (1907)
- «Els mots àtons en el parlar de Barcelona» (1913-1914)
- Recensió de Barnils, *Die Mundart von Alacant* (1913)

**6.2. Gramàtiques** (les marco, de més a menys importants, amb dos asteriscos, un o cap)

- *Ensayo de gramática de catalán moderno* (1891)\*
  - *Contribució a la gramàtica de la llengua catalana* (1898)\*
  - *Gramática de la lengua catalana* (1912)\*\*
  - *Abrégé de grammaire catalane* (1928)
  - *Compendio de gramática catalana* (1929)
  - *Grammaire catalane* (1941)
  - *Gramàtica catalana* (París, 1946)
  - [*Catalan grammar* - Perduda]
  - *Gramàtica catalana* (1918; 7a ed., 1933)\*
  - *Gramàtica catalana* [pòstuma] (1956)\*\*
  - *Gramàtica francesa* (1919)
  - *Gramàtica anglesa* (1924)

*Pedagògiques*

- *Silabari català* (1904)
  - *Gramàtica catalana* Curs mitjà (1918; 4a ed., 1935)

*Manuels de la «Collecció Popular Barcino»*

- *Ortografia catalana* (1925)
  - *Les principals faltes de gramàtica* (1925)
  - *La conjugació dels verbs en català* (1926)
  - *Diccionari ortogràfic abreujat* (1926)

**6.3. Ortografia**

- *Tractat de ortografia catalana* (1904)
  - *Normes ortogràfiques* (1913)
  - *Diccionari ortogràfic* (1917; 4a ed., 1937)

#### 6.4. *Obra doctrinal (lingüística i sociolingüística)*

- Campanya lingüística de L'Avenç (1891-1892)
  - «Qüestions gramaticals» (1907-1908)
  - *Qüestions de gramàtica catalana* (1911)
  - «Converses filològiques» (1919-1928, 1945-1947)
  - «Qüestions lingüístiques» (1929-1930)
  - *El català literari* (1932)
  - *La llengua catalana i la seva normalització* (1980)

#### 6.5. *Traduccions de teatre*

- Maeterlinck: *L'intrusa* (1893)
  - Ibsen: *Espectres* (1893/1924)
  - Maeterlinck: *Interior* (1898)

#### 6.6. *Diccionari*

- *Diccionari general de la llengua catalana* (1932)

#### BIBLIOGRAFIA ESMENTADA

- ARGENTER, Joan A. [ed.] (2000). *Simposi Pompeu Fabra*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- ARNAL, Antoni (2000). «La influència d'Otto Jespersen en la lingüística de Pompeu Fabra». A: GINEBRA *et al.* [ed.], I, p. 25-39.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1997). «La recuperació de la llengua catalana. El pas de Fabra per Bilbao». *Euskera* [Bilbao], 3, p. 433-442.
- (2005). «Pompeu Fabra, entre el país i la llengua». A: FABRA (2005), p. 23-53.
- BALCELLS, Albert; PUJOL, Enric (2002). *Història de l'Institut d'Estudis Catalans, I: 1907-1942*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- BERNAL RÍOS, Josep M. (2002). *Qüestió de la llengua i planificació lingüística: els casos de Grècia i Catalunya a través de les obres de Manolis Triandafílidis i Pompeu Fabra*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Departament de Lingüística General.

- BIBILONI, Gabriel (1997). *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: 3i4.
- (2005). «Bloc o blog?». *Llengua Nacional* [Barcelona], 53, p. 27-28.
- BONET, Sebastià (2005). «Les principals gramàtiques catalanes de Pompeu Fabra». A: FABRA (2005), p. 159-204.
- BRUGUERA, Jordi (1985). *Història del lèxic català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- CARRETÉ, Ramon (1991). «Locucions amb entrada composta al DGLC i al DLC». A: *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 2. Barcelona. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; XXIII), p. 265-280.
- COLÓN, Germà (2006). «Català: universal - particular». Conferència al 20è Col·loqui Germano-Català. Universitat de Tübingen, 23-25 de febrer. [Em serveixo de les notes que en vaig prendre]
- COLON, Germà; SOBERANAS, Amadeu-J. (1986). *Panorama de la lexicografia catalana. De les glosses medievals a Pompeu Fabra*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- COROMINES, Joan (1971). «Pompeu Fabra (1868-1948)». A: COROMINES, Joan. *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor, p. 393-417.
- FABRA, Pompeu (1905). «Les tres preteses lleis d'escursament, de distinció i d'eufonia». *El Poble Català* [Barcelona] (9 i 16 de setembre). [Reproduït a FABRA (1911), p. 92-105, amb el títol «Els nostres savis»]
- (1906). «Esmena total» a la ponència d'Alcover. A: *Primer Congrés...*, p. 129.
- (1911). *Qüestions de gramàtica catalana*. Barcelona: L'Avenç.
- (1920). «Evolució del català escrit des del Renaixement». A: JOVENTUT NACIONALISTA. *Concurs literari 1920*. Sabadell, p. 21-26. [Sense cap altre detall bibliogràfic]
- (1932). *El català literari*. Barcelona: Barcino.
- (1954-1956). *Converses filològiques*. Ed. a cura de S[antiago] Pey. Barcelona: Barcino.
- (1980). *La llengua catalana i la seva normalització*. Barcelona: Edicions 62.
- (2005). *Obres completes*, 1. Barcelona: ECSA / Edicions 62; València: Edicions 3i4; Palma: Moll.
- (2006a). *Obres completes*, 2. Barcelona: ECSA / Edicions 62; València: Edicions 3i4; Palma: Moll.
- (2006b). *Obres completes*, 3. Barcelona: ECSA / Edicions 62; València: Edicions 3i4; Palma: Moll.
- FERRANDO, Antoni (2000). «La presència dels dialectes territorials en l'obra de Pompeu Fabra». A: GINEBRA *et al.* [ed.], 1, p. 279-340.
- FERRANDO, Antoni; NICOLÁS AMORÓS, Miquel (2005). *Història de la llengua catalana*. Barcelona: UOC / Pòrtic.
- FERRATER, Gabriel (1981). *Sobre el llenguatge*. Barcelona: Quaderns Crema.

- FERRER, Josep; PUJADAS, Joan [ed.] (2000). *Epistolari Joan Coromines / Francesc de Borja Moll*. Barcelona: Fundació Pere Coromines.
- GARCIA CASTANYER, M. Teresa (2006). «Introducció a la *Gramàtica francesa* de Pompeu Fabra». A: FABRA (2006b).
- GINEBRA, Jordi; MARTÍNEZ GILI, Raül-David; PRADILLA, Miquel Àngel [ed.] (2000). *La lingüística de Pompeu Fabra*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Universitat Rovira i Virgili. 2 v.
- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna (2000). «Tractament de les unitats fraseològiques en el diccionari de Pompeu Fabra». A: GINEBRA *et al.* [ed.], II, p. 365-379.
- GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep (2006). «Pròleg al *Silabari català* de Pompeu Fabra». A: FABRA (2006a).
- Homenatge a Pompeu Fabra 1868-1948. Fidelitat a la llengua nacional. Biografia. Antologia. Bibliografia* (1998). Barcelona: Generalitat de Catalunya / Institut d'Estudis Catalans.
- IGLÉSIAS, Narcís (2004). *Una revisió de Fabra, una crítica a la norma. L'obra lingüística de Josep Calveras*. Girona: CCG / Universitat de Girona.
- JULÀ, Lluïsa (2003). «*Mireia* de Maria-Antònia Salvà en la normativització de la llengua literària moderna». A: *Miscel·lània Joan Veny*, 3. Barcelona. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; XLVII), p. 191-238.
- JULÀ-MUNÉ, Joan (2005a). «Introducció general a l'època i a la lingüística catalana». A: FABRA (2005), p. 93-153.
- (2005b). «La tasca gramatical d'Antoni M. Alcover». *Llengua & Literatura* [Barcelona], 16, p. 155-204.
- KREMnitz, Georg (2000). «Pompeu Fabra i l'espai occitanocatalà». A: GINEBRA *et al.* [ed.], I, p. 257-278.
- (2005a). «Català, valencià, balear: respostes científiques a qüestions polítiques. Reflexions sobre la unitat i la diversitat de l'espai lingüístic català». Conferència a la II Jornada Filològica organitzada per l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit. IEC, 20 d'octubre. Ara a: *Cap a on va la sociolingüística?* (2006). Ed. a cura de Francesc Vallverdú. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 63-76.
- (2005b). «Introducció al pensament (socio-)lingüístic de Fabra». Primera versió de l'escrit destinat a un volum en preparació de les *Obres completes* de Pompeu Fabra.
- LAMUELA, Xavier (1987). *Català, occità, frülà: llengües subordinades i planificació lingüística*. Barcelona: Quaderns Crema.
- LAMUELA, Xavier; MURGADES, Josep (1984). *Teoria de la llengua literària segons Fabra*. Barcelona: Quaderns Crema.

- LLORET, Maria-Rosa; RAMOS, Joan-Rafael (2006). Estudi de diverses obres pedagògiques de Fabra. A: FABRA (2006a).
- MANENT I TOMÀS, Jordi (2000). «Cartes de Pompeu Fabra a l'exili». *Ausa* [Vic], XIX, 145, p. 217-236.
- (2005). *Pompeu Fabra a l'exili. 1939-1948*. Barcelona: Proa.
- MARQUET, Lluís [ed.] (2002). *Fabra abans de Fabra. Correspondència amb Joaquim Casas Carbó*. Vic: Eumo.
- MASCARÓ, Joan (2006). «L'obra científica de Pompeu Fabra. Articles majors». A: FABRA (2006b).
- MASSOT I MUNTANER, Josep (1985). *Antoni M. Alcover i la llengua catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MIR, Jordi (1998). *Memòria de Pompeu Fabra. 50 testimonis contemporanis*. Barcelona: Proa.
- MIRACLE, Josep (1968). *Pompeu Fabra*. Barcelona: Aymà. [Facsimil, Barcelona: Proa, 1998]
- MIRALLES, Carles (2000). «Fabra i els escriptors». A: ARGENTER [ed.], p. 159-180.
- MIRALLES, Joan (2000). «Fabra i les Illes Balears». A: ARGENTER [ed.], p. 59-119.
- MISTRAL, Frederic (2004). *Mireia*. Traducció de Maria-Antònia Salvà. Edició i pròleg de Lluïsa Julià. Barcelona: Quaderns Crema.
- MOLL, Aina (1999). «El *Diccionari* de l'Institut. Aproximació a una altra aproximació». *Revista de Catalunya* [Barcelona], 143, 144, 145, 146, p. 116-154, 157-172, 96-131, 84-105.
- MOLL, Francesc de B. (1962). *Un home de combat*. Palma: Moll.
- (1979). «Mossèn Alcover i Pompeu Fabra». A: MOLL, Francesc de B. (1983). *Aspectes marginals d'un home de combat*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 20-33.
- MONTSERRAT, ANNA; GINEBRA, Jordi (2000). «El règim verbal en el diccionari de Pompeu Fabra». A: GINEBRA *et al.* [ed.], II, p. 165-177.
- MURGADES, Josep (2000). «Fabra, entre la contestació i la institucionalització». A: ARGENTER [ed.], p. 31-57.
- (2005). *Textos desconeguts de Fabra*. Barcelona: Punctum / Grup de Recerca en Ecdòtica de la Universitat de Barcelona.
- PEREA, Maria Pilar (2005). *Antoni M. Alcover dialectòleg, gramàtic, polemista*. Barcelona: Fundació Germà Colón / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PIÑOL, Rosa Maria (1991). *Pompeu Fabra, el meu pare. Records personals de Carola Fabra*. Barcelona: La Campana.



- PLA, Josep (1969). *Obra completa*, 11. Barcelona: Destino.
- POLANCO I ROIG, Lluís B. (1984). «La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives». A: CABRÉ, M. Teresa; MARTÍ, Joan; PONS, Lídia; SOLÀ, Joan [ed.]. *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 107-146.
- (2005). Notes intercanviades entre Polanco i l'autor d'aquesta semblança a propòsit dels conceptes de *monocentrisme*, *composicionalitat* i *polimorfisme*. *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, octubre de 1906* (1908). Barcelona: Joaquim Horta.
- RIBA, Carles (1954). «Prefaci». A: FABRA, Pompeu. *Diccionari general de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: A. López Llausàs, p. XI-XVIII.
- SARAGOSSÀ, Abelard (1997). *Criteris de la normativa. L'ortografia contemporània. Uns quants problemes actuals*. València: Saó.
- (2000). «Una aportació de Fabra inadvertida: l'ortografia de les paraules compostes». A: GINEBRA *et al.* [ed.], I, p. 87-100.
- SEGARRA, Mila (1985a). *Història de l'ortografia catalana*. Barcelona: Empúries.
- (1985b). *Història de la normativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- (1998). *Pompeu Fabra. L'enginy al servei de la llengua*. Barcelona: Empúries.
- (1999). «L'establiment d'una norma: la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (1911-1918)». A: CANO, M. Antònia; MARTINES, Josep; MARTINES, Vicent; PONSODA, Joan J. [ed.]. *Bescanvi i identitat: interculturalitat i construcció de la llengua*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant / Ajuntament de la Nucia, p. 243-270.
- (2000). «Nova llum sobre les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (1913)». A: GINEBRA *et al.* [ed.], I, p. 101-140.
- SOLÀ, Joan (1987). *L'obra de Pompeu Fabra*. Barcelona: Teide.
- SOLÀ, Joan; MARCET, Pere (1998). «Bibliografia de Pompeu Fabra». A: *Homenatge a Pompeu Fabra...*, p. 127-225.
- VENY, Joan (2001). *Llengua històrica i llengua estàndard*. València: Universitat de València.
- WHEELER, Max W. (2006). «Introducció a la Gramàtica anglesa de Pompeu Fabra». A: FABRA (2006b).

## *Antoni Esteve i Subirana*

---

(23.12.1902 - 13.06.1979)

**Antoni Esteve i Subirana**

PER JACINT CORBELLA I CORBELLA

**EL DOCTOR ANTONI ESTEVE I SUBIRANA (MANRESA, 1902 - BARCELONA, 1979)**

### *Introducció*

**H**i ha hagut alguns membres de l'Institut que han tingut una gran projecció ciutadana. Altres han preferit passar més desapercibuts, però en ells sovint hi trobem també una vàlua extraordinària. Això encara ha estat més clar en les persones que han format part de l'IEC en temps de foscor, de repressió, en què calia a més de tot una considerable discreció. Un exemple típic d'aquesta situació és la del doctor Esteve, científic valuós, identificat plenament amb el que significa l'Institut, creador a més d'una gran indústria, amb una bona expansió internacional, i aquí persona molt discreta. Per valorar la seva tasca de més de vint-i-cinc anys a l'IEC, pràcticament tots en el temps de la dictadura, cal situar-lo dins del marc global de tota la seva activitat.

El doctor Antoni Esteve ha estat una personalitat típica i característica de la ciència i la tècnica aplicades a Catalunya en el segle xx. Savi, dotat de gran intel·ligència, va començar com a científic que prometia, amb una tesi interessant, però aviat va deixar la ciència pura, més en el camp de la botànica, per l'aplicada, en el camp concret de la farmàcia i al cap dels anys de la gran farmàcia industrial. Però al mateix temps, i en una etapa particularment difícil per a la vida col·lectiva del país, va seguir en aquest vessant científic, i fou membre de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans durant més de vint-i-cinc anys, del 1952 al 1979, i de la qual va ser president, i fou també membre i president de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques. Però aquests, que són els que hem de valorar aquí, no són ara els aspectes més coneguts de la seva activitat en un temps d'ombra.

Igualment fou membre, i president, de l'Acadèmia de Farmàcia de Barcelona, ara Acadèmia de Farmàcia de Catalunya. I encara va escriure alguna monografia, més d'una seixantena d'articles, molts en col·laboració, en un temps en què el nombre d'articles, de

«papers», no era significatiu, ni a ell li importava en aquest sentit. És a dir, aquestes publicacions venien pel treball fet, per l'interès de fer-lo, no pas per una necessitat competitiva, com passa sovint ara. Queda doncs una figura de savi, de treballador científic.

Junt amb això una discreció personal molt visible, amb més ganes de passar inadvertidament que no pas amb interès de lluïment personal, amb una visió política molt diferent de la que dominava el país, amb activitat en aquest camp també discreta per poc sorollosa, i en part després gairebé desconeguda. Tot això va fer que l'any 1952 fos escollit membre de la Secció de Ciències, en un temps encara de «catacumbes» a l'Institut, però que requeria una confiança gran per part del que significava l'orientació de l'IEC. Aquí surt la persona de confiança de pedra picada.

I encara un tercer vessant, que potser sigui a la llarga el més important. La sensació de pertànyer a una nissaga, de tenir una tradició familiar que el lliga i condiona i l'exigeix. L'any 1929 Antoni Esteve, havent mort jove el seu pare, es fa càrrec d'una farmàcia a Manresa, a la plaça de l'Om. La família portava gairebé cent cinquanta anys dedicada a la farmàcia a Manresa, primer a l'Hospital de Sant Andreu i després en aquesta botiga de la plaça, que encara avui obre cada dia les portes, lligada al mateix tronc familiar. Antoni Esteve era el cinquè de la nissaga. Avui, a la placca que hi ha al carrer, la llista ja s'ha allargat a set noms. Allà inicià un laboratori, al començament petit, de preparació de medicaments fruit de la seva recerca, en part. Alguns anys després, el 1942, el laboratori es traslladà a Barcelona i avui és una de les grans indústries del país. Aquí tenim el creador d'empresa des de la tradició familiar.

En l'estudi de l'obra d'Antoni Esteve, que és complexa, podem destriar-ne els capítols següents:

- La tradició familiar. La nissaga, els orígens antics. La influència del pare.
- L'inici científic. Els estudis i la tesi.
- L'etapa de la farmàcia a Manresa. El pas a la farmàcia: la rebotiga i la política manresana. El laboratori i l'inici de la recerca.
- El pas de la indústria a Barcelona. El desenvolupament.
- Activitat acadèmica. L'Institut. La Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques. La Societat Catalana de Biologia.
- L'Acadèmia de Farmàcia.
- L'obra escrita. La recerca.
- Els col·laboradors.

L'estudi de l'obra d'Antoni Esteve no pot separar-se de la farmàcia familiar de Manresa ni del que això significa. Ja s'ha dit que ell és la cinquena generació d'una línia evolutiva que després continua. El seu pare, Josep Esteve i Seguí, que morí massa jove, el 1927, havia estat una de les personalitats importants de la vida social i cultural de Manresa en el primer terç del segle. La seva rebotiga era potser el lloc amb més inquietud intel·lectual de la ciutat, i allà s'hi reunien gent d'ideologia diversa, des de la més confessional (el metge Oleguer Miró, l'historiador Sarret i Arbós, el polític Soler i March) fins a la més oberta socialment, al seu cap potser el mateix Esteve i Seguí, o Pius Font i Quer. I tot en un marc de molt catalanisme.

Els tres primers membres d'aquesta línia d'apotecaris tenen un vessant més professional, en el sentit que no se'ls coneixen altres inquietuds. El quart, Josep Esteve i Seguí, és qui fa el canvi: la farmàcia ja és més que una botiga. També comença a fer alguns preparats. Antoni Esteve, que es fa càrrec de la farmàcia quan té vint-i-sis anys, segueix la influència directa de l'orientació del pare: creixement en la tècnica i la indústria, compromís ciutadà. Veiem qui són els antecessors. La nissaga ha estat recordada pel propi doctor Esteve en la seva *Memòria autobiogràfica*, del 1973, i referida diverses vegades, si més no en l'àmbit manresà, principalment per Josep M. Gasol, Ramon Cornet i d'altres.<sup>1</sup>

1. Sobre aquests aspectes de la nissaga vegeu principalment: ANTONI ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, 1973, mecanoscrit de 43 p. dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa. És una font important de dades, que proporciona informació considerable, més sobre aspectes personals i de família, però també del desenvolupament de la indústria. Permet copsar bastant la personalitat de l'autor. Ha estat considerada com un element a tenir en compte dins de les fonts de records personals de l'època a Manresa. Vegeu IGNASI TORRENT, «Les fonts escrites», a Manuel Riu (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, Manresa, Caixa d'Estalvis de Manresa, 1991, 3 v., 1, nota 6 bis 2, p. 56; JOSEP M. GASOL, «Antoni Esteve i Subirana. In memoriam», *Miscel·lània d'Estudis Bagencs*, 1 (1981), p. 13-23; RAMON CORNET I ARBOIX, *Farmàcies i farmacèutics del segle XIX a Manresa*, Manresa, Caixa d'Estalvis de Manresa, 1987, 2 v., vegeu 1, p. 151-190.

Sobre Antoni Esteve i Subirana mateix vegeu també, entre altres treballs: Un ciutadà de Manresa: «Esperit investigador i promotor. Remembrança del doctor Antoni Esteve i Subirana», *Regió 7* (Manresa, 26 juny 1979); JOSEP LAPORTE, «Personalitat científica del Dr. Antoni Esteve», *Miscel·lània d'Estudis Bagencs*, 1 (1981), p. 25-29; s. a., «Bibliografia d'Antoni Esteve i Subirana», *Miscel·lània d'Estudis Bagencs*, 1 (1981), p. 31-40; pàgina web: <http://www.esteve.org>; s. a., «En memoria del Dr. Antonio Esteve Subirana», a RELAL ACADÈMIA DE FARMÀCIA DE BARCELONA, *Sesión inaugural 1980*, p. 79-80; ORIOL CASASSAS, «Evocació de Josep Puche i Àlvarez, Conrad Xalabarder i Puig i Antoni Esteve i Subirana», a SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA (SCB), *Record de Josep Puche i Àlvarez, Conrad Xalabarder i Puig, Antoni Esteve i Subirana, Pere Domingo i Sanjuan, Jordi Folch i Pi*, Barcelona, SCB, 1980, p. 7-12; INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Director dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997*, Barcelona, IEC, 1997, p. 34. Hi ha una fotografia. Li correspon, per ordre d'antiguitat, el número 52.

## *Les tres generacions de farmacèutics Tomàs Esteve*

El primer és Tomàs Esteve i Gabanyach (c. 1753 - c. 1830), que arriba a Manresa l'any 1787. S'havia de fer càrrec de la farmàcia del vell hospital de la ciutat, el de Sant Andreu. Sembla que aleshores tenia trenta-quatre anys. Era originari d'Urús, a la Cerdanya, i quan signa el contracte amb l'hospital de Manresa el novembre del 1787 resideix a Barcelona, on ha fet els estudis. Havia fet les pràctiques a la botiga de farmàcia de Francesc Florença a Puigcerdà. El 1796 es va casar amb Maria Rosa Florença, que era filla de l'apotecari amb qui havia fet les pràctiques. El trobem documentat fins al 1829 i probablement morí el 1830.

El segon és Tomàs Esteve i Florença (1797-1850), primer fill del matrimoni, nat el 1797. Remarquem aquesta grafia «Florença», com ho escriu el mateix Antoni Esteve en el seu record familiar, posteriorment hem vist «Florensa». Sembla que fou ell qui va començar l'actual botiga de la plana de l'Om, en el mateix lloc d'ara. L'any 1837 es va casar amb Francesca Pla. El fill gran, Tomàs, havia nascut el 1838 i quan morí el pare encara no era farmacèutic i no es va poder fer càrrec de l'apotecaria fins algun temps més tard.

El tercer, Tomàs Esteve i Pla (1838-1890), acabà la carrera el 1862, als vint-i-quatre anys. Es casà el 1877 amb Antònia Arderiu, però no van tenir fills. Així quan morí hi hagué un període buit. Sembla que l'ajudà en part el seu germà petit Antoni, el qual després es dedicà a altres coses. Però aquest és «l'avi Tonet» de qui parla el doctor Esteve i va tenir una bona influència en el nét.

L'etapa de la farmàcia entre la mort d'aquest, l'últim Tomàs, i el moment en què el seu nebot, Josep Esteve i Seguí, se'n fa càrrec, ha estat analitzada per Ramon Cornet.<sup>2</sup>

### *El pare: Josep Esteve i Seguí*

Després, la titularitat va passar al fill del seu germà Antoni, que era Josep Esteve i Seguí, que va néixer a Manresa el 7 d'octubre de 1873.<sup>3</sup> Estudià la carrera mentre treballava a

2. RAMON CORNET I ARBOIX, *Farmàcies i farmacèutics*, I, 1987, p. 192-198, dóna una certa importància al paper del farmacèutic Vicenç Ramon Vilaseca, nat a Sallent, que el 1848 ja era llicenciat en farmàcia. L'any 1864 es va casar amb Ignàsia Esteve i Pla, germana petita de Tomàs Esteve, el tercer de la nissaga. Va fer companyia, un temps, amb el seu cunyat Antoni, i per tant també era oncle de Josep Esteve i Seguí. Morí l'agost de 1898.

3. En algunes fonts pot trobar-se una certa discordança en la data i any de naixement. En més d'un lloc hem vist 1874 com a any de naixement. Aquesta data de 1873 l'hem obtinguda de la còpia de la inscripció en el Registre Civil de Manresa, que consta en el seu expedient de la Universitat de Barcelona (Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona, AHUB). Va néixer en una casa de la Muralla del Carme, s/n.

la farmàcia Degollada de Barcelona, del carrer d'Avinyó. Acabà els estudis el 1896 i el 1897 recuperà la direcció de la farmàcia familiar. Aleshores la reinaugurà modernitzant-la i fent una certa difusió ciutadana del nou establiment, fet recollit per la premsa local. El 1901 es va casar amb Joaquina Subirana, i van tenir un sol fill: Antoni.

Josep Esteve i Seguí, ja s'ha dit, fou una personalitat important a la vida manresana, recollit a la *Gran enciclopèdia catalana*.<sup>4</sup> Com diu Josep M. Gasol, durant els trenta anys que regentà la farmàcia, la rebotiga reuní un cenacle de la intel·lectualitat manresana. Així s'esmenten també «les famoses tertúlies de la rebotiga de la Farmàcia Esteve».<sup>5</sup> Li importava el país i fou fundador i el primer president del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, l'any 1905, i també va dirigir el butlletí del Centre. En una línia semblant a la del seu contertulià i amic el metge Oleguer Miró es dedicà al que aleshores es deia «folklore», i publicà una *Paremiologia comarcana*. Va col·laborar amb l'Institut d'Estudis Catalans recollint lèxic dels oficis, de la terminologia al Bages. A l'Institut aquesta llista dels col·laboradors dels primers anys ha quedat una mica, o bastant, anònima. Era feina poc visible de fer país des de la base. Al cap de molts anys el seu fill, Antoni, ho recordava amb emoció. També va ser soci numerari forà de la Institució Catalana d'Història Natural.<sup>6</sup>

Igualment va col·laborar en la fundació i gestió de diverses entitats locals: l'Orfeó Manresà, l'Esbart Manresà de Dansaires i el diari *Bages-Ciutat*. També fou autor de treballs de geografia comarcal. Va tenir una clara influència en la formació i orientació del seu fill. Va morir d'una angina de pit, el dia 4 d'octubre de 1927, pocs dies abans de fer cinquanta-sis anys, «sense haver pogut veure l'arribada de la República», com evoca el seu fill. Va deixar un buit a la ciutat, però sobretot a la família, que el necessitava encara per bastants anys.<sup>7</sup> La seva petjada ha estat recollida àmpliament, en una quinzena de citacions, a la *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, dirigida per Manuel Riu, i principalment en el treball de Ramon Cornet.<sup>8</sup>

4. *Gran enciclopèdia catalana*, 7, 1a ed., Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1974, p. 144.

5. Gemma RUBÍ i Isabel VICENTE, «Política i societat entre 1900 i 1931», a *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, II, p. 96, vegeu nota 6 bis 2.

6. Josep M. CAMARASA, *Cent anys de passió per la natura*, Barcelona, Institució Catalana d'Història Natural, 2000, p. 28-29.

7. La importància de la personalitat de Josep Esteve i Seguí va provocar una certa bibliografia ran de la seva mort, recollida en el *Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages* (BCECB); Josep AROLA i SALA, «Josep Esteve i Seguí», BCECB, XXIV, 117 (1928), p. 133-138; R. SERRA i PAGÈS, «En Josep Esteve i Seguí», BCECB, XXIV, 117 (1928), p. 140-143; A. GRIERA, «Algunes característiques del català de Manresa», BCECB, XXIV, 117 (1928), p. 144-146; P. FONT i QUER, «Un record de Josep Esteve», BCECB, XXIV, 117 (1928), p. 147-148; Joaquim SARRET i ARBÓS, «En Josep Esteve i Seguí. Bon record i honorament», BCECB, XXIV, 117 (1928), p. 149.

8. Vegeu Ramon CORNET i ARBOIX, «La farmàcia», a Manuel Riu (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*; vegeu també la nota següent, principalment III, p. 291-296.

Però hi ha una altra persona que cal recordar, és l'avi Tonet. Era el germà petit de Tomàs Esteve i Pla, i tot i que havia col·laborat en la farmàcia, es dedicà a altres activitats. Potser el més important era la diferència cultural i humana. La família clàssica era carlina i l'avi Tonet va sortir lliberal. En unes memòries que el doctor Esteve mateix va fer, per coneixement dels seus fills i néts, explica clarament la influència del seu avi. D'aquí vindria el republicanisme familiar.

Hem explicat tots aquests aspectes perquè difícilment es pot separar l'obra del doctor Esteve del que significa el seu tronc familiar, tant pels antecedents, com per l'obra que ell mateix va fer créixer i consolidar i ha deixat. I en tot cas la influència del pare va ser absolutament decisiva, tant pel que fa a la fixació per la farmàcia com pel propi interès cultural i la curiositat del coneixement i també per la seva visió oberta de la vida pública i la política.

La repercussió global de la nissaga dels Esteve dins de la vida professional, sanitària, i després també cultural, política i empresarial de Manresa, ha estat important i queda reflectida en les citacions nombroses en els estudis generals d'història de la ciutat, i més a la primera meitat del segle xx.<sup>9</sup>

#### ELS ANYS DE FORMACIÓ I ESTUDI

Antoni Esteve i Subirana és el cinquè de la nissaga directa dels Esteve a Manresa. Hi ha dades encara d'una generació més anterior, amb Francesc Florença, el farmacèutic de Puigcerdà ja esmentat. Va néixer a Manresa el 23 de desembre del 1902, en una casa del carrer d'Urgell, número 25, primer pis. Fou inscrit tres dies després i se li posaren els noms d'Antoni, Francesc i Ricard.<sup>10</sup>

Antoni Esteve va anar a escola al vell Col·legi de Sant Ignasi de Manresa, i va fer el batxillerat al Col·legi Municipal de Manresa. Però els alumnes s'havien d'anar a examinar a l'institut, en aquest cas el de Lleida, perquè a Manresa encara no n'hi havia. El seu expedient de batxillerat és molt bo, i més si es té en compte que era alumne d'ensenyament lliure. De les vint-i-set assignatures té onze excel·lents i vuit notables.<sup>11</sup> L'escola li va

9. Vegeu principalment Manuel Riv (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*. En diversos capítols s'al·ludeix a la tasca feta pels Esteve.

10. Dades consultades a l'expedient universitari (AHUB). Els pares eren Josep Esteve i Seguí i Joaquina Subirana i Suaña. Els quatre avis eren, d'una banda, Antoni Esteve i Francesca Seguí i, de l'altra, Ricard Subirana i Candelària Suaña, tots de Manresa. Els tres noms que li van posar els trobem a la generació dels avis.

11. Dades de l'expedient universitari (AHUB).

deixar un empremta forta, tant pel que fa a la formació personal com a l'interès cultural, i al cap de molts anys recordava bé molts dels seus mestres. Entre ells el farmacèutic senyor Alier «que ens explicà meravellosament la fisiologia, i el senyor Verneda, que ja havia estat mestre del meu pare al Col·legi de Terrassa, explicant-nos física, agricultura i sobretot la química, que exposava amb una metòdica cartesiana».<sup>12</sup> Sembla clar que aquesta formació de ciències, inclosa l'activitat del pare, devia ser decisiva no solament en l'orientació sinó també en l'interès que hi posà.

Dels anys d'infància recorda la greu apendicitis, quan tenia poc menys de set anys, que li va operar a Barcelona el doctor Francesc Rusca Domènech, catedràtic de Cirurgia, també originari de la Cerdanya com els rebesavis d'Esteve, poc temps abans de morir. Va passar molts dies a Barcelona, i d'aleshores quedà una forta amistat amb la família Ametller, que continuà tota la vida i es reflectí en alguna de les seves activitats i atzars de la vida al cap dels anys. Quan tenia onze anys, el 1914, poc abans de l'inici de la Guerra europea, els pares el van portar en un viatge a Ginebra i París. Això aleshores era excepcional.

També seguí el camí que li marcà el pare en altres aspectes, així la participació en activitats ciutadanes, ja des de jove.<sup>13</sup> Participa en les tasques de l'Orfeó Manresà, primer en la secció de rítmica i plàstica, de «cançons amb gestos», que havia introduït el mestre Joaquim Pecanins, el qual li ensenyà a tocar el piano. Després està entre els rengles dels coristes, a la corda de tenors. També té activitat en el Centre Excursionista de la Comarca de Bages.

Va estudiar la carrera de farmàcia a Barcelona, del 1919 al 1924. De les tretze assignatures comença amb dos excel·lents, i la resta són ja onze matrícules d'honor, i així acaba el 1924, amb premi extraordinari de llicenciatura.<sup>14</sup> Entre els amics d'aquests anys d'estudiant recordà «l'entranyable Francesc Regné», que treballà amb ell tota la vida, i també com el doctor Casimir Brugués els orientà per a començar alguna síntesi en un laboratori rònec que els havien deixat. I diu: «jo ja tenia la seva dels derivats de l'arsènic».

De seguida va fer el curs de doctorat, l'any 1924-1925, per la qual cosa va haver d'anar a Madrid. Expliquem en un altre lloc que la tesi li dirigí el doctor Font i Quer, manresà d'adopció. Font havia fet la seva tesi *Ensayo fitotopográfico de Bages* i li enfocà el treball en un sentit semblant, estudiant els líquens. Aquest era un tema aleshores poc conegut i només per això, ara que importen més, Esteve ha de ser considerat com un dels precursors de l'estudi de la liquenologia entre nosaltres.

12. Josep M. GASOL, «Antoni Esteve i Subirana. *In memoriam*» (1981), p. 19; vegeu també Antoni ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, citada a la nota 1.

13. Josep M. GASOL, «Antoni Esteve i Subirana. *In memoriam*» (1981), p. 21.

14. Expedient acadèmic universitari (AHUB).



Entre els botànics que havien anat sovint a la farmàcia del pare, recordava la personalitat intel·ligent i descuidada de Conrad Pujol. En tot cas, cal recordar que Esteve fou un deixeble científic de Font i Quer, que el coneixia des de petit, per l'amistat amb el pare. Font era farmacèutic i fill de farmacèutic i exercia a Manresa, i Antoni Esteve, amb la tesi sobre botànica, fou un dels seus primers deixebles. Font, represaliat també després de la Guerra, fou igualment una personalitat destacada a la vida de l'Institut. En més d'un lloc s'esmenta la relació entre els Esteve, pare i fill, i Font. Aquest era fill del farmacèutic Manuel Font i Balué, que tenia la farmàcia al carrer d'Urgell, número 26 i 28. Antoni Esteve havia nascut al mateix carrer d'Urgell, al número 25, en una casa que era de la seva mare. La farmàcia Font era l'antiga farmàcia d'Isidre Soler.<sup>15</sup>

La tesi la presentà a Madrid l'any 1932, tot i que probablement la feina gran estava feta algun temps abans. Esteve mateix sembla que no valorava gaire el seu treball, perquè, havent mort el pare, sabia com havia treballat intensament en altres coses al mateix temps que recollia el material de la tesi. Però li va servir per a ser doctor, que és el que volia. Aquesta tesi donà lloc com a mínim a un treball, publicat al *Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages* (BCECB) i recollit per Font i Quer a la bibliografia de *Plantas medicinales: El Dioscórides renovado*.<sup>16</sup>

Aleshores, per ampliar el marc d'activitat i ajudar a guanyar-se la vida, aviat volgué crear un petit laboratori d'anàlisis clíniques, en el segon pis de la mateixa farmàcia. L'evolució posterior va enfocar, i fer anar, les coses de manera diferent.

## L'ETAPA DE LA FARMÀCIA A MANRESA

Havia acabat els estudis de farmàcia l'any 1924 i anava més aviat per fer carrera científica, tot i que era fill únic i ja sabia que havia de tenir l'herència de la farmàcia. Va estar aconsellat per Pius Font i Quer, que havia viscut molts anys a Manresa i era amic i con-

15. Sobre Pius Font i Quer, vegeu Joan VALLÈS I XIRAU, «Esbós biogràfic del Dr. Pius Font i Quer», a *Homenatge de la Facultat de Farmàcia de Barcelona al Dr. Pius Font i Quer en el centenari del seu naixement*, 1988, p. 9-18; Creu CASAS I SICART, «L'activitat docent del Dr. Pius Font i Quer a la Facultat de Farmàcia de Barcelona», a *Homenatge de la Facultat de Farmàcia de Barcelona al Dr. Pius Font i Quer en el centenari del seu naixement*, 1988, p. 19-42; Oriol de BOLÒS I CAPDEVILA, *Pius Font i Quer: Semblança biogràfica*, Barcelona, IEC, 2000.

Sobre la farmàcia de la família Font a Manresa, vegeu Ramon CORNET I ARBOIX, *Farmàcies i farmacèutics*, II, 1987, p. 164.

16. Antoni ESTEVE, «La *Cetraria islandica* Ach. l'hem trobada a la comarca de Bages», BCECB, XXVI, 141 (1930), p. 96; citat per Pius FONT I QUER, *Plantas medicinales: El Dioscórides renovado*, Barcelona, Labor, 1961. Hem consultat la 4a edició corregida, 1979, p. 969.

tertuli del pare. Font era botànic i cal recordar que fins al gran desenvolupament de la química de síntesi la major part de productes farmacèutics s'havien emprat, i en algun cas aïllat, a partir de plantes. La botànica era doncs la mare principal de la farmàcia. Antoni Esteve va fressar aquest camí i va fer, amb relativa rapidesa una tesi sobre líquens del Bages. Era una línia, ja s'ha dit, semblant a la del seu mestre, el mateix Font i Quer.

La mort del pare l'any 1927, quan ell tenia vint-i-cinc anys, va fer que hagués de plantejar-se les coses d'una altra manera i l'any 1929 es va fer càrrec de l'oficina de farmàcia. Estava ben acreditada i en bon funcionament, en el centre de la ciutat, i li podia permetre viure bé i tranquil. El pare ja havia intentat fer alguns productes propis, més d'aplicació que no pas de fórmula original: era més farmàcia aplicada que no pas recerca científica. Antoni aprofità aquesta línia, tot i que dins li bullia l'interès científic a més pressió, amb més capacitat, i aviat es va veure un enfocament molt més dinàmic. Havia d'anar molt més enllà.

I la rebotiga també continuava essent un cenacle d'intel·lectualitat i d'interès ciutadà, inclosa l'activitat política. El pare havia fet el pas a una Acció Catalana i una visió republicana, que tot i ésser socialment conservadora podia veure's com d'un cert esqueranisme dins del marc social d'una ciutat levítica, amb canonges de la catedral i la Cova de Sant Ignasi. L'octubre de 1928 es va casar amb Paquita Soler, que li fou un gran suport durant tota la vida. Fou ella, per exemple, la qui va mantenir l'empenta de la farmàcia i el laboratori just acabada la Guerra, en temps de l'exili del seu marit. Josep M. Gasol explica de manera breu, resumida, però clara, la situació d'aquell moment. Li manllevem els conceptes i les paraules: «La mort prematura del pare [...] alterà notablement els plans del jove farmacèutic. L'obligada presència a la farmàcia manresana, privant-lo de més amples volades —pels firmaments universitaris, posem per cas— motivà [...] la que havia d'ésser activitat professional definitiva [...] la creació i desenvolupament d'un laboratori de productes químic-farmacèutics.» Ja hi havia alguns antecedents, d'especialitats comercialitzades, però no originals, fetes pel pare: «polvos de Vichy Esteve», «polvos per al maldecap Esteve» i «pastilles pectorals Esteve». Però a més va voler fer alguna cosa pròpia, i el primer camí fou el de les vitamines. Aquesta fou també la primera publicació que hem trobat. Com diu ell mateix i recull Gasol: «Per això vaig afrontar el treball per obtenir la vitamina D per irradiació, donant lloc el setembre de 1929, al llançament de la primera especialitat, batejada amb el nom d'Esterosol.»<sup>17</sup>

Però poc després segueix Gasol: «Farmàcia, laboratori... i rebotiga.» Ja s'ha apuntat la vinculació ciutadana, a l'Orfeó Manresà i al Centre Excursionista. També la políti-

17. Josep M. GASOL, «Antoni Esteve i Subirana. *In memoriam*» (1981), p. 20.

ca, donant suport a les iniciatives de la Comissió de Cultura, creada per l'Ajuntament el 1930 i de la qual fou secretari,<sup>18</sup> però també, com assenyala Gasol:<sup>19</sup> «Si a la rebotiga de ca l'Esteve s'havia gestat en altres temps la fundació del Centre Nacionalista, aproximadament del mateix lloc naixia l'Acció Catalana i prenia forma la coalició electoral triomfadora en les eleccions municipals que dugueren la República l'any 1931.» Ramon Jordi a la seva *Colectanea* també en remarca aquesta orientació.<sup>20</sup>

Antoni Esteve fou un dels qui proclamaren la República, a l'Ajuntament de Manresa, el 14 d'abril de 1931, però «seguint l'exemple del seu pare Antoni Esteve no volgué mai cap càrrec polític». En aquesta ocasió tota l'oposició no monàrquica a Manresa va anar conjuntament i fou un èxit. Explica el mateix Esteve: «Tots plegats vàrem tenir la bona idea de fer un front únic en les eleccions municipals del 12-IV-1931, conservant cada tendència la seva pròpia ideologia, des d'Acció Catalana fins als socialistes. Aquest front va ésser el que en les eleccions va obtenir l'esplendorosa majoria que va dirigir l'Ajuntament més modèlic que potser ha tingut Manresa.»

A la farmàcia també es dedicà a les anàlisis clíniques, que muntà en el pis de dalt. Al cap d'un temps formava part també del cos facultatiu de l'Hospital de Sant Andreu de Manresa, i desenvolupava aquest aspecte: era l'analista de l'Hospital. Fins i tot en el primer número de la revista que féu l'Hospital, el gener del 1936, hi publicà un article.<sup>21</sup>

I en el camp científic i industrial aquí es desplega el laboratori, no ja d'anàlisis sinó de fabricació, i més tard de recerca. Ja s'ha dit que va començar amb la vitamina D. Segueix de seguida l'interès pels compostos arsenicals orgànics pel tractament de la sífilis, aleshores molt important. Com assenyala Laporte, probablement el seu col·laborador més brillant i amb més projecció a la llarga:<sup>22</sup> «Gràcies a ell s'introduïren per primera vegada com a preparat fabricat, sintetitzat, creat primer a Manresa i després a Barcelona, els arsenicals, després les sulfamides.» Hi havia els productes creats per Ehrlich. Diu Laporte: «Esteve trobà un sistema original de síntesi d'aquest preparat arsenical —el Neo-Spirol— [...]. La preparació del Neo-Spirol la féu a finals dels anys vint i primers dels trenta.» I el va llançar públicament el gener del 1934. Fruit d'aquest interès en són algunes publicacions i la monografia que edità el 1946 juntament amb Antoni Oriol i Anguera.

18. Josep OLIVERAS i SAMTIER, «L'Ajuntament», a Manuel Riu (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, I, p. 234.

19. Josep M. GASOL, «Antoni Esteve i Subirana. *In memoriam*» (1981), p. 21.

20. Ramon JORDI i GONZÀLEZ, *Colectanea de «speciers», mancebos boticarios, boticarios, farmacéuticos, practicantes de farmacia y farmacéuticos en Cataluña (1207-1997)*, Barcelona, Fundación Uriach 1838, 2003, p. 358 i fitxa 01473. Diu textualment: «Antonio Esteve Subirana mantuvo una marcada actividad política de carácter republicano.»

21. Vegeu la nota 61.

22. Josep LAPORTE, «Personalitat científica del Dr. Antoni Esteve» (1981), p. 27.

Estant encara a Manresa, segueixen les sulfamides, i diu Laporte també: «I això que havia obtingut un gran químic alemany, Domagk, fou produït per primera vegada durant la Guerra Civil a Manresa pel doctor Esteve.»<sup>23</sup> Aquest fet va ser molt important per a la sanitat de guerra de l'exèrcit republicà. En un camp diferent, i referint-se al matemàtic Josep Teixidor, en una semblança que va fer per a l'IEC Manuel Castellet, diu: «i fou tractat contra el paludisme amb aquelles sulfamides que el doctor Antoni Esteve fabricava en una rebotiga de Manresa, un dels èxits més importants de la indústria farmacèutica catalana».<sup>24</sup>

I no solament fa recerca sinó que també es preocupa de la seva repercussió industrial: cal fer patents i crear una empresa que li doni una base jurídica suficient. El 1931 fundà a Manresa el Laboratori, que el 1942 es traslladaria a Barcelona. El trasllat va venir forçat, si més no en part, per les circumstàncies de la Guerra Civil. No és el moment de fer-ne un estudi llarg, però sí que cal donar algunes referències, perquè són anys importants i que deixen una petjada que ja no s'esborra. L'empenta empresarial d'Antoni Esteve ha estat molt valorada en el medi manresà, fins al punt de ser considerat com un dels elements importants dins del moviment industrial de la ciutat.<sup>25</sup>

### *L'exili a França*

L'exili va marcar de manera molt punyent la vida de milers de catalans. Alguns, sobretot si van anar a Amèrica, ho van fer per a tota la vida, d'altres, més els d'Europa, els de França, la majoria van tornar, en part per la pressió de la Guerra Mundial.

Antoni Esteve va treballar durant la Guerra a Manresa i el seu laboratori va ser un element important en el proveïment d'alguns fàrmacs. Diu ell mateix: «Degut a la Guerra la sanitat del nostre país no podia importar el neosalvarsan alemany i nosaltres férem tots els esforços per a poder subministrar, sense restriccions, el nostre "Neo-spirol" (914). La sífilis podia ser un estrall [...] la nostra producció va ésser sempre suficient, malgrat les dificultats per a obtenir les primeres matèries.» «Per a proveir-nos de primeres matèries i d'aparellatge vaig fer dos viatges a França i Suïssa que foren un dels motius bàsics de les denúncies que em varen fer en acabar la Guerra.»<sup>26</sup>

23. Josep LAPORTE, «Personalitat científica del Dr. Antoni Esteve» (1981), p. 28.

24. Manuel CASTELLET I SOLANAS, *Josep Teixidor i Batlle: Semblança biogràfica*, Barcelona, IEC, 2005, p. 5.

25. Josep CAMPRUBÍ I PLANAS, «Les principals noves empreses a partir dels anys vint», a Manuel Riu (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, II, p. 286-287.

26. Explica moltes coses de manera extensa en la seva *Memòria autobiogràfica*.

També per aquest temps va «sintetitzar i posar en marxa la preparació d'un altre producte de primera necessitat: la p-amino-fenil-sulfamida, que vàrem dir-ne Amido-Sulfol», registrat el 12 d'octubre del 1938. «Fins que vàrem haver d'abandonar el laboratori, per la proximitat de la línia de la Guerra, dos incansables col·laboradors, Josep Plans i Maurici Martí, varen ajudar-nos a preparar aquest producte que, com el Neo-Spirol, eren tan indispensables.»

Quan es produí l'ocupació de Catalunya encara va intentar «posar en marxa la fabricació de sulfamida a Banyoles», però no hi hagué temps. Aleshores «vaig marxar a París acompanyat, els primers dies, per l'amic Pagès i, com tothom, vaig passar el meu calvari». La família estava aquí. Va tenir una proposta per anar a Colòmbia, a l'Estat de Cundinamarca, per a dirigir la instal·lació d'una fàbrica de productes químic-farmacèutics, especialment els neoarsenobenzens.

Però es va quedar a França, contactant amb persones importants de la indústria farmacèutica, la qual cosa li va ser de gran utilitat posterior. Esteve, com molts catalans del seu temps, estava abocat en part a la cultura francesa. Explica amb detall els noms dels laboratoris i les persones i resum: «Vaig treballar molt i aprendre molt.» Quan esclatà la Guerra Mundial, «cette drôle de guerre» com recorda, fou nomenat «chef de laboratoire de recherches» i «Ingénieur Chimiste Français - Membre actif 3ème échelon», cosa que li va permetre treballar en una «usine de repli» al Massif Central, a Vertolaye, i explica: «i jo malgrat ésser estranger i refugiat, tenia permís per anar-hi, així com per anar als Vosges per a vigilar la possible recollida de la digital». Després, amb els alemanys al darrere, i amb el seu cotxe, portant el doctor Antoni Oriol i Anguera i la seva família, i amb uns quilograms de digital van anar cap a la fàbrica.

Però les coses a França no anaven pas bé i al cap d'un any i mig d'exili, «vaig decidir anar a Perpinyà i posar-me en contacte amb els de casa per a retornar a Barcelona». No era fàcil tornar perquè un cop aquí no se sabia el que passaria. En aquest temps la família a Manresa va ser «constantment molestada amb tota mena d'atacs per moltes de les noves autoritats instaurades a Manresa». Tornà i fou sotmès a judici per responsabilitats polítiques i «em varen condemnar a pagar una multa». A Barcelona va tornar, però a Manresa no.

#### EL PAS A LA INDÚSTRIA FARMACÈUTICA: DE LA FARMÀCIA AL GRAN LABORATORI

L'any 1936, el 18 de juny, s'havia constituït «l'organisme jurídic per a eixamplar la nostra activitat industrial». Eren els Laboratorios del Dr. Esteve, SA. Això passava a Manresa. La Guerra influí en molts aspectes del seu desenvolupament.

Quan va tornar de França es va decidir que: «tard o d'hora traslladaríem el laboratori a Barcelona» i «un important incendi als volts de sant Josep del març de 1941, va accelerar aquest trasllat als terrenys de l'avinguda Verge de Montserrat». En un altre lloc comenta: «L'any 1941 un incendi terrible va destruir una de les naus del nostre laboratori del carrer d'Urgell.»<sup>27</sup>

Cal dir que, com el mateix Esteve recorda, «durant tot el temps de la meva absència i el de la meva depuració, el Col·legi de Farmacèutics [...] va imposar com a director tècnic el Dr. Guillem Benavent, una boníssima persona que havia estat perseguit durant la Guerra per les seves idees monàrquiques». Amb Benavent tindrà també una relació molt directa en el temps de l'Acadèmia de Farmàcia.

Després el creixement industrial és molt marcat i encara s'accelera, creant-se la Divisió de Medicina Veterinària. També hi ha noves instal·lacions industrials, com la del Besòs, acabada el 1965, que ell encara va veure. Més tard en vénen d'altres que ja no formen part d'aquesta biografia personal. Potser l'últim punt rellevant fou la constitució d'una altra empresa Indústries Químiques Esteve, SA (INQUIMES) l'any 1966. Més endavant hi ha hagut més fàbriques i la projecció exterior, amb una fita important prèvia, la col·laboració de Jansen i després amb factories pròpies, de Mèxic a la Xina. Joan Morell n'ha fet un breu i útil resum, dins d'una visió general de la indústria farmacèutica catalana.<sup>28</sup>

I aquí segueix una altra part de la història, que abocarà a la línia de la gran indústria farmacèutica. El mateix Esteve hi dedica un bon espai a la seva memòria personal, però això queda ara per fora dels límits d'aquesta semblança, tot i que no li fa oblidar les arrels. Quan l'any 1972 es publicà un llibre, molt ben editat, de presentació dels laboratoris, remarca les dues fites que l'han guiat: recerca i qualitat. I també recorda els productes de l'arrel manresana: Neo-Spirol i Amido-Sulfol, la primera sulfamida nacional, i les vitamines. Però de seguida els antihemorràgics, el 101 i l'etamsilat (Hemo 141) i no podia faltar, en aquesta publicació, el record iconogràfic de la visita del doctor Fleming.<sup>29</sup>

En record d'Antoni Esteve es va crear una fundació que té una considerable activitat i se li han fet diversos homenatges, d'entre els quals l'any 2005 a Manresa. El centenari del seu naixement va ser recordat amb un acte a l'edifici de la Llotja a Barcelona.<sup>30</sup>

27. Antoni ESTEVE, «XXXV aniversario. Un poco de historia», *Boletín de Información Interior* (Laboratorios del Dr. Esteve), 70 (desembre 1965), s. p. [3 p.].

28. Joan MORELL I MESTRE, «Historia e historias de la industria farmacéutica barcelonesa (segunda parte)», *Bol. Soc. Amics Historia Cienc. Farmac. Catal.*, 12 (1966), p. 46-52, vegeu p. 51.

29. *Laboratorios del Dr. Esteve*, Barcelona, 1972.

30. Jaime ARIAS, «Fecunda Fundación Dr. Esteve», *La Vanguardia* (13 febrer 2003), secció «Vivir».

I cal recordar, com una de les fites importants de la història del laboratori, aleshores encara incipient, la visita que hi va fer Alexander Fleming, en el seu viatge a Barcelona l'any 1948, amb el que això significava per a valorar l'interès que havia tingut Esteve per la penicil·lina ja des dels primers temps de la seva utilització.

## L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

La relació amb l'Institut d'Estudis Catalans és el motiu d'aquesta semblança d'avui. Emotivament el doctor Esteve mateix recorda, més d'una vegada, com el seu pare, Josep Esteve i Seguí, havia col·laborat amb l'Institut enviant material lexicogràfic. Diu: «Una de les tasques més profitoses que va fer el pare va ésser la seva col·laboració a l'Institut d'Estudis Catalans. Periòdicament li enviaven uns blocs destinats a recollir tot el vocabulari de cada ofici: paletes, fusters, betaires, manyans, pagesos, etc. Ell feia l'enquesta per a enviar-la després a l'Institut.»<sup>31</sup>

Explica el seu ingrés: «L'Institut d'Estudis Catalans es reunia molt discretament a casa del seu president, Josep Puig i Cadafalch. La Secció de Ciències calia restaurar-la i el Dr. Leandre Cervera em va proposar com a membre adjunt (març de 1952). Em va fer molta il·lusió aquesta col·laboració en aquell organisme en el qual el meu pare tant hi havia treballat.»<sup>32</sup>

Després explica: «L'Institut d'Estudis Catalans va nomenar-me membre numerari el gener de 1955. Aquest nomenament va donar lloc que, per normes estatutàries, pronunciés a casa del Sr. Bonet Garí, i davant d'un públic restringit però selecte, el discurs de la festa de Sant Jordi, el dia 23-IV-1955 que versava sobre "Els medicaments abans i després de 1900". El 9 de maig de 1959 vaig ésser nomenat, com a membre de l'IEC, president de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, filial de l'IEC.»

El mes d'agost del 1968 va morir el doctor Joaquim Carreras i Artau, que era president de la Secció de Ciències de l'IEC, «i a la vegada l'últim dels membres numeraris que jo vaig trobar-hi quan vaig ingressar-hi l'any 1952». Recordem que aleshores l'IEC només tenia tres seccions, la Filològica, la Històrico-Arqueològica i la de Ciències, que després s'ha desdoblada en dues més.

Explica com a record: «La Secció de 7 membres numeraris la presidia, quan jo vaig entrar-hi, l'intel·ligentíssim i venerable Dr. Eduard Fontserè. Hi vaig trobar, a més,

31. Antoni ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, p. 8.

32. Antoni ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, p. 27.

el Dr. Pius Font i Quer, el Dr. Joaquim Carreras Artau, mossèn Bataller, el Dr. Leandre Cervera, i el Dr. August Pi i Sunyer, que va venir un parell de vegades d'Amèrica.»<sup>33</sup>

Explica els que van anar ingressant després (Josep Alsina Bofill, Pere Domingo, Lluís Solé Sabarís, Oriol de Bolòs, Josep Teixidor i Batlle, Josep Trueta i Raspall) «i darrerament per a substituir-me en els plens de l'Institut, car jo no puc anar-hi per la meua dificultat a pujar les escales del Palau Dalmaes del carrer de Montcada, vàrem nomenar membre adjunt el Dr. Enric Casassas». Quan Esteve escriu això, el 1973, «sóc el darrer supervivent de la Secció de Ciències que vaig conèixer a can Puig i Cadafalch», a la seva casa del carrer de Provença, prop de la rambla de Catalunya.

L'activitat de l'IEC no estava pas mancada d'un cert risc. Era escassament tolerat, si no perseguit. L'any 1955 es va fer la festa de Sant Jordi, a casa del senyor Lluís Bonet i Garí. Antoni Esteve hi assistí, junt amb altres membres de l'Institut. Però dos anys més tard, la mateixa festa, a la mateixa casa, no es va poder fer perquè el senyor Bonet va ser portat a la policia de la via Laietana, i els possibles assistents eren fixats.<sup>34</sup>

Explica la divisió de la Secció en dues: «Aquesta idea de la divisió de la Secció es va plasmar en un escrit adreçat al Ple de l'IEC. La mort del Dr. Carreras i Artau va coincidir amb la posada en marxa d'aquesta proposta, després de batallar-hi dos anys.» «Per aquest motiu jo vaig ésser nomenat l'any 1968 president de la Secció de Ciències i la Secció es reuneix a casa un cop al mes.»<sup>35</sup> Dedicava després un espai bastant ampli a explicar les seccions de l'IEC i la creació de borses d'estudi.

En els últims temps el doctor Esteve tenia dificultats motores importants. De molt jove, l'estiu del 1923, un accident de cotxe, un dels primers cotxes a Manresa, que van comprar a mitges el pare i l'oncle, el va deixar amb una coixesa lleugera: «vaig tenir un greu accident sofrint la fractura del fèmur [...] la qual cosa va donar lloc que tota la vida hagi un xic coixejat». El 1946 va tenir un «ictus hemiplègic de curta durada», del qual es va recuperar bé. Vint anys més tard es va repetir, el gener del 1967, quan tenia seixanta-quatre anys, «va ésser una gran trombosi que va produir-me l'hemiplègia del braç i cama esquerres, totalment inutilitzats». La recuperació va ser parcial, i va permetre «desplaçar-me i viatjar amb moltes restriccions». Això féu, com ha explicat, que la seva assistència als plens fos difícil. Fou membre de l'IEC fins a la seva mort el 13 de juny del 1979.

33. Antoni ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, p. 40.

34. Jordi BONET i ARMENCOL, «Comentaris d'activitats socials de l'Institut d'Estudis Catalans els anys quaranta i cinquanta», a INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, Barcelona, IEC, 2001, p. 156-160.

35. Antoni ESTEVE, *Memòria autobiogràfica*, p. 42.



Com a membre de l'Institut, i recollits en el catàleg de publicacions, li hem vist tres treballs. Dos estan publicats als *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, dels anys 1966 i 1968, i són de tema farmacològic, signats conjuntament amb Josep Laporte. A l'*Anuari* de l'IEC de l'any 1953 hi publica una nota breu «Enric Moles i Ormella: necrologia».<sup>36</sup> Recordem que Enric Moles, que havia tingut un paper polític important durant la República, s'exilià a França, i quan el van enredar perquè tornés fou condemnat a mort, indultat, i mantingut en un ostracisme absolut. Hi havia, doncs, una certa afinitat personal.

### *Els treballs a la Societat Catalana de Biologia*

Antoni Esteve era també membre de la Societat Catalana de Biologia. En la modificació del reglament del 1963 fou membre numerari. Participà en les seves activitats i presentà treballs en algunes sessions, publicats a *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (TSCB), els anys 1966 i 1968, ambdós en col·laboració amb Josep Laporte, sobre temes relacionats amb la recerca farmacològica: un estudi sobre interaccions de la ciclonamida, un antihemorràgic, i un segon treball sobre les corbes efecte/temps.<sup>37</sup>

També va ser membre de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, president de l'Associació de Farmacologia i vicepresident dues vegades d'aquesta Acadèmia, ja abans de la Guerra el 1936, i tornà a ser-ho al cap de molts anys, el 1963.

### LA REIAL ACADEMIA DE FARMÀCIA DE BARCELONA

El doctor Antoni Esteve i Subirana va ser membre corresponent de la Real Academia de Farmacia de Madrid. Era membre de la Secció de Barcelona d'aquesta acadèmia. Hi havia ingressat l'any 1950, amb un treball sobre un tema que coneixia bé perquè hi havia treballat personalment molt: «Constitución de los arsenobencenos».<sup>38</sup>

És un estudi extens com a discurs i amb un tema que coneix prou. Està bé de fórmules i d'explicació de les tècniques. Esmenta els estàndards de referència, tema que ja el preocupava en el treball del 1936 a l'Hospital de Sant Andreu de Manresa.

36. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Catàleg de publicacions, 1907-1996*, Barcelona, IEC, 1997, 548 p. Vegeu els treballs núm. 207, 452 i 458. Vegeu també el núm. 871, amb una referència de Josep Laporte, al *Butlletí de la Societat Catalana de Ciències Físiques Químiques i Matemàtiques* de 1981.

37. ANTONI ESTEVE i JOSEP LAPORTE, «Interaccions entre dextrà i ciclonamina», *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (TSCB), 20 (1966), p. 109-119; ANTONI ESTEVE i JOSEP LAPORTE, «Les corbes efecte/temps i llur importància en la recerca farmacodinàmica», TSCB, 23 (1968), p. 19-27.

38. Publicat a *Anales de la Real Academia de Farmacia*, 6 (març 1950), p. 847-858.

Quan l'any 1955 es va separar aquella Secció i es va fundar la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona, que avui es diu Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, el doctor Esteve va ser considerat un dels fundadors i rebé la medalla número 8. Formà part dels òrgans de direcció des de la primera junta de l'any 1956, primer amb el càrrec de censor, del 1956 al 1959; després de vicepresident, del 1960 al 1964; i com a president el 1965. Fou el tercer president de l'Acadèmia, després dels períodes del doctor Guillem de Benavent i Camps (1956-1962) i Fidel Raurich i Sas (1963-1964).

A l'Acadèmia de Barcelona va presentar-hi alguns treballs, de manera espaïada. N'hem vist cinc:

— El primer, quan ja està constituïda l'Acadèmia Catalana, és una comunicació breu presentada a la sessió de 27 d'abril del 1957. Tracta sobre el tema «Dispositivo para determinar el poder antiinflamatorio de los medicamentos».<sup>39</sup>

— El segon treball, presentat juntament amb J. Esteve, R. Puigvert i F. Regné, és sobre «Identificación espectrofotométrica de las hexanodienolonas».<sup>40</sup> Reprèn un tema sobre el qual té molta experiència personal i fou un dels elements importants en la recerca, i la comercialització, en el seu laboratori, els antihemorràgics.

— Després fou encarregat de pronunciar la lliçó inaugural de curs de l'any 1963. Es va llegir a la sessió de 6 de desembre de 1962, i és un treball llarg de cinquanta-sis pàgines: «Patentabilidad de los medicamentos». Fou un tema original i ell explica modestament perquè el tria: «Teniendo en mente que nuestra presencia en esta Real Academia de Farmacia se debe principalmente a nuestra modesta aportación personal al desarrollo de la Industria farmacéutica nacional [...] nos ha parecido lógico dedicar esta disertación reglamentaria a la exposición de una serie de datos y antecedentes, acaso poco conocidos, así como a la de nuestro criterio personal sobre un problema de tan acuciante actualidad como es el de la patentabilidad de los medicamentos y de sus procedimientos de preparación.»

És un estudi molt detallat, molt més llarg que el temps d'exposició oral, ben documentat. El text es divideix en dues parts principals: l'explicació dels convenis internacionals sobre patents de medicaments i el detall de les normes d'alguns països, en total vuit: Espanya, altres cinc de l'Europa Occidental, els Estats Units i la Unió Soviètica. Al final hi ha un llarg resum, que posa en cursiva, i uns suggeriments que expliquen més el seu pensament. De fet, planteja tres situacions diferents, en relació tant amb la patent sobre el producte com amb el procediment d'obtenció.

39. *Revista de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona* (Barcelona), 1 (novembre 1957), p. 18-19.

40. *Revista de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona* (Barcelona), 8 (maig 1961), p. 9-13.

Diferenciar aquests dos punts és important per al desenvolupament de la indústria farmacèutica, i Esteve en remarca tres aspectes: 1) Obtenció d'un producte nou, per un procediment nou, la qual cosa no ha de plantejar problemes greus d'interpretació. 2) Obtenció d'un producte nou però per un procediment que ja és conegut. Aquí hi ha el problema important, perquè si es manté la importància de la patent del procediment s'impeideix de fet, o es frena molt, aplicar-ho a obtenir productes nous que després tindran dificultat per a ser obtinguts industrialment perquè el procediment ja estava patentat. 3) Obtenció d'un producte conegut per un procediment original. Aquí es veu l'experiència de l'industrial farmacèutic, que és investigador, però al mateix temps és empresari, i veu les dificultats legals amb què es pot trobar. Creiem que és un treball important i original sobre un tema que a ell, personalment, l'havia preocupat bastant.

— El treball següent és «Sobre la potenciación de las acciones de la fenilbutazona». És una nota relativament breu publicada l'any 1966.<sup>41</sup>

— L'últim que hem vist és un treball presentat a la sessió de 29 d'abril del 1969, «Protección de los procesos de oxidación y reducción de los ácidos ascórbico y dehidroascórbico por los derivados difenolsulfonados».<sup>42</sup>

#### OBRA ESCRITA: LA RECERCA

El doctor Esteve va escriure bastant, atenent el temps que va viure i la seva orientació molt més tecnicoprofessional, de ciència aplicada, que no pas estrictament científica de base. L'obra científica global d'Esteve ha estat valorada, des del punt de vista de la cultura manresana, principalment pels estudis de Josep Tomàs i Cabot, que n'ha fet una anàlisi breu i acurada<sup>43</sup> i els de Ramon Cornet, ja esmentats. Algunes de les coses ja han estat citades, forçosament, en tractar d'algunes activitats. Ara es fa una visió de conjunt. Hem vist recollits una seixantena de treballs al llarg de quaranta anys, del 1930 al 1971. De l'anàlisi del conjunt, se'n destrien els grups següents:

41. *Revista de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona* (Barcelona), 11 (novembre 1966), p. 75-81.

42. *Revista de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona* (Barcelona), 1, 2a època (1970), p. 37-45.

43. Vegeu Josep Tomàs Cabot, «Les activitats científiques», a Manuel Riu (dir.), *Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, III, p. 263-264.

## *Els líquens*

Des de meitat de l'any 1927 va començar a estudiar els líquens de la comarca, amb vista a fer-ne una tesi. El tema fou «Contribución al estudio de la flora liquenológica de la comarca de Bages», que fou publicada a Manresa l'any 1932. És un treball interessant pel seu temps i fou dirigit per Pius Font i Quer. Font, que ha estat un dels botànics més importants de Catalunya, com ja s'ha dit, va viure molts anys a Manresa. Havia nascut a Lleida, però la família va anar quan encara era petit a Manresa, on el pare tenia una farmàcia al carrer d'Urgell. La mare, Sofia Quer, era una feminista que dirigia una revista, *La Mujer Moderna*, que va tenir una certa influència en el seu temps, i va aplegar al seu redós la col·laboració d'altres dones sanitàries catalanes, entre elles Trinitat Sais. Esteve tenia, doncs, un mestre amb una sòlida formació i vocació científica que li transmeté. Al cap dels anys coincidí amb ell a la Secció de Ciències de l'IEC, que aleshores encara tenia només set membres. Aquest treball l'obligà, entre altres coses, a un coneixement geogràfic de la comarca i els seus límits. Probablement per això va col·laborar en la ponència que estudiava la divisió territorial de Catalunya l'any 1932. Diu el mateix Esteve, referint-se a la tesi: «potser el més interessant en ella va ser l'estudi de la delimitació de la comarca».<sup>44</sup> També en va sortir com a mínim un article, publicat al *Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages* l'any 1930, ja esmentat.

Esteve és conscient de la limitació del treball, perquè és un tema molt inicial a Catalunya. Entre els antecedents al país esmenta només l'*Ensaig d'una flora líquènica de Catalunya*, de M. Llenas, l'any 1908, i el treball de J. Maheu, botànic francès, *Les lichens du Montserrat*, publicat a França el 1909. També alguns líquens de l'herbari de mossèn J. Guitart, recollits cap a finals del segle XIX, i que després, al cap de trenta anys Esteve no ha tornat a trobar. Aquest material de Guitart degué ser important.

La tesi té diverses parts: a la primera explica la comarca i a la segona, no separada, tracta dels líquens en general i esmenta algunes de les dificultats amb què es troba el seu creixement, moltes d'origen humà, com són els fums, els productes de combustió del carbó... Així es veu clarament prop de les vies dels trens de carbó (com passa al Bages) que on hi ha menys líquens, però no en el cas dels trens elèctrics, com ha observat ell mateix als Ferrocarrils de Catalunya, al Vallès.

Igualment ho explica en relació amb el trànsit de cotxes: «També es nota cada dia més a les carreteres amb gran trànsit l'acció dels gasos de la combustió de la gasolina en

<sup>44</sup>. Antoni ESTEVE, *Contribución al estudio de la flora liquenológica de la comarca de Bages*, Manresa, 1932, 48 p., vegeu p. 16, 20 i 21.

els motors dels cotxes. En tenim una bona prova en l'escassetat de líquens que creixen, en comparació de la resta de la muntanya, prop de la carretera que des de Monistrol porta al monestir de Montserrat.»<sup>45</sup>

Després ve el catàleg sistemàtic dels líquens que ha trobat, fins a noranta-quatre, amb una descripció breu de cadascun. També n'explica la freqüència, i més la raresa. En alguns es tracta de la primera descripció a Catalunya.

En les conclusions explica que ha trobat noranta-quatre espècies, trenta-cinc de les quals descrites per primera vegada a la comarca, i una probablement no descrita abans a Espanya. Explica el que ha trobat i el que no respecte a fonts anteriors. Molts dels de Guittart, no els ha tornat a trobar. Gairebé tots els de Llenas, menys un, els ha pogut veure. En el cas de Maheu, cal tenir en compte que els límits de l'estudi no eren els mateixos, perquè part de la serra de Montserrat estudiada per Maheu ja no forma part del Bages.

Acaba amb una referència breu a les aplicacions farmacèutiques dels líquens, des d'històries de l'antiguitat fins a esmentar la *Cetraria islandica*, ja en desús, però que s'havia emprat en el tractament d'algunes malalties mentals. A aquesta *Cetraria* li dedica un article al BCECB.

### ***Els arsenobenzols***

L'interès pels nous medicaments: la gran patologia era la infecciosa i Esteve va polaritzar molt l'atenció en aquest camp, i principalment en tres capítols, que marquen a més l'evolució de la terapèutica antiinfecciosa i marcaran en bona part l'activitat del seu laboratori.

El primer és potser el dedicat als arsenicals orgànics, els arsenobenzols, emprats en el tractament de la sífilis. Aquesta era aleshores, els anys trenta, una de les grans plagues de la sanitat del nostre medi. Esteve es va dedicar als arsenicals. Ja ha explicat que li interessaven des de ben jove. El 1942 publica una monografia *Arsenoterapia* i el 1946, signant conjuntament amb Antoni Oriol i Anguera, publica *Estado actual de la farmacología arsenical*, dins de la col·lecció «Miquel Servet», impresa a Barcelona. És un llibre de cent trenta-nou pàgines, amb setanta-dues citacions bibliogràfiques.

És un treball molt ordenat, amb referències experimentals, amb estudi de la toxicitat de l'arsènic, i amb un cert optimisme en les conclusions. Esteve hi va treballar tam-

45. Antoni ESTEVE, *Contribución al estudio de la flora liquenológica de la comarca de Bages*, 1932, p. 21.

bé en el camp comercial, tot i que la línia de l'arsènic al cap d'uns anys fou substituïda per la penicil·lina. També dedicà als arsenobenzens una aportació a l'Acadèmia de Farmàcia l'any 1950 «Constitución de los arsenobencenos», ja esmentada.<sup>46</sup>

### *Les sulfamides*

El segon camp que cal destacar és el de les sulfamides. No hi hem vist gaire escrit, en nombre de publicacions, però en canvi féu una monografia prou llarga. L'any 1941 va escriure *Sulfamidas: Antecedentes y concepto actual*. Des del punt de vista pràctic, creiem que va fer la primera síntesi de sulfamides a territori espanyol, quan el laboratori encara era a Manresa. Aquesta va ser molt més una línia de ciència aplicada, amb la seva utilitat per al tractament de les infeccions, que va tenir una gran utilitat durant la Guerra.

Aquesta monografia sobre sulfamides, com diem, és una de les seves publicacions més llargues, només superada pel llibre amb Oriol sobre els arsenicals. Està sense nom d'autor, però hi ha prou pistes per a saber qui el va fer. És l'etapa en què, com deia un col·laborador, «el doctor Esteve era invisible». Intentava passar el màxim desapercbut. És de l'any 1941. La portada du només el títol, la data, qui el publica (Publicaciones de los Laboratorios del Dr. Esteve, SA) i la marca de l'*ex libris* d'Esteve. Era un temps en què li convenia la màxima discreció. D'altra banda, l'esquema del títol, i de la impressió, coincideix amb la tríada que formen vitamines, sulfamides i penicil·lina: «[...] Antecedentes y concepto actual». Està catalogat com a treball d'Esteve en la seva bibliografia recollida a Manresa el 1981.

És una monografia molt bona en què demostra un coneixement aprofundit del tema. Havia estat una de les seves dedicacions primordials durant alguns anys, i marcadament els de la Guerra. La seva informació és molt clara i en el treball intenta explicar les utilitats de les sulfamides, què són, esporgant entre la gran quantitat de publicacions de menys utilitat i que omplen, així diu, «la baluerna de comunicacions que vomita el volcà de les revistes de medicina».<sup>47</sup>

Entre la considerable densitat de citacions de treballs de primera línia, esmenta en una nota al peu, part de la seva contribució: citant un treball que fa juntament amb Oriol «treballs en curs del nostre servei experimental annex a la secció de recerca i control».<sup>48</sup>

46. *Anales de la Real Academia de Farmacia*, 6 (1950), citat a la nota 38.

47. Monografia esmentada, p. 3.

48. Antoni ESTEVE, *Sulfamidas: Antecedentes y concepto actual*, Barcelona, 1941, p. 22, nota 63.

Explica també els resultats experimentals del seu laboratori pel que fa a la toxicitat de les sulfamides.<sup>49</sup> S'estén sobre l'Amido-Sulfol, com a medicament (el seu medicament), i aporta dades d'interès pel metge quan ha de fer prescripcions d'un producte que aleshores tenia una gran utilitat (no s'havien introduït encara els antibiòtics) però també un cert risc.

Quan llegim el treball, cal recordar que estem a l'any 1941 a Espanya. I la monografia sembla feta per un investigador de laboratori que disposi de bona bibliografia, a més recent. Esteve hi havia treballat durant la Guerra, però, a més per força, ha continuat estudiant el tema en el temps del seu exili a França. I està atent a la poca bibliografia espanyola de l'any 1940. Creiem que és un treball molt bo, d'actualització de la bibliografia, que és abundant, però també amb aportacions experimentals pròpies. És un dels millors treballs d'Antoni Esteve, bastant per sobre de les dues monografies paral·leles, si més no en la presentació, les de les vitamines i la penicil·lina. Probablement perquè és el tema que coneix més. I juntament amb això, evidentment, també el llibre sobre els arsenobenzens, fet amb Antoni Oriol.

### ***La penicil·lina***

Un camp que va tenir més transcendència fou el de la penicil·lina. Esteve es va adonar immediatament de la importància de la seva aplicació. Ja l'any 1944, és a dir, en plena Guerra Mundial, amb gran dificultat d'informació per tant, escriu la monografia *Penicil·lina: Antecedentes y concepto actual* (Barcelona, 1944). Quan Alexander Fleming vingué a Barcelona l'any 1948 mostrà interès per conèixer Esteve i visitar el seu laboratori. És una de les fites en la història dels anys inicials del laboratori i també de la farmacologia catalana.

Aquesta monografia, de vint-i-tres pàgines està feta en un estil bastant diferent, diríem més «desenfadat», més lleuger o potser «anglosaxó», i treu a vegades rigidesa al que es diu. S'explica de manera diferent. De tota manera, ja es veu que el tema li interessava, tot i que industrialment no el va treballar gaire. Hi havia menys literatura a l'abast: era l'any 1944 i aquí no arribaven gaires publicacions. De tota manera, va fer, juntament amb Oriol, dos articles a *Medicina Clínica*. La monografia és més curta, el nivell és diferent i no hi ha la llarga experiència de coneixement directe personal que es veu en el cas de les sulfamides.

49. Antoni ESTEVE, *Sulfamidas*, 1941, p. 34-35.

Aquí la línia de les publicacions segueix. Juntament amb Antoni Oriol publiquen a *Medicina Clínica*, els anys 1944 i 1945, dos treballs «Aportaciones experimentales a la farmacognosia penicilínica», importants aquí en el seu temps, tant per l'actualitat com pel valor del que aporten.<sup>50</sup> El primer treball és extens i es tracta d'un estudi del medicament, del qual disposa en molt poca quantitat, insuficient per a qualsevol tractament. Fa una revisió àmplia del tema i en crítica en part l'excés de bibliografia «la novetat i raresa del producte ha llançat a tothom a parlar d'ell, a vegades indegudament...». El segon, més breu, tracta més de l'experimentació amb conills, amb moltes imatges. S'explica també que van subministrar una petita quantitat de producte, en colliri o en pomada, al doctor Arruga, el qual el va emprar en alguns malalts, amb bons resultats en els casos d'úlcera serpigínoza, de dacriocistitis supurada i de conjuntivitis aguda pneumocòccica. I no tant en malalts amb altres diagnòstics.

### *Les vitamines*

Una altra línia és la de les vitamines. Esteve hi tingué una certa afició. El primer dels escrits que consta a la seva bibliografia és *Vitamines: Antecedents i concepte actual*, datat a Manresa el 1930. És el primer treball i està fet en català. La tesi, pel fet de presentar-se a Madrid, havia de ser en castellà. És un temps en què l'estudi de les vitamines és un dels punts de progrés de la medicina, recordem que Eijkman, per la vitamina B, i Szent-Györgyi, per la vitamina C, reben el Premi Nobel de Medicina. A més hi ha l'interès comercial directe i alguns preparats del laboratori es venen bé, com el Cesterol, granulat amb gust de xocolata, que tingué una certa fama, si més no local.

El 1930 publica la primera monografia, que té vint pàgines. La portada és del mateix model que les monografies posteriors, de l'època invisible, i amb el mateix dibuix *ad salutem* de l'*ex libris*. És una revisió global, en època relativament inicial de l'interès per aquestes substàncies, destinada una mica a la divulgació. Tracta únicament de cinc vitamines: les tres liposolubles (A, D, E) i les dues hidrosolubles (B, C), que aleshores es coneixien més.

El fulletó està com a fonament per a fer conèixer alguns aspectes de la vitamina D que, irradiada, serà el primer producte propi del laboratori. En aquest treball hi ha una

50. A. ESTEVE i A. ORIOL i ANGUERA, «Aportaciones experimentales a la farmacognosia penicilínica», *Medicina Clínica*, III (1944), p. 116-128; A. ESTEVE i A. ORIOL i ANGUERA, «Aportaciones experimentales a la farmacognosia penicilínica (Datos experimentales y clínicos)», *Medicina Clínica*, IV (1945), p. 115-119.



arrel inicial i pregona, després no la més productiva, del desenvolupament del laboratori i del que serà una gran indústria. Molt més tard, passen gairebé vint anys, i torna esporàdicament sobre el tema.<sup>51</sup>

### *Els antihemorràgics*

Esteve no solia parar-se gaire a fer treballs sobre un tema determinat, a esgotar una línia. Quan havia escrit el que volia dir, deixava el tema. No anava a treure suc escrit, amb aportacions que potser no eren necessàries. I així arriba a un altre camp, probablement el quart en l'ordre d'interès, en el qual s'hi entretén més, és el de la coagulació, el tractament de les hemorràgies. Aquí treballarà també amb més col·laboradors, i en les aplicacions directes, amb bon rendiment econòmic i terapèutic que són prou interessants.

Des del punt de vista de la producció científica, el nombre de treballs, probablement és el capítol més interessant. Comença cap a la darrereria dels anys quaranta i serà un capítol molt productiu, principalment al voltant d'un compost que introdueix en terapèutica, el que denomina primer 141-E, que és la ciclonamina. L'inici d'aquesta línia està en bona part en relació amb el que havia après a França en el temps d'exili. El primer treball el presenta al 22è Congrés de Química Industrial, que es fa a Barcelona el 1949, amb el títol «Coagulantes sintéticos», signat per A. Esteve, M. Langer, A. Oriol i F. Regné. És el primer escrit seu en què hi trobem quatre autors, i tots ells també seran col·laboradors actius en altres publicacions. Amb el mateix títol i autors es publica als *Anales de la Real Academia de Farmacia*.<sup>52</sup>

Detallem que la ciclonamina, denominada també 141-E, és el dihidroxí-1-4-benzè sulfonat-3 de dietilamina.<sup>53</sup> Tenia una activitat hemostàtica bastant clara i per tant era útil en el tractament de les hemorràgies. Es va comercialitzar amb el nom d'Hemo 141. Sobre aquesta es van publicar bastants treballs. Però la línia de la coagulació i els hemostàtics era llarga, ja s'havia introduït abans l'Antihemorràgic 101<sup>54</sup> i encara seguiria el 205.

51. A. ESTEVE, F. REGNÉ i N. CASANOVA, «Aplicación de la cromatografía sobre papel a la determinación de las vitaminas», comunicació presentada al 22è Congrés Internacional de Química Industrial de Barcelona l'any 1949. També, al mateix congrés, s'hi presentà un altre treball: A. ESTEVE i A. ORIOL i ANCUERA, «Valoración de la asimilación de la vitamina A en el ratón». I encara més tard: «Análisis de mezclas de vitaminas A y D con ayuda de la cromatografía», a *Actas I Convención Bienal Industria Farmacéutica Española*, 1961.

52. *Anales de la Real Academia de Farmacia*, 1 (1951).

53. Aquí potser hi veiem aquella habilitat de Regné d'explicar de més d'una manera la nomenclatura tècnica d'un compost químic.

54. JOSEF LAPORTE, «Personalitat científica del Dr. Antoni Esteve», 1981, p. 28, nota 1.

Li interessa més d'un producte i n'estudia les interaccions. Aleshores ja sap que el camp de la coagulació és delicat en aquest sentit i alguns medicaments poden interferir les constants de la coagulació, i per tant cal una cura particular. Així passà amb les isoniazides.

Fruit de tot això són bastants treballs, alguns publicats als *Annales Pharmaceutiques Françaises*, a començaments dels anys cinquanta. Aquí comença la col·laboració, que després serà molt important, amb Josep Laporte.<sup>55</sup>

### *Les isoniazides*

Comencen també, gairebé simultàniament, els treballs sobre les isoniazides per al tractament de la tuberculosi. Al principi són comunicacions a congressos nacionals l'any 1954.<sup>56</sup>

I de seguida vénen els estudis sobre l'acció de la isoniazida sobre el mecanisme de la coagulació i les proves analítiques.<sup>57</sup>

Alguns tenen una certa repercussió exterior, presentats en jornades científiques a París.<sup>58</sup> Les relacions franceses eren bones, comercials i personals, d'Esteve en el temps d'exili i de Laporte per les seves arrels franceses. Més endavant tindran una certa continuïtat.

Segueix una etapa de considerable productivitat en els estudis sobre les hidrazides, la coagulació, les interaccions i, a la fi, la cerca de nous productes. En aquesta línia el paper de Josep Laporte és important i és signant de molts treballs en el període fins al 1960.<sup>59</sup>

55. A. ESTEVE, «Modification des temps de coagulation et de saignement par les dérivés aminonaphtaléniques mono ou polysulfonés», *Annal. Pharm. Franç.*, 9-10 (setembre-octubre 1950); A. ESTEVE, P. CANAL, M. LANGER, J. LAPORTE i F. REGNÉ, «Le glucoside d'alpha-naphtylamine-4-sulfonate de sodium, hémostatique actif par voie digestive», *Annal. Pharm. Franç.*, 10 (1952), p. 680.

56. A. ESTEVE, M. PIERA, J. CORNUDELLA, P. CANAL, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Acción de un nuevo derivado de la isoniácida en tuberculosis experimental», comunicació del III Congreso Internacional de Enfermedades del Tórax, Barcelona, octubre de 1954; A. ESTEVE, M. PIERA, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Un nuevo derivado de la isoniácida con acción sobre el bacilo tuberculoso», comunicació del III Congreso Internacional de Enfermedades del Tórax, Barcelona, octubre de 1954.

57. A. ESTEVE, P. CANAL, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Acción de la isoniácida sobre el tiempo de sangría», comunicació de la II Reunión Anual de la Sociedad Española de Ciencias Fisiológicas, 1955; A. ESTEVE, P. CANAL, J. LAPORTE i F. REGNÉ, «Isoniácida, antihemorrágicos y tiempo de sangría medio del conejo», *Act. III Reun. Anual Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, maig de 1956.

58. A. ESTEVE i J. LAPORTE, «L'action de certains antihémorragiques sur le prolongement du temps de saignement, provoqué par quelques médicaments», *Thérapie*, xii (1957), p. 510-520, comunicació de les Journées Thérapeutiques de Paris.

59. A. ESTEVE i J. LAPORTE, «Hidrazide de l'acide cyanacétique et temps de saignement moyen chez le lapin», *Experientia*, xiv/4 (1958), p. 148; A. ESTEVE i J. LAPORTE, «Hidracida del ácido cianacético y tiempo de sangría», *Act. Reun. Anual Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, maig de 1958; A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Activité antihémorragique d'un nouveau dérivé de la cyclohexadienolone», *Thérapie*, xv (1960),

I encara seguirà passats uns quants anys, amb alguna publicació retardada, fins i tot després de guanyar la Càtedra de Cadis.<sup>60</sup>

En total són més de vint treballs sobre el tema, de fet un terç del nombre de treballs signats per Antoni Esteve. I amb un grup relativament homogeni de col·laboradors entre els quals en destaquen tres, el seu fill Josep Esteve i Soler, el químic Francesc Regné de Otal i el farmacòleg Josep Laporte i Salas. També altres col·laboradors, com Pius Canal i Anfrés, P. Planas i l'aleshores molt jove químic i farmacòleg Leocadio Rodríguez, després professor molt eficient a la Facultat de Medicina.

L'últim camp en el qual treballà i publicà personalment fou el de l'estudi dels medicaments antiinflamatoris i antireumàtics. Aquí també s'hi troba una producció interessant i un enfocament directe cap a l'activitat del laboratori i la introducció de medicaments. Serà una línia de gran abast industrial però el seu èxit vindrà una mica més tard.

### *Els discursos de síntesi*

Alguna vegada va fer algun discurs de síntesi, amb caràcter acadèmic. Així el que pronuncià el dia de Sant Jordi del 1955, a l'Institut d'Estudis Catalans, sobre el tema «Els medicaments d'abans i de després del 1900».

---

p. 110-118. Treball presentat, per M. Leroux, a la sessió del 21 d'octubre de 1959 de la Société Française de Thérapeutique et de Pharmacodynamie; A. ESTEVE, J. ESTEVE, P. CANAL i J. LAPORTE, «Ensayo clínico de la acción del 141-E sobre los tiempos de coagulación y de sangría», *Medicina Clínica*, 32, 4 (octubre 1960); A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ, P. CANAL i J. LAPORTE, «Nueva serie de productos antihemorrágicos», *Rev. Esp. Fisiología*, III, 16 (1959), p. 135-138; A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Ciclonamina (141-E) y fármacos hemorragíparos», *Act. V Reun. Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, Madrid, desembre de 1959, p. 91-94; A. ESTEVE, J. ESTEVE, P. CANAL, J. LAPORTE, J. PLANAS i S. WOESSNER, «Acción del 141-E sobre diversas constantes sanguíneas», *Anales de Medicina*, XLVI, 2 (juny 1960); A. ESTEVE, J. ESTEVE, J. LAPORTE i R. SALAZAR, «Análisis de la ciclonamina en líquidos biológicos», *Galenica Acta*, XIV (1960), p. 1-6, comunicació del 33è Congrés Internacional de Química Industrial, Barcelona, 1960; A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ, P. CANAL, i J. LAPORTE, «Acción del 141-E sobre las plaquetas circulantes», *Galenica Acta*, XIV (1961), p. 247-253, actes de la I Convenció Bial Indústria Farmacèutica Espanyola.

60. A. ESTEVE i J. LAPORTE, «Au sujet de l'interaction dextran-141-E», *Hémostase* (1965), p. 145-1249; A. ESTEVE i J. LAPORTE, «Interaccions entre dextrà i ciclonamina», *TSCB*, 20 (1966), p. 109-119; A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Acción de dosis elevadas del 141-E sobre el tiempo de sangría medio del conejo», a *VIII Reunión Anual de la Soc. Esp. Cienc. Fisiol. Actas*, Madrid, 1964, p. 151-156, treball no citat a la bibliografia de Manresa i sí als *TSCB*, 20 (1966), p. 118; A. ESTEVE i J. LAPORTE, «Interacción entre 141-E y Dextrano», *IX Reun. Anual Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, Pamplona, 1965; A. ESTEVE, J. ESTEVE, F. REGNÉ i J. LAPORTE, «Efectos del 141-E y derivados sobre el tiempo de sangría medio del conejo», *Anales Medicina*, sessió del 28 de març de 1968; A. ESTEVE i J. LAPORTE, «141-E y tiempo de sangría medio del conejo. Relaciones entre dosis y efectos», *X Reun. Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, València, 1967; A. ESTEVE, J. ESTEVE, J. LAPORTE i L. RODRÍGUEZ, «Curvas dosis-efecto de compuestos activos sobre el tiempo de sangría medio del conejo», *XI Reun. Soc. Esp. Cienc. Fisiol.*, Madrid, 1968.

També el discurs inaugural del curs 1963 de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona, ja esmentat, sobre «Patentabilidad de los medicamentos». Igualment amb aquesta visió més general la conferència pronunciada a l'Institut de Farmàcia Industrial, Universitat de Montpeller, l'any 1961, sobre «L'organisation du Laboratoire Pharmacéutique», i encara, el mateix any 1961, la participació en el tema «La investigación en la industria farmacéutica», a la I Convención Bional de la Industria Farmacéutica Española.

### *Les publicacions a Manresa*

Antoni Esteve havia començat a publicar bastant jove. L'empenta de la seva carrera universitària brillant potser l'hi portava. Fou doctor el 8 de gener del 1932, quan tenia només vint-i-nou anys acabats de fer. Ja havia donat a llum alguna publicació, i el que cal destacar ara aquí és que això es va fer en l'àmbit local, en el qual després encara seguirà una mica. De l'etapa de farmacèutic a Manresa, atenent la botiga, li coneixem com a mínim tres escrits publicats.

Un és l'article sobre els líquens, publicat al BCECB, ja esmentat per Font i Quer. És del 1930 i està relacionat directament amb la tesi. És prou curt i concís. Explica que en la cerca de líquens «sinó la més important almenys la més colpidora ha estat la troballa de la *Cetraria islandica* Ach. en els cims de la serra de Can Torra de Castellfollit del Boix [...] que serà sens dubte una de les localitats més baixes que se li coneixeran dins la Península».

El segon és la monografia sobre les vitamines, també del 1930.

Un tercer és el treball publicat als *Annals de l'Hospital de Sant Andreu de Manresa*, l'any 1936, sobre tècnica de laboratori.<sup>61</sup>

Aquesta publicació es qualificava en el subtítol com a *Revista Anual del Moviment Científic de l'Hospital*. Va començar l'any de la Guerra i així va anar. La revista era portada pel cos facultatiu de l'Hospital, que eren sis metges (Joan Puig i Ball, Joan Soler Cornet, J. Dalmau Sitjes, Manuel Casanoves, Llorenç Pons Tortella i Benet Càrdenas), un odontòleg (Leandre Horta) i un farmacèutic (Antoni Esteve), que consta com a anàlisis clíniques. És a dir, feia anàlisis a casa, al laboratori farmacèutic i portava a més el laboratori de l'Hospital.

En els anys de la República, altres hospitals comarcals de Catalunya van iniciar també la publicació d'annals que van tenir una vida curta.

61. A. ESTEVE, «La manca de tècniques "standard" en les reaccions de laboratori», *Annals de l'Hospital de Sant Andreu de Manresa*, 1 (gener 1936).

Una de les característiques de la manera de fer d'Antoni Esteve va ser la de no treballar sol, tot i tenir una capacitat no solament de direcció sinó també de creació. Hi havia el científic de base, hi havia l'experiència del treball amb metodologia de la ciència, però també la visió de comerciant, d'empresari, des de la botiga de farmàcia i l'experiència de la família, fins a la creació de la gran empresa, la gran indústria, que han fet que en un moment determinat estigués entre les capdavanteres de la indústria farmacèutica de tot l'Estat. I per això li calia tenir col·laboradors, molts d'ells excepcionals, i confiar-hi. Aquí s'esmenten només els científics. Entre els qui per la seva activitat i vàlua van destacar amb una personalitat pròpia cal esmentar dues figures de la universitat: Antoni Oriol i Anguera i Josep Laporte i Salas, i altres més lligats al laboratori, com F. Regné de Otal, principalment, i el seu fill Josep Esteve i Soler, que l'ha succeït i ha incrementat la vàlua de les aportacions de l'empresa.

Antoni Oriol i Anguera fou cronològicament el primer d'aquests col·laboradors destacats. Ja li ve una bona amistat dels temps de l'exili a França i del viatge des dels Vosges amb el digital, en un vell cotxe, batejat amb el nom d'«Agustinet». El trobem com a signant d'alguns dels primers treballs d'Antoni Esteve, en els estudis sobre la penicil·lina del 1944 i 1945, publicats a *Medicina Clínica*. També la monografia sobre la farmacologia dels arsenicals, el 1946; la valoració de la vitamina A en el ratolí, el 1949, i encara els coagulants sintètics el mateix 1949. Abans i després d'aquesta col·laboració, que fou bastant puntual, la seva vida anà per viaranys ben diferents i de prou volada.

Havia nascut a Linyola l'any 1907, era un home molt inquiet, i no va acabar de trobar el seu lloc estable, ni potser era aquest el seu tarannà. Va fer oposicions a la Càtedra de Fisiologia. Durant la República fou catedràtic de Bioquímica a l'Escola d'Agricultura de la Generalitat, fou professor a la Universitat Autònoma, s'exilià a França. Quan tornà fou el temps de col·laboració amb Esteve. El 1948 ja és a l'Argentina, com a professor a la Universitat de Córdoba. Després va passar a Mèxic on va viure gairebé quaranta anys, amb una obra docent, extensa i important, i com a antropòleg. Morí a Mèxic el 1996.

Josep Laporte i Salas ha estat el col·laborador més constant de la producció escrita d'Antoni Esteve. Durant gairebé vint anys, entre 1952 i 1971, Laporte passà molt temps al laboratori, com a responsable de recerca, i hem vist trenta-tres treballs signant junts, és a dir, la majoria absoluta de la llista de treballs que hem trobat d'Antoni Esteve estan fets amb Josep Laporte, i d'entre aquests, nou són signats únicament per ells dos. I, dels trenta-tres treballs, Laporte n'és el primer signant de sis. És doncs, i sense cap dubte, el col·laborador científic més destacat.

Cal dir que Laporte va assolir una posició privilegiada dins el laboratori. Format a l'escola del doctor Valdecasas, el 1967 guanyà la Càtedra de Farmacologia de la Universitat de Cadis, i passà després a València i a l'Autònoma de Barcelona, de la qual fou rector. Després tenim la seva carrera política com a conseller de Sanitat i d'Ensenyament, també com a diputat al Parlament de Catalunya, i els últims anys, la presidència de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i de l'Institut d'Estudis Catalans. L'obra de Josep Laporte (1922-2005) no ha d'ésser pas glossada aquí, on és prou coneguda en molts dels seus aspectes, en aquest institut del qual ha estat president. Només volíem marcar la seva estreta relació amb el doctor Esteve, membre que fou també de l'Institut.

Un tercer col·laborador que cal esmentar és Francesc Regné de Otal, farmacèutic, amb el qual hem vist signades vint-i-dues de les seves publicacions, és a dir, una part important de l'obra escrita.

## *Francesc Martorell i Trabal*

---

(1887 - 01.11.1935)

### **Francesc Martorell i Trabal**

PER ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ

**D**e molts pocs membres de l'Institut d'Estudis Catalans es pot dir, com en el cas de Francesc Martorell i Trabal, que gairebé tota la seva vida professional, com a investigador o com a gestor cultural, hagi girat al voltant de l'Institut. I aquest no és l'únic aspecte en què la trajectòria de Francesc Martorell guarda similitud amb la de Ramon Aramon, encara que aquest segon va pertànyer a la generació següent, atès que va néixer vint anys després que Francesc Martorell, que va veure la llum a Barcelona el 1887, un any abans de l'Exposició Universal, a Ciutat Vella, al carrer d'Escudellers Blancs.

Francesc Martorell pertany a la generació que s'ha denominat generació de l'Institut o de 1917, és a dir la dels deixebles dels fundadors de l'IEC o a la dels que hi ingressaren a continuació suplint-los o cobrint les baixes d'aquests. Educat inicialment a l'Escola Pia de Barcelona, Francesc Martorell es formà a la Universitat de Barcelona i sobretot als Estudis Universitaris Catalans (EUC), creats el curs 1905-1906, quan Rubió i Lluch inaugurà a

l'Ateneu Barcelonès la Càtedra de Literatura Catalana. Martorell fou deixeble seu com la resta del grup d'amics i companys d'estudis, que inicialment s'autodefinia com el grup de l'Ateneu, que en aquella època posseïa la millor biblioteca de Catalunya. Formaven aquest cercle d'amics amb Francesc Martorell, Ramon d'Alòs-Moner, Lluís Nicolau d'Oliver i Ferran Valls i Taberner, amb els quals Martorell col·laborà sota la direcció de Rubió i Lluch en l'elaboració d'una de les obres emblemàtiques del primer terç del segle xx publicades per l'Institut: *Documents per l'història de la cultura catalana mig-aval*. Als esmentats s'afegiren Ramon d'Abadal i de Vinyals, Manuel Reventós, Agustí Calvet (*Gaziel*) i Eudald Duran i Reynals, mort el 1917.

Martorell participà en l'organització del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana de 1906, presidit per Rubió i Lluch i promogut per mossèn Antoni M. Alcover. Martorell inicià l'ordenació de l'Arxiu del Mestre Racional, que Prat de la Riba, com a president de la Diputació de Barcelona, havia instal·lat al Palau de la Generalitat, per iniciativa de l'IEC. El Mestre Racional fiscalitzava a la baixa edat mitjana la gestió econòmica dels oficis reials i de tots els encarregats de l'administració dels béns o drets del rei a Catalunya i als comtats de Rosselló i Cerdanya i al regne de Mallorca. Tenia un tribunal de comptes.

Francesc Martorell va fer els estudis de doctorat a Madrid el 1908. En aquell temps la denominada Universitat Central era l'única autoritzada per a concedir el grau de doctor.

#### SECRETARI REDACTOR I PENSIONAT A L'ESCOLA DE ROMA

Entrà de secretari redactor a l'Institut d'Estudis Catalans el 24 de maig de 1909 en substitució provisional de Ramon d'Alòs-Moner, el qual va ser un dels dos primers secretaris redactors amb Jordi Rubió i Balaguer, fill del president.<sup>1</sup> L'octubre de 1910 l'Institut, que encara era únicament el grup que després es denominaria Secció Històrico-Arqueològica, encarregà a Francesc Martorell la catalogació dels llibres de la seva biblioteca, que estava destinada a ser la Biblioteca de Catalunya. Cobrava vint cèntims per fitxa i deu per cada referència. Massó i Torrents, que era el bibliotecari, començà el registre i el control de l'intercanvi. Va ser aleshores i allí quan el conegué Josep M. de Sagarra, que diu a les seves memòries: «Amb Martorell fórem grans amics de seguida, i ell sortia també, amb Calvet i nosaltres, a fer el seu comentari precís, on el sulfumant més corrosiu estava tan ben aplicat, que fins es tornava humaníssim i d'una justesa perfecta.»

1. Pel que fa a la seva actuació dins l'Institut, gairebé totes les dades procedeixen d'Albert BALLELLS i ENRIC PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans, I, 1907-1942*, IEC, 2002.

A Madrid s'havia creat el gener de 1907 la Junta para Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas, presidida per Ramón y Cajal i composta per vint-i-un membres honoraris i vitalicis de diferents especialitats i ideologies. La seva primera missió era enviar becaris a l'estranger. A instàncies de Josep Pijoan, l'Institut aconseguí que la Junta para Ampliación de Estudios, després de la fundació el març de 1910 del Centro de Estudios Históricos a Madrid, que era molt similar a l'Institut d'Estudis Catalans d'aleshores, creés l'Escola Espanyola d'Arqueologia i Història a Roma. Francesc Martorell i Ramon d'Alòs foren els dos primers pensionats que acompanyaren el 1910 Josep Pijoan, secretari i fundador de l'Institut, per a crear l'Escola d'Arqueologia i Història, ubicada a l'antiga Col·legiata de Montserrat de Roma, que no s'utilitzava. El retard en la tramesa de les pensions des de Madrid i l'escassetat de les disponibilitats per a fer un paper digne al costat de les altres acadèmies estrangeres a Roma, feren dura la vida del secretari i dels pensionats, sobretot en els primers temps. Martorell escrivia a Ferran Valls i Taberner el Dijous Sant de 1911:

Això de l'Escola per ara va bastant malament. De Madrid ens tenen abandonats completament. Fa al menos un mes que estem tots sense un cèntim, vivint a costelles d'en Pijoan. Dinem per una pesseta en restaurants infectes; esmorsem a peu dret en una de Tupinamba y dormim en uns llits lapidaris que ens ha deixat el rector de Montserrat. Així i tot no ens surten els comptes y hem d'arribar a l'estrem de rumiar abans de gastar-nos el ral d'una carta! [...] Va sortir una pensió per nosaltres de 40 duros però és publicada a la Gaceta el 23 de març y, per aviat que cobrem, no arriaran els quartos fins a últim d'abril i primers de maig y encara aleshores, per poguer tirar, ens haurem de declarar insolvents y no pagar cap deute, perquè amb 40 duros, si comensem a pagar, ens quedarem debent y sense un quarto. Jo, per exemple, ja en dech més de 50!<sup>2</sup>

Josep M. de Sagarra, amb el seu estil irònic, descriu a les seves memòries les estretors de Pijoan i Martorell a Roma, on els va visitar quan hi va anar de viatge. Descriu una biblioteca sense llibres i una saleta amb mobles de segona mà, on treballava i rebia Pijoan. Sagarra diu que Pijoan i Martorell solien «fer les visites a l'hora de dinar, procurant arrossegar-les per veure si se'ls esqueia la ganga de ser invitats».

Altres lletres creuades entre Martorell i Valls i Taberner informen de la feina de Martorell a l'Arxiu Vaticà i a la Biblioteca Nacional de Roma i dels cursos d'història de l'art i

2. JAUME SOBREQUÉS, MANUEL J. PELÁEZ, FRANCESC VILANOVA i MARIA SORIANO, *Epistolari de Francesc Martorell i Trabal i de Pere Bosch i Gimpera amb Ramon d'Abadal i de Vinys i amb Ferran Valls i Taberner: 1908-1931*, Barcelona, Promocions Publicacions Universitàries, 1991, p. 86.



arqueologia grega, romana i cristiana que seguia. Encara que la situació econòmica es normalitzà parcialment, Pijoan, desesperançat, plegà de l'Escola Espanyola de Roma el 1913 i marxà cap al Canadà. Els becaris tornaren a Barcelona. Martorell aconseguí un ajut complementari de l'Ajuntament de Barcelona que cobrava la seva família. Amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial s'acabà l'experiència de l'Escola de Roma.

L'estiu de 1912 tornava a ser Martorell a l'Institut. Nicolau d'Olwer l'havia substituït entretant. L'any 1913 Martorell es presentà a unes primeres oposicions a Madrid per al cos d'arxius, biblioteques i museus. També s'hi presentaren Pere Bosch i Gimpera, Ferran Valls i Taberner, Joaquim Balcells i Fèlix Duran i Canyameres. Només Valls i Duran aconseguiren plaça.

El 1914 Prat de la Riba envià pensionat Martorell a París per tal que ampliés estudis d'arxivística i biblioteconomia i al mateix temps fes recerca i reproduís documents de la història de Catalunya. Hi va anar amb Agustí Calvet, un altre secretari redactor de l'Institut. Allí els va sorprendre la Primera Guerra Mundial. Calvet recorda a les seves memòries: «La Sorbona, el Col·legi de França, totes les escoles i biblioteques plegaven també o restringien, mancats de personal, els cursos i els serveis fins a deixar-los reduïts a pura ombra d'existència. Ningú no pensava en res més que en la guerra.» Mentre la progressió dels exèrcits alemanys semblava imparable en direcció a París i es podia pensar que es repetiria allò que havia passat el 1870, Francesc Martorell, veient que no podia fer la seva feina, tornà a Barcelona mentre Agustí Calvet restava a la capital francesa i les seves cròniques de la vida del París en guerra serien l'inici de la seva brillant carrera periodística amb el pseudònim de Gaziell, fins a arribar a la direcció del diari *La Vanguardia*.

#### OPOSICIONS AL COS D'ARXIU

Martorell tornà a presentar-se a oposicions al cos d'arxius el 1915, i patí un segon fracàs. Tant aquesta vegada com l'anterior restaren places vacants i, per tant, la frustració resultà més humiliant i va ser comentada en termes de severa censura envers els tribunals per Ramon d'Abadal i Nicolau d'Olwer en la seva correspondència.

Davant la insuficiència notòria dels ingressos que Martorell obtenia a l'IEC i als Estudis Universitaris Catalans, Prat de la Riba li suggerí la tardor de 1914 que li proposés com podia justificar un sou de la Diputació. Martorell li respongué que podia ser nomenat agregat a l'Arxiu de la Diputació per a fer l'edició del *Dietari* de l'antiga Generalitat i dels registres referents a la mateixa corporació. Per carta del 30 de novembre de 1914, Martorell demanava informació complementària al seu amic Valls i Taberner. Jordi Ru-

bió, a la semblança necrològica que dedicà al seu amic al número xx de 1936 de la revista *Estudis Universitaris Catalans*, diu de Martorell, pel que fa a aquella època que «un vaque nomenament de temporer de la Diputació i el treball de catalogació de la biblioteca de l'Ateneu, l'ajudaven a viure».<sup>3</sup>

També diu Jordi Rubió del seu amic Martorell: «Intervingué en totes les coses que es referien a l'organització de la nostra vida cultural. I ho feia amb una tenacitat que, quan li semblava necessari, portava fins a la impertinència, sense preocupar-se de les conseqüències que per a ell pogués tenir la posició adoptada. I no és que li agradés de discutir, o que polemitzés sempre per virtuosisme. Els seus íntims sabem com en algun cas l'havia turmentat la por d'haver estat injust o apassionat.» Quan el feren del Consell de Pedagogia, Rubió va sentir dir a Martorell: «Em volen en qualitat de *púgil* i jo prefereixo actuar en qualitat de canonge.» I Rubió afegeix: «S'enganyava. Cada dia més les seves aptituds polèmiques es perfeccionaven i se l'enduien, prenent-li les hores que necessitava per als seus treballs començats. Donava generosament als amics el temps que li demanaven. Els darrers anys de la vida de mossèn Clascar, cap ratlla no publicà aquest de les seves versions bíbliques i litúrgiques que no fos llegida a en Martorell, el qual objectava, exigia aclariments, aplaudia una frase, en censurava d'altres i es prestava així a col·laborar amb l'autor, personificant-li el públic elevat a un altíssim exponent d'agudesia crítica.»

#### MEMBRE I SECRETARI DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA DE L'INSTITUT

El juliol de 1914 s'havia produït la dimissió de Miquel dels Sants Oliver com a membre de la Secció Històrico-Arqueològica, amb el rerefons polític de la decisió de la Lliga Regionalista i de Prat de la Riba de distanciar-se d'Antoni Maura, del qual Oliver era un partidari fervent. Recordem que va ser aquell l'any de la constitució de la Mancomunitat de Catalunya i de l'obertura al públic de la Biblioteca de Catalunya, la biblioteca creada per l'Institut. Quan es va veure que Oliver no rectificava, Prat de la Riba decidí que s'havia de nomenar un membre adjunt, i va proposar Martorell el 29 de novembre de 1915 a la Secció Històrico-Arqueològica en el lloc d'Oliver, que havia de conservar teòricament la plaça de numerari atesa la condició de vitalícia que tenia la de membre de l'IEC. Els desitjos del president fundador eren ordres i la Secció va nomenar Martorell malgrat que sembla que alguns membres no sentien simpatia per ell. El Ple del 7 de gener de 1916 va ratificar amb

3. Aquest article ha estat reproduït al volum ix de les obres de Jordi Rubió, titulat *Mestres, companys i amics*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991, p. 57-60.

els vots de tots els membres la proposta. En aquell Institut reduït, amb vuit membres per Secció i vint-i-quatre en total, Prat de la Riba pesava molt, massa i tot. Si Prat de la Riba era el fundador de l'IEC i el president alhora de la Diputació i de la Mancomunitat, Puig i Cadafalch era la mà dreta de Prat en política cultural i aviat seria president de la Secció Històrico-Arqueològica, a partir del maig de 1916, i, per tant, president rotatiu de l'Institut alhora que president de la Mancomunitat a la mort de Prat el 1917.

Francesc Martorell i Trabal adquirí, al mateix temps que la condició d'adjunt, la de secretari de la Secció Històrico-Arqueològica. El càrrec havia estat ocupat interinament per Miquel dels Sants Oliver mentre Josep Pijoan era a Roma coincidint amb els anys de l'ampliació de l'Institut amb les dues noves seccions. Quan Oliver es va separar de l'Institut, el buit va ser cobert pels secretaris redactors amb preeminència del més antic, que era Francesc Martorell. I així, en succeir Oliver, Martorell i Trabal esdevingué secretari de la Secció Històrico-Arqueològica per a la resta de la seva vida.

Martorell tenia vint-i-nou anys quan esdevingué membre de l'Institut. La seva producció no era gaire gran. Juntament amb Ramon d'Alòs-Moner i Jordi Rubió havia publicat el 1907 en el primer número de l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, la gran revista d'estudis històrics, els inventaris inèdits de l'orde del Temple a Catalunya. Al tercer número de la revista *Estudis Universitaris Catalans*, l'any 1909, publicà Martorell el seu estudi «Pere Moragues y la custodia dels Corporals de Daroca». El segon i tercer treballs de Martorell que aparegueren a l'*Anuari* i concretament al seu número quart, entre 1911 i 1912, van ser «Inventari dels béns de la cambra reyal en temps de Jaume II (1323)», i l'altre, «Pere Beçet (1365-1430)», signat aquest segon juntament amb Ferran Valls i Taberner. Fruit del seu pensionat a Itàlia va ser l'edició l'any 1912 dins els *Cuadernos de Trabajos* de l'Escola Espanyola d'Arqueologia i Història a Roma de «Fragmentos inéditos de la *Ordinatio Ecclesiae Valentinae*». Al número sisè de l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (1915-1920), publicà Martorell l'estudi d'arqueòleg «Inscripcions sepulcrales de Tarragona». No cal dir que una revista de l'ambició i qualitat de l'*Anuari* no es feia sola, per valuoses que fossin les col·laboracions.<sup>4</sup> Ramon d'Alòs-Moner i Francesc Martorell dedicaren moltes hores a la replega i encàrrec de treballs i a l'edició i correcció dels números.

De la correspondència de Francesc Martorell per a tasques de l'Institut es conserven al seu dossier de l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans quinze lletres datades entre 1916 i 1926 de Pere Pujol, prevere de la Seu d'Urgell, col·laborador de la Secció Històrico-

4. *L'Institut d'Estudis Catalans: Els seus primers XXV anys*, Barcelona, 1935, conté la bibliografia de Francesc Martorell igual que la dels altres membres d'aleshores i les semblances dels desapareguts.

Arqueològica, així com una sèrie de notes creuades amb Josep Gudiol des del Museu Arqueològic i Artístic Episcopal de Vic, entre 1914 i 1919.

Martorell havia anat a València el setembre de 1915 per a treballar en l'edició del *Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, que formava part del pla de publicació de les cròniques catalanes dissenyat per Massó i Torrents, un programa fundacional de l'Institut. Havien de col·laborar en la tasca amb Josep Sanchis i Sivera. Martorell va avançar molt en aquesta feina al llarg dels anys següents però tant es va ajornar la publicació que finalment la va publicar tot sol Josep Sanchis i Sivera a València el 1932, tot advertint que Martorell en preparava una de més erudita, encara que en la pràctica aquesta segona edició restaria inacabada i inèdita.

A la mort de l'historiador del dret català Guillem M. de Brocà el 1918, Martorell, que havia estat el primer adjunt nomenat a l'Institut, esdevingué membre numerari per acord del Ple del 12 de desembre de 1918, mentre que el seu amic Ramon d'Alòs-Moner ingressava com a adjunt de Pijoan, tot i que aquest no havia presentat formalment la renúncia. El gener de 1920 entrava Ferran Valls i Taberner d'adjunt de Pijoan perquè Ramon d'Alòs-Moner cobrí la vacant de numerari per mort d'Oliver. Al mateix temps la vacant deixada per defunció per Joaquim Miret i Sans el 1919, era coberta directament com a numerari per una persona de la mateixa generació que Miret: Ferran de Sagarra i de Siscar, pare del literat Josep M. de Sagarra. Aquest darrer ens ha deixat a les seves memòries un testimoni de l'amistat entre Francesc Martorell i Valls i Taberner, ja que el primer arribà a prestar-se a fer d'apoderat de Valls el 1914, juntament amb el mateix Sagarra, quan Valls i Taberner es presentà com a candidat a diputat per la Lliga Regionalista pel districte de Solsona. Valls i Taberner va perdre enfront de Milà i Camps, que comptava amb la majoria dels cacics dels pobles. A més de l'amistat amb Valls, aquesta col·laboració testimonia que Martorell es movia en l'òrbita de la Lliga.

Amb l'elecció de Ramon d'Alòs-Moner com a secretari general de l'Institut el 1920, després de la defenestració d'Eugeni d'Ors, Francesc Martorell comptava amb un amic personal en el càrrec bàsic de la institució. Un altre amic de joventut, Nicolau d'Olwer, havia ingressat a l'IEC com a adjunt al lloc d'Àngel Guimerà, sempre absent, i el 1918 Nicolau assolí la condició de numerari en substitució de Joan Maragall, que havia mort el 1911. Així doncs, després de la Primera Guerra Mundial, aquell cercle d'amics de l'Ateneu i dels Estudis Universitaris Catalans, que amb prou feines passaven dels trenta anys, formaven un sòlid grup de pressió dins l'Institut en l'inici d'un clar relleu generacional. Encara que no seria membre de l'Institut fins després de la Guerra Civil, Jordi Rubió, jove director de la Biblioteca de Catalunya des de 1913, formava part també d'aquest cercle influent. Va ser aquesta colla, sota el lideratge de Jaume Bofill i Mates, la que acabà no

sols amb el poder d'Eugeni d'Ors dins la Mancomunitat sinó dins l'Institut, i precipità la seva destitució com a secretari general el 1920, que va ser demanada al Ple per Francesc Martorell i per Ramon Turró.

A partir de 1920 Martorell treballà amb Ramon d'Abadal en la recollida de documents sobre Catalunya anteriors a l'any mil, des dels mateixos inicis de l'obra. A més a més, Francesc Martorell era l'encarregat de coordinar les publicacions documentals de la Secció Històrico-Arqueològica.

El 1920 Martorell treballà a París. El 3 de maig de 1923, a la sala del Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya, al Palau de la Generalitat, llegí Martorell el discurs acadèmic de la VII Festa Anual de l'Institut, que publicà el diari *La Publicitat* el 5 de maig i els dies següents. Es titula: *Alguns aspectes de la vida íntima d'Alfons el Magnànim*. Aquest discurs seria publicat amb data d'edició falsa (1938) per Ramon Aramon. Avui és sabut que l'any real d'edició va ser el de 1946, com tots els altres discursos i memòries anuals de la mateixa col·lecció.

Pel que fa al Servei d'Excavacions, creat el 1915 i adscrit a l'IEC, Martorell va ajudar molt a la seva creació, com Puig i Cadafalch, amb el suport de Prat de la Riba, tal com recordava Bosch i Gimpera, director del Servei, en una carta a Olivari i Bertrand datada el 9 de juny de 1972. Però no trigaren gaire a aparèixer desavinences. Segons Bosch:

En Martorell no sé per què va perdre tot interès per les excavacions del Baix Aragó i els darrers anys les va sabotejar, escatimant els diners (ja mort Prat). Sospito que no li va agradar que jo entrés [el 1916] a la Universitat, que aleshores estava molt desacreditada, i es bombejava la «Universitat Nova» de can Batlló. Els professors que treballaven també a l'Institut érem una esperança de la pàtria per a ell i uns gairebé traïdors a la Universitat. Sols amb el congrés universitari de 1918 van canviar les coses. Quan jo vaig organitzar el seminari de la Universitat, feia anar als serveis, a l'Institut, els meus deixebles (Pericot, Serra i Ràfols, Castillo) i havíem reservat una de les cambres per a ells on podien treballar amb els llibres d'arqueologia de la Biblioteca de Catalunya.

Per culpa d'un malentès en la publicació dels resultats de les excavacions, Martorell va ordenar, sense justificació prèvia, que no es deixés entrar al Servei d'Excavacions els deixebles universitaris de Bosch i Gimpera. Gràcies a la intervenció de Puig i Cadafalch s'evità la ruptura de Bosch amb l'Institut. Continua la carta de Bosch i Gimpera:

Martorell era molt intel·ligent i simpàtic quan volia ser-ho, molt competent, i fou molt bon professor quan explicà l'assignatura d'història de Catalunya als Estudis Universitaris Catalans; però com a secretari de l'Institut, molt caic i fins irrespectuós

amb en Rubió i Lluç. Aquest esperit caciquil li impedí de tenir una producció científica i a penes si va publicar res. Possiblement influí en el seu caràcter la malaltia del fetge de la qual a la fi va morir. La darrera facècia d'en Martorell amb mi va ser quan caigué la dictadura d'en Primo i es restabliren els serveis de l'Institut. Va dir a en Puig que jo havia col·laborat amb la dictadura i en Puig —l'única vegada que em rebé no massa cordialment— a casa seva, em digué que abans de normalitzar el Servei d'Arqueologia calia investigar què havíem fet durant la dictadura, per què havíem funcionat sota la Diputació, etc. Jo li vaig recordar que allí mateix ell m'havia dit, quan jo volia dimitir, que no ho fes perquè jo era un funcionari que no tenia res a veure amb la qüestió política, i que calia mantenir les institucions tant com es pogués. Aleshores va canviar de to i seguírem en excel·lents relacions.<sup>5</sup>

Però les relacions entre Martorell i Bosch no serien mai més bones. Pel que fa a l'episodi anteriorment relatat cal afegir a favor de Bosch i Gimpera que ningú no posava en dubte la lleialtat de Pompeu Fabra, tot i que aquest havia continuat al front de les Oficines Lexicogràfiques, sotmeses directament a la Diputació i separades de l'Institut durant la dictadura.

En una altra carta de 25 de setembre de 1973 enviada a Olivari i Bertrand i a propòsit d'un comentari que feia Gaziell al llibre *Tots els camins duen a Roma*, escrivia Bosch i Gimpera sobre Francesc Martorell:

Criticava molt Don Antoni Rubió, perquè no acabava el llibre sobre Grècia i els catalans i pel que fa a mi, quan es cansà de les excavacions del Baix Aragó, me les sabotejà els darrers anys, i expulsà els meus deixebles del Servei que jo volia fer col·laborar amb el Seminari de la Universitat. La seva absorció per la secretaria de la Secció Històrico-Arqueològica va fer que publicés molt poc i que no hagi deixat la contribució que calia esperar d'ell als estudis històrics. Ell que criticava a Rubió perquè no acabava el llibre de Grècia, no va fer mai el d'Alfons el Magnànim, que deia que preparava.<sup>6</sup>

#### SECRETARI DEL CONSELL DE PEDAGOGIA PER A L'ENSENYAMENT SUPERIOR

La remodelació del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya, organisme que constituïa un departament català d'educació en miniatura, va tenir relació amb la caiguda d'Eugeni d'Ors, que no es resignava que se li retallés el poder que fins aleshores

5. Pere BOSCH I GIMPERA i Rafael OLIVARI I BERTRAND, *Correspondència (1969-1974)*, Barcelona, Proa, 1978, p. 91-93.

6. Pere BOSCH I GIMPERA i Rafael OLIVARI I BERTRAND, *Correspondència (1969-1974)*, Barcelona, Proa, 1978, p. 256.

exercia tot sol en l'àmbit d'educació i cultura, de manera que no acceptà el càrrec de secretari d'ensenyament superior dins el Consell, càrrec per al qual va ser nomenat Francesc Martorell el 8 d'abril de 1920. Martorell representava el funcionariat disciplinat enfront de l'originalitat desconcertant d'Ors dins el desplegament d'aquell programa estatista del noucentisme que el mateix Ors havia formulat. I això passava precisament quan la Mancomunitat agafava més cos, tot i el fracàs de la campanya pro Estatut d'autonomia integral de finals de 1918 i principis de 1919.

Amb el sou que rebia Francesc Martorell com a secretari per a l'ensenyament superior del Consell de Pedagogia compensava finalment l'exigüitat de la gratificació de l'Institut, igual que Ramon d'Alòs-Moner compensava la modèstia dels ingressos com a secretari general de l'Institut amb el sou pel càrrec que tenia a la Biblioteca de Catalunya.

El 1921 Puig i Cadafalch proposà a l'Institut la vinculació a la Unió Acadèmica Internacional (UAI), que s'havia fundat feia poc. Existia el risc que això no fos ben vist per l'Escola d'Arqueologia i Història des de Madrid. Calia aconseguir que l'Estat espanyol acceptés que existís una representació de dos delegats, un d'ells de l'Institut. Aprofitant una estada a Brussel·les, l'estiu de 1922, Francesc Martorell va convèncer l'ambaixador espanyol a Bèlgica per tal que presentés l'IEC a la darrera reunió de la UAI, i la nostra institució va ser convidada a la reunió d'abril de 1923. Martorell no hi pogué anar i per això va ser Ramon d'Alòs-Moner el delegat, i aleshores tingué lloc l'admissió oficial, de singular importància no sols a l'exterior sinó també a l'interior, ja que el prestigi que això conferia a la institució va ser un escut protector quan vingué tot seguit la dictadura.

El juny de 1921 Francesc Martorell acompanyà i ajudà el seu amic Ramon d'Abadal durant la campanya electoral al districte de Vic-Granollers per a la renovació parcial de la Diputació de Barcelona i al mateix temps de l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya. La candidatura de la Lliga Regionalista vencé a la contrària formada pels dinàstics, i Ramon d'Abadal renovà la representació que ja havia obtingut el 1917.

#### LES DIFICULTATS SOTA LA DICTADURA

La dictadura de Primo de Rivera suposà per a la vida professional de Francesc Martorell un cop important. Suprimit el Consell de Pedagogia, perdé el seu sou principal al mateix temps que l'Institut d'Estudis Catalans veia suprimida la subvenció pública a la vegada que la Mancomunitat era primer desnaturalitzada políticament i a continuació suprimida. Martorell figurà, al costat de Valls i Taberner, Pau Vila i Pompeu Fabra, entre la vintena de personalitats vinculades a les institucions d'ensenyament de la Mancomunitat que

signà la carta en defensa de Dwelshauvers i el Laboratori de Psicologia Experimental que el baró de Viver havia intentat desacreditar des del Consell de la Mancomunitat primerista. El Consell pretenia a més imposar el castellà com a llengua de docència a la Universitat Industrial i posar en quarantena l'Institut d'Estudis Catalans, de manera que el sotmeté a una inspecció. La carta en defensa de Dwelshauvers va ser publicada pel diari *La Publicitat* el 15 d'abril de 1924. El desenllaç, com és sabut, va ser l'expulsió de cent cinquanta professors de les escoles de la Mancomunitat, un dels actes que més desacredità els homes de la dictadura a Catalunya. Durant aquest règim, l'Institut només parcialment pogué mantenir les seves activitats amb el mecenatge privat, mentre que la Biblioteca de Catalunya i els serveis que tenia encomanats l'IEC passaren a dependre directament de la Diputació, desvinculats de l'Institut.

Expulsats els Estudis Universitaris Catalans de l'antic palau de la Generalitat, hagueren de refugiar-se en altres centres com l'Ateneu Polytechnicum, fundat per Rafael Campalans amb el suport de Ferran Valls i Taberner al barri de Sant Pere, a Ciutat Vella. Martorell actuava com a secretari dels Estudis Universitaris Catalans. Va prestar també serveis i suport moral al seu amic Ferran Valls i Taberner quan aquest patí desterrament polític a Morella l'any 1926. Per carta del 4 d'octubre de 1927, Martorell li va demanar ajuda per a resoldre el problema del local que tenien els Estudis Universitaris Catalans. Pompeu Fabra continuava fent, com en el curs anterior, les classes de gramàtica catalana i Jordi Rubió i Balaguer, les de literatura. Per una altra carta enviada al mateix Valls i Taberner el 1928 des de Besalú sabem que Martorell estava dedicat en aquell temps a la recerca de documents catalans anteriors a l'any mil, és a dir al gran projecte de l'Institut —la Catalunya Carolíngia— que Ramon d'Abadal dirigia i del qual encara es va publicant tot el material previst.

#### EL RECONeixEMENT RENOVAT DE L'INSTITUT I EL CONSELL DE CULTURA DE LA GENERALITAT

Després de la dimissió de Primo de Rivera, amb la transició vers el restabliment del règim constitucional, la Diputació presidida per Maluquer i Viladot no sols retornà a l'Institut la subvenció, el reconeixement oficial i els serveis que se li havien tret de les mans, sinó que gràcies a Puig i Cadafalch i a Valls i Taberner, que hi tenien un peu a cada banda, la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona li cediren la Casa de Convalescència de l'antic Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. El secretari general de l'Institut, Ramon d'Alòs-Moner, es trobà retirat per malaltia el darrer trimestre de 1930 i la primera meitat de 1931, i el seu amic, Francesc Martorell, pel fet de ser el secretari de Secció més antic, el substituï



temporalment. De manera que va ser Martorell qui va haver de fer tots els tràmits per part de l'IEC en aquest important afer. Precisament per la substitució de Ramon d'Alòs, va ser Martorell, com a secretari general en funcions, qui va redactar i llegir a la Festa Anual de l'Institut la memòria de la feina feta durant els cursos de 1923-1924 a 1930-1931, tal com consta en l'edició de 1946. El binomi amical de Ramon d'Alòs i Francesc Martorell funcionà a la perfecció, perquè durant dos períodes més curts de malaltia de Martorell va ser Ramon d'Alòs-Moner qui va suplir-lo com a secretari de la Secció Històrico-Arqueològica sense deixar la feina de secretari general de l'Institut.

Amb la Generalitat republicana Francesc Martorell va veure reconegut el paper que ja havia tingut en el Consell de Pedagogia, atès que va ser designat membre del Consell de Cultura, que substituïa l'anterior, però amb competències més amples i extenses com corresponia al règim preautonòmic. Creat pel Decret del 17 de juny de 1931, el Consell de Cultura tenia una ponència d'arxius, biblioteques i belles arts, on s'incorporà Martorell com a expert en arxius i biblioteques i, encara que el nomenament era per mèrits personals, també se'l nomenà com a representant a la ponència de l'Institut. Altres membres de l'Institut formaven part del Consell de Cultura, començant pel seu president, que era Serra i Hünter, i el vicepresident, que era Pompeu Fabra, poc després també, a més a més, president del Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona. La ponència d'arxius i biblioteques va ser la que més feina efectiva va realitzar.

L'hostilitat latent de Martorell envers Bosch i Gimpera continuà, sense causar perjudicis a la investigació, durant la Generalitat republicana. Quan Bosch i Gimpera era degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, abans de ser rector de la Universitat Autònoma de Barcelona el 1933, seguia portant la direcció del Servei d'Investigacions Arqueològiques, que havia tornat a estar sota el control de l'Institut. El president i el secretari de la Secció Històrico-Arqueològica recordaren a Bosch i Gimpera i a Serra i Ràfols que havien de demanar permís abans de començar un treball, que havien de retre compte periòdicament de la marxa del Servei i presentar les factures per a la seva aprovació pel Ple de la Secció i tot això consta a les actes. Darrera aquesta posició inquisitiva de Puig i Cadafalch, no hi havia només la nostàlgia que pogués sentir per la seva antiga posició política com a president de la Mancomunitat, sinó la influència del secretari de la Secció. Però la situació canvià amb la creació l'any 1935 del Museu Arqueològic, sota la direcció de Bosch i Gimpera. El nou Museu s'independitzava del Museu d'Art de Catalunya i s'ubicà a un dels palaus de l'Exposició de 1929, que és el mateix estatge que continua ocupant avui. A partir d'aquell moment, els dies de la permanència del Servei d'Investigacions Arqueològiques sota la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut eren comptats. La Generalitat va decidir prendre el control directe del Servei d'Investigacions Arqueològiques, que ja estava

allotjat al Museu i, malgrat la resistència de Puig i Cadafalch, l'Institut en perdé el control poc abans de l'esclat de la Guerra Civil. Cal dir que Bosch i Gimpera, que ja era membre adjunt de la Secció Històrico-Arqueològica, hi va mantenir un nivell de col·laboració científica que resultà digne per a l'Institut d'Estudis Catalans, alhora que des del començament, Puig i Cadafalch havia format part del patronat del Museu Arqueològic i participat en la sala dedicada a Empúries, que contenia el resultat dels treballs que allí havia realitzat l'IEC gairebé des de la seva fundació.

El 1925 Francesc Martorell publicà dins la *Miscellanea Francesco Ehrle*, el treball «Un inventario della Biblioteca di Calixto III». Per al recull en honor de Heinrich Finke, publicat a Münster el 1925, Martorell va escriure el treball «Una narració inèdita del viatge de l'emperador Frederic II a Nàpols en l'any 1452». A la col·lecció «Els Nostres Clàssics», de Josep M. de Casacuberta, edità Martorell *Epistolari del segle xv: Recull de cartes privades*, amb introducció, notes i glossari seus. Per a la Fundació Bernat Metge, féu la traducció al català de les obres menors de Publi Corneli Tàcit, apareguda el 1926. L'any 1927 publicà un llibret sobre la catedral de Barcelona, en català, castellà i francès. El mateix any la revista *Estudis Universitaris Catalans* publicà al número xii un altre treball de Martorell «Manuscrits dels PP. Caresmar, Pasqual i Martí de la biblioteca del convent de Franciscans de Balaguer». A *Franciscalia* el 1928 aparegué l'estudi de Francesc Martorell «Tres retaules franciscans de Mallorca». El volum vii de l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* publicà el 1931 un interessant programa de treball col·lectiu elaborat per Martorell i per Ferran de Sagarra «Recull de textos catalans per a servir d'estudi del dret català antic». Caldria afegir a aquestes aportacions les múltiples recensions de Francesc Martorell a l'*Anuari*, així com el seu treball «Noves pintures murals», aparegut el 1936 al volum viii de l'*Anuari*, i la seva contribució a la miscel·lània en honor d'Antoni Rubió i Lluch, en el volum xxi d'*Estudis Universitaris Catalans*, titulada «Un nou document sobre Bernat Metge».

Francesc Martorell continuà prestant serveis valuosos a l'IEC durant el període republicà, i entre aquests cal destacar l'organització d'un estand a la VII Fira de Barcelona, el juny de 1934, per a divulgar entre el públic la tasca de l'Institut. S'hi exposaren fotografies de les excavacions fetes a Tossa de Mar, Tarragona i altres llocs, els estudis dels núvols de l'equip d'Eduard Fontserè, els mapes publicats pel Servei Cartogràfic i les publicacions de les seccions de l'IEC.

També aquell mes de juny de 1934 signà Martorell un manifest inspirat per Pompeu Fabra amb altres companys de l'Institut i del seu cercle d'influència «Desviacions en els conceptes de llengua i de pàtria». En el text es condemnaven dos errors: el dels que consideraven que la pàtria dels catalans es reduïa a les quatre províncies sense el País Valen-

cià, la Catalunya del Nord i les Illes Balears, i el dels que donaven a la pàtria una extensió excessiva, confonent occitanisme i catalanisme, de manera que, en el marc de la llengua occitana o provençal, es trobarien en peu d'igualtat valencià i català, llemosí i mallorquí, etc. La llengua d'oc i el català eren dues llengües diferents, remarcava el manifest.

També intervingué Martorell en les gestions per cobrar els diners pressupostats per la Generalitat amb destí a l'Institut quan començaren a endarrerir-se seriosament els pagaments l'any 1934.

Pel que fa al treball de recerca per a l'Institut, consta que la Secció Històrico-Arqueològica concedí a Francesc Martorell el 21 de desembre de 1932 la quantitat de cinc-centes pessetes per a fer recerca a diversos arxius amb vista a l'edició dels documents de la Catalunya Carolíngia. El 15 de març de 1933 se li concediren cinc-centes pessetes més, i treballà a Besalú i Vic. El 6 de desembre se li concedien dues-centes cinquanta pessetes més per a continuar treballant a Vic, Ripoll i Sant Joan de les Abadesses. Entre 1932 i 1935 Martorell va recollir i transcriure mil dos-cents documents de la Catalunya anterior a l'any mil. Quedaria encarregat de continuar la seva tasca mossèn Joan Tarré a partir de finals de 1935.

Davant la Generalitat republicana calia cercar un programa que justificqués la confiança en l'Institut per part del nou règim, tot i que el Govern autònom català s'havia fet càrrec del suport de la institució que li prestava la Diputació de Barcelona abans del 14 d'abril de 1931. La Secció Històrico-Arqueològica va considerar molt oportuna la proposta de Francesc Martorell d'emprendre l'edició del *Dietari* de la Generalitat antiga. Era una manera de celebrar la restauració de la Generalitat de Catalunya. Recordem que ja Martorell havia proposat a Prat de la Riba iniciar personalment aquesta empresa a càrrec de la Diputació. Successivament hi treballaren Josep Noguera i Casajoana i Ramon Aramon, primer, i Marina Mitjà, després. El 30 d'octubre de 1934 Martorell presentava a la Secció els tres primers plecs impresos del *Dietari* de la Generalitat, però no es va arribar a publicar ni el primer volum. L'Associació de Bibliòfils de Barcelona publicà l'any 1950 el volum corresponent al període de 1454 a 1472 del *Dietari* de la Generalitat en temps de Jaume Safont, editat per Marina Mitjà. L'Arxiu de la Corona d'Aragó en la seva col·lecció «CODOIN», números 46 i 49, publicà el 1977 el *Dietari* entre 1411 i 1458 i entre aquest any i 1512. El 1992 la Fundació Noguera edità la part de 1411 a 1484 a cura de J. M. Sans Travé. Caldria esperar a 1998 perquè la Generalitat encetés l'edició en deu volums d'aquesta documentació d'interès excepcional, i en confiés la coordinació a J. M. Sans i Travé, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

En la vida de l'IEC durant els quatre primers anys del període republicà Martorell va col·laborar en l'endegament d'empreses molt variades. Per exemple, el trobem el maig

de 1931, formant amb Eduard Fontserè una comissió mixta de la Secció Històrico-Arqueològica i de la Secció de Ciències per a estudiar les bases de constitució d'una oficina de geografia, denominada seminari de geografia dos mesos després. Aquest fou l'antecedent immediat de la creació de la Societat Catalana de Geografia com a filial de l'Institut el maig de 1935.

#### PROFESSOR DELS ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS

Amb la incorporació a la Universitat de Barcelona de les matèries que s'ensenyaven als Estudis Universitaris Catalans, i la conversió de bona part dels seus docents en professors de la Universitat per a les mateixes matèries, deixava de tenir sentit el manteniment separat d'aquelles ensenyances, que el 1906 s'havien hagut d'impartir fora del clos de la universitat oficial perquè l'Administració central espanyola havia rebutjat la proposta del Primer Congrés Universitari Català de 1903. Aleshores els Estudis Universitaris Catalans havien començat a l'Ateneu Barcelonès amb l'ensenyament del dret civil català a càrrec del catedràtic Trias i Giró, al qual succeï Antoni Borrell, amb el d'història de Catalunya a càrrec de Carreras i Candi, succeït per Lluís B. Nadal, i amb l'ensenyament de la literatura catalana a càrrec del catedràtic Antoni Rubió i Lluch. A la mort de Lluís B. Nadal el 1913, Ferran Valls i Taberner passà a ser el professor d'història de Catalunya, fins que, després d'incorporar-se definitivament el 1925 a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, del qual seria nomenat director quatre anys més tard, deixà les classes als Estudis Universitaris Catalans i el va succeir Francesc Martorell el curs 1926-1927 com a professor d'història de Catalunya.<sup>7</sup> Un anunci de *La Veu de Catalunya* informava el 12 de setembre de 1929 de l'obertura de matrícula als EUC a l'Ateneu Polytechnicum, al carrer Alt de Sant Pere, número 27, amb un curs de gramàtica catalana de Pompeu Fabra, un d'història de la literatura catalana de Jordi Rubió i un d'història de Catalunya de Francesc Martorell.

A la Universitat Autònoma de Barcelona el 1933 Ferran Soldevila entrà de professor agregat d'història de Catalunya i ja no tenia sentit mantenir la matèria als Estudis Universitaris Catalans.

El 2 de novembre de 1932 Bosch i Gimpera, que encara no era rector sinó únicament degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, comunicava oficialment que la junta de facultat

7. Josep M. MAS I SOLENCH, *Ferran Valls i Taberner, jurista, historiador i polític*, Barcelona, Proa, 2002, p. 208.

havia aprovat per unanimitat que en el seu recinte es fessin els cursos dels Estudis Universitaris Catalans, que aleshores eren el de literatura catalana de Rubió i Balaguer, el d'història de l'art català de Francesc Martorell i el de geografia de Catalunya de Pau Vila. Segons consta a l'anuari de la Universitat corresponent al curs 1934-1935, Puig i Cadafalch, que acabava de ser nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de Barcelona, féu deu lliçons sobre escultura romànica anterior al segle XII dins un cicle de lliure elecció denominat Estudis d'art, on Francesc Martorell va impartir un curs d'art medieval català, que resultava la integració del seu curs dels Estudis Universitaris Catalans dins la Universitat de Barcelona, sense perdre la seva identitat tradicional.

El dimecres 31 d'octubre de 1935, al vespre, Francesc Martorell havia fet la seva lliçó habitual d'història de l'art als Estudis Universitaris Catalans a la Universitat de Barcelona i dijous al matí, 1 de novembre, era trobat mort al seu llit. El certificat mèdic diagnòsticà angina de pit.

#### A L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA

Una faceta de l'activitat de Francesc Martorell que no podem oblidar és la de col·laborador destacat de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Quan va morir n'era vicepresident i feia anys que hi col·laborava. Així el trobem el 1931 a la comissió tècnica de la Protectora al costat d'Alexandre Galí, Artur Martorell i Salvador Maluquer.<sup>8</sup>

Quan la Protectora volgué endegar els estudis normals complementaris de les escoles oficials de mestres el gener de 1931, la convocatòria ofería les matèries següents: gramàtica catalana a càrrec de Pompeu Fabra, història de la literatura catalana a cura de Jordi Rubió i Balaguer, i història de Catalunya i història de l'art a càrrec de Francesc Martorell. Pel febrer del mateix any s'establí amb els Estudis Universitaris Catalans la corresponent col·laboració, que era facilitada en tractar-se dels mateixos professors.

També programà Martorell la represa l'any 1933 del concurs nacional d'història de Catalunya, que la Protectora havia iniciat el 1914. Ara no fou un concurs entre escolars sinó que es premiaren les escoles, i Martorell formà part del jurat al costat d'Alexandre Galí, Ramon d'Alòs-Moner, Antoni Rovira i Virgili, Ferran Soldevila, Pau Romeva, Agustí Duran i Sanpere, Enric Bagué, Jaume Vicens i Vives i Rosa Sensat.

8. Lluís DURAN, *Pàtria i escola: L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*, Catarroja, Afers, 1997, p. 92.

L'amic de Francesc Martorell, Ferran Valls i Taberner, el dia 2 de novembre de 1935, publicà a *La Veu de Catalunya*, que aleshores dirigia Ramon d'Abadal, un panegíric sentit.

Després de la Gran Guerra —escrivia Valls—, totes les nacions que foren bel·ligerants han elevat monuments i han tributat homenatges al soldat desconegut. D'en Martorell no podem dir que fos inconegut, però sí que fou un gran valor massa negligit i sovint pretèrit, amb ofensa per a la justícia i per al reconeixement degut. Amb quin deler, però, amb quina il·lusió indefallent, amb quin entusiasme incontrolable, amb quina abnegació i generositat, amb quin admirable esperit de sacrifici va anar ell sempre treballant i interessant-se amb tota l'ànima per les obres de cultura, pels estudis científics i per tot el que representava l'espiritualitat de la nostra terra. Noble i extraordinari exemple de patriotisme! Perquè ell renunciava al seu propi lluïment i al seu propi benefici per a vessar-se amb generositat irrefrenable i sense recompensa proporcional en les tasques múltiples i no sempre exemptes d'obstacles i de dificultats que en profit de l'interès col·lectiu realitzava. L'amor a la ciència i l'amor a Catalunya, fosos en ell amb un mateix i indestriable ideal, l'animaven incessantment, eren el seu impuls i el seu estímulo constant i li donaven aquella perseverança, aquell fervor i aquella fe que no s'apagaren mai mentre visqué.

Així superà les contrarietats que li tocà sofrir no poques vegades en l'esfera mateixa del seu treball, que, en les condicions que l'efectuava, podem bé qualificar d'heroic. En Martorell era també un home exemplar en tots els aspectes de la seva vida. Era la seva personalitat tota d'una peça; la seva conducta responia íntegrament a una completa unitat de criteri. Cristià ferventíssim i conseqüent, ple d'esperit de caritat i amarat d'un sentit franciscà de la vida; home de família exemplar; amic sincer i d'afecte veritable, no presentava contradicció de cap classe entre el seu viure íntim i la seva actuació social. No era home d'escarafalls i parenceries; ell feia la seva labor amb discreció i modestia, sense efectismes llampats, però amb tenacitat i amb amor sostingut. Enmig de tant soroll buit i de tanta simulació ostentosa, va treballar amb talent i amb preparació incomparables en diversitat d'aspectes de la nostra vida cultural, sovint anònimament, sempre obert a tota consulta i accessible i servicial per a tothom.

El molt que, des dels seus inicis, l'Institut d'Estudis Catalans deu a en Martorell, és considerable. Podríem dir que hi ha deixat enterrada gran part de la seva activitat i de la seva vida. En Prat de la Riba que amb el seu do de saber conèixer i apreciar la gent, havia descobert la vàlua enorme d'en Martorell, el va situar de bon antuvi a l'Institut i allí va quedar vinculat per sempre més.

Altres caires de la noble figura d'en Martorell mereixen ésser assenyalats i un d'ells, principalment, la seva actuació com a professor d'història de Catalunya en els Es-

tudis Universitaris Catalans, així també els seus coneixements d'arqueologia i les seves investigacions sobre la història de l'art català, dignes de conferir-li una sòlida autoritat en aquestes matèries. Avui, solament, molt a la lleugera, a causa de la rapidesa, poden ésser donades a conèixer al gran públic les modalitats característiques de l'home eminent que, allunyat de la fressa baladrera i exempt de vanitat, ha prestat serveis considerables voltat de silenci i sense gaudir d'una popularitat difusa i ressonant.

El seguici de l'enterrament va sortir de la casa de Martorell al carrer de la Princesa (aleshores Pau Iglesias), número 59, vers la parròquia barcelonina de Sant Cugat al barri de Ribera. A la comitiva desfilaren molts polítics, sobretot de la Lliga Regionalista i d'Acció Catalana, i molts intel·lectuals catalans.

El 3 de novembre *La Publicitat* publicava una altra necrològica sense signatura i deia:

Francesc Martorell era un dels millors representants de la generació d'erudits i investigadors que cal anomenar «l'escola de Rubió i Lluch». Format com els seus companys en la disciplina del mestre a la Càtedra d'Història de la Literatura Catalana, al vell Ateneu Barcelonès del Pla del Teatre, sota el guiatge de Rubió i Lluch, inicià la tasca d'investigador als registres de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i fou dels deixebles que amb ell col·laboraren en l'arreplega de documents per a la història de la cultura catalana medieval. Martorell s'especialitzà tot d'una en els estudis històrics i en els treballs arqueològics.

Membre de l'Institut d'Estudis Catalans, secretari de la seva Secció Històrico-Arqueològica, Martorell tingué l'alta ambició de dues tasques cabdals: el corpus dels documents de Catalunya anteriors a l'any 1000 i la història d'Alfons el Magnànim. L'atreia d'una manera singular aquell aspecte del primer període del Renaixement que pot centrar-se entorn del conqueridor de Nàpols. Els anys que passà a l'Escola de Roma, al costat de Josep Pijoan, afermaren l'entusiasme de Martorell per l'humanisme italià, que ja li bullia en els seus temps d'estudiant a la nostra Facultat de Filosofia i Lletres.

Francesc Martorell desapareix sense haver finit la seva obra, perquè un sentit de perfecció absoluta li impedia donar al públic un treball al qual ell esperava, amb noves recerques, de donar la darrera mà, i també, cal dir-ho, perquè la seva insuperable vocació d'home d'estudi, mantinguda amb exemplar austeritat, no li permeté d'aixoplugar-se a cap recés que li hauria garantit un treball tranquil i metòdic.

La tasca de Francesc Martorell com a professor d'història medieval i d'arqueologia serà recordada sempre amb agraïment per les joves promocions d'estudiosos que han tingut l'avantatge de gaudir-se'n. Ell també, d'ençà de l'adveniment de la República, al Consell de Cultura de la Generalitat (ponència d'arxius, biblioteques i museus) ha realitzat una obra d'organització, d'esperonament i d'estudi arreu de les comarques catalanes, que ja comença a llevar bon fruit.

És l'esforç anònim, la col·laboració assenyada del seu sentit crític, avivat fins a la hiperestèsia, la millor aportació de Francesc Martorell a la nostra renaixent cultura. Si moltes obres han sortit més perfectes que els seus autors no les havien concebut, si moltes coses que ens caldria deplorar no han estat dutes a terme, cal dir una vegada per totes, que a Francesc Martorell ho deurà. L'esperit generós de la seva ciència i de la seva experiència, no deixava mai insatisfet qui fos que li demanés consell i ajuda.

El seu amic Lluís Nicolau d'Olwer va deixar una semblança de Martorell al seu llibre *Caliu* (1973), plana 88:

Martorell, o el sentit de la perfecció. Home ple de bondat, les seves crítiques eren tanmateix acerades i —cosa singular— no sols tothom les perdonava, sinó que les recercava. És que no hi havia ni enveja, ni pedanteria, només una exigència de perfecció, l'exigència que tenia amb ell mateix. Cercant la perfecció, l'obra completa, en Martorell es morí, després d'anys i anys de treball gairebé inèdit. La seva bibliografia cabrà en poques ratlles, però els seus deixebles no oblidaran mai el mestre a qui deuen la més profitosa de totes les lliçons: la del seu exemple. Fou un d'aquells artífexs anònims de les nostres catedrals. Les generacions a venir no sabran mai allò que les creacions més reeixides de la nostra cultura —l'Institut d'Estudis Catalans, els museus de Barcelona— deuen a la tasca silenciosa i constant de Francesc Martorell i Trabal. Si el temps li va mancar per a finir la seva obra, és que el va despendre sense mesura a millorar l'obra dels altres. Inseparable d'aquell benedictí —afegia Nicolau d'Olwer—, era Ramon d'Alòs-Moner i de Dou, tipus perfecte del noble humanista del segle XVIII.

El darrer elogi del personatge que coneixem, el va formular Ramon Aramon al discurs d'agraïment en l'homenatge que se li tributà el 26 de març de 1980 amb la publicació del primer volum de la miscel·lània en el seu honor. Entre tots els mestres que havia tingut i que el pròleg del llibre esmentava, deia Aramon:

M'ha plagut que entre tots ells destaquessin el nom de Francesc Martorell que potser és el qui més va influir, amb el seu gran exemple moral, damunt la nostra generació dels Estudis Universitaris Catalans. D'ell vam aprendre, sense dubte, que el mestre es deu totalment als seus deixebles i no ha de plànyer el temps que pugui dedicar-los; d'ell vam aprendre a no ésser gelosos de les descobertes que poguéssim fer en les nostres recerques a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i de passar-les a aquells que sabíem que s'interessaven per un personatge o per un fet determinat; d'ell vam aprendre tantes i tantes lliçons d'honestedat científica.



El fet de dedicar unes frases únicament a Martorell i a cap altre dels professors que havia tingut fa pensar que Aramon el presentava com a model seu.

La mort sobtada de Francesc Martorell comportà que fos substituït per Puig i Cadafalch com a vocal a la ponència d'arxius, biblioteques i belles arts del Consell de Cultura de la Generalitat. Ferran Valls i Taberner, fins aleshores membre adjunt de l'IEC, passà a numerari al lloc de Martorell a la Secció Històrico-Arqueològica. Bosch i Gimpera pogué ingressar aleshores com a membre adjunt de l'Institut al lloc de Pijoan. Ramon d'Alòs substituï Francesc Martorell a la Secretaria de la Secció.

Francesc Martorell morí sense béns i deixà vídua i nou fills menors. Ferran Valls i Taberner aconseguí que l'Institut, en reconeixement als serveis prestats, demanés a la Generalitat una pensió per a la vídua. Aquesta pensió s'incorporà al pressupost de l'IEC per a 1935 i era de nou mil pessetes anuals, una xifra considerable si es té en compte que la gratificació per al cap del Servei d'Investigacions Arqueològiques havia estat de cinc mil, la mateixa quantitat que cobrava el cap del Servei de Conservació i de Catalogació de Monuments, que era l'arquitecte Jeroni Martorell i Terrats. El 1939 la pensió a la vídua de Francesc Martorell es deixà de pagar i Ferran Valls i Taberner, que en aquella època donava per mort l'Institut i prestava tot el suport en canvi al nou Instituto de Estudios Mediterráneos, maldà per aconseguir, sense èxit, que les noves autoritats posades pel franquisme tornessin a donar a Joaquina Puig i Sala, vídua de Francesc Martorell, el subsidi concedit el 1935. Joaquina Puig morí als vuitanta-cinc anys, el 9 d'octubre de 1975.

## Nous membres

### SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

#### Membres numeraris

#### *Miquel Vilardell i Tarrés*

---



**M**iquel Vilardell i Tarrés nasqué a Borredà (Berguedà), el 20 de juliol de 1946. És llicenciat (1969) i doctor (1979) en medicina per la Universitat de Barcelona. Des de l'any 1988, és cap del Servei de Medicina Interna de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron i catedràtic de Medicina de la Universitat Autònoma des de 1992. A més d'ocupar aquests càrrecs, desenvolupa activitats assistencials, docents i de recerca.

Quant a la vessant científica i acadèmica, cal destacar la seva dedicació pràctica, intensa i continuada en el camp de la medicina interna, on ha fet una carrera molt destacada que el converteix actualment en un dels metges internistes de més prestigi a Catalunya. Ha destacat en gairebé totes les àrees de la seva matèria, amb una dedicació especial a les malalties autoimmunitàries, a la patologia cardiovascular (malaltia tromboembòlica, arteriosclerosi) i a l'envelliment.

Pel que fa a la recerca, s'ocupa de la coordinació de la Unitat d'Investigació en Medicina Interna (Reumatologia i Geriatria) de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron. Cal assenyalar que actualment té més de dues-centes cinquanta publicacions en revistes nacionals i internacionals indexades en el Science Citation Index (SCI), i que ha dirigit més de cinquanta tesis doctorals.

La seva activitat acadèmica s'ha focalitzat en la participació en tasques d'organització i direcció, i compta amb una experiència considerable, havent estat vicedegà (1991-1997) i degà (1997-2001) de la Facultat de Medicina de la Universitat Autò-

noma de Barcelona i vicerector de Relacions amb les Institucions Sanitàries des de l'any 2001.

Participa continuadament en activitats de societats científiques de la seva especialitat, havent estat president de la Societat Catalana de Medicina Interna (1992-1998), de la Sociedad Española de Medicina Interna (2000-2003), de l'Associació Catalana d'Educació Mèdica des de 2004, *Honorary Fellow* de l'Acadèmia Americana de Medicina (2000), i de la Comissió Nacional de l'Especialitat de Medicina Interna (2002 fins a l'actualitat), formant part del Consejo Nacional de Especialidades Médicas.

Quant a la vessant professional, és membre del Consell Català d'Especialitats Mèdiques i assessor del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (1997); en els últims temps s'ha fet càrrec, com a president, de la comissió nomenada per la Conselleria de Sanitat, per informar sobre el control de la despesa sanitària, i ha elaborat un informe que s'ha vinculat amb el seu nom (Comissió i Informe Vilardell), i que ha tingut una repercussió mediàtica considerable.

En el seu currículum detallat hi consta una bona quantitat de premis professionals: el 1978 va guanyar el Pere Farreras Valentí, concedit per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears; el 1997 va rebre la Medalla Narcís Monturiol, premi de recerca del Govern de la Generalitat de Catalunya, i és membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, com a corresponent per premi el 1985 i numerari electe el 2005.

Un altre aspecte destacable de les seves activitats ha estat la participació en la direcció de revistes professionals d'alt nivell, bé en el consell editorial, bé com a editor, des de l'any 2000, com ara *Medicina Clínica*, la revista de medicina més prestigiosa publicada a Catalunya.

Altres aspectes que cal remarcar de la personalitat de Miquel Vilardell són l'esperit de servei al país i l'absoluta identificació amb els principis i objectius de l'Institut d'Estudis Catalans. Com a exemple de les seves activitats de servei a la comunitat cal mencionar la seva participació activa en la consolidació del model assistencial d'atenció socio-sanitària a la gent gran (Programa Vida als Anys) així com la creació de l'associació Ventijol d'ajuda a famílies amb drogoaddictes i alcohòlics, situada a Nou Barris i Sant Andreu, de la qual ocupa la presidència.

*Text llegit pel senyor Màrius Foz i Sala en el Ple del dia 3 d'abril de 2006*

Membres numeraris

*Albert Gras i Martí*

---



**A** lbert Gras i Martí, nascut el 1951, és ca-

tedràtic de Física Aplicada de la Universitat d'Alacant des de l'any 1986. Es va llicenciar en físiques l'any 1974 per la Universitat de València i va obtenir el grau de doctor a la Universitat Complutense de Madrid el 1977.

El professor Gras ha excel·lit en el camp de la recerca científica i ha mostrat en tot moment un compromís ferm amb els Països Catalans i amb la llengua catalana. Una cosa i una altra el converteixen en un digne candidat a membre de l'Institut.

La trajectòria com a investigador de Gras i Martí té la singularitat d'haver abastat successivament dos camps ben diferents entre si: el de l'estat sòlid, per una banda, i el de la didàctica de la física i la química, per l'altra. *Grosso modo*, el primer camp fou conreat, amb resultats ben notables, en el període 1977-1988, mentre que el segon centra els seus esforços d'investigador des d'aqueix mateix any fins a l'actualitat.

En el domini de la física de l'estat sòlid, el seu treball de recerca s'ha plasmat en la publicació de cent quinze treballs, la majoria en revistes científiques internacionals d'alt nivell. En aquest nombre de treballs cal afegir diverses publicacions en forma de capítols de llibre o de publicacions internes. En consonància amb aquesta productivitat, Gras i Martí ha figurat com a investigador responsable de nou projectes d'investigació finançats, ha dirigit sis tesis doctorals, i ha estat conferenciant convidat en un congrés internacional.

Alhora, el nostre candidat ha exercit d'àrbitre en nombroses revistes d'investigació, una com a professor visitant en una universitat nord-americana (Tennessee), i dues estades més a sengles universitats, una de britànica i una altra de danesa. En aquestes es-

tades llargues, cal afegir-ne d'altres de pocs mesos de duració a diverses universitats del Regne Unit, Alemanya, Suècia, l'Argentina i Dinamarca.

Quant al domini de la didàctica de la física i la química, cal esmentar la publicació de trenta-dos articles d'abast hispanoamericà, dos articles més de circulació interna, i les publicacions que figuren en dotze llibres a banda. Alhora ha figurat com a investigador en dos projectes d'investigació finançats, ha dirigit una tesi doctoral (a més de les sis esmentades en el camp de la física de l'estat sòlid), ha estat conferenciant convidat en dos congressos internacionals, membre d'un comitè internacional i signant d'un contracte d'assistència amb la Universitat Oberta de Catalunya.

A més de tota aquesta tasca investigadora, Gras i Martí no ha defugit en absolut el seu compromís amb el Govern de la Universitat. En aquest moment, i des de 1993, és director del Departament de Física Aplicada de la Universitat d'Alacant, en la qual fou vicedegà de la Facultat de Ciències durant dos anys. Alhora, des de la seua universitat, ha organitzat i participat en cursos i universitats d'estiu, tot com en congressos de la seua especialitat que han tingut lloc en la Universitat d'Alacant. Des de fa uns deu anys, però, el professor Gras ha destacat com a dinamitzador d'una intensa activitat difusora i organitzadora en el camp de la didàctica de la física i la química, i ha sabut compaginar el tractament col·lectiu dels problemes propis de la matèria amb la preocupació pel país i la llengua. Així, des de 1995, és president de la meritòria Associació per a l'Ensenyament de la Física i de la Química Curie (AEFiQ-Curie), que va fundar ell mateix, i que enguany ha realitzat les IX Jornades de Didàctica de la Física i de la Química, on alguns membres de la nostra Secció van ser convidats com a ponents. En la mateixa direcció, el nostre professor és president de l'Associació Universitària Joan Fuster (AUJF) de la Universitat d'Alacant.

No fa gaire, arran d'una visita de l'equip directiu de la Societat Catalana de Física a València, va oferir tota la col·laboració personal i de la xarxa cultural que promou a un projecte per a aprofundir en la presència d'aquesta societat i de la seua revista, *Revista de Física*, en les contrades del País Valencià. En concret, va oferir de començar els tràmits perquè els membres de la societat Curie tingueren una incorporació fàcil a la Societat Catalana de Física. L'ofertament està pendent de rebre la resposta que permetria fer-lo efectiu.

En la *Revista de Física* ha publicat alguns dels seus articles sobre la didàctica de la Física i en altres revistes del ram ha publicat en català quan les característiques de la revista ho permetien.

Per tot això, els signants de la presentació a la Secció de Ciències i Tecnologia d'aquest candidat, tot com la mateixa Secció, que hi va votar favorablement, com encara altres membres de l'Institut, que han mostrat el seu acord per escrit, han valorat molt posi-

tivament el currículum d'Albert Gras i Martí, tot entenent que el professor Gras té mèrits més que suficients per a ser candidat a membre de l'Institut. En conseqüència, presente formalment la seua candidatura davant del Ple, mitjançant aquest escrit.

*Text presentat pel senyor Ramon Lapiedra i Civera en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

Membre corresponent

***Joan Genescà i Llongueras***

---



**J**oan Genescà i Llongueras va néixer a Terrassa el 1949. Va cursar estudis d'enginyeria química a l'Institut Químic de Sarrià i es va titular el 1976. Va fer el doctorat al mateix Institut, sota la direcció del professor Lluís Victori, amb la tesi doctoral sobre el mecanisme i cinètica anòdica del pal·ladi en el medi aquós. Durant els estudis de doctorat va col·laborar en el departament de Cristal·lografia i Mineralogia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), des de 1977 fins a 1980.

El 1980 va fer camí cap a Mèxic, com a professor visitant a la Facultat de Química de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic (UNAM), on va posar en funcionament el Laboratori d'Electroquímica.

El 1982 es casà amb Josefina de Gyves, professora de química, i fixà la seva residència a Mèxic, on va entrar a formar part del Departament d'Enginyeria Metal·lúrgica de la UNAM, on, juntament amb Javier Ávila, que acabava d'arribar d'Oxford, va fundar el Laboratori de Corrosió.

Fruit de l'experiència acumulada en aquest laboratori ha estat la sèrie de tres llibres publicats pel Fondo de Cultura Económica a Mèxic, amb el títol *Más allá del herrumbre*; el primer de la sèrie ja està en la tercera edició amb més de quaranta mil exemplars, i és un referent a Mèxic per als estudiants de batxillerat i d'universitat.

L'any 1985, va dissenyar la diplomatura en enginyeria de corrosió i protecció a la UNAM, que ha permès la formació d'una bona quantitat de professionals que actualment treballen a Petroleos Mexicanos, a la Comisión Federal de Electricidad i a altres indústries.

El professor Genescà és actualment un dels investigadors més coneguts a Mèxic en el camp de la corrosió. Té nombrosos treballs de recerca publicats en revistes internacionals i ha dirigit més de cent tesines de llicenciatura, dinou de màsters i onze de doctorat.

Joan Genescà ha ocupat càrrecs academicoadministratius a la UNAM, com de cap del Departament d'Enginyeria Metal·lúrgica i de la Divisió de Ciències Bàsiques.

Té dues patents a Mèxic, una per la millora de l'eficiència electroquímica d'ànodes de magnesi i una altra sobre nous ànodes d'alumini.

Una revisió dels seus treballs ha estat publicada a *Contributions to Science*, revista de les seccions de Ciències i Tecnologia i de Ciències Biològiques.

Des de l'any passat, col·labora com a avaluador de convocatòries de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca de la Generalitat de Catalunya.

Genescà, només arribar a Mèxic, entrà en contacte amb la comunitat catalana d'aquest país, on trobà que encara era ben viva i activa culturalment la generació exiliada a causa de la Guerra Civil espanyola. Col·laborà en tasques culturals, com l'Orfeo, i d'ajuts socials, malgrat les obligacions docents i de recerca a la UNAM.

El 1982 començà una llarga col·laboració amb la UAB, sobretot amb el professor Josep Lluís Briansó, i juntament amb la seva muller va fer el doctorat a la UAB. També va mantenir relacions amb investigadors de la Universitat de Barcelona i de l'actual Ramon Llull com Francesc Piniella, Josep M. Costa i Lluís Victori. És animador d'un seminari entre antics alumnes de la Facultat de Química de la UNAM que han estudiat a Catalunya.

És membre de la Societat Catalana de Química des de 1977 i d'altres societats com ara l'Electrochemical Society.

El Dr. Joan Genescà va ser distingit, l'any passat a Mèxic, amb el premi Universidad Nacional per la seva tasca de docència en ciències exactes.

En la fira del llibre de Guadalajara, l'any 2004, va ser inclòs com un dels autors catalans residents a Mèxic.

No cal dir que Joan Genescà sap què és i què representa l'Institut d'Estudis Catalans i, sens dubte, en el cas que fos nomenat membre corresponent, la Secció de Ciències i Tecnologia i l'Institut tindrien a les terres mexicanes un científic que ens representaria amb dignitat i competència.

*Text llegit pel senyor Josep Obiols i Salvat en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## Membres corresponents

*Cosme Aguiló Adrover*

**C**osme Aguiló, llicenciat en filologia ca-

talana, és un destacat especialista en toponímia, dialectologia i etimologia, particularment de temes baleàrics.

Nascut a Santanyí (Mallorca) el 1950, de ben jove va mostrar una particular inclinació per l'estudi dels monuments talaiòtics, ostensible en diversos articles sobre cartes arqueològiques comarcals (Santanyí, Campos) i objectes prehistòrics representats amb els corresponents dibuixos i planimetria. D'aquí va passar a la cartografia per a traçar els mapes toponímics de Cabrera, sa Dragonera i els illots de les Pitiüses. Pel seu afany escriptor no s'ha cenyit a una labor col·lectora dels noms de lloc d'aquells espais així com dels de la costa de Felanitx, Campos, ses Salines, Lluçmajor i de molts altres de les Balears i les Pitiüses (i fins de l'illa de Tabarca), sinó que s'ha endinsat en els arcs dels seus orígens, sumant al treball de camp talent i erudició. I és així com topònims revessos a la interpretació com és ara es *Torrent de Pareis*, *sa Punta de sa Curria*, *es Vedrà*, *Santa Cirga*, *sa Barrala*, *l'Imperial* o *es Gomeles* cobren amb la seva ploma nova llum etimològica. A voltes, les seves recerques remunten a l'edat mitjana, com quan localitza antigues alqueries medievals (per exemple la de Ramon Llull), però altres vegades les seves troballes van més lluny, com quan relaciona es *Camp Cucurutx*, d'arrels precatalanes, amb un CAMPO CRUCIS o *es Clot* (o *Clos*) de *Serinyana* amb una colònia agrícola romana ([VILLA] SERENIANA). Un dels seus llibres, *Toponímia i etimologia*, on esbrina amb detall un bell esplet d'ètims toponímics, el revela com un mestre d'aquestes dues disciplines.

Com a bon toponimista ha recorregut pam a pam tot el territori balear perquè sap que una bona part dels noms de lloc són descriptius i una característica del relleu pot donar la



clau de la seva etimologia o, si més no, de la seva motivació. Igualment ha tingut en compte la documentació, que és com una baula que ajuda a enllaçar el nom actual amb l'originari.

El qui fa aquesta toponímica aprofita l'ocasió, com feia Coromines, per observar el parlar del mariner, del muntanyenc o del camperol que fan d'informadors i per prendre nota dels mots i expressions que, captats en la seva espontaneïtat, posseeixen un valor afegit. Aguiló s'enamora d'aquest tresor lingüístic de les Balears i d'aquesta manera sabem quins són els noms illencs per a designar els penitents, la pinya closa, el garbellet, els bolets, els pèsols, els tipus de núvols, les classes de figues, etc. Justament, seguint aquesta línia, hem de destacar una obra magna que, en col·laboració amb l'ornitòleg Antoni Mestre, està a punt de concloure, *l'Atlas ornitoniúmic de les Balears* que, després de llargues i laborioses enquestes a sis-centes vint persones de totes les poblacions de l'arxipèlag, recull els noms de les espècies d'ocells conegudes.

Qui fa dialectologia, a més, s'interessa per la literatura popular. Cal afegir en el seu haver bibliogràfic el recull de cançons populars relatives a Cabrera, de rondalles inèdites (*En Joan Mans-foradades, Es porquer des Camp d'en Torrella*), de romanços i de glosses de rima coixa.

Amador del patrimoni toponímic, ha estat i és un ferm defensor dels noms genuïns i contrari al seu embastardiment. Més d'un cop ha intervingut en la palestra mediàtica per justificar la banda d'un nom tradicional.

Tot i no estar vinculat a l'ensenyament universitari, ha impartit curssets i seminaris a la Universitat de les Illes Balears i ha intervingut en comunicacions, ponències, conferències i taules rodones en diversitat de congressos. La seva producció investigadora és ben substancial: sis llibres, tres opuscles, tres mapes toponímics, cent set articles científics i cent trenta-tres de divulgació. La tesi que està a punt de concloure constituirà una replega i interpretació de milers de topònims, antics i moderns, dels termes de Santanyí i ses Salines.

La seva lleialtat a l'Institut d'Estudis Catalans és indiscutible. Ja va acompanyar la Secció Filològica en la seva visita a Eivissa, com a expert coneixedor dels seus parlars, ha participat recentment amb una conferència en la I Jornada de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit, celebrada en aquesta seu, i ha estat un dels presentadors dels dos primers volums de *l'Atlas lingüístic del domini català* a Palma i a Campos. El seu saber i la seva experiència mereixen que el Ple de l'Institut referendi l'acord massiu de la Secció Filològica d'acollir-lo entre els seus membres. La seva col·laboració serà sens dubte valuosa tant pel que fa al coneixement dels parlars vius baleàrics com a les tasques de recerca i normalització toponímiques.

*Text llegit pel senyor Joan Veny i Clar en el Ple del dia 3 d'abril de 2006*

## Rafael Caria

---



**E**n sessió extraordinària d'electors de

18 de novembre, la Secció Filològica acordà presentar davant d'aquest Ple la candidatura de Rafael Caria (l'Alguer, 1941) com a membre corresponent de l'IEC. I en fer-ho ens basem en les consideracions següents:

— Ni la Secció Filològica ni l'IEC no compten entre els seus membres amb cap estudiós ni escriptor de l'Alguer.

— Rafael Caria compleix totes tres condicions.

— Rafael Caria no és un professor ni un investigador universitari, però ha fet contribucions decisives al coneixement de la lexicografia i la toponímia alguereses, així com al coneixement de la realitat social de l'Alguer. La seva ha estat una recerca tant de camp com arxivística i els seus estudis han contribuït a servir bona part del lèxic alguerès en determinades àrees del vocabulari.

Entre les obres dedicades a la lexicografia cal destacar: «Els noms de les herbes del camp de l'Alguer», RdA, 1 i 2 (1990-1991); «La vegetació espontània al camp de l'Alguer», EliLC, 26 (1993); «El lèxic dels mariners algueresos: entre catalanitat i mediterraneïtat», RdA, 6 i 7 (1995-1996), i *Le piante spontanee ad Alghero*, Sàsser, Editrice Democratica Sarda, 2001. Entre les obres dedicades a la toponímia destaquen: *Toponomastica algherese*, Sàsser, 1993. I, a cavall de totes dues disciplines: *Il mondo del Càlic: Studi di Toponomastica e Lessicografia algherese*, Sàsser, 1990.

— Entre les obres dedicades a l'estudi dels aspectes històrics i socials de la realitat algueresa, mencionem: *L'Alguer: Llengua i societat*, Sàsser, 1987, i «L'alguerès des d'una perspectiva històrica», publicat en dos números de la *Revista de Llengua i Dret*.

— Com a escriptor, Caria ha conreat eminentment una poesia fortament arrelada en la realitat local de l'Alguer, per la temàtica, la recreació de l'ambient geogràfic i cultural, la metàfora, el sentiment mediterrani i alhora una poesia que transcendeix l'àmbit local i ateny unes preocupacions universals, apropa la llengua i l'ànima de l'Alguer al conjunt de terres de llengua i cultura catalanes i encara més enllà, per tal com posa la veu de l'Alguer en el context polifònic de les literatures europees. Entre les seves obres desta-

quem: *Só tornat a Sant Julià. Poemes*, l'Alguer, Edicions La Celere, 1986; *Els Asfòdels i altres versos*, Sàsser 1992; *Pètals*, Sàsser, Editrice Democratica Sarda, 1998, amb una nova edició amb traducció castellana, també de 1998. D'alguns dels poemes dels dos primers llibres existeix una versió lírica de Matilde Salvador.

— En darrer lloc, però no menys important, Rafael Caria ha estat i és una persona compromesa en la lluita política i cultural en favor de la continuïtat i la cohesió de la llengua i la cultura catalanes. Les seves iniciatives tant en un camp com en l'altre han estat importants. Per atènyer-nos a allò que aquí més interessa, ha estat el director i l'ànima de la *Revista l'Alguer*, una publicació molt digna, de nivell universitari, l'abast de la qual ha depassat els estudis d'àmbit local i que en aquests darrers ha assolit un nivell científic homologable a qualsevol altra publicació de caràcter universitari i d'una altra cultura. És tan cert que Caria n'ha estat l'ànima que quan, per raons personals, n'ha deixat la direcció també sembla que s'hagi extingit la revista. Però no solament l'altra cultura l'ha atret: també ha col·laborat en iniciatives adreçades a la preparació de mestres de català quan l'ensenyament d'aquesta llengua no tenia un suport legal, i encara en altres iniciatives adreçades a la difusió de publicacions per a infants algueresos. Com en totes les experiències d'aquesta mena, no cal dir que no totes les empreses han estat reeixides o completades, però la brega mai no ha minvat i el coratge mai no ha defallit.

Rafael Caria sempre ha estat un alguerès partidari d'un ús unificat del català arreu del territori, un escriptor i una persona absolutament fidel a les directrius de l'IEC i un referent cultural de la catalanitat a l'Alguer i més ençà. El 1999 li fou lliurada la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Per totes aquestes raons, la Secció Filològica proposa la seva candidatura com a membre corresponent de l'IEC i demana el vostre vot favorable.

*Text llegit pel senyor Joan A. Argenter i Giralt en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## Michel Contini

---



**M**ichel Contini és catedràtic emèrit de la Universitat Stendhal de Grenoble. Va néixer a Càller (Sardenya, 1937), va realitzar els estudis universitaris a la universitat de Grenoble i es va doctorar amb la tesi *Études de géographie phonétique instrumentale du sarde*, dirigida per G. Straka (Estrasburg). Els seus camps de recerca són la fonètica experimental i la dialectologia. Pel que fa al primer, ha estat director del laboratori de fonètica de Grenoble (1974-1976; 1986-1988) i dirigeix el projecte europeu *Atlas multimédia prosodique de l'espace roman*. Pel que fa al segon àmbit d'investigació, ha estat director del Centre de Dialectologie de Grenoble (1988-2002) i ho és de l'*Atlas Linguistique Roman*, una obra ambiciosa, de la qual han aparegut dos volums i que estudia la variació diatòpica de tot l'espai romànic, de Lisboa a Chisinau, distribuït en 1.036 poblacions; també participa en un altre projecte internacional, l'*Atlas Linguarum Europae*, i codirigeix la revista *Géolinguistique*.

La seva activitat investigadora es manifesta en una ben nodrida bibliografia centrada en la fonètica, l'entonació, la dialectologia i la geolingüística relatives als parlars sards, al català de l'Alguer i al lèxic de les llengües romàniques, amb incidències sobre el grec modern i l'aragonès. Romanista de projecció internacional, ha pronunciat conferències per Europa i Amèrica (Torí, Lecce, Florència, Lisboa, Uppsala, Amsterdam, Gant, Berlín, Brasil, etc.) i és membre del comitè de redacció de revistes com *Quaderni di Semantica* (Florència/Bolonya), *Cahiers d'Études Romanes* (Tolosa), *Estudios de Fonética Experimental* (Barcelona), *Cadernos de Lingua* (A Coruña), i membre del comitè científic de l'Atlante Toponomastico del Piamonte Montano (Torí), del Centro di Studi Filologici e Linguistici Siciliani (Palerm), de l'*Atlas Culturel des Alpes Occidentales* (París), del projecte *Sa limba sarda oe e crasa* (Nuoro), de la Comissió Regional per la Llengua Sarda (Càller), etc. Ha sovintejat les relacions amb Barcelona i l'Institut, car forma part de la comissió de seguiment de l'*Atlas lingüístic del domini català* i, a més, ha participat en la I Jornada organitzada per l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit.

Atès que el català alguerès ha rebut, especialment des del segle XVI, una forta influència dels dialectes sards, és aconsellable que la Secció Filològica compti amb un bon

conceixedor de la realitat lingüística sarda; també pel que fa a la presència de catalanismes en l'àmbit insular. En aquest sentit, és indubtable que serà un privilegi comptar amb la col·laboració de Michel Contini, un dels grans dialectòlegs de la Romània i el més gran especialista de la llengua sarda.

*Text llegit pel senyor Joan Veny i Clar en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## ***Jordi Joaquim Costa i Costa***

---



**N**ascut l'any 1939 a Perpinyà, de pares empordanesos (el Port de la Selva), Jordi Joaquim Costa i Costa va ser primer professor de secundari de castellà i de català durant disset anys abans d'accedir a l'ensenyament superior. Durant aquells anys es va comprometre per fer avançar les classes de català que llavors s'estaven enllentint en el marc francès de l'educació. Per això, de disset anys, dotze varen ser compartits entre la docència en castellà i en català.

L'any 1982 va ingressar a la Universitat de Perpinyà en la qual participà igualment en la creació i la constitució del Departament d'Estudis Catalans. Durant tots aquells anys va adquirir una sòlida experiència en camps variats, en assignatures tradicionals (traducció oral espontània, estudi de llengua econòmica, utilització de mètodes estadístics en lingüística i literatura). Unes activitats i unes pràctiques universitàries que va ajudar a fundar i que encara se segueixen fent a l'Institut Franco-Català Transfronterer, nova denominació del Departament d'Estudis Catalans.

Això li va permetre fer de tutor d'estudiants tant en nombroses tesines com en doctorats d'entre els més destacats en l'àmbit lingüístic d'aquests anys (Tirach, Escudero, Peytaví), alhora que va intervenir en la formació de mestres i professors de secundari.

L'any 1990 va obtenir la plaça de professor titular (*maître de conférences*) abans d'ascendir a la Càtedra un any i mig després (octubre de 1991), la primera Càtedra de

Català creada a l'estat francès per la Secció 73 (Secció de Llengües Regionals) del Consell Nacional d'Universitats.

Va ocupar càrrecs superiors en el sistema universitari francès: responsable de formació doctoral (1991-1998), president d'oposicions per a professors de llengua catalana (1996-2000).

Jubilat el 2000, passà a ser catedràtic honorari de la Universitat de Perpinyà.

En el camp de la investigació, Jordi Joaquim Costa es va doctorar l'any 1981 amb un estudi dialectològic sobre els confins catalanooccitans (609 pobles estudiats) fet a partir de la documentació de l'enquesta *Sacaze* (1887). D'aquest treball va sorgir un primer atlas lingüístic (1986), obra de precisió i de minúcia, que apuntava una doble perspectiva sincrònica i diacrònica. Més endavant va desenvolupar noves orientacions de recerca i, en particular, l'onomàstica. Va escorcollar i analitzar els censos de població dels segles XIX i XX de la Catalunya del Nord, cosa que li va permetre integrar-se al programa PatRom. D'aquesta nova línia d'investigació va produir els dos repertoris-àtles patronímics dels Pirineus Orientals (*RAPPO1* del segle XIX, 1994, i *RAPPO2*, dels segles XIX-XX, 2000). Això va facilitar l'expedició del gènere en el domini nord-català enllaçant justament antroponímia, demografia i història. Una de les millors il·lustracions va ser l'èxit del XXè Col·loqui de la Societat d'Onomàstica el 1997 a Perpinyà, que va poder ensenyar l'interès despertat pel tema en aquelles terres del nord català.

D'altra banda, Jordi Joaquim Costa va escriure contribucions valuoses en dominis de predilecció, com ara el domini marítim des del caire literari o onomàstic, tant al Rosselló com a l'Empordà.

Uns dominis d'investigació que continua conreant entre Sant Esteve del Monestir i el Port de la Selva.

És un satisfacció realment original avui per l'alumne de presentar el mestre, de veure els papers un xic invertits en la mesura que així puc dir-li públicament aquí l'honor que va ser de treballar amb ell, al costat seu, d'aprendre'n el rigor i el qüestionament científic constants, al mateix temps que es mereix el reconeixement personal per la disponibilitat i l'amabilitat que em va atorgar. Vàrem treballar de bracets més que de corcolls, vam ser més col·laboradors que altra cosa.

*Text llegit pel senyor Joan Peytaví i Deixona en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## Joan F. López Casanovas

---



**J**oan Francesc López Casanovas és llicenciat en filologia romànica (especialitat filologia catalana) per la Universitat de Barcelona i professor numerari de l'Institut d'Ensenyament Secundari Josep M. Quadrado de Ciutadella, on va néixer el 1952.

A més de la seva activitat de docent, cal destacar la d'investigador de la nostra llengua i literatura, d'activista cultural i de creador literari.

Com a investigador és autor de nombrosos treballs sobre la cultura catalana a Menorca entre els quals destaquen: *Els menorquins i la llengua catalana. Una perspectiva històrica* (volum VIII de les *Actes del Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*), *Aproximació al Cançoner Popular de Menorca*, *El parlar de Menorca*, *Els estudis de toponímia menorquina: estat de la qüestió*, una comunicació presentada arran de la visita de la Secció a Menorca (octubre de 1993), etc. Va participar en les enquestes de l'*Atlas lingüístic del domini català* realitzades a Maó, Ciutadella i es Migjorn Gran (va ser-ne el presentador del primer volum a Maó) i ha estat el responsable de les exploracions menorquines del *Léxico de los marineros peninsulares*.

La seva participació en òrgans difusors de la cultura catalana a Menorca és extraordinària: ha estat conseller del Consell Insular de Menorca (1979-1983) en què es va formar la primera delegació de normalització lingüística de les Illes Balears i, en l'etapa autonòmica, hi va exercir la delegació de Cultura, Educació i Esports (1983-1989). Com a diputat al Parlament de les Illes Balears ha estat ponent de la Llei de normalització lingüística d'aquest arxipèlag (1986).

En el camp de la creació literària ha publicat diversos llibres de poemes (*Galops i glops*, 1980; *De sol a sol*, 1999), ha traduït i editat obres de teatre, ha fet crítica literària, publicada en diverses revistes (*Serra d'Or*, *El Mirall*, *El Temps*, *Lluc*, etc.), ha prologat molts llibres i ha participat en jurats de premis literaris i taules rodones.

A través de la premsa, la ràdio i conferències ha difós amb convicció i entusiasme els valors de la nostra cultura a Menorca.

La Secció Filològica considera que Menorca, mancada de representació en el seu

si, tindria en Joan F. López Casasnovas, pels mèrits exposats i per la seva lleialtat a la nostra institució, un magnífic membre corresponent que prestaria una col·laboració molt valuosa a les tasques de la Secció.

*Text llegit pel senyor Joan Veny i Clar en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## *Josep Quer i Villanueva*



**J**osep Quer i Villanueva (català nascut a Caracas el 1965) és llicenciat en filologia clàssica per la Universitat de Barcelona, és *magister* en teoria gramatical per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i doctor en lingüística per la Universitat d'Utrecht el 1998. Actualment és professor de recerca de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA) i està vinculat al Departament de Lingüística General de la Universitat de Barcelona. Ha estat investigador postdoctoral a la UAB (1998-2000) i professor titular del Departament de Lingüística Romànica de la Universitat d'Amsterdam (2000-2001). La seva investigació s'ha desenvolupat en l'àmbit de la sintaxi i la semàntica formals. A més del llibre *Mood at the interface* (1998), ha publicat articles en diverses revistes internacionals com *Language* o *Probus* i és autor d'un dels capítols de la *Gramàtica del català contemporani* dirigida per Joan Solà (2002). També ha participat en nombrosos congressos internacionals.

En col·laboració amb la Federació de Persones Sordes de Catalunya, Quer dirigeix el grup de recerca Gramàtica i Interpretació de la Llengua de Signes Catalana. És autor, juntament amb Eva Maria Rondoni de la *Gramàtica bàsica de la llengua de signes catalana*, publicada a Barcelona el 2005.

Sobre la llengua de signes catalana no hi ha gaires estudis fets. La veritat és que ni els lingüistes ni la societat no han sabut donar la importància que correspon a la llengua que utilitza la comunitat de persones sordes de Catalunya. I aquesta llengua mereix ser descrita i estudiada. En primer lloc, perquè és una llengua, perquè és fruit de la fa-



cultat humana del llenguatge, com ho són les llengües orals, les llengües que fan servir els sons per manifestar-se. I, en segon lloc, la llengua de signes catalana mereix ser tinguda en compte perquè és una llengua catalana. De fet, podem dir que Catalunya compta amb dues llengües pròpies: una d'oral, la llengua catalana, i una de minoritària, que és una llengua gestual, de signes.

Per veure fins a quin punt la llengua de signes catalana divergeix de les altres llengües de signes de l'estat espanyol, es pot consultar l'obra de Steve Parkhurst and Dianne Parkhurst (2001) publicada a Madrid amb el títol *Un estudio lingüístico. Variación de las lenguas de signos usadas en España*. Els autors d'aquest treball arriben a la conclusió que la varietat de la llengua de signes emprada a Catalunya és la més diferenciada de les que s'usen a la resta de l'Estat i que pot ser considerada una llengua diferent. I basen la seva afirmació en diverses raons:

— Una d'aquestes raons és que el grau d'intelligibilitat mútua entre usuaris (o signants) de la llengua de signes catalana i els usuaris (o signants) de diverses variants de la llengua de signes espanyola és el més baix de tots. A la Federació de Persones Sordes de Catalunya expliquen l'anècdota que quan els signants catalans van participar en el primer concurs estatal de teatre en llengua de signes no van ser entesos.

— Una altra raó és que el percentatge de diferenciació del lèxic de la llengua de signes catalana respecte a altres variants usades a Espanya és el més alt (més d'un 50 %).

— Hi ha encara un factor sociolingüístic important: la comunitat sorda de Catalunya identifica la seva llengua de signes com a llengua de signes catalana (i la considera diferent de les varietats espanyoles).

Per tot això, els estudis acadèmics iniciats per Josep Quer tenen una importància especial pel fet que fins ara no s'havia fet recerca en lingüística formal centrada en la llengua de signes catalana. Els treballs de Josep Quer i el seu equip han fet possible que la comunitat sorda catalana compti amb una gramàtica de la seva llengua.

Des de la Secció Filològica, estem convençuts que l'elecció de Josep Quer com a membre corresponent de la nostra Secció farà visible la sensibilitat i l'interès acadèmic de l'Institut d'Estudis Catalans per la llengua de signes catalana.

*Text llegit pel la senyora Gemma Rigau i Oliver en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## Artur Quintana i Font

---



Va néixer a Barcelona el 1936. Va estudiar romanística i germanística a les universitats de Barcelona i de Colònia. Doctor en filosofia i lletres, sota el mestratge de Francesc de B. Moll (i gràcies a la tesi *El parlar de la Codonyera. Resultats d'unes enquestes*, Premi Nicolau d'Olwer 1973, editada per l'IEC), el 1987. Va ser lector de català i castellà a Cardiff i a Friburg de Brisgòvia i ha treballat molts anys de bibliotecari a la Biblioteca de Palatinat a Espira i de professor encarregat del curs de llengua i literatura catalanes a la Universitat de Heidelberg. És membre del Consello d'a Fabla Aragonesa. Al marge de l'elenc de publicacions que hom pot consultar al volum 27 dels *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes (ELLC)*, al *Repertori de catalanòfils*, en destacarem *La nostra llengua: gramàtica de la llengua catalana*, eina pedagògica per al català de la Franja, els treballs de literatura popular *Bllat colrat!* i *Lo Molinar*; així com els seus estudis sobre parlars del Matarranya, la Ribagorça i el Carxe; ha publicat una llarga llista d'articles sobre l'aragonès, l'alemany i l'occità, i força traduccions de l'alemany i una de l'occità. Establert finalment, després de la seua jubilació, a la Codonyera, actualment és president de la Institució Cultural de la Franja, entitat que agrupa les associacions autòctones més actives en la defensa del català i amb més implantació social: Centre d'Estudis Ribagorçans, Consells Locals de la Franja de la Llitera, Institut d'Estudis del Baix Cinca i Associació Cultural del Matarranya.

Personalitat respectada tant a Catalunya i Aragó, pot ser un bon informant de la situació de la Franja (especialment del sud d'aqueix territori) i del Carxe, una zona que fins ara no ha gaudit de gaire presència ni atenció per part dels medis acadèmics. La seua presència a la Secció Filològica com a membre corresponent podia esdevenir, a més, el reconeixement a una persona que gairebé es pot dir que ha consagrat la seua vida a la defensa del català en les terres d'administració aragonesa.

*Text llegit pel senyor Ramon Sistac i Vicén en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## Lídia Rabassa Areny

---



**L**ídia Rabassa Areny és *maîtresse de conférences* a la Universitat de Toulouse-le-Mirail. Nascuda a Andorra la Vella (1 de març de 1965), va realitzar els estudis de batxillerat a Montpeller i els universitaris a la Universitat de Toulouse-le-Mirail, on es va doctorar amb una tesi sobre *Fonètica, fonologia i morfologia nominal del català andorrà: el sistema i les seves variacions*, que fou valorada amb la nota màxima. Deixeble de Jacques Allières, Xavier Ravier i Jean-Louis Fossat, il·lustres investigadors de l'escola de dialectologia de Tolosa, acualment imparteix classes de fonètica, fonologia i sintaxi del francès així com de lingüística i dialectologia romàniques a la universitat esmentada, després d'haver-ne estat becària i *attaché temporaire d'enseignement et de recherche*. La seva activitat investigadora s'ha centrat en els parlars catalans d'Andorra, dels quals, en diversos treballs, ha tractat el lèxic, la morfologia, la variació diatòpica, diacrònica i generacional així com la toponímia. Ha realitzat nombroses enquestes dialectals i sociolingüístiques (amb més de cinc-centes hores de gravació) en territori andorrà de cara a la formació d'una fonoteca de les llengües meridionals i ha col·laborat en enquestes complementàries de l'*Atlas lingüístic del domini català*, un projecte de l'Institut d'Estudis Catalans. No és aquesta l'única col·laboració de Lídia Rabassa amb la nostra institució: arran de la visita de la Secció Filològica a Andorra (juny de 1995), va presentar una interessant comunicació sobre la situació del català en aquell Principat.

La Secció Filològica, atenta a tots els parlars del territori, ha de comptar ineludiblement amb un representant d'Andorra, on el català és l'única llengua oficial, per tal d'obtenir informació de primera mà sobre els seus parlars i de conèixer-ne els problemes. Lídia Rabassa, que ja ha col·laborat eficaçment amb la nostra institució, per la seva preparació científica, pel coneixement directe que té de la realitat lingüística i sociolingüística andorrana, per les seves qualitats humanes, és sens dubte la persona idònia per a esdevenir membre corresponent per Andorra del nostre Institut.

*Text llegit pel senyor Joan Veny i Clar en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## Enric Ribes i Marí

---



La Secció Filològica proposa al Ple, com a membre corresponent per a la zona d'Eivissa i Formentera, el candidat Enric Ribes i Marí —amb el qual, contràriament al que podrien fer pensar els nostres cognoms, no tinc cap relació de parentiu.

Enric Ribes va néixer l'any 1955 a Eivissa, on exerceix de professor numerari de llengua i literatura catalanes d'un institut de batxillerat. Al mateix temps, és professor consultor d'història de la llengua catalana a la Universitat Oberta de Catalunya i professor associat de gramàtica catalana i de sociolingüística de la Universitat de les Illes Balears, a l'extensió d'Eivissa i Formentera.

Després de llicenciar-se en filologia catalana, va obtenir el diploma d'estudis avançats a la Universitat de València (2005), en la qual està a punt de culminar el seu doctorat.

La seva activitat com a professor de català s'inicia el 1975, amb les classes de llengua per a adults que impartia juntament amb Marià Villangómez a l'Institut d'Estudis Eivissencs. Des d'aleshores ençà, Enric Ribes ha fet cursos de diferents nivells i modalitats: a formació professional, en el reciclatge d'ensenyants, cursos per a funcionaris a l'Escola d'Administració o cursos per mitjà de la premsa.

És autor, per exemple, d'un curs de llengua publicat consecutivament tres vegades al *Diario de Ibiza* de 1978 a 1980 i de suplementos educatius apareguts entre 1990 i 1994 al mateix *Diario de Ibiza* i a *La Prensa* —els dos diaris locals d'aquell temps.

Les seves publicacions s'han centrat sobretot en l'estudi del lèxic i de la toponímia. El seu primer llibre, de 1986, es titula *Sabíeu que...? Paraules d'Eivissa i Formentera*, i consisteix en un recull de comentaris sobre mots específics de les illes Pitiüses.

El seu treball més extens i documentat sobre el lèxic és, però, *l'Aportació pitiüsa al Diccionari català-valencià-balear*, publicada l'any 1991, en la qual es recullen alguns milers de mots, variants formals o accepcions que no havien estat enregistrades a les Pitiüses pel diccionari Alcover-Moll.

Molt més continuada i extensa ha estat encara la seva dedicació a la toponímia, que es reflecteix de moment en els cinc llibres següents:

—*Noms de lloc* (1992), que recull trenta-cinc articles apareguts prèviament al *Diario de Ibiza*.

—*La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja* (1993).

—*La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany* (1995).

—*Llengua i terra unides* (2004).

—*La supervivència de la toponímia precatalana d'Eivissa i Formentera i l'Onomasticon Cataloniae* (2005).

Un sisè llibre —*La toponímia costanera del municipi d'Eivissa*— continua la seva metòdica recerca dels noms de lloc del litoral eivissenc. D'altra banda, Enric Ribes ha participat en altres investigacions toponímiques, com la que va dur a terme un equip interdisciplinari de la Universitat de les Illes Balears dirigit per Joan Miralles, que va recollir el 1993 la toponímia de Formentera sobre la base cartogràfica del mapa 1:5.000 del Govern balear.

La seva activitat filològica es completa amb una llarga sèrie d'articles a la revista *Eivissa*, de l'Institut d'Estudis Eivissencs; a l'almanac *El Pitiús*, de la mateixa institució; al *Butlletí de la Societat d'Onomàstica* o a *Llengua & Literatura*, publicació de la nostra filial Societat Catalana de Llengua i Literatura. Així mateix, ha publicat diverses ponències i estudis monogràfics en altres actes de trobades acadèmiques i obres col·lectives.

Enric Ribes ha estat sempre una persona especialment activa i ha intervingut en moltes iniciatives culturals rellevants, entre les quals val la pena destacar el disseny i la posada en marxa de l'*Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*, de la qual fou inicialment el secretari de redacció —i de fet el director executiu—, i en la qual s'ha ocupat també de gairebé tots els articles relatius a la toponímia.

D'altra banda, ha participat en moltes altres empreses periodístiques, radiofòniques o editorials relacionades amb la cultura catalana.

Així mateix, és autor d'una sèrie de llibres de narrativa, entre els quals sobresurten les novel·les *Solcar un mar de foc* (1990) i *Pecat de titelles* (1997).

Finalment, cal esmentar la seva activitat política, sempre en formacions de signe progressista i catalanista, que l'ha portat a ocupar en diverses ocasions càrrecs administratius i de representació parlamentària.

Al llarg de la seva trajectòria, Enric Ribes i Marí ha sostingut sempre posicions lingüístiques plenament identificades amb els criteris de l'Institut d'Estudis Catalans i ha promogut el coneixement i el prestigi de la nostra institució.

Per totes aquestes raons que hem intentat compendiar, la Secció Filològica el considera la persona més indicada per a esdevenir membre corresponent a Eivissa i Formentera i demana el suport d'aquest Ple a la seva proposta.

*Text llegit pel senyor Isidor Marí i Mayans al Ple del dia 3 d'abril de 2006*

## *Alan Yates*

---



**A**lan Yates (Sheffield, 1944) estudià a Oxford, on fou deixeble, entre d'altres, de Batista i Roca, i d'ençà de 1968 és professor del Departament d'Estudis Hispànics de la Universitat de Sheffield, on ha exercit la recerca i la docència en l'àmbit de la llengua i la literatura catalanes. La seva activitat ha contribuït a la consolidació d'aquesta universitat com un dels centres de referència en els estudis catalans. Més recentment ha introduït els estudis de traducció com a opció del programa de llicenciatura.

L'activitat professional d'Alan Yates abraça la literatura i la llengua catalanes. Pel que fa a la literatura, l'enfocament de Yates ha partit sempre de la consideració del fet literari com a producte cultural que cal entendre dins el seu context històric i social. S'ha centrat en l'estudi de la novel·la catalana dels segles XIX i XX, ultra nombrosos estudis (articles, comunicacions, edicions), ha publicat *Una generació sense novel·la?* (1975) i *Narcís Oller: tradició i talent individual* (1998), i també un estudi sobre l'obra i la vida d'Alexandre de Riquer, en col·laboració amb Eliseu Trenc Ballester: *Alexandre de Riquer (1856-1920). The British Connection in Catalan Modernisme* (1988).

En el camp de la llengua catalana, cal remarcar el volum *Teach Yourself Catalan* (1975) —una guia encara vigent per a introduir-se en la llengua catalana des de l'anglès—, *Catalan Handbook*, l'adaptació anglesa del curs multimèdia *Digui, digui...*, en col·laboració amb Antoni Ibarz (1992), i finalment la important obra *Catalan: a Comprehensive Grammar*, en col·laboració amb Max W. Wheeler i Nicolau Dols (1999).

D'ençà de 1980 ha estat editor general de la col·lecció «Occasional Publications» de l'Anglo-Catalan Society, de la qual ha estat membre actiu. El 1990 li fou atorgada la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Després d'haver assolit les categories de *senior lecturer* (1980) i *reader* (1986), fou nomenat «Illes Balears» *professor of Catalan* (1990).

El 1999 va jubilar-se anticipadament i esdevingué *emeritus professor* i *honorary senior research fellow*, posició des de la qual continua la seva tasca de direcció de projectes i tesis doctorals i de recerca en l'àmbit de la literatura catalana moderna, la traducció literària i la llengua catalana.

A Alan Yates, li fou concedit el Premi Catalònia de l'IEC (2003).

Si bé és cert que potser una certa percepció acadèmica associa Alan Yates a un perfil literari, d'una banda, la seva contribució als estudis de llengua catalana i als instruments per a la seva divulgació entre estrangers no és gens menyspreable i, d'altra banda, la seva elecció continuaria la tradició representada per un membre tan significat com fou el plorat Arthur Terry.

En consideració d'aquests mèrits, proposem el professor Alan Yates com a candidat a membre corresponent de l'IEC per la Secció Filològica.

*Text llegit pel senyor Joan A. Argenter i Giralt en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

Membres numeraris

*Gabriel Amengual Coll*

---



**G**abriel Amengual Coll, catedràtic de Filosofia a la Universitat de les Illes Balears, és el principal referent de la filosofia a les Illes i una de les figures de més relleu en aquesta disciplina a les terres de llengua catalana. Va néixer a Santa Eugènia (Mallorca) el 1943. Va fer estudis a Palma, a Barcelona, a Roma i a Münster, on adquirí una gran familiaritat amb la cultura filosòfica germànica. És doctor en teologia per la Universitat de Münster, amb una tesi sobre la reducció antropològica de la teologia en Ludwig Feuerbach (1976), i doctor en filosofia per la Universitat de Barcelona, amb una tesi sobre la transició de l'idealisme al materialisme (1978). Ensenya filosofia a la Universitat de les Illes Balears des del 1977 (dos anys abans de la creació formal d'aquesta), en va ser professor titular des del 1984 i n'és catedràtic des del 1998. Hi ha exercit la docència de filosofia del llenguatge, d'antropologia filosòfica, d'ètica i sobretot d'història de la filosofia, especialment de la moderna i contemporània, i particularment de l'alemanya.

Després de ser el principal impulsor del Departament de Filosofia, va ser, entre el 1982 i el 1987, vicedegà de la Facultat de Filosofia i Lletres i, des del 1987 fins al 1998, director de l'Escola Universitària de Treball Social de la Universitat de les Illes Balears.

És autor d'una extensa producció filosòfica, que comprèn, entre llibres, articles i col·laboracions en obres col·lectives, uns cent cinquanta títols (sense comptar les revisions ni les traduccions menors) en diverses llengües (la majoria en català, altres en castellà o en alemany i alguns en italià), principalment sobre filosofia alemanya (Kant, Hegel, Feuerbach, Marx, Nietzsche, Heidegger, l'escola de Frankfurt, etc.), però també sobre antropologia filosòfica, filosofia pràctica, hermenèutica i filosofia de la religió. En



particular, ha esdevingut una autoritat internacional pel que fa al coneixement de l'*esquerra hegeliana*. Penso que el que dóna unitat al conjunt de la seva obra és el fet d'oferir una diagnosi lúcida i documentada de l'evolució de la cultura occidental en els dos darrers segles.

Voldria, si més no, enumerar uns quants dels seus llibres, de títol prou explícit pel que fa a la temàtica: *Crítica de la religión y antropología en Ludwig Feuerbach. La reducción antropológica de la teología como paso del idealismo al materialismo*, una obra de referència obligada per a l'estudi d'aquest moment clau de la història de la filosofia europea (1980); *Presència elusiva. Sobre el nihilisme i la religió* (1995; trad. cast., 1996); *Modernidad y crisis del sujeto* (1998); *La moral como derecho*, un estudi sobre la *Filosofía del dret* de Hegel (2001); *La religió en temps de nihilisme* (2004).

També ha editat obres col·lectives sobre Hegel, sobre Nietzsche i sobre Wittgenstein, entre altres autors i temes, i ha escrit articles per a prestigioses enciclopèdies europees en llengua alemanya, com ara l'*Europäische Enzyklopädie zu Philosophie und Wissenschaften* o l'*Europäische Enzyklopädie zu Philosophie*, editades totes dues a Hamburg.

Escau igualment recordar les seves traduccions al català (amb excel·lents introduccions) d'obres clàssiques de la filosofia a la col·lecció «Textos Filosòfics»: *Manifestos antropològics*, de Feuerbach (1984) i *La raó en la història*, de Hegel (1998).

És membre actiu de diverses societats científiques internacionals, entre les quals cal esmentar les dues principals societats d'estudis hegelians (on ha tingut, a més, càrrecs directius), la Internationale Hegel-Gesellschaft i la Internationale Gesellschaft für dialektische Philosophie - Societas hegeliana; i també la Feuerbach-Gesellschaft (de la qual és membre fundador).

El seu prestigi intel·lectual l'ha portat a fer conferències en una vintena llarga d'universitats d'Europa i d'Amèrica, a participar destacadament en molts congressos internacionals de filosofia, i a ser membre del consell científic de diverses revistes filosòfiques del país i de fora. El curs passat va ser nomenat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) membre del Comitè d'Avaluació Externa dels Estudis de Filosofia.

Tornant al començament, deia que Gabriel Amengual és el principal referent actual de la filosofia a les Illes: va ser fundador i primer director (del 1981 al 1999) de la revista filosòfica *Taula. Quaderns de pensament*, i també fundador i primer president (del 1991 al 2001) de l'Associació Filosòfica de les Illes Balears.

El que he dit fins ara sobre la llengua de la major part de les seves publicacions, sobre la seva tasca en la direcció de la revista *Taula* i en la presidència de l'Associació Filosòfica de les Illes Balears i sobre les seves traduccions filosòfiques, així com la seva par-

ticipació en moltes activitats culturals de signe inequívocament català, tant a les Illes com a la resta de l'àrea lingüística, acrediten a bastament el seu compromís ferm i constant amb la cultura catalana.

D'altra banda, vull fer constar que Gabriel Amengual és una persona amable i complidora, ben disposada a col·laborar, si és elegit, en les tasques de l'Institut.

Per tot això, penso que Gabriel Amengual Coll és un excel·lent candidat a membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans. Com que, a més, és mallorquí, si aquesta proposta arriba a bon port com esperem, això permetrà a l'àrea de filosofia recuperar un representant de fora del Principat, després de la mort prematura del malaguanyat Josep Lluís Blasco.

*Text llegit pel senyor Pere Lluís Font en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## *Josep M. Bricall i Masip*



**E**ls mèrits del doctor Josep M. Bricall són, a més de considerables, de diversa natura. Com a economista, com a universitari i com a polític, la seva aportació al progrés del país ha estat molt valuosa.

Tot i haver triat inicialment els estudis de dret, el seu interès per l'economia el portà a integrar-se a la primera promoció de la recent inaugurada facultat a la Universitat de Barcelona, de manera que la seva vocació es va decantar pel conreu d'aquesta disciplina. Tanmateix, en acabar la seva llicenciatura s'incorporà a la Càtedra d'Economia Política i Hisenda Pública, aleshores ocupada pel professor Sureda. Crític amb l'orientació teòrica adoptada a les facultats d'economia, es dedicà a l'estudi de les finances de la Generalitat republicana; la culminació dels seus esforços, la seva tesi doctoral, esdevingué ben coneguda i divulgada. Més procliu al pensament europeu, i molt especialment al de l'escola de Cambridge, que no pas als plantejaments nord-americans, que eliminen de les seves consideracions variables històriques i sociològiques, tota la seva trajectòria aportà

una visió nova i heterodoxa respecte a la doctrina oficial que calia respectar per a optar a una càtedra de Teoria Econòmica. Són nombrosos els articles i les publicacions on es palesen les seves qualitats intel·lectuals i l'abast de la seva cultura, no només econòmica. Aquesta singularitat li creà obstacles per a la seva carrera universitària diguem-ne *oficial*, que culminà finalment amb la càtedra on s'havia iniciat, la d'Economia Política i Hisenda Pública a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona.

El gran prestigi com a investigador i docent i la seva demostrada vocació universitària feren que accedís al càrrec de rector de la Universitat de Barcelona. Durant dos mandats consecutius dedicà els seus esforços a transformar-ne l'estructura per fer-la més adaptada a les noves circumstàncies socials. El prestigi de la Universitat de Barcelona s'incrementà no només internament sinó també més enllà de les fronteres. Mostres de la seva bona feina són el càrrec que, finalitzats els seus mandats, li fou ofert per la Conferència de Rectors Europeus, la seva Presidència, i l'informe que li demanà la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), sobre les mesures que calia prendre per a modernitzar les seves institucions, ben divulgat per la premsa i lògicament conegut com a Informe Bricall.

La seva investigació sobre les finances de la Generalitat féu que visités força vegades el president Tarradellas a la seva residència de Saint Martin le Beau. Entre tots dos es creà un clima de gran respecte i confiança que explica que, només tornar a Barcelona per a reincorporar-se al seu càrrec, el president li encarregués tasques diverses, sempre de transcendència, dintre del seu govern. Aquest procés culminà amb la designació de Bricall com a conseller de Governació, càrrec que li féu tenir un paper destacat en el procés de promulgació de l'Estatut de Catalunya i en l'organització de les primeres eleccions a la restablerta Generalitat.

Els mèrits del Dr. Josep M. Bricall són, al meu entendre, indiscutibles, i en aquesta presentació breu, per força, pretenc donar-ne un extracte.

*Text llegit pel senyor Antoni Serra i Ramoneda en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## Maria Dolors Garcia Ramon

---



**M**aria Dolors Garcia Ramon obtingué el títol de llicenciada en geografia i història a la Universitat de Barcelona el juny de 1966. Quatre anys després acabà un màster en geografia a la Universitat de Califòrnia, a Berkeley, i l'any 1975 es doctorà en geografia a la Universitat de Barcelona.

Com a professora, des del curs acadèmic 1969-1970 ha contribuït decisivament a la formació i posterior desplegament del grup de geògrafs de la Universitat Autònoma de Barcelona. En efecte, des del primer moment col·laborà amb el professor Enric Lluch en la tasca esmentada. A ell li hauria correspost efectuar aquesta presentació, que malauradament no pot fer ara. Jo sóc testimoni, però, de tot el decenni posterior a la llicenciatura de Maria Dolors Garcia Ramon, durant el qual vaig poder seguir amb continuïtat i d'una manera propera els seus treballs (el darrer any de carrera universitària; la tesi de llicenciatura el 1969, els viatges d'ampliació d'estudis i de recerca a Estats Units i alguns sectors del Carib, la tesi de doctorat el 1975). Durant quinze anys passà successivament a la Universitat Autònoma de Barcelona pels diversos graus de professorat (ajudanta, ad-junta, agregada) fins al nomenament, l'any 1984, de catedràtica.

Com a professora i també, no cal dir-ho, com a investigadora, s'ha interessat especialment per aspectes ben diversos de geografia humana i també pel que en podríem dir teoria de la geografia. Durant uns quants anys, ella seguí, sempre amb un interès especial en la renovació de mètodes o conceptes, camps d'estudi aleshores força comuns: geografia agrària, anàlisis poblacionals i geografia social, per posar alguns exemples. Més endavant, s'inclinà obertament cap a temes, mètodes i objectius que eren ben nous i originals. Així succeí en el cas de la geografia del gènere, amb exposicions orals i treballs de recerca ben innovadors i en els quals ha esdevingut, en el nostre país, capdavantera. Aquest és un fet que voldria subratllar com a ben característic de la persona que tinc l'honor de presentar.

Amb el que acabem de dir, fàcilment comprendrem que la recerca geogràfica ha estat una tasca a la qual la professora Garcia Ramon ha dedicat moltes hores i molts esforços. És lògic que les seves publicacions siguin ben nombroses: una desena de llibres i

obres monogràfiques, una trentena de capítols de llibres i una vuitantena d'articles (uns cinquanta en revistes espanyoles i uns trenta en revistes estrangeres). Desitjaria recalcar aquest últim fet, característic també de l'actitud de la nostra autora. En efecte, ella ha mantingut sempre nombrosos contactes amb grups de recerca i persones de l'estranger, col·laborant i cultivant anàlisis i estudis que presentaven i presenten un viu interès en les recerques geogràfiques actuals. És una actitud ben positiva, no gaire corrent entre els nostres col·legues, que sens dubte ha sabut transmetre als seus deixebles, juntament amb una certa exigència en la tria dels temes i problemes tractats, i també en la manera d'efectuar la recerca i d'expressar-la i comunicar-la.

Aquest interès per la recerca geogràfica i per la seva millora s'ha expressat i s'expressa en nombrosos i diversos aspectes: direcció de tesis doctorals; direcció, coordinació o col·laboració amb un gran nombre de projectes de recerca; relació amb organismes científics, com abans ja hem assenyalat [espanyols, com l'Asociación de Geógrafos Españoles (AGE), o d'altres països o fins i tot internacionals, com la Unió Geogràfica Internacional (UGI), en la qual fou secretària de la comissió Gender and Geography, 1988-1996]; relacions amb nombroses i prestigioses publicacions periòdiques, espanyoles i estrangeres de geografia tot destacant el fet d'haver estat durant quinze anys (1981-1996) directora de *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Cal tenir en compte així mateix que ha estat professora o investigadora visitant en diverses universitats estrangeres (Estats Units, Gran Bretanya i Israel).

Quant a l'estudi del seu propi país, la professora Garcia Ramon ha manifestat el seu interès en nombrosos treballs de recerca, començant per la seva tesi doctoral, presentada l'any 1975, com ja s'ha dit. Culmina en aquesta direcció, precisament ara que ocupa el càrrec de presidenta de la Societat Catalana de Geografia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, des de l'any 2000. La seva experiència i el seu esforç han motivat una notable renovació d'aquesta Societat. Ha assistit amb regularitat a les reunions de la nostra Secció, fet que ha permès als membres tenir un bon coneixement de les activitats de l'esmentada Societat. Ens sembla que també hem tingut, tots els membres de la Secció, a través de les intervencions i informes que la professora Garcia Ramon ha efectuat, una mostra clara i directa de l'excel·lent compliment de les seves obligacions envers la Societat i la Secció. Esperem que aviat li sigui possible continuar aquesta actitud i aquestes activitats a l'Institut d'Estudis Catalans, com a membre numerària de la nostra institució.

*Text presentat per Joan Vilà-Valentí en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## Josep M. Panareda Clopés

---



**J**osep M. Panareda Clopés va néixer a Santa Maria de Palautordera el 1945 d'una família d'arrels pageses al raiguer del Montseny, on encara ara viu. Es va llicenciar en geografia i història, no precoçment, el 1973 per la Universitat de Barcelona, i es va doctorar el 1978 amb la tesi *Estructura i dinàmica del paisatge del Montseny*, la seva muntanya totèmica, tema al qual estava predestinat.

Va passar de professor ajudant, el 1973, a titular, el 1982, i a catedràtic de Geografia Física, el 1992, i vaig tenir l'honor de participar en la comissió que li va concedir la plaça. Actualment és cap del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona.

Pel que fa a la seva tasca de recerca, s'ha centrat en la geografia de bases, la ciència de la terra, una terra que coneix molt bé perquè l'ha viscuda i caminada. L'àmbit espacial en què l'ha dut a terme va des de les muntanyes senyeres (el Montseny, Montserrat, el Mont-negre, Núria, el Garraf) fins al litoral dels deltes del Llobregat i de l'Ebre i la franja de Tordera al Foix, inclòs el llac de Banyoles. L'objecte de la seva recerca ha estat la dinàmica del paisatge i de la vegetació *versus* l'antropització. S'ha dedicat a la cartografia corològica, dels usos del sòl, i a la geobotànica, mostrant-se agosarat ja que es tracta d'un camp difícil. Ha mostrat un interès especial en els parcs naturals de Montserrat i del Montseny. Ha col·laborat amb Oriol de Bolòs i amb Josep Nuet.

Quant a les obres publicades, compta amb els següents títols: *Geografia física dels Països Catalans* (Ketres, 1979), editor amb Josep Nuet, naturalista, excel·lent dibuixant i fotògraf, una obra gairebé mítica on participaren Oriol Riba, Oriol de Bolòs, Joaquim Gosálbez i d'altres; *El patrimoni natural d'Andorra* (Ketres, 1979) amb Ramon Folch; *Atles de Catalunya i Andorra* (1986), amb Josep Nuet; *La vegetació de Catalunya* (1991), amb Josep Nuet; *La flora de Montserrat* (tres volums, 1991-1993), amb Josep Nuet; la vegetació a *Geografia general dels Països Catalans II* (1992, p. 33-124); *L'estudi de la vegetació als Països Catalans* (1994), amb Oriol de Bolòs i Josep Nuet, i *Cartografia corològica*, com a col·laboració en un llarg projecte subvencionat per la Diputació de Barcelona.

Cal també destacar la seva obra divulgativa, que sovint menystenim, i que inclou els títols: *Resum de geografia física de Catalunya* (1996); *Resum de geografia humana de Catalunya* (1997); *Itineraris naturalístics... Els boscos de la Garriga* (2004), recentment aparegut. També ha destinat alguns dels seus escrits a textos per a l'ensenyament com: *Manual de geografia física* (Publicacions de la Universitat de València, 1994 i 1998), en col·laboració amb A. Pérez Cueva i V. M. Rosselló; *Diccionari de cartografia* (1994), amb Rabella i Busqué; *Cartografía y representación fitogeogràfica*, 2000; *Diccionari de geografia física*, TERMCAT, 2003.

En el marc de la seva tasca docent, ha dirigit, entre el 1988 i el 2003, vuit tesis doctorals.

Ens interessa ara i aquí remarcar que de les noranta-tres publicacions produïdes des de 1976, cinquanta-nou són en català; traieu-ne la proporció.

*Text presentat per Vicenç M. Rosselló i Verger en el Ple del dia 18 d'octubre de 2005*

---

## *M. Àngels Pascual de Sans*



**M.** Àngels Pascual és llicenciada en ciències per la Universitat de Barcelona i doctora en economia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (1982). Actualment és professora del Departament de Geografia de la UAB i catedràtica de Geografia Humana (Demografia). La seva docència s'ha centrat en temes de mobilitat i migracions, metodologia general i metodologia qualitativa. Professora també dels programes de doctorat (en geografia i demografia) del mateix Departament i del programa de postgrau del Centre d'Estudis Demogràfics (Barcelona). És directora del Grup de Recerca sobre Migracions (GRM) a la UAB.

Inicià la seva activitat com investigadora en sociologia al Centre d'Estudis CEDEC de Barcelona. L'any 1972 s'incorporà a la docència universitària. Ha fet estades d'estudi

i recerca a la Universitat de París, la Sorbona, a França; a la Universitat Johns Hopkins, a Baltimore, EUA, i a la Universitat de Florència, a Itàlia.

Els seus temes principals de recerca han estat les qüestions urbanes i, posteriorment, la sociologia de la població. En aquest darrer camp, l'activitat s'ha centrat en l'estudi de la mobilitat i l'assentament, les migracions de retorn, la mobilitat de professionals i de treballadors d'alta qualificació, la relació entre migracions i mercat laboral a Europa i l'aplicació de l'anàlisi qualitativa a l'estudi de les trajectòries migratòries i els assentaments. Això ha donat lloc, al llarg dels anys, a una sèrie de publicacions, que s'iniciaren el 1970 amb l'obra *El retorn dels emigrants*, editada per l'editorial Nova Terra, en versió catalana i castellana. El seu major centre d'interès científic és ara l'estudi de les trajectòries migratòries [vegeu per exemple l'article «Sense of place and migration histories. *Idiotopy and idiotope*», *Area* (Oxford), 36, 4 (2004), p. 348-357].

Ha estat membre del Comitè Científic del II Congreso Español de Migraciones (Madrid, 2000) i del III Congreso Español de Migraciones (Granada, 2002), presidenta (junt amb Anna Cabré) del V Congreso de la Población Española (Bellaterra, Barcelona, 1995), presidenta del IV Congreso Español de Migraciones (Girona, 2004) i membre del Consell Científic del Congrés Mundial de Moviments Humans i Immigració (Barcelona, 2004). Ha estat també membre, en qualitat d'experta, de la Comissió d'Estudi sobre la Política d'Immigració del Parlament de Catalunya (2000-2003). Ha rebut la Medalla de la UAB (1991) i la Medalla Narcís Monturiol 2004 al mèrit científic i tecnològic atorgada per la Generalitat de Catalunya (2005). Fou cofundadora de l'Associació Catalana de Sociologia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Pertany a la Societat Catalana de Geografia, l'Associació Catalana de Sociologia, la International Union for the Scientific Study of Population, l'European Research Forum on Migration and Ethnic Relations i l'European Association for Population Studies.

Ha treballat en nombrosos projectes de recerca, alguns de caràcter internacional i alguns dirigits per ella mateixa. Els projectes que està dirigint actualment versen sobre la migració i l'assentament de població en petites ciutats i àrees rurals, l'origen i l'evolució de xarxes migratòries i les trajectòries migratòries de la població estrangera a Catalunya.

*Text llegit pel senyor Salvador Giner de San Julián en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*



## Membres emèrits

Són membres emèrits les persones que, havent estat membres numeraris, per raó d'edat són exonerables de les obligacions institucionals, d'acord amb el Reglament de règim interior. Els membres emèrits són els numeraris que han complert setanta anys d'edat, que durant el curs 2005-2006 ha estat el següent:

### SECCIÓ FILOLÒGICA

#### *Francesc Vallverdú Canes*

---



É s llicenciat en dret. Ha dut i du quatre activitats fonamentals: la de membre de l'equip de direcció d'una important editorial barcelonina, de la qual actualment és editor d'obres de referència; la d'escriptor; la de traductor, i la de sociolingüista. I ha excel·lit en totes quatre.

Com a escriptor, és considerat un dels capdavanters del realisme social en poesia. Com a traductor ha traslladat obres de Moravia, Pavese, Calvino, Boccaccio, etc., de l'italià al català, i l'any 1988 va guanyar el Premi Boccaccio per la traducció d'*El Decameró*. En una i altra dedicació ha demostrat tenir un domini i un sentit de la llengua catalana insòlits.

Com a sociolingüista, és un dels estudiosos que més aviat introdueix la metodologia d'aquesta ciència aplicada al nostre idioma i estén, discuteix i matisa les teories més avançades exposades per investigadors d'arreu del món, tot marcant la transcendental diferència entre ajustar-les a llengües que no pateixen especials conflictes i fer-ho amb sistemes subordinats i fins i tot prohibits i perseguits en moments diversos de llur història.

Així, ja l'any 1968 publica una obra que encara avui és útil en un context ben distint: *L'escritor català i el problema de la llengua*. Dos anys després, el 1970, apareix un altre treball seu, clàssic de la sociolingüística catalana, l'obra *Dues llengües: dues funcions?*, on planteja amb gran realisme i lucidesa la qüestió monolingüisme/bilingüisme i la de la delimitació precisa del concepte *diglòssia* en els Països Catalans.

De la seva consciència clara que qualsevol fenomen lingüístic s'ha de relacionar amb el marc social en què viu —molt més quan es tracta d'analitzar llengües amb poc poder que viuen sotmeses a llengües d'estat—, n'és un brillant exemple el seu llibre *El fet lingüístic com a fet social*, de 1973. Del seu especial coneixement i interès per les aportacions de totes les tendències en el terreny d'aquesta especialitat, n'és una bona mostra una altra producció: *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*, publicada l'any 1980. El mateix any 1980 publica l'assaig *La normalització lingüística a Catalunya*, on presenta una visió particular, allunyada dels maximalismes tant com dels minimalismes, del procés de recuperació nacional de la llengua catalana.

Sobre la controvèrsia entorn de les perspectives del català, ultra moltes intervencions en conferències i taules rodones, i articles a revistes especialitzades o mitjans de divulgació, ha publicat el llibre *L'ús del català: un futur controvertit* (1990). Va ésser un dels assessors lingüístics de l'enciclopèdia *Gran Larousse català* (11 v., 1990-1997).

Ha estat el director de l'*Enciclopèdia de la llengua catalana*, apareguda el novembre de 2001, que és una història general social i interna de l'idioma. És un dels membres fundadors del Grup Català de Sociolingüística, del qual ha estat president. Dirigeix i forma part del consell de redacció de la revista *Treballs de Sociolingüística*. És cap dels serveis lingüístics de la Corporació de Ràdio i Televisió de Catalunya i membre del Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya.

## Necrologies

### Membres numeraris

#### *Pere de Palol i Salellas*

---

(25.01.1923 - 4.12.2005)



**E**l passat dia 4 de desembre morí a Barcelona Pere de Palol i Salellas, arqueòleg dedicat a l'antiguitat tardana, a l'època paleocristiana i visigoda. Va néixer a Girona el 1923, fill del poeta, erudit i polític Miquel de Palol. Es diria que la vocació intel·lectual és hereditària en aquest llinatge atès que el fill de Pere de Palol, Miquel, és un escriptor famós i guardonat. Pere de Palol entrà en el món de l'arqueologia guiat per Francesc Riuró. Estudià a la Universitat de Barcelona, on va ser deixeble de Lluís Pericot i, sobretot, de Martín Almagro, amb el qual col·laborà en les excavacions d'Empúries. Es doctorà brillantment a la Universitat de Madrid i va ser director en funcions del Museu Arqueològic de Girona, fins que, el 1956, guanyà la Càtedra d'Arqueologia i Prehistòria a la Universitat de Valladolid, on va treballar fins al 1970. La seva acció va ser intensa i es féu sentir en tots els camps, creant escola, excavant en molts indrets i fent-se càrrec de la direcció de les excavacions arqueològiques del conjunt monumental de Clunia (Coruña del Conde, Burgos), responsabilitat que conservà fins a la seva jubilació.

El 1970 es traslladà a la Universitat de Barcelona, a una càtedra nova, d'Arqueologia Paleocristiana, pensada especialment per a ell. Va ser director de l'Institut Universitari d'Arqueologia i Prehistòria i, tal com havia fet en la seva estada a Valladolid, consolidà un nou equip i va portar a terme noves excavacions en jaciments de l'antiguitat tardana a les Illes Balears i a Catalunya. Va ser l'ànima de les Reunions d'Arqueologia Cristiana Peninsular, el fòrum principal on s'apleguen els especialistes en aquesta temàtica. Fins ara se n'han celebrat sis, la darrera a València el maig de 2003.

Va ser secretari del VII Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana, celebrat a Barcelona el 1969, i presidí el XIV Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica, a Taragona, el 1993.

El 1978 ingressà com a membre agregat a l'Institut d'Estudis Catalans, al mateix temps que Joan Maluquer de Motes, d'acord amb l'ampliació del nombre de membres no numeraris acordada a finals de 1977. Durant la segona meitat dels anys 80 Pere de Palol va ser secretari de la Secció Històrico-Arqueològica. El president d'aquesta Secció era Miquel Coll i Alentorn, que havia de respondre sobretot als seus deures com a president del Parlament de Catalunya, i Pere de Palol hi va actuar durant aquells anys com a director efectiu del dia a dia. Per això era natural que el 1989, després de la reforma dels Estatuts de l'Institut, fos elegit president de la Secció i, com a tal, va ser membre del Consell Permanent. Va ser el sisè president de la Secció Històrico-Arqueològica després d'Antoni Rubió i Lluch, Josep Puig i Cadafalch, Jordi Rubió i Balaguer, Miquel Coll i Alentorn i Joan Ainaud i de Lasarte. Exercí aquest càrrec fins al 1995, que va ser quan finalitzà el seu segon mandat consecutiu i, per tant, no podia ser reelegit.

Jubilat el 1988 a la Universitat de Barcelona, Palol continuà com a professor emèrit fins al 1994. Va ingressar el 2000 a la Pontificia Acadèmia Romana di Archeologia, suprem honor de la seva carrera, i va rebre el 2002 la Pàtera d'Honor d'Arqueologia Catalana.

El 1995 se li tributà a Girona un homenatge que donà origen al llibre col·lectiu *Spania, estudis d'antiguitat tardana oferts en homenatge al professor Pere de Palol i Salleras*, que publicà Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Pere de Palol és autor d'una sòlida i amplíssima producció bibliogràfica relacionada pràcticament amb tots els camps de l'arqueologia. Al costat d'obres molt significatives que són resultat del seu treball de camp, d'altres són obres de reflexió i de síntesi, moltes de les quals continuen plenament vigents.

Esmentarem només, entre les seves obres: *Tarraco hispanovisigoda* (1953), *La necrópolis hallstàtica de Agullana* (1958), *Arqueología cristiana de la España Romana. Siglos IV-VI* (1967), *Arte hispánico de época visigoda* (1968), *Arte paleocristiano en España* (1969), *El Tapís de la Creació de la Catedral de Girona* (1986), *La epigrafia de Clu-*

nia (amb la col·laboració de J. Vilella) (1987), la part d'art i arqueologia d'*España visigoda. Història de España dirigida por Ramón Menéndez Pidal* (1991) i *Del romà al romànic. Història, art i cultura a la Tarraconense mediterrània entre els segles IV i IX*, obra codirigida amb Antoni Pladevall i publicada el 1999.

Pere de Palol exposava de manera clara, convincent i entusiasta els seus estudis i projectes. Era un excel·lent professor a més d'un arqueòleg català de prestigi internacional. Fins als darrers temps de la seva llarga vida conservà la seva energia i la seva capacitat emprenedora. Rebi el nostre company desaparegut l'homenatge del nostre reconeixement.

*Text llegit pel senyor Albert Balcells i González en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

## ***Josep Egozcue i Cuixart***

(24.10.1940 - 7.02.2006)



**E**l dijous dia 9 de febrer vàrem acomiadar definitivament Josep Egozcue i Cuixart, nascut feia seixanta-cinc anys a Puigcerdà, i que havia mort a Barcelona el dimarts dia 7, com a conseqüència d'un càncer d'esòfag. Moltes persones vàrem fer costat a la família en aquells moments tan dolorosos.

Els mitjans de comunicació, premsa, radio i televisió, excepcionalment, propagaren la notícia del traspàs del doctor Egozcue, en justa correspondència amb l'assequibilitat que sempre havia tingut amb ells en aparèixer notícies de l'àmbit de la reproducció assistida i entorn a les qüestions ètiques que sempre plantegen.

Justament, el professor Egozcue era, des de la seva creació, membre del Grup d'Opinió de l'Observatori de Bioètica i Dret, que dirigeix la doctora Maria Casado, catedràtica de Dret de la Universitat de Barcelona, amb la qual varen coordinar diversos documents sobre temes punyents, com ara: *La investigació amb embrions* (2000), *La donació d'ò-*

*cits* (2001), *Cèl·lules mares embrionàries* (també el 2001), *La selecció del sexe* (2003), i com a membre d'aquest grup intervingué en la redacció del document *Sobre la disposició de la pròpia vida en determinats supòsits: declaració sobre l'eutanàsia* (2003). El doctor Egozcue era assessor del Consell d'Europa i de la Comissió Europea de Fecundació Assistida.

Vull recordar que va ser un dels trenta-tres membres a qui el Ministeri va consultar a l'hora de redactar la Llei sobre reproducció assistida, que va aparèixer l'any 1988, llei que es va modificar l'any 1993 i de la qual, el febrer del 2006, va ser aprovada la tercera modificació.

El 10 de febrer va sortir a la «Tribuna» de *La Vanguardia* un escrit intitulat «Egozcue, un gran universitari», on es recull el més significatiu de la trajectòria professional del nostre il·lustre membre. Aquest escrit conté un fet que vull subratllar, i és per això que l'he escollit, que és que està signat per l'actual rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, el doctor Lluís Ferrer, i pels cinc exrectors que l'han precedit: Antoni Serra, Càndid Genovart, Ramon Pascual, Josep M. Vallès i Carles Solà: sis personalitats de tendències polítiques probablement diferents però que redacten un comunicat conjunt, potser pel fet que Josep Egozcue era una persona excepcional, i pel fet que durant vint-i-dos anys va desenvolupar tasques de gestió acadèmica a la seva universitat i va deixar un bon record en tots els equips amb què col·laborà. Aquestes tasques varen ser de vicedegà d'Economia de la Facultat de Ciències (1976-1978), vicedegà de recerca de la dita facultat (1978-1980), director del Departament de Morfologia i Fisiologia (1981), secretari general (1981-1986), vicerector de Relacions Exteriors i de Campus (1986-1988), secretari general (1988-1990), membre del Consell Social de la Universitat Autònoma (1986-1990) i director del Departament de Biologia Cel·lular (1990-1994), actualment Departament de Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia.

Doctor en medicina i cirurgia per la Universitat de Barcelona, després de contactar amb el professor Prevosti, catedràtic de Genètica de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona, i constatar que els cromosomes i les seves possibles alteracions eren un tema de màxim interès, va tenir ocasió d'anar al Centre de Primats d'Oregon (Estats Units d'Amèrica), on va arribar a dirigir el Departament de Genètica. Posteriorment tornà al nostre país i dirigí el Departament de Citogenètica de l'Institut d'Investigacions Citològiques de València, creat pel professor Forteza.

En crear-se la Universitat Autònoma de Barcelona fou dels primers a incorporar-s'hi i alhora inicià una col·laboració que es mantindria al llarg dels anys amb la Fundació Puigvert i amb l'Institut Universitari Dexeus, entre altres centres mèdics de Barcelona.

El professor Egozcue va desenvolupar tasques de docència, recerca i de gestió amb responsabilitat, amb il·lusió i amb esperança en el futur.

Va ser el primer catedràtic a Espanya d'una nova àrea de coneixement: la biologia cel·lular. El seu tema de recerca sempre s'ha centrat en l'estudi citogenètic de cèl·lules somàtiques i germinals, en condicions normals i en condicions experimentals, així com en determinades patologies. El model humà ha estat el principal motiu del seu interès per bé que com s'ha apuntat també es dedicà als primats, no únicament durant la seva estada a Oregon, sinó també aquí a Barcelona, amb una gran vinculació amb el Parc Zoològic de la ciutat, vinculació que ell i els seus col·laboradors han mantingut durant molts anys.

La seva tasca docent es va materialitzar en la motivació de nombrosos estudiants que una vegada llicenciats optaren per fer llur tesi doctoral en el seu departament o en altres d'afins amb temes relacionats amb la citogenètica. Més de cinquanta han estat les tesis dirigides i una vintena de codirigides. Molta gent formada amb el doctor Josep Egozcue ocupa llocs de responsabilitat en centres mèdics, públics i privats, i ha mantingut lligams molt fermes amb el seu departament de l'Autònoma.

El doctor Egozcue va facilitar les gestions que, en un moment donat, van fer la Facultat de Medicina i la de Ciències per a comprar un microscopi electrònic i va ser dels que varen insistir enèrgicament en la creació d'un Servei General de Microscòpia Electrònica que ha permès treballar a molts col·lectius del Campus de Bellaterra.

On acaba la tasca docent i s'inicia la de recerca? El professor Egozcue va ser molt exigent amb ell mateix i amb els seus col·laboradors. Va fer molt i va deixar fer molt.

Ha deixat nombroses publicacions en revistes de primera categoria havent estat membre de diversos comitès editorials de revistes capdavanteres de la seva especialitat, com ara de l'*International Journal of Andrology*, l'*International Journal of Primatology*, el *Journal of Human Evolution*, el *Human Reproduction*, l'*International Journal of Developmental Biology*, entre d'altres.

El grau d'exigència que tenia amb ell mateix i amb els seus col·laboradors ja el tenia molt abans que apareguessin les agències del tipus de l'Agència Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) o de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU).

Aquest desig d'escollir curosament on publicava, responia també al fet que creia que el temps és un bé molt preuat i que calia rendibilitzar-lo i compartir-lo amb la comunitat científica de l'especialitat. És autor o coautor d'uns cinc-cents treballs i autor d'una cinquantena de llibres o capítols de llibres.

Mai no es negava a col·laborar en publicacions de les que dubtava que tinguessin futur, així, per exemple, el número 13 d'una revista editada en anglès per la Universitat del País Basc, ideada per Emili Barberà, és una monografia coordinada per Egozcue: *Cellular Aspects of in Vitro Fertilization*, de gran interès ja que era una posada al dia del

que s'havia fet fins al moment des del punt de vista de la clínica, dels aspectes estructurals i dels ultraestructurals (1987).

Aquest esperit de col·laboració és el que fa que en el volum 1, número 1 de la nostra revista *Contributions to Science* (1999), hi hagi un treball d'ell i dels seus col·laboradors, «Cytogenetic effects of irradiation on somatic and germ cells», on resumeix els resultats obtinguts en dos projectes de recerca desenvolupats en el marc dels programes de protecció radiològica del Consejo de Seguridad Nuclear i la Unió Europea. És l'anàlisi dels efectes citogenètics de les radiacions sobre els cromosomes.

No va oblidar mai apropar els seus estudis als interessats d'altres àmbits o a aquelles persones que s'iniciaven en la seva línia de recerca. Va fer molta divulgació científica en revistes de caire mèdic com *Jano*, en la secció de ciència o de medicina d'alguns diaris; aquesta inquietud venia de lluny i el millor exemple és el llibre que li edità EPAXS el 1971, *Técnicas en citogenética*, un recull metodològic de gran interès per a la gent que s'iniciava en l'estudi dels cariotips. Aquesta obra no ha perdut vigència, per bé que s'hi ha d'afegir tècniques innovadores que s'han incorporat als estudis rutinaris, augmentant el ventall metodològic, com manifestà en el seu discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona el 1999.

Per acabar, i a tall d'anècdota, vull recordar la conferència que va preparar per celebrar el dia de sant Albert a la Facultat de Ciències de la seva universitat, l'any 1992 i que porta per títol «Adam i Eva, i altres històries».

Pel que fa a premis i distincions, va rebre la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic (1989), Premi Fundació Catalana per a la Recerca (1996), *ex aequo* amb el doctor Antoni M. Badia i Margarit. El seu discurs d'acceptació, «Tant de bo fossin cabòries i no pas preocupacions», és una crida, una més, als poders públics per a dotar la recerca i els recercadors de mitjans adients, petició feta amb contundència però mantenint en tot moment un to dialogant i el *savoir faire* que el caracteritzaven. El 1997 va rebre la Medalla d'Or del Departament d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Institut Universitari Dexeus (1997).

Va ser membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (1999) i membre de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, entre altres institucions científiques.

Quant a la seva relació amb l'Institut d'Estudis Catalans, ingressà el 1992 com a membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques; va fer la seva presentació al Ple el doctor Màrius Foz.

L'any següent vaig invitar-lo a ocupar la vicepresidència de la Secció, i ho féu durant cinc anys (1993-1998); va deixar aquest càrrec per incorporar-se a l'equip de Go-



vern de l'IEC, presidit pel senyor Manuel Castellet, i durant quatre anys va ser-ne el tresorer (1998-2002).

Així com els altres membres de la Secció, va col·laborar en la primera i la segona edició del Diccionari de l'IEC revisant els termes de la seva especialitat.

Va formar part de la Comissió que va redactar el text dels Estatuts de l'IEC, aprovats pel Ple els dies 22 de gener i 2 d'abril de 2001, i publicats en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 3.393, del 22 de maig de 2001, i núm. 3.501, del 26 d'octubre de 2001.

El doctor Josep Carreras li encarregà la primera edició del Report de la Recerca en l'àmbit de la biologia cel·lular, molecular i bioquímica, que elaborà conjuntament amb els senyors Pere Puigdomènech (que encara no era membre de l'IEC), Francesc González i Sastre, que sí ho era, i amb el senyor Senén Vilaró (mort el desembre de 2005). Va ser un dels primers reports que varen veure la llum i crec que va ser un treball molt ben elaborat, que ha actualitzat el senyor Pere Puigdomènech recentment per a la segona edició dels reports.

El senyor Egozcue organitzà nombroses trobades, taules rodones i conferències sobre temes de la seva especialitat i per tant de gran interès social, i que en els darrers anys han estat constantment a la cresta de les onades informatives, com podem veure pels documents que he esmentat a l'inici d'aquesta nota.

Crec sincerament que Josep Egozcue, el doctor Egozcue, va saber gaudir de la vida: a més a més de valorar la geografia i la gastronomia, va treballar incansablement en el camp de la recerca que havia escollit i que tants bons fruits li va donar, va aconseguir crear un grup de gent competent que continuaran la seva tasca i que ja brillen amb llum pròpia.

Això, però, no vol dir que tots fossin flors i violes: un accident de cotxe va segar prematurament la vida d'un dels seus fills, un fet difícil de superar; va patir problemes de salut que amb valentia va anant resolent i no el van poder amargar, va saber encarar el futur en clau positiva i va ser generós amb la gent que tenia al seu voltant: família genètica i família professional.

De ben segur que la seva persona serà recordada amb estimació i respecte durant molts anys, ja que ha deixat un estol de deixebles, col·laboradors, amics i familiars que s'encarregaran de parlar d'ell, d'explicar anècdotes, de comentar el seu estil d'abordar els problemes, de la seva visió crítica de moltes situacions, de les seves intuïcions, de les seves afeccions. Descansi en pau!

*Text llegit per Mercè Durfort en el Ple del dia 28 de febrer de 2006*

## Membres corresponents

### *Robert Pring-Mill*

---

(11.09.1924 - 6.10.2005)



**R**obert Duguid Forrest Pring-Mill era un senyor britànic, *don* de la Universitat d'Oxford, hispanista i catalanòfil, lul·lista insigne, que va ser elegit membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans en el ja llunyà 1966, adscrit inicialment a la Secció de Ciències i, a partir de la seva creació el 1968, a la de Filosofia i Ciències Socials.

Molts recordareu potser d'alguna de les seves vingudes a l'Institut, per exemple pel norantè aniversari. Encara el 2001, quan la seva salut ja començava a ressentir-se, ens va obsequiar en una reunió de la Secció amb una esplèndida comunicació sobre «*L'Arbre de la ciència: el paper dels nombres simbòlics en la cosmovisió lul·liana*», redactada directament en català i pronunciada amb un deliciós deix mallorquí, al final de la qual ens va confessar que no solament es considerava lul·lista (estudiós de Llull), sinó que també en bastants aspectes se sentia lul·lià (deixeble de Llull).

Pring-Mill havia nascut a Anglaterra (a Essex, a la localitat de Stapelford Tawney), de pares escocesos, l'11 de setembre de 1924 i va morir a Oxford als vuitanta-un anys el passat 6 d'octubre. La seva família s'havia traslladat a Mallorca el 1931, en cerca d'un clima benigne que havien recomanat al seu pare, un soldat professional ferit durant la Primera Guerra Mundial. Allí va aprendre català i, encara molt jovenet, va descobrir l'obra de Ramon Llull. Va ser alumne del col·legi dels jesuïtes de Montisyon fins que l'esclat de la Guerra Civil espanyola va fer que tornés al seu país.

Va estudiar llengües modernes (castellà, francès i català) a la Universitat d'Oxford; s'hi va llicenciar i doctorar i en va ser professor des de 1952 fins a la seva jubilació el 1988 (*fellow* del Saint Catherine's College des de 1965).

Els seus interessos culturals eren molt amplis. Fins i tot va publicar un llibre sobre la societat xinesa, que havia conegut essent soldat a l'Extrem Orient durant la Segona

na Guerra Mundial. Però els seus tres camps principals d'estudi han estat el lul·lisme, la literatura castellana del segle d'or i la literatura hispanoamericana.

Com a lul·lista, forma part de la nòmina dels grans, al costat dels germans Carreras Artau, de Platzeck, de Jordi Rubió o d'Alan Yates. Entre les seves publicacions sobre el patriarca de les lletres catalanes, cal recordar especialment el llibre *El microcosmos lul·lià* (1961), que és encara una de les millors introduccions al conjunt de l'obra de Llull i que ha estat traduït a l'anglès, al francès i a l'alemany. Pring-Mill, editor també d'algunes obres lul·lianes, és autor d'una vintena de llarga de treballs sobre el pensament i sobre aspectes estilístics de Llull. L'essencial de la seva aportació en aquest camp es pot llegir en el volum titulat *Estudis sobre Ramon Llull*, editat el 1991 a cura de Lola Badia i d'Albert Soler (Barcelona, Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat), que aplega, a més de l'esmentat *El microcosmos lul·lià*, els onze textos que els curadors van considerar més rellevants, revisats per l'autor (i traduïts al català per Albert Soler quan va caldre). Entre ells val la pena d'esmentar: «El nombre primitiu de les dignitats en l'*Art general*», «L'estructura analògica de l'*Art lul·liana*», «Entorn de la unitat del *Llibre d'Amic i Amat!*» i «Els *recontaments* de l'*arbre exemplificat* de Ramon Llull: la transmutació de la ciència en literatura». Pring-Mill va ser també, des dels anys cinquanta, redactor anglès de la revista *Estudios Lulianos* i del *Romanistisches Jahrbuch* i *magister* de la Maioriensis Schola Lullistica. Entre les moltes distincions rebudes, recordem el Premi Pompeu Fabra als Jocs Florals de la Llengua Catalana de Cambridge (1956), el Premi Ciutat de Palma (1975), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1990), el Premi Catalònia de l'IEC (1991) i el Premi Crítica Serra d'Or de recerca (1992).

Era també, com ja he anunciat, un distingit hispanista, gran coneixedor de la literatura castellana del segle d'or, amb estudis principalment sobre Calderón, Quevedo i Gracián. I, en tercer lloc, professor i mestre de professors de literatura hispanoamericana, amb treballs importats especialment sobre la poesia de compromís sociopolític, principalment de Pablo Neruda i d'Ernesto Cardenal. (Gràcies a la seva decisiva intervenció la Universitat d'Oxford va atorgar a Neruda el doctorat *honoris causa*, cosa que el poeta després va considerar el primer pas cap al Premi Nobel.) És ben revelador de la personalitat de Pring-Mill que la seva passió per la literatura hispanoamericana el portés a apassionar-se per la geografia i a recórrer en *jeep* el continent de cap a cap.

Vull recordar, per acabar, que va ser el president de la Medieval Society de la Universitat d'Oxford, de l'Anglocatalan Society i de l'Asociación Internacional de Nerudistas. I que l'any 1988, el de la seva jubilació com a professor, va ser elegit membre de la British Academy.

Descansi en pau aquest savi eminent, sempre generós i cordial, gran amic de la llengua i de la cultura catalanes.

*Text llegit pel senyor Pere Lluís Font en el Ple del dia 12 de desembre de 2005*

### *Iuri Nicolàievitx Verxinin*

---

L'Institut d'Estudis Catalans es lamenta per l'òbit del senyor Iuri Nicolàievitx Verxinin, que va traspasar el dia 25 de juliol de 2006. La nota necrològica es llegirà en una sessió del Ple del curs vinent.

## Nòmina de membres

### *Membres numeraris i emèrits*

Joaquim Agulló i Batlle  
Salvador Alegret i Sanromà  
Josep Amat i Girbau  
Gabriel Amengual Coll  
Manuel Ardit i Lucas  
Joan A. Argenter i Giralt  
Enric Argullol i Murgadas  
Francesc Asensi i Botet  
Antoni M. Badia i Margarit  
Albert Balcells i González  
Damià Barceló i Cullerés  
Bartomeu Barceló i Pons  
Xavier Barral i Altet  
Heribert Barrera i Costa  
Carles Bas i Peired  
Joan Bastardas i Parera  
Pilar Bayer i Isant  
Joan Becat i Rajaut  
Xavier Bellés i Ros  
Jaume Bertranpetit i Busquets  
Oriol de Bolòs i Capdevila  
Eduard Bonet i Guinó  
Josep M. Bricall i Masip  
Joan-F. Cabestany i Fort  
M. Teresa Cabré i Castellví  
Jaume Cabré i Fabrè  
Jordi Carbonell i de Ballester  
Josep Carreras i Barnés  
Joaquim Casal i Fàbrega  
Creu Casas i Sicart  
Oriol Casassas i Simó  
Josep M. Casasús i Guri  
Jordi Castellanos Vila  
Manuel Castellet i Solanas  
Josep Castells i Guardiola  
Antoni Joan Colom i Cañellas  
Germà Colón Domènech  
Jacint Corbella i Corbella  
Jordi Corominas i Dulcet  
Jordi Cots i Moner  
Maria Josep Cuenca Ordinyana  
Núria de Dalmasas i Balañà  
Josep M. Domènech i Mateu  
Eulàlia Duran i Grau  
Mercè Durfort i Coll  
Josep Egozcue i Cuixart († 7.02.2006)  
Romà Escalas i Llimona  
Gregori (Francesc) Estrada i Gamissans  
Marta Estrada i Miyares  
Joan Estruch i Gibert  
Antoni Ferrando i Francès  
Gabriel Ferraté i Pascual  
Maria Teresa Ferrer i Mallol  
Ramon Folch i Guillèn  
Josep M. Font i Rius  
Francesc Fontbona i de Vallescar  
Màrius Foz i Sala  
Octavi Fullat i Genís  
Maria Dolors Garcia Ramon  
Lluís Garcia i Sevilla  
Jesús Andrés García Sevilla  
Joaquim Garriga i Riera  
Carles A. Gasòliba i Böhm  
Josep Gifreu i Pinsach

Salvador Giner de San Julián	Joan Miralles i Monserrat
Emili Giralt i Raventós	Carles Miralles i Solà
Joan Girbau i Badó	Isidre Molas i Batllori
Pilar González Duarte	Joaquim Molas i Batllori
Francesc González i Sastre	Aina Moll i Marquès
Josep González-Agàpito i Granell	Tomàs de Montagut Estragués
Joaquim Gosálbez i Noguera	Brauli Montoya Abat
Carme Gràcia i Beneyto	Miquel de Moragas i Spà
Albert Gras i Martí	Josep Moran i Ocerinjaregui
Jordi Gras i Riera	Anscari Manuel Mundó i Marcet
Ricard Guerrero i Moreno	Joaquim Muns i Albuixech
Enric Guinot i Rodríguez	Josep M. Muntaner i Pasqual
Josep Guitart i Duran	Gabriel Navarro Ortega
Albert G. Hauf i Valls	Jaume Pagès Fita
Albert Jané i Riera	Pere de Palol i Salellas († 4.12.2005)
Lluís Jofre i Roca	Josep M. Panareda Clopés
Manuel Jorba i Jorba	Ramon Parés i Farràs
David Jou i Mirabent	M. Àngels Pascual de Sans
Ramon Lapiedra i Civera	Josep Perarnau i Espelt
Àngel Llàcer i Escorihuela	Juli Peretó i Magraner
Josep Enric Llebot Rabagliati	Manuel Pérez Saldanya
Jordi Leonart i Aliberas	Joan Peytaví i Deixona
Xavier Llimona i Pagès	Josep Piera i Rubio
Enric Lluch i Martín	Vicent Pitarch i Almela
Pere Lluís Font	Antoni Pladevall i Font
Joaquim Mallafre i Gavalda	Lluís B. Polanco i Roig
Isidor Marí i Mayans	Jaume Porta i Casanellas
Abel Mariné i Font	Miquel Àngel Pradilla Cardona
Joan Martí i Castell	Modest Prats i Domingo
Josep Martines Peres	Antoni Prevosti i Pelegrín
Tomàs Martínez Romero	Josep M. Puig i Salellas
Andreu Mas-Colell	Pere Puigdomènech i Rosell
Josep Massot i Muntaner	Joaquim Rafel i Fontanals
Marc Mayer i Olivé	Enric Ras i Oliva
Concepció Mir i Curcó	Salvador Reguant i Serra
Joan Francesc Mira i Casterà	Oriol Riba i Arderiu

Manuel Ribas i Piera  
Antoni Riera i Melis  
Santiago Riera i Tuèbols  
Gemma Rigau i Oliver  
Manuel Riu i Riu  
Pere Roca i Fabregat  
Encarna Roca i Trias  
Joan Rodés i Teixidor  
Joandomènec Ros i Aragonès  
Xavier Roselló Molinari  
Vicenç M. Rosselló i Verger  
Xavier Rubert de Ventós  
Pere Santanach i Prat  
Jordi Sarsanedas i Vives  
Mila Segarra i Neira  
Francesc Serra i Mestres  
Eva Serra i Puig  
Antoni Serra i Ramoneda  
David Serrat i Congost  
Ramon Sistac i Vicén

Joan Solà i Cortassa  
Carles Solà i Ferrando  
Joan Antoni Solans i Huguet  
Carlota Solé i Puig  
Narcís Soler i Masferrer  
Rolf Tarrach Siegel  
Jaume Terradas i Serra  
Josep-Maria Terricabras i Nogueras  
Ricard Torrents i Bertrana  
Joan Triadú i Font  
Josep Vallverdú i Aixalà  
Francesc Vallverdú Canes  
Josep Vaquer i Timoner  
Joan Veny i Clar  
Pere Verdaguer i Juanola  
Joan Vernet i Ginés  
Josep Vigo i Bonada  
Joan Vilà-Valentí  
Mariàngela Vilallonga Vives  
Miquel Vilardell i Tarrés

### *Membres corresponents*

Cosme Aguiló Adrover  
Géza Alföldy  
Josep Amengual i Batle  
Ramon Amigó i Anglès  
Robert Archer  
Thomas Noël Bisson  
Dolors Bramon i Planas  
Robert I. Burns  
Rafael Caria  
Michel Contini  
Jordi Joaquim Costa i Costa  
Marcel Durliat

Georges Fabre  
Kálmán Faluba  
Paul Freedman  
Joan Genescà i Llongueras  
Evarist Giné i Masdéu  
Joseph Gulsoy  
Gonzalo Halfftter Salas  
Jocelyn N. Hillgarth  
Rita Lejeune Dehousse  
Giovanni Lilliu  
Gabriel Llompert i Moragues  
Antoni Lloret i Orriols

Joan F. López Casasnovas  
Helmut Lüdtke  
Henry de Lumley-Woodyear  
Adélio A. S. C. Machado  
Joan Massagué i Solé  
Federico Mayor Zaragoza  
Olimpio Musso  
Bob de Nijs  
Alexandre Olivar i Daydí  
José Antonio Pascual Rodríguez  
Àngel Pellicer i Garrido  
Norberto Piccinini  
Robert Pring-Mill († 6.10.2005)  
Josep Quer i Villanueva  
Artur Quintana i Font  
Jorge-Óscar Rabassa

Lídia Rabassa Areny  
Philip D. Rasico  
Enrie Ribes i Marí  
Beatrice Schmid  
Borís Pàvlovitx Sobolev  
Robert B. Tate  
Giuseppe Tavani  
Jaume Truyols i Santonja  
Joan Vallet de Goytisolo  
Iuri Nicolàievitx Verxinin († 25.07.2006)  
Jill Rosemary Webster  
Max W. Wheeler  
Curt Wittlin  
Alan Yates  
Marie Claire Zimmermann  
Michel Zimmermann



### III. Les seccions

L'Institut d'Estudis Catalans està format per les cinc seccions següents: Secció Històrico-Arqueològica (SHA), Secció de Ciències Biològiques (SECCB), Secció de Ciències i Tecnologia (SECCT), Secció Filològica (SF) i Secció de Filosofia i Ciències Socials (SFCS), integrades per membres numeraris, emèrits, supernumeraris i corresponents.

Els membres numeraris i els emèrits constitueixen el Ple de l'Institut, del qual també formen part els presidents de les societats filials.

Els membres numeraris són aquells que, elegits pel Ple, tenen tots els drets i les obligacions que estableixen els Estatuts. Els membres emèrits són aquells que, havent estat membres numeraris, per raó d'edat són exonerats de les obligacions corporatives.

Els membres corresponents col·laboren en les tasques científiques de l'Institut i no participen en els òrgans de govern.

<i>Any/membres</i>	<i>SHA</i>	<i>SECCB</i>	<i>SECCT</i>	<i>SF</i>	<i>SFCS</i>	<i>Total</i>
2000						
Numeraris	15	21	19	19	21	95
Emèrits	7	10	9	9	7	42
Corresponents	25	4	10	16	2	57
						194
2006						
Numeraris	22	23	26	26	20	117
Emèrits	11	10	9	12	15	57
Corresponents	17	4	8	24	1	54
						228

## Secció Històrico-Arqueològica

### *Crònica*

La Secció Històrico-Arqueològica (SHA) ha dut a terme durant el curs 2005-2006 una sèrie d'activitats que queden resumides tal com segueix:

La Secció s'ha reunit, com és habitual en tots els cursos, en sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 27 d'octubre i 24 de novembre de 2005 i 26 de gener, 16 de febrer, 23 de març, 20 d'abril i 18 de maig de 2006. Així mateix s'ha reunit en dues sessions extraordinàries, el 27 de juny i el 6 de juliol de 2006 per escollir el nou Consell de Govern de la Secció i per votar 4 candidats a membre numerari de la Secció respectivament.

Dissortadament, durant aquest curs ha traspassat el membre emèrit de la nostra Secció, senyor Pere de Palol.

A més de les activitats de tràmit, execució i revisió d'acords, seguiment del pressupost, preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació:

#### **Informes**

La Secció ha emès 16 informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

*Informes d'expedient en la categoria del monument històric i el seu entorn de protecció (10)*

Arquitectura militar de Creixell, Igualadina Cotonera, església de Sant Pere dels Arquells, La Porxada, basílica de Nostra Senyora de Valldeflors, Mas Miró, Gran Teatre del Liceu, església de Sant Martí, església de Santa Maria d'Organyà i santuari de Santa Maria del Miracle.

*Informes d'expedient en la categoria de delimitació d'entorn de protecció (1)*

Torre dels Escipions.

*Informes d'expedient en la categoria de monument històric (1)*

Edifici de la Fundació Miró.

*Informe d'expedient en la categoria de la delimitació de l'entorn de protecció de monuments històrics (1)*

Torre adossada a la casa Pella i Forgas.

*Informe d'expedients en la categoria de zona arqueològica (1)*

Jaciment del pla d'Almatà.

*Informe d'expedient en la categoria de zona arqueològica i entorn de protecció (1)*

Conjunt arqueològic de l'Esquerda.

*Escuts heràldics municipals dictaminats (12)*

Albi, Amposta, Montgai, Montmell, Móra d'Ebre, la Quar, Rocallaura, Sant Andreu de la Barca, Sant Joan les Fonts, Sora, Tarragona, Tornafort.

*Banderes municipals dictaminades (45)*

Alàs i Cerc, Alcanó, Breda, Calonge de Segarra, Collsuspina, Corbera d'Ebre, l'Escala, Foixà, Gallifa, Gironella, Llavorsí, Llers, Llimiana, Montclar, Oristà, Palafoolls, Parlavà, Passanant, Peramola, Penelles, la Pobla de Cèrvoles, Prullans, Les Preses, Queralt, Ripollet, Riudecols, Rosselló, Rubió, Sant Boi de Lluçanès, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Climent de Llobregat, Sant Esteve de la Sarga, Sant Feliu de Pallerols, Sant Guim de la Plana, Sant Miquel de Campmajor, Senterada, Talamanca, Teià, Tordera, Ullà, Valldoreix, Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, Veciana, Vila-sana, Vinaixa.

Convé recordar que l'IEC fa les funcions d'Acadèmia Catalana de la Història per mitjà de la SHA, atès que la Generalitat li sotmet preceptivament la declaració i delimitació dels béns d'interès cultural nacional i els escuts i banderes municipals.

Els senyors Joaquim Garriga i Manuel Jorba i la senyora Eva Serra, membres de la Secció, van ser ponents de la borsa d'estudi Ramon Alòs i Moner. La persona premiada va ser la senyora Eu-

làlia Miralles Jori per la proposta *Jeroni Pujades: obres i estudis crítics*.

**Treballs conjunts amb altres seccions**

La senyora Eulàlia Duran i els senyors Albert G. Hauf i Josep Massot formen part del consell de redacció de la revista *Estudis Romànics*.

**Comissions i representacions**

El senyor Antoni Pladevall és el representant de l'IEC al Consorci Català del Patrimoni Lingüístic i Cultural, constituït per conveni de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Girona.

La senyora Maria Teresa Ferrer i els senyors Enric Guinot, Albert G. Hauf, Tomàs Martínez i Antoni Riera formen part de la comissió per al congrés que se celebrarà l'any 2008 amb motiu del vuitè centenari del naixement de Jaume I.

El senyor Santiago Riera i Tuèbols forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

Els senyors Xavier Barral, Antoni Pladevall i Manuel Riu formen part de la Comissió Assessora del programa ARCAT.

La senyora Maria Teresa Ferrer forma part de la Comissió de Publicacions de l'IEC.

El senyor Albert Balcells forma part, com a representant de la Secció, de la Comissió Social de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Comissió Executiva dels actes del Centenari de l'IEC, que presi-

deix el vicepresident segon de l'Institut, senyor Antoni Riera.

El senyor Narcís Soler ha estat nomenat representant de l'IEC al Patronat de la Vila Romana dels Ametllers de Tossa de Mar, en substitució del senyor Josep Guitart.

La senyora Eva Serra forma part del Consell d'Arxius de Catalunya, òrgan consultiu de l'Administració de la Generalitat en matèria d'arxius, el qual ha tingut ja la seva primera reunió de seguiment.

El senyor Santiago Riera és el representant de l'IEC a la Comissió Catalunya 2014, la qual ha fet una sessió de seguiment. Aquesta comissió representa la possibilitat de proposar a la Generalitat estudis relacionats amb la Guerra de Successió, l'Onze de Setembre i la història del pensament polític català.

El senyor Anscari Manuel Mundó forma part del Patronat Castell de Cardona.

El senyor Albert Balcells és el director de l'Arxiu de l'IEC i és el representant de l'IEC al Patronat Casa de Prat de la Riba.

El senyor Josep Guitart és el representant de l'IEC al Patronat del Reial Monestir de Santes Creus.

### **Propostes a les autoritats (després d'un debat intern)**

La Secció ha fet arribar al president de l'IEC una proposta d'esmena a l'Avantprojecte de llei de foment de la ciència i la

innovació empresarial i d'ordenació de la recerca, que fa constar el paper clau de l'IEC com a acadèmia de la història, la qual cosa és especialment important en un document d'aquesta transcendència. La Secretaria General del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) l'ha fet arribar al president de l'IEC.

Els senyors Antoni Pladevall i Joaquim Garriga, membres de la Secció, han redactat un informe sobre els objectes del Museu de Lleida Diocesà i Comarcal procedents de la Franja de Ponent que reclama el Bisbat de Barbastro-Montsó, que en desaconsella fermament el trasllat. L'informe fonamenta la seva posició en motius històrics i ha estat aprovat per la Secció i enviat a la consellera de Cultura: Lleida ha esdevingut des de l'època medieval el centre espiritual, intel·lectual i artístic del seu bisbat. Així doncs, la desintegració de la col·lecció que custodia el Museu de Lleida esdevindria un greu perjudici cultural perquè descontextualitzaria les obres traslladades.

El membre senyor Montagut, ha preparat un informe a petició del president de l'IEC sobre la noció de drets històrics i la seva aplicació a Catalunya a partir de la proposta del nou Estatut. Analitza el contingut material del dret vigent a Catalunya en el transcurs de la seva història i el significat de la figura jurídica dels drets històrics dins del marc de la Constitució espanyola, sobre la qual el nou Es-

tatut permet fonamentar l'atribució de competències singulars a Catalunya.

### Actes acadèmics

El dia 26 d'octubre el membre de la Secció, senyor Xavier Barral participa en la jornada científica a la delegació de l'IEC a Perpinyà organitzada pels Amics de l'Art Romànic (AAR) «La pintura mural romànica a les dues vessants del Pirineu: historiografia i restauració».

El dia 27 d'octubre de 2005 es presenten a la sessió de la SHA les comunicacions següents sobre l'estat de diversos treballs en vies de realització: «Corpus textual de les relacions internacionals de Catalunya i la Corona d'Aragó», a càrrec de la senyora Maria Teresa Ferrer, i «Escrips polítics de Lluís Nicolau d'Olwer», a càrrec del senyor Albert Balcells.

La senyora Dolors Bramon, membre corresponent de la Secció, obre el debat sobre «Islam i democràcia» en el Ple extraordinari del dia 15 de novembre i la senyora Maria Teresa Ferrer el modera.

El dia 24 de novembre de 2005 el senyor Antoni Pladevall presenta una comunicació científica sobre el problema del trasllat de les obres artístiques de la Franja de Ponent al Bisbat de Barbastre-Montsó i el senyor Romà Escalas informa de l'estat i evolució del programa de recerca que dirigeix, «El llibre de faristol de Pau Villalonga».

Els senyors Joaquim Molas i Josep Massot, membres emèrit i numerari res-

pectivament, participen en l'acte d'inauguració de l'exposició «Serra d'Or 1959-2005. Una visió de la societat catalana» el dia 20 de desembre. La mostra fa un repàs de la vida social i cultural del país dels últims cinquanta anys a través de dos-cents documents del fons gràfic de la revista i roman al claustre de l'IEC fins al 20 de gener.

El dia 16 de gener té lloc a la Casa de Convalescència la conferència «El pintor Josep Amat, 1901-1991», a càrrec del senyor Francesc Fontbona. Aquest acte és promogut per la Fundació Josep Amat.

El dia 19 d'abril el senyor Balcells, president de la Secció, i el senyor Alegret, vicepresident de l'IEC, presideixen l'acte d'inauguració de l'exposició «Lluís Companys i la seva època (1882-1940)», que roman al claustre fins al dia 5 de maig. La mostra, itinerant, recull una selecció de fotografies ordenades en vuit àmbits: Lluís Companys, política, treballs i recursos, associacionisme, ensenyament, cultura i lleure, festes i postguerra.

El dia 25 de maig de 2006 els senyors Anscari Manuel Mundó i Joaquim Garriga van presentar el llibre *Un sant-crist d'ivori de Miquel Àngel Buonarroti?*, del senyor Anscari Manuel Mundó.

Els dies 17 i 18 de febrer, el senyor Mundó va assistir com a representant de l'IEC a la reunió de la Unió Acadèmica Internacional a París.

El dia 21 de juny, el senyor Josep Guitart va participar a l'acte de presen-

tació del primer mapa de reconstrucció paisatgística del territori del Camp de Tarragona, que és el resultat del primer dels tres anys d'activitat previstos per a la realització del projecte de recerca «Estudi del paisatge arqueològic antic a l'*Ager Tarraconsensis*», del qual és director.

### Publicacions

Aquest any la SHA ha publicat quatre llibres. Al costat de les obres editades exclusivament per la Secció i per l'Institut, hi ha una coedició amb l'Ajuntament de València.

*VI Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica. València, 8, 9 i 10 de maig de 2003. Les ciutats tardoantigues d'Hispania: Cristianització i topografia.* Edició a cura de Josep Maria

Gurt i Albert Ribera. Amb la col·laboració de l'Ajuntament de València, la Universitat de València, la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona. (Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica; 9)

CINGOLANI, Stefano Maria. *Historiografia, propaganda i comunicació al segle XIII: Bernat Desclot i les dues redaccions de la seva crònica.* 2006. 788 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 68)

FERRAN I PLANAS, Elisabet. *El jurista Pere Albert i les Commemoracions.* (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 67)

*Sessió de la Secció Històrico-Arqueològica a Perpinyà (20 d'octubre de 2004).* 2005.

### Membres

Manuel Ardit i Lucas

18.12.1992

Història moderna

Albert Balcells i González

21.11.1986

Història contemporània, social i política de Catalunya

Xavier Barral i Altet

18.12.1992

Història de l'art antic i medieval

Joan-F. Cabestany i Fort

14.06.1999; emèrit des del 19.08.2000

Història i arqueologia medieval

Jordi Castellanos Vila	07.04.2003 Història de la literatura del segle xx
Núria de Dalmasas i Balaña	17.06.1996 Història de l'art medieval
Eulàlia Duran i Grau	07.05.1990; emèrita des del 02.04.2004 Història i literatura catalana a l'època moderna
Romà Escalas i Llimona	17.06.2002 Musicologia
Gregori Estrada i Gamissans	18.12.1992; emèrit des del 18.12.1993 Història de la música
Maria Teresa Ferrer i Mallol	18.12.1992 Història medieval (baixa edat mitjana)
Josep M. Font i Rius	26.06.1970; emèrit des del 05.06.1989 Història del dret
Francesc Fontbona i de Vallescar	18.12.1992 Història de l'art modern
Joaquim Garriga i Riera	17.06.2002 Història de l'art dels segles xvi i xviii
Emili Giralt i Raventós	19.12.1975; emèrit des de l'01.04.1997 Història agrària
Carme Gràcia i Beneyto	17.12.2001 Història de l'art
Enric Guinot i Rodríguez	17.12.2001 Història rural medieval

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

Josep Guitart i Duran	07.05.1990 Arqueologia
Albert Guillem Hautf i Valls	01.02.1991 Història de la literatura, edició de textos medievals i espiritualitat medieval
Manuel Jorba i Jorba	07.04.2003 Història de la literatura del segle XIX
Tomàs Martínez Romero	07.04.2003 Història de la literatura de l'edat mitjana
Josep Massot i Muntaner	14.06.1999 Història de la literatura i història contemporània
Marc Mayer i Olivé	17.06.1996 Epigrafia, tradició clàssica i història antiga de Catalunya
Concepció Mir i Curcó	18.12.1992 Història sociopolítica contemporània
Joaquim Molas i Batllori	17.02.1978; emèrit des del 05.09.2000 Història de la literatura i crítica literària
Tomàs de Montagut Estragués	17.12.2001 Història del dret
Anscari Manuel Mundó i Marcet	26.11.1971; corresponent des del 25.02.1966; emèrit des del 29.06.1993 Història i literatura antiga i medieval damunt les fonts manuscrites



Pere de Palol i Salellas	14.04.1978; emèrit des del 25.01.1993 († 04.12.2005)	Arqueologia paleocristiana i medieval
Antoni Pladevall i Font	07.05.1990; emèrit des del 11.02.2004	Història eclesiàstica i història de l'art
Antoni Riera i Melis	17.06.1996	Història social de l'edat mitjana
Santiago Riera i Tuèbols	17.06.2002; emèrit des del 18.05.2005	Història de la ciència i de la tècnica
Manuel Riu i Riu	07.05.1990; emèrit des del 25.03.1999	Història i arqueologia medieval
Eva Serra i Puig	17.06.2002	Història moderna
Narcís Soler i Masferrer	17.06.1996	Paleolític i història antiga
Joan Vernet i Ginés	14.04.1978; emèrit des del 31.07.1993	Història de l'islam i de la ciència àrab

---

### **Membres corresponents**

Géza Alföldy	16.12.1996 (Heidelberg, Alemanya)	
Josep Amengual i Batle	13.02.1987 (Madrid, Espanya)	
Thomas Noël Bisson	13.02.1987 (Harvard, Estats Units d'Amèrica)	

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

DATA DE NOMEJAMENT I PROCEDENCIA

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Dolors Bramon i Planas	17.06.1996 (Banyoles)
Robert I. Burns	16.12.1996 (Los Angeles, Estats Units d'Amèrica)
Marcel Durliat	20.03.1964 (Tolosa, França)
Georges Fabre	16.12.1996 (Pau, França)
Paul Freedman	16.12.1996 (Tennessee, Estats Units d'Amèrica)
Jocelyn Nigel Hillgarth	16.12.1996 (Londres, Gran Bretanya)
Giovanni Lilliu	1973 (Càller, Itàlia)
Gabriel Llompart i Moragues	13.02.1987 (Palma)
Henry de Lumley-Woodyear	16.12.1996 (París, França)
Olimpio Musso	16.12.1996 (Siena, Itàlia)
Alexandre Olivar i Daydí	06.07.1973 (Montserrat)
Robert B. Tate	25.02.1966 (Nottingham, Gran Bretanya)

Jill Rosemary Webster

*DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA*

16.12.1996  
(Toronto, Canadà)

Philippe Wolff

20.03.1964  
(Andorra)

Michel Zimmermann

16.12.1996  
(Jouy-le-Moutier, França)

## Secció de Ciències Biològiques

### *Crònica*

Actualment, la Secció de Ciències Biològiques té 25 membres numeraris, 8 membres emèrits i 4 membres corresponents. Dels 33 membres, entre numeraris i emèrits, 17 són biòlegs, 13 són metges, 2 són farmacèutics i 1 és químic.

Les àrees temàtiques que cobreixen llurs especialitats són: anatomia, antropologia, biologia cel·lular, bioquímica, botànica, biologia molecular, ciència i humanitats, ciències clíniques, ecologia, endocrinologia, fisiologia animal, genètica, medicina interna, micologia, microbiologia, neurociències, nutrició i bromatologia, toxicologia, virologia i zoologia.

Aquest curs hem hagut de lamentar la mort del senyor Josep Egozcue, que ens va deixar el dia 7 de febrer. La doctora Durfort en va llegir l'elogi d'homenatge en el Ple de l'Institut del dia 28 de febrer.

S'han convocat dues places de membre numerari i s'han dut a terme les votacions reglamentàries, tot i que només ha quedat coberta la plaça de l'àrea de ciències de la salut. El nou membre numerari, l'internista Miquel Vilardell i Tarrés, ha estat designat en el Ple de l'Institut del dia 12 de juny.

S'ha produït un canvi en la composició del Consell de Govern. El tresorer, senyor Ricard Guerrero, ha renunciat al

càrrec després d'haver estat designat secretari científic de l'IEC; per substituir-lo, la Secció ha aprovat el nomenament del senyor Francesc González i Sastre.

S'ha constituït una comissió per a redactar un reglament de la Secció per a la convocatòria i les votacions de propostes de nous membres numeraris i corresponents. Els components d'aquesta comissió són els senyors Josep Carreras, Ricard Guerrero, Lluís Garcia i Abel Mariné, sota la coordinació del senyor Jacint Corbella. En el moment de finalitzar aquest curs, els treballs d'aquesta comissió no han arribat a un document definitiu i aprovat per la Secció.

La Secció de Ciències Biològiques s'ha reunit en sessions ordinàries de treball cada mes, les quals han tingut lloc els dies 12 de setembre, 10 d'octubre, 7 de novembre i 19 de desembre de 2005, i 9 de gener, 6 de febrer, 6 de març, 10 d'abril, 9 de maig i 5 de juny de 2006. Les sessions ordinàries del mesos de gener i febrer han anat seguides d'una sessió extraordinària d'electors. Seguint la tradició consolidada, els mesos de novembre, febrer i maig, a més de la reunió específica de la Secció, s'han celebrat sengles reunions conjuntes amb la Secció de Ciències i Tecnologia. En la reunió del mes de febrer, el senyor Jaume Porta, de

la Secció de Ciències i Tecnologia, ha presentat la comunicació científica «Funcions, qualitat i protecció de sòls: aspectes de debat»; en la reunió del mes de maig, la Societat Catalana d'Estudis Agraris ha presentat el seu informe d'activitats.

### Sessions públiques

— El 13 d'octubre s'ha fet la presentació, coordinada per la Secretaria Científica, del llibre *Parlar bé el català no és difícil*, publicat per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Entre els diversos autors, dos són membres de la Secció: Oriol de Bolòs i Josep Vigo.

— El dia 7 de novembre s'ha celebrat la sessió de recepció del membre numerari de la Secció, senyor Jaume Terradas. El discurs de recepció s'ha titulat «Societats i ecosistemes: una visió evolutiva».

### Altres activitats

En relació amb els actes commemoratius del Centenari de l'Institut, la Secció ha continuat treballant en el programa de sessions de debat i conferències sobre les ciències experimentals i la tecnologia a la Catalunya del segle xx, i està acabant l'organització d'unes jornades sobre alimentació i salut centrades especialment en la nutrigenètica i la nutrigenòmica, en l'actualitat branques científiques emergents de la nutrició.

### Representacions en comissions i institucions

Diversos membres de la Secció participen en diferents tasques de representació en institucions, organismes de recerca i altres entitats, i formen part o han format part de diferents comissions de treball i de ponències de premis. Així, la Secció compta amb els representants següents:

— La senyora Marta Estrada, a la Comissió d'Investigació i al Consell Editorial de la revista *Contributions to Science*.

— La senyora Mercè Durfort, a la Comissió Social, que ha d'estudiar accions de previsió social per als membres de l'Institut.

— El senyor Josep Vigo, delegat de la Secció a la Institució Catalana d'Història Natural.

— El senyor Lluís Garcia i Sevilla, al Consell Supervisor de la Xarxa Cruscat (Observatori de la Llengua Catalana), en qualitat de representant de les seccions de Ciències Biològiques, Ciències i Tecnologia i Històrico-Arqueològica.

— El senyor Ricard Guerrero, a la Comissió Executiva del actes del I Centenari de l'IEC.

— El senyor Xavier Llimona, al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. També és representant de l'Institut a la junta rectora d'aquest parc, a instàncies de la Secció, el senyor Josep Gestí Perich.

— El senyor Josep Maria Vives de Quadras, a instàncies de la Secció, al grup de treball de l'Espai del Verd Urbà, de l'Ajuntament de Barcelona.

— El senyor Jordi Camprodon, al Consell de Protecció de la Natura.

— El senyor Adolf de Sostoa, a la Comissió de Pesca Continental.

— El senyor Carles Cortés i Moragrega, al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

— El senyor Miquel Zabala, a la Comissió Científica del Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes.

Pel que fa als premis de l'Institut, els següents membres de la Secció han format part de diferents ponències: senyora Marta Estrada i senyors Joandomènec Ros i Xavier Bellés (Premi de Medi Ambient); senyors Carles Bas, Jordi Lleonart i Joandomènec Ros (Premi Artur Bofill i Poch de Zoologia); senyora Marta Estrada i senyors Ricard Guerrero i Joandomènec Ros (Premi Ramon Margalef d'Ecologia); senyor Pere Puigdomènech (Premi Josep M. Sala-Trepat), i senyor Joaquim Gosálbez (borses d'estudi Països Catalans).

### Premis i distincions

— El senyor Carles Bas ha estat nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de Las Palmas de Gran Canaria.

— El senyor Josep Carreras ha estat elegit acadèmic de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

### Publicacions

*Contributions to Science*, vol. 3, issue 1 (2005). Publicat conjuntament amb la Secció de Ciències i Tecnologia.

Durant aquest curs també han aparegut, relligats en forma d'un sol llibre, els números corresponents al volum 2.

GESTI PERICH, Josep. *El poblament vegetal dels Aiguamolls de l'Empordà*. (Arxius de les Seccions de Ciències; 138)

GESTI PERICH, Josep; VILAR I SAIS, Lluís; WATT, Susan. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T EG07, Castelló d'Empúries*. Ed. a cura de Josep Vigo. (ORCA; 16)

LONGÁN SEMINAGO, Àngels. *Els líquens epífits com a indicadors de l'estat de conservació del bosc mediterrani: Proposta metodològica per als alzinars de Catalunya*. (Arxius de les Seccions de Ciències; 137)

*Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000: Molló 218 (37-10), Ripoll 256 (37-11)*. Autors de la memòria: Jordi Carreras, Josep Vigo; autors del mapa: Jordi Carreras, Albert Ferré, Josep Gesti, Xavier Monje, Lluís Vilar, Josep Vigo, Xavier Viñas.

*Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000: el Pont de Suert 213 (32-10), Sort 214 (33-10)*. Autors de la memòria: Josep M. Ninot, Josep Vigo; autors del full cartogràfic: Empar Carrillo, Albert Ferré, Xavier Font, Josep M. Ninot, Rafael V. Quadrada, Ignasi Soriano, Josep Vigo.

## *Membres*

	<i>DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT</i>	
Francesc Asensi i Botet	15.06.1999	Pediatria
Carles Bas i Peired	14.04.1978; emèrit des del 03.08.1992	Ecologia de recursos marins vius
Xavier Bellés i Ros	23.10.1992	Entomologia
Jaume Bertranpetit i Busquets	06.06.1994	Antropologia biològica
Oriol de Bolòs i Capdevila	24.01.1964; emèrit des del 16.03.1994	Geobotànica, florística i biogeografia
Josep Carreras i Barnés	17.09.1990	Bioquímica i biologia molecular
Creu Casas i Sicart	17.02.1978; emèrita des del 05.06.1990	Criptogàmia i briologia
Oriol Casassas i Simó	11.01.1985; emèrit des de l'01.09.1993	Sociomedicina
Jacint Corbella i Corbella	20.12.1999	Toxicologia
Josep M. Domènech i Mateu	11.01.1985	Embriologia humana
Mercè Durfort i Coll	03.11.1989	Biologia cel·lular

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Josep Egozcue i Cuixart	23.01.1992 († 07.02.2006) Biologia cel·lular
Marta Estrada i Miyares	07.04.2003 Ecologia marina
Ramon Folch i Guillèn	17.03.1978 Ecologia vegetal i gestió ambiental
Màrius Foz i Sala	11.01.1985; emèrit des de l'01.03.1999 Endocrinologia
Lluís Garcia i Sevilla	15.06.1998 Psiquiatria
Jesús A. García Sevilla	06.06.1994 Farmacologia
Francesc Gonzàlez i Sastre	06.06.1994 Bioquímica clínica i patologia molecular
Joaquim Gosálbez i Noguera	23.10.1992 Zoologia
Jordi Gras i Riera	11.01.1985; emèrit des del 05.06.1990 Immunologia
Ricard Guerrero i Moreno	06.06.1994 Microbiologia
Àngel Llàcer i Escorihuela	13.06.2005 Cardiologia
Jordi Lleonart i Aliberas	06.06.1994 Biologia pesquera



Xavier Llimona i Pagès	23.10.1992 Micologia i líquenologia
Abel Mariné i Font	07.04.2003 Nutrició i bromatologia
Ramon Parés i Farràs	23.10.1992; emèrit des de l'01.12.1997 Microbiologia
Juli Peretó i Magraner	20.12.1999 Bioquímica i biologia molecular
Antoni Prevosti i Pelegrín	17.02.1978; emèrit des del 05.06.1990 Genètica i evolució
Pere Puigdomènech i Rosell	07.04.2003 Biologia molecular
Joan Rodés i Teixidor	11.01.1985 Hepatologia
Joandomènec Ros i Aragonès	17.09.1990 Ecologia
Jaume Terradas i Serra	14.06.2004 Ecologia
Josep Vigo i Bonada	17.03.1978 Geobotànica
Miquel Vilardell i Tarrés	12.06.2006 Reumatologia i geriatria

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALTAT

## Membres corresponents

Gonzalo Halffter Salas

DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA  
06.06.1994  
(Mèxic)

Joan Massagué i Solé

06.06.1994  
(Nova York, Estats Units d'Amèrica)

Federico Mayor Zaragoza

09.06.1997  
(París, França)

Àngel Pellicer i Garrido

22.05.1995  
(Nova York, Estats Units d'Amèrica)

## Secció de Ciències i Tecnologia

### *Crònica*

En el moment actual, la Secció de Ciències i Tecnologia té 27 membres numeraris, 8 membres emèrits, 1 membre supernumerari i 8 membres corresponents.

Els membres numeraris actuals cobreixen les àrees científiques següents: àlgebra i topologia; edafologia i química agrícola; enginyeria de la construcció; enginyeria de sistemes; enginyeria de telecomunicacions; enginyeria geològica; enginyeria mecànica; enginyeria química; física aplicada i recerca en ensenyament/aprenentatge de física; física d'altres energies; física relativista; geometria diferencial; geologia estructural i tectònica; geologia i geomorfologia; informàtica industrial; microelectrònica; probabilitats, estadística, lògica i epistemologia; química ambiental; química analítica; química inorgànica; teoria de nombres; termodinàmica; termodinàmica i física ambiental.

Contribueixen a equilibrar les disciplines representades en la Secció els qui ara són membres emèrits, entre els quals figuren enginyers industrials, un arquitecte urbanista, geòlegs i químics.

Aquest curs s'ha incorporat com a nou membre numerari Albert Gras i Martí, elegit en el Ple de l'Institut del dia 28 de febrer.

Hem hagut de lamentar la mort de Iuri Nicolàievitx Verxinin, membre cor-

responent d'aquesta Secció, que ens va deixar el dia 25 de juliol.

### **Reunions**

La Secció de Ciències i Tecnologia ha tingut reunions ordinàries, amb una periodicitat mensual, els dies 26 de setembre, 17 d'octubre, 7 de novembre i 12 de desembre de 2005, i 17 de gener, 6 i 28 de febrer, 3 d'abril, 9 de maig i 12 de juny de 2006.

Les reunions dels mesos de novembre, febrer i maig han estat conjuntes amb la Secció de Ciències Biològiques i s'hi han exposat temes d'interès per a ambdues seccions.

En aquestes reunions el president ha presentat un informe sobre els temes discutits en les reunions del Consell Permanent i els acords que s'hi han pres. A més, a les reunions s'han dut a terme, segons correspon, les activitats de tràmit, de crònica, d'execució i revisió d'acords, de seguiment dels treballs dels programes de recerca que depenen de la Secció, de discussió i seguiment del pressupost, de gestió administrativa, de discussió de consultes sobre terminologia i altres consultes científicotècniques, de preparació de publicacions i de relació exterior.

### Comunicacions científiques

Les comunicacions científiques han estat les següents:

— «Avenços en l'avaluació del risc de desprendiments rocosos», a càrrec de Jordi Corominas (26 de setembre).

— «Reports de la recerca a Catalunya (1996-2002). Física», a càrrec de David Jou (17 d'octubre).

— «El procés d'integració tarifària del transport públic a la Regió Metropolitana de Barcelona», a càrrec de Xavier Roselló (17 de gener). Aquesta comunicació, que ha estat el discurs d'ingrés a la Secció, també ha estat pronunciada en sessió pública el dia 23 de febrer, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— «La teoria de grups finits» (28 de febrer), a càrrec de Gabriel Navarro.

— «Nanoelectrònica», a càrrec de Francesc Serra (3 d'abril).

— «La Universitat de Vic: un model universitari genuí», a càrrec del senyor David Serrat (12 de juny).

### Sessions públiques

— El dia 26 de setembre Pere Roca, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, ha pronunciat el discurs de la sessió inaugural del curs 2005-2006, titulat «Antoni Gaudí i el disseny estructural. La síntesi de la geometria i de la resistència». L'acte ha estat presidit per Josep Bargailló, conseller primer de la Generalitat de Catalunya.

— El dia 2 de novembre Carles Solà, membre de la Secció i conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, ha pronunciat la conferència «L'enfortiment dels lligams acadèmics i de recerca en l'Europa del coneixement», en el marc de la inauguració de la Delegació d'Alacant de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Els dies 16 i 17 de gener la Societat Catalana de Química ha celebrat l'onzena edició de la Conferència Fèlix Serratosa, que ha comptat amb el suport de la Secció. S'han pronunciat les conferències: «Macrocielos triolefínicos: de la química organometàlica», a càrrec de Marcial Moreno, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, i «Monoand bivalent peptidomimetics to mimic or disrupt protein - protein interactions» i «Through-bond energy transfer cassettes for multiplexing in biotechnology», a càrrec de Kevin Burgess, professor de la Universitat A & M de Texas, EUA.

— El dia 19 de gener la Societat Catalana de Química, amb la col·laboració de la Secció, ha celebrat el V Memorial Enric Casassas, dedicat a «Aplicacions de l'espectrometria de masses en bioanàlisi».

— El dia 8 d'abril Carles Solà, membre de la Secció i conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, ha participat en la conferència organitzada per l'Institut Ramon Llull «Catalonia and the Construction of Europe», a càrrec de

Carles Boix, de la Universitat de Chicago, que ha tingut lloc a la International House de la Universitat de Chicago, als Estats Units.

### **Representacions en comissions**

Diversos membres de la Secció participen en diferents comissions de treball. Durant aquest curs, els representants de la Secció han estat els següents:

— Joan Girbau a la Comissió d'Investigació de l'IEC.

— Josep Castells a la Comissió Social de l'IEC.

— Jaume Porta a la Comissió Executiva del Centenari de l'IEC.

— Salvador Reguant a la Comissió de Publicacions de l'IEC.

— Pilar González, delegada de l'Institut a la Societat Catalana de Química.

— Damià Barceló al Consell Assessor de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA).

D'altra banda, s'han renovat els

representants de la Secció al Consell Editorial de la revista *Contributions to Science*. D'acord amb els diversos àmbits científics de la revista, els representants són: Pilar Bayer, Lluís Jofre, Ramon Lapiedra, Josep Enric Llebot, Manuel Ribas, David Serrat i Joaquim Agulló (com a president de la Secció).

Pel que fa als premis de l'Institut, els següents membres de la Secció van formar part de diferents ponències: senyors Francesc Serra, Joaquim Casal i Josep Amat (Premi Rafael Campalans de Ciències de l'Enginyeria), i senyora Pilar González i senyors Josep Castells i Josep Maria Ribó (Premi Antoni de Martí i Franquès de Ciències Químiques).

### **Publicacions**

*Contributions to Science*, vol. 3, núm. 1 (2005). Publicat conjuntament amb la Secció de Ciències Biològiques. Durant aquest curs també han aparegut, relligats en forma d'un sol llibre, els números corresponents al volum 2.

*Membres*

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Joaquim Agulló i Batlle	23.10.1992 Enginyeria mecànica
Salvador Alegret i Sanromà	17.09.1990 Química analítica
Josep Amat i Girbau	17.09.1990 Informàtica industrial
Damià Barceló i Cullerés	15.06.1998 Química analítica
Heribert Barrera i Costa	17.03.1978; emèrit des del 05.06.1990 Química teòrica
Pilar Bayer i Isant	18.06.2001 Teoria de nombres
Eduard Bonet i Guinó	07.07.1978 Probabilitats, estadística, lògica i epistemologia
Joaquim Casal i Fàbrega	03.11.1989 Enginyeria química
Manuel Castellet i Solanas	17.03.1978 Àlgebra i topologia
Josep Castells i Guardiola	14.04.1978; emèrit des del 27.05.1995 Química orgànica
Jordi Corominas i Dulcet	19.06.2000 Enginyeria geològica

Gabriel Ferraté i Pascual	07.07.1978; emèrit des del 03.03.2002 Enginyeria automàtica
Joan Girbau i Badó	17.09.1990 Geometria diferencial
Pilar González Duarte	14.06.2004 Química inorgànica
Albert Gras i Martí	28.02.2006 Física
Lluís Jofre i Roca	17.06.1996 Enginyeria de telecomunicació
David Jou i Mirabent	03.11.1989 Termodinàmica
Ramon Lapiedra i Civera	27.06.1986 Física relativista
Josep Enric Llebot Rabagliati	18.06.2001 Termodinàmica i física ambiental
Gabriel Navarro Ortega	28.02.2005 Teoria dels grups
Jaume Pagès Fita	23.10.1992 Enginyeria de sistemes
Jaume Porta i Casanellas	24.02.1997 Edafologia i química agrícola
Enric Ras i Oliva	17.02.1978; emèrit des del 25.04.1988 Enginyeria elèctrica

DATA DE NOMENAMENT / ESPECIALITAT

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALTAT
Salvador Reguant i Serra	10.01.1986; emèrit des del 24.12.1998 Geologia històrica i paleontologia
Oriol Riba i Arderiu	17.03.1978; emèrit des del 29.08.1993 Sedimentologia i estratigrafia
Manuel Ribas i Piera	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1995 Urbanística
Pere Roca i Fabregat	14.06.2004 Enginyeria de la construcció
Xavier Roselló Molinari	28.02.2005 Enginyeria industrial
Pere Santanach i Prat	17.09.1990 Geologia estructural i tectònica
Francesc Serra i Mestres	17.09.1990 Microelectrònica
David Serrat i Congost	17.06.1996 Geologia i geomorfologia
Carles Solà i Ferrando	23.10.1992 Enginyeria química
Joan Antoni Solans i Huguet	28.02.2005 Arquitectura
Rolf Tarrach Siegel	14.06.2004 Física d'altres energies
Josep Vaquer i Timoner	07.07.1978; emèrit des de l'01.07.1998 Geometria diferencial

---



## Membres corresponents

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>	
Joan Genescà i Llongueras	28.02.2006 (Terrassa)	
Evarist Giné i Masdéu	16.12.1996 (Connecticut, Estats Units d'Amèrica)	
Antoni Lloret i Orriols	02.03.1992 (París, França)	
Adélio A. S. C. Machado	23.11.1992 (Portugal)	
Norberto Piccinini	06.06.1994 (Torí, Itàlia)	
Jorge-Óscar Rabassa	20.12.1999 (La Plata, Argentina)	
Borís Pàvlovitx Sobolev	17.05.1992 (Moscou, Rússia)	
Jaume Truyols i Santonja	02.03.1992 (Oviedo, Espanya)	
Iuri Nicolàievitx Verxinin	17.05.1992 († 25.07.2006) (Moscou, Rússia)	

## Secció Filològica

### *Crònica*

La Secció Filològica compta amb 27 membres numeraris, 11 membres emèrits i 22 membres corresponents.

En el Ple del 28 de febrer foren elegits vuit membres corresponents: la senyora Lúdia Rabassa i els senyors Rafael Caria, Michel Contini, Jordi J. Costa, Joan F. López Casasnovas, Josep Quer, Artur Quintana i Alan Yates. En el Ple del 16 de juny es votaren també com a membres corresponents els senyors Cosme Aguiló i Enric Ribes.

El Consell de Govern de la Secció Filològica està format pels senyors Joan Martí i Castell, president; Francesc Vallverdú Canes, vicepresident; Isidor Marí i Mayans, secretari, i Ramon Sistac i Vicén, tresorer.

El Consell de Govern de la Secció ha continuat les línies d'actuació que inicià al principi del seu mandat. El Ple de la Secció Filològica en la reunió del 17 de febrer aprovà per unanimitat la segona memòria presentada pel Consell de Govern de seguiment dels acords presos per la Secció Filològica en les sessions ordinàries plenàries.

En l'àmbit intern de la Secció, s'han continuat les visites i les entrevistes amb els directors i el personal de les oficines i els projectes de la Secció Filològica, i amb les comissions de treball d'aquesta

Secció. Quant a la relació amb la resta de l'IEC, s'ha d'esmentar en primer lloc la col·laboració amb l'Equip de Presidència, principalment en afers relacionats amb la llengua. N'és exemple la participació de la Secció Filològica en les negociacions amb la Generalitat de Catalunya per a la formalització del contracte programa, que afecta principalment les tasques de fixació de la normativa de la llengua catalana. Així mateix, cal recordar que el curs passat es va crear una comissió de treball mixta de la Secció Filològica i l'Equip de Presidència per a articular la definició de les funcions de la Secció respecte a l'Institut pel que fa a la responsabilitat en matèria d'autoritat lingüística. Una altra qüestió que s'ha de tenir en compte, gens menor, és la contribució del senyor Josep Moran al projecte de serveis assistencials per als membres i el personal jubilat de l'IEC, que ha començat a donar els primers fruits. Finalment, convé destacar també la col·laboració amb les delegacions de l'IEC.

En l'àmbit extern, el Consell de Govern ha continuat els contactes establerts amb institucions polítiques. Els treballs de la Secció han comportat relacions amb diversos organismes de la Generalitat de Catalunya, principalment la Secretaria de Política Lingüística, la Co-

missió de Toponímia de Catalunya, i els departaments de Política Territorial i Obres Públiques, de Cultura, de Governació i d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, i també amb la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i el Consell Insular de Menorca. Així mateix, s'ha començat a treballar amb la Casa de les Llengües de la Generalitat de Catalunya. El president de la Secció Filològica ha estat designat, a sol·licitud del conseller primer de la Generalitat, membre de la comissió d'experts que promou l'Institut Nacional d'Administració Pública del Govern espanyol per a l'Estudi de l'Ús de les Llengües Cooficials en l'Administració General de l'Estat.

Han continuat també les relacions de la Secció Filològica amb les universitats de tot el territori, l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, l'Institut Joan Lluís Vives, la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) i el Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona (CUIMPB). La Secció té representació en la comissió tècnica del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General i en el comitè científic de la Càtedra Alcover-Moll-Villangómez de la Universitat de les Illes Balears.

Pel que fa a les relacions amb les altres acadèmies de la llengua de l'Estat espanyol, en l'àmbit científic sovintegen els contactes amb la Real Academia Galega, Euskaltzaindia i la Real Acade-

mia Española. Així mateix, la Secció Filològica, juntament amb la Presidència de l'IEC, ha estat convidada a participar en el projecte de la Casa de las Lenguas Ibéricas, que promou l'Instituto Cervantes.

A fi de trobar línies de col·laboració que ajudin a reforçar la unitat de la llengua i a mantenir una situació harmònica estable entre el Principat de Catalunya i el País Valencià, el president de la Secció Filològica, seguint el mandat del Ple de la Secció, sol·licità al president de l'IEC que convoqués a una reunió tots els membres valencians de l'Institut.

S'ha de subratllar la relació que ha establert la Secció Filològica amb la Federació de Persones Sordes de Catalunya, principalment pel que fa al reconeixement de la llengua de signes catalana. Aquest reconeixement s'ha culminat amb l'elecció del senyor Josep Quer com a membre corresponent de la Secció, en l'especialitat de llengua de signes catalana. D'altra banda, des de la Secció s'ha col·laborat amb representants polítics de Catalunya al Congrés de Diputats per a intervenir en l'avantprojecte de llei pel qual es reconeix la llengua de signes espanyola, però que no reconeix la llengua de signes catalana.

Finalment, cal esmentar la col·laboració amb l'Institut Ramon Llull i amb el TERMCAT, en el qual la Secció Filològica té representació oficial, tant en el

seu Consell de Direcció com en el seu Consell Supervisor, presidit per un membre de la Secció.

### Reunions

Aquest curs la Secció Filològica s'ha reunit els dies 16 de setembre, 21 d'octubre, 18 de novembre i 16 de desembre de 2005, i 20 de gener, 17 de febrer, 17 de març, 21 d'abril, 19 de maig, 16 i 30 de juny de 2006. Com és habitual, en aquestes reunions s'han tractat temes propis de l'àmbit filològic i de la normativa lingüística, així com de funcionament de la Secció, alguns dels quals són explicats en aquesta memòria. Pel que fa a les comissions de la Secció, la Comissió de Lexicografia ha fet vint-i-una reunions; la Comissió de Gramàtica, nou reunions, i la Comissió de Català Estàndard (formada per les subcomissions de sintaxi i de lèxic), sis reunions.

La Secció ha continuat fent reunions mensuals a diversos indrets de l'àmbit lingüístic català. El Ple ordinari del 16 de desembre tingué lloc a l'Ajuntament de Morella i el del 16 de juny, a l'Ajuntament de Banyoles, en tots dos casos amb motiu de la celebració de les Jornades de la Secció Filològica en aquestes localitats.

Tal com s'ha fet des del principi del mandat del Consell de Govern actual, en algunes sessions s'ha dedicat la primera part de l'ordre del dia, de 10.30 h a 12 h, a l'exposició monogràfica d'un pro-

jecte de l'IEC o de l'activitat d'un organisme extern que pot interessar els membres de la Secció Filològica: presentació de les activitats del Laboratori de Fonètica, pel seu director, el senyor Daniel Recasens (21 d'octubre de 2005); conferències del senyor Ludwig M. Eichinger (Institut für Deutsche Sprache) «La reforma ortogràfica de la llengua alemanya i la seva gestió interestatal» (17 de febrer de 2006) i del senyor Reinier Salverda (University College London, Anglaterra) «Dos països, una llengua? Flandes, els Països Baixos i la Unió Europea» (17 de març de 2006), amb la col·laboració de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació; presentació del projecte del senyor Lluís Garcia i Sevilla «Lingüística i psicologia, un projecte en curs: bateria de tests verbals de l'Institut» (21 d'abril de 2006), i presentació dels projectes d'investigació del Grup de Lingüística Computacional (Universitat Pompeu Fabra - Centre d'Innovació Barcelona Media), a càrrec dels senyors Toni Badia i Martí Quixal i la senyora Maite Melero (30 de juny de 2006).

### Distincions

El senyor Joan Solà fou distingit amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, que li fou lliurada el 30 de novembre.

El 13 de desembre de 2005 el senyor José Antonio Pascual, membre corresponent, va ser investit doctor *honoris causa* per la Universitat de París XIII.

El mes de gener el senyor Antoni M. Badia i Margarit fou nomenat membre corresponent de la Société de Langue et de Littérature Wallonnes de Lieja.

El 7 de gener de 2006 el senyor Joan Veny fou proclamat fill il·lustre de Campos (Mallorca).

El senyor Jordi Sarsanedas rebé el Premi Ciutat de Barcelona de Literatura Catalana per l'obra *La discreta venjança* el febrer de 2006.

La senyora M. Teresa Cabré fou nomenada el 28 de març doctora *honoris causa* per la Universitat Ricardo Palma de Lima (Perú), en reconeixement dels seus mèrits docents i de recerca. També fou distingida com a professora honorària de la Universitat Femenina del Sagrado Corazón de Lima (30 de març) i membre d'honor del Colegio de Traductores del Perú (31 de març).

El senyor Joaquim Mallafrè, amb motiu de la seva jubilació, rebé el reconeixement del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili el dia 24 de maig amb la jornada «Paraula donada, homenatge a Joaquim Mallafrè» i amb l'edició d'un llibre miscel·lània amb el mateix títol.

El 29 de maig el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya lliurà al senyor Jordi Sarsanedas el Premi Ramon Fuster per la seva trajectòria professional exemplar i per la defensa de la llengua i la cultura catalanes en l'àmbit de la docència.

El senyor Vicent Pitarch el mes de maig rebé el guardó de Miqueleter de 2006, juntament amb la Fundació Sabori, que atorga la Societat Coral El Micalet.

Pel que fa a antics membres de la Secció Filològica, ha continuat la celebració de l'Any Joan Coromines 2005-2006, en commemoració del centenari del seu naixement. El 23 d'abril s'inaugurà el Parc Literari M. Àngels Anglada, iniciativa de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, la Càtedra M. Àngels Anglada (Universitat de Girona) i el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

### Projectes normatius i científics

Els projectes normatius són aquells que tenen com a objectiu l'establiment de normativa explícita o de propostes normatives, i responen a encàrrecs oficials. Són competència exclusiva de l'IEC, que delega en la Secció Filològica, i constitueixen el compromís primordial de la Secció Filològica. En aquests moments es treballa en els projectes següents:

— Segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*.

El març es tancà el text final del diccionari, que fou revisat pels membres de la Secció durant els mesos de març a juny. La previsió és que l'obra pugui presentar-se públicament l'abril de 2007.

— La part de sintaxi de la *Gramàtica de la llengua catalana*.

— Fascicles de sintaxi i de lèxic de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana*.

Els projectes científics són aquells l'objectiu dels quals és constituir o dotar la comunitat científica d'una infraestructura de recerca o d'una obra de caràcter fonamental. En general són projectes que demanen una inversió important de temps i recursos. Actualment, són adscrits a la Secció Filològica els projectes que s'esmenten en aquesta memòria.

El mes de maig sortí a la llum el volum xxviii de la revista *Estudis Romànics*, el vuitè de la nova etapa de la revista, fundada el 1947 per Ramon Aramon i Serra. El senyor Antoni M. Badia i Margarit n'és el director i el senyor Joan Veny, el director adjunt.

L'objectiu del Fòrum d'Estandardització (FOREST), que començà a funcionar el 2001, és permetre als professionals de la llengua que ho desitgin fer arribar observacions, propostes o suggeriments a la Secció Filològica i facilitar a aquesta Secció la consulta als especialistes en un camp determinat sobre criteris o estudis en preparació. En aquests moments, el fòrum compta amb més d'un miler de subscriptors i a través seu es pot consultar la part elaborada de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC.

## Activitats

A més de les tasques que s'han esmentat anteriorment, les activitats més destacades de la Secció Filològica durant aquest curs han estat, per ordre cronològic, les següents:

El 22 de novembre, juntament amb l'Institut Ramon Llull, la Secció Filològica organitzà a l'IEC la conferència de la professora Rosemary G. Feal, directora executiva de la Modern Language Association of America, sobre la política lingüística i la llengua com a tema polític als Estats Units. Hi participaren el president de la Secció Filològica i la senyora Mary Ann Newman, coordinadora institucional de l'Institut Ramon Llull.

Les Jornades de l'any 2005 es van celebrar a Morella, els dies 16 i 17 del mes de desembre, coorganitzades amb l'ajuntament d'aquesta vila. Les intervencions foren en bona part orientades a posar en comú els coneixements i les darreres investigacions sobre la llengua catalana i els parlars específics de les comarques del nord del País Valencià i del sud de Catalunya. Hi participaren membres de la Secció i destacats intel·lectuals de la zona: Joan Martí i Castell (president de la Secció Filològica), Joaquim Puig (alcalde de Morella), Miquel Àngel Pradilla (coordinador de les Jornades), Germà Colón, Ernest Querol, Vicent Pitarch, Lluís B. Me-seguer, Andreu Carranza, Joan Beltran i Josep Panisello. Es publicaran en un volum les intervencions dels actes acadèmics.

El 21 de gener es presentà l'obra de la senyora Montserrat Cailà i del senyor Jean-Paul Escudero *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir*, al Pont de Reiners. Ultra els autors, hi participen els senyors Josep Moran i Pere Verdaguer, en representació de la Secció Filològica.

L'1 de març hi hagué a l'Institut la presentació del volum *Poesies I: Gloses i cobles*, d'Antoni Febrer i Cardona. En l'acte intervingueren el president de la Secció Filològica, el conseller de Cultura i Educació del Consell Insular de Menorca i les senyores Josefina Salord i Maria Paredes, autores de l'edició. Aquesta obra, editada per l'Institut Menorquí d'Estudis (IME) i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, forma part de la publicació de l'Obra Completa d'Antoni Febrer i Cardona. La Secció Filològica coedita amb l'IME els volums de l'obra gramatical d'aquest autor. Fins ara s'han editat el *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* (Biblioteca Filològica; XLII) i el volum *Obres gramaticals I* (IEC, Biblioteca Filològica; L), en la publicació del qual ha participat també la Universitat de les Illes Balears.

En el Ple del 3 d'abril el senyor Joan Veny exposà alguns aspectes del projecte en curs de l'*Atlas lingüístic del domini català* i del *Petit atlas*.

La Secció també participà en la celebració del vintè aniversari de la creació del TERMCAT, que es clogué el 20 d'a-

bril amb la presentació a l'IEC de l'obra *La normalització terminològica en català: criteris i termes 1986-2004*, en un acte presidit pel president de l'IEC, amb la participació del secretari general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, el president i el vicepresident de la Secció Filològica, el director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i la directora del TERMCAT.

El 27 d'abril l'IEC acollí l'acte de presentació del llibre *Tirant le Blanc*, traducció francesa de l'obra de Joanot Martorell, a càrrec del professor Jean-Marie Barberà. Intervingueren en l'acte el president de la Secció, el traductor i el senyor Frantz Oliví, de l'editorial Anacharsis.

Els dies 16 i 17 de juny se celebraren a Banyoles les Jornades de la Secció Filològica corresponents a l'any 2006, organitzades conjuntament amb el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (CECB) i coordinades per la senyora Gemma Rigau i el senyor Josep Gifreu. S'hi tractaren temes locals d'interès general al costat de temes centrats en les conseqüències de la globalització. Cal destacar les intervencions relatives a la política d'acollida de l'alumnat immigrant. Ultra membres de la Secció, hi participaren estudiosos i educadors relacionats —per origen o professió— amb la comarca del Pla de l'Estany i professors de la Universitat de Girona: Joan Martí i Castell (president de la Secció Filològica), Pere Bosch (alcalde de

Banyoles), Jeroni Moner (president del CECEB), Antoni Bramon (CECEB), Marta Prat Sabater, Àngel Vergés i Gifra, Joan Fort Olivella, Mariàngela Vilallonga, Josep M. Nadal, Rafael Ponsatí, Pere Pujolràs, Josep Gratacós, Maria Àngels Gri, Rosa M. Amorós, Joan Julià-Muné, Josep Gífreu i Pere Verdaguer. Les Jornades comptaren amb la col·laboració de l'Ajuntament de Banyoles, del Consell Comarcal del Pla de l'Estany i del Patronat Francisc Eiximenis de la Diputació de Girona. Com és habitual, un volum aplegarà les intervencions de les sessions acadèmiques.

Del 17 al 27 de juliol es pogué visitar a l'Institut l'exposició «La Bressola i la Catalunya del Nord: unes escoles per a un país», organitzada per l'Associació d'Amics de la Bressola i acollida a l'IEC a petició de la Secció Filològica.

El 18 d'agost, en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu, es féu la III Diada de l'Institut d'Estudis Catalans a la UCE de Prada «El dialecte rossellonès: ús escrit i oral», organitzada amb la col·laboració de la Secció Filològica. Per part de la Secció hi intervingueren els senyors Pere Verdaguer i Joan Peytaví.

Han continuat durant aquest any les presentacions arreu de Catalunya del *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* i de l'exposició «Mots amb arrels», a càrrec dels senyors Josep Moran i Joan Anton Rabella, director i

tècnic, respectivament, de l'Oficina d'Onomàstica.

En el marc de la celebració del Centenari de l'IEC, la Secció Filològica treballa en la commemoració del centenari del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que es durà a terme amb un cicle de conferències el darrer trimestre de 2006 (entre el 17 d'octubre i el 12 de desembre) i en el Simposi Internacional sobre el Català al Segle XX: Balanç de la Situació i Perspectives, que tindrà lloc a l'Institut els dies 24, 25 i 26 d'octubre de 2007.

### Publicacions

*Estudis Romànics*, vol. xxviii.

*Jornades de la Secció Filològica de l'IEC a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.*

*Els mètodes en dialectologia: Continuïtat o alternativa?* I Jornada de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit (Barcelona, 11 de març de 2004).

AEBISCHER, Paul. *Estudis de toponímia catalana*. Facsímil de l'obra publicada per l'IEC el 1926.

*Cartes de Carles Riba. IV: Apèndix 1916-1959*. Recollides i anotades per Carles-Jordi Guardiola.

BRANCHADELL, Albert. *La moralitat de la política lingüística: Un estudi comparat de la legitimitat liberaldemocràtica de les polítiques lingüístiques del Quebec i Catalunya.*



CAILÀ, Montserrat; ESCUDERO, Jean-Paul.  
*Història dels noms de Reiners. Les  
arrels d'un poble del Vallespir.*

S'han reeditat els llibres següents:  
*Proposta per a un estàndard oral de la  
llengua catalana, I: Fonètica.*

*Proposta per a un estàndard oral de la  
llengua catalana, II: Morfologia.*

L'IEC ha participat en l'edició de l'obra:  
BELTRAN, Vicent. *El parlar de la Marina  
Alta: El contacte interdialectal valen-  
cianobaleàric.*

---

## Membres

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT	
Joan A. Argenter i Giralt	03.11.1989	Lingüística i sociolingüística
Antoni M. Badia i Margarit	15.11.1968; emèrit des del 30.05.1990	Lingüística històrica i gramàtica
Joan Bastardas i Parera	19.05.1972; emèrit des del 05.06.1990	Filologia clàssica i romànica
M. Teresa Cabré i Castellví	03.11.1989	Lexicologia i lexicografia
Jaume Cabré i Fabrè	19.06.2000	Escriptor
Jordi Carbonell i de Ballester	19.05.1972; emèrit des del 23.04.1994	Història social de la llengua, història de la literatura i gramàtica
Germà Colón Domènech	07.06.1993; corresponent des del 25.02.1966, emèrit des del 30.11.1998	País Valencià / Filologia romànica
M. Josep Cuenca Ordinyana	13.06.2005	Gramàtica

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Antoni Ferrando i Francès	22.03.1985 Història de la llengua
Josep Gifreu i Pinsach	22.11.1993 Sociolingüística i polítiques de comunicació
Albert Jané i Riera	19.06.2000; emèrit des del 19.06.2001 Sintaxi i gramàtica
Joaquim Mallafrè i Gavalrà	21.05.1991 Traductor i escriptor
Isidor Marí i Mayans	03.11.1989 Sociolingüística
Joan Martí i Castell	23.10.1992 Història de la llengua i sociolingüística
Josep Martines Peres	13.06.2005 Lexicografia
Joan Miralles i Monserrat	14.06.1985 Història de la llengua, onomàstica i literatura popular
Carles Miralles i Solà	21.05.1991 Filologia clàssica
Aina Moll i Marquès	22.11.1993; emèrita des de 14.08.2000 Illes Balears / Lingüística
Brauli Montoya Abat	17.06.2002 Sociolingüística
Josep Moran i Ocerinjauregui	22.05.1995 Onomàstica i lingüística històrica

Manuel Pérez Saldanya	09.06.1997 Gramàtica
Joan Peytaví i Deixona	28.02.2005 Catalunya del Nord / Onomàstica
Josep Piera i Rubio	28.02.2005 Escriptor
Vicent Pitarch i Almela	14.06.1985 Sociolingüística
Lluís B. Polanco i Roig	27.11.1989 Sociolingüística i lingüística
Miquel Àngel Pradilla Cardona	13.06.2005 Sociolingüística (variació i planificació)
Modest Prats i Domingo	13.06.2005 Història de la llengua
Joaquim Rafel i Fontanals	24.10.1984 Fonètica i lexicografia
Gemma Rigau i Oliver	17.06.2002 Sintaxi i semàntica
Jordi Sarsanedas i Vives	21.05.1991; emèrit des del 02.09.1994 Escriptor
Mila Segarra i Neira	28.02.2005 Gramàtica i història de la llengua
Ramon Sistac i Vicén	14.12.1998 Nord-occidental / Dialectologia

DATA DE NOMENAMENT / ESPECIALITAT

Joan Solà i Cortassa	20.12.1999 Gramàtica
Josep Vallverdú i Aixalà	21.05.1991; emèrit des del 09.07.1993 Escriptor
Francesc Vallverdú Canes	17.06.2002; emèrit des del 01.12.2005 Sociolingüística
Joan Veny i Clar	17.11.1978; emèrit des del 22.08.2002 Dialectologia i història de la llengua
Pere Verdaguer i Juanola	07.06.1993; emèrit des del 09.04.1999 Catalunya del Nord / Lingüística i literatura
Mariàngela Vilallonga Vives	28.02.2005 Filologia clàssica

---

### **Membres corresponents**

Cosme Aguiló Adrover	12.06.2006 (Santanyí)
Ramon Amigó i Anglès	06.06.1994 (Reus)
Robert Archer	19.06.2000 (Durham, Gran Bretanya)
Rafael Caria	28.02.2006 (L'Alguer, Itàlia)
Michel Contini	28.02.2006 (Càller, Itàlia)

Jordi Joaquim Costa i Costa	28.02.2006 (Perpinyà, França)
Kálmán Faluba	23.11.1992 (Budapest, Romania)
Joseph Gulsoy	06.06.1994 (Toronto, Canadà)
Rita Lejeune	29.04.1974 (Lieja, Bèlgica)
Joan F. López Casasnovas	28.02.2006 (Ciutadella)
Helmut Lüdtke	19.06.2000 (Kiel, Alemanya)
Bob de Nijs	19.06.2000 (Deurne, Bèlgica)
José Antonio Pascual Rodríguez	09.06.1997 (Salamanca, Espanya)
Josep Quer i Villanueva	28.02.2006 (Caracas)
Artur Quintana i Font	28.02.2006 (Barcelona)
Lídia Rabassa Areny	28.02.2006 (Andorra)
Philip D. Rasico	09.06.1997 (Nashville, Estats Units d'Amèrica)

DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>
Enric Ribes i Marí	12.06.2006 (Eivissa)
Beatrice Schmid	09.06.1997 (Basilea, Suïssa)
Giuseppe Tavani	23.11.1992 (Roma, Itàlia)
Max W. Wheeler	09.06.1997 (Brighton, Gran Bretanya)
Curt Wittlin	09.06.1997 (Saskatoon, Canadà)
Alan Yates	28.02.2006 (Sheffield, Gran Bretanya)
Marie Claire Zimmermann	09.06.1997 (París, França)

## Secció de Filosofia i Ciències Socials

### *Crònica*

#### **Estructura i composició de la Secció**

La Secció té la mateixa estructura que els anys anteriors (recordem que està distribuïda en set àrees temàtiques). Pel que fa a la seva composició, s'hi han incorporat cinc membres nous: el filòsof Gabriel Amengual Coll, l'economista Josep M. Bricall i Masip, els geògrafs Maria Dolors Garcia Ramon i Josep M. Panareda Clopés i la sociòloga M. Àngels Pascual de Sans. Però hem hagut de lamentar la defunció del membre corresponent Robert Pring-Mill, hispanista, catalanòfil i lullista insigne, i de Josep M. Mas i Solench, que era el president i l'ànima de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Així, doncs, la composició de la Secció, en aquest moment, és de 22 membres numeraris, 13 membres emèrits i 1 membre corresponent, els quals estan distribuïts en les set àrees en què està estructurada la Secció de la forma següent:

— Filosofia: 3 membres numeraris i 2 d'emèrits.

— Dret: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent.

— Economia: 4 membres numeraris i 2 d'emèrits.

— Geografia i demografia: 3 membres numeraris i 4 d'emèrits.

— Pedagogia i psicologia: 3 membres numeraris i 3 d'emèrits.

— Comunicació i antropologia: 3 membres numeraris.

— Sociologia i ciència política: 3 membres numeraris i 1 d'emèrit.

D'altra banda, Encarna Roca ha estat dispensada de les obligacions reglamentàries per a un període de cinc anys amb motiu del seu càrrec de magistrada de la Sala Primera del Tribunal Suprem espanyol.

#### **Sessions celebrades**

La Secció ha celebrat deu sessions: vuit d'ordinàries i dues d'extraordinàries. Les sessions ordinàries han tingut sempre un punt fort a l'ordre del dia, sia una comunicació acadèmica sia alguna altra qüestió d'una certa entitat (com ara l'aprovació del pressupost o la contribució de la Secció a la celebració del Centenari de l'Institut). A cada sessió ordinària hi ha hagut també la presentació d'un informe sobre les activitats dels darrers dotze mesos d'una de les nou societats filials adscrites a la Secció, a càrrec del president corresponent. De les sessions en què s'ha disposat de temps suficient, que n'han estat sis, una s'ha dedicat a informar de l'estat dels projectes de recerca en curs, a càrrec dels directors respectius, i en les altres cinc hi ha hagut sengles comunicacions de:

— Richard Samson, professor de la Universitat de Vic, sobre «Les TIC (tecnologies de la informació i la comunicació) i les humanitats i les ciències socials».

— Josep-M. Terricabras sobre «Recerca i país: la contribució de la filosofia».

— Josep M. Puig i Salellas sobre «El nou Estatut: el reconeixement dels drets històrics» (en sessió oberta a tots els membres de l'IEC).

— Antoni Serra i Ramoneda sobre «El paper de les caixes d'estalvi en el moment actual».

Les sessions extraordinàries han estat dedicades, d'acord amb la normativa interna de la Secció, a la presentació i a la votació de candidats a nous membres.

### **Altres activitats**

Diversos membres de la Secció o presidents de societats filials (Salvador Giner, Pere Lluís Font, Andreu Mas-Colell, Joaquim Muns, Pere Puig, Dídac Ramírez, Xavier Rubert i Joan Triadú) han format part de les ponències per a l'adjudicació dels premis següents: Premi Prat de la Riba, Premi de Medi Ambient, Premi Joaquim Carreras i Artau de Filosofia, Premi Catalunya d'Economia, Premi Fundació Mercè Rodoreda i Ajuts Fundació Mercè Rodoreda.

La Secció està preparant, sota la coordinació de Ricard Torrents, la seva contribució a la celebració del centenari de l'Institut amb un curs de deu sessions

titulat Curs d'Alts Estudis sobre cultura, política i societat (1907-2007) «Deu testimonis del segle xx. Deu lliçons per al segle XXI», que comporta una proposta de cànon de testimonis culturals catalans del segle passat, que poden projectar alguna llum sobre l'actual.

Josep M. Muntaner ha estat nomenat delegat del president de l'Institut per als afers de les societats filials.

Joan Vilà-Valentí ha fet al Ple de l'Institut la semblança de Pau Vila i ha estat nomenat representant de l'IEC al Consell Rector de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Josep M. Puig i Salellas ha convertit en una conferència pública a l'Institut el que inicialment havia de ser una comunicació a la Secció sobre el reconeixement dels drets històrics en el nou Estatut de Catalunya.

Xavier Rubert ha fet el ja esmentat discurs de recepció com a membre numerari de l'Institut.

Enric Argullol ha estat designat representant de l'IEC al jurat del Premio Nacional de Literatura (Ensayo).

### **Premis, distincions i homenatges**

Joan Francesc Mira ha estat guardonat amb un dels premis Atlàntida del Gremi d'Editors de Catalunya.

Joaquim Muns ha estat homenatjat per la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona, en ocasió de la seva jubilació.



Antoni Serra i Ramoneda ha rebut la Creu de Sant Jordi i ha estat nomenat president del Tribunal d'Arbitratge Tècnic de Catalunya. També s'ha creat una càtedra amb el seu nom a la Universitat Autònoma de Barcelona per promoure la recerca en el camp de l'economia de l'empresa.

Ricard Torrents ha rebut el Premi Carles Rahola d'Assaig pel seu llibre *Art, poder i religió a les sagrades famílies de Verdaguer i de Gaudí*.

### Publicacions

Durant el període cobert per aquest informe han aparegut, de la Secció, les publicacions següents:

COLOM I CAÑELLAS, ANTONI J.; FERNÁNDEZ I BENASSAR, M. CARMEN; PASTOR I HOMS, IMMACULADA; RINCÓN I VERDERA, JOAN C. *Materials per a una pedagogia patrimonial a les Illes Balears*. 2005. 250 p.

(Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 33)

FUSTÉ I MIQUELA, JOSEP M. *L'acomiadament col·lectiu: Règim jurídic i drets de participació*. 2005. 443 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 31) [Premi Duran i Bas de Dret 2003]

RUBERT DE VENTÓS, XAVIER. *La taca cultural*. Discurs de recepció de Xavier Rubert de Ventós com a membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegit el dia 28 de febrer de 2006. 2006. 15 p.

SOLÉ, CARLOTA; ALARCÓN, AMADO; GARZÓN, LLUÍS; TERRONES, ALBERT. *Llengua, empresa i integració econòmica: L'intercanvi econòmic com a font de canvi lingüístic*. 2005. 254 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 32)

### Membres

Gabriel Amengual Coll

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT  
28.02.2006  
Filosofia

Enric Argullol i Murgadas

01.02.1991  
Dret administratiu

Bartomeu Barceló i Pons

01.02.1991; emèrit des del 14.05.2002  
Geografia humana

Joan Becat i Rajaut

15.11.1991  
Geografia

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Josep M. Bricall i Masip	28.02.2006 Economia
Josep M. Casasús i Guri	07.05.1990 Teoria del periodisme
Antoni Joan Colom i Cañellas	14.06.2004 Teoria i història de l'educació
Jordi Cots i Moner	13.02.1987; supernumerari a partir del 14.03.1994; emèrit des del 17.02.2003 Dret
Joan Estruch i Gibert	20.12.1995 Sociologia de la religió
Octavi Fullat i Genís	20.12.1995; emèrit des del 12.01.1998 Filosofia de l'educació
Maria Dolors Garcia Ramon	28.02.2006 Geografia del gènere
Carles A. Gasòliba i Böhm	12.01.1979 Economia
Salvador Giner de San Julián	22.05.1995; emèrit des del 10.02.2004 Sociologia
Josep González-Agàpito i Granell	15.11.1991 Teoria i història de l'educació
Enric Lluch i Martín	07.05.1990; emèrit des del 19.02.1998 Geografia
Pere Lluís Font	07.05.1990; emèrit des del 01.05.2004 Història de la filosofia

Andreu Mas-Colell	13.06.2005 Economia
Joan Francesc Mira i Casterà	14.06.1999 Antropologia cultural
Isidre Molas i Batllori	22.11.1993 Dret constitucional
Miquel de Moragas i Spà	07.05.1990 Teoria de la comunicació
Joaquim Muns i Albuixech	13.02.1987; emèrit des del 25.06.2005 Economia internacional
Josep M. Muntaner i Pasqual	12.01.1979 Economia
Josep M. Panareda Clopés	28.02.2006 Biogeografia
M. Àngels Pascual de Sans	28.02.2006 Estudis de població
Josep Perarnau i Espelt	07.05.1990; emèrit des del 08.07.1998 Filosofia
Josep M. Puig i Salellas	29.01.1988; emèrit des del 19.02.1994 Dret civil i mercantil
Encarna Roca i Trias	22.05.1995 Dret civil
Vicenç M. Rosselló i Verger	01.02.1991; emèrit des del 12.09.2001 Geografia

DATA DE NOMENAMENT / ESPECIALITAT

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Xavier Rubert de Ventós	13.06.2005 Estètica
Antoni Serra i Ramoneda	13.02.1987; emèrit des del 20.07.2003 Economia de l'empresa
Carlota Solé i Puig	07.05.1990 Sociologia de les migracions i de les organitzacions (empresarials), estructura i canvi social (modernització)
Josep-Maria Terricabras i Nogueras	22.05.1995 Filosofia
Ricard Torrents i Bertrana	14.06.1999 Educació universitària i filosofia de l'educació
Joan Triadú i Font	12.01.1979; emèrit des del 30.07.1991 Pedagogia general
Joan Vilà-Valentí	29.02.1990; emèrit des del 29.03.1995 Geografia regional i didàctica de la geo- grafia

---

### **Membres corresponents**

Robert Pring-Mill	25.02.1966 († 06.10.2005) (Oxford, Gran Bretanya)
Joan Vallet de Goytisolo	1974 (Barcelona)

## IV. Memòria econòmica

**L**a informació que es presenta es divideix en tres apartats:

- informació dels estats comptables i del balanç de situació a 31 de desembre de 2005;
- informació sobre la liquidació del pressupost de l'any 2005;
- informació sobre el pressupost per a l'any 2006.

### 1. Informació dels estats comptables i del balanç de situació a 31 de desembre de 2005

**E**ls estats financers del 2005 han estat confeccionats a partir dels registres comptables de l'Institut, seguint els principis de comptabilitat generalment acceptats. S'han aplicat les normes de presentació que emanen del Pla de Comptabilitat de les Fundacions Privades (Decret 43/2003, de 20 de febrer, del Departament de Justícia i Interior) i del Pla General de Comptabilitat (Reial Decret 1643/1990, de 20 de desembre), per tal de presentar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'Institut.

El balanç adjunt presenta les xifres del darrer exercici tancat per tal de facilitar la comparació. Les bases d'elaboració, així com els principis comptables i les normes de valoració han estat aplicats de manera homogènia.

## Balanç de situació el 31 de desembre de 2005 (expressat en €)

	<i>Saldos auditats</i>	<i>Saldos auditats</i>
	<i>al 31.12.2005</i>	<i>al 31.12.2004</i>
<b>ACTIU</b>		
<b>Actiu immobilitzat</b>		
Immobilitzat immaterial	294.500,88	191.178,87
Immobilitzat material	7.790.298,35	7.719.348,38
Immobilitzat financer	113.600,85	113.600,85
<b>Actiu circulant</b>		
Existències	243.840,85	220.446,37
Deutors	2.229.452,90	3.427.685,08
Inversions financeres temporals	24.600,00	0,00
Tresoreria	1.815.468,73	800.824,76
Ajustaments per periodificació	7.469,87	5.035,13
<b>TOTAL ACTIU</b>	<b>12.519.232,43</b>	<b>12.478.119,44</b>
<b>PASSIU</b>		
<b>Fons propis</b>		
Fons social	132.534,62	134.534,62
Excedents d'exercicis anteriors	2.133.355,37	1.236.807,06
Excedent de l'exercici	(435.156,89)	895.916,99
<b>Ingressos que cal distribuir en diversos exercicis</b>		
Subvencions de capital	5.330.716,45	4.302.494,97
<b>Provisions per riscos i despeses</b>		
Altres provisions	301.719,57	51.408,00
<b>Creditors a llarg termini</b>		
Deutes amb entitats de crèdit	2.582.391,58	3.355.368,89
<b>Creditors a curt termini</b>		
Deutes amb entitats de crèdit	165.515,58	831.898,63
Deutes amb entitats del grup	0,00	57.013,33
Creditors comercials	1.366.175,73	951.975,55
Altres deutes no comercials	315.609,50	291.599,82
Ajustaments per periodificació	626.371,05	369.101,58
<b>TOTAL PASSIU</b>	<b>12.519.232,43</b>	<b>12.478.119,44</b>

## 2. Informació sobre la liquidació del pressupost de l'any 2005

**E**l pressupost de l'exercici 2005 fou aprovat pel Ple de l'Institut celebrat el dia 31 de gener de 2005.

La liquidació del pressupost va ser aprovada pel Ple de l'Institut el 3 d'abril de 2006 i hi incorpora, a més de l'execució dels ingressos i les despeses previstes en el pressupost, l'activitat de les vint-i-sis societats filials de l'IEC que no estava inclosa en el pressupost inicial.

El superàvit de 2.078.203,02 € amb què es liquida el pressupost és conseqüència dels romanents positius que han generat els projectes de recerca finalistes de caràcter plurianual que ja han incorporat tots els seus ingressos i que la seva activitat ha de continuar més enllà del desembre de 2005 i de la incorporació del romanent no executat de l'aportació del Ministeri de Foment provinent de l'any 2004.

### Resum per capítols del pressupost d'ingressos de l'any 2005 (incloent-hi les societats filials)

Capítol	Ingrés	Pressupost 2005	%	Liquidació 2005	%	Desviació s/pressupost
3	Ingressos propis	545.063,85	6	528.297,17	5	16.766,68
4	Subvencions corrents rebudes per l'IEC	4.400.910,81	46	4.423.753,69	46	-22.842,88
5	Ingressos patrimonials i dèficit d'exploració	13.004,21	0	62.913,44	1	-49.909,23
6	Alienació d'inversions reals	10,00	0	0,00	0	10,00
7	Subvencions de capital rebudes per l'IEC	2.610.164,78	27	2.614.036,52	27	-3.871,74
8	Variació d'actius financers	2.048.421,46	21	2.048.411,46	21	10,00
TOTAL GENERAL		9.617.575,11	100	9.677.412,28	100	-59.837,17



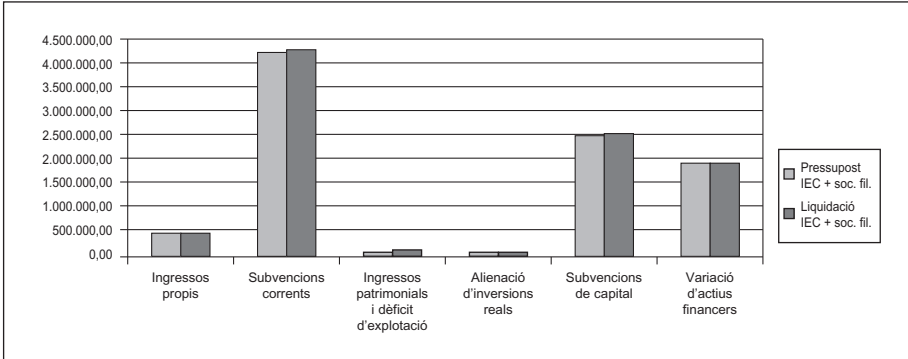
## *Resum per capítols del pressupost de despeses de l'any 2005 (incloent-hi les societats filials)*

<i>Capítol</i>	<i>Ingrés</i>	<i>Pressupost 2005</i>	<i>%</i>	<i>Liquidació 2005</i>	<i>%</i>	<i>Desnació s/pressupost</i>
1	Remuneracions de personal	2.792.273,38	29	2.476.694,29	33	315.579,09
2	Despeses de béns corrents i serveis	1.983.480,50	21	1.976.461,91	26	7.018,59
3	Despeses financeres	128.737,26	1	93.341,29	1	35.395,97
4	Subvencions corrents concedides per l'IEC	364.199,38	4	335.579,43	4	28.619,95
6	Inversions reals	2.429.065,90	25	1.856.682,35	24	572.383,55
8	Variació d'actius financers	1.048.660,67	11	0,00	0	1.048.660,67
9	Variació de passius financers	871.158,02	9	860.449,99	11	10.708,03
<b>TOTAL GENERAL</b>		<b>9.617.575,11</b>	<b>100</b>	<b>7.599.209,26</b>	<b>100</b>	<b>2.018.365,85</b>

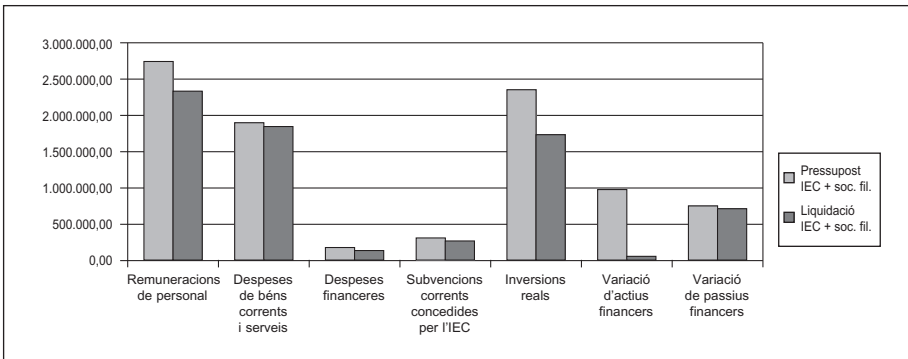
### *Romanent teòric*

Total ingressos	9.677.412,28
Total despeses	7.599.209,26
Romanent 2005	2.078.203,02

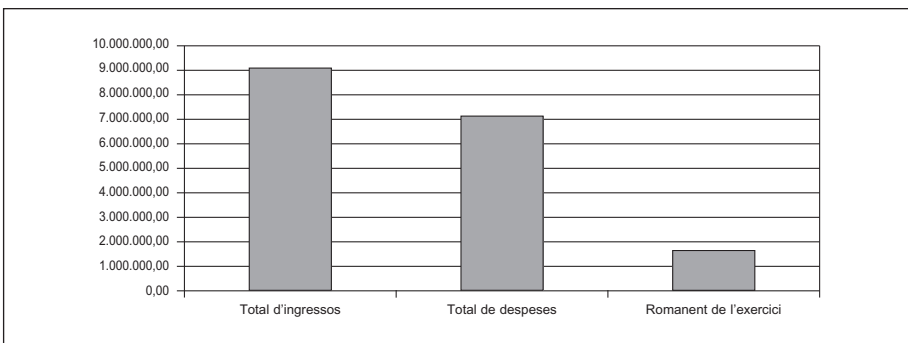
*Resum per capítols de la liquidació del pressupost d'ingressos de l'any 2005  
(incloent-hi les societats filials)*



*Resum per capítols de la liquidació del pressupost de despeses de l'any 2005  
(incloent-hi les societats filials)*



*Romanent de l'exercici (incloent-hi les societats filials)*



---

## Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost d'ingressos de l'any 2005

---

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2005</i>
<b>a) Operacions corrents</b>		
30	Vendes i prestació de serveis	320.553,95
39	Altres ingressos	207.743,22
TOTAL CAPÍTOL 3. INGRESSOS PROPIS		528.297,17
<hr/>		
40	De l'Administració de l'Estat	450.760,00
45	De la Generalitat de Catalunya	3.769.373,00
46	D'ens territorials	162.872,47
47	D'empreses privades	28.748,22
48	De famílies i institucions sense finalitat de lucre	12.000,00
TOTAL CAPÍTOL 4. TRANSFERÈNCIES CORRENTS		4.423.753,69
<hr/>		
52	Altres ingressos financers	26.972,21
54	Arrendaments	35.941,23
TOTAL CAPÍTOL 5. INGRESSOS PATRIMONIALS		62.913,44
TOTAL OPERACIONS CORRENTS		5.014.964,30

---

*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost  
d'ingressos de l'any 2005 (continuació)*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2005</i>
<b>b) Operacions de capital</b>		
70	De l'Administració de l'Estat	720.002,00
74	D'empreses públiques i d'altres ens públics	12.847,21
75	De la Generalitat de Catalunya	1.605.236,74
76	D'ens territorials	101.956,14
77	D'empreses privades	50.900,00
78	De famílies i institucions sense finalitat de lucre	108.069,43
79	Altres subvencions de capital	15.025,00
TOTAL CAPÍTOL 7. TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL		2.614.036,52
TOTAL OPERACIONS DE CAPITAL		2.614.036,52
<b>c) Operacions financeres</b>		
87	Romanent d'exercicis anteriors	2.048.411,46
TOTAL CAPÍTOL 8. VARIACIÓ D'ACTIUS FINANCERS		2.048.411,46
TOTAL OPERACIONS FINANCERES		2.048.411,46
<b>Resum</b>		
TOTAL OPERACIONS CORRENTS		5.014.964,30
TOTAL OPERACIONS DE CAPITAL		2.614.036,52
TOTAL OPERACIONS FINANCERES		2.048.411,46
TOTAL GENERAL		9.677.412,28

## Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost de despeses de l'any 2005

Art.	Denominació	Institut d'Estudis Catalans 2005
<b>a) Operacions corrents</b>		
10	Sous i salaris	1.939.244,29
11	Assegurances i prestacions socials	532.972,50
12	Altres despeses socials	4.477,50
TOTAL CAPÍTOL 1. REMUNERACIONS DE PERSONAL		2.476.694,29
20	Compres i aprovisionaments	232.878,94
21	Serveis exteriors	1.742.318,26
22	Tributs	1.264,72
TOTAL CAPÍTOL 2. DESPESES DE BÉNS CORRENTS I SERVEIS		1.976.461,92
30	Deute a llarg termini	83.936,60
31	Deute a curt termini	9.404,69
TOTAL CAPÍTOL 3. DESPESES FINANCERES		93.341,29
48	A famílies i institucions sense finalitat de lucre	335.579,43
TOTAL CAPÍTOL 4. TRANSFERÈNCIES CORRENTS		335.579,43
TOTAL OPERACIONS CORRENTS		4.882.076,93

*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost  
de despeses de l'any 2005 (continuació)*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2005</i>
<b>b) Operacions de capital</b>		
64	Inversions en mobiliari i estris	42.655,02
65	Inversions en equips de procés de dades	180.729,57
66	Actuacions i inversions destinades a l'ús general	1.316.378,00
67	Inversions en altre immobilitzat material	96.089,35
68	Inversions en immobilitzat immaterial	220.830,40
TOTAL CAPÍTOL 6. INVERSIONS REALS		1.856.682,34
TOTAL OPERACIONS DE CAPITAL		1.856.682,34
<b>c) Operacions financeres</b>		
90	Amortització de deute a llarg termini	860.449,99
TOTAL CAPÍTOL 9. VARIACIÓ DE PASSIUS FINANCERS		860.449,99
TOTAL OPERACIONS FINANCERES		860.449,99
<b>Resum</b>		
Total operacions corrents		4.882.076,93
Total operacions de capital		1.856.682,34
Total operacions financeres		860.449,99
TOTAL GENERAL		7.599.109,26

### 3. Informe sobre el pressupost per a l'any 2006

**L**a situació econòmica de l'Institut des de la normalització democràtica ha passat per quatre etapes clarament diferenciades. La primera comença en el mateix moment del seu reconeixement, l'any 1976, i es caracteritza per la precarietat des del punt de vista dels recursos econòmics disponibles. La segona etapa comença l'any 1982, amb la inclusió d'una partida nominativa per a l'IEC dins els pressupostos de la Generalitat de Catalunya. La tercera s'inicia l'any 1996, amb un increment important del pressupost de l'IEC gràcies a la signatura d'un conveni entre la Generalitat i l'IEC. Durant aquesta tercera etapa, l'IEC fa un primer salt qualitatiu incrementant els projectes de recerca en curs i les activitats de divulgació i difusió científiques. La quarta etapa s'inicia l'any 2005, amb l'aportació extraordinària de 920.000 € a compte del futur contracte programa que es negociava aleshores amb la Generalitat de Catalunya i que es consolida durant el 2006 amb l'aprovació definitiva d'aquest contracte programa.

En aquest sentit, el contracte programa signat pel Govern de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans el 8 de novembre ha tingut incidència a l'hora de perfilar les línies generals del pressupost de l'Institut d'Estudis Catalans per a l'any 2006.

Amb aquesta signatura culmina el treball desenvolupat per la comissió redactora del contracte programa, la qual va treballar durant tot el 2005 per tenir-ne enllestida la redacció definitiva, que fixa els objectius generals, els objectius estratègics, el finançament, els mecanismes d'avaluació i els indicadors per a valorar el grau d'assoliment dels objectius estratègics.

L'aprovació del contracte programa comporta un canvi significatiu en la manera de treballar de l'IEC. Desapareixen les incerteses sobre els recursos que es rebran en el període 2005-2008 i, com a contrapartida, s'assumeixen uns compromisos que obliguen l'IEC a obtenir uns resultats concrets en l'activitat pròpia de la institució, sobre els quals hi haurà una avaluació al final de cada exercici.

L'IEC és, doncs, davant d'un canvi històric en les relacions entre la institució i l'Administració catalana, que necessàriament s'ha de traslladar a la seva manera de treballar. Es tracta d'establir compromisos interns i calendaris d'execució, de fer estimacions dels recursos necessaris per a aconseguir els objectius fixats i de sotmetre els resultats obtinguts a una avaluació final.

La signatura del contracte programa és una aposta de l'IEC per a refermar-ne la credibilitat davant de l'Administració i davant la societat catalana en general. Representa l'assumpció de compromisos concrets respecte de projectes emblemàtics per al con-

junt de la nostra societat. Mitjançant el contracte programa s'ha hagut de posar calendari a la publicació de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC), hi ha el compromís de tenir una determinada presència en el territori, hi ha l'obligació de publicar la nova gramàtica normativa durant la vigència d'aquest primer contracte programa, s'han adquirit compromisos per a executar polítiques de divulgació i difusió de la ciència i, finalment, hi ha hagut l'obligació d'elaborar un pla estratègic que orienti l'activitat de l'IEC durant el primer quart del segle XXI.

L'increment global del pressupost de l'IEC per al 2006 és del 21,95 % respecte del pressupost aprovat per al 2005.

Respecte del pressupost d'ingressos, cal destacar l'esforç dut a terme per la Generalitat, especialment pel que fa al Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, que es reflecteix en un increment de la seva aportació d'1.510.221,45 €, la qual cosa representa un 30 % d'increment respecte de l'any 2005.

Amb aquest increment de l'aportació, l'estructura d'ingressos del pressupost de l'IEC es modifica substancialment a favor de la Generalitat, enfront de les altres administracions.

La posició relativa de les administracions financeres és la següent:

Administració de la Generalitat	6.468.034 €	79 %
Administració de l'Estat	1.200.000 €	15 %
Altres administracions públiques	300.817 €	4 %

Pel que fa a l'Administració de l'Estat espanyol, cal dir que hi ha hagut veritables dificultats per a concretar-ne l'aportació per al 2006. Els últims canvis introduïts en les convocatòries de les anomenades «Acciones complementarias» no han afavorit gens la participació de l'IEC. Les característiques de l'IEC no encaixen en les bases de la convocatòria, la qual cosa implica que ha calgut tornar a negociar amb el Ministeri d'Educació i Ciència la manera de finançar els projectes de recerca de l'Institut que fins ara s'havien finançat per mitjà d'aquestes convocatòries.

Respecte de la convocatòria de «Reales academias», per al 2006 s'ha fet una previsió d'ingrés de 600.000 €.

Pel que fa al pressupost de despeses, s'ha elaborat per donar resposta als compromisos del contracte programa amb la Generalitat de Catalunya, d'acord amb les línies generals aprovades pel Consell Permanent el passat 9 de novembre de 2005.

A l'hora d'elaborar el pressupost per al 2006, doncs, s'han tingut en compte les línies generals següents:

1. Donar continuïtat a la política, iniciada en els dos exercicis anteriors, de potenciar l'autonomia i les activitats de les seccions.



2. Pel que fa a les societats filials, una vegada assolit un nivell de finançament bàsic raonable, continuar la política de potenciació de la seva activitat, introduint en el pressupost una partida addicional que permeti prioritzar les actuacions proposades.

3. Dotar de mitjans i contingut les delegacions territorials i assegurar una programació d'activitats estable i d'un alt nivell de qualitat.

4. Potenciar una recerca de qualitat en els àmbits que ens són propis i, alhora, potenciar la difusió pública dels resultats obtinguts.

5. Iniciar un procés de descentralització de la despesa, començant per les despeses de correcció editorial.

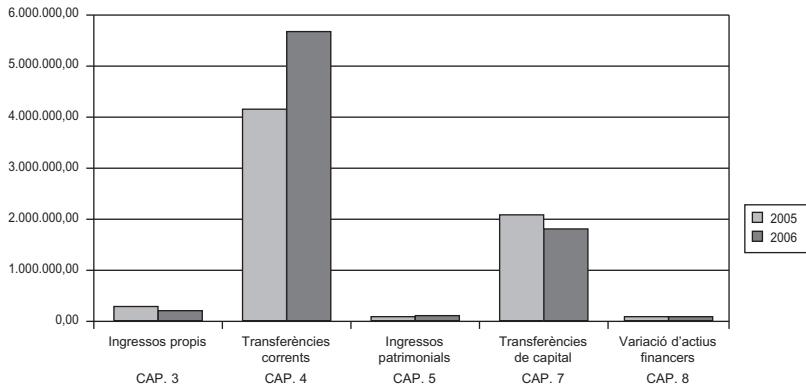
### *Resum del pressupost d'ingressos de l'any 2006*

Cap. 3	Ingressos propis	149.754,41	1,83 %
Cap. 4	Transferències corrents	5.954.463,79	72,89 %
Cap. 5	Ingressos patrimonials	35.000,00	0,43 %
Cap. 7	Transferències de capital	2.029.898,02	24,85 %
Cap. 8	Variació d'actius financers	10,00	0,00 %
TOTAL DEL PRESSUPOST D'INGRESSOS		8.169.126,22	100,00 %

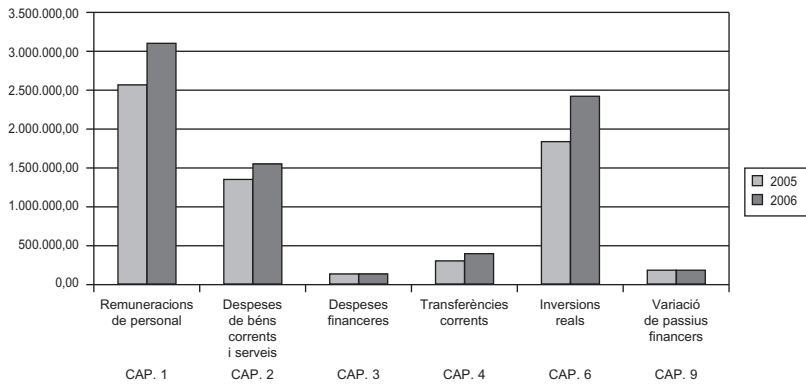
### *Resum del pressupost de despeses de l'any 2006*

Cap. 1	Remuneracions de personal	3.258.681,00	39,89 %
Cap. 2	Despeses de béns corrents i serveis	1.678.295,62	20,54 %
Cap. 3	Despeses financeres	108.663,00	1,33 %
Cap. 4	Transferències corrents	442.039,60	5,41 %
Cap. 6	Inversions reals	2.508.890,00	30,71 %
Cap. 9	Variació de passius financers	172.557,00	2,11 %
TOTAL DEL PRESSUPOST DE DESPESES		8.169.126,22	100,00 %

### Comparació del pressupost d'ingressos de l'any 2006 respecte del de 2005

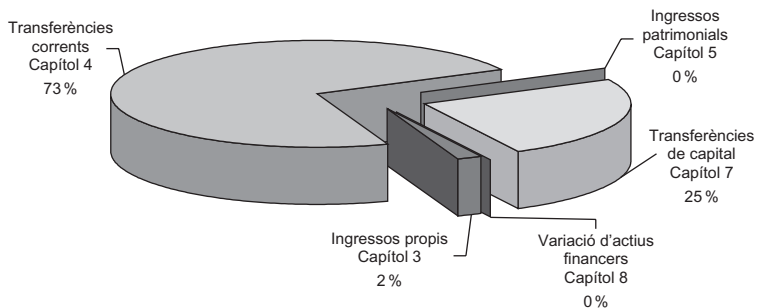


### Comparació del pressupost de despeses de l'any 2006 respecte del de 2005



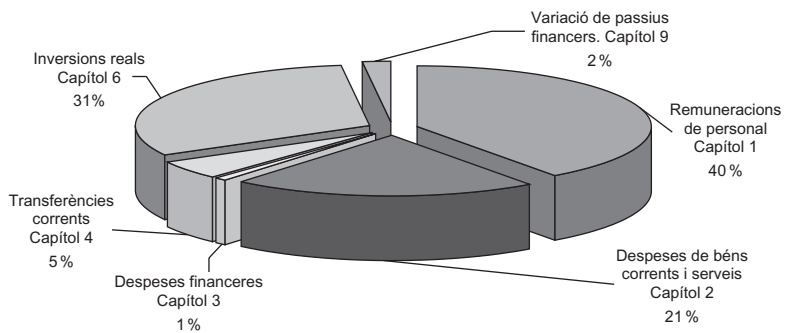
### Distribució percentual del pressupost d'ingressos de l'any 2006

Total pressupost: 8.169.126,22 €



### Distribució percentual del pressupost de despeses de l'any 2006

Total pressupost: 8.169.126,22 €



*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost  
d'ingressos de l'any 2006*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2006</i>
	<b>a) Operacions corrents</b>	
30	Vendes i prestació de serveis	139.754,41
39	Altres ingressos	61.751,00
	<b>TOTAL CAPÍTOL 3. INGRESSOS PROPIS</b>	<b>149.754,41</b>
40	De l'Administració de l'Estat	600.000,00
45	De la Generalitat de Catalunya	5.185.852,79
46	D'ens territorials	162.601,00
48	De famílies i institucions sense finalitat de lucre	6.010,00
	<b>TOTAL CAPÍTOL 4. SUBVENCIONS CORRENTS REBUDES PER L'IEC</b>	<b>5.954.463,79</b>
52	Altres ingressos financers	15.000,00
54	Arrendaments	20.000,00
	<b>TOTAL CAPÍTOL 5. INGRESSOS PATRIMONIALS</b>	<b>35.000,00</b>
	<b>TOTAL OPERACIONS CORRENTS</b>	<b>6.139.218,20</b>

*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost  
d'ingressos de l'any 2006 (continuació)*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2006</i>
<b>b) Operacions de capital</b>		
70	De l'Administració de l'Estat	600.000,00
75	De la Generalitat de Catalunya	1.282.181,93
76	D'ens territorials	123.691,09
77	D'empreses privades	9.000,00
79	Altres transferències de capital	15.025,00
TOTAL CAPÍTOL 7. TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL		2.029.898,02
TOTAL OPERACIONS DE CAPITAL		2.029.898,02
<b>c) Operacions financeres</b>		
87	Romanent d'exercicis anteriors	10,00
TOTAL CAPÍTOL 8. VARIACIÓ D'ACTIUS FINANCERS		10,00
TOTAL OPERACIONS FINANCERES		10,00
<b>Resum</b>		
Total operacions corrents		6.139.218,20
Total operacions de capital		2.029.898,02
Total operacions financeres		10,00
TOTAL GENERAL		8.169.126,22

*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost  
de despeses de l'any 2006*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2006</i>
<b>a) Operacions corrents</b>		
10	Sous i salaris	2.449.893,64
11	Assegurances i prestacions socials	737.342,36
12	Altres despeses socials	71.445,00
TOTAL CAPÍTOL 1. REMUNERACIONS DE PERSONAL		3.258.681,00
20	Compres i aprovisionaments	291.600,00
21	Serveis exteriors	1.348.246,62
22	Tributs	3.660,00
28	Activitats i altres	169.789,00
TOTAL CAPÍTOL 2. DESPESES DE BÉNS CORRENTS I SERVEIS		1.813.295,62
30	Deute a llarg termini	82.663,00
31	Deute a curt termini i altres	26.000,00
TOTAL CAPÍTOL 3. DESPESES FINANCERES		108.663,00
48	A famílies i institucions sense finalitat de lucre	442.039,60
TOTAL CAPÍTOL 4. TRANSFERÈNCIES CORRENTS		442.039,60
TOTAL OPERACIONS CORRENTS		5.622.679,22

*Resum general per capítols, articles i serveis del pressupost de despeses de l'any 2006 (continuació)*

<i>Art.</i>	<i>Denominació</i>	<i>Institut d'Estudis Catalans 2006</i>
<b>b) Operacions de capital</b>		
64	Inversions en mobiliari i estris	29.800,00
65	Inversions en equips de procés de dades	65.600,00
66	Actuacions i inversions destinades a l'ús general	1.806.490,00
67	Inversions en altre immobilitzat material	127.000,00
68	Inversions en immobilitzat immaterial	480.000,00
TOTAL CAPÍTOL 6. INVERSIONS REALS		2.508.890,00
TOTAL OPERACIONS DE CAPITAL		2.508.890,00
<b>c) Operacions financeres</b>		
90	Amortització de deute a llarg termini	172.557,00
TOTAL CAPÍTOL 9. VARIACIÓ DE PASSIUS FINANCERS		172.557,00
TOTAL OPERACIONS FINANCERES		172.557,00
<b>Resum</b>		
Total operacions corrents		5.622.679,22
Estalvi de gestió		- 135.000,00
Total operacions de capital		2.508.890,00
Total operacions financeres		172.557,00
TOTAL GENERAL		8.169.126,22





## V. Activitat institucional

### Inauguració del curs

**E**l dia 26 de setembre tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2005-2006.

El discurs reglamentari fou a càrrec de l'Il·lm. Sr. Pere Roca i Fabregat, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, amb el títol *Antoni Gaudí i el disseny estructural. La síntesi de la geometria i de la resistència*. L'acte comptà també amb un discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans, l'Il·lm. Sr. Salvador Giner de San Julián, i amb un parlament de l'Hble. Sr. Josep Bargalló, conseller primer de la Generalitat de Catalunya. Així mateix, el secretari general de l'Institut, Il·lm. Sr. Joandomènec Ros i

Aragonès, féu una lectura del resum de la *Memòria* del curs 2004-2005. Durant l'acte es féu el lliurament de medalles als membres emèrits.

Durant la sessió inaugural del curs es féu la presentació de l'obra musical i musicològica de la senyora Matilde Salvador, a qui fou lliurat el diploma d'honor en reconeixement de la seva obra musical i musicològica i, especialment, de la seva contribució a la cultura catalana, i es féu una audició d'un fragment de l'òpera *Marxa del Rei Barbut*.

En aquest acte d'inauguració, per primera vegada, es connectà amb les seus de Castelló de la Plana, Lleida i Menorca per mitjà de videoconferència.

### Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

**E**ncetem avui un nou curs de l'Institut d'Estudis Catalans, la nostra acadèmia nacional de les ciències i les humanitats. L'Institut té la missió d'acollir i representar la recerca científica, la cultura i la llengua pròpies dels Països Catalans, al més alt nivell de coneixement i rigor. El malfat de la mort del president Josep Laporte, el febrer d'enguany, obligà l'Equip de Govern a convocar unes inesperades eleccions. És per això que, un cop triat el nou equip de la Presidència

pels membres de l'Institut i pels presidents de les societats filials, em correspon l'honor de dirigir-vos avui la paraula en aquesta inauguració del curs 2005-2006.

Durant els quatre mesos d'ençà de les eleccions, el nou equip de la Presidència ha dut a terme la doble tasca de continuar la feina encetada en el bienni precedent i començar a engegar amb diligència el programa d'actuacions pel qual rebé la confiança de la nostra corporació

acadèmica. La d'avui no és pas l'ocasió per a analitzar amb detall aquestes actuacions. Tanmateix, sí que ho és per a confirmar que els plans anunciats en aquell moment van fent camí amb un ritme prou satisfactori. Per exemple, recordaré que, una volta normalitzada la situació econòmica, els ingressos de l'Institut i el finançament dels projectes s'han produït de manera acceptable, alhora que la gestió de la despesa també es pot considerar satisfactòria. La nostra ambició d'arribar a aconseguir un contracte programa amb la Generalitat de Catalunya té com a objectiu assolir la capacitat de planjar les nostres activitats amb més eficàcia i més abast. Em plau dir que aquesta proposta aviat va ser ben acollida pel Govern, com anuncià en una important ocasió el senyor conseller primer, llavors conseller en cap, en aquesta mateixa casa. Ara estem avançant força en aquest terreny, per la qual cosa haig d'agrair la col·laboració dels representants del Govern català que hi treballen i, especialment, la feina dels vicepresidents i la del gerent.

Anem avançant també en altres fronts d'actuació, com ara el desenvolupament de l'organigrama, que inclou diverses accions que milloraran molt considerablement la projecció exterior de les activitats de l'Institut, tant en la societat civil com en el món científic, humanístic i universitari, nacional i internacional, sense oblidar la nostra efectiva participació en el que hom anomena *societat de la*

*informació*. En aquest sentit, l'Institut es congratula de la recent acceptació del domini *.cat*. L'IEC participà activament en la consecució d'aquesta eina fonamental per a la presència de la llengua i la cultura catalanes a Internet.

També hem participat en els treballs acadèmics de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada, el rector de la qual és ara el nostre secretari general. Diversos membres de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu ens suggeriren que el president de l'Institut n'acceptés la presidència. La decisió és ara sota la consideració del Consell Permanent. Una vinculació més estreta encara fóra una ocasió prou important per a desenvolupar la nostra tasca com a centre per al foment del coneixement públic de la ciència. A més, la nostra vinculació a l'Institut Ramon Llull continua consolidant-se. D'altra banda, la pertinença activa a la Unió Acadèmica Internacional i les relacions amb altres associacions acadèmiques internacionals han continuat amb una intensitat creixent, com també s'ha intensificat la nostra relació amb fundacions en les quals cerquem suport i col·laboració.

Som prou conscients que s'apropra la important data del centenari de l'Institut, fundat el 1907 per Enric Prat de la Riba com a acadèmia activa, de recerca, d'alta cultura. L'Institut fou obert per un notable estol d'intel·lectuals i científics catalans en un moment excepcionalment fecund de la nostra història. Els resultats foren d'enorme abast per a la

cultura, les humanitats, la ciència i la tecnologia catalanes i per a la seva llengua. Tant durant els anys de normalitat democràtica com en els de guerra i clandestinitat, la història del primer segle de l'Institut ha estat curulla d'aportacions cabdals per al país. És per això que fa temps que hem creat una comissió, encapçalada per un vicepresident, que s'ocupa dels actes que ompliran l'any del centenari. Tampoc no és el moment avui de parlar-ne en detall. Només vull constatar que la comissió avança en els seus treballs i que els esdeveniments del 2007 seran adients amb la importància de la nostra història, com a institució sempre activa en el servei capdavanter a la llengua, la cultura, la història i les ciències naturals i socials del nostre àmbit.

El senyor secretari general ha exposat l'activitat de l'Institut. D'altra banda, avui us lliurem una síntesi que resumeix amb prou detall totes les actuacions del curs acadèmic que ara expira, 2004-2005, on trobareu la varietat i l'abast d'actuacions de les cinc seccions i les vint-i-sis societats filials —que s'apropen als nou mil socis— a través de les quals es despleguen les nombroses activitats de l'Institut: des de la lexicografia fins a la consulta lingüística, des de la història fins a l'arqueologia, des de la biologia fins a la climatologia, des de la filosofia fins a la jurisprudència, des de l'economia fins a la geografia humana, passant per molts altres camps. L'Institut ha continuat fent via. El servei de publicacions en tots

aquests camps, el més important en llengua catalana en el camp científic, n'és la prova fefaent. El portal de revistes de l'IEC, situat al nostre web, a l'abast de tothom, dóna una idea precisa de la qualitat de la nostra tasca i de la utilitat pública del que fan els nostres acadèmics i recercadors. Donaré només tres exemples d'enguany: l'acord signat per a la recerca arqueològica a l'Alt Camp i el Camp de Tarragona; la presentació formal del llibre blanc sobre el canvi climàtic, encarregat per la Generalitat, i la publicació del primer volum de la vasta història de la ciència als Països Catalans, que hem publicat juntament amb la Universitat de València.

Com és ben palès, l'Institut no existeix només com a lloc d'encontre i diàleg entre acadèmics, científics i intel·lectuals —tant pel que fa a les seccions com a les societats filials—, sinó també com a entitat activa, productora permanent de coneixement i informació, i difusora de criteris racionals, rigorosos i objectius sobre temes científics d'interès nacional i públic dins l'àmbit d'actuació natural dels països de llengua i cultura catalanes. La difusió i el coneixement públic de la ciència i del saber és avui una de les tasques fonamentals: i això inclou el coneixement de la nostra llengua i cultura, de la seva unitat fonamental. No pretenem tenir la veritat; pretenem només posar el nostre considerable capital cultural i acadèmic al servei del món de la recerca i del món universitari —amb els

quals tenim estretíssims vincles i identifi-  
cacions— i a l'abast de tota la societat, en  
especial dels qui decideixen les polítiques  
científiques, acadèmiques i socials al nos-  
tre país.

Conscients que per moltes raons  
—la mundialització, l'expansió científica,  
el canvi tècnic, entre d'altres— som da-

## Discurs del conseller primer, Josep Bargalló

És per a mi —un humil membre  
de la Societat Catalana de Llengua  
i Literatura, filial de l'Institut—, no  
solament un honor, sinó un veritable goig,  
un goig profund, el fet de participar, en re-  
presentació del Govern de Catalunya, en  
aquest acte d'inauguració del curs 2005-  
2006 de l'Institut d'Estudis Catalans, la  
nostra alta institució acadèmica nacional.  
I, en especial, un dia com avui, en què es  
ret homenatge a l'admirada Matilde Sal-  
vador, a qui el nostre Govern donarà la  
Creu de Sant Jordi enguany mateix.

Una institució que té per objecte  
la investigació científica, especialment en  
tot allò relacionat amb la cultura catala-  
na, l'àmbit d'actuació de la qual abraça  
la totalitat de les terres de llengua i cul-  
tura catalanes.

Una institució gairebé centenària,  
fundada per un gran polític amb visió de  
país, Enric Prat de la Riba. I que d'ales-  
hores ençà ha tingut una història difícil,  
plena de vicissituds, com la història del  
nostre país, que ha patit persecució i mar-

vant una cruïlla històrica en el camp d'ac-  
tivitats propi de la nostra acadèmia d'ac-  
cadèmies, l'Institut d'Estudis Catalans  
s'enfronta amb el nou curs d'enguany,  
senyores i senyors, amb tot el serè entu-  
siasme que el País espera de la nostra ins-  
titució.

ginació, com la nostra llengua, però que  
ha persistit i s'ha enfortit.

I que avui, com s'ha posat de ma-  
nifest en aquest acte (amb la lectura de la  
memòria, amb la lliçó inaugural i amb  
l'homenatge a Matilde Salvador), es pot  
presentar davant la societat catalana amb  
una obra feta impressionant, d'absoluta  
utilitat pública, i amb una vocació de ser-  
vei a la col·lectivitat.

Una obra que ha contribuït deci-  
sivament a fer-nos, com a llengua, com a  
cultura i com a nació que som, més forts,  
més sòlids, més persistents, més respon-  
sables del nostre patrimoni cultural, i al-  
hora també més oberts i amb més volun-  
tat de projecció vers el futur.

Aquesta contribució de l'Institut a  
la nostra construcció nacional no sola-  
ment ha estat determinant en el camp en  
què la vostra tasca és socialment més co-  
neguda i reconeguda, la llengua, sinó que  
s'ha estès al conjunt de les disciplines del  
saber, tant de les ciències pures com de  
les ciències humanes i socials, com ho

proven les cinc seccions, les vint-i-sis societats filials i el miler de publicacions.

El començament d'aquest curs, que de ben segur serà per a l'IEC encara més productiu que l'anterior, coincideix amb un fet molt positiu per a la projecció de la nostra cultura nacional. Em refereixo a l'aprovació del domini *.cat* a Internet, promogut per l'Associació puntCAT, en què l'IEC ha tingut un paper protagonista, com a entitat fundadora, juntament amb la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i el Capítol Català de la Internet Society.

I aquest inici de curs acadèmic coincideix (si la cosa no s'esguerra, i confio que no) amb la culminació del procés polític que ha de portar el Parlament de Catalunya a presentar al Congrés de Diputats espanyol una proposta de reforma profunda de l'Estatut. Una reforma que no solament s'ha de traduir en més competències i més recursos, sinó també en més facultats i possibilitats de construcció nacional. Vull remarcar aquí que el fet que el nou Estatut estableixi l'obligació de conèixer el català permetrà impulsar una política lingüística més segura, amb més impacte social.

En la nova etapa que estem obrint entre tots l'Institut hi ha de tenir un paper capdavanter. La seva creació el 1907 va precedir l'obtenció de la primera institució catalana de mínim autogovern, la Mancomunitat, després del 1714. En l'etapa de la Generalitat republicana les seves funcions van ser encara més reforçades. Amb la transició democràtica i la

recuperació de la Generalitat, l'IEC també va recuperar el seu estatus legal d'alta institució acadèmica nacional. Des d'aleshores, els successius governs de la Generalitat han donat suport a la institució perquè pogués desplegar-se plenament en tots els àmbits d'actuació. Aquest nou Govern que encapçalo, com tothom sap, ha fet un esforç notable per incrementar aquest suport en un 11 % per a enguany. I està treballant, especialment des del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), amb l'IEC en l'elaboració d'un contracte programa que ha de suposar un canvi qualitatiu important.

D'altra banda, des del Govern també volem que l'IEC tingui una clara funció d'assessorament i de guiatge científic i intel·lectual d'aquells organismes, comissions o institucions governamentals o paragovernamentals implicades en actuacions de caire cultural, lingüístic o científic. Per això hem reclamat la seva col·laboració en projectes com la Casa de les Llengües, la tot just constituïda Comissió Catalunya 2014, encarregada de vetllar per l'adequada commemoració del tercer centenari de la Guerra de Successió.

El Govern compta, doncs, amb la institució i amb els seus membres. Sobre tot, comptem amb el seu rigor científic i el seu esperit crític. A la base del progrés social i cultural d'un país, hi ha sempre institucions acadèmiques actives i amb consciència de responsabilitat social. És el cas de l'IEC. Gràcies per la seva tasca.

### *Antoni Gaudí i el disseny estructural.*

*La síntesi de la geometria i de la resistència, per Pere Roca*

#### 1. Introducció

L'estudi de l'obra d'Antoni Gaudí s'ha centrat, tot sovint, en els aspectes més exclusivament formals —els elements compositius, decorativistes o simbòlics— de la seva arquitectura. En general, s'ha prestat molt poca atenció a les seves aportacions i fites en l'àmbit més científic o tècnic de la resistència i el disseny estructural. Tanmateix, és possible trobar en aquest àmbit aportacions de gran interès.

En la nostra opinió, l'anàlisi de les aportacions i dels mèrits de l'obra de l'arquitecte en l'àmbit esmentat no ha estat encara mai escomesa d'una manera profunda. Entenem que aquesta anàlisi, però, no és senzilla i que ha de ser realitzada des d'una perspectiva històrica de l'evolució de l'arquitectura i de la peculiar situació que aquesta activitat humana experimenta a principis del segle xx. En aquest moment s'esdevé un canvi de paradigma, una veritable transició entre dues maneres molt diferents d'entendre l'art de construir i l'arquitectura. Gaudí, segons creiem entendre, es troba en la mateixa frontera entre ambdues concepcions, en el límit d'una transformació que comportarà, de manera implacable,

el trencament d'unes tradicions o d'uns conceptes mantinguts durant segles.

Amb aquesta presentació, desitgem reflexionar al voltant d'alguns aspectes de l'obra d'Antoni Gaudí i tal vegada contribuir a reivindicar-ne l'aportació en l'àmbit de la ciència de les estructures. La tesi que, en definitiva, desitgem formular és que l'aportació de Gaudí, en aquest marc, és plena d'innovacions potencialment útils per a l'arquitectura del futur; alhora, desitgem fer esment que aquestes innovacions no han trobat, de moment, lloc en la pràctica constructiva actual a causa dels particulars paradigmes de la construcció i de l'arquitectura contemporànies. Tanmateix, aquesta situació podria ser transitòria. En un futur proper, determinats canvis conceptuals, possibles transformacions tècniques o culturals, podrien retornar-nos cap a un nou tipus d'arquitectura on les innovacions de Gaudí sí que resultessin directament inspiradores i tècnicament aplicables. Per a exposar aquesta idea, però, cal realitzar prèviament certes consideracions en relació amb la història de la construcció.

## 2. Una visió històrica

La història de la construcció és segurament una de les matèries més complexes i controvertides amb les quals un estudiós de l'arquitectura o de l'enginyeria es pot enfrontar. Això es deu, entre altres motius, al nostre desconeixement de molts dels conceptes i de les intencions dels constructors del passat a l'hora de portar a terme les seves construccions. Cal parlar de les dificultats que, des del nostre inevitable provincianisme d'enginyers i arquitectes del present, experimentem per a apropar-nos als estats de la ment, a la intel·lectualitat i al món emocional dels qui van concebre i aixecar les grans construccions del passat.

Si alguna cosa hem après, tot apropant-nos al món de la construcció històrica, és que l'enginy del constructor antic ha sabut portar gairebé sempre els materials i les tècniques disponibles al límit de les seves possibilitats físiques i de resistència. El coneixement que observem de les possibilitats dels materials i de les tècniques en les obres dels constructors antics és sempre extrem. I ho és fins i tot, o especialment, abans de la revolució científica i tecnològica experimentada a partir del segle XVIII. La mestria dels constructors dóna lloc a estructures tècnicament insuperables. Les construccions de l'Imperi romà o bé les catedrals gòtiques són exemples evidents d'aquesta idea. Avui en dia, les catedrals gòtiques

ens sorprenen tant per la gosadia estructural com per l'encert formal.

En un sentit molt restrictiu, és possible observar en les construccions del passat un nivell major o menor de bondat tècnica. Aquesta «bondat tècnica» pot resultar, per exemple, de la consideració d'algun paràmetre alhora tècnic i econòmic, com la relació entre l'envergadura dimensional i el consum de material. Certament, hi ha construccions que presenten una gran lleugeresa, en el sentit que aconsegueixen cobrir un espai molt gran amb un consum moderat de material, mentre que d'altres poden ser considerades «pesades» o poc satisfactòries perquè tot i que acumulen una gran massa de material resistent cobreixen un espai reduït. La consideració del context cultural i econòmic de cada època i de cada societat ens força, però, a relativitzar o a qüestionar la noció de *superioritat tècnica*.

Per als constructors romans, per exemple, la millor opció consistia en l'exploració intensiva d'un material —el formigó— que presentava grans avantatges en termes de disponibilitat, de versatilitat arquitectònica i de resistència. D'una banda, tenien a l'abast els materials necessaris per a la formació del formigó putzolànic, gairebé sense limitació, en els estrats volcànics del subsòl de la regió de Roma i altres regions italianes. D'altra banda, i per tal com s'adapta a qualsevol encofrat, el formigó podia donar lloc a una varietat pràcticament il·limitada de for-

mes i funcions estructurals. La capacitat de resistència del material, finalment, el feia especialment apte per a suportar càrregues importants o cobrir espais diàfans. Amb formigó es van construir cobertes de gran llum en forma de cúpula, volta de mig punt o volta creuada. Des del punt de vista dimensional, aquestes cobertes han estat només superades amb l'adveniment del formigó armat o de la ceràmica armada al llarg del segle xx. Com és conegut, entre les construccions romanes més espectaculars hi ha el Pan-teó de Roma, amb una coberta de 43 m de diàmetre interior, o la Basílica Nova (o de Maxenci i Constantí), construïda a partir de l'any 313 i situada en el fòrum de Roma, amb tres voltes creuades de més de  $25 \times 25 \text{ m}^2$  de superfície.

El cas d'aquest últim monument mereix especial atenció. L'estudi de l'edifici permet descobrir una sèrie d'analogies sorprenents amb l'estructura d'una catedral gòtica. A més de l'existència d'unes voltes creuades —encara que no típicament gòtiques, ja que resulten de la intersecció simple de dues voltes de canó—, l'edifici disposa d'uns elements semblants als arbotants, la missió dels quals és precisament recollir part de l'empenta provocada per les grans voltes de la nau central i dur-la a la fonamentació a través dels grans contraforts interns. Per molt que l'estructura de l'edifici mantingui alguna similitud amb l'estructura pròpia d'una gran catedral gòtica, les

grans dimensions de les voltes de la basílica no tenen, en canvi, cabuda en tals construccions.

No obstant això, i a diferència de les catedrals gòtiques, la Basílica Nova constituïa un edifici essencialment massiu, ja que la fragilitat del material de les seves voltes —el formigó en massa— requeria, com bé van comprendre els seus constructors, una base extremament estable i rígida, aconseguida mitjançant una fonamentació certament potent i uns murs extremament amples. Pels romans, aquestes exigències eren ben assequibles, atesa la disponibilitat del material i d'una mà d'obra molt nombrosa i poc especialitzada. Cal fer notar, però, que el caire rígid i massiu de l'edifici no va impedir que, a conseqüència de l'abandó i dels terratrèmols, resultés destruït cap al segle ix.

El màxim exponent del canvi de concepció estructural entre Roma i Bizanci és l'església de Santa Sofia a Constantinoble, construïda mitjançant maó i morter en el segle v en un període de tan sols cinc anys. Santa Sofia presenta un vast rectangle de  $81 \times 71 \text{ m}^2$  cobert amb una gran cúpula central sobre un quadrilàter de 31 m de costat, assentada sobre quatre grans arcs de maó que, al seu torn, arrenquen de quatre potents pilastres de 40 m. La cúpula assoleix una altura de 65 m.

L'aixecament de la basílica de Santa Sofia a Istanbul, entre els anys 532 i 537, suposa un notable canvi de para-



digma constructiu en relació amb les tècniques o amb els dissenys estructurals de la Roma imperial. Si bé sembla que no existeix encara una limitació notable quant a recursos humans i materials, el desig de completar la construcció en un temps extremament limitat encoratja l'ús de recursos constructius innovadors, que suposen una optimització real de la quantitat de material i de la mà d'obra necessaris. S'opta per un material lleuger, comparat amb el formigó —l'obra de maó—, i per un sistema estructural innovador, l'estabilitat del qual no recau en l'acumulació de rigidesa i potència, sinó en l'adequada i delicada combinació de les formes i de les relacions geomètriques entre parts, dins d'un esquema encertadament equilibrat. Consegüentment, és possible cobrir una superfície molt àmplia —comparable a la Basílica Nova— amb un consum molt menor de material. D'altra banda, es diria que en la concepció de Santa Sofia es tolera un cert marge de risc o d'especulació, com sembla que suggereix el fet que, certament, durant el procés de construcció es requereixen una sèrie d'importants correccions, que fonamentalment afecten el disseny dels arcs principals i de la cúpula central.

La limitació en la disponibilitat de material i de mà d'obra sí que constitueix, en canvi, un condicionament fort durant l'edat mitjana europea i, particularment, durant l'era de les catedrals gòtiques, entre els segles XII i XV. El constructor me-

dieval europeu supleix aquestes mancances extremant la seva preferència per un disseny ben fonamentat en l'encaix geomètric. L'estructura, cada vegada més orgànica i lleugera, queda desproveïda d'allò realment no essencial per a l'estabilitat. De manera racional, o bé intuïtiva, els mestres constructors medievals entenen que l'estabilitat quedarà assegurada si l'edifici respecta determinades proporcions i si els elements que l'integren s'organitzen d'acord amb les necessitats de l'equilibri. Amb el gòtic, l'estructura esdevé totalment esquelètica o lineal, excepte per la plementeria de les voltes, i, per tant, guanya en lleugeresa i flexibilitat enfront dels precedents romans i fins i tot bizantins; i no per això queda endarrere en dimensions i en grandiositat expressiva. L'art gòtic s'ha de comunicar d'un constructor a un altre; d'una regió a una altra: per molt que algunes de les innovacions que introdueixi puguin ser producte d'una ment genial i única, les consecucions conceptuals que se'n deriven han de ser transmissibles. L'art de construir les catedrals pertany a tota una civilització i és, de fet, una activitat per mitjà de la qual aquesta s'afirma i es transmuta. Així doncs, la construcció gòtica es troba marcada per una certa codificació funcional que, tot i que admet importants variacions, unifica en gran mesura les solucions i els procediments.

### 3. L'estructura de la catedral de Mallorca

En aquest punt és interessant reflexionar al voltant d'una de les catedrals gòtiques més imponents i estructuralment més agosarades mai construïdes, i de la qual Gaudí, reconegudament, va aprendre molt i va extreure molts conceptes. Ens referim a la catedral de Mallorca.

La contemplació atenta d'aquest edifici obliga l'arquitecte o l'enginyer modern a desprendre's de qualsevol noció de supèrbia tècnica pròpia. L'altura de les voltes, de 44 m, només és igualada o superada per les catedrals de Beauvais (46,3 m), de Colònia (44 m) o de Milà (44 m). La llum lliure entre pilars, és a dir, la distància sense recolzaments intermedis, és de 19,9 m, quantitat únicament superada per la catedral de Girona. Però convé recordar que la catedral de Milà disposa de tirants a nivell de tots els arcs i voltes, la qual cosa en facilita molt l'equilibri; convé recordar que la llum de les voltes de la catedral de Colònia és de solament 12,6 m, mentre que la catedral de Beauvais, amb una llum de 13,4 m, simplement, va col·lapsar poc després de ser construïda, de tal manera que avui en dia només en resta la capçalera. Però l'aspecte més sorprenent de l'edifici és l'esveltesa dels pilars. Es defineix l'esveltesa geomètrica com el quocient entre l'altura del capitell del pilar, sota l'arrencada de les voltes, i el diàmetre circums-

crit corresponent. En el cas de la major part de les catedrals gòtiques franceses, aquest valor oscil·la entre 5 i 7; a la catedral de Colònia, l'esveltesa dels pilars és de 5. A la catedral de Barcelona, amb pilars sensiblement més esvelts, és de 8,5. En el cas de la catedral de Mallorca, el valor de l'esveltesa és de 13 a 15, atès que hi ha més d'un tipus de pilar, i a sobre, per tant, un extrem únic. És aquesta esveltesa el que proporciona a la catedral la incomparable diafanitat del seu espai interior.

Tant per les dimensions com per l'extrema esveltesa dels elements que la integren, l'estructura de la catedral de Mallorca repta la nostra concepció moderna del disseny estructural i de la resistència. Construït amb materials no especialment resistents, i malgrat l'aparent gosadia estructural, l'edifici ha aguantat el pas de més de sis segles, i ha arribat als nostres temps gairebé intacte. Al llarg de la seva història, la catedral ha suportat terratrèmols d'una certa significació, com el que s'esdevingué l'any 1851, d'intensitat estimada entre VII i VIII en l'escala Mercalli.

Com és conegut, Gaudí dirigí les obres de restauració de la catedral, escoses durant els anys 1901 a 1912 per iniciativa del Capítol. És també conegut que l'edifici va resultar-li extremament revelador, i que va ser a través d'aquest contacte amb les estructures gòtiques que Gaudí va accedir a una nova manera

d'entendre i projectar les seves pròpies construccions, de la qual tenim com a principals exponents el temple de la Sagrada Família i l'església de la Colònia Güell.

Per a entendre aquesta nova manera de concebre i projectar els edificis, cal primer introduir algunes nocions al voltant del disseny estructural de les catedrals gòtiques. De fet, el que sorprèn d'aquestes construccions és que tenen una geometria que gairebé dibuixa les trajectòries de les empentes, és a dir, de les forces resultants que afecten les seccions dels components estructurals, incloent-hi pilars, arcs, arbotants i contraforts.

El càlcul pioner de l'estructura de la catedral de Mallorca, realitzat per Juan Rubió i Bellver,<sup>1</sup> il·lustra clarament aquesta idea. Rubió i Bellver va treballar com a col·laborador d'Antoni Gaudí durant els treballs de restauració de la catedral de Mallorca i va realitzar un càlcul basat en l'estàtica gràfica, una teoria elaborada al llarg del segle XIX a partir d'uns principis albirats per enginyers i científics dels segles XVII i XVIII. D'acord amb aquesta teoria, l'estructura resisteix si la línia d'empentes, és a dir, l'envolupant dels llocs geomètrics de les forces resultants a cadascuna de les seccions, queda continguda dins del volum de l'estructura. Rubió i Bellver va emprar aquest con-

cepte per a trobar una solució que expliqués l'equilibri dels pòrtics de la catedral de Mallorca. És fàcil constatar com l'estructura s'adapta satisfactòriament a la distribució de les forces i com les línies de pressions queden efectivament contingudes dins dels arcs, els arbotants i el contrafort.

De fet, hi ha alguns aspectes difícils d'entendre. Per exemple, l'arbotant superior és poc justificable des d'un punt de vista exclusivament estructural. Les catedrals del nord d'Europa n'exhibeixen, però sovint es tracta d'un giny disposat o bé durant la construcció o bé posteriorment per a compensar la força que el vent exerceix contra les altes cobertes a doble vessant d'aquestes catedrals. La catedral de Mallorca, com les catedrals construïdes a Catalunya, va ser aixecada sense coberta a doble vessant. Avui en dia, la catedral disposa d'una coberta de teula, però aquesta coberta va ser instal·lada per primera vegada durant el segle XVIII. El fet és que, com demostra el càlcul, la disposició d'aquest arbotant superior, en el cas de la catedral de Mallorca, tendeix a generar un cert desequilibri; és per a compensar aquest desequilibri que s'hi van col·locar els pesos morts en forma de piràmide d'obra de carreu que encara avui en dia podem observar sobre les claus de les voltes i dels arcs de la nau central. En qualsevol cas, els arbotants superiors actuen com a canals per al desguàs de l'aigua de pluja acumulada sobre la coberta

1. J. RUBIÓ, «Conferència sobre els conceptes orgànics, mecànics i constructius de la catedral de Mallorca», a *Anuario*, 1912.

de la nau central i, des d'aquest punt de vista, són del tot imprescindibles.

El disseny d'una catedral gòtica tendeix a assemblar-se molt al dibuix geomètric de la distribució i trajectòria de les forces que n'assenyalen l'equilibri. Tanmateix, aquest disseny es troba condicionat per diversos aspectes que l'allunyen d'una adaptació perfecta a aquest esquema ideal. En primer lloc, la comprensió d'aquest equilibri per part dels constructors medievals és encara imperfecta, malgrat la seva ciència, i es basa principalment en regles geomètriques simples que, si bé són compatibles amb l'equilibri, no l'ajusten d'una manera rigorosa. En segon lloc, la finalitat del disseny no rau solament en les necessitats de resistència; el disseny també respon a necessitats de caire cultural o religiós. L'objectiu últim del disseny no és la pura optimització estructural, sinó un resultat més global que inclou elements de resistència juntament amb elements estrictament formals o culturals, com la recerca de determinades sensacions i la connexió entre aquestes impressions i les funcions litúrgiques o religioses.

Gaudí entén, d'una banda, el potencial d'una arquitectura adaptada a les formes generades per l'equilibri de les empentes. D'altra banda, també entén que existeix encara, respecte a l'arquitectura gòtica, la possibilitat d'extremar el concepte i de deslliurar-lo de tota servitud no estructural fins a obtenir una

arquitectura plenament orgànica: una arquitectura que sintetitzi totalment la geometria amb la resistència. Això és el que Gaudí dona a entendre quan confessa la seva intenció de «superar» l'arquitectura gòtica. I això és el que intenta aplicar en el disseny de l'estructura del temple de la Sagrada Família i en l'església de la Colònia Güell.

#### 4. Adaptació *versus* evolució progressiva

Així doncs, Gaudí culmina d'alguna manera un camí històric al llarg del qual les construccions han tendit cap a una adaptació gradual a la geometria de la trajectòria de les forces, un camí al llarg del qual geometria i resistència han maldat per retrobar-se. Un primer pas el veiem en la basílica de Constantí i Maxenci, on apareix un insòlit acostament cap a l'arquitectura gòtica; un segon pas —en aquest cas, un pas de gegant mercès a l'ús d'arcs i elements cupuliformes a gran escala— el veiem en la basílica de Santa Sofia a Istanbul. Un tercer pas, que s'acosta, encara que sense arribar-hi, a l'extrem perfecte, apareix amb l'arquitectura gòtica. Gaudí representa encara un quart pas a través d'un intent conscient d'arribar a l'extrem ideal i de produir finalment una arquitectura totalment orgànica.

Ara bé, creiem que seria erroni veure en aquesta evolució històrica una

veritable tendència unilateral cap a una perfecció ideal, és a dir, una evolució veritablement progressiva. Només des de la percepció del conglomerat de valors culturals i religiosos que envolten una construcció antiga podem, en rigor, jutjar l'èxit i l'encert de les solucions estructurals proposades pels constructors antics. D'alguna manera, l'evolució de la tecnologia de les estructures és comparable a l'evolució de les espècies biològiques, la qual, segons alguns experts actuals, no presenta realment un progrés cap a formes evolutives sempre més perfectes o més capacitades, sinó simplement, una adaptació a circumstàncies sempre canviants. Aquesta és l'opinió de Stephen Jay Gould, un paleontòleg prou conegut per l'interès i la qualitat dels seus llibres de divulgació científica, el qual, al llarg de la seva obra, sovint va recórrer a metàfores relacionades amb l'arquitectura i les estructures per tal de reforçar els seus arguments sobre biologia i evolució.<sup>2</sup>

En aquest cas, però, proposem la metàfora en sentit contrari. Com en el cas de l'evolució de les espècies, a propòsit de la història de la construcció, sembla també més propi parlar d'una adaptació permanent que d'una superació progressiva. La tecnologia de les estructures ha evolucionat per a adaptar-se a les aspiracions i

les disponibilitats tècniques de cada societat, reelaborant-se i produint, en cada ocasió, una nova manifestació d'algunes solucions elementals. En determinats moments, com a l'antic Egipte, la Grècia clàssica, o actualment, hom ha preferit els sistemes allindats regulars; en altres moments, han proliferat les solucions de geometria corba i complexa. Hom ha construït estructures massives i rígides, com a l'Imperi romà, o bé ha retornat cap a allò orgànic i adaptable, com a l'edat mitjana. Els esquemes i tipus estructurals fonamentals han estat reeixidament adaptats a les circumstàncies canviants, i han donat lloc a les múltiples manifestacions que avui en dia componen una part valuosa del nostre llegat arquitectònic. A cada moment, i mitjançant aquesta adaptació formidable, l'arquitectura ha expressat i culminat algunes de les màximes aspiracions dels seus contemporanis. Els intents de millorar o de superar les solucions del passat són, de fet, adaptacions d'aquestes solucions a les circumstàncies d'un present molt diferent en termes de tecnologia i de context cultural. Aquesta visió és segurament molt discutible des d'un punt de vista estrictament tècnic; creiem, però, que des d'un punt de vista antropològic és més acceptable i reveladora.

El desig de superar l'estructura gòtica segurament hagi estat una idea poderosament inspiradora per a Gaudí; no obstant això, és possible qüestionar que

2. S. J. GOULD i R. LEWONTIN, «The spandrels of San Marco and the Panglossian Paradigm: A Critique of the Adaptionist Programme», *Proceedings...*, sèrie B, vol. 205, núm. 1161 (1979).

aquesta idea tingui autèntic sentit històric o un valor epistemològic real, i que pugui aportar veritable coneixement al crític o estudiós de l'obra de l'arquitecte. Al nostre entendre, el que Gaudí sí que aconsegueix mitjançant obres com la Sagrada Família, o l'església de la Colònia Güell, és una adaptació formidable de les solucions arquitectòniques a un nou estat de necessitats socials i possibilitats tècniques, i també, en la seva actualització més enllà de l'àmbit purament arquitectònic, a un conjunt evolucionat de valors de referència. Alguna cosa molt semblant al que ja va realitzar Alessandro Antonelli a finals del segle XIX, a Itàlia, expressat en edificis íntegrament construïts amb obra de maó, com San Gaudenzio de Novara o la Mole de Torí,<sup>3</sup> els quals, tant per les seves extraordinàries dimensions com per la seva lleugeresa, sembla que desafien les possibilitats del mateix acer com a material estructural.

En paraules de Gaudí, «l'estudi de les corbes de pressió i contencions de forces es podria aplicar a l'estudi de la construcció en general, i no serien febles els resultats que s'obtidrien. S'entén que en els segles mitjans no s'apliquessin directament tals teories, ja que no es coneixien, i es fessin les construccions d'una manera intuïtiva i pràctica, però nosaltres bé ens podem aprofitar d'aquests avantatges per a fer construccions apropiades als

avenços de la nostra època, aprofitant les facilitats i evitant els inconvenients que no hi ha possibilitats de salvar».<sup>4</sup>

## 5. L'aportació de Gaudí

La clau no rau en la superació dels assoliments arquitectònics i estructurals històrics sinó en la capacitat d'adaptar-los a noves tècniques de disseny i anàlisi, possibilitades pel desenvolupament d'un corpus teòric —sorgit de la mecànica racional—, així com en la implantació d'una exigència d'objectivitat basada estrictament en aquest corpus. També són importants les noves possibilitats tècniques que ofereixen el càlcul, el maquetisme i la fotografia. Per a aconseguir-ho, Gaudí va comptar amb col·laboradors experts, entre els quals fou notable, per exemple, el cas de Rubió i Bellver com a analista estructural, a qui ja ens hem referit a propòsit del seu estudi de l'estructura de la catedral de Mallorca.

Al llarg del segle XIX, la fosa i després l'acer es consoliden com a materials competitiu i capaços, i són emprats per a la construcció de les majors estructures de l'enginyeria civil. L'entrada d'aquests materials en l'edificació és molt més tardana i no es consolida fins a principis del segle XX. Seria erroni, no obstant això, su-

3. F. Rosso, *Alessandro...*, 1977.

4. A. GAUDÍ, *Antoni Gaudí...*, recopilació de Laura Mercader, 2002.

posar que l'èxit de la construcció metàl·lica va comportar l'abandó de la construcció basada en materials petris. Ben al contrari, maó i ferro es complementen i fins es combinen de manera íntima, encara que no sempre encertadament, en les construccions de l'Art Nouveau o del Modernisme català. Algunes de les realitzacions més espectaculars, construïdes a finals del segle XIX o a principis del XX, són enterament de maó o pedra, com és el cas dels edificis d'Antonelli, als quals ja ens hem referit, o d'alguns dels ponts més emblemàtics, com el pont Adolphe, dissenyat per Paul Séjourné i construït a Luxemburg entre 1899 i 1903, el qual inclou un arc de pedra de 84,65 m de llum. Les principals construccions d'Antonelli, majoritàriament de maó, es caracteritzen per una extrema lleugeresa i una sofisticada organització estructural.

Així, a la fi del segle XIX i a principis del segle XX, el maó és un material estructural perfectament vigent, i les construccions de maó —i fins i tot de pedra— segueixen sent susceptibles de desenvolupament i sofisticació tècnica i arquitectònica. L'èxit de Rafael Guastavino als Estats Units constitueix també un reflex de la vigència de la fàbrica de maó, en aquest cas, amb la volta de maó pla, la qual es comercialitza, enfront de l'estructura metàl·lica, com una forma constructiva a prova d'incendis.<sup>5</sup>

5. R. GUASTAVINO, *Essay...*, 1893.

Per al temple de la Sagrada Família i per a l'església de la Colònia Güell, Gaudí opta per uns materials —pedra i maó, respectivament— perfectament vigents i susceptibles de revisió o actualització quant a possibilitats. Sense dubtar a mobilitzar els recursos apropiats, Gaudí aconsegueix estendre el potencial d'aquests materials atorgant-los noves possibilitats constructives, estructurals i compositives.

La invenció d'allò possible en maó traspua en la cripta i en el porxo de l'església de la Colònia Güell; a la Sagrada Família, per contra, l'envergadura de les dimensions propicia més aviat una derivació cap a solucions estructurals més universals, que, si en principi es conceben per a la pedra, bé es podrien traslladar a altres materials com el formigó armat, com finalment s'ha esdevingut, o fins i tot, arribats a l'extrem, l'acer. Per a la Sagrada Família, Gaudí concep solucions genuïnes que, segons creiem, obren noves possibilitats al disseny estructural d'edificis de grans dimensions, amb independència del material emprat per a construir-los. L'associació que sovint es realitza entre Gaudí i la construcció pètria ens sembla, per tant, excessivament reduccionista, atès que l'obra de l'arquitecte ofereix possibilitats perfectament traslladables a altres materials.

La limitada proclivitat de l'arquitecte a publicar, la incompleció del temple i, fins al present, l'escassa disposició

dels crítics a interpretar les obres de Gaudí en termes de disseny estructural, han impedit que les seves solucions estructurals assolissin certa difusió pràctica. Evidentment, l'interès per la coberta ondulada de les escoles de la Sagrada Família per part de Le Corbusier i l'adopció d'aquest element per a algunes de les seves pròpies construccions constitueix una excepció. Per contra, altres assoliments de Gaudí han passat inadvertits i fins i tot han estat reinventats o desenvolupats independentment per altres arquitectes al llarg de la segona meitat del segle xx, com succeeix amb els pilars arborescents de la nau del temple. Les escasses publicacions sobre pilars arborescents estructurals —estudiats i emprats, entre d'altres, per Otto Frei a mitjan segle xx— no fan ni tan sols esment de l'ús pioner que Gaudí en va fer per a la nau de la Sagrada Família.<sup>6</sup>

L'abandó que a mitjan segle xx experimenta el maó com a material estructural —abandó que en realitat mai no és complet— es deu principalment a la generalització del formigó com a material plenament competitiu des del punt de vista econòmic. Es construeixen llavors interessants estructures de tipus laminar, de gran mèrit estructural i plàstic, amb les quals resulta possible cobrir espais molt diàfans. Els principals creadors d'estruc-

tures laminars de formigó armat —Candela, Torroja i Frei, entre d'altres— es confessen admiradors de l'obra de Gaudí i, de fet, comparteixen amb ell la preferència per una arquitectura orgànica, basada en la geometria, enfront de la generalització de les estructures purament porticades. Finalment, cap als anys setanta, el cost de la mà d'obra, entre altres factors, provoca una forta davallada de la construcció mitjançant làmines de formigó. No obstant això, aquest tipus estructural va experimentar una nova espurna a través de l'obra d'Eladio Dieste en ceràmica armada.

Avui en dia el cost de la mà d'obra és molt elevat comparat amb el cost dels materials. Alhora, hem pres consciència dels riscos que comporta l'execució de les obres sobre la seguretat i la salut. També és característica del nostre present una preocupació molt creixent per la conservació del medi ambient i la construcció sostenible. En particular, preocupa la contaminació que la fabricació i l'ús dels materials de construcció poden generar. La fabricació del formigó de ciment pòrtland és altament contaminant, ja que genera importants quantitats de CO<sub>2</sub>, que contribueixen a l'escalfament del planeta a través de l'efecte d'hivernacle; a més, i com en el cas de l'acer, la fabricació del formigó requereix un elevat consum d'energia. Per això, ens sembla possible que, amb el temps, materials tradicionals com el maó o la fusta —materials escassament

6. J. HENNICKE, «Structural trees. Comments on some fundamental design and construction aspects of tree-like branching columns», *Bulletin...*, vol. 36, núm. 118 (1995).



o nul·lament contaminants, la producció dels quals és força més sostenible— puguin retrobar un gran interès per a aplicacions estructurals de gran envergadura. Qui sap si, més endavant, retornarem als assoliments d'Antonelli i de Gaudí per idear futures construccions. Caldrà, llavors, satisfer encara una altra condició que també s'insinua positivament en algunes obres de Gaudí, com ara en els edificis del parc Güell: la industrialització dels components i de les construccions, per a reduir les necessitats de mà d'obra.

## 6. L'ordinador analògic

Hom ha dit que si Gaudí hagués disposat del modern ordinador digital i del programari de simulació actualment disponible, sens dubte se n'hauria servit de manera intensiva i n'hauria explotat les possibilitats per al disseny arquitectònic. Gaudí no disposava d'ordinador digital, però es va afanyar a desenvolupar el seu propi ordinador analògic en forma de maqueta funicular penjant per al disseny de l'església de la Colònia Güell. En aquest sentit, sembla que es reafirma aquesta voluntat d'actualitzar mètodes i conceptes, és a dir, d'adaptar l'expressivitat i les formes de l'arquitectura a unes noves possibilitats tecnològiques.

Tanmateix, el disseny d'una construcció real a partir d'una maqueta de fils no és una tasca òbvia ni fàcil. Són moltes

les dificultats o els reptes previsibles. La *encarnació*, o necessitat de materialitzar la geometria dels fils del model en elements materials i construïbles, tal com apunten Casals i González en el seu escrit,<sup>7</sup> constitueix tan sols un aspecte d'aquestes dificultats.

La visió de la maqueta funicular com un «ordinador», encara que analògic, més que com un simple model estàtic, té, al nostre judici, significatives implicacions relacionades amb la utilització d'aquest giny com a extensió de la ment i de la capacitat creativa del projectista. En plena era informàtica, en l'era del disseny assistit per ordinador i de la realitat virtual, tal vegada ens sembli obvi que l'arquitecte o l'enginyer es pugui servir d'una màquina per a estendre no únicament les seves habilitats mecàniques sinó també la seva autèntica capacitat creadora. Aquest és un extrem que, considerat amb certa perspectiva històrica, ens il·lumina sobre el profund significat que per al disseny arquitectònic i estructural —com en punts d'altres camps del saber humà— ha tingut l'adveniment de l'ordinador i de la informàtica. Tot just fa alguns decennis, l'artista o el tècnic tenien la seva pròpia ment com a únic instrument vàlid per a la creació; l'única ajuda la proporcionaven laboriosos dibuixos o costoses maquetes.

7. A. CASALS i J. L. GONZÁLEZ, «Gaudí y el misterio de la encarnación (las incógnitas de la Cripta de la Colònia Güell)», *Informes...*, vol. 42, núm. 408 (1990).

Aquests elements (dibuixos i maquetes) difícilment admetien un diàleg o una relació dinàmica, i gairebé sempre quedaven relegats a una pura representació, sense arribar a oferir al projectista una extensió efectiva del seu propi pensament.

Aquesta interpretació pressuposa que la maqueta penjant constitueix efectivament un banc de proves, un sistema dinàmic que sofreix successives actualitzacions a mesura que el creador, en tant que albira la resposta a les seves preguntes, hi interacciona i el modifica una vegada i una altra, fins a arribar a uns nivells òptims estructurals i formals. L'ús de la maqueta —l'ordinador analògic— permet assajar possibles variacions o alternatives, però garantint sistemàticament que la solució obtinguda encaixa dins l'espai de les solucions vàlides del punt de vista estructural i mecànic. El que distingeix la maqueta de fils d'altres tècniques de modelització —la representació gràfica o les maquetes «rígides» de guix, com les utilitzades per al temple de la Sagrada Família— és la flexibilitat, la capacitat per a contenir una infinitat de variacions o de respostes. De fet, l'edifici resultant és plenament deutor del procés de disseny utilitzat; sens dubte, l'edifici deu al mètode de disseny —la maqueta i la dinàmica de projecte que se'n deriva— gran part de la profunda originalitat de la seva ordenació estructural i compositiva. En altres paraules, l'«ordinador» ha dialogat efectivament amb la ment del creador i li ha ins-

pirat una solució inèdita, profundament original i expressiva, encara que impregnada del concepte o de l'analogia que en regeix el funcionament.

## 7. Les limitacions de la modelització

En tot intent de basar el disseny en una analogia numèrica o física apareix amb força la necessitat de superar les limitacions pròpies de la modelització. L'objecte concebut com a ideal s'ha d'encarnar finalment en materials físics apropiats per a la construcció, la qual cosa exigeix una elaboració addicional molt important. Fonamentalment, apareixen, al nostre entendre, dues dificultats significatives:

— La necessitat de triar uns materials estructurals apropiats i mecànicament compatibles amb el procés de disseny ideat.

— La necessitat d'imaginar un procés constructiu possible que, des de la viabilitat tècnica i econòmica, permeti arribar a l'estat final o complet tot superant reeixidament totes les fases intermèdies. Cada fase intermèdia dóna lloc a una estructura parcial que, òbviament, ha de ser estable per si mateixa. La maqueta funicular sols representa, de fet, l'equilibri de la configuració final i acabada de la construcció. Tota etapa intermèdia i inacabada s'escapa de l'equilibri previst; com si de manera sobtada tallés alguns fils de la maqueta. Tanma-

teix, cal dissenyar el conjunt de manera que les etapes intermèdies també resultin viables i estables.

De fet, l'opció de la maqueta de fils com a mètode de disseny es pot considerar posterior a l'elecció del material petri com a mitjà constructiu. Efectivament, la maqueta penjant no fa més que traslladar a les tres dimensions el principi de la corba antifunicular o catenària, que, des del segle XVIII, i com ja s'ha esmentat, ha estat aplicat per al càlcul d'arcs de pedra o maó. Es tracta, per tant, d'un mètode vàlid per al disseny d'estructures lineals de fàbrica de maó o pedra. Queda, no obstant això, la necessitat d'assignar a cadascun dels fils de la maqueta una veritable secció material, caracteritzada per una forma, unes dimensions i una certa composició, és a dir, una estructuració interna i un espessiment adequats.

A aquest efecte, Gaudí desplega gran varietat d'alternatives, tot formant aquí columnes massisses de pedra, allí pilastres de maó, així com arcs de secció constant o bé diafragmàtics, entre una gran varietat de formes constructives. La maqueta funicular pren forma, però ho fa sota els auspicis sempre creatius de l'arquitecte. L'ordinador, per tant, ha constituït una eina efectivament útil per a la creació. Però Gaudí no ignora la necessitat de reinterpretar críticament els resultats amb la finalitat de culminar encertadament els objectius compositius, constructius i de resistència. El mur perimetral de la cripta

—comparable a una làmina plegada materialitzada en pedra— és tal vegada un dels elements que experimenta una reelaboració creativa més extraordinària; els fils que en conformaven el perímetre han quedat materialitzats en un complex continu, bidimensional i plegat, que sintetitza meravellosament les dimensions plàstica i de resistència.

Per apropar-nos al segon problema ens hem basat tant en l'anàlisi clàssica de l'equilibri d'empentes com en mètodes moderns de càlcul computacional. Malgrat que queda molt per elaborar i entendre, és possible apuntar alguns raonaments.

El model penjant, en principi, només descriu l'equilibri en la configuració completa de l'edifici. Per tant, l'estabilitat de l'edifici en les seves etapes constructives intermèdies no quedaria garantida. Hom pot imaginar que Gaudí va preveure tal circumstància i que va rectificar el disseny en algun sentit per assegurar l'estabilitat de la construcció en les etapes parcials. En particular, Gaudí va haver d'analitzar i, tal vegada, millorar l'estabilitat de l'estructura parcial de la cripta, que, com és sabut, constitueix actualment l'única part construïda del conjunt. No existeix cap documentació o testimoni que ens informi sobre com Gaudí va resoldre aquest aspecte. És possible fer la hipòtesi, no obstant això, que Gaudí realment va considerar aquest problema i que el va resoldre modificant adequada-

ment la geometria dels elements de la cripta de manera que també resultessin estables en la configuració parcial. Els càlculs realitzats per ordinador, en qualsevol cas, han permès demostrar que la resistència i l'estabilitat de l'estructura de la cripta eren les adequades.<sup>8</sup>

A l'hora de construir l'església, Gaudí va materialitzar, principalment, la geometria del model general d'una manera coherent, tal com es pot reconèixer en les fotografies disponibles de la maqueta original (actualment desapareguda) i en la maqueta reconstruïda.<sup>9</sup> No obstant això, l'anàlisi efectuada<sup>10</sup> sembla que suggereix que alguns dels pilars de la cripta van ser especialment dissenyats de manera que proporcionessin equilibri tant en la configuració parcial com en la configuració final de l'edifici. Per exemple, és remarcable que, en l'estructura realment construïda, el plànol dels arcs perimetrals del nucli central de l'edifici és sensiblement menys inclinat que en el

model funicular, tal com han notat Casals i González.<sup>11</sup> Una anàlisi detallada de les similituds i diferències entre la geometria de la maqueta i l'estructura realment construïda, encara per realitzar, podria resultar molt reveladora per a entendre millor el procés i les dificultats que va ser necessari superar per a fer-ne possible la construcció.

### 8. Notes finals

Al nostre entendre, és possible apreciar en l'obra d'Antoni Gaudí l'intent recídit d'actualitzar solucions del passat —en realitat, solucions arquitectòniques intemporal— a les possibilitats i demandes tecnològiques, econòmiques i culturals de la seva època. Cal no confondre aquesta capacitat amb un suposat «perfeccionament», en sentit estricte, de les solucions del passat, la qual cosa ni té valor per al coneixement de la història de la construcció ni orienta cap a una correcta interpretació o valoració de l'obra de l'arquitecte. Més que no pas culminar un passat, el que fa Gaudí és albirar solucions genuïnament adaptades a les condicions del seu present; solucions que, tot explotant tècniques i materials posats a disposició pels avenços tecnològics, constitueixen importants in-

8. P. ROCA, J. L. GONZÁLEZ, R. BRUFAU i J. GÓMEZ-SERRANO, «Consideraciones sobre la dimensión estructural de la obra de Antoni Gaudí», *Obra Pública*, núm. 38 (1996); P. ROCA, A. GONZÁLEZ, J. L. GONZÁLEZ i A. CASALS, «Numerical Study of Gaudí's Cripta de la Colonia Güell», a *Structural Preservation...*, 1993.

9. J. TOMLOW, «El modelo colgante de Gaudí y su reconstrucción», *Informes...*, vol. 41, núm. 404 (1989).

10. P. ROCA, J. L. GONZÁLEZ, R. BRUFAU i J. GÓMEZ-SERRANO, «Consideraciones sobre la dimensión estructural de la obra de Antoni Gaudí», *Obra Pública*, núm. 38 (1996); P. ROCA, A. GONZÁLEZ, J. L. GONZÁLEZ i A. CASALS, «Numerical Study of Gaudí's Cripta de la Colonia Güell», a *Structural Preservation...*, 1993.

11. A. CASALS i J. L. GONZÁLEZ, «Gaudí y el misterio de la encarnación (las incógnitas de la Cripta de la Colonia Güell)», *Informes...*, vol. 42, núm. 408 (1990).

novacions estructurals, constructives i arquitectòniques.

La moderna explotació intensiva de la construcció allindada (o porticada) de formigó armat o estructura metàl·lica ha significat, en gran mesura, l'abandó d'ideals o models arquitectònics de caràcter més geomètric i orgànic. Conseqüentment, l'obra de Gaudí sembla que ha quedat separada de les pràctiques del nostre present per a constituir-se en un capítol genuí de la història de la construcció. No obstant això, existeixen en l'obra de l'arquitecte elements de gran vigència i interès per a l'arquitectura del present i del futur. Dues notes finals, relatives al material i al procés de disseny, tal vegada serveixin per a il·lustrar aquesta idea.

L'església de la Colònia Güell constitueix una magnífica demostració de les possibilitats estructurals i plàstiques de la fàbrica de maó. No hem de veure en l'explotació del maó, en tant que material estructural, cap anacronisme. Gaudí i Antonelli, entre d'altres, han mostrat les seves espectaculars possibilitats estructurals i arquitectòniques. Més modernament, Eladio Dieste ho ha demostrat novament amb la ceràmica armada. Atès que la ceràmica és un material més sostenible, des del punt de vista mediambiental, que l'acer o que el formigó (en termes de contaminació i de consum energètic per a la producció), és possible que l'ús del maó pugui ressorgir en un futur no gaire llunyà. Quan això s'esdevingui, trobarem en

l'obra de tals arquitectes un catàleg de solucions del màxim interès per als nostres futurs propòsits.

Així mateix, per a la concepció de l'església de la Colònia Güell, Gaudí sotmet els seus conceptes a l'exploració d'una analogia física basada en el model funicular penjant. Treballar sobre la base del model equival a romandre sistemàticament en l'espai de les solucions estables i apropiades per al material petri. Això, d'alguna manera, es pot comparar a un modern procés de disseny assistit per ordinador. Aquest recurs és utilitzat de manera plenament creativa per Gaudí, que troba en l'analogia física una font d'inspiració més que una servitud limitadora. En aquest acostament al procés de creació assistit podem trobar un exemple de les possibilitats que té un ús realment encertat i creatiu de l'ordinador o de les analogies físiques per a la creació arquitectònica; unes possibilitats que, precisament en aquests moments, sorgeixen amb vigor i alimenten fortament els arquitectes actuals més creatius, els quals, d'altra banda, sembla que també s'interessen per la recuperació d'una arquitectura més lliure i orgànica.

## Referències

CASALS, A.; GONZÁLEZ, J. L. «Gaudí y el misterio de la encarnación (las incógnitas de la Cripta de la Colònia

- Güell». *Informes de la Construcción*, vol. 42, núm. 408 (1990).
- GAUDÍ, A. *Antoni Gaudí: Escritos y documentos*. Recopilació de Laura Mercader. Barcelona: El Alcantilado, 2002.
- GOULD, S. J.; LEWONTIN, R. «The spandrels of San Marco and the Panglossian Paradigm: A Critique of the Adaptionist Programme». *Proceedings of the Royal Society of London, sèrie B*, vol. 205, núm. 1161 (1979).
- GUASTAVINO, R. *Essay on the Theory of History of Cohesive Construction*. Boston: Massachussets Institute of Technology, 1893.
- HENNICKE, J. «Structural trees. Comments on some fundamental design and construction aspects of tree-like branching columns». *Bulletin of the International Association for Shell and Spatial Structures*, vol. 36, núm. 118 (1995).
- ROCA, P.; GONZÁLEZ, A.; GONZÁLEZ, J. L.; CASALS, A. «Numerical Study of Gaudí's Cripta de la Colonia Güell». A: *Structural Preservation of the Architectural Heritage*. Zurich: IABSE, 1993.
- ROCA, P.; GONZÁLEZ, J. L.; BRUFAU, R.; GÓMEZ-SERRANO, J. «Consideraciones sobre la dimensión estructural de la obra de Antoni Gaudí». *Obra Pública*, núm. 38 (1996).
- ROSSO, F. *Alessandro Antonelli i la Mole de Torino*. Torí: Stampatori, 1977.
- RUBIÓ, J. «Conferència sobre els conceptes orgànics, mecànics i constructius de la catedral de Mallorca». A: *Anuario, 1912*. Barcelona: Asociación de Arquitectos de Cataluña.
- TOMLOW, J. «El modelo colgante de Gaudí y su reconstrucción». *Informes de la Construcción*, vol. 41, núm. 404 (1989).

## Convenis de col·laboració

Durant el curs 2005-2006, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis de col·laboració següents:

- El 29 de setembre de 2005, l'IEC signà un conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona en el marc del projecte de recerca *Servei d'Arxius de Ciència*, d'actuació per a la localització de fons científics a les terres de llengua catalana o de llengua catalana fora de Catalunya i per al tractament dels fons recollits segons les seves característiques i importància per a la història de la ciència.
- El 30 de setembre de 2005, l'IEC signà un conveni amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya per a continuar els treballs en matèria de sismologia.
- El 3 d'octubre de 2005, l'IEC signà un conveni amb el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya per a l'intercanvi d'informació estadística en matèria de recerca.
- El 2 de novembre de 2005, l'IEC signà un conveni específic de col·laboració amb la Universitat d'Alacant per a la creació d'una delegació territorial de l'IEC a Alacant.
- El 3 de novembre de 2005, l'IEC signà un conveni amb la Diputació de Barcelona per a les tasques de difusió cultural, activitat científica, publicacions, activitats institucionals i l'edició de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*.
- El 15 de desembre de 2005, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears per a l'elaboració de l'*Atles lingüístic del domini català*.
- El 23 de desembre de 2005, l'IEC signà amb l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) un conveni per al projecte *Cooperació en neologia catalana i desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet*.
- L'11 de gener de 2006, l'IEC signà amb la Generalitat de Catalunya un contracte programa per al període 2005-2008.
- El 24 de gener de 2006, l'IEC signà amb la Universitat Politècnica de Catalunya un conveni per a la transferència i l'intercanvi d'informació amb què l'IEC, per mitjà dels projectes *Reports de la recerca a Catalunya* i Observatori de la Re-

cerca a Catalunya, elaborarà els informes i les bases de dades de cada una de les àrees científiques.

- El 6 de febrer de 2006, l'IEC signà amb la Fundació Institut d'Educació Contínua (IDEC) un conveni per a la col·laboració en el Màster en Traducció Científicotècnica de la Universitat Pompeu Fabra, l'organització i la gestió del qual assumeix l'IDEC.
- El 23 de febrer de 2006, l'IEC signà amb el Ministeri d'Educació i Ciència un conveni pel qual es regula la subvenció nominativa prevista en els pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2006.
- El 24 de març de 2006, l'IEC signà un conveni amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) per a la col·laboració en matèria de sòls per a l'any 2006.
- El 5 d'abril de 2006, l'IEC signà un conveni amb la Fundació Barcelona Media Universitat Pompeu Fabra (abans Fundació Universitat Pompeu Fabra) per a la cessió al Grup de Lingüística Computacional (GLICOM) de la UPF de dades del *Diccionari de la llengua catalana* i del corpus resultat del projecte *LE PAROLE-SIMPLE*, per a la creació i implantació del corrector ortogràfic i gramatical, objecte del contracte signat pel GLICOM de la UPF.

- El dia 18 d'abril de 2006, l'IEC signà amb la Biblioteca de Catalunya un conveni específic de lliuraments dels intercanvis de publicacions.

- El dia 1 de maig de 2006, l'IEC signà amb MUTUAM, MPS un conveni marc de col·laboració per tal que MUTUAM, mitjançant el Servei Gent Gran, pugui oferir una sèrie de serveis als membres, als socis de les societats filials, al personal de l'IEC i als seus familiars en primer grau de consanguinitat.

- El dia 29 de maig de 2006, l'IEC signà amb el Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM) un conveni per a l'intercanvi d'informació entre l'IEC i el CIDEM a fi de millorar el coneixement sobre l'estat de la recerca a Catalunya.

- El dia 28 de juny de 2006, l'IEC signà amb el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) de la Generalitat de Catalunya un conveni de col·laboració en la difusió de la informació de mapes de sòls de Catalunya promoguts pel DARP, utilitzant el lloc web de l'Institut.

- El dia 13 de juliol de 2006, l'IEC signà amb la Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales, SA un conveni de col·laboració econòmica per a la commemoració del I Centenari de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007).



## Representació en institucions

### *Institucions d'àmbit català*

**Any del Llibre i la Lectura 2005**  
**(Institut de Cultura de Barcelona, ICUB)**

*Consell promotor*  
President de l'IEC (membre nat)

---

**Biblioteca de Catalunya**

*Consell rector*  
*Vicepresident segon*  
President de l'IEC (representant nat)  
*Vocals*  
Anscari Manuel Mundó i Marcet  
Joan Vilà-Valentí

---

**Casa-Museu Prat de la Riba**

*Vocal*  
Albert Balcells i González

---

**Centre de Recerca Ecològica**  
**i Aplicacions Forestals (CREAF)**

*Patronat*  
President de l'IEC  
(delegat al senyor Màrius Foz i Sala)  
Joandomènec Ros i Aragonès  
*Consell de Direcció*  
Xavier Bellés i Ros

---

**Centre UNESCO de Catalunya**

*Junta*  
Vicepresident primer de l'IEC  
Secretari general de l'IEC

---

**Comissió Catalunya 2014**  
**del Departament de la Presidència**  
**de la Generalitat de Catalunya**

*Vocal*  
Santiago Riera i Tuèbols

---

**Comitès CIRIT del Departament  
d'Universitats, Recerca i Societat  
de la Informació de la Generalitat  
de Catalunya**

---

Ricard Guerrero i Moreno

**Consell Assessor  
de les Comunitats Catalanes de l'Exterior  
del Departament de Governació  
i Relacions Institucionals  
de la Generalitat de Catalunya**

---

Salvador Alegret i Sanromà

**Consell Interuniversitari de Catalunya**

*Conferència general*

President de l'IEC (representant nat)

---

**Consell Nacional d'Arxius  
de la Generalitat de Catalunya**

*Vocal*

Eva Serra i Puig

---

**Consell Social de la Llengua Catalana  
de la Generalitat de Catalunya**

*Vicepresident*

President de l'IEC (representant nat)

*Vocals*

M. Teresa Cabré i Castellví

Lluís Garcia i Sevilla

Josep Gifreu i Pinsach

Isidor Marí i Mayans

Joan Martí i Castell

Miquel Àngel Pradilla Cardona

Josep M. Puig i Salellas

Ramon Sistac i Vicén

Joan Solà i Cortassa

Joan Triadú i Font

---

**Consorci Centre de Recerca Matemàtica (CRM)**      President de l'IEC (membre nat)  
Salvador Alegret i Sanromà  
Josep Enric Llebot Rabagliati  
(fins al 9.11.2005)  
Ricard Guerrero i Moreno  
(a partir del 9.11.2005)  
Joan Girbau i Badó

---

**Consorci del Centre de Terminologia (TERMCAT)**      President de l'IEC (representant nat)  
President de la SF (representant nat)  
Joan Veny i Clar  
Maria Bozzo i Duran  
Jaume Vernet i Llobet

---

**Consorci del Parc de Collserola**      Ramon M. Masalles i Saumell

---

**Consorci Institut Ramon Llull**      *Consell de Direcció*  
Salvador Giner de San Julián

---

**Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR)**      *Vicepresidència*  
Àngel Messeguer Peypoch

---

**Junta de Museus de Catalunya**      *Ple*  
*Vocal*  
Pere de Palol i Salellas († 4.12.2005)

---

**Parc Natural de l'Alt Pirineu**      Josep M. Ninot i Sugranyes

---

### *Institucions d'àmbit estatal*

**Biblioteca Nacional (Madrid)**      *Reial Patronat*  
President de l'IEC (representant nat)

---

<b>Comité Español de Ciencias Históricas</b>	Antoni Riera i Melis
<b>Comité Español del Corpus Vasorum Antiquorum</b>	Pere de Palol i Salellas († 4.12.2005)
<b>Museo Arqueológico de Madrid</b>	<i>Reial Patronat</i> Marc Mayer i Olivé
<i>Institucions d'àmbit internacional</i>	
<b>Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París IV (París-Sorbona)</b>	President de l'IEC (representant nat)
<b>Institut Franco-Català Transfronterer</b>	President de l'IEC (representant nat)
<b>Unió Acadèmica Internacional</b>	<i>Delegats</i> Anscari Manuel Mundó i Marcet (titular) Josep Guitart i Duran (adjunt)
<i>Patronats</i>	
<b>Castell de Cardona</b>	Anscari Manuel Mundó i Marcet
<b>Fundació Carles Salvador</b>	Ramon Sistac i Vicén Vicent Pitarch i Almela Salvador Alegret i Sanromà

**Fundació Ferran Sunyer i Balaguer**

President de l'IEC  
Secretari general de l'IEC  
President de la Secció de Ciències i  
Tecnologia  
President de la Societat Catalana  
de Matemàtiques  
(representants nats)

---

**Fundació Llorenç Villalonga  
de Binissalem**

Joaquim Molas i Batllori

---

**Fundació Mercè Rodoreda**

*Membres nats*  
Membres del Consell Permanent  
*Membres electius*  
Joaquim Molas i Batllori  
Jordi Sarsanedas i Vives  
Joan Triadú i Font

---

**Fundació Noguera**

*President*  
Josep M. Puig i Salellas  
*Vocal*  
Vacant

---

**Fundació Pau Casals**

President de l'IEC (membre nat)

---

**Fundació Pere Coromines  
d'Estudis Filosòfics, Històrics,  
Literaris i d'Investigació Lingüística**

President de l'IEC (membre nat)

---

**Fundació Privada Femarec**

President de l'IEC (membre nat)

---

<b>Fundació puntCAT</b>	<i>Presidència</i> Vicepresident primer
<b>Fundació Tot Raval</b>	Salvador Alegret i Sanromà
<b>Fundació Universitat Catalana d'Estiu</b>	President de l'IEC (representant nat)
<b>Fundación Germán Sánchez Ruipérez</b>	<i>Patronat Institucional i d'Honor</i> Secretari general de l'IEC
<b>Institut Ramon Muntaner</b>	Joan Vilà-Valentí
<b>Monestir de Poblet</b>	President de l'IEC (representant nat)
<b>Monestir de Sant Cugat del Vallès</b>	Antoni Pladevall i Font
<b>Monestir de Santes Creus</b>	Josep Guitart i Duran
<b>Museu de Mineralogia Mollfuleda d'Arenys de Mar</b>	Oriol Riba i Arderiu
<b>Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici</b>	Xavier Llimona i Pagès (fins al 10.03.2006) Carles Cortés i Moragrega (a partir del 10.03.2006) Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)
<b>Seu Vella de Lleida</b>	Joan-F. Cabestany i Fort

**Villa Romana dels Ametllers de Tossa**

Josep Guitart i Duran

(fins a l'1.01.2006)

Narcís Soler i Masferrer

(a partir de l'1.01.2006)

---

*Caixes d'estalvis*

**Caixa d'Estalvis de Sabadell**

*Consellers*

Francesc Serra i Mestres

Joaquim Rafel i Fontanals (suplent)

---

**Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona**

*Consell General*

Joan A. Argenter i Giralt

## Intervencions institucionals

### *Visitants il·lustres*

Durant el curs 2005-2006, l'Institut d'Estudis Catalans ha rebut els visitants il·lustres següents:

- John Ball, professor de l'Institut de Matemàtiques de la Universitat d'Oxford i president de la Unió Matemàtica Internacional (IMU). 29 de setembre de 2005.
- Paul Preston, professor de l'European Institute, International History Department. 4 d'octubre de 2005.
- Ernesto Capanna, professor de la Universitat La Sapienza de Roma i membre de l'Accademia Nazionale dei Lincei. 19 d'octubre de 2005.
- Narcís Serra, president de Caixa Catalunya. 3 de novembre de 2005.
- Valentí Fuster, director del Centre de Malalties Cardiovasculars de l'Hospital del Mont Sinaí de Nova York. 3 de novembre de 2005.
- Lynn Margulis, membre de l'American Academy of Arts and Sciences. 14 de novembre de 2005.
- Richard Clément, professor titular de l'Escola de Psicologia de la Universitat d'Ottawa i catedràtic de Recerca sobre Bilingüisme i Societat. 24 de novembre de 2005.
- Julio R. Villanueva, vicepresident del comitè científic de la Fundación Ramón Areces. 14 de desembre de 2005.
- Ramón Núñez, director dels Museos Científicos Coruñeses. 18 de gener de 2006.
- James Testa, director de Desenvolupament Editorial del Thomson Institute for Scientific Information (Filadèlfia, EUA). 25 de gener de 2006.
- Salvador Milà i Solsona, conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya i president del Servei Meteorològic de Catalunya. 31 de gener de 2006.
- Marina Geli i Fàbrega, consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya. 8 de febrer de 2006.
- Mateu Martínez Martínez, conseller de Cultura i Educació del Consell Insular de Menorca i president de l'Institut Menorquí d'Estudis. 1 de març de 2006.
- Dyane Adam, comissària de les llengües oficials del Canadà. 29 de març de 2006.
- Misericòrdia Ramon, Universitat de les Illes Balears. 6 d'abril de 2006.
- Ernest Benach, president del Parlament de Catalunya. 24 d'abril de 2006.
- Stanley Maloy, president de l'American Society for Microbiology. 27 d'abril de 2006.
- Marie-Odile Gobillard, Observatoire Océanologique de Banyuls-sur-Mer, Laboratoire Arago, Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) (França). 27 d'abril de 2006.



- Gary Olsen, Departament de Microbiologia de la Universitat d'Illinois. 27 d'abril de 2006.
- Kieran Egan, Universitat Simon Fraser de Canadà. 4 de maig de 2006.
- Elisabeth Kessler, directora de la revista *Ambio*, de la Royal Swedish Academy of Sciences. 10 de maig de 2006.
- Carlo Alberto Redi, professor de zoologia de la Universitat de Pavia. 18 de maig de 2006.
- José Manuel Silva, director general de Recerca de la Unió Europea. 22 de maig de 2006.
- Francesc d'A. Casademont, artista plàstic. 3 de juliol de 2006.

---

### *Assistència a actes, visites i missions institucionals*

- Participació del president de l'IEC i del vicepresident Salvador Alegret en l'acte *Els valencians i l'Onze de Setembre*, organitzat per Acció Cultural del País Valencià, al Fossar de les Moreres. 8 de setembre de 2005.
- Conferència del president de l'IEC amb el títol «Catalunya a la cruïlla: ahir i avui», en l'acte organitzat per l'Ajuntament de Vic amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya. 10 de setembre de 2005.
- Ofrena floral al monument a Rafael Casanova amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya. 11 de setembre de 2005.
- Conferència de premsa a l'IEC de valoració de l'aprovació per part de la Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) del domini *.cat*. 16 de setembre de 2005.
- Sessió inaugural del curs 2005-2006 de l'Institut d'Estudis Catalans sota la presidència del conseller primer de la Generalitat de Catalunya, Josep Bargalló. 26 de setembre de 2005.
- Inauguració a l'IEC de l'exposició «La llengua catalana a l'Aragó», de l'Associació Cultural del Matarranya, a càrrec del vicepresident Salvador Alegret i d'Hèctor Moret, representant d'Iniciativa Cultural de la Franja. L'acte comptà amb la intervenció de Ramon Sistac, professor de dialectologia de la Universitat de Lleida i membre de l'IEC, amb el títol «La Franja cap al futur: llengua i identitat». 28 de setembre de 2005.
- Inauguració per part del vicepresident Salvador Alegret del curs 2005-2006 de la Societat Catalana de Matemàtiques, en la qual el professor John Ball, de l'Institut de Matemàtiques de la Universitat d'Oxford i president de la Unió Matemàtica Internacio-

nal (IMU), pronuncià la conferència «Open problems in the calculus of variations and elasticity». 29 de setembre de 2005.

- Inauguració del president de l'IEC de la II Jornada Filològica organitzada a l'Institut per l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit, amb el títol «Cap a on va la sociolingüística?». 20 d'octubre de 2005.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret a l'Assemblea General extraordinària de l'Associació puntCAT, celebrada a l'Institut. 25 d'octubre de 2005.
- Conferència inaugural del president de l'IEC en la jornada tècnica «Aportacions tecnològiques als col·lectius vulnerables» a la Casa de Convalescència de l'Hospital de Sant Pau, organitzada per la Fundació TECSOS (Tecnologías Sociales), creada per la Fundació Vodafone i la Creu Roja. 26 d'octubre de 2005.
- Assistència del president, del vicepresident Salvador Alegret i del secretari científic al sopar de lliurament de la xxxiv edició dels Premis Octubre, de València. 29 d'octubre de 2005.
- Inauguració de la delegació de l'Institut d'Estudis Catalans a Alacant, a càrrec del vicepresident Salvador Alegret en representació del president. Durant l'acte inaugural, presidit pel rector de la Universitat d'Alacant, Ignasi Jiménez Raneda, el conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, Carles Solà, pronuncià la conferència «L'enfortiment dels lligams acadèmics i de recerca en l'Europa del coneixement». 2 de novembre de 2005.
- Assistència del president Salvador Giner a la tribuna de convidats al debat de totalitat de Proposta de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya en el Congrés dels Diputats. 2 de novembre de 2005.
- Participació del vicepresident Salvador Alegret a l'acte de lliurament del X Premi Catalunya d'Economia, que comptà amb l'assistència de Narcís Serra, president de Caixa Catalunya. Els guardonats Xavier Vives i Lluís Torrens presentaren el tema de l'obra premiada *Estratègies de les àrees metropolitanes davant de l'ampliació de la Unió Europea*. 3 de novembre de 2005.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del secretari científic a l'acte d'inauguració de la 10a Setmana de la Ciència, celebrat al Palau del Parlament. 4 de novembre de 2005.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del secretari científic a l'acte de lliurament del 10è Premi de Literatura Científica, que atorga la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. 7 de novembre de 2005.
- Inauguració de la delegació de l'IEC a Lleida a càrrec del president de l'IEC, en un acte presidit pel rector de la Universitat, Joan Viñas. 8 de novembre de 2005.

- Assistència a Lisboa del vicepresident Salvador Alegret i del president de la Secció Filològica, Joan Martí i Castell, a la reunió de la Casa de las Lenguas Ibéricas, organitzada per l'Instituto Cervantes. 10 de novembre de 2005.
- Assistència del president de l'IEC a la conferència organitzada pel Centre d'Estudis Jordi Pujol sobre les reformes de l'Estat de benestar a Suècia, a càrrec del diputat suec d'origen xilè Mauricio Rojas, i al sopar que posteriorment va tenir lloc. 14 de novembre de 2005.
- Assistència del president de l'IEC a la jornada «Multiculturalitat i dret de culte», celebrada a Badalona i organitzada conjuntament per l'Ajuntament d'aquesta ciutat i el Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona. 15 de novembre de 2005.
- Participació del president de l'IEC a la taula rodona que, amb motiu de les III Jornades Memorial Democràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), va tenir lloc amb el títol «La universitat sota el franquisme». 16 de novembre de 2005.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de lliurament dels VII Premis Nacionals de Radiodifusió, Televisió, Internet i Telecomunicacions, convocatòria en la qual s'atorgà el Premi d'Internet a l'Associació puntCAT. 16 de novembre de 2005.
- Participació del president de l'IEC en el programa *Els matins, de TV3*, programa dirigit i presentat per Josep Cuní, amb motiu del cinquè aniversari de l'assassinat d'Ernest Lluch. 21 de novembre de 2005.
- Participació de l'Institut d'Estudis Catalans com a institució copromotora del cicle de conferències «Salud e investigación biomédica en India: contexto, tendencias y desafíos», promogudes per la Fundación Salud, Innovación y Sociedad del Grup Novartis, la societat Aragón-Expo 2008, la Casa Àsia, la Global Compact Oficina de Barcelona de les Nacions Unides, l'Institut de Comerç Exterior i la Cambra de Comerç de Barcelona. 25 i 26 de novembre de 2005.
- Participació del president de l'IEC en l'acte inaugural de la jornada «Alan Williams: who he was and his legacy. His contribution to the way health care decisions are taken», organitzada per la Fundación Salud, Innovación y Sociedad. 1 de desembre de 2005.
- Assistència del secretari general a la reunió anual del Consell de les Comunitats Catalanes de l'Exterior, al Palau de la Generalitat de Catalunya. 1 de desembre de 2005.
- Assistència, en representació del president, del delegat de l'IEC a Perpinyà, Joan Becat i Rajaut, a la reunió del Consell de l'Institut Franco-Català Transfronterer. 16 de desembre de 2005.

- Assistència, en representació del president de l'IEC, de Mercè Durfort, membre de la Secció de Ciències Biològiques, a l'acte de lliurament dels Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent de la Generalitat de Catalunya. 17 de desembre de 2005.
- Conferència de premsa, presidida per Salvador Giner i Josep Massot, de presentació de l'exposició «Serra d'Or 1959-2005. Una visió de la societat catalana», situada al claustre de la Casa de la Convalescència. El mateix dia a la tarda va tenir lloc a la Sala Prat de la Riba l'acte d'inauguració, que comptà amb la presència de l'abat de Montserrat, Josep M. Soler i Canals. 20 de desembre de 2005.
- Participació del president de l'IEC a la jornada científica «Filosofia i ontologies culturals. El projecte *Philosophy and Catalan Intellectual History*», organitzada per la Societat Catalana de Filosofia. 22 de desembre de 2005.
- El president de l'IEC inaugura a l'Institut el màster biennal Història i cultura de l'alimentació, organitzat per la Universitat de Barcelona, juntament amb la Universitat de Bolonya, la Universitat François Rabelais de Tours i l'Institut Européen d'Histoire de l'Alimentation, sota la coordinació d'Antoni Riera, catedràtic de la Universitat de Barcelona i vicepresident de l'IEC. 10 de gener de 2006.
- Assistència del president de l'IEC a una reunió dinar amb membres del Consell Audiovisual de Catalunya. 10 de gener de 2006.
- Acte de signatura i conferència de premsa de presentació del contracte programa entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans per al període 2005-2008, celebrat al Palau de la Generalitat de Catalunya. 11 de gener de 2006.
- Participació del president de l'IEC com a moderador en la segona sessió de la jornada «Cooperación y libertad. Encuentro Cataluña-España de académicos e intelectuales», organitzada a l'Institut per la Universitat Pompeu Fabra i la Fundació Carles Pi i Sunyer, amb el títol *Cataluña desde España*. 14 de gener de 2006.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Antoni Roca, a l'acte de cloenda de l'Any de la Física celebrat al Parlament de Catalunya. 14 de gener de 2006.
- Presidència de Salvador Giner a la conferència *El pintor Josep Amat (1901-1991)*, a càrrec de Francesc Fontbona, membre de la Secció Històrico-Arqueològica. Acte promogut per la Fundació Josep Amat amb motiu dels quinze anys de la mort del pintor, a la Sala Prat de la Riba. 16 de gener de 2006.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de lliurament de les Palmes Acadèmiques a Pere Ribera, pedagog i fundador de l'Escola Aula. 17 de gener de 2006.
- Entrevista del president de l'IEC en el programa *El café de la República*, de Joan Barril, a Catalunya Ràdio. 17 de gener de 2006.

- Assistència, en representació del president de l'IEC, del secretari general a l'acte de lliurament del I Premi Ramon Margalef d'Ecologia i Ciències Ambientals de la Generalitat de Catalunya, atorgat a l'investigador Paul K. Dayton. 18 de gener de 2006.
- Presidència del secretari general de la conferència pronunciada a l'Institut per Paul K. Dayton, premi Ramon Margalef d'Ecologia i Ciències Ambientals 2005, amb el títol «Bottoms beneath the ice: benthic ecology at McMurdo Sound, Antarctica». 20 de gener de 2006.
- Presidència del vicepresident Salvador Alegret a l'acte de presentació a l'IEC de l'estudi *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya. 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. L'acte fou retransmès per videoconferència a Alacant i Palma. 24 de gener de 2006.
- El president de l'IEC obre el cicle «Els meus llibres», organitzat per l'Ateneu Barcelonès, en què diverses persones de l'àmbit civil i cultural parlen sobre les seves lectures preferides (Sala d'Actes de l'Ateneu Barcelonès). 25 de gener de 2006.
- Presidència del president Salvador Giner i del conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, Salvador Milà, de l'acte de presentació a l'Institut de la *Nota d'estudi núm. 70 - Resum de les notes d'estudi de l'antic Servei Meteorològic de Catalunya*, organitzat pel Servei Meteorològic de Catalunya. 31 de gener de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret a l'acte de presentació del *Diccionari de dret civil*, elaborat pel TERMCAT i el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. L'acte de presentació tingué lloc al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia. 31 de gener de 2006.
- Assistència a Madrid del vicepresident senyor Antoni Riera a la reunió de l'Assemblea General del Comitè Espanyol de Ciències Històriques. 1 de febrer de 2006.
- Participació del president de l'IEC en la mostra de cultura catalana organitzada per l'Institut Ramon Llull a Nova York, sota el títol de «Catalan culture in New York». 1 de febrer de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret i del secretari general Joandomènec Ros a la reunió del Patronat de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu. 2 de febrer de 2006.
- Participació del vicepresident Salvador Alegret en la presentació a l'Institut de les conclusions de l'*Informe Delphi* sobre el desenvolupament i la sostenibilitat de la sanitat pública 2005-2020. L'acte fou presidit per la consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya, Marina Geli, i pel director general de la Fundación Salud, Innovación y Sociedad, Joan J. Artells. 8 de febrer de 2006.

- Participació del president de l'IEC en la presentació d'un número especial de la revista *El Ciervo* en homenatge al seu director i fundador, Llorenç Gomis, a la seu del Col·legi de Periodistes de Catalunya. 14 de febrer de 2006.
- Participació del president de l'IEC en l'acte d'inauguració a la Residència d'Investigadors del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) del cicle de conferències i lectures poètiques «El traç que pinta», organitzat conjuntament per l'Institut d'Estudis Catalans, la Institució de les Lletres Catalanes i la Residència d'Investigadors. 14 de febrer de 2006.
- Assistència del president de l'IEC a la reunió inicial del Consell Rector del Pla Estratègic del Sector Cultural de Barcelona, procés de reflexió que inicia l'Institut de Cultura de Barcelona amb el nom de *Nous Accents 2006*. 16 de febrer de 2006.
- Participació del president de l'IEC a l'acte de lliurament del IV Premi Estrella Casas i Costa a la qualitat docent en ciències socials, organitzat per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Fundació Estrella Casas i Costa i Manuel Parés i Maicas. 20 de febrer de 2006.
- Presidència del president Salvador Giner a l'acte de commemoració del quarantè aniversari de la Fundació Escoles Garbí, amb el títol «L'educació en un món en canvi: del segle xx al xxi». 21 de febrer de 2006.
- Presidència del president Salvador Giner a la sessió inaugural a l'Institut del Seminari Internacional «Geografia i gènere al món: qüestionant l'hegemonia angloamericana», organitzat per la Societat Catalana de Geografia. 22 de febrer de 2006.
- Conferència de premsa de presentació dels *Reports de la recerca a Catalunya, 1996-2002*, presidida pel president Salvador Giner, i amb la participació del director general de Recerca de la Generalitat de Catalunya, Xavier Hernández. 27 de febrer de 2006.
- Participació del president de l'IEC en la taula rodona «La societat d'avui i de demà», organitzada en el marc de la XX Escola d'Hivern del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC). 4 de març de 2006.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de presentació de la Càtedra Antoni Serra i Ramoneda, de la Universitat Autònoma de Barcelona, per a promoure la recerca en el camp de l'economia de l'empresa. 6 de març de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret, convidat per la Biblioteca de Catalunya, a l'estrena de l'obra *Antígona*, de Sòfocles, sota la direcció d'Oriol Broggi, organitzada per la Biblioteca de Catalunya. 8 de març de 2006.
- Visita institucional de l'Equip de Govern a l'Abadia de Montserrat, convidats per l'abat Josep M. Soler, amb motiu de l'elecció del nou Equip. 9 de març de 2006.

- Conferència del president de l'IEC a Manresa en el marc de les activitats del Projecte Educatiu de la Ciutat, que organitza aquest Ajuntament. 9 de març de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret a la 11a edició de «La Nit de les Telecomunicacions», que promou el Col·legi Oficial i l'Associació Catalana d'Enginyers de Telecomunicació, celebrada al Palau de Congressos de Barcelona. 9 de març de 2006.
- Reunió de treball del president de l'IEC amb l'Acadèmia Francesa i les nou acadèmies de Catalunya, a la seu de l'IEC. 13 i 14 de març de 2006.
- Participació del president de l'IEC al programa *Dues cares* d'Andorra TV. 16 de març de 2006.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, de Carles Miralles a l'acte d'homenatge a Antoni Comas i Pujol, membre de l'Institut, celebrat a la Sala de Sessions de l'Ajuntament de Mataró, amb motiu del vint-i-cinquè aniversari de la seva mort. 23 de març de 2006.
- Inauguració a l'Institut del president de l'IEC de la Trobada d'Investigació i de Formació Universitària en Immigració Estrangera a Catalunya, organitzada per la Secretaria per a la Immigració i per la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya. 30 de març de 2006.
- Presidència de Salvador Giner en l'acte de presentació a l'Institut de la *Memòria de l'Any Patufet*, organitzat pel Patronat de la Fundació Folch i Torres. 4 d'abril de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret, en representació del president de l'IEC, a l'acte de proclamació dels premis Crítica «Serra d'Or». 6 d'abril de 2006.
- El vicepresident Salvador Alegret inaugura a l'Institut el seminari *Gestió integrada de la conca de l'Ebre. Aspectes ambientals i socioeconòmics en el projecte de la Unió Europea Aquaterra*, organitzat conjuntament per l'IEC, el CSIC i el projecte Aquaterra. 6 d'abril de 2006.
- Assistència del president de l'IEC als actes institucionals i acadèmics organitzats a Chicago per l'Institut Ramon Llull amb motiu de la inauguració de la Càtedra Joan Coromines d'Estudis Catalans de la Universitat de Chicago. Del 7 al 10 d'abril de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret, en representació del president de l'IEC, a l'acte de lliurament del XXXV Premi Joan Crexells, que atorga l'Ateneu Barcelonès. 11 d'abril de 2006.
- Cloenda a l'Institut, presidida pel president Salvador Giner i pel conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, Carles Solà, del seminari *Actors i polítiques de digitalització del patrimoni cultural en català*, organitzat conjuntament per l'IEC i el Departament d'Universitats. 18 d'abril de 2006.

- Presidència del vicepresident Salvador Alegret a l'acte de presentació de l'exposició «Lluís Companys i la seva època (1882-1940)». 19 d'abril de 2006.
- Presidència de Salvador Giner a l'acte de presentació a l'Institut de l'obra *La normalització terminològica en català: criteris i termes, 1986-2004*, elaborada pel Centre de Terminologia TERMCAT i coeditada amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 20 d'abril de 2006.
- Assistència del president de l'IEC a la trobada d'experts sobre polítiques del món local organitzada per la Diputació de Barcelona. 20 d'abril de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret al sopar de lliurament dels Premis Joan Coromines que atorga la Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL). Fou guardonada, entre d'altres, la Fundació puntCAT. 21 d'abril de 2006.
- Conferència del president de l'IEC a l'Aula de la Gent Gran de la Universitat Politècnica de Catalunya a Vilanova i la Geltrú amb el títol «Civisme». 21 d'abril de 2006.
- Inauguració a l'Institut presidida pel vicepresident Salvador Alegret del simposi internacional *Contribución de los microbios a la biología*, organitzat per la Fundación Ramón Areces. 27 d'abril de 2006.
- Participació a Venècia del president de l'IEC en la jornada «Societat civil i cultura democràtica», coorganitzada per l'ambaixada d'Espanya a Itàlia i la Universitat Ca'Foscari de Venècia, amb el títol *Plena ciutadania i llibertat republicana*. 28 i 29 d'abril de 2006.
- El president de l'IEC presideix l'acte de lliurament dels XI Premis Cangur de la Societat Catalana de Matemàtiques, al Paraninf de la Universitat de Barcelona. 4 de maig de 2006.
- El secretari científic, Ricard Guerrero, rep a l'Institut Kieran Egan, de la Universitat Simon Fraser, de Vancouver, Canadà. El professor Egan pronuncia a la Sala Prat de la Riba la conferència «Pedagogia imaginativa al llarg de la vida. (Les etapes de la comprensió de la infància a la maduresa)», en un acte organitzat per la Societat Catalana de Pedagogia. 4 de maig de 2006.
- Assistència del vicepresident Salvador Alegret a l'acte commemoratiu del 75è Aniversari de la Proclamació de la República, organitzat per la Conselleria de Relacions Institucionals i Participació. 4 de maig de 2006.
- Presidència de Salvador Giner a l'acte d'homenatge al doctor Alfred Rubio de Casterlenas, organitzat a l'Institut per l'Àmbit Maria Corral. 9 de maig de 2006.
- El president de l'IEC obre el Programa Vicens Vives «Globalització i identitat cultural», organitzat per ESADE a l'Institut. 12 de maig de 2006.



- El president de l'IEC, acompanyat per una part del Consell de Govern, visita les noves instal·lacions del Centre de Recerca Matemàtica (CRM), atenent a la invitació del director del CRM, Manuel Castellet. 15 de maig de 2006.
- Conferència del president de l'IEC amb el títol «En clau sociopolítica» en el marc del cicle de conferències «Claus per llegir el món» organitzat per la Fundació Ajudant Ajudar. 15 de maig de 2006.
- El vicepresident Salvador Alegret presideix a la Sala Pere Coromines l'obertura del *3rd SWIFT-WFD Workshop in Collaboration with Aquaterra*, coordinat per Damià Barceló, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia i cap del Departament de Química Ambiental del Centre d'Investigació i Desenvolupament del CSIC. 15 i 16 de maig de 2006.
- Entrevista al president de l'IEC de Jordi Garcia Soler per al programa de Catalunya Ràdio *Converses*. 16 de maig de 2006.
- El secretari científic, Ricard Guerrero, rep a l'Institut Carlo Alberto Redi, de la Universitat de Pavia i membre de l'Accademia Nazionale dei Lincei. Redi pronuncia la conferència *La paura della nuova medicina nella società* en un acte organitzat per la Secretaria Científica dins del cicle «Conferències magistrals del curs 2005-2006». 18 de maig de 2006.
- El president de l'IEC rep a l'Institut José Manuel Silva, director de Recerca de la Unió Europea, acompanyat per Vladimir de Semir. Posteriorment, Silva pronuncia a la Sala Prat de la Riba la conferència «¿Qué aporta el séptimo programa marco a la investigación europea?», en un acte organitzat conjuntament per la Secretaria Científica de l'IEC i el Comissionat de Cultura Científica de l'Ajuntament de Barcelona. 22 de maig de 2006.
- Assistència, en representació de l'IEC, del secretari general a la reunió de la Casa de las Lenguas Ibéricas que va tenir lloc a València. 23 de maig de 2006.
- Presidència de Salvador Giner en l'acte de presentació a la Sala Prat de la Riba del llibre *Els terratrèmols dels segles XIV i XV a Catalunya*, de Carme Olivera, Esther Redondo, Jérôme Lambert, Antoni Riera i Antoni Roca, editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya. 24 de maig de 2006.
- El vicepresident Salvador Alegret lliura en representació del president de l'IEC el tercer premi de Creació Literària Adults, en el marc del sopar de lliurament dels Premis Llabor de Lletres de Creació i Recerca, que organitza el setmanari *La Fura* —informatiu de l'Alt i el Baix Penedès— amb el patrocini de la Fundació Ferrer Sala Freixenet. 26 de maig de 2006.
- En el marc del VIII Seminari de Filosofia organitzat a Madrid per la Fundación Juan March «La filosofía política republicana», conferències del president de l'IEC amb els

- títols *Razón republicana, democràcia y virtud cívica* (30 de maig) i *La estructura social de la libertad republicana* (1 de juny). Del 30 de maig al 4 de juny de 2006.
- Presidència de Salvador Giner en l'acte d'inauguració dels nous edificis de l'Escola Aula, de Barcelona. 6 de juny de 2006.
  - Assistència del vicepresident Salvador Alegret a l'acte de lliurament del 38è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que atorga Òmnium Cultural, celebrat al Palau de la Música Catalana. 6 de juny de 2006.
  - Assistència del president de l'IEC a l'acte de cloenda a la Residència d'Investigadors del cicle de conferències i lectures poètiques «El traç que pinta», organitzat conjuntament per l'Institut d'Estudis Catalans, la Institució de les Lletres Catalanes i la Residència d'Investigadors del CSIC. 6 de juny de 2006.
  - Presidència a càrrec de Salvador Giner de l'acte d'inauguració a la Sala Prat de la Riba de les Jornades sobre l'Organització Territorial, que amb el patrocini del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya organitza la Universitat Catalana d'Estiu. 7 de juny de 2006.
  - Participació del president de l'IEC a les Jornades sobre la Regió Metropolitana de Barcelona i el Pla Territorial Metropolità, organitzades per Aula Barcelona - Fundació CIDOB en col·laboració amb l'IEC. 7 de juny de 2006.

## Premis i distincions

**E**l senyor José Antonio Pascual Rodríguez, membre corresponent de la Secció Filològica, va ser nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de París XIII. Desembre de 2005.

El senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica, va ser nomenat fill il·lustre de Campos, Mallorca, per l'Ajuntament de Campos. Gener de 2006.

El senyor Joan Massagué i Solé, membre corresponent de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre la distinció de Català de l'Any per la seva tasca en la lluita contra el càncer, per part d'*El Periódico de Catalunya*. Gener de 2006.

El senyor Antoni M. Badia i Margarit, membre de la Secció Filològica, va ser nomenat membre corresponent de la Société de Langue et de Littérature Wallonnes de Lieja. Gener de 2006.

El senyor Jordi Sarsanedas i Vives, membre de la Secció Filològica, va rebre el Premi Ciutat de Barcelona 2005 en la categoria de literatura catalana per l'obra *Una discreta venjança*, atorgat per l'Ajuntament de Barcelona. Gener de 2006.

El senyor Antoni Serra i Ramoneda, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va ser distingit amb la creació de la Càtedra Antoni Serra i Ra-

moneda de la Universitat Autònoma de Barcelona, per part de la Universitat Autònoma de Barcelona i Caixa Catalunya. Març de 2006.

El senyor Carles Gasòliba i Böhm, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va rebre la Gran Creu d'Isabel la Catòlica atorgada pel Consell de Ministres del Govern espanyol. Abril de 2006.

El senyor Màrius Foz i Sala, membre de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre el Premi Jordi Gol i Gurina a la trajectòria professional i humana que atorga l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears. Abril de 2006.

El senyor Jordi Sarsanedas i Vives, membre de la Secció Filològica, va rebre el Premi Ramon Fuster que atorga el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya. Maig de 2006.

El senyor Vicent Pitarch i Almelà, membre de la Secció Filològica, va rebre la distinció de Miqueleter d'Honor 2006, atorgat per la Societat Coral El Micalet, per la defensa de la cultura i la llengua catalana, així com pel seu compromís polític, el seu coneixement del territori i pel «seu amor al País Valencià». Juny de 2006.

El senyor Manuel Castellet i Solanas, membre de la Secció de Ciències i

Tecnologia, la senyora Eulàlia Duran i Grau, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, el senyor Andreu Mas-Colell, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i el senyor Joan Massa-

gué i Solé, membre corresponent de la Secció de Ciències Biològiques, van rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Setembre de 2006.

## Delegacions

### *Delegació de Perpinyà*

Delegat: Joan Becat i Rajaut  
Secretari: Jeroni Parrilla  
Adreça: Universitat de Perpinyà  
Bàtiment P3  
Casa dels Països Catalans  
Camí de la Passió Vella  
F-66860 Perpinyà Cedex  
A/e: [perpinya@iec.cat](mailto:perpinya@iec.cat)

### *Delegació de Castelló*

Delegat: Vicent Pitarch i Almela  
Adreça: Centre Municipal de Cultura  
Carrer d'Antoni Maura, 4  
12001 Castelló de la Plana  
A/e: [castello@iec.cat](mailto:castello@iec.cat)

### *Delegació de Lleida*

Delegat: Ramon Sistac i Vicén  
Secretària: Carme Vallès  
Edifici Polivalent  
Universitat de Lleida  
Avinguda de Jaume II, 71  
25001 Lleida  
A/e: [lleida@iec.cat](mailto:lleida@iec.cat)

### *Delegació d'Alacant*

Delegat: Brauli Montoya Abat  
Secretària: Lliris Picó  
Seu Ciutat d'Alacant  
Universitat d'Alacant  
Avinguda de Ramón y Cajal, 4  
03001 Alacant  
A/e: [alacant@iec.cat](mailto:alacant@iec.cat)



## VI. Activitat de recerca

### Programes de recerca

#### *Secció Històrico-Arqueològica*

##### **Banc de dades de monedes catalanes**

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'objectiu d'aquest programa és recollir les dades i classificar materials catalans existents a diferents arxius.

Durant el curs 2005-2006 el banc de dades ha prosseguit la incorporació dels materials de l'Arxiu Leandre Villarronga de moneda de l'edat antiga de les terres catalanes. Es varen entrar prop de mil cent fitxes corresponents bàsicament a les emissions d'argent de patró grec de Roses i Empúries, és a dir, dracmes d'argent i els seus divisors. Cada peça ha estat descrita i documentada exhaustivament d'acord amb la normativa del banc. Al marge d'això s'han atès consultes i s'ha cedit material fotogràfic d'aquest sector a diferents estudiosos.

##### **Catalunya Carolíngia**

Directors: Josep M. Font i Rius  
Anscari Manuel Mundó  
i Marcet

Assessors: Antoni Pladevall i Font  
Manuel Riu i Riu

L'objectiu d'aquest programa de recerca és recollir i publicar tots els documents referents als comtats catalans fins a l'any 1000, incloent-hi els preceptes dels reis francs i els privilegis papals expedits a favor del nostre país. Aquest corpus té un interès excepcional per a la història dels segles ix i x no només de Catalunya, sinó també de l'Europa occidental de l'època carolíngia.

Obra ideada i començada per Ramon d'Abadal i de Vinyals l'any 1920, es divideix en volums corresponents als diferents comtats. Abadal veié publicats el volum II, *Els diplomes [reials] carolíngis a Catalunya* (1926-1952), i el volum III, *Els comtats de Pallars i Ribagorça* (1955). D'ençà de la seva defunció (1970) s'han publicat el volum I, *El domini carolíngi a Catalunya* (1986); el volum IV, *Els comtats d'Osona i Manresa* (1999), i el volum V, *Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada* (2003). L'obra completa comprendrà l'edició de més de sis mil documents.

Durant aquest curs s'han reunit els directors amb els col·laboradors en sessions de treball conjunt els dies 11 de novembre de 2005 i 31 de març i 16 de juny de 2006. A més de lliurar cada grup els documents que han anat enllestint, amb el text net, però que encara s'ha de sot-

metre a la revisió definitiva, s'han discutit els problemes que cadascun d'ells ha plantejat sobre aspectes diversos, com ara els de cronologia, de falsedat o interpolació, d'identificació de topònims o antropònims, d'edicions recents, entre d'altres.

L'atenció preferent s'ha dedicat al volum VI, titulat *Els comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet*, a cura de Pere Ponsich, que s'ha deixat llest per a la impremta. Revisat i completat per Ramon Ordeig i Mata, el qual n'ha redactat la introducció i n'ha elaborat l'índex alfabètic de noms, s'ha encapçalat amb un prefaci redactat per Anscari Manuel Mundó. Com en els volums IV i V, Jordi Bolòs i Víctor Hurtado s'han encarregat de confeccionar els mapes. Acabada la confecció del volum, Núria Aramon ha tingut cura de revisar-lo a fons i de proposar correccions diverses en reunions mantingudes amb Mundó i Ordeig.

Simultàniament a la culminació del volum VI, Ignasi Baiges i Pere Puig han continuat la confecció del diplomàteri corresponent al volum VII, titulat *El comtat de Barcelona*. Ramon Ordeig ha començat la revisió dels documents més antics ja preparats per Baiges i Puig.

S'ha començat, a més, la preparació del volum VIII, titulat *Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*, per part de Ramon Ordeig. El seu treball ha consistit a aplegar informació sobre fons d'arxiu, cercar fonts editades i elaborar una bi-

bliografia provisional. També ha començat la recerca i la preparació de documents procedents dels monestirs de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses.

### **Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)**

Directors: Joan-F. Cabestany i Fort  
M. Teresa Matas i Blanxart

El principal objectiu del projecte ARCAT és aconseguir un corpus informatitzat bibliogràfic, documental i d'imatges dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya altmedieval (segles IX-XIII).

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Centres de recerca», dins d'aquest mateix capítol.)

### **Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó**

Directors: Manuel Riu i Riu  
M. Teresa Ferrer i Mallol

Durant aquest curs s'ha avançat en la preparació del primer volum de l'obra, dedicat als tractats i a les relacions internacionals de Catalunya i després de la Corona d'Aragó durant els segles XI-XII, període que allarguem fins als primers anys del XIII, fins a la mort del rei Pere el



Catòlic a la batalla de Muret, l'any 1213, per tal d'acabar amb el final d'un regnat. El volum comprèn dos toms: el primer inclou la documentació i els estudis sobre les relacions amb Occitània i amb els estats italians i el segon comprèn la documentació i els estudis sobre les relacions amb els estats ibèrics, Anglaterra i els països musulmans.

S'ha treballat, particularment, en la revisió de la documentació que forma part del primer tom i en la redacció dels estudis previs, que tenen la funció d'introduir el lector en la comprensió dels documents i del context en què es produïren.

Els estudis en els quals s'ha treballat són els de les relacions amb Occitània.

El projecte ha experimentat un retard notable perquè la primera intenció havia estat començar el Corpus en el segle XII, que és quan els tractats internacionals prenen una forma més o menys moderna, però l'estudi del cas d'Occitània ens va fer canviar de parer i vàrem fer retrocedir l'inici de l'obra al segle XI. Havíem dit que, pel que fa a aquesta àrea, començaríem amb el tractat de divisió de Provença entre el comte de Barcelona i el de Tolosa, acordat el 1125, i que tractaríem els antecedents del segle XI a la introducció. Malgrat que hi havia el rerefons de l'enfrontament entre la Casa de Barcelona i la Casa de Tolosa, ens semblava que el segle XI era un món de rela-

cions feudals, en el qual no havíem d'entrar. Però són unes relacions feudals molt especials; els reconeixements de vassallatge envers el comte de Barcelona que trobem són en realitat aliances contra Tolosa i prenen aquesta forma perquè som a l'època plena del feudalisme. Aquest canvi d'orientació ens ha obligat a ampliar molt la recerca de fonts documentals i bibliogràfiques.

El Corpus documental conté cent seixanta-nou documents. La major part ja eren coneguts, però en edicions antigues. Els documents d'Occitània eren coneguts per edicions del segle XVIII, amb signatures antiquades, i d'altres d'Itàlia també per edicions antigues. L'única excepció són els documents de Gènova inclosos en el *Liber Iurium*, que ha estat objecte d'una edició crítica recent; però, com que l'edició és a partir d'aquest llibre de privilegis, és una mica diferent de la nostra, que parteix dels pergamins originals, si s'han conservat, amb les variants de les còpies, com pot ésser el *Liber Iurium*. També presentem alguns documents inèdits.

Pere Benito ha continuat la revisió de la documentació preparada pels membres anteriors de l'equip, l'aparell de transcripcions i els registres; hi ha introduït les notes tècniques referents principalment a la datació dels originals, còpies i la seva transmissió, i també hi ha incorporat algun document nou que li ha semblat d'interès. Té la responsabilitat de la

documentació referent a Occitània. Ha consultat, en una estada a Tolosa de Lenguadoc, les biblioteques de l'Institut d'Études Méridionales, de la Universitat de Tolosa I - L'Arsenal i de la Universitat de Tolosa II - Le Mirail, per tal de veure bibliografia antiga que no tenim o acabada de sortir, com tesis doctorals, etc.

Carles Vela s'ha dedicat a la correcció dels documents referents a Itàlia, tant la transcripció com els registos. Ha introduït les notes tècniques referents a datació i transmissió de les còpies.

Pilar Sendra ha ajudat Pere Benito a fer recerques bibliogràfiques sobre la documentació d'Occitània a la biblioteca de la Institució Milà i Fontanals, la Biblioteca de Catalunya, la biblioteca de la Universitat de Barcelona i el fons de reserva de la biblioteca de la Facultat de Dret i de la de Geografia i Història. També ha transcrit alguns documents nous a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Ha anat preparant el material del segon tom del primer volum i ha treballat en la preparació dels índexs de noms de persona i topònims com veurem tot seguit.

La revisió dels documents ha estat molt lenta. Ens hem trobat amb problemes de cronologia perquè al territori de Provença eren usats tant el còmput florentí com el pisà, que poden suposar un any de diferència. En alguns casos ha estat impossible aclarir quin còmput havia estat usat, de manera que hem hagut d'indicar dues dates possibles.

La revisió de les transcripcions també ha suposat moltes hores de feina.

Els índexs de noms de persona i de topònims són fonamentals en una obra d'aquesta mena, ja que permeten la consulta àgil de qui cerca dades concretes sobre persones o llocs. Pilar Sendra ha treballat en aquest índex.

### **Corpus textual de la Catalunya del Nord**

Directora: Eulàlia Duran i Grau

El «Catàleg d'impresos rossellonesos» (CIR) descriu tipobibliogràficament les impressions entre 1500, data de la primera impressió per Joan Rosenbach, i 1840. La confecció d'un corpus de les característiques del CIR respon a la necessitat de recuperació del patrimoni cultural català i s'emmarca en els objectius de recerca de l'Institut d'Estudis Catalans.

El novembre de 2005 va veure la llum l'article «Corpus textual de la Catalunya del Nord: Catàleg d'impresos rossellonesos» (*Sessió de la Secció Històrico-Arqueològica a Perpinyà: 20 d'octubre de 2004*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2005), en què s'explica la finalitat del projecte i l'estat de la recerca fins a la data; M. Comas ha estat l'encarregada de dur a terme una recensió del volum, que apareixerà al proper volum de la revista *Estudis Romànics* (2006).

D'altra banda, Eulàlia Miralles acaba de publicar «La llengua de la impremta a Perpinyà durant la segona meitat del segle XVII (1650-1699)» en el volum col·lectiu *Francesc Fontanella: Una obra, una vida, un temps* (a cura de P. Valsalobre i B. Sansano, Girona, ViteHa, 2006).

També hem continuat el buidatge bibliogràfic, i continuem trobant nous títols fins ara desconeguts, com dos exemplars que es guarden a la Biblioteca de Catalunya, la *Manifestación de los motivos que asisten al ilustrísimo señor obispo de Vic...* i la *Relación de lo sucedido hasta el día 23 de junio...*, de 1743. De manera paral·lela, se segueixen duent a terme descripcions tipobibliogràfiques: a banda d'anar incorporant noves troballes al catàleg d'impresos, hem enllestit la catalogació dels impresos del segle XVII en biblioteques al nostre abast i també hem avançat en la dels impresos del XVIII.

### **Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)**

Directors: Anscari Manuel Mundó  
i Marcet  
Xavier Barral i Altet

Aquest període ha estat dedicat a la recerca i investigació dels conjunts arquitectònics referenciats a continuació i que formaran el cos principal del volum V.

Resta pendent de publicar el darrer volum sobre els vitralls de l'església

de Santa Maria de Cervera, Tortosa i Lleida, però ja s'estan corregint els textos i se'n preveu la publicació imminent. Detalladament aquest volum comprendrà: catedral de la Seu d'Urgell, rosetó; col·legiata de Santa Maria de Cervera, segona fase, presbiteri; parròquia d'Escunhau, Val d'Aran; Museu Episcopal de Vic; col·lecció del Museu de Worcester (Massachusetts, EUA); Palau dels Reis de Mallorca de Perpinyà; capella del Palau Episcopal de Tortosa i Museu de Montserrat.

I la recerca de documentació sobre les vidrieres perdudes dels edificis següents: la catedral de Lleida; la catedral de Vic; l'església de Santa Coloma de Queralt, de Sant Miquel de Molins de Rei, de Sant Quirze de Colera, de Lloret, de Mataró, d'Arenys de Munt; el monestir de Sant Jaume de Barcelona; el Palau del Consell de Cent, Ajuntament de Barcelona, i el Palau de la Generalitat, Barcelona.

### **De Barcelona a València.**

#### **Els orígens del patriciat urbà en el marc de l'expansió catalana del segle XIII (1238-1338)**

Director: Enric Guinot i Rodríguez

L'objectiu general de la recerca és estudiar els orígens del patriciat urbà de la ciutat de València en el marc de la colo-

nització feudal del segle XIII i principis del XIV, amb dues vessants d'anàlisi social. Una primera de més breu dedicada a les possibles relacions entre l'oligarquia urbana de la capital catalana i els primers colons pobladors de la ciutat de València, i una segona de més extensa de reconstrucció dels principals llinatges de la burgesia urbana valenciana del primer segle de la seva existència (1238-1338) a partir tant de la seva activitat econòmica com de la política en el nou municipi. El projecte es planteja una recerca en tres períodes històrics: un primer de referit al temps de Jaume I, la generació de la conquesta; un segon del darrer terç del segle XIII, en els regnats de Pere el Gran i Alfons II (1276-1291), i finalment el temps de Jaume II, el canvi de segle (1291-1327). Atenent l'estat de la qüestió del tema i la necessitat d'exhumar pràcticament el 90 % de la documentació per consultar, la metodologia de treball consta també de dues parts successives. Una primera de dedicada a avaluar la participació del patriciat urbà de Barcelona en la conquesta de València i els seus interessos a la nova ciutat, tot a partir dels estudis sobre aquest grup social. I una segona, de llarga durada, que haurà de reunir el cos documental existent sobre la ciutat de València del segle XIII i principis del XIV per a trobar el rastre dels seus primers ciutadans. A més de la redacció i publicació dels corresponents treballs històrics que donen compte dels resultats de la investi-

gació, un dels resultats complementaris però significatius del projecte va ser l'elaboració d'un complet catàleg de la documentació doscentista existent per a la ciutat de València i sobre aquesta, la qual serà posteriorment posada a l'abast de la comunitat científica.

Part de la recerca ha estat dedicada al període temporal intermedi d'anàlisi establert en el projecte, això és, el final del regnat de Jaume I (1270-1276) i el temps de Pere el Gran (1276-1285), acotat necessàriament respecte a les previsions inicials atenent l'augment progressiu de la documentació conservada. Durant aquest període els membres de l'equip han dut a terme dues tasques successives i complementàries.

S'ha prosseguit la lenta tasca de localització de les fonts històriques sobre la ciutat de València per al temps final del regnat de Jaume I, en bona mesura inèdites i/o molt disperses.

De la primera d'elles, l'Arxiu Reial de Barcelona, s'han revisat els registres de cancelleria de Jaume I (anys 1270-1276: registres núm. 17-37) i del regnat de Pere el Gran (núm. 38-52), així com de la lloc-tinència de l'infant Alfons (registres núm. 59-62). També del mateix període cronològic (1270-1286), s'han revisat tant el fons de pergamins com el de cartes reials. De l'Arxiu del Regne de València, la sèrie de pergamins i la de privilegis. De l'Arxiu de la Catedral de València, la sèrie de pergamins, concretament del número 413

al 662, del catàleg d'Olmos i Canalda (un total de cent setanta-dos pergamins útils). De l'Arxiu Municipal de València, la sèrie de pergamins en un nombre de tan sols dotze documents profitosos. I de l'Archivo Histórico Nacional de Madrid, hi ha dues seccions que han aportat una altra sèrie considerable de documents: la secció Montesa, amb els fons d'ordes militars i, en concret, el fons de pergamins particulars, i la secció Clergat, ben profitosa, on es troben els fons de pergamí d'una desena de convents i monestirs valencians medievals i dels quals destaquen per la seua acumulació de pergamins particulars el monestir de la Puritat o de Santa Isabel, el monestir de la Saïdia, el del Puig i el de Sant Vicent de la Roqueta. L'interès d'aquests pergamins és que corresponen a les donacions o patrimonis particulars de ciutadans i veïns de València i altres localitats, que donaren o acabaren donant béns immobles a aquestes institucions, per la qual cosa representen quasi l'única font sobre la dinàmica de la propietat urbana i de la terra durant les primeres dècades de la València feudal, ja que no s'han conservat protocols notariaus tan antics.

Tal com passava en el període anterior analitzat, la gran majoria d'aquesta documentació no estava catalogada o sols hi havia la sumària referència de les anotacions d'una línia dels fitxers del segle XIX, per la qual cosa s'han revisat en total uns mil tres-cents documents, dels quals finalment han resultat profitosos

per a l'objectiu de la investigació uns cinc-cents quaranta. Aquests han estat regestats amb cura i amb textos d'extensió considerable a fi de poder disposar de manera exhaustiva dels noms de tots els protagonistes, de la seua localització geogràfica i de les raons que portaren a la redacció del document i dels béns materials o accions en les quals participà el personatge.

D'aquesta manera ha estat possible procedir a l'anàlisi i avaluació de les dades reunides amb la finalitat de reunir la nòmina de les dues primeres generacions de ciutadans de València (1240-1286), així com centrar-se en l'avaluació selectiva d'alguns dels llinatges representatius segons les seues diferents funcions polítiques i/o econòmiques.

***De re frumentaria: Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals a la baixa edat mitjana***

Director: Antoni Riera i Melis

Els objectius d'aquest projecte de recerca són recollir, editar i analitzar la documentació municipal relativa a l'abastament de gra, al funcionament del mercat frumentari local, a la producció i al consum de pa i a la política annonària del consell municipal a les nou ciutats dels Països Catalans que, durant la baixa edat mitjana, es van mantenir ininterrompu-

dament per damunt dels set-cents cinquanta focs fiscals: Barcelona, Perpinyà, Lleida, Tortosa, Girona, València, Ciutat de Mallorca, Morella i Xàtiva.

Pel que fa a l'estat actual de la recerca, l'equip de recercadors, d'acord amb el cronograma establert inicialment, ha continuat consultant, durant el curs 2005-2006, les fonts documentals conservades en els arxius municipals de Barcelona i de Girona.

Joan Josep Cáceres i Antoni Riera han examinat les sèries corresponents al segon quart del segle xv conservades a l'Arxiu Històric de Barcelona. Han buidat el «Llibre del Consell», volums 21-29; les «Deliberacions del Consell», volums 1-12, i la «Clavaria», volums 46-55. La recerca ha aportat 298 documents inèdits.

Joel Colomer, paral·lelament, ha consultat, a l'Arxiu Municipal de Girona, el *Manual d'acords de la ciutat de Girona*, volums 13-28, que abasten des del 1384 al 1402. N'ha extret tres-cents quatre documents inèdits.

La documentació, en ambdós casos, ha estat transcrita, resumida i anotada. Tot i l'abundància i bon estat de conservació de les fonts, el període del segon quart del segle xv, quan es van produir dues sèries de terratrèmols destructius a Catalunya —la de la Garrotxa i la de Santa Maria de l'Estany—, encara és força mal conegut, des del punt de vista de l'oferta i la demanda de cereals. La documentació recollida palesa que els dèficits

periòdics de la producció interna, provocats per l'accentuació de la crisi demogràfica i agrària a Catalunya, eren compensats per una dependència creixent de les importacions, provinents especialment de Sicília, Provença i Castella.

Pere Benito, becari postdoctoral del Departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona i membre del nostre equip de recerca, ha examinat els cartularis i les col·leccions de pergamins publicats del segle XII, tot buscant testimonis indirectes de crisis frumentàries en l'època de creixement feudal, quan, segons la historiografia tradicional, l'increment de l'àrea rompuda i la subsegüent pujada de la producció de cereals les conjuraren totalment.

Antoni Riera i Melis ha difós la informació inèdita provinent de la recerca documental en les activitats següents:

«Momentos clave de la alimentación humana», lliçó inaugural del curs La cocina: perspectives antropológicas, organitzat per l'Observatori de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona, a l'Aula del Gust del saló internacional Alimentaria, Barcelona, Palau de Congressos, 10 de novembre del 2005.

«El valor dels erms. La gestió de les pastures a Catalunya a l'etapa central de l'edat mitjana», lliçó del cicle «Natura i desenvolupament. El medi ambient a l'edat mitjana», XI Curs d'Estiu de la Càtedra d'Estudis Medievals Comtat d'Urgell, Balaguer, 14 de juliol del 2006.

## **Edició de les obres de Valentí Almirall**

Director: Albert Balcells i González

Per editar l'obra completa de Valentí Almirall, Josep Maria Figueres n'ha recopilat gairebé la totalitat dels articles, discursos i assaigs, que s'han transcrit d'acord amb els criteris usuals per als textos prefabricats. El curs vinent, doncs, està previst començar l'edició material dels tres volums que resulten del treball compilatori, de manera que es podrà tenir una visió global i completa dels escrits del forjador del catalanisme polític.

## **El discurs de fundació de les institucions científiques catalanes de la segona meitat del segle XVIII i començament del XIX**

Director: Santiago Riera i Tuèbols

L'objectiu d'aquest projecte és el de publicar els discursos de fundació del període esmentat, que arrenca amb el discurs de fundació de la Reial Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona, de 1764, i acaba amb els discursos pronunciats a finals del segle XIX. Aquesta tasca de recerca de documents, en alguns casos difícil, implica també la transcripció i l'anàlisi.

Durant aquest curs es van buscar els discursos fundacionals de les institucions científiques catalanes més importants de finals del segle XVIII i començament

del XIX. Quan van ser localitzats, van transcriure's literalment, ja que en alguns casos eren difícilment llegibles, en d'altres el paper de suport estava en mal estat i algun no havia estat mai publicat (com ara el de l'Acadèmia de Medicina). El que es pretenia d'aquesta manera era posar-los a l'abast del públic interessat en una publicació posterior. Els discursos són els següents: «Discurso inaugural Conferencia Physica», llegit per Francesc Subiràs; «Discurso inaugural del Colegio de Cirugía», llegit per Diego Velasco; «Petición de un Colegio Médico-Académico», per Miquel Bernades i el doctor Jaume Bonells, i «Discurso inaugural de la Academia de Medicina Práctica», llegit per Jaume Bonells; «Exposición de la Enseñanza de Medicina Clínica», per Francesc Salvà i Campillo; «Discurso inaugural de la Escuela de Química», per Francesc Carbonell i Bravo; «Discurso inaugural de la Escuela de Comercio», per Bernard Clausoles; «Discurso inaugural de la Cátedra de Física Experimental», per Pere Vieta; «Discurso inaugural de la Cátedra de Botánica», per Joan Francesc Bahí; «Discurso inaugural del Real Colegio de Farmacia», per Josep A. Balcells i Camps; «Discurso inaugural con motivo de adoptarse el método de enseñanza llamado Technografico en la Escuela Gratuita de Mecánica», per Francesc Sanponts; «Discurso inaugural de la Escuela de Arquitectura», per Antoni Celles i Azcona; «Discurso inaugural de las Cátedras

de segunda i tercera enseñanza de la restaurada Universidad de Barcelona», per fra Albert Pujol; «Discurso inaugural de las enseñanzas gratuitas de la RACAB», per Pere Felip Monlau; «Discurso inaugural de los Estudios Jenerales», per Albert Pujol, i «Discurso inaugural de la Escuela Industrial Barcelonesa», per Jaume Llansó.

### **El Fons Pere Calders. Estudi i edició**

Director: Jordi Castellanos Vila

L'objectiu del programa és l'estudi dels documents i originals del Fons Pere Calders de la Universitat Autònoma de Barcelona, la preparació de l'epistolari i dels contes i novel·les inèdits de Pere Calders per a la seva publicació, si és el cas, i l'elaboració d'un banc de dades de l'obra gràfica, periodística i literària de l'escriptor i dels escrits i crítiques sobre la seva obra.

S'ha fet l'ordenació i catalogació del Fons Pere Calders, que ha quedat definitivament dipositat a la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona. Amb la col·laboració de Mireia Vilà i Sebastià Sansó en qualitat de becaris documentalistes, s'han transcrit molts dels documents de Pere Calders i se n'ha recollit l'obra periodística i creativa dispersa en revistes i diaris, així com nombrosos materials, també de premsa, que feien referència a ell. El resultat del bui-

datge són uns dos mil sis-cents fitxers digitalitzats, que s'han incorporat al Fons.

S'ha creat una pàgina web oberta a consulta pública, dedicada a l'escriptor. Concebuda com a exponent del material i de la documentació de Pere Calders i sobre ell mateix, la pàgina dóna una visió panoràmica de la seva evolució personal i de la seva obra gràfica i literària, i recull uns sis-cents documents.

Durant el curs 2005-2006 s'ha posat l'èmfasi en la preparació de l'edició crítica de l'obra narrativa, especialment de tres novel·les: *La ciutat cansada*, que s'ha encarregat a Joan Melcion; *La marxa cap al mar*, encarregada a Carlos Guzmán Moncada, i *Sense anar tan lluny*, encarregada a Valentí Rossell i Riera. D'altra banda, ha continuat la feina de recollida de materials de premsa de Pere Calders i sobre ell i la seva obra, amb l'objectiu de completar el fons documental. Paral·lelament, ha continuat, amb la col·laboració de la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), on es troben dipositats, l'escaneig de materials de cara a la construcció del banc de dades d'accés obert a través d'Internet.

Jordi Castellanos i Magda Alemany han redactat els textos i el material que s'ha d'incorporar a la pàgina web de l'escriptor, una pàgina que reunirà més de sis-cents documents i que serà una mena d'exposició virtual permanent sobre l'autor. L'elaboració de la pàgina és



a càrrec de Pixestudio. Han estat també treballant en l'ordenació i catalogació del Fons Pere Calders i en la selecció i anotació de la correspondència entre ell i els seus pares.

### **El Llibre de faristol de Pau Villalonga**

Director: Romà Escalas i Llimona

Els objectius principals d'aquest programa de recerca són la descripció del manuscrit, l'estudi codicològic, la identificació de les obres i, finalment, la preparació de la transcripció i publicació de les obres musicals amb un text crític complementari.

Durant el curs 2005-2006 s'ha transcrit la primera obra a partir de la reconstrucció de l'original, el kirie I de la missa, aplicant-hi la tècnica de capes del Photoshop i la comprovació amb el programa de pautes melòdiques. El desenvolupament dels diferents processos de reconstrucció, transcripció i estudi del manuscrit es registra sempre al diari de recerca.

Les reconstruccions i transcripcions que s'han dut a terme són les següents: Missa. Glòria 1; glòria 2 i christe; kirie II; el credo i estudi codicològic d'Emili Ros; reconstrucció de la segona part del credo; treballs en el credo i repàs del glòria; catàleg d'incipits a partir de les transcripcions de B. Cabré, CD 72, a fitxer del Word Incipita Villalonga.doc.

### **Estudi i edició de l'epistolari grec d'Antoni Rubió i Lluch**

Director: Josep Massot i Muntaner

Es tracta d'un programa unipersonal que du a terme el senyor Eusebi Ayensa i que té com a objectiu la recopilació de tota la correspondència amb Grècia, a excepció de la consular que no tingui interès per a la biografia de Rubió. Durant aquest curs s'ha dut a terme la publicació del volum I.

### **Història de l'Institut d'Estudis Catalans**

Director: Albert Balcells i González

Durant aquest curs s'ha acabat la redacció de la part final i s'ha fet la relectura completa de tot el text que serà publicat durant el curs vinent, en ocasió de la celebració del I Centenari de l'IEC.

### **Llatí i escriptura als Països Catalans**

Director: Marc Mayer i Olivé

La finalitat d'aquest programa és l'estudi de les particularitats del llatí en l'àmbit lingüístic català i la introducció de les dades epigràfiques en el programa internacional EAGLE.

Durant el curs 2005-2006 les persones encarregades del processament in-

formàtic han introduït una bona part de les dades en dos programes diferents, tots dos dintre del programa internacional EAGLE.

L'*instrumentum inscriptum* és una base de dades dissenyada sobre File-Maker per la Universitat La Sapienza de Roma i modificada per la Universitat de Trieste, que resulta la més adient per a un objectiu de les característiques del nostre. La resta de l'epigrafia ha començat a ésser introduïda directament en el banc de dades denominat EDH de la Universitat Ruprecht Karl de Heidelberg.

S'ha fet aproximadament un 30 % del treball d'introducció pel que fa a l'epigrafia sobre pedra i és pràcticament complet l'*instrumentum domesticum*, a excepció de les àmfores, per a les quals s'estudia en aquest moment la possibilitat d'establir una passarel·la amb el Centro para el Estudio de la Interdependencia Provincial en la Antigüedad Clásica (CEIPAC) de la Universitat de Barcelona (UB) per tal de no duplicar l'esforç.

L'elaboració de l'estudi lingüístic i lèxic ha avançat de la manera prevista, i de moment es disposa de tot el material de referència necessari i s'han continuat redactant alguns aspectes.

Com a treball paral·lel i dintre d'aquest mateix camp s'ha preparat el lliurament a la impremta dels dos volums de les actes del Congrés Internacional d'Epigrafia Grega i Llatina celebrat a Barcelona el 2002, publicats en col·laboració entre la

UB, la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i l'IEC. Aquest treball suplementari, però, és de fonamental importància per a fer que el nostre equip sigui reconegut arreu i que es posi en relleu la tasca de recerca de l'IEC en aquest camp.

S'ha publicat també el volum v de *Sylloge epigraphica Barcinonensis*, amb col·laboracions de tot l'equip de recerca del Laboratori d'Investigació i Tractament de Textos i Epigrafia Romans i Antics (LITTERA).

### **Materials de les coves prehistòriques de Serinyà**

Director: Narcís Soler i Masferrer

Durant el curs 2005-2006 s'ha treballat en l'anotació d'un llibre inèdit del banyolí Pere Alsius i Torrent, descobridor de la mandíbula neandertaliana de Banyoles i primer excavador de la Bora Gran d'en Carreres. Ens hem proposat publicar aquest volum, que és una mostra dels coneixements sobre el Paleolític a Catalunya a començament del segle xx. Al mateix temps preparem una biografia de Pere Alsius i Torrent.

També es va continuar l'estudi dels materials lítics i ossis procedents de les excavacions de Lluís Pericot durant els anys 1944 i 1945, materials conservats en el Museu Arqueològic de Catalunya i fins ara inèdits. Aquest estudi es

fa amb vista a la preparació d'una monografia sobre la Bora Gran, el primer jaciment paleolític conegut i excavat a Catalunya, i en el qual l'IEC va tenir un paper destacat en la primera dècada del segle xx. Aquesta monografia hauria de comprendre totes les troballes fetes per diferents excavadors i conservades en diversos museus.

L'estiu del 2006 es van continuar les excavacions a la cova de l'Arbreda i a la cova de Mollet, dos dels jaciments del paratge del Reclau, durant un mes i amb un equip d'unes vint persones.

Malgrat tot, durant aquesta anualitat una bona part dels recursos del projecte es van dedicar a l'obtenció d'una sèrie de datacions absolutes de les ocupacions prehistòriques de la cova del Reclau Viver, un altre dels jaciments importants del paratge del Reclau.

### **Recerca arqueològica a Guissona**

Director: Josep Guitart i Duran

L'objectiu d'aquest programa de recerca és investigar i difondre el jaciment arqueològic de Guissona, corresponent a l'antiga ciutat de *Iesso*. L'IEC col·labora en el programa en el marc del Patronat d'Arqueologia de Guissona, consorci en el qual participen també l'Ajuntament de Guissona, el Consell Comarcal de la Segarra, l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la

Diputació de Lleida i la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest consorci s'encarrega de la gestió del Parc Arqueològic de Guissona i del museu centre d'interpretació del jaciment.

Durant el curs 2005-2006 s'han portat a terme dues campanyes d'excavació al Parc Arqueològic de Guissona, l'una de l'1 de setembre al 15 de novembre de 2005 i l'altra de l'1 de maig al 31 de juliol de 2006. En aquestes campanyes s'ha prosseguit l'excavació en els tres sectors ja iniciats en els cursos anteriors:

— En el sector de la muralla nord de la ciutat s'ha completat la intervenció començada durant la campanya de 2002, que es proposava establir les diverses fases de pavimentació de l'*intervalum* de la muralla, des del moment de fundació de la ciutat fins al darrer moment d'ús.

— En el sector del *cardo minor* número 2 de la ciutat s'ha conclòs l'excavació estratigràfica iniciada en les campanyes anteriors. El conjunt d'aquesta actuació ha estat objecte d'un estudi detallat que Núria Romaní ha presentat com a treball de recerca de doctorat, que serà avaluat pel tribunal corresponent el setembre de 2006. Aquest treball ha permès establir set fases successives en l'evolució del carrer amb nombroses reparacions, des de la primera fase, segurament de l'època fundacional de la ciutat al segle i aC, fins a la setena, de mitjan segle ii dC.

— En el sector de les termes públiques de la ciutat romana descobertes en el Parc Arqueològic s'ha prosseguit l'excavació iniciada en la part pròpiament dita de l'edifici termal. En campanyes successives caldrà desenvolupar l'excavació en extensió per tal de delimitar el conjunt d'aquest complex termal.

**Preparació per a l'edició  
dels llibres de matrícula de les  
insaculacions (llibres de l'ànima)  
de la Generalitat de Catalunya  
(1493-1714)**

Directora: Eva Serra i Puig

El coneixement de la història del poder a Catalunya en els segles XVI i XVII passa per una doble anàlisi: l'estudi historiogràfic de les institucions amb els seus mecanismes de funcionament i l'estudi dels sectors socials i de les persones concretes que ocuparen els càrrecs d'aquelles institucions. També, però, d'aquelles persones que, per la seva condició estamental i social, estaven insaculades i podrien haver exercit funcions de govern, tot i que no van arribar a exercir-ne per no haver sortit mai extretes, malgrat que tenien una influència política important. En el cas de la història de Catalunya de finals del segle XV a inicis del XVIII, l'establiment de la matrícula d'insaculació en els anys de Ferran II (1493, en el cas de la Diputació del

General o Generalitat, que és el cas del qual el projecte ha fet el seguiment i la transcripció) va donar origen a una matrícula de persones amb drets polítics per a concórrer a l'extracció dels càrrecs triennals de govern (sistema insaculatori o règim dit «de sac i sort») de la Diputació del General (o Generalitat). L'objectiu d'aquest projecte és, mitjançant la transcripció d'aquest personal insaculat fins a l'any 1714, ampliar el coneixement del personal polític d'aquells segles per tal de poder oferir als investigadors una eina de consulta molt útil per a situar tot el cos social català amb capacitat de poder i per a identificar millor les persones de pes, la seva incidència en els moments històrics crítics i les relacions entre societat i institucions polítiques d'aquells segles.

**Repertori de manuscrits catalans  
1474-1714**

Directora: Eulàlia Duran i Grau

L'objectiu del programa és elaborar un inventari de manuscrits catalans del Renaixement (1474-1620) i la seva continuació, el Barroc, fins a l'any 1714, a partir de la descripció directa dels manuscrits en els arxius i biblioteques on es conserven i del buidatge de la bibliografia a l'abast. Es fa una atenció particular a les qüestions relacionades amb l'autoria dels manuscrits i la identificació d'o-

bres desconegudes. L'objectiu és oferir un panorama de la diversitat de la producció manuscrita als països de llengua catalana durant l'edat moderna.

Durant l'any acadèmic 2005-2006 s'ha treballat en la preparació de dos volums, corresponents a cadascuna de les dues línies de treball del programa: *Repertori 1474-1620* i *Repertori 1620-1714*.

Pel que fa a la primera línia, *Repertori 1474-1620*, s'ha continuat treballant en el volum iv, que té com a objectiu la descripció dels manuscrits produïts als països de parla catalana de l'antiga Corona d'Aragó durant aquell període, conservats en arxius i biblioteques del Principat, llevat de la ciutat de Barcelona. Inclou capítols sobre fons d'Arenys de Mar (Arxiu Històric Fidel Fita), Cervera (Arxiu Històric Comarcal), Girona (Arxiu Capitular, Arxiu Diocesà, Biblioteca del Seminari Diocesà, Biblioteca Pública), la Seu d'Urgell (Arxiu Diocesà, Biblioteca Capitular), Montserrat (Biblioteca del Monestir), Poblet (Biblioteca del Monestir), Ripoll (Arxiu Històric Comarcal, Biblioteca Lambert Mata), Solsona (Arxiu Diocesà), Tarragona (Biblioteca Pública, Arxiu Històric Arxidiocesà), Tortosa (Arxiu Capitular de la Catedral, Arxiu de la Ciutat, Arxiu Diocesà, Arxiu Enrique Bayerri), Ulldecona (Arxiu Parroquial de Sant Lluc) i Vic (Biblioteca i Museu Episcopals), i un apèndix sobre un fons recentment traslladat a Barcelona, l'Arxiu Històric de la Companyia de Jesús de Ca-

talunya. Per a les descripcions dels manuscrits s'ha comptat amb el següent equip de col·laboradors: Mar Batlle, Carme Camps, Eulàlia Miralles, Enric Querol, Joan Requesens i Glòria Sabaté, coordinats per Maria Toldrà, col·laboradora de l'Institut d'Estudis Catalans.

Pel que fa a la segona línia, *Repertori 1620-1714*, s'ha lliurat al Servei de Publicacions de l'Institut el volum i, dedicat a la descripció dels manuscrits d'aquell període conservats a la Biblioteca de Catalunya. El llibre ha estat elaborat per Maria Toldrà i ha comptat amb la col·laboració d'Anna Gudayol, cap de la Secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya.

### **Forma Orbis Romani (FOR) - Forma Conventus Tarraconensis**

Director: Josep Guitart i Duran

El programa Forma Orbis Romani (FOR) és un programa promogut per la Unió Acadèmica Internacional, complementari d'un altre programa de recerca, Tabula Imperii Romani (TIR), d'aquesta mateixa institució.

La TIR consisteix en la preparació d'un mapa de l'Imperi romà a partir de cinquanta-sis fulls a escala 1:1.000.000, a partir dels mapes internacionals del món a la mateixa escala. L'IEC ha publicat ja el full corresponent a Catalunya i Balears.

La FOR és un programa concebut per a desenvolupar la mateixa línia de topografia antiga, portant la cartografia i l'anàlisi al marc regional mitjançant mapes de detall (generalment a escala 1:25.000 o 1:50.000) que permeten una localització precisa de les dades.

El programa FOR a Catalunya i una part del País Valencià es concreta en la Forma Conventus Tarraconensis, que ha de comportar la publicació de diversos volums, cadascun dels quals cobreix una àrea amb coherència historicotopogràfica.

Els objectius generals en una primera etapa del projecte inclouen l'elaboració dels volums corresponents als territoris de les principals ciutats romanes de Catalunya. Pel que fa al territori de l'antiga *Tarraco*, la seva considerable extensió ha aconsellat dividir-lo en tres volums: *Tarraco I*, *Cossetània oriental*, corresponent a l'actual Baix Penedès; *Tarraco II*, corresponent bàsicament al Baix Camp i la part del Tarragonès a la dreta

del riu Francolí, i *Tarraco III*, corresponent a l'Alt Camp i la resta del Tarragonès.

El conveni firmat a mitjan 2005 per l'IEC amb l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) i l'empresa d'autopistes ACESA va posar en marxa un projecte ambiciós finançat per aquesta empresa: *Estudi del paisatge arqueològic antic de l'Ager Tarraconensis (a la dreta del riu Francolí)*, l'execució científica del qual serà portada a terme conjuntament per l'IEC i l'ICAC. Un dels resultats esperats d'aquest projecte ha de ser el volum *Tarraco II* de la FOR. L'equip del projecte ha hagut d'esmerçar en aquesta tasca una bona part de la seva dedicació durant aquest curs per tal d'iniciar per a la FOR la prospecció intensiva i l'estudi individual dels jaciments i la redacció de les fitxes. Properament caldrà passar al registre i processament informàtic de les dades, que seran utilitzades també per als altres objectius d'aquell projecte.

**Anàlisi preliminar de les propietats immunomoduladores dels fitosterols**

Director: Francesc Gonzàlez i Sastre

Durant aquest període i a fi de demostrar l'efecte de la introducció de fitosterols en l'alimentació, s'han realitzat experiments per a avaluar les variacions de les concentracions de citocines en limfòcits en situacions d'inflamació provocada en animals alimentats amb fitosterols. S'han usat ratolins no modificats C57BL/6J i ratolins modificats Apo E<sup>-/-</sup>. El procés inflamatori s'obtingué per injecció subcutània d'oli de trementina. Els limfòcits de melsa cultivats mostren un increment de citocines IL-2 i IFN-gamma en els animals alimentats amb fitosterols. Per contra, no es detectaren canvis en les citocines IL-4 i IL-10. Tampoc no es detectaren en el plasma disminucions de la concentració de colesterol. Aquestes troballes, que suggereixen una modulació de la resposta immunitària (tipus *T-helper*) *in vivo*, s'observen tant en els ratolins Apo E<sup>-/-</sup> com en els ratolins no modificats, i succeeixen, independentment de l'efecte hipocolesterolèmic dels fitosterols. Els resultats d'aquest estudi preliminar seran publicats per *Life Sciences*.

**Bibliografia. Banc de dades sobre biodiversitat a Catalunya**

Director: Xavier Llimona i Pagès

Aquesta base de dades pretén facilitar la localització de tota mena de fonts bibliogràfiques (articles, capítols de llibre, llibres, etc.) que continguin dades d'interès per a conèixer la biodiversitat en l'àmbit de Catalunya, amb una ampliació progressiva al conjunt dels Països Catalans. El seu principal objectiu és facilitar el coneixement de treballs, tant si són importants com si són modestos, no recollits a les grans bases de dades de referència ISI i BIOSIS. Es tracta de fer possible una localització àgil dels treballs, amb cerques simples o complexes, per autors, revistes i paraules clau, que permeti descobrir fins i tot treballs publicats en revistes, llibres, etc., de difusió limitada, evitar que passin inadvertits i fer possible que les dades de valor que contenen puguin ésser tingudes en compte.

A partir de la llista de fonts inicialment preparada per Joan Maluquer, es va sol·licitar a la Biblioteca de Catalunya fotocòpies de la pàgina inicial de cada article. En principi, es van prendre com a dates del buidatge els anys de 1996 a 2002. Més endavant, s'han anat afegint fonts obtingudes a partir de la Biblioteca de la Facultat de Biologia (Universitat de

Barcelona, UB) i s'ha anat ampliant l'abast cronològic dels treballs considerats.

Només se seleccionaven els articles amb dades sobre biodiversitat dels Països Catalans, si bé, ara per ara, la majoria de les dades fan referència a Catalunya. Un biòleg s'ocupava de revisar les paraules clau proposades pels autors de cada article, afegint-n'hi altres de complementàries, i especialment d'àmbit més general (p. ex., zoologia, botànica, micologia, entomologia, ficologia, etc.).

El nombre de registres entrats a la base de dades és actualment de 2.386 registres. En relació amb les paraules clau, s'ha preparat un tesaurus, amb la voluntat de fer possible l'equivalència de les d'un mateix significat en diferents idiomes.

### **Bateria de tests verbals**

Director: Lluís Garcia i Sevilla

Els tests o proves psicotècnics en la nostra llengua són més aviat testimonials. Aquesta situació comporta el descàrrec de les mesures psicològiques, perquè en aquest mesuratge la llengua i la cultura de l'examinand són factors determinants. I les mesures psicològiques són fonamentals en molts àmbits d'una societat complexa i moderna. Aquesta mancança tècnica i cultural de la nostra societat esdevé màxima quan la llengua ja no és un simple vehicle, com en la mesura del raonament

numèric, o quan la llengua és més que un factor cultural de primer ordre, com en l'avaluació de la personalitat, sinó que és el suport físic del pensament racional, com en la mesura del raonament verbal.

D'ací neix el projecte de confecció d'un conjunt, d'una bateria de tests verbals, d'un projecte que no és una simple tasca reparadora i de suplència, sinó que també té característiques normatives i normalitzadores.

S'han creat cent quaranta-cinc ítems de cinc alternatives de vocabulari, així com cent cinquanta-un ítems de cinc alternatives de correlats verbals. S'ha fet l'anàlisi racional dels dos-cents noranta-sis ítems anteriors i la classificació per nivell de dificultat (A, B, C, D). S'han creat també vint-i-vuit ítems de vocabulari i trenta-tres de correlats verbals de nivell superior (C, D).

S'ha fet la selecció i ordenació, per nivell de dificultat progressiva, de la versió experimental 1 dels tests: cent seixanta-vuit ítems de vocabulari (tres d'exemple) i cent trenta-vuit ítems de correlats verbals (tres d'exemple).

S'han redactat les instruccions d'administració, amb temps *ad libitum*, de la versió experimental 1 dels tests.

Aquest projecte es va presentar el 21 d'abril de 2006 en una de les reunions de la Secció Filològica de presentació de projectes de recerca per tal de detectar errors i incoherències. Nou membres de la Secció Filològica feren aquesta tasca.



El 9 de maig es va presentar en una de les reunions conjuntes de les seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia. Sis membres d'aquestes seccions respongueren, estimulats a fer-ho críticament, la versió experimental 1 dels tests.

Es va procedir a l'administració, voluntària i anònima, de la versió experimental 1 al personal de l'Institut, després d'una àmplia campanya de demanda de col·laboració. Dotze persones respongueren el test de vocabulari i el de correlats verbals.

#### **Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)**

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació nutricional de la societat.

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Centres de recerca», dins d'aquest mateix capítol.)

#### **Animals endèmics de Catalunya.**

#### **Projecte de catalogació i increment de visibilitat**

Director: Xavier Bellés i Ros

El projecte pretén establir un catàleg de les espècies animals endèmiques de Catalunya i facilitar a la comunitat internacional seqüències d'interès filogenètic d'aquestes espècies.

Pel que fa al catàleg, en el període 2005-2006, s'ha completat la informació dels grups següents: *Coleoptera Anobiidae* (1 espècie), *Coleoptera Byrrhidae* (3 espècies), *Coleoptera Cantharidae* (1 espècie), *Coleoptera Carabidae* (72 espècies), *Coleoptera Cerambycidae* (4 espècies), *Coleoptera Chrysomelidae* (20 espècies), *Coleoptera Colydiidae* (2 espècies), *Coleoptera Cryptophagidae* (2 espècies), *Coleoptera Curculionidae* (17 espècies), *Coleoptera Dryopidae* (1 espècie), *Coleoptera Dytiscidae* (1 espècie), *Coleoptera Histeridae* (2 espècies), *Coleoptera Hydraenidae* (6 espècies), *Coleoptera Lathridiidae* (1 espècie), *Coleoptera Leptodiridae* (71 espècies), *Coleoptera Meloidae* (2 espècies), *Coleoptera Melyridae* (4 espècies), *Coleoptera Tenebrionidae* (3 espècies) i *Coleoptera Scarabaeidae* (4 espècies).

Quant a seqüències de DNA, s'han amplificat i s'han seqüenciat els gens 16S de diverses espècies endèmiques de *Coleoptera Leptodiridae*, la major part cavernícoles i microendèmiques. Aquestes seqüències podran ser utilitzades per a fer estudis filogenètics d'aquesta família que es troben actualment en curs i a càrrec de diversos especialistes.

## **Flora i cartografia de les plantes i la vegetació**

Aquest programa inclou quatre subprojectes de recerca que tenen com a finalitat comuna l'estudi de la diversitat biològica per ella mateixa i en relació amb el territori, i que fan servir, en part, mètodes d'estudi semblants. D'altra banda, tot i que cadascun actua independentment, s'estableixen entre ells interrelacions de concepte i de metodologia i, de vegades, transvasaments de dades i d'investigadors.

- a) Flora i cartografia de briòfits
- b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans
- c) Cartografia de la vegetació de Catalunya
- d) Biodiversitat micològica de Catalunya

### **a) Flora i cartografia de briòfits**

Directora: Creu Casas i Sicart

Durant aquest curs es va continuar treballant en el primer volum de l'obra *Flora dels briòfits de la península Ibèrica i les Illes Balears*, que consta de dos volums, així com en la *Flora dels briòfits dels Països Catalans*, obra de la qual la primera és una extensió. El mes de juliol del 2006 van quedar enllestides les feines de redacció i preparació (descripcions morfològiques, il·lustracions, claus de determinació) i es va finalitzar la traducció del text a l'anglès (llengua en la qual tam-

bé es publicarà, atès el públic a qui va dirigida), de manera que es va poder iniciar el procés de revisió i edició.

### **b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)**

Director: Xavier Font i Castell

Aquest projecte recull els estudis i els plantejaments del grup de treball ORCA (Organització per a la Cartografia de les Plantes Vasculares als Països Catalans), creat l'any 1982 dins la Secció de Ciències. Té com a finalitat estudiar i representar amb exactitud la distribució geogràfica de les plantes vasculares dels Països Catalans i publicar els resultats dins de les sèries «Atlas Corològic» i «Catàlegs Florístics Locals» i també mitjançant la xarxa Internet. Abraça tres línies d'actuació complementàries: un banc de dades, un atlas corològic i una sèrie de catàlegs florístics locals.

### ***Estat actual del programa i realitzacions***

#### **1. Banc de dades de la flora dels Països Catalans (BDORCA)**

Durant aquest curs s'ha prosseguit la incorporació de noves dades.

També es va desenvolupar un nou programari, en llenguatge Java, denominat Fagus. És d'accés lliure i es pot descarregar des de la pàgina web, la qual ha estat dissenyada de nou i té l'adreça <http://biodiver.bio.ub.es/vegana>.

Quant a l'*Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*, es va continuar la feina de sol·licitud de dades, informatització, revisió i edició.

El ritme de publicació dels «Catàlegs Florístics Locals» va d'acord amb la presentació (voluntària) d'originals per part dels col·laboradors, i en els darrers anys, coberta una bona part dels espais geogràfics (quadrats UTM de 10 quilòmetres de costat) més significatius i interessants, s'ha, lògicament, alentit. L'any 2005 es va editar el volum 16 de la sèrie.

### **Publicació**

GESTI, J.; VILAR, L.; WATT, S. (2005). *Plantes vasculares del quadrat UTM 31TEG07. Castelló d'Empúries*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 16)

### **e) Cartografia de la vegetació de Catalunya**

Director: Josep Vigo i Bonada

L'objectiu d'aquest subprograma és, globalment, l'aixecament de mapes de vegetació i la publicació dels documents resultants. Un cop editat, com a document especial, el mapa de vegetació potencial de tot Catalunya a escala 1:250.000, s'ha continuat la sèrie de mapes a escala 1:50.000, i més en concret la primera etapa, corresponent als Pirineus catalans. L'equip que du a terme aquest subprojecte s'encarrega no solament de l'establiment de

critèris d'actuació i de les feines d'aixecament cartogràfic i digitalització dels documents, sinó també de l'elaboració de les maquetes dels mapes, de manera que aquestes queden a punt per a ser editades. Cada document cartogràfic és acompanyat d'una memòria específica.

Durant el curs 2005-2006 es va acabar la delineació del full 253 (Organyà), que a continuació va ser digitalitzat, amb la qual cosa les feines d'aixecament cartogràfic de l'àrea pirinenca van quedar completades.

Es van finalitzar i maquetar els mapes 218 (Molló) i 256 (Ripoll), els quals van ser publicats, com altres vegades s'ha fet, en forma d'un document únic, acompanyats de la memòria corresponent.

### **Publicació**

CARRERAS, J.; VIGO, J. (2005). *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Molló 218 (37-10), Ripoll 256 (37-11)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació. [Memòria]

### **d) Biodiversitat micològica de Catalunya**

Director: Xavier Llimona i Pagès

Des del seu inici fins a l'actualitat, aquest subprograma ha continuat estimulant i coordinant una part majoritària de la recerca de camp sobre els fongs de Cata-

lunya. Hi han intervingut investigadors integrats en les nostres universitats i altres d'independents, que compten amb una gran experiència de camp i un ampli coneixement de la bibliografia. L'objectiu comú ha estat aprofundir en l'estudi de camp de la flora micològica de Catalunya, la recerca de laboratori, especialment dels caràcters microscòpics, i la publicació de les dades i posar-les a l'abast de la base FUNGACAT, de la Conselleria de Medi Ambient, la informació de la qual ha estat incrementada fins a comprendre en aquest moment 66.605 citacions, extretes de 495 fonts bibliogràfiques, que en total corresponen a 5.181 tàxons de fongs, una xifra que es va apropant a la de plantes vasculars. Entre els objectius figura també la publicació de la iconografia (dibuixos i fotografies en color) original referent a espècies fúngiques catalanes i l'increment del nombre de recolleccions identificades conservades en els herbaris públics o privats, però accessibles per a altres investigadors. L'adquisició de les monografies que es van publicant es complementa gràcies a l'intercanvi entre nombroses revistes micològiques i la *Revista Catalana de Micologia*, publicada per la Societat Catalana de Micologia. Publica treballs originals revisats per diversos especialistes, entre els quals hi ha el director del programa.

Les tasques de prospecció estan limitades per les condicions meteorològiques de cada any, que són molt variables.

Aquest factor, més aleatori com més anys passen, és compensat mitjançant una àgil optimització de les àrees que cal prospectar, un intens treball de camp i una ordenació a fons de l'herbari 1994-2006, que subministra material per a estudiar fora de temporada. Mercès a aquesta estratègia, el subprograma ha seguit un curs bastant regular, amb un flux d'informació innovadora i de publicacions prou continu i satisfactori. Alguns objectius s'han considerat prioritaris: fongs corticioides, gasteromicets, basidiomicets gelatinosos i mixomicets, ja que llur identificació era necessària per tal de completar molts dels inventaris fets amb la intenció de descriure el component fúngic de diverses comunitats (estepars, pinedes de pi blanc, brolles calcícoles).

El nucli de les aportacions fetes és producte d'un esforç per a inventariar el component fúngic de diversos hàbitats i àrees poc estudiats de Catalunya i alguns del nord del País Valencià. Malgrat algunes temporades francament poc favorables, s'ha aconseguit prospectar diverses àrees de la Catalunya occidental i meridional, del Parc Natural del Cap de Creus i Serra de Verdera i dels Pirineus, especialment del Ripollès al Pallars i la Val d'Aran.

Pel que fa al component fúngic d'hàbitats ben definits, hem continuat la nostra monografia sobre el component fúngic dels estepars (predominantment de *Cistus monspeliensis*, però també de *C. al-*

*bidus* i *C. laurifolius*). La comparació amb comunitats semblants de les serres d'Espadà i del desert de les Palmes, a Castelló, ha facilitat la comprensió de la variabilitat de la comunitat en una àrea molt més gran de la considerada inicialment. L'estudi del material d'herbari procedent dels estepars (vint-i-quatre espècies de fongs corticioides, set espècies de mixomicets, quaranta-set de gasteromicets i unes poques de dacrimicetals) ha permès completar les claus d'identificació dels fongs cistícoles, una eina original que formarà part de la monografia que estem preparant.

Entre els estudis dedicats a gèneres, destaquen els que tracten d'*Entoloma*, *Mycena*, *Hemimycena*, *Cantharellus*, *Craterellus*, *Gomphidius*, *Cortinarius*, *Tubaria*, *Gymnopus*, *Lepiota* i *Lyophyllum*. Molts dels treballs publicats porten una rica informació no solament taxonòmica sinó corològica, ecològica i iconogràfica. En el capítol d'iconografia, destaca la sèrie «Bolets de Catalunya», que en el període considerat ha publicat fotografies i descripcions de cent espècies i ha arribat així a la número 1.250 de la col·lecció.

En el camp dels micromicets, hem de destacar la monografia que s'està elaborant sobre el gènere *Periconia*. Però, sens dubte, la realització més important del nostre subprograma ha estat la publicació de l'extensa monografia de Dolores Sierra sobre els ascomicets bitunicats de Catalunya, una obra de gairebé

quatre-centes pàgines, amb dos-cents seixanta-vuit tàxons, producte de l'estudi de dues mil noranta recol·leccions, totes conservades a l'herbari BCN del Centre de Documentació de Biodiversitat Vegetal de la Universitat de Barcelona (UB). Aquesta obra conté descripcions, dibuixos i fotografies de moltes de les espècies i un estudi de gran interès de l'ecologia de cada una, especialment del substrat sobre el qual ha estat trobada, exclusivament basat en dades procedents de les recol·leccions estudiades per l'autora.

### **Galeria de científics catalans**

Directora: Mercè Durfort i Coll

La galeria de científics catalans en xarxa ha estat actualitzada enguany amb noves fitxes corresponents a científics de renom que malauradament han traspassat en els darrers mesos i amb informació d'altres personatges destacats del passat. Els canvis més importants han correspost a una actualització completa de la plataforma web que allotja el catàleg.

La pàgina web *Galeria de científics catalans*, que penja del portal de l'Institut d'Estudis Catalans, és un catàleg de científics catalans il·lustres de la nostra història que comprèn fotografies i biografies. La nova plataforma web s'ha completat amb una versió íntegra dels continguts en català, castellà i anglès i amb un sistema

de visualització i descàrrega d'imatges optimitzat per als objectius del web.

**Les plantes llenyoses dels boscos de Catalunya: diversitat i caracterització ecològica**

Director: Jaume Terradas i Serra

Durant el curs 2005-2006 s'han dut a terme les activitats següents:

— Realització de l'estudi de la riquesa d'espècies llenyoses dels boscos de Catalunya. Aquest és un objectiu genèric, que es desenvolupa en els següents objectius concrets:

— Realització d'una aplicació per al web del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) per tal d'estimar la riquesa màxima que es podria obtenir en els diferents tipus de bosc de Catalunya.

— Continuació i ampliació d'una caracterització estadística de l'ecologia de setanta-quatre espècies llenyoses dels boscos de Catalunya per tal de realitzar l'atles d'espècies llenyoses dels boscos de Catalunya. L'atles està acabat i ja en procés d'edició. Manca realitzar un cert nombre de dibuixos de les plantes, treball que es fa des de l'editorial. El finançament de la publicació serà a càrrec de la Fundació Territori i Paisatge (FTP). L'editorial serà Lynx. Com a patrocinadors conjunts de l'obra apareixeran l'IEC i la FTP.

— Realització de treballs científics per a revistes i congressos sobre el tema de la biodiversitat d'espècies llenyoses en els boscos catalans. Destaquen tres articles en revistes incloses en el Science Citation Index (SCI), entre ells un a *Ecology* i un a *Oecologia*, dues de les revistes més importants de l'especialitat.

**Llibre vermell de les plantes vasculares endèmiques i amenaçades de Catalunya**

Direcció: Llorenç Sáez i Goñalons

L'objectiu bàsic durant els cursos 2005-2007 és la realització d'un document de caràcter científic amb informació sobre l'estat de conservació de les plantes vasculares endèmiques i amenaçades de Catalunya (territoris administrats per la Generalitat de Catalunya). Per a cada una de les plantes que han de ser incloses en el document, es realitza una fitxa detallada on s'aporten dades sobre nomenclatura, característiques morfològiques, nombre cromosòmic, fenologia, distribució, hàbitat, estat de conservació, categoria IUCN i bibliografia.

L'apartat d'estat de conservació és el més important del document, ja que aporta la informació més important per tal de poder caracteritzar l'estat de conservació de cada espècie. Inclou cinc sub-

apartats, que són sobre: població (dades relatives al nombre d'efectius —reproductius o no reproductius— de l'espècie; eventualment es donen dades sobre l'àrea d'ocupació de les poblacions o de la problemàtica relativa a la realització de censos fiables, etc.), factors de risc (s'indiquen les principals amenaces o pertorbacions que poden afectar les poblacions de la planta objecte de l'estudi; els factors de risc s'agrupen en tres tipus principals: antròpics, biòtics i accidents potencials), mesures de conservació (es comenten les principals mesures de conservació existents sobre l'espècie o sobre el seu hàbitat, o bé es proposen actuacions per tal que siguin realitzades), categoria IUCN (s'indica a quina categoria de les llistes vermelles de la IUCN [2001] es pot incloure l'espècie, explicant els criteris que justifiquen una determinada adscripció) i protecció legal (s'indica quina protecció legal existeix sobre les poblacions de l'espècie, en l'àmbit global, europeu, estatal, català o local [espais de la xarxa del Pla d'Espais d'Interès Natural, PEIN]).

Aquesta informació en format de text de les fitxes és complementada amb imatges (fotografia o dibuix científic) i amb un mapa de distribució de les loca-

litats de la planta al territori (en quadrats UTM de deu quilòmetres quadrats).

### **Reconstrucció del poblament humà a Catalunya: anàlisi i genètica**

Director: Jaume Bertranpetit  
i Busquets

Com s'havia previst, durant aquest curs s'han finalitzat les anàlisis de diverses poblacions prehistòriques de Catalunya, corresponents a dos períodes diferents i que han donat lloc a dues publicacions en revistes científiques d'impacte:

- SAMPIETRO, M. L.; CARAMELLI, D.; LAO, O.; CALAFELL, F.; COMAS, D.; LARI, M.; AGUSTÍ, B.; BERTRANPETIT, J.; LALUEZA-FOX, C. (2005). «The Genetics of the Pre-Roman Iberian Peninsula: A mtDNA Study of Ancient Iberians». *Annals of Human Genetics*, vol. 69, p. 535-548.
- SAMPIETRO, M. L.; GILBERT, M. T.; LAO, O.; CARAMELLI, D.; LARI, M.; BERTRANPETIT, J.; LALUEZA-FOX, C. (2006). «Tracking down Human Contamination in Ancient Human Teeth». *Molecular Biology and Evolution*, vol. 23 (9), p. 1801-1807. [PMID: 16809622].

**Biblioteca Matemàtica Digital**

Director: Carles Casacuberta i Vergés

Aquest projecte, dut a terme per la Societat Catalana de Matemàtiques (SCM) des de 2003, sota la coordinació del doctor Jaume Amorós, de la Universitat Politècnica de Catalunya, és part d'una iniciativa internacional anomenada World Digital Mathematics Library (WDML) que es va configurar l'any 2002, principalment als Estats Units i a Europa, i que és coordinada per la Unió Matemàtica Internacional des de 2003. Els objectius d'aquesta iniciativa són els següents:

- Digitalitzar tota la bibliografia matemàtica del món.
- Disposar de mecanismes per a extreure'n informació de manera manual o automàtica.
- Conservar-la per a la posteritat.
- Posar-la a la xarxa web per a la seva consulta universal i gratuïta.

La Unió Matemàtica Internacional promou projectes de digitalització a escala més petita i treballa per a la compatibilitat i l'accessibilitat dels seus fruits. La Societat Catalana de Matemàtiques s'ha fet responsable del tractament de la bibliografia matemàtica catalana per tal d'inserir-la en aquesta biblioteca matemàtica mundial, amb la col·laboració del

Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i de les universitats catalanes. L'any 2005 es va obtenir un ajut de 33.000 € del Ministeri d'Educació i Ciència a través d'una acció complementària conjunta de la SCM amb la Real Sociedad Matemática Española (RSME) i el Centro de Información y Documentación Científica (CINDOC) del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

La Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC ha contribuït a aquest projecte i l'ha acceptat com a projecte propi els anys 2004 i 2005. Amb aquests fons, la SCM ha digitalitzat tots els exemplars del *Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, des de l'any 1978 fins a l'actualitat. Es poden consultar des de principis de 2006 al portal *Revistes catalanes d'accés obert* (RACO) del CBUC i també al web de la SCM. La digitalització de les altres revistes matemàtiques d'investigació de Catalunya s'està fent durant els anys 2005 i 2006. Hi participen les revistes *Collectanea Mathematica* (Universitat de Barcelona, UB), *Publicacions Matemàtiques* (Universitat Autònoma de Barcelona, UAB), *Mathware and Soft Computing* (Universitat Politècnica de Catalunya, UPC) i *Statistics and Operations Research Transactions* (Idescat).



## Diccionari de Ciència i Tecnologia (DiCiT)

Director: Salvador Alegret i Sanromà

### *Estat actual del programa i realitzacions*

Durant aquest curs, s'ha pensat en els requeriments de la Plataforma terminològica de ciència i tecnologia (PCT), en el marc lingüístic, informàtic i funcional.

L'equip de treball del programa va realitzar un primer disseny conceptual de la plataforma que abraçava els aspectes següents: els perfils i necessitats dels usuaris, l'estructura del lloc web de la PCT, els tipus de cerques, les interfícies (de consulta i de redacció d'articles) de la PCT i les funcionalitats dels perfils dels usuaris.

Paral·lelament a la realització d'aquest disseny conceptual, es va començar a treballar en un document de requeriments informàtics de la PCT que abraçava els aspectes següents: el lloc web, l'estructura de la base de dades, el tipus de cerques i la importació i l'exportació de dades.

Les tasques culminaren amb la presentació d'aquests primers treballs al Consell Supervisor del programa el desembre de 2005.

### **Matemàtiques a l'abast de l'alemany al català**

Directora: Pilar Bayer i Isant

L'objectiu d'aquest projecte és portar a terme la traducció al català d'una mostra

d'articles matemàtics que, escrits en llengua alemanya amb anterioritat a la Segona Guerra Mundial, han esdevingut bàsics per al desenvolupament de temes actuals de la matemàtica.

Bona part de la producció de la recerca matemàtica desenvolupada per l'escola alemanya abans de la Segona Guerra Mundial és difícilment abastable atesa la seva manca de difusió i de traduccions a altres llengües. Això no obstant, no hi ha dubte que el seu contingut ha tingut un pes remarcable, no sempre reconegut manifestament, en el desenvolupament de la matemàtica del segle xx. En aquest projecte s'ha procedit a la selecció, l'estudi tècnic i la traducció de deu articles d'autors d'aquella escola. En un programa futur es portarà a terme un estudi detallat de la influència que han tingut aquests textos en produccions posteriors i se'n redactaran comentaris.

Concretament, els articles traduïts han estat:

RIEMANN, B. «Sobre la quantitat de nombres primers per sota d'una quantitat donada». *Monatsberichte der Berliner Akademie* (novembre 1859), p. 145-153.

KRONECKER, L. «Sobre la resolució de l'equació de Pell mitjançant funcions el·líptiques». *Monatsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin* (1863), p. 44-50.

THOMAE, J. «Contribució a la determinació de  $\theta(0, \dots, 0)$  per mitjà dels

mòduls de classes de funcions algebraïques». *J. reine u. angew. Math.*, 71 (1870), p. 201-222.

DEDEKIND, R. «Escrit al Sr. *Borchardt* sobre la teoria de les funcions modulars el·líptiques». *J. reine u. angew. Math.*, 83 (1877), p. 265-292.

FUCHS, L. «Sobre una classe de funcions de diverses variables que s'originen per inversió d'integrals de solucions d'equacions diferencials lineals de coeficients racionals». *J. reine u. angew. Math.*, 89 (1880), p. 151-169.

### Millora del disseny de la tenora

Direcció: Joaquim Agulló i Batlle

En aquesta primera etapa, es començà amb un debat sobre el plantejament de les característiques del nou disseny de la tenora i es desenvoluparen les dues grans eines de treball: el model matemàtic juntament amb el programari de redisseny i el mesurador d'impedància acústica per a dur a terme les mesures experimentals més objectives.

Pel que fa al plantejament del nou disseny, es partí de les conclusions a què arribà el 2000 —any del 150è aniversari de l'instrument— la Comissió per a la Millora de la Tenora. El debat entre intèrprets, constructors i acústics va conduir a les directrius que han regit el programa de recerca.

Encara que el grup d'acústica musical de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) —al qual pertanyen Joaquim Agulló i Ana Barjau— havia desenvolupat el disseny amb base científica de la tenora en la dècada dels vuitanta, les possibilitats dels ordinadors actuals, tant per al càlcul com per a l'experimentació, van fer aconsellable desenvolupar de nou el programari de disseny i el banc d'experimentació per a mesurar la impedància. En ambdós àmbits s'aconseguí una resolució de 0,1 hertzs.

El programa de disseny està basat en el model acústic freqüencial de la columna d'aire de l'instrument. Calcula la impedància acústica de la tenora a la secció d'entrada del tudell —on es fixa la doble canya— en les seves diverses digitacions i determina les freqüències de ressonància, les quals verifiquen la doble condició d'incidir en l'afinació, estabilitat i timbre de l'instrument i de ser determinables amb una gran precisió. Aquest programa fou desenvolupat per Jordi Campos sota la direcció d'Ana Barjau.

La mesura experimental més útil per la seva objectivitat —aliena als instrumentistes i a les canyes— és la de la impedància acústica a l'entrada de l'instrument —extrem del tudell on es fixa la doble canya—, a partir de la qual es determinen les freqüències de ressonància de la columna d'aire. Aquestes freqüències són properes a les de l'afinació de les notes i, encara que no hi coincideixin exactament, la discrepància entre les unes

i les altres és coneguda i tenen el gran avantatge de poder-se amidar amb molta precisió. El banc experimental de mesura de la impedància acústica d'entrada fou projectat per Sergi Soler, del Laboratori d'Acústica de La Salle, i construït en el Taller Mecànic de la UPC.

Es procedí a la instal·lació i calibratge, al Laboratori d'Acústica de La Salle, del banc de mesura de la impedància acústica. I es desenvolupà el programa informàtic per a automatitzar les mesures —en cada tenora cal determinar les freqüències de ressonància en el marge freqüencial de 100 hertz a 1.500 hertz per a cadascuna de les digitacions. A més, la mesura de la impedància permet trobar per càlcul altres funcions rellevants en el funcionament de la tenora, com és la resposta impulsional. El banc de mesura, una vegada calibrat, ha permès mesurar els components real i imaginari de la impedància amb la resolució de 0,1 hertz (a la dècada dels vuitanta només es procedia a la mesura de l'amplitud, i la resolució era de 0,5 hertz).

Una vegada operatiu el mesurador d'impedància acústica, aquesta es va mesurar en dos instruments de referència: la tenora de Jordi Campos, construïda per Pau Orriols, i el prototip 2, dissenyat per Ana Barjau en la dècada dels vuitanta i del qual es coneixien les mesures geomètriques amb una gran precisió.

A partir de les mesures sobre els instruments de referència es projectà el

prototip 0, previst com a eina de validació i ajustatge de diversos paràmetres del model acústic emprat. El perfil interior dels cossos de fusta era de conicitat única i com a pavelló es trià un perfil derivat de l'emprat en les tenores tradicionals, per bé que definit matemàticament per mitjà d'un primer tram cònic seguit d'un tram amb perfil definit per un polinomi de tercer grau. Aquesta opció, amb tram inicial cònic, permetia obtenir amb un mateix mandrí el pavelló d'aquest prototip i el previst per al prototip 1. El mandrí fou construït en el Taller Mecànic de la UPC.

El prototip 0 fou construït per Pau Orriols —sense claus, atès que no es pretenia que fos un instrument operatiu— i assajat, per mitjà de la mesura de la impedància acústica per a les diferents digitacions, al Laboratori d'Acústica de La Salle per Sergi Soler. També fou assajat per mitjà del so real. Aquests darrers assaigs van ser fets per Jaume Vilà i per Jordi Campos —qui reuneix la doble condició d'enginyer acústic i d'instrumentista de tenora.

### **Servei d'Arxius de Ciència: consolidació i expansió**

Directors: David Jou i Mirabent

Xavier Roqué i Rodríguez

El Servei d'Arxius de Ciència (SAC) té com a objectiu primordial contribuir a la

conservació i difusió del patrimoni documental de la ciència i la tecnologia contemporànies a les terres de llengua catalana.

Les principals realitzacions del període han estat:

### **1. Recerca de fons d'arxius científics i visites informatives**

Aquest és l'eix fonamental del nostre projecte i consta de dues tasques complementàries: la recerca d'informació per via telemàtica o per correu postal i les visites a centres dipositaris de fons. En relació amb el segon punt, hem de destacar les visites al Museu Marítim de Barcelona, al Museu de Ciències Naturals de Barcelona, al Museu d'Història de la Medicina de Catalunya del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, a l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont, al Laboratori de Llum Sincrotró i a l'Institut Cartogràfic de Catalunya, entre d'altres. Amb algunes d'aquestes institucions hem establert convenis de col·laboració per al tractament dels seus fons (vegeu el punt 3).

### **2. Remodelació de la pàgina web del SAC**

Les tasques de planificació, disseny, realització tècnica i de continguts, correccions i canvis, etc., han estat un element d'actuació destacat. Com a resultat, durant el primer trimestre del 2006 es va publicar la nova pàgina web del Servei, que incorpora més informació sobre els

fons d'arxiu localitzats i inclou, a més dels índexs de recerca de l'antiga pàgina, una base de dades potent per a la gestió de la informació, un disseny més modern i amigable i la possibilitat de fer cerques als catàlegs. Aquesta novetat afavoreix l'ús de la pàgina per part dels investigadors i el públic en general, alhora que posa el nou web al nivell dels de serveis anàlegs d'altres països. El nou web també inclou núvols d'etiquetes (*tag clouds*) als inventaris i catàlegs per tal de donar una visió ràpida i general del contingut de la base de dades, mitjançant l'exposició de les vint paraules més repetides en cadascun dels inventaris i catàlegs.

### **3. Realització de tractaments**

El SAC col·labora amb diferents centres en la realització de catàlegs sota un mateix criteri d'actuació (base de dades Access) i seguint la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). S'han fet també actuacions de conservació i, en alguns casos, restauració de la documentació malmesa.

Durant aquest període s'ha completat els tractaments següents: Albert Dou i Mas de Xexàs, Centre Borja (Sant Cugat del Vallès); José Royo, Instituto INGEOMINAS de Bogotà (Colòmbia); Ferran Sunyer, Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries (Universitat Autònoma de Barcelona, UAB); Josep Maria Roqué, fons personal, Arxiu General (UAB); Junta de Ciències, Museu de Zoologia de Barcelona (Barcelona); Escola Industrial de

Barcelona, Biblioteca de Catalunya (Barcelona), i Esteve Terradas, Institut d'Estudis Catalans (Barcelona).

### **Síntesi d'esllavissades de Catalunya**

Director: Jordi Corominas i Dulcet

El treball dut a terme en aquest projecte té dos objectius:

1) Disseny de l'estructura i posada a punt d'una base de dades sobre les esllavissades succeïdes a Catalunya i el Principat d'Andorra (LLISCAT).

2) Entrada de la informació i manteniment de la base de dades.

LLISCAT conté tres nivells d'informació, dels quals els dos primers s'omplen per a tots els registres de la base de dades i el tercer només per als moviments molt estudiats i dels quals es disposa de la informació necessària.

Comparada amb bases de dades d'esllavissades d'altres països, la base de dades LLISCAT no té precedents, atesa la gran quantitat d'informació que s'hi ha volgut incloure. Aquesta s'ha estructurat en tres nivells.

— Nivell 1: informació bàsica d'identificació de l'esllavissada. Conté el nom, la localització, la tipologia de l'esllavissada, l'esquema geomorfològic, una fotografia i una referència bibliogràfica.

— Nivell 2: informació de les característiques descriptives de l'esllavissada. Conté dades morfològiques, descripcions geomorfològiques, plànol de situació, causes del moviment, cronologia, danys produïts i actuacions (dispositius d'auscultació i/o instrumentació, mesures correctores) realitzades en el moviment.

— Nivell 3: informació avançada. Només disponible en algunes esllavissades. Conté informació de detall, com ara, reconeixements realitzats, sondeigs, mostres, resultats d'assaigs, datacions, anàlisis d'estabilitat, etc.

Els dos primers nivells són funcionals per al conjunt d'esllavissades de la base de dades LLISCAT. El tercer nivell només està disponible per a algunes esllavissades.

La consulta es pot realitzar per municipis, comarques, unitats morfoestructurals, litologia o tipus d'esllavissada.

*Secció Filològica***Atlas lingüístic del domini català**

Director: Joan Veny i Clar  
Lídia Pons i Griera

Durant el curs 2005-2006 s'han portat a terme les activitats següents:

— Ha aparegut el tercer volum de l'ALDC («4. La família: cicle de la vida», «5. Món espiritual: L'Església. Festes religioses. Creences», «6. Jocs», «7. Temps cronològic. Meteorologia» i «8. Topografia»), que conté dos-cents noranta-un mapes, cinc llistes parcials, quaranta-tres llistes amb escassa variació formal i dues llistes de classes.

**Cooperació en neologia catalana:  
desenvolupament d'una plataforma  
de treball en xarxa via Internet**

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

***Finalitat del programa***

Aquest projecte es proposava inicialment els objectius generals següents:

— Crear la plataforma d'accés a la informació multilingüe perquè permetés consultar les dades de l'Observatori via web i incorporés la informació recollida pels observatoris d'altres llengües romàniques.

— Desenvolupar una plataforma web de treball que permetés treballar en xarxa via Internet.

— Posar en marxa un mètode de recerca cooperativa que integrés grups dels diferents dominis del català.

— Facilitar als organismes lingüístics materials per a l'actualització del corpus lèxic de la llengua d'acord amb les tendències manifestades en la creació i l'ús de neologismes.

— Proposar noves estratègies de detecció automàtica de neologia formal que milloressin el Sistema d'Extracció Automàtica de Neologia (SEXTAN).

— Posar les bases per al desenvolupament d'estratègies de detecció (semi)automàtica de neologia semàntica.

— Fornir materials per a poder contrastar les tendències de creació de lèxic nou en les diferents llengües romàniques.

Amb els treballs que es van realitzar durant aquest primer curs es van assolir els dos primers objectius del projecte:

1) Crear la plataforma d'accés a la informació multilingüe perquè permetés consultar les dades de l'Observatori via web i incorporés la informació recollida pels observatoris d'altres llengües romàniques.

2) Desenvolupar una plataforma web de treball que permetés treballar en xarxa via Internet.

El primer trimestre es va crear el BOBNEO, una plataforma d'accés a la

base de dades de neologismes del català i del castellà que permet introduir tots els buidatges d'altres grups que treballen en neologia amb la mateixa metodologia. Actualment es pot consultar gratuïtament a través d'Internet. Aquest recurs permet fer cerques bàsiques i cerques avançades, tal com s'havia previst. Té un sistema d'accés de nivells d'usuaris: usuari sense registrar, usuari registrat i usuari col·laborador, la qual cosa permet fer cerques sobre una part o sobre la totalitat de les dades. El recurs està totalment documentat.

El segon i tercer trimestre es va treballar en el desenvolupament d'una plataforma de treball neològic a través d'Internet que fos multilingüe. Aquesta plataforma, la plataforma OBNEO, ja està acabada i funciona per a la llengua catalana i per a la llengua castellana.

Tots els col·laboradors i col·laboradores de l'Observatori ja estan treballant amb aquesta nova plataforma en línia i la valoració és molt positiva. L'eina ja permet treballar en grups d'usuaris diferents, en línia, que visualitzen dades que procedeixen de fonts de buidatge diferents. A més a més, la plataforma de treball en línia preveu quatre tipus d'usuaris segons quina sigui la seva funció: col·laborador, revisor, gestor i administrador.

Finalment, i en relació amb la plataforma, es va crear la Bústia Neològica, que permet a qualsevol parlant de la llengua catalana enregistrar un neologisme

procedent d'un mitjà de comunicació a través d'Internet. Aquest neologisme, una vegada revisat, passa a formar part de la base de dades de l'Observatori i, per tant, és consultable a través de la plataforma d'accés a la informació, el BOBNEO.

### ***Tasques dutes a terme durant el 2006***

Les tasques que s'han realitzat en el segon any del projecte han permès assolir els objectius 1, 3 i 7:

1. Crear la plataforma d'accés a la informació multilingüe perquè permeti consultar les dades de l'Observatori via web i incorpori la informació recollida pels observatoris d'altres llengües romàniques.

3. Posar en marxa un mètode de recerca cooperativa que integri grups dels diferents dominis del català.

7. Fornir materials per a poder contrastar les tendències de creació de lèxic nou en les diferents llengües romàniques.

S'ha fet un estudi de les possibilitats d'integració de diferents grups del domini de parla catalana i s'ha fixat una metodologia comuna per a detectar, extreure i enregistrar les dades neològiques.

### ***Creació de NEOROM: xarxa d'observatoris de neologia de les llengües romàniques***

Paral·lelament, s'ha establert una xarxa de treball de grups que treballen en neologia en totes les llengües romàniques, per tal de poder dur a terme un treball con-

trastiu de paraules noves. En aquesta xarxa hi participen diversos grups de recerca per tal de recollir dades del castellà; el català; el francès de Bèlgica, de França i del Quebec; el gallec; l'italià; el portuguès del Brasil i de Portugal, i el romanès.

Després de treballar en l'establiment d'uns mínims metodològics comuns, el pas següent ha consistit a establir un corpus de buidatge amb la finalitat de compilar mil neologismes per a cada una de les llengües.

S'ha adaptat la plataforma de treball en línia perquè es pugui treballar en diverses llengües i permeti registrar unitats neològiques de varietats diatòpiques d'una mateixa llengua, per tal d'integrar les dades i poder extreure-les comparativament. El resultat ha estat el desenvolupament d'una plataforma de treball NEO-ROM per a les llengües romàniques (<http://obneo.iula.upf.edu/pneorom/index.php>). I també s'ha adaptat la plataforma de treball OBNEO i el cercador BOBNEO a la diversitat geolèxica del català (<http://obneo.iula.upf.edu/pobneo/index.php>).

### **Diccionari del Català Contemporani- Diccionari descriptiu de la llengua catalana**

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

La finalitat d'aquest projecte és elaborar un diccionari descriptiu del català sobre la

base dels recursos constituïts en la primera fase del projecte (Corpus textual informatitzat de la llengua catalana, CTILC). El *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDL) és l'obra lexicogràfica que té com a objectiu la definició de les unitats lèxiques de la llengua, des del punt de vista del seu contingut i de la seva utilització real, sense restriccions basades en criteris prescriptius.

### ***Estat actual del programa i realitzacions dutes a terme durant el curs 2005-2006***

#### *Progressió en els treballs de redacció*

Fins a finals d'agost de 2006 s'han redactat 30.270 articles de diccionari, que es distribueixen en 22.020 articles principals i 8.250 articles secundaris.

Considerant particularment les dades referides al curs 2005-2006, s'han redactat 7.820 articles fins a finals d'agost. Si prenem en consideració el mateix període del curs anterior (en què es van redactar 6.311 articles), s'ha produït un augment relatiu del 24 % en el ritme de redacció.

#### *Nous desenvolupaments informàtics*

Durant l'any 2005 s'han completat els treballs de desenvolupament d'una nova interfície de redacció lexicogràfica. Després d'haver superat amb èxit les proves de càrrega i d'estabilitat del nou sistema determinades pel Servei d'Informàtica de l'IEC i de realitzar les proves in-



ternes amb un grup de redactors, durant l'any 2006 s'ha portat a terme la implantació de la nova interfície, que ha passat a ser d'ús general a partir del mes d'abril.

Amb el desenvolupament de la nova aplicació, la interfície de redacció s'integra plenament amb la resta de components de la intranet del projecte (eines de seguiment estadístic, consultes a la base de dades, etc.), de manera que totes les operacions lligades a la redacció i al manteniment dels articles es realitzen sense necessitat de sortir d'un mateix entorn de treball. Entre els avantatges més destacables d'aquesta integració hi ha: *a)* la major *transportabilitat* del nou sistema (és a dir, la facilitat d'executar l'aplicació amb independència de la configuració informàtica des de la qual s'hi accedeix), *b)* la uniformitat de les diferents aplicacions, la qual cosa implica una major familiaritat d'ús i facilita l'aprenentatge dels nous redactors, i *c)* la millora de les possibilitats d'accés telemàtic al conjunt de les aplicacions del DDLC.

Entre els processos que han passat a ser executats amb la nova aplicació es poden destacar els següents: *a)* alta, edició i manteniment d'articles i *b)* representació dels articles en format de diccionari (MS-Word i HTML). D'altra banda, s'han integrat plenament en aquesta nova aplicació l'establiment de grups d'articles per a la redacció con-

junta i l'assignació de grups d'articles als redactors.

### **Epistolari de Josep Sebastià Pons**

Direcció: August Bover i Font

Durant aquests cursos s'ha comptat amb la col·laboració del mateix becari, el senyor Jordi Raventós i Barlam, que ha tingut cura de la transcripció dels textos d'acord amb els criteris que es van establir durant el curs anterior.

A més de prosseguir les recerques a l'Arxiu Comarcal del Pallars, a Sort, se n'han fet als arxius dels monestirs de Montserrat i de Sant Miquel de Cuixà, al del Centre Inter-Regional de Desenvolupament de l'Occitan (CIRDOC) de Besiers i als de l'editor Josep M. de Casacuberta, de l'activista cultural Esteve Albert i dels escriptors Joan Maragall, Josep Pla, J. V. Foix i Gumersind Gomila (Montpeller); per raons de conveniència dels propietaris, no ha estat possible, encara, fer recerca en els arxius de l'escriptor nord-català Jordi Pere Cerdà (Antoni Cayrol) ni en el de la fundació museu Aristides Maillol (París) ni en el de la família Pons, aquest darrer tancat a la recerca fins ara.

La immensa majoria de l'epistolari és escrit en llengua catalana, llevat de les cartes als seus pares i la seva germana, que són en francès, igual que algunes poques de les enviades al seu amic i

collega Tomàs Garcés durant la postguerra immediata —aquestes darreres, sens dubte, per no crear dificultats al destinatari, ja que la censura militar les llegia abans que li arribessin, tal com fan evident els segells que hi estampaven. Els documents van de simples notes a cartes d'altíssim interès literari, com per exemple l'adreçada a Joan Maragall, on Pons parla de la seva concepció de la poesia i de la seva visió de la poesia a Catalunya i a la Catalunya del Nord. La transcripció és d'una gran dificultat, derivada del fet que Pons escrivia amb una lletra minúscula, encara més petita que la ja famosa diminuta lletra de Salvador Espriu.

L'altra gran dificultat és la de la datació, ja que Pons no sempre datava les seves cartes o, molt sovint, les datava de manera incompleta —escrivia l'any però no el dia o el dia però no l'any, o només el dia de la setmana, etc.

En aquests moments, i a falta de la consulta en els arxius esmentats, tenim les cartes següents adreçades per Pons a:

Buxareu, Pere (redactor de *La Veu de Catalunya*, 1919): 1

Casacuberta, Josep M. de (1925-1926 i 1959): 12

Casals, Pau (1941 i 1950): 2

Descosy, Camille (?): 1

Foix, J. V. (1960-1961?): 2

Garcés, Tomàs (1926-1962): 67

Manent, Albert (1959): 1

Manent, Marià (1959-1961): 3

Maragall, Joan (1911): 1

Matheu, Francesc (1921): 2

Pares del poeta (1906-1916): 9

Rouquette, Max (1960-1961?): 2

Thalamas, Pau (1905-1911): 36

Triadú, Joan (anys cinquanta): 3

I cartes adreçades a Pons per:

Foix, J. V. (1960): 1

Cardenal Gasparini (secretari d'Estat del Vaticà, 1917): 1

Manent, Marià (1956-1961): 5

Pare del poeta (1906): 2

Rouquette, Max (?): 2

A més:

Josep M. de Casacuberta a Simona Gay (anys seixanta): 2

Enric Frère a Marià Manent (1962): 1

Simona Gay a Josep M. de Casacuberta (anys seixanta): 2

Marià Manent a Enric Frère (1962): 1

Marià Manent a Simona Gay (1962): 1

És a dir, tenim cent quaranta-dues cartes adreçades per Pons a catorze interlocutors de Catalunya, del Rosselló i d'Occitània entre 1905 i 1962. I onze cartes adreçades a cinc interlocutors entre 1906 i 1961. A més de set cartes escrites o rebudes per la seva germana, la poeta Simona Gay, o pel seu gendre, Enric Frère, totes de començaments dels anys seixanta.

## Estudis Romànics

Director: Antoni M. Badia  
i Margarit

Director adjunt: Joan Veny i Clar

La publicació d'aquesta revista continua com és habitual cada curs. Enguany, el comitè de redacció va preparar el volum xxviii, que, amb la puntualitat habitual, aparegué l'abril de 2006.

(Per a obtenir-ne més informació vegeu l'apartat «Publicacions».)

## Glossarium Mediae Latinitatis

### Cataloniae (ab anno DCCC usque ad annum MCXXI)

Director: Joan Bastardas  
i Parera

Director adjunt: Pere J. Quetglas  
i Nicolau

El programa constitueix una empresa conjunta de la Institució Milà i Fontanals del

Consell Superior d'Investigacions Científiques (IMF-CSIC), de la Universitat de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans. La seva finalitat és l'elaboració d'un recull del lèxic llatí específic que apareix en les fonts catalanes entre els segles ix i xii. Pel que fa a les activitats desenvolupades, cal destacar les següents:

— Tot just s'acaba d'editar el fascicle 12, corresponent a la lletra G.

— Continuen els treballs d'elaboració dels articles corresponents a la lletra E (fascicle 10).

— S'està treballant intensament en una edició multilingüe (català-castellà-anglès) del primer volum del *Glossarium* (lletres A-D), cosa que serà possible gràcies a la concessió d'un ajut per part de la Generalitat de Catalunya. Hom preveu tenir enllestida la tasca a finals del 2007.

— Continuen a bon ritme els treballs d'informatització o digitalització del corpus documental, amb l'objectiu final de posar-lo a l'abast del món acadèmic a través de la Xarxa.

**Arxiu de Textos Catalans Antics**

Director: Josep Perarnau i Espelt

L'*Arxiu de Textos Catalans Antics* va néixer l'any 1982 amb la voluntat de ser una publicació periòdica anual, destinada a edicions, estudis i exposicions de ciència positiva, però sense excloure altres tipus de recerca entorn d'obres d'autors catalans anteriors al segle XIX, sigui quina sigui la llengua en la qual foren escrites.

Es tracta, doncs, d'una biblioteca especialitzada i d'un banc de dades on consten la notícia i la localització bibliotecària o arxivística de textos catalans i la bibliografia que es va publicar en relació amb els textos esmentats.

El contingut de la publicació abraça tot l'àmbit on ha arrelat la llengua catalana i, quan l'època estudiada ho exigeix, tot el conjunt de regnes i terres que formaren part de la Corona catalanoaragonesa.

La publicació de l'Arxiu fou iniciada l'any 1982 per la Fundació Jaume Bofill; després, del tercer al cinquè volum, la publicació fou possible gràcies a la col·laboració d'aquesta Fundació amb l'IEC. Des del sisè volum es du a terme gràcies a un conveni de col·laboració entre l'IEC i la Facultat de Teologia de Catalunya.

**Estat actual del programa i realitzacions**

Durant el curs 2005-2006 s'ha fet la preparació dels materials del volum 25, que conté la informació següent:

— Taula general

— Articles

COMAS, Mercè; MIRALLES JORI, Eulàlia. «La impremta a Perpinyà: Samsó Arbús».

GALDEANO CARRETERO, Rodolfo. «Historiografia i iconografia: la sèrie icònica dels comtes de Barcelona del Palau de la Generalitat de Catalunya (1587-1588)».

HERNANDO I DELGADO, Josep. «Obres de Ramon Llull en biblioteques privades de la Barcelona del segle XV».

PERARNAU I ESPELT, Josep. «Ramon Llull i la seva teologia de la Immaculada Concepció: Versió definitiva».

PLANES I ALBETS, Ramon. «El *Viatge a Madrid de 1784* d'Anton de Duran i de Bastero, baró de Ribelles».

PUIG I OLIVER, Jaume de. «El tractat "Confessio fidei christianae" de Nicolau Eimeric, O. P. edició i estudi».

SOLER, Albert. «Estudi històric i codicològic dels manuscrits lullians copiats per Guillem Pagès (ca. 1274-1301)».

— Notes i documents

MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs. «El germen d'un volum antològic eiximenià sobre comportament cívic?».

PARÉS RIGAU, Fina. «Dedicatòria d'esquellots (Gironès, vers el 1730)».

PERARNAU I ESPELT, Josep. «Tractats espirituals d'Arnau de Vilanova en manuscrits de la University Library de Cambridge».

— «El Boeci català complet de Munic (BSB, Hisp. 145)».

— «Certeses, hipòtesis i preguntes entorn el tema “conversió i croada” en Ramon Llull: “Croada militar” o “croada gramatical”?».

PLANES I ALBETS, Ramon. «Les ordinations de la confraria de Sant Sebastià de Solsona i els esquellots (1606)».

PUIG I OLIVER, Jaume de. «Notes sobre el manuscrit de l'*Apologia* de Bernat Metge (París, BN ms. esp. 55)».

— Secció bibliogràfica

Recensions

Notícies bibliogràfiques

— Taules

I. Taula d'arxius, biblioteques i museus

II. Taula d'autors i d'obres anònimes

### Capitals lingüístics i empreses

Directora: Carlota Solé i Puig

Aquest programa de recerca aborda el canvi lingüístic en les empreses des de la perspectiva teòrica de l'elecció racional. Aquest enfocament té per objectiu explicar i predir el comportament lingüístic dels subjectes integrant en l'anàlisi tant les

proprietats estructurals en què es desenvolupa l'activitat (incentius i oportunitats) com les accions individuals (preferències, eleccions i estratègies). A diferència dels enfocaments polítics i culturals que han predominat en l'estudi de la llengua en els Països Catalans, des d'aquesta perspectiva l'idioma es considera com a objecte de satisfacció personal i col·lectiva (amb un valor d'ús) alhora que com a instrument (amb un valor de canvi) per a l'accés a altres recursos.

El nostre objectiu general és descriure els usos lingüístics actuals en les empreses dels Països Catalans, la qual cosa equival a indicar la posició subordinada del català enfront del castellà i d'altres llengües estrangeres. A partir d'aquesta afirmació, el nostre objectiu és explicar la racionalitat inherent a aquests comportaments lingüístics.

### Dinàmica i evolució dels paisatges de ribera dels rius Foix i Amadorio

Director: Josep M. Panareda Clopés

L'objectiu central del present projecte fou, de primer, estudiar quins han estat els usos dels recursos naturals d'aquests rius al llarg dels darrers segles i quins han estat els paisatges que se n'han derivat. En segon lloc, s'ha pretès analitzar el paisatge actual, resultat dels diversos factors naturals que l'han condicionat i dels apro-

fitaments i usos al llarg del temps. Tot plegat es fa per assolir el seu coneixement i poder disposar de pautes i criteris per a conservar i gestionar aquest patrimoni natural i humà. Es tracta d'un estudi de geografia històrica orientat a conèixer com és el paisatge actual de ribera i com ha de ser tractat en el moment present.

### **La representació de l'espai a les cartes portolanes itàliques i catalanes**

Director: Vicenç M. Rosselló i Verger

La tasca desenvolupada ha estat a càrrec del doctor Ramon J. Pujades i Bataller, facultatiu adscrit a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i de Josep Lluís Cebrián, llicenciat en història de l'art, becari contractat. Els àmbits materials de treball han estat la Cartoteca de la Universitat de València, l'Arxiu de la Corona d'Aragó i la Cartoteca de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, a banda de les estades eventuais a arxius i biblioteques de França i Itàlia.

Les tasques principals dutes a terme durant aquest curs han estat les següents:

a) Continuar la recollida de reproduccions fotogràfiques i/o digitals a partir de les fonts originals (arxius, biblioteques, col·leccions públiques i privades), insistint sobretot en els casos que la documentació

gràfica anterior no havia estat satisfactòria per a la lectura de la toponímia.

b) Continuar l'estudi de la documentació arxivística i cartogràfica, perfilant hipòtesis de procediments d'elaboració, comerç i conservació de les cartes; com també dels tallers i escoles itàliques i catalanes i els suggeriments de filiació.

c) La presentació i defensa de la tesi doctoral de Ramon J. Pujades, *Escriure l'espai baixmedieval: La producció cartogràfica al Mediterrani occidental dels segles XIII-XV*, dirigida pels doctors Francisco Gimeno Blay i Vicenç M. Rosselló i Verger, s'esdevingué el mes de juny del 2005 a la Universitat de València.

d) Josep Lluís Cebrián Molina va preparar uns treballs previs sobre iconografia de cartes portolanes medievals, referits en concret a la figuració de reis i sobirans (inclosos el preste Joan i la reina de Saba) i a les vinyetes urbanes.

Pel que fa a les obres publicades, han estat les següents:

ROSSELLÓ, Vicenç M. «Brúixoles, sestres i cartes de navegar». *Lluc*, núm. 845 (2005), p. 36-38.

ROSSELLÓ, Vicenç M. «Cartografia i navegació, segles XIII-XV». A: BONNER, A.; BUJOSA, F. [dir.], *Història de la ciència a les Illes Balears*. 2006, p. 261-311.

ROSSELLÓ, Vicenç M. «La col·lecció de cartes i atles portolans de la Fundació Bartomeu March». A: *Actes de la*

*VIII Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica*. Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 2006, p. 57-74.

### **Narracions en la pedagogia i en la didàctica**

Director: Lluís Busquets i Dalmau

Aquest programa abastava dos objectius: la promoció d'experiències escolars i propostes didàctiques d'utilització de narracions i la catalogació de materials narratius per a ús escolar.

Quant a la promoció i catalogació d'experiències escolars i propostes didàctiques d'utilització de narracions en el currículum, es varen recollir una sèrie d'experiències que es presentaren en el seminari de tardor «Narracions i pedagogia». Infantil i primària: *Contes* (Adoració Hermoso), *Narracions a primària* (Josep Maria Ferran), *Història dels nombres* (Montserrat Torra). Secundària: *El conte literari* (Carme Alcoverro), *Narracions en el Projecte Ciències 12-16*, (Mercè Izquierdo), *Narracions a la història* (Encarna Hidalgo), *Concurs de narracions matemàtiques* (Antoni Gomà), *Les narracions de ciència ficció i les de fantasies, etc.* (Jordi Solé i Camardons).

Quant a la catalogació de materials narratius per a ús escolar, s'han preparat unes dues-centes fitxes bibliogrà-

fiques per a professors en les àrees següents:

a) materials narratius d'història de Catalunya i general;

b) materials narratius de ciències i matemàtica;

c) materials narratius en ciències socials, art i música.

També s'han realitzat els estudis següents: *Gir cap a la narrativa* (Ramon Canals), *Literatura, pensament i narrativa* (Ricard Torrents), *Narracions dels professors* (Jaume Cela), *Novella i conte* (Enric Balaguer, Universitat d'Alacant), *Literatura del jo: Els diaris personals dels alumnes* (Vicent Salvador, Universitat Jaume I), *Les narracions i el currículum segons Egan* (Blanca Serra). Aquests treballs també es presentaren en el seminari de tardor.

El treball l'ha dirigit Lluís Busquets, amb Blanca Serra i Bosco Garcia com a principals col·laboradors. S'ha comptat també amb la col·laboració de la Societat Catalana de Llengua i Literatura i de la de Matemàtiques.

### **Pedagogia política i transformació social. L'educació en el context de la fundació de l'IEC**

Director: Jordi Monés i Pujol-Busquets

La Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, d'acord amb

la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va preparar amb motiu del Centenari de l'IEC un text que respon al títol abans esmentat i en el qual han col·laborat diversos investigadors.

**La periodística científica als Països Catalans. Història dels gèneres i dels recursos redaccionals aplicats a la divulgació de les ciències experimentals i socials en els mitjans de comunicació d'expressió catalana**

Director: Josep M. Casasús i Guri

La recerca catalana sobre periodística i sobre història del periodisme ha facilitat en els darrers vint anys un coneixement generalista de l'evolució de la comunicació social, dels seus efectes en l'opinió pública i de la seva funció cultural.

Una de les hipòtesis induïdes pels treballs acadèmics més recents en aquestes especialitats és la posició primicera i la projecció exterior assolides a Catalunya pel periodisme científic en matèria de ciències experimentals (les ciències exactes, naturals i mèdiques) però també en aquells àmbits de les ciències socials més vinculats a l'anomenat *periodisme de precisió* (economia, estadística, enquestes d'opinió).

El periodisme científic produeix efectes culturals certs en amplis sectors

socials, tant pel que fa a l'accés a la comprensió de la realitat i dels avenços científics com pel que fa a la normalització de la llengua catalana en el camp de la terminologia especialitzada.

Amb aquest programa es va proposar una primera aproximació al coneixement sistemàtic de l'àmbit periodístic especialitzat conegut com a *periodisme científic i de precisió*.

Identificar i catalogar les aportacions històriques del periodisme en llengua catalana a la divulgació científica contribueix a la formació d'un corpus acadèmic sòlid en l'àrea de la comunicació social pròpia dels Països Catalans.

En una primera fase del programa es va procedir al buidatge sistemàtic dels continguts específics dels primers diaris en català del segle XIX editats a la Catalunya peninsular, en concret el *Diari Català* (fundat el 1879 amb aquesta denominació, aparegué posteriorment, per causa de suspensions forçades, amb les següents: *Lo Tibidabo* [1879], *La Veu de Catalunya* [1880] i *Lo Catalanista* [1881]), *La Renaixensa* (1881-1905), *La Veu de Catalunya* (1899), *El Poble Català* (1904 i 1905) i *Lo Somatent* de Reus (1886-1903).

Pel que fa a les Illes Balears, al País Valencià i a l'Alguer, es va treballar amb un corpus ampliat a les publicacions periòdiques no diàries, per la minsa producció de diaris en llengua catalana en aquells indrets durant aquell període. La



recollida d'informació sobre els continguts es va dur a terme d'acord amb la fitxa normalitzada que va dissenyar el doctor Jaume Guillaumet a partir de les propostes en hemerografia registral formulades pel professor Jacques Kayser (1963), ampliades i reordenades per Josep M. Casasús (1972). Aquesta fitxa és l'eina de treball que facilita els treballs de col·laboració entre l'Aula d'Història del Periodisme Diari de Barcelona (adscrita a la Universitat Pompeu Fabra) i l'Hemeroteca de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

Hom va enllestir la recerca específica de l'objecte d'estudi aplicat a repertoris hemerogràfics i publicacions a diverses hemeroteques, biblioteques i col·leccions privades a Barcelona, l'Alguer i Ciutat de Mallorca.

Per altra banda, hom va procedir al buidatge sistemàtic de continguts, a l'elaboració de la fitxa bàsica de recerca i a la confecció de les taules i les bases de dades obtingudes en les hemeroteques de les

dues capitals de territori on es concentra, a Catalunya i a les Illes Balears, la major producció periodística en llengua catalana durant el segle XIX.

En la fase actual del projecte concorren treballs de continuïtat en el buidatge de publicacions, les anàlisis comparatives i la preparació de conclusions parcials.

Per part del director del programa, s'han començat a interpretar dades a partir de les taules de catalogació de continguts i a avançar propostes d'ordenació de resultats i la seva interpretació, sobre els àmbits de coneixement científic predominants a la premsa en llengua catalana d'aquell període: descobriments científics o tècnics, divulgació mèdica, congressos acadèmics i divulgació agrícola.

Està prevista la publicació de resultats d'aquesta recerca en el número 11 de la revista acadèmica *Periodística*, editada per la Societat Catalana de Comunicació, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

## Centres de recerca

### *Centres propis*

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Centre d'Art Romànic Català

Laboratori de Fonètica

Centre Català de la Nutrició

Càtedra UNESCO de Llengües i Educació

### *Centres vinculats*

Centre de Terminologia Catalana

Centre de Recerca Matemàtica

Centre d'Estudis del Risc Tecnològic

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals

### *Centres propis*

#### **Laboratori d'Estudis Geofísics**

##### **Eduard Fontserè (LEGEF)**

Director: Antoni M. Correig Blanchar

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i està format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per altres institucions que treballen en el mateix camp.

L'estructura del LEGEF consta d'un director, un col·laborador científic

(que forma part del personal de l'IEC i realitza funcions de secretari i coordinador) i diversos col·laboradors de diferents institucions dins la mateixa àrea de treball. Segons un conveni establert amb la Universitat de Barcelona (UB) el novembre de 1994, els professors, investigadors i becaris de la mateixa universitat adscrits al LEGEF desenvolupen les activitats de recerca al LEGEF i a la UB. Com a laboratori de l'Institut d'Estudis Catalans, el LEGEF té assignat un membre de l'IEC com a ponent.

Comitè científic: Antoni M. Correig  
Blanchar (director)  
Josep Enric Llebot  
Rabagliati (ponent)

Josep Vila i Codina  
(coordinador)  
Ramon Macià Jové  
Ramon Ortiz Ramis

Col·laboradors

externs: Mercè Urquizú Padilla

Durant el curs 2005-2006 s'ha continuat aprofundint, bàsicament, en quatre temes d'investigació:

1) Sistemes complexos de la naturalesa. Ocurrència de terratrèmols en termes de críticalitat autoorganitzada, microsismes com a sistemes excitats per soroll.

2) Soroll sísmic. Estudi dels nivells de soroll de fons que afecten els registres sísmics. Comparacions i efectes locals.

3) Servidors d'informació en temps real. Transmissió d'informació de caire seqüencial en temps real. Sistemes automàtics de petició d'informació.

4) Instrumentació sísmica. Calibratge i configuració d'estacions sísmiques i control SOH.

Com a complement de les tasques d'investigació, el LEGEF du a terme un treball important dins de l'apartat de comunicació i difusió d'informació en l'àmbit social. Dins d'aquest apartat s'ha fet ús de les millores tecnològiques que acompanyen els sistemes moderns d'adquisició per tal de poder acostar la ciència a la societat.

Des del punt de vista tècnic i relacionat amb l'apartat d'obtenció de dades,

el LEGEF realitza, de manera continuada, optimitzacions dels sistemes d'adquisició que gestiona. En aquest sentit, durant els anys 2005 i 2006 el LEGEF ha continuat amb els processos d'actualització de tot el sistema d'adquisició i enregistrament de les estacions sísmiques del túnel del Cadí, del monestir de Poblet i de l'Observatori Fabra, complementant els equips existents amb altres d'experimentals, i ha mantingut així el concepte de laboratori de sismologia. Així mateix, s'ha dut a terme una redistribució de tot l'instrumental per tal d'adaptar-lo a les necessitats i requeriments d'operativitat. Després de la connexió de l'estació sísmica del monestir de Poblet a Internet, s'ha afegit un sistema d'enviament GPRS a l'estació del túnel del Cadí, i s'han completat així els treballs de continuïtat de la recerca en tots els camps que es basen en l'anàlisi en temps real.

Durant aquest curs acadèmic han continuat les cooperacions amb altres institucions internacionals, entre les quals destaca l'Observatories and Research Facilities for European Seismology (ORFEUS). També s'ha continuat, durant el curs, una cooperació activa amb el Museu Nacional de Ciències Naturals del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) dins l'apartat d'instrumentació i en l'aplicació de les tècniques desenvolupades al LEGEF a senyals de caire volcànic, amb la participació directa del laboratori en el disseny d'un sistema de control adaptat a les illes Canàries.

En l'àmbit internacional, el LEGEF ha cooperat activament en el desenvolupament de programari de control d'estacions sísmiques en temps real, juntament amb els responsables de la Xarxa Europea Virtual d'Estacions de Banda Ampla

(VEBSN), on els esforços se centren en la seva aplicació a diverses xarxes europees. El primer resultat visible ha estat la creació d'un sistema de control de qualitat de la VEBSN basat en les investigacions del LEGEF.

### **Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)**

Directors: Joan-F. Cabestany i Fort  
M. Teresa Matas i Blanxart

El principal objectiu del projecte ARCAT és aconseguir un corpus informatitzat bibliogràfic, documental i d'imatges dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya altmedieval (segles IX-XIII).

#### ***Estat actual del programa i realitzacions***

El treball dut a terme durant el curs s'ha centrat, bàsicament, en l'estudi bibliogràfic, documental, gràfic i planimètric de les comarques de l'Alta i la Baixa Cerdanya.

L'any 1990 es va iniciar la recerca de l'arquitectura romànica, religiosa i militar, de la comarca del Pallars Sobirà. La investigació d'aquesta comarca ens ha permès enguany la redacció del llibre *El romànic de la vall de Cardós*, el qual ha estat altament valorat pel Consell Comarcal del Pallars Sobirà.

#### ***Estudi de les fonts bibliogràfiques***

La tasca duta a terme en el curs 2005-2006 ha consistit en la introducció de la

informació recopilada dels 296 títols consultats a diferents biblioteques.

L'estudi de les dues-centes noranta-sis fonts bibliogràfiques (monografies, publicacions periòdiques i locals) i documentals ha permès ampliar i completar l'anàlisi historicodocumental i arquitectònica d'un total de cent seixanta-cinc edificis dels 3.496 de codificats. Estudiats per comarques són: l'Alta Cerdanya (28), la Baixa Cerdanya (64), el Pallars Sobirà (68), el Berguedà (2), el Conflent (2) i l'Alt Urgell (1). Aquest estudi ha suposat un increment de quaranta-set codis nous, corresponent setze a l'Alta Cerdanya, vint-i-nou a la Baixa Cerdanya i dos al Pallars Sobirà.

La informació introduïda d'aquests cent seixanta-cinc edificis representa 2.125 noves entrades.

#### ***Àrea de planimetria***

Enguany l'ARCAT, per a l'estudi de les esglésies de la vall de Cardós, ha realitzat setze plantes, resultat del treball de camp efectuat en aquesta zona de la comarca del Pallars Sobirà.

## Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens

Durant el curs 2005-2006 el Laboratori de Fonètica ha comptat amb la col·laboració en les tasques de processament i anàlisi de dades de la llicenciada en estadística Aina Espinosa, i amb el finançament provinent del projecte de recerca del Ministeri d'Educació i Ciència BFF2003-09453-C02-01 («Papel de los factores articulatorios, aerodinámicos y prosódicos en la implementación de los procesos fonológicos y de cambio fonético»), així com del grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya Grup de Fonètica Experimental 2005SCR864.

Les tasques de recerca portades a terme al laboratori formen part d'un projecte de caracterització fonètica dels dialectes catalans, i han generat articles especialitzats de fonètica experimental a les revistes de prestigi *Journal of the International Phonetic Association*, *Speech Communication*, *Journal of Phonetics*, *Journal of Portuguese Linguistics* i *Estudis Romànics*. També hi ha estat preparada, com a capítol de llibre, una comunicació en forma de pòster presentada al cicle «Laboratory Phonology», organitzat l'any 2002 per la Universitat de Yale, que aparegué al llibre *Laboratory Phonology 8*. Finalment, cal destacar l'elaboració d'una comunicació presentada al 7th International Seminar on Speech

Production, que tingué lloc a Ubatuba, el Brasil, el desembre del 2006.

### *Contingut de les publicacions*

El projecte de caracterització fonètica dels dialectes catalans ha comptat amb diversos estudis de dades electropalatogràfiques i acústiques relatius a la /l/ fosca del mallorquí i a la /l/ clara del valencià, a la /j/ intervocàlica, a les consonants (alveolo)palatals del mallorquí i a les vocals dels quatre sistemes dialectals majors del català (oriental, occidental, mallorquí i valencià).

Els resultats més rellevants de l'estudi experimental de la /l/ mostren que la varietat del mallorquí és dental i molt fosca o velaritzada, i presenta un mateix al·lòfon molt fosc en les posicions inicial i final de síl·laba; per la seva banda, la varietat del dialecte oriental és menys fosca que la mallorquina i resulta més clara en posició inicial que en posició final; finalment, la varietat del valencià pot ésser qualificada de clara, si bé menys que la de l'espanyol i la del francès, i mostra un al·lòfon més fosc en posició final que en posició inicial. El treball sobre les consonants (alveolo)palatals del mallorquí deixa entreveure que el lloc d'articulació d'aquestes consonants varia segons el parlant i pot oscil·lar entre els indrets postalveolo-prepalatal, alveolo-palatal amb força contacte i palatal. Les publicacions sobre la realització de la /j/ intervocàlica mallorquina i sobre el vocalisme tònic dels dialectes catalans confir-

men, en bona mesura, apreciacions descriptives i dades experimentals aparegudes en estudis anteriors. Cal destacar, pel que fa a l'estudi sobre el vocalisme, que el grau de dispersió de l'espai vocàlic mallorquí no difereix gaire del corresponent als altres tres dialectes majors, malgrat que el primer dialecte disposa de vuit fonemes vocàlics en lloc de set. Un altre treball revela com a particularment interes-

sants els diversos mecanismes de reducció articulatòria de /s/ i /r/ preconsonàntiques en mallorquí.

En un pla més teòric, s'ha analitzat en el marc del model DAC (*degree of articulatory constraint*) de coarticulació la implantació de tres mecanismes d'adaptació entre consonants de grups heterosil·làbics, a saber, coarticulació, mescla de gestos i assimilació.

### **Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)**

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

### ***Renovació de càrrecs***

En el Plenari celebrat el 2 de desembre del 2005 es va produir la renovació dels càrrecs de director i secretari.

En el mateix Plenari del 2005 es va decidir renovar la Permanent del CCNIEC, que va quedar formada pel senyor M. Foz, la senyora M. Barbany i els senyors A. Mariné, X. Remesar i J. Salas.

### **Càtedra UNESCO de Llengües**

#### **i Educació**

Director: Joan A. Argenter i Giralt

#### ***Creació de la Càtedra***

El 25 de febrer de 2002 se signà el conveni de creació de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació entre la UNESCO i l'IEC. El 9 de juny de 2004 ratificaren la vigència del conveni fins al 25 de febrer de 2006. El 18 maig de 2006 ratificaren la vigència del conveni fins al 25 de febrer de 2008.

#### ***Objectius***

En l'àmbit lingüístic: l'estudi i la promoció de la diversitat lingüística i de les pràctiques adients per al seu manteniment i desenvolupament. En són objectius específics els processos de codificació, estandardització i revitalització lingüístiques. Transferència de coneixement envers altres institucions i comunitats immerses en el procés de recuperació d'una llengua.

En l'àmbit educatiu: la promoció i difusió dels valors de la diversitat lingüística i l'educació plurilingüe. L'elaboració de materials amb aquest objectiu.

L'elaboració de materials adreçats a gestors i/o beneficiaris de processos de recuperació lingüística.

### ***Personal col·laborador***

La Càtedra està formada per un col·laborador tècnic (temps parcial), un administratiu (temps parcial) i un estudiant en pràctiques.

També consta de tretze col·laboradors externs —professors, conferenciants, investigadors— en activitats concretes: set d'institucions nacionals i sis d'institucions estrangeres.

### ***Entitats col·laboradores***

- Institut d'Estudis Catalans
- Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), Generalitat de Catalunya

### ***Entitats que han col·laborat amb la Càtedra o amb les quals aquesta ha col·laborat***

- Secció Filològica, Institut d'Estudis Catalans
- Linguapax
- Casa Amèrica Catalunya (Barcelona)
- GELA (Grup d'Estudi de Llengües Amenacades), Universitat de Barcelona
- Fundación Carlos Casares (Vigo)
- OPISMA (Organização dos Professores Sateré-Mawé do Andirá e Waikurapá)

— WOMUPE (Organização dos Professores Sateré-Mawé do Marau, Manjurú e Urupadi)

— Associação Comunidade Wotchimaïcü - Comunidade Tikuna de Manaus

— Universitat Federal d'Amazones (Manaus, Brasil)

— Universitat de les Illes Balears

— Departament d'Antropologia Social i Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona

— Departament de Filologia Alemanya, Universitat de Barcelona

### ***Activitats realitzades***

#### ***1. Activitats de formació***

Col·laboració amb la xarxa d'escoles Linguapax i les escoles associades de la UNESCO: seminaris pedagògics per a mestres i trobades amb alumnes.

#### ***2. Activitats de recerca***

Projecte *Manual de bones pràctiques lingüístiques per a ONG*. Objectiu: identificació, formulació i, eventualment, adopció de bones pràctiques lingüístiques en activitats de cooperació internacional. S'han realitzat el treball de camp, la transcripció de dades i l'informe sobre el treball de camp.

Projecte *Names and surnames in personal documents in all languages: A Catalan proposal for a new ISO norm about names and surnames*. S'ha fet una arplega i una classificació de dades so-

bre patrons de denominació antroponímica seguits en els documents oficials d'un bon nombre de llengües.

Projecte *Recuperació de fons documentals de mallorquins traslladats a Cuba* (2005-2007), dirigit pel doctor Joan Miralles, Universitat de les Illes Balears i Institut d'Estudis Catalans. Objectiu: recuperació i digitalització de fons documentals d'interès per al patrimoni de les Illes Balears i el coneixement de la contribució de la comunitat mallorquina a Cuba.

Participació en projectes de cooperació:

Col·laboració en el projecte *Revitalització de la llengua i la cultura saterémawé* (2004-2006), coordinat per la doctora Dulce do Carmo Franceschini, Universitat Federal d'Amazones. Objectiu: el saterémawé és una llengua del tronc tupí i és parlada a l'Amazònia per unes nou mil persones a l'àrea indígena d'Andirá-Marau i a la ciutat de Manaus. L'objectiu del projecte és l'enfortiment de la llengua i la cultura indígenes en el context escolar i l'elaboració de material escolar.

Col·laboració en el projecte *Revitalització de la llengua i la cultura tikuna a Manaus* (2002-2006), coordinat per la doctora Dulce do Carmo Franceschini, Universitat Federal d'Amazones. Objectiu: la llengua tikuna està classificada com un illot lingüístic, ja que no presenta cap parentiu lingüístic amb altres llengües indígenes. Es parla a l'Alto Solimões, a la zona fronterera entre el Brasil, el Perú i

Colòmbia, i també a Manaus. Els tikuna constitueixen el grup indígena més gran del Brasil, amb prop de trenta-sis mil persones. L'objectiu del projecte és l'envigoriment i la revalorització de la llengua indígena, sobretot en el context escolar.

### 3. *Organització de congressos, seminaris i col·loquis*

Conferència de José Zanardini: «Los primeros paraguayos. Los pueblos nativos de Paraguay hoy». Bellaterra, 22 de novembre de 2005.

Cicle «La gestió interestatal de les llengües transfrontereres».

Conferenciant:

— Ludwig M. Eichinger, Institut für Deutsche Sprache, Mannheim, RFA: «An den Rändern der Hochsprache. Norm und sprachliche Realität im heutigen Deutsch». Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, 16 de febrer de 2006.

— «La reforma ortogràfica alemanya i la seva gestió transnacional». Institut d'Estudis Catalans, reunió ordinària de la Secció Filològica de l'IEC, 17 de febrer de 2006.

— Reinier Salverda, University College London, Gran Bretanya: «Deux pays, une langue? Flandres, le Pays Bas et la Union de la Langue Hollandaise». Institut d'Estudis Catalans, reunió ordinària de la Secció Filològica de l'IEC, 17 de març de 2006.

— «Indonesian decolonisation and Dutch Literature - Hella Haasse's novella



*Oeroeg* (1948) and the film *Oeroeg* (1993) by Hans Hylkema». Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, 17 de març de 2006.

VI Curs de Tipologia de les Llengües Ameríndies, coorganitzat amb el GELA (Grup d'Estudi de Llengües Amençades). Universitat de Barcelona, 18-21 d'abril de 2006 «Modalitat i epistemologia en llengües indígenes d'Amèrica».

Professors: Francesc Queixalós, Centre d'Études des Langues Indigènes d'Amérique (Centre National de la Recherche Scientifique, CNRS - Institut de Recherche pour le Développement, IRD), París, i Laboratório de Línguas Indígenas, Universitat de Brasília; Jon Landaburu, Centre d'Études des Langues Indigènes d'Amérique (CELIA) CNRS (UMR 8133) - IRD (UR 135) - Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO) - Universitat de París VII.

Tallers:

1. «La font d'informació com a categoria gramatical autònoma. Il·lustracions, tipus».

2. «El compromís epistèmic com a categoria modal. Il·lustracions, tipus».

3. «L'admiratiu com a categoria gramatical autònoma. Il·lustracions, tipus».

4. «Usos modals de les circumstàncies d'adquisició de la informació. Usos modals d'altres paràmetres de la situació (temporals, òntics, dèctics, argumentals)».

Conferències:

Francesc Queixalós: «Les llengües

amazòniques: Situació, tipologia i un exemple».

Jon Landaburu: «Contribución de las lenguas indoamericanas a la problemática lingüística actual».

#### 4. *Participació en congressos, seminaris i col·loquis*

LI Trobada de l'Anglo-Catalan Society. Cambridge, 18-20 de novembre de 2005. Presentació de Joan A. Argenter: «Veus i discursos sobre l'estat de la llengua catalana (1975-2005): Adaptació a l'herència o a la transformació?».

Seminario Diálogos sobre Lenguas e Sociedades 2005: «Diversidade lingüística e intervenção: As políticas da diversidade e a diversidade das políticas». Vigo, Fundación Carlos Casares, 16-17 de desembre de 2005. Conferència invitada: Joan A. Argenter: «La diversidad lingüística: Datos, discursos, políticas».

Congrés de la Deutscher Katalanistenverband (DKV): «Katalanische universelle-partikulier / Català universal-particular», Tübingen, RFA, 23-25 de febrer de 2006. Presentació de Joan A. Argenter: «Per una norma en la diversitat o per una diversitat de normes?»

GURT '06 (Georgetown University Roundtable on Languages and Linguistics 2006): «Endangered and Minority Languages and Language Varieties: Defining, Documenting and Developing». Washington, D. de C., 3-5 de març de 2006.

Comitè avaluador. Presentació de Joan A. Argenter: «Linguistic enclaves: Codes, ideologies, communities».

XVI Sociolinguistic Symposium: «New Perspectives on Sociolinguistic Change, Conflict and Accommodation». Limerick, Irlanda, 6-8 de juliol de 2006. Presentació de Joan A. Argenter: «Historical trauma, sociolinguistic change and sociolinguistic analysis».

XIV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC): «Contactes lingüístics del català amb altres llengües». Budapest, 4-9 de setembre de 2006. Presentació de Joan A. Argenter: «Dinàmiques de la llengua a l'Alguer».

5. *Assistència a reunions i trobades oficials*  
Encuentro de Cátedras UNESCO de España. Universitat de València, 8-10 de febrer de 2006.

6. *Assessorament i consultories*  
International Advisory Board, Center for Multiple Languages and Literacies, Universitat de Colúmbia, Nova York.

16/01/2006: entrevista amb M. Antònia Buenaventura (Universitat Ramon Llull, URL) i Mario Torres (Universitat Tecnològica Metropolitana de Xile), coordinadors del projecte de cooperació *Programa de suport a l'educació intercultural bilingüe a les escoles de l'Alto Bío Bío, a Xile*.

## 7. *Informes i documentació*

Informe sobre l'esborrany de projecte de llei de llengües de la República del Paraguai.

## **Publicacions**

ARGENTER, JOAN A. «Reflexions al voltant de la cooperació lingüística». A: *Llengües primitives ameríndies: Polítiques de promoció i pervivència*. Ed. a cura d'Ariadna Lluís Vidal-Folch i Gabriella Dalla-Corte Caballero. Barcelona: Casa Amèrica Catalunya, 2005, p. 207-209.

ARGENTER, JOAN A.; MCKENNA BROWN, R. [ed.]. *On the margins of nations: Endangered languages and Linguistic Rights. Sth FEL Conference Proceedings*. 2a impr. Bath, 2005.

MOLES I CARRERA, JOAN. «Manual de bones pràctiques lingüístiques per a ONG: Una proposta catalana per al món de la cooperació internacional». A: *Llengües primitives ameríndies: Polítiques de promoció i pervivència*. Ed. a cura d'Ariadna Lluís Vidal-Folch i Gabriella Dalla-Corte Caballero. Barcelona: Casa Amèrica Catalunya, 2005, p. 39-45.

En premsa:

ASSOCIAÇÃO COMUNIDADE WOTCHIMAÛCÛ – COMUNIDADE TIKUNA DE MANAUS. *Ugütaerü'ü y tikunaarü. Cagü'ü arü natchiga. Oregü arü u'gü*. Barcelona: Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

«Llengües i Educació. Institut d'Estudis Catalans». A: *Les Càtedres UNESCO*

*a Catalunya*. 2006 (Temes de Recerca i Innovació; 3).

OPISMA (ORGANIZAÇÃO DOS PROFESSORES SATERÉ-MAWÉ DO ANDIRÁ E WAIKURAPÁ);  
WOMUPE (ORGANIZAÇÃO DOS

PROFESSORES SATERÉ-MAWÉ DO MARAU, MANJURÚ E URUPADI). *Wahemeikowo tuerüt aheko*. Barcelona: Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

## *Centres vinculats*

### **Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT)**

Directora: Rosa Colomer i Artigas

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) amb la presència al Consell de Direcció i al Consell Supervisor.

#### *Consell de Direcció*

Vicepresident: President de l'IEC

Vocal: Joan Martí i Castell

#### *Consell Supervisor*

President: Joan Veny i Clar

Vocals: Maria Bozzo i Duran  
Jaume Vernet i Llobet

Creat el 1985 per l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura de la Generalitat, el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) és actualment un consorci entre aquestes dues entitats i el Consorci per a la Normalització Lingüística, que es regeix pel Decret 217/1997, de 30 de juliol.

El TERMCAT té per finalitat la promoció, l'elaboració i la difusió de recursos terminològics, la normalització dels neologismes catalans i la prestació de serveis d'assessorament per a facilitar l'ús de la llengua en els àmbits científics, tècnics i socioeconòmics.

Per a una informació detallada sobre l'activitat del TERMCAT, consulteu l'adreça <http://www.termcat.cat>.

### **Centre de Recerca Matemàtica (CRM)**

Director: Manuel Castellet i Solanas

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb la presència al Consell de Direcció.

#### *Consell de Direcció*

Vicepresident: President de l'IEC

Vocals: Salvador Alegret  
i Sanromà  
Joan Girbau i Badó  
Josep Enric Llebot  
Rabagliati

L'Institut d'Estudis Catalans creà l'any 1984 el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb l'objectiu principal de posar a la disposició dels matemàtics catalans un centre d'investigació que estimulés la millora de la recerca matemàtica a Catalunya, tant en l'aspecte qualitatiu com en el quantitatiu. El 2002, el CRM va esdevenir un consorci amb personalitat jurídica pròpia, integrat per l'Institut d'Estudis Catalans i la Generalitat de Catalunya, la qual hi participa per mitjà del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.

Per assolir els seus objectius, el CRM invita destacats científics d'arreu a fer estades de recerca, facilita el contacte amb aquests i amb institucions científiques als nostres joves investigadors, du a terme programes de recerca, organitza congressos, seminaris i altres reunions científiques i difon els resultats de la recerca.

Per a una informació detallada sobre l'activitat del CRM, consulteu l'adreça <http://www.crm.cat>.

### **Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)**

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) amb la presència al Consell de Direcció i al Patronat.

#### *Consell de Direcció*

Director: Ferran Rodà

Vocal: Xavier Bellés i Ros

#### *Patronat*

President de l'IEC

Joandomènec Ros i Aragonès

El Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) és un centre de recerca bàsica i aplicada en ecologia terrestre, especialment forestal.

La figura institucional del CREAF és la de consorci, creat pel Decret 300/1987, de 4 d'agost, i és constituït per la Generalitat de Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans.

Els seus objectius són:

- realitzar recerca bàsica i aplicada sobre els sistemes ecològics terrestres;
- desenvolupar eines conceptuals i metodològiques per a millorar la gestió del medi;
- difondre aquests coneixements mitjançant activitats de formació, assessorament i difusió.

El Patronat és el màxim òrgan de govern del CREAF. Un consell de direcció, nomenat pel Patronat, el regeix. El CREAF és un institut universitari adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona i

centre associat a l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA).

Òrgans de govern:

— Patronat: format pel president (conseller de Medi Ambient) i els vocals (rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, president de l'Institut d'Estudis Catalans i representants del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries, del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, de la Universitat Autònoma de Barcelona i de l'Institut

d'Estudis Catalans), el membre honorari Jaume Terradas i el secretari (director del CREAM).

— Consell de Direcció: format pel president (director del CREAM) i els vocals (Departament de Medi Ambient; Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació; Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries; Universitat Autònoma de Barcelona; Universitat de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans).

Per a una informació detallada sobre l'activitat del CREAM, consulteu l'adreça <http://www.cream.uab.es>.

## Oficines

Oficina de Gramàtica

Oficina d'Onomàstica

Oficines Lexicogràfiques

### Oficina de Gramàtica

Director: Manuel Pérez Saldanya

Responsable: Xavier Rofes i Moliner

#### Organització

Durant aquest curs, l'Institut ha convocat una plaça de tècnic per a l'Oficina de Gramàtica (OG) (21 de febrer de 2006), que ha estat resolta a favor d'Ester Prat i Alsina (24 d'abril de 2006), que fins aleshores havia dut a terme la seva comesa a l'oficina com a becària. Així mateix, l'OG ha centrat bona part del seu esforç a planificar, iniciar i supervisar les tasques per a la migració tecnològica del Corpus Informatitzat d'Obres Gramaticals, amb el concurs del Servei d'Informàtica i de l'empresa Software AG. Paral·lelament, el Servei de Documentació i Arxiu ha iniciat les tasques de catalogació de la biblioteca de l'oficina.

#### Projectes

Durant aquest curs, l'OG ha prosseguit, juntament amb la Comissió de Gramàtica, les tasques relatives a l'elaboració de la *Gramàtica de la llengua catalana*, tenint en compte molt especialment els nous compromisos adquirits amb la sig-

natura del contracte programa entre l'Institut i la Generalitat de Catalunya. Aquestes tasques es concreten en els aspectes següents:

1) L'elaboració de la part de sintaxi. L'OG ha assistit el ponent d'aquesta part, Joan Solà, i els redactors, Manuel Pérez Saldanya i Gemma Rigau, amb la preparació de material per a l'elaboració de diversos capítols de sintaxi. La comesa de l'oficina ha consistit bàsicament en les tasques següents:

a) La gestió de la documentació que ha generat la discussió d'esmenes presentades per la Comissió de Gramàtica i la Secció Filològica als diversos esborranys de la part de sintaxi de la *Gramàtica* que s'hi han sotmès (temes 6 i 13, i part del 14), i el debat monogràfic que ha dut a terme la Comissió de Gramàtica sobre el tema del gènere i el sexe (sessions dels dies 15 i 30 de juny).

b) L'elaboració de recerques i estudis sobre els aspectes següents: I) l'ús dels verbs *semblar* i *resultar* amb una subordinada d'infinitiu (21 d'octubre de 2005), II) el passat perifràstic de subjuntiu (7 de novembre de 2005), III) la concurrència entre els participis *mort* i *ma-*

*tat* (14 de novembre de 2005), IV) el mot *ans* (15 de novembre de 2005), V) els usos modals regits per *potser* (30 de novembre de 2005), VI) *deure* + infinitiu (2 de desembre de 2005), VII) *venir a* + infinitiu (13 de desembre de 2005), VIII) *anar a* + infinitiu (25 de gener de 2006), IX) la forma 1 sing. pres. ind. del verb *ésser* en els parlars septentrionals (20 de febrer de 2006), X) el futur i el condicional de probabilitat (19 de maig de 2006), i XI) el règim dels verbs psicològics amb l'experimentador d'argument intern (8 de juny de 2006).

c) La gestió i l'arxiu dels esborranys elaborats pel ponent i els redactors, juntament amb les observacions dels membres de la Comissió de Gramàtica i de la Secció Filològica a aquests esborranys, corresponents als temes de sintaxi següents: I) «Tema 2. El nom i l'adjectiu (1a redacció)» (2 de març i 27 de juliol de 2006), II) «Tema 6. La predicació no verbal (4a redacció)» (14 de setembre de 2005), III) «Tema 9. L'oració composta. Coordinació i subordinació (1a redacció)»

(14 d'octubre de 2005), IV) «Tema 13. El temps, l'aspecte i el mode. Les perífrasis verbals», i V) «Tema 14. La modalitat oracional. 7. La negació (1a redacció)» (9 de març de 2006).

2) El seguiment de les parts de la *Gramàtica* que són de consulta general al web de l'Institut (<http://www.iecat.net/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>) i de les observacions rebudes amb referència a aquests textos.

Al marge d'aquestes qüestions, l'Oficina de Gramàtica també s'ha ocupat puntualment d'atendre consultes diverses sobre qüestions gramaticals formulades per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics.

### **Publicacions**

PÉREZ SALDANYA, Manuel; RIGAU, Gemma.

«Variació gramatical i prescripció».

A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (15 i 16 d'octubre de 2004)*.

Barcelona: IEC, 2005.

### **Oficina d'Onomàstica**

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Cap: Joan Anton Rabella i Ribas

Tècnica: Mireia Campabadal

### **Atenció de consultes**

L'activitat principal de l'Oficina d'Onomàstica (OdO) des del moment de la seva

creació ha estat l'atenció i la resposta a les consultes onomàstiques, tant de toponímia com d'antroponímia, adreçades a l'Institut d'Estudis Catalans. Durant aquest curs, s'han rebut al voltant de tres-centes setanta consultes (que van des d'un nom propi concret a llistes de desenes de noms propis; durant aquest perío-

de resulta remarcable la revisió de la toponímia del Penedès, devers vuit-cents topònims, que es va realitzar per al diari *El 3 de Vuit*, i l'anàlisi de la toponímia del municipi de Cornellà del Terri, al Pla de l'Estany, de més de dos-cents topònims), que provenen dels centres de normalització lingüística del Consorci per a la Normalització Lingüística, de diversos departaments de la Generalitat de Catalunya (Política Territorial i Obres Públiques, Justícia, Medi Ambient, Cultura, Governació, etc.), dels serveis de català dels ajuntaments i universitats (com la de les Illes Balears i la de València), de diverses entitats públiques i privades (com associacions, editorials, i també molt sovint dels mitjans de comunicació [premsa i ràdio]) i de particulars.

### ***Normalització de l'antroponímia catalana***

L'expedició de certificats —i, en uns casos específics, de notes informatives— per a la normalització de la grafia dels noms i, sobretot, dels cognoms, que es va incrementar a partir de la promulgació de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística —concretament de l'article 19, «L'antroponímia», del capítol II, «L'onomàstica»— i del Decret 208/1998, de 30 de juliol, en el qual es regula el procés de correcció lingüística dels noms i cognoms, ha continuat i durant aquest curs se n'han expedit cent quaranta (cent deu certificats i trenta notes informatives). Tota

la informació sobre certificats i notes informatives es troba sistematitzada i actualitzada en la base de dades sobre regularització de noms i cognoms.

### ***Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord***

Durant aquest curs, i amb la participació de Joan Peytaví i Deixona, ha continuat el procés de publicació del *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* —que inclou, a més de les formes catalanes dels topònims nord-catalans, la transcripció fonètica dels més significatius.

### ***Comissió de Toponímia de Catalunya Ampliació del Nomenclàtor oficial***

de toponímia major de Catalunya

A partir del mes d'octubre de 2005, la Comissió de Toponímia de Catalunya, de què són membres Josep Moran i Joan Anton Rabella, va iniciar el projecte d'ampliació del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Aquesta ampliació completarà els topònims de l'escala 1:50.000 que no estaven inclosos en el *Nomenclàtor oficial* que es va publicar l'any 2003. A més de la revisió dels quinze mil topònims que integren aquesta ampliació, des de l'OdO també s'haurà de fer la transcripció fonètica de tots els noms dels nuclis de població de Catalunya per tal que figuri a la publicació final d'aquest nomenclàtor. Es preveu que aquest projecte s'acabi durant el primer semestre de l'any 2008.



*Exposició «Mots amb arrels»*

Durant el curs anterior, l'OdO va portar a terme les tasques d'assessorament onomàstic de l'exposició «Mots amb arrels», que és una exposició de caràcter divulgatiu sobre la riquesa de la toponímia a Catalunya i que es va inaugurar al Palau Robert, a Barcelona, el 9 de febrer de 2005. Posteriorment, aquesta exposició es va traslladar a Sabadell i, després, va iniciar una itinerància per Catalunya que encara continua. En relació amb aquest periple, el 8 d'abril Josep Moran va fer-ne la presentació a Súria i el 24 de maig Joan Anton Rabella en va fer la presentació a Amposta amb la conferència «La toponímia: un patrimoni valuós». També en relació amb aquesta exposició, el 26 d'abril Josep Moran va participar al programa *Si més no* de Catalunya Ràdio. I durant aquest mateix curs es va fer la revisió del catàleg de l'exposició, que va aparèixer al mes de desembre.

*Críteris per a la toponímia d'àmbit municipal*

Durant el mes de juliol, van aparèixer publicats els *Críteris per a la toponímia d'àmbit municipal*, que és una obra que ha estat coordinada des de l'Oficina d'Onomàstica. Aquests críteris han de servir com a guia pràctica per a l'ús i la preser-

vació de la toponímia, i s'adrecen sobretot als ajuntaments, però també a totes les persones que des de l'Administració, però també des de les empreses privades, treballen en tasques d'assessorament lingüístic.

*Assessorament i publicació de reculls toponímics i ajuts a la recerca*

Durant aquest any, s'han continuat organitzant reunions amb la intenció d'estimular i d'assessorar la realització de reculls toponímics, i, també, amb la voluntat de provar de facilitar-ne la publicació, tasca que es va concretant en les obres que es publiquen dins de la col·lecció «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica». Durant el curs 2005-2006, l'OdO ha publicat dins d'aquesta col·lecció *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir*, de Montserrat Cailà i Jean-Paul Escudero (novembre de 2005; número x de la col·lecció), que es va presentar a Reiners el 21 de gener de 2006.

*Col·loquis, cursos i conferències*

El 13 de febrer de 2006, Josep Moran i Joan Anton Rabella van portar a terme una sessió formativa sobre toponímia adreçada al personal del Consorci del Parc de Collserola, al Centre d'Informació del Parc de Collserola, a Vallvidrera.

## Oficines Lexicogràfiques

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Les tasques de les Oficines Lexicogràfiques (OL) s'estructuren a l'entorn de tres eixos. En primer lloc, hi ha la recollida de materials relacionats amb el lèxic. En segon lloc, l'elaboració d'estudis i informes sobre els materials aplegats i l'adequació i regularització lexicogràfica d'aquests materials. A partir del resultat d'aquestes tasques, la Comissió de Lexicografia (CL) i la Secció Filològica (SF) prenen acords sobre el lèxic normatiu. Finalment, les OL també atenen consultes sobre normativa lèxica del català i forneixen de materials lexicogràfics les institucions que en solliciten.

Durant el curs 2005-2006, la tasca més important de les OL ha estat la preparació de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*. Aquesta tasca està estretament lligada al manteniment i millora de la base de dades lexicogràfiques BDOL. A més, les OL han dut a terme altres tasques relacionades amb projectes d'institucions externes; algunes d'aquestes tasques són col·laboracions puntuals i d'altres tenen un caràcter sistemàtic.

### **La segona edició del Diccionari de la llengua catalana de l'Institut (DIEC)**

La preparació de la segona edició del DIEC ha anat seguint el seu curs. Durant el curs acadèmic 2005-2006, les tasques

de preparació han estat distribuïdes en cinc àrees: *a)* aplicació de criteris lexicogràfics al text del diccionari, *b)* completació i revisió dels termes propis de les diverses àrees d'especialitat, *c)* revisió del lèxic comú, *d)* validació del text i revisions finals i *e)* preparació de l'edició del diccionari.

### *Aplicació de criteris lexicogràfics*

L'aplicació dels criteris lexicogràfics va acabar durant el curs 2004-2005, llevat del criteri de les remissions, que havia estat aplicat parcialment a l'espera que el text del diccionari fos definitiu.

Així, durant el curs 2005-2006 s'ha acabat l'aplicació d'aquest criteri. També s'han fet diverses revisions sistemàtiques de criteris aplicats anteriorment: el tractament de les subentrades, l'ordre de les accepcions i la distribució de les categories gramaticals.

### *Revisió del lèxic especialitzat*

La revisió del lèxic especialitzat del DIEC amb l'objectiu de completar-ne la nomenclatura i de millorar-ne les definicions s'enllestí durant el curs 2004-2005. El juliol de 2005, totes les àrees d'especialitat del DIEC1 havien estat revisades i tenien el vistiplau final de l'especialista.

Durant el curs 2005-2006, les OL han dut a terme diverses revisions sistemàtiques de les setanta-sis àrees d'especialitat. La més destacable és la comprovació que tots els termes estudiats, tant

els que han de formar part de la nomenclatura del DIEC2 com els que no, estan correctament codificats a la base de dades de les OL i que no queda cap proposta pendent d'estudi. Arran d'aquesta comprovació es van detectar problemes que calia consultar de nou als especialistes i d'altres que es van elevar a la Comissió de Lexicografia. Aquesta tasca, iniciada el maig de 2005, s'enllestí el gener de 2006.

Dins de les revisions sistemàtiques del lèxic especialitzat, durant aquest curs s'ha fet també la de la coherència interna per tal de verificar que tots els mots emprats en les definicions d'especialitat apareixen també definits en el diccionari.

#### *Revisió del lèxic comú*

La revisió del lèxic comú que es du a terme dins el projecte de la segona edició del DIEC implica tasques de tres tipus: anàlisi i resolució de les propostes d'esmena al text del diccionari fetes per institucions i persones de dins i de fora de l'Institut, establiment de la nomenclatura de lèxic comú del diccionari i revisió de les definicions i exemples de lèxic comú a partir d'una lectura del diccionari.

En el curs 2005-2006, les OL han preparat diversos informes sobre qüestions controvertides de la normativa lèxica per tal que la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica poguessin prendre les decisions pertinents amb vista a la segona edició del DIEC. Concreta-

ment, s'han elaborat catorze informes que tracten de la forma gràfica d'alguns mots de lèxic comú i de la representació de les propietats sintacticosemàntiques d'altres mots i expressions del diccionari.

També han continuat treballant en la preparació de materials per a la Comissió de Lexicografia a partir d'una proposta de la Comissió de Gramàtica per al tractament lexicogràfic dels verbs auxiliars en el DIEC2. Així que la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica han acordat el tractament que han de tenir aquests verbs en el diccionari, les OL n'han fet l'aplicació.

Finalment, s'han dut a terme diverses revisions amb la finalitat de donar més cohesió al text del diccionari. En aquest sentit, s'han suprimit els parèntesis de les definicions i dels exemples en els articles no verbals del diccionari, s'han sistematitzat les relacions entre les definicions dels noms deverbals i els verbs de què deriven i s'ha revisat la indexació de les entrades homògrafes i la flexió del plural dels noms aguts acabats en -à. Finalment, s'ha fet la revisió de la coherència interna per tal de comprovar que tots els mots emprats en les definicions i en els exemples de lèxic comú també apareixen definits en el diccionari.

#### *Validació del text i revisions finals*

Durant el curs 2005-2006, també s'han iniciat diverses tasques prèvies al tancament del text del DIEC2.

— El director de les OL va lliurar el text del diccionari a la Secció Filològica per a la seva validació el dia 17 de març de 2006. Entre els mesos de març i juny de 2006 els membres de la Secció varen fer una lectura del text i varen fer arribar a les OL suggeriments i esmenes.

— Correcció del text per part d'un corrector extern. Aquesta tasca s'inicià l'abril de 2006 i és previst que s'acabï durant el mes d'agost d'enguany.

— Les OL han començat aquest mes de juliol les tasques de classificació i valoració de les esmenes proposades pels membres de la Secció Filològica i pel corrector extern.

#### *Preparació de l'edició*

Les OL han iniciat la preparació d'alguns dels textos que han de precedir el diccionari: pròleg, introducció, llista de les persones que hi han treballat, instruccions per al maneig i llista d'abreviatures. Aquesta preparació és el pas previ a la tasca de redacció d'aquests textos que ha de fer posteriorment la Comissió de Lexicografia i que ha de validar, finalment, la Secció Filològica.

#### *Base de dades lexicogràfiques (BDOL)*

D'acord amb les indicacions de les OL, el Servei d'Informàtica de l'IEC ha treballat en els programes i les aplicacions que havien de permetre d'obtenir directament de la base de dades de les Oficines Lexicogràfiques (BDOL) el text del DIEC2 en

format de diccionari imprès. Així, ha elaborat un programa que permet de transferir automàticament un fitxer de l'AS/400 a PC i una macro que, així que el fitxer s'obre amb el tractament de textos, dona als articles que conté el format final que tindran en el diccionari imprès. Gràcies a aquestes utilitats, les OL han pogut preparar el text del diccionari per a lliurar-lo a la Secció Filològica i al corrector extern.

El manteniment, l'actualització i la millora de BDOL és una de les tasques que es duen a terme regularment a les OL en col·laboració amb el Servei d'Informàtica de l'IEC. Atès que BDOL és una eina fonamental per als treballs lexicogràfics que es desenvolupen a les Oficines, el manteniment de la base és una tasca prioritària. Durant el curs 2005-2006, les OL han anat introduint a BDOL les decisions preses per la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica amb vista al DIEC2, tant referents al lèxic comú com al lèxic especialitzat.

Finalment, durant aquest mes de juliol, les OL han iniciat la introducció a la base de dades de les esmenes al diccionari proposades pels membres de la Secció Filològica i pel corrector extern.

#### *Altres activitats*

##### *a) Consultes lèxiques o lexicogràfiques*

Les OL col·laboren habitualment en la resolució de problemes relacionats amb el lèxic i la lexicografia plantejats tant pels

diversos serveis de l'Institut mateix com per institucions foranes.

Durant el curs 2005-2006, les OL han donat resposta a setanta-cinc consultes procedents de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC, de l'Oficina d'Onomàstica, també de l'Institut, del TERMCAT o d'Enciclopèdia Catalana.

#### *b) Sol·licituds de materials*

Les OL han elaborat informes sobre diversos aspectes del diccionari per a la compareixença:

- del president de la Secció Filològica en diversos mitjans de comunicació;
- del director de les OL al Ple de la Secció Filològica;
- del president de la Comissió de Lexicografia a TV3.

El desembre de 2005, les OL van lliurar al Servei Lingüístic de la Unió de Federacions Esportives de Catalunya la llista, en paper, dels termes de l'àrea d'esports del *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra, com a material per a la recerca que realitza aquesta institució sobre l'evolució de la terminologia esportiva des de Fabra fins ara.

El maig de 2006, les OL van lliurar al Departament de Traducció i Filologia de la Universitat Pompeu Fabra un

fitxer que conté totes les entrades del DIEC2 amb les categories gramaticals corresponents.

#### *c) Consell Supervisor del TERMCAT*

Un membre de les OL participa en les reunions que el Consell Supervisor del TERMCAT fa amb una periodicitat quinzenal amb l'objectiu de normalitzar neologismes tècnics i científics.

#### *d) Assistència a jornades i conferències*

— Assistència, el 20 d'octubre de 2005, a la II Jornada Filològica de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit, titulada «Cap a on va la sociolingüística?» i organitzada per l'Institut.

— Assistència, el 16 de novembre de 2005, a l'Espai Terminològic 2005, titulat «La normalització de la terminologia» i organitzat pel TERMCAT (sala auditori del Palau de la Generalitat).

— Assistència, el 19 de maig de 2006, a la taula rodona titulada «La lexicografia institucional. Reptes i perspectives» i organitzada pel grup Infolex.

— Assistència, entre els mesos de setembre i octubre de 2005, de tres tècnics de les OL a un curs de trenta hores sobre el programa MS Access, encarregat per l'IEC a l'empresa de formació CIEF (Consulting Integral en Formación).

## Secretaria Científica

Secretari científic: Ricard Guerrero  
i Moreno

Són funcions genèriques de la Secretaria Científica l'assistència en tot allò que fa referència a la gestió de les activitats científiques de l'Institut, organitzades pel Consell Permanent, per les seccions, per les delegacions o bé per les societats filials, així com el suport continuat a la realització i la difusió d'aquestes activitats. Per potenciar, fomentar i coordinar les activitats de recerca i desenvolupament en tot l'àmbit de les terres de llengua i cultura catalanes, la Secretaria Científica ha posat en funcionament l'Observatori de la Recerca a Catalunya, un projecte de referència per a l'anàlisi, la planificació, la coordinació i la difusió de les activitats de recerca i desenvolupament en l'àmbit català. Durant el curs 2005-2006, la Secretaria Científica ha intervingut en la preparació, realització i difusió de les activitats següents:

### **Jornades**

Sota el terme de *jornades* s'inclouen activitats de característiques diverses, però que tenen en comú o bé el fet de tractar, amb un elevat grau científic, sobre temes amb una àmplia repercussió social, o bé el de representar un primer pas per al desenvolupament de projectes de re-

cerca sobre una temàtica determinada. Durant el curs 2005-2006, ha tingut lloc la següent:

— Jornada internacional de debat «La salud pública en el centro de la política sanitaria en España: Evidencia y políticas». Organitzada conjuntament amb Novartis (20 de juny de 2006).

Ha estat ocasió perquè especialistes d'alta categoria debatessin sobre l'eficàcia de les polítiques públiques, en totes les seves dimensions, en relació amb els desafiaments de la salut pública.

### **Conferències**

Una altra via de divulgar els coneixements científics i promoure l'activitat de les seccions i les societats filials de l'Institut són els cicles de conferències. Durant el curs 2005-2006, han tingut lloc els següents:

— *Primer Cicle de Conferències Magistrals «Ciència per a la ciutadania. Sapere aude»*

La comunicació científica té per objectiu posar a l'abast de la societat els coneixements aconseguits en qualsevol branca de la ciència. Per a assolir-ho, hi ha uns elements imprescindibles i comuns a tots els àmbits del saber: el llenguatge clar i la utilització de termes i expressions que puguin ser entesos per un públic no especialitzat. Hom pot pensar que això és

molt difícil d'aconseguir en determinades matèries. Però això no és així, com ho demostra el fet que científics molt prestigiosos s'hagin convertit en grans divulgadors, amb llibres, articles de premsa i programes de ràdio o televisió. Aquest cicle de conferències, que es programa per primera vegada aquest curs, pretén contribuir a trencar les barreres que separen la ciència de la societat i posar el coneixement científic a l'abast de tothom. El cicle del curs 2005-2006 l'han integrat les conferències següents.

- «Battista Grassi: Uno zoologo per la malaria», a càrrec d'Ernesto Capanna, catedràtic d'Anatomia Comparada de la Universitat La Sapienza de Roma (19 d'octubre de 2005).

- «Microbios y sociedad», a càrrec de Francisco Ruiz Berraquero, catedràtic emèrit de la Universitat de Sevilla (30 de novembre de 2005).

- «Cómo la ciencia se hace cultura: El caso de A Coruña», a càrrec de Ramón Núñez, director dels Museos Científicos Coruñeses (18 de gener de 2006).

- «The Thomson Scientific Journal Selection Process», a càrrec de James Testa, director de Desenvolupament Editorial del Thomson Institute for Scientific Information (Filadèlfia, EUA) (25 de gener de 2006).

- «Els desafiaments de la subalternitat: Els moviments de les dones», a càrrec de Mary Nash, catedràtica d'Història Contemporània de la Universitat de

Barcelona (UB) i directora del Grup de Recerca Multiculturalisme i Gènere (8 de març de 2006).

- «Poblacions humanes a les Illes: El cas dels xuetes i dels eivissencs», a càrrec de Misericòrdia Ramon, professora de genètica de la Universitat de les Illes Balears (6 d'abril de 2006).

- «Comunicar ciència a Suècia: El rol de la Reial Acadèmia Sueca de Ciències», a càrrec d'Elisabeth Kessler, directora de la revista *Ambio: A Journal of the Human Environment* (10 de maig de 2006).

- «Reemergència de la sífilis i coinfecció amb VIH a Barcelona: Una combinació perillosa», a càrrec de Martí Vall Mayans, director de la Unitat d'Infeccions de Transmissió Sexual del CAP Drassanes de Barcelona (Servei Català de la Salut) (17 de maig de 2006).

- «La paura della nuova medicina nella società», a càrrec de Carlo Alberto Redi, catedràtic de Zoologia i Biologia del Desenvolupament de la Universitat de Pavia i membre de l'Accademia dei Lincei (18 de maig de 2006).

- «Errors i animadversions de Sir Isaac Newton», a càrrec de Sheldon Glashow, Premi Nobel de Física 1979 (1 de juny de 2006).

- «Vida y evolución, 100 años después de Darwin», a càrrec de Lynn Margulis, professora distingida de biologia de la Universitat de Massachusetts a Amherst (21 de juny de 2006).

- «More about Mme. Lavoisier than M. Lavoisier», a càrrec de Roald Hoffmann, premi Nobel de Química 1981 (22 de juny de 2006).

— *Conferències sobre els premis Nobel de l'any 2005*

L'Institut d'Estudis Catalans organitza cada any un cicle de conferències per a explicar i debatre els treballs guardonats amb els premis Nobel que concedeix l'Acadèmia Sueca. Les referents als premis de l'any 2005 han tingut lloc del 13 al 19 de desembre de 2005 i han comptat amb el cartell següent:

- Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Robert J. Aumann i Thomas C. Schelling: «Cooperar per interès propi», a càrrec d'Andreu Mas-Colell, de la Universitat Pompeu Fabra. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia (13 de desembre de 2005).

- Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Yves Chauvin, Robert H. Grubbs i Richard R. Schrock: «La metàtesi d'olefines, una nova eina per a la síntesi orgànica», a càrrec d'Antoni Riera Escalé, de la Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Química (14 de desembre de 2005).

- Conferència sobre el Premi Nobel de Fisiologia o Medicina concedit a Barry J. Marshall i J. Robin Warren: «De la hipòtesi al paradigma: el cas *Helicobacter pylori*», a càrrec de Ricard Guerre-

ro, secretari científic de l'IEC. Coordinada per la Societat Catalana de Biologia (15 de desembre de 2005).

- Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Roy J. Glauber, John L. Hall i Theodor W. Hänsch: «Nova llum en òptica quàntica», a càrrec de Ramón Corbalán, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Física (16 de desembre de 2005).

- Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura, concedit a Harold Pinter: «La revolució teatral de Harold Pinter», a càrrec de Mireia Aragay, de la Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura (19 de desembre de 2005).

— Conferència «¿Qué aporta el séptimo programa marco a la investigación europea?», a càrrec de José Manuel Silva, director general de Recerca de la Unió Europea.

### **Programes de recerca i publicacions**

— *La ciència en la història dels Països Catalans*

S'ha continuat el seguiment de l'edició del segon volum d'aquesta obra. Es preveu que serà publicat el primer trimestre de 2007.

— *Col·lecció «Clàssics de la Ciència»*

Durant aquest curs s'ha continuat el procés d'edició de *Filosofia zoològica*, de J. B. Lamarck, i s'ha completat el



d'*Escrits científics i d'assaig*, de James Clerck Maxwell, a càrrec d'Editorial Pòrtic, que és qui assumeix la impressió de la col·lecció. Des de la Secretaria Científica es fa la coordinació i el seguiment d'aquest procés.

— *Reports de la recerca a Catalunya 1996-2002*

Durant aquest curs s'ha completat la preparació i edició d'aquests *Reports*, que han estat presentats el 27 de febrer de 2006, amb les intervencions de Salvador Giner, president de l'IEC; Xavier Hernández, director general de Recerca del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, i Ricard Guerrero, secretari científic de l'IEC.

— *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: Alguns dubtes i limitacions*

A partir de l'estudi, per la Xarxa CRUSCAT, de les dades esmentades, s'ha publicat aquest informe, que ha aparegut el gener de 2006.

— *Altres publicacions*

També s'ha fet el seguiment de les publicacions corresponents a les jornades *El foc i el medi, L'aire i el medi, Població, societat i país i Premis Nobel 2004*. S'ha completat l'edició de *Sessió sobre el dèficit fiscal*, que s'ha presentat el gener de 2006.

— *Setmana de la Ciència*

La Setmana de la Ciència a Catalunya té per objectiu apropar la cièn-

cia a la societat d'una manera atractiva i comprensible, a través de diverses activitats. La inauguració de la 10a Setmana de la Ciència 2005 ha tingut lloc al Parlament de Catalunya el dia 4 de novembre i, per part de l'Institut, ha comptat amb l'assistència del president, Salvador Giner, i del secretari científic, Ricard Guerrero.

En l'edició de 2005, que s'ha celebrat del 4 al 15 de novembre, l'IEC hi ha participat amb les visites guiades per a escolars a diferents laboratoris que, amb el títol de «Vine al *labo*, a veure què fan els científics», han estat organitzades per la Societat Catalana de Biologia.

Un cop celebrada la Setmana de la Ciència 2005, s'ha assistit a diverses reunions de la comissió organitzadora per a preparar l'edició de 2006. A més de l'Institut, representat per la Secretaria Científica, formen part de la comissió organitzadora d'aquesta Setmana la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació (FCRI); el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI); el Departament d'Ensenyament i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; el Cercle d'Amics de la Ciència; onze universitats de Catalunya; el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC); l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC).

— *Consell Català de Comunicació Científica (C4)*

Ha continuat la participació en el Consell Català de Comunicació Científica (C4), plataforma de trobada entre els agents implicats en la comunicació científica a Catalunya promoguda per la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. L'Institut d'Estudis Catalans hi és representat pel secretari científic.

— *Crèdits de lliure elecció*

Dins dels terminis establerts per cada universitat, s'ha coordinat la presentació de diverses activitats organitzades per l'Institut (incloses les societats filials), amb vista a ser reconegudes amb crèdits de lliure elecció.

— *Presentació del llibre Parlar bé el català no és gens difícil*

S'ha presentat el llibre *Parlar bé el català no és gens difícil*, d'Oriol de Bolòs, Enric Hernández, Lluís Marquet, Oriol Riba i Josep Vigo, publicat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat. La presentació ha tingut lloc el 13 d'octubre de 2005 a la Sala Nicolau d'Olwer. L'objectiu d'aquesta obra és ajudar la gent que vol parlar i escriure bé el català, perquè aprengui a destriar les expressions correctes d'altres que dissonen en el llenguatge normal. Els autors són defensors d'un català modern, però que conservi tots els seus recursos d'expressió.

## VII. Assessorament, promoció i difusió de la recerca

### Assessorament

#### Observatori de la Recerca a Catalunya

Coordinador: Llorenç Arguimbau Vivó

Per encàrrec del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), l'IEC ha dut a terme el programa *Reports de la recerca a Catalunya*, que consisteix en un estudi sobre l'estat de la recerca a Catalunya. Durant la primera meitat del curs 2005-2006 s'ha treballat en la unificació i la correcció dels vint-i-sis reports de la segona edició, que corresponen a l'activitat investigadora en el període 1996-2002. Des del 27 de febrer de 2006, data en què van ser presentats els dos volums de la segona edició, es troben disponibles en paper i també electrònicament (a la pàgina web <http://www.iec.cat/reports>). A més, tots els reports tenen un resum electrònic en anglès i alguns s'hi han traduït per a la revista *Contributions to Science*.

#### *Reports de la recerca (1996-2002)*

Altres filologies

Arquitectura i urbanisme

Biologia cel·lular, molecular i bioquímica

Biologia d'organismes i sistemes

Ciències socials

Comunicació i informació

Dret

Economia

Enginyeria agronòmica, forestal i alimentària

Enginyeria civil i enginyeria de la construcció

Enginyeria industrial

Filologia catalana: llengua i literatura

Filosofia

#### *Coordinació*

Hortènsia Curell i Gotor

Manuel Ribas i Piera

Pere Puigdomènech i Rosell

Xavier Llimona i Pagès

Jaume Terradas i Serra

M. Teresa Montagut i Antolí

Josep M. Casasús i Guri

Encarna Roca i Trias

Antoni Serra i Ramoneda

Albert Ibarz i Ribas

Joan Ramon Casas i Rius

Joaquim Agulló i Batlle

Joan Martí i Castell

Eulàlia Duran i Grau

Jordi Sales i Coderch

Física	David Jou i Mirabent
Geografia i demografia	Enric Lluch i Martín Abel Albet Mas
Geologia	David Serrat i Congost Salvador Reguant i Serra
Història	Albert Balcells i González
Història de l'art i musicologia	Francesc Fontbona i de Vallescar Romà Escalas i Llimona
Lingüística i ciències del llenguatge	Joan A. Argenter i Giralt
Matemàtiques	Julià Cufí i Sobregrau
Medicina	Joan Rodés i Teixidor
Pedagogia	Josep González-Agàpito i Granell
Psicologia	M. Teresa Anguera i Argilaga
Química	Salvador Alegret i Sanromà
Tecnologies de la informació i de les comunicacions	Lluís Jofre i Roca
Veterinària	M. Teresa Paramio Nieto

Tot considerant la necessitat de disposar d'un ens que pogués seguir i orientar la trajectòria de la recerca i aprofitant l'elaboració dels reports, l'IEC va posar en funcionament l'any 2003 l'Observatori de la Recerca a Catalunya (ORC, *orc@iec.cat*). El principal objectiu de l'ORC és analitzar i avaluar d'una manera continuada la situació del sistema català de ciència i tecnologia segons paràmetres homologables internacionalment. Des de la perspectiva central i independent de l'IEC, es tracta d'una iniciativa col·laborativa, que pretén integrar i compartir informació amb els altres agents del sistema de R+D+I. L'ORC vol observar l'evolució dels diversos camps de la ciència i la tecnologia, però sense fer sistemàticament una anàlisi o avaluació comparativa entre institucions, grups o investigadors. L'àmbit geogràfic d'estudi se centra en el territori de llengua i cultura catalanes, i, alhora, s'estableixen comparacions a escala estatal i internacional.

La metodologia de treball consisteix en el processament documental (selecció, anàlisi, recuperació i difusió) d'informació quantitativa i qualitativa sobre:

- context socioeconòmic;
- recursos econòmics (projectes, ajuts, contractes);
- recursos humans (investigadors, tècnics i personal de suport);
- recursos materials (infraestructures, biblioteques);
- resultats de la producció científica i tecnològica (articles, tesis, patents).

L'ORC ha signat convenis per a la transferència d'informació amb el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), les universitats públiques i privades i altres organismes de recerca de Catalunya. Entre els objectius bàsics de l'ORC, també s'hi troben la comunicació científica i la formació d'experts en R+D+I.

A partir de les fonts seleccionades, l'ORC normalitza la informació i desenvolupa una base de dades sobre els recursos i els resultats de la investigació catalana, pública i privada. A més, disposa d'una intranet mitjançant la qual s'organitza tota la documentació disponible, incloent-hi informes, estudis, llocs web d'interès, etc.

Un dels objectius de l'ORC és la publicació i difusió de les dades recopilades a través d'un portal web. L'assoliment d'aquest objectiu ha estat l'origen del projecte MERIDIÀ (Mesurament de la Recerca, Desenvolupament i Innovació), desenvolupat conjuntament amb el Servei d'Informàtica de l'IEC. Aquesta eina, dissenyada mantenint la imatge corporativa de l'Institut, servirà a més com a instrument de difusió dels programes de recerca desenvolupats dins de la institució.

Els objectius estratègics de MERIDIÀ són els següents:

Avaluar de manera continuada el desenvolupament de les diferents àrees de la ciència i la tecnologia a partir de dades quantitatives indicadores, fonamentals per a la presa de decisions operatives per part de polítics i gestors.

Posar a disposició de la comunitat científica i de la societat en general un sistema d'instruments de treball i fonts d'informació actual i retrospectiva sobre l'estat de l'activitat investigadora catalana.

MERIDIÀ tractarà d'observar l'evolució dels diversos camps de la ciència i la tecnologia, però sense fer sistemàticament una anàlisi o avaluació comparativa entre institucions, grups o investigadors. Es treballa a partir d'una classificació d'àrees científicotècniques basada en la dels reports, i el seu abast cronològic comença l'any 2000 (en certs indicadors, pot arribar fins a l'any 1996). L'àmbit geogràfic se centra en tota activitat de R+D+I desenvolupada en el territori de llengua i cultura catalanes, i, alhora, estableix comparacions estatals i internacionals. S'ha treballat també en la primera fase del projecte, que inclou l'anàlisi funcional i de requeriments.

A més, l'ORC ha donat suport documental i assessorament tècnic a diversos programes de recerca finançats per l'IEC, com ara, *Bibliografia* (dirigit per Xavier Llimona), *Recerca en dret a Catalunya 1990-2005* (dirigit per Encarna Roca), etc. L'ORC també ha impartit un curs de gestió de la documentació i fonts d'informació a les organitzacions, adreçat al personal de l'IEC.

L'ORC forma part de la comissió assessora del programa de documentació científica impulsat per l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR).

## **Xarxa CRUSCAT (Coneixements, Representacions i Usos del Català) de l'IEC**

Director: F. Xavier Vila i Moreno

La Xarxa CRUSCAT és una xarxa científica dependent de l'Institut d'Estudis Catalans que aplega diversos centres i grups de recerca que treballen sobre la situació i l'evolució del català arreu dels Països Catalans. Es va crear el 14 d'octubre de 2003. El principal objecte d'estudi de la Xarxa són els usos, els coneixements i les representacions de la llengua.

Les tasques que la Xarxa CRUSCAT du a terme són les següents:

- aplegar la informació existent i analitzar-la críticament;
- arribar a criteris que facilitin l'avaluació consensual de la situació sociolingüística i les perspectives immediates i a mitjà termini;
- destriar els factors crucials de l'evolució de la comunitat lingüística catalana;
- generar sinergies entre els especialistes en estudis de l'ús.

La Xarxa CRUSCAT es vertebrava a partir d'equips de treball. L'estructura dels equips consta d'un director, els membres, els becaris i els investigadors associats. L'Institut d'Estudis Catalans

assigna un Consell Supervisor a la Xarxa CRUSCAT.

### *Projectes propis, liderats per la Xarxa CRUSCAT*

1. La situació sociolingüística del català: xifres, fets i mapes
2. Els impactes de la política lingüística:
  - a) Línies en valencià i la revernacularització de la llengua a la ciutat d'Alacant
  - b) L'impacte de les iniciatives de recuperació del català a l'Alguer

### *Projectes amb participació de la Xarxa CRUSCAT*

1. RESOL - Resocialització i llengües: els efectes lingüístics del pas de l'educació primària a la secundària en contextos plurilingües
2. La transmissió intergeneracional del català en les famílies lingüístiques mixtes
3. Entre la competència i l'ús: el paper de la confiança lingüística en l'atracció de nous parlants
4. L'ecologia lingüística en el món científic
5. La implantació de la terminologia neològica

## Organismes administratius on l'IEC té assessors

### *Institucions d'àmbit català*

**Agència Catalana de Protecció de Dades**      *Consell Assessor de Protecció de Dades de Catalunya*  
Josep Amat i Girbau

---

**Comissió d'Urbanisme de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya**      Joan Vilà-Valentí  
Josep M. Muntaner i Pasqual (suplent)

---

**Comissió de Juristes per la Defensa del Dret Català**      Vacant

---

**Comissió de Delimitació Territorial del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya**      Josep M. Muntaner i Pasqual

---

**Comissió de Toponímia de Catalunya del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya**      *Vicepresident*  
Josep Moran i Ocerinjauregui  
  
*Vocal*  
Joan Anton Rabella i Ribas

---

**Comissió de Toponímia del Govern d'Andorra**      Ramon Sistac i Vicén

---

**Comissió Mixta del Conveni entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de les Illes Balears**      Joandomènec Ros i Aragonès  
Joan Miralles i Monserrat  
Isidor Marí i Mayans  
Vicenç M. Rosselló i Verger

---

<b>Comissió Mixta del Conveni Marc entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat d'Alacant</b>	Joandomènec Ros i Aragonès Ricard Guerrero i Moreno Brauli Montoya Abat
<b>Comissió Mixta de Seguiment del Conveni Marc entre l'IEC i la Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA)</b>	Joan Martí i Castell
<b>Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	Miquel Zabala i Limousin (delegat a Antoni Garcia i Rubies)
<b>Consell de Caça de Catalunya del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	Joaquim Gosálbez i Noguera
<b>Consell de Pesca Continental del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	Adolf de Sostoa Fernando
<b>Consell de Protecció de la Natura del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	Jordi Camprodon Josep Germain i Otzet Lluís Paluzié i Mir Oriol Riba i Arderiu Josep Vigo i Bonada
<b>Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya</b>	Ricard Torrents i Bertrana



**Consorci Casa de les Llengües**

*Consell Científic*

Miquel Àngel Pradilla Cardona

---

**Corporació Catalana de Ràdio  
i Televisió (CCRTV)**

*Consell Assessor*

*Vocals*

Carles Miralles i Solà

Miquel de Moragas i Spà

Pere Lluís Font

---

**Gabinet d'Onomàstica  
(Toponímia i Antroponímia)  
de la Universitat de les Illes Balears**

*Consell Assessor*

Isidor Marí i Mayans

---

**Grup de Treball del Verd Urbà dins del  
Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat  
de Parcs i Jardins de Barcelona  
de l'Ajuntament de Barcelona**

Josep Maria Vives de Quadras

---

**Institució de les Lletres Catalanes**

*Consell Assessor*

Jaume Cabré i Fabré

---

**Institut Cartogràfic de Catalunya**

Joan Vilà-Valentí

---

**Institut de Recerca i Tecnologia  
Agroalimentàries (IRTA)**

*Consell Assessor*

Damià Barceló i Cullerés

---

**Junta de Residus  
del Departament de Medi Ambient  
i Habitatge de la Generalitat de Catalunya**

*Consell Assessor*

David Serrat i Congost

---

**Laboratori General  
d'Assaigs i Investigacions  
de la Generalitat de Catalunya**

*Consell Assessor*

Salvador Alegret i Sanromà

---

<b>Parc Natural de la Serra de Montsant</b>	<i>Consell de Cooperació</i> Jacint Corbella i Corbella
<b>Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	<i>Junta de Protecció</i> Josep M. Mallarach i Carrera David Serrat i Congost Lluís Paluzié i Mir
<b>Parc Natural del Cadí-Moixeró del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	<i>Junta Rectora</i> Joaquim Gosálbez i Noguera Xavier Bellés i Ros (suplent)
<b>Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya</b>	<i>Consell Directiu</i> Jordi Sargatal i Vicens <i>Junta de Protecció</i> Josep Gesti Perich Xavier Llimona i Pagès Jaume Porta i Casanellas (Antoni Palau) Jordi Sargatal i Vicens
<b>Pla Estratègic de Cultura de Barcelona</b>	Salvador Giner de San Julián

## Promoció

### Premis i borses d'estudi

#### ***Premi Prat de la Riba***

*Ponència:* Salvador Giner (president de l'IEC), Joandomènec Ros (secretari general de l'IEC), Joan Martí i Castell, Joaquim Rafel i Joan Miralles (membres de la Secció Filològica).

Atorgat a Joan Julià-Muné pel treball *Fonètica aplicada catalana. Dels fonaments a les aplicacions de les ciències fonètiques*.

#### ***Premi de Medi Ambient***

*Ponència:* Salvador Giner (president de l'IEC), Joandomènec Ros (secretari general de l'IEC), Lluís Brunet (president de la Fundació Caixa Sabadell), Marta Estrada i Xavier Bellés (membres de la Secció de Ciències Biològiques).

Atorgat a Josefina Castellví i Piulachs.

#### ***Premi Manuel Milà i Fontanals d'Història Literària***

*Ponència:* Manuel Jorba, Jordi Castellanos i Josep Massot (membres de la Secció Històrico-Arqueològica).

Atorgat a Mireia Campabadal i Bertran pel treball *La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona en el segle XVIII: l'interès per la història, la llengua i la literatura catalanes*.

#### ***Premi Joan Reglà d'Història Moderna***

*Ponència:* Eva Serra, Manuel Ardit i Santiago Riera (membres de la Secció Històrico-Arqueològica).

Atorgat a Alexandra Capdevila Muntadas pel treball *Entre la vinya i el comerç. Els orígens de l'expansió econòmica del Maresme a l'època moderna*.

#### ***Premi Artur Bofill i Poch de Zoologia***

*Ponència:* Carles Bas, Jordi Lleonart i Joandomènec Ros (membres de la Secció de Ciències Biològiques).

Atorgat a Sandra Mallol i Martínez pel treball *Anàlisi dels descartaments efectuats per la flota d'arrossegament en el golf de Lleó*.

**Premi Ramon Margalef d'Ecologia**

*Ponència:* Marta Estrada, Joandomènec Ros i Ricard Guerrero (membres de la Secció de Ciències Biològiques).

Atorgat a Teresa Buchaca Estany pel treball *Pigments indicadors: estudi del senyal en estanys dels Pirineus i de la seva aplicació en paleolimnologia*.

**Premi Antoni de Martí i Franquès de Ciències Químiques**

*Ponència:* Josep M. Ribó (antic president i membre de la Societat Catalana de Química), Josep Castells i Pilar González (membres de la Secció de Ciències i Tecnologia).

Atorgat a Jordi Cabana Jiménez pel treball *Nitrurs i oxinitrurs de metalls de transició amb estructura antifluorita: síntesi, caracterització i aplicació en bateries de liti*.

**Premi Rafael Campalans de Ciències de l'Enginyeria**

*Ponència:* Joaquim Casal, Josep Amat i Francesc Serra (membres de la Secció de Ciències i Tecnologia).

Atorgat a Elsa Pastor i Ferrer pel treball *Contribució a l'estudi dels efectes dels retardants en l'extinció d'incendis forestals*.

**Premi Pompeu Fabra de Gramàtica**

*Ponència:* M. Josep Cuenca, Albert Jané i Francesc Vallverdú (membres de la Secció Filològica).

Atorgat a Neus Nogué Serrano pel treball *Dixi de persona i marcs participatius en català*.

**Premi Joaquim Carreras i Artau de Filosofia**

*Ponència:* Dídac Ramírez (president de la Societat Catalana de Filosofia), Xavier Rubert de Ventós i Pere Lluís Font (membres de la Secció de Filosofia i Ciències Socials).

Atorgat a Joan Ordi Fernández pel treball *L'imperatiu del silenci. Sentit del Tractatus de Wittgenstein a la llum de la tesi setena*.

**Premi Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques**

*Ponència:* Antonio Córdoba, Paul Malliavin, Joseph Oesterlé, Oriol Serra i Alain Weinstein.

Atorgat a Xiaonan Ma i George Marinescu pel treball *Holomorphic Morse inequalities and Bergman kernels*.

### ***Premi Miquel Mas Molas a la Investigació Tècnica Tèxtil***

*Ponència:* Ramon Comas, Ana Mas i Alfons Sibila Fígols (en representació del Patronat de la Fundació Miquel Mas Molas), i Joaquim Agulló i Jordi Pericot (en representació de l'Institut d'Estudis Catalans).

Atorgat a Cristina Canal Barnils pel treball *Estudio de las propiedades superficiales y del post-suavizado de tejidos de lana y poliamida 6 tratados con plasma*.

### ***Premi Josep M. Sala-Trepat***

*Ponència:* Pere Puigdomènech, Lluís Tort, Francesc Piferrer, Adelino Vicente Mendonça Canário i María de los Ángeles Chávez.

Atorgat a Ana Caño Delgado.

### ***Premi Catalunya d'Economia***

*Ponència:* Pere Puig, Artur Saurí, Josep Manuel Basáñez, Joaquim Muns, Josep Jané, Andreu Mas-Colell, Narcís Serra i Joan Elias.

Atorgat a Xavier Vives i Lluís Torrens pel treball *Estratègies de les àrees metropolitanes europees davant de l'ampliació de la Unió Europea*.

*Premis no adjudicats*

### ***Premi Francesc de B. Moll de Dialectologia***

*Ponència:* Brauli Montoya, Joan Veny i Miquel Àngel Pradilla (membres de la Secció Filològica).

### ***Premi Fundació Mercè Rodoreda***

*Ponència:* Joaquim Molas, Jordi Sarsanedas i Joan Triadú (membres de la Comissió Tècnica de la Fundació Mercè Rodoreda).

*Premis que han quedat deserts*

### ***Premi Josep A. Vandellòs d'Economia***

*Premis per a estudiants*

***Premi de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació***

*Ponència:* M. Josep Roselló, Josep Obiols i Víctor Serra.

Atorgat a Pere Duran i Montgé pel treball *Digestibilitat fecal i ileal del greix i àcids grassos de diferents matèries grasses en el porc en creixement*.

***Premi de la Institució Catalana d'Estudis Agraris***

*Ponència:* Joan Ràfols, Òscar Alfranca, Carles Bernat, Josep M. Espelta, Joan Palet, Joan Saus i Albert Tehàs.

Atorgat a Mercè Morales i Torrà, Marta Pascual i Roig i Xavier Rayo i Sarrias pel treball *Valoració i propostes de gestió de les pastures de muntanya mitjana. Índex eco-pastoral*.

Accèssit concedit a Bernat Ramos i Perramon pel treball *Influència de l'aportació continuada de fems de boví i de fertilitzant nitrogenat en el rendiment i en el rentat de nitrogen nítric d'un cultiu de blat de moro en regadiu*.

***Premi de la Institució Catalana d'Història Natural***

*Ponència:* Moisès Guardiola, Joan Pino i Delfí Sanuy.

Enguany el premi no ha estat adjudicat, però s'han concedit dos accèssits: a Sandra Saura Mas pel treball *Contingut hídric de fulles i branquillons d'espècies llenyoses del matollar mediterrani amb diferents estratègies regeneratives postincendi*, i a Sílvia Abril Meléndez pel treball *Ecologia alimentària de la formiga argentina (Linepithema humile) en ecosistemes naturals: activitat d'extracció de melassa de Quercus suber i dieta sòlida*.

***Premi de la Societat Catalana d'Estudis Històrics***

*Ponència:* Gaspar Feliu, Jaume Sobrequés i Josep M. Torras.

Atorgat a Antoni Sánchez i Carcelén pel treball *El Trienni Liberal a Lleida (1820-1823)*.

***Premi de la Societat Catalana de Biologia***

*Ponència:* Lluís Tort, Ferran Azorín i Josep Santaló.

Atorgat a Anaïs Estrada Gelonch pel treball *Mecanisme molecular que regula la retenció citoplasmàtica de NFAT5*.

***Premi de la Societat Catalana de Química***

*Ponència:* Jordi Bujons, Carles Colominas i F. Xavier Rius.

Atorgat a Josep Puigmartí i Luis pel treball *Organització supramolecular de molècules orgàniques en cristalls, monocapes i fils.*

***Premi de la Societat Catalana de Tecnologia***

*Ponència:* Àlicia Casals, Manuel Puig i Marc Barracó.

Atorgat a Víctor Javier Cadarso Busto pel treball *Obtenció de guies d'ona òptiques amb nucli buit basades en silici.*

***Premi Évariste Galois de la Societat Catalana de Matemàtiques***

*Ponència:* Joan Girbau, Jaume Llibre i Enric Ventura.

Atorgat a Ariadna Farrés Basiana pel treball *Solar sailing en el sistema Terra-Lluna.*

***Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física***

*Ponència:* Jordi Andreu, Albert Bramon i Agustí Poch.

Atorgat a Ferran Macià Bros pel treball *Control de les correlacions en freqüència de la llum utilitzant tècniques d'achromatic phase matching.*

Accèssit atorgat a Valentí Massana i Gràcia pel treball *Caracterització d'un imant de curvatura combinat mitjançant sondes d'efecte Hall.*

***Premi Lluís Casassas i Simó de la Societat Catalana de Geografia***

*Ponència:* Jesús Burgueño, Montserrat Guerrero i Juan Manuel García.

Atorgat a Albert Llausàs i Pascual pel treball *Caracterització i anàlisi dels canvis paisatgístics de les closes a la plana de l'Alt Empordà a una escala de detall per al període 1957-2001.*

*Premis per a estudiants no adjudicats*

***Concurs de Joves Sociòlegs***

*Ponència:* Oriol Homs, Josep M. Rotger i Jordi Busquet.

***Premi de la Institució Catalana d'Història Natural***

*Ponència:* Moisès Guardiola, Joan Pino i Delfí Sanuy.

**Premi Societat Catalana d'Ordenació del Territori**

*Ponència:* Junta Directiva de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori.

*Premis per a estudiants que han quedat deserts*

**Premi dels Amics de l'Art Romànic**

*Ponència:* Joan-F. Cabestany, Rosa M. Martín i M. Teresa Matas.

*Ajuts i borses*

**Borses d'estudi Generalitat de Catalunya**

*Ponència:* Eulàlia Duran, Modest Prats, Josep Missé, Lídia Pons i Marc Taxonera.

Atorgada a Matteo Manfredi (Itàlia) pel projecte *Projeccions de l'experiència migratòria catalana a Amèrica i imaginari col·lectiu. Anàlisi sobre les formes de representació i autorepresentació dels emigrants catalans mitjançant les imatges fotogràfiques.*

Atorgada a Ivan Parisi (Itàlia) pel projecte *La identitat del comanador Escrivà, poeta valencià de la primera meitat del segle XV.*

Atorgada a Aurélie Vialette (França) pel projecte *Música popular i sentiment nacional a Catalunya al segle XIX: el projecte social segons Josep Anselm Clavé.*

Atorgada a Dóra Bakucz (Hongria) pel projecte *Personatges femenins grecs en el teatre català de la postguerra, amb atenció especial a Antigona i Una altra Fedra, si us plau de Salvador Espriu.*

**Borsa d'estudi Abelard Fàbrega**

*Ponència:* August Bover, Jordi Carbonell i M. Josep Cuenca.

Atorgada a Xavier Rull i Muruzàbal pel projecte *La perifrasiació verbal en català.*

**Borsa d'estudi Ramon d'Alòs-Moner**

*Ponència:* Eva Serra, Manuel Jorba i Joaquim Garriga.

Atorgada a Eulàlia Miralles Jori pel projecte *Jeroni Pujades: obres i estudis crítics.*

**Borsa d'estudi Eusko-Ikaskuntza - Institut d'Estudis Catalans**

*Ponència:* Albert Balcells, Josep Gifreu i Josep Moran.

Atorgada a Josep Àngel Guimerà i Orts pel projecte *Polítiques de televisió i cultures minoritzades a l'entorn digital: els casos d'Euskadi i Catalunya (1997-2006).*



### ***Borses d'estudi Països Catalans***

*Ponència:* Maria Teresa Ferrer, Josep Guitart, Josep Gifreu, Joaquim Gosálbez i Ricard Guerrero.

1) En relació amb l'àmbit de les Illes Balears

Atorgada a Tomeu Simó i Mesquida pel projecte *L'ús del català a l'ensenyament superior als Països Catalans*.

2) En relació amb l'àmbit del País Valencià

Atorgada a Esperança Huguet Enguita pel projecte *La terra sigil·lada tardoritàlica a les costes mediterrànies de la Hispania Tarraconensis*, a Encarna Montero Tortajada pel projecte *La transmissió del coneixement en els oficis artístics. València, 1370-1450* i a Esther Soler i Monzó pel projecte *Estudi de les poblacions dels odonats protegits dels Països Catalans, amb especial atenció a Catalunya i al País Valencià*.

*Ajuts no atorgats*

### ***Ajuts Fundació Mercè Rodoreda***

*Ponència:* Joaquim Molas, Jordi Sarsanedas i Joan Triadú (membres de la Comissió Tècnica de la Fundació Mercè Rodoreda).

**Projecte *Scriptorium*.****Traducció al català  
de llibres de text universitaris**

Director: Ricard Guerrero i Moreno

L'objectiu d'aquest projecte és la traducció al català i publicació de llibres bàsics de text universitaris per a les carreres científiques o tècniques. Es vol així omplir un buit existent en el camp de l'edició en català i posar a l'abast dels estudiants obres bàsiques en cada especialitat, les quals fins ara han hagut de llegir i consultar en altres llengües, principalment en castellà. El projecte es porta a terme mitjançant la col·laboració de tres fundacions, la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrés de Cultura Catalana i la Fundació Joaquim Torrens Ibern, amb el suport de l'IEC.

Durant el curs 2005-2006, s'ha continuat amb la traducció i les tasques d'edició del llibre *Anàlisi química quantitativa*, de D. C. Harris. Aquesta traducció de la sisena edició nord-americana serà la tercera obra que es presenta en el Projecte *Scriptorium*.

***Comitès del projecte***

El projecte compta amb un consell editorial, que està constituït per Salvador Alegret, Jaume Bassa, Ricard Guerrero, Mercè Piqueras i M. Clara Torrens. Aquest consell editorial té com a funcions principals establir els títols que es publicaran dins el Projecte *Scriptorium*, triar els especialistes per a fer-ne les traduccions al català i encarregar-se dels tràmits i relacions amb les editorials.

**Relació d'activitats científiques  
organitzades, promogudes  
o acollides per l'IEC**

Durant el curs 2005-2006 l'Institut d'Estudis Catalans ha organitzat, promogut o acollit 238 activitats científiques com ara sessions acadèmiques (plens i sessions inaugurals), debats, taules rodones, jornades, trobades, seminaris, col·loquis, cursos, conferències, presentacions, etc., la relació de les quals es detalla a continuació.

<i>Activitats</i>	<i>2005-2006</i>
Col·loquis	8
Conferències	84
Congressos	2
Cursos	13
Debats	4
Exposicions	8
Homenatges	5
Jornades	31
Lliurament de premis	4
Presentacions de llibres	26
Recepció de membres	1
Seminaris	14
Sessions de treball	12
Sessions inaugurals	9
Simposis	2
Tallers	2
Taules rodones	12
Trobades	1

**Seminaris**

— Agrupació Astronòmica d'Osona (c. Pare Xifré, 1 i 3, Vic), 13 de desembre, Seminaris a Osona: *Agronomia i tècniques agrícoles en el segle XX*, a càrrec de Jordi Cartaïa, Universitat de Barcelona.

— Institut de Ciències del Mar, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 13 de gener, seminari: *Nous avenços en ecologia microbiana*.

— IEC, 18 de gener, Grup de Filosofia Analítica, seminari: «Els arguments dels clàssics», segona sessió: *Descartes: el dubte metòdic*, a càrrec d'Ignacio Vicario, Universitat de Salamanca.

— Agrupació Astronòmica d'Osona (c. Pare Xifré, 1 i 3, Vic), 14 de febrer, seminari: *Instrumentes científics antics per a un nou projecte de divulgació: el Museu d'Història de la Medicina de Catalunya*, a càrrec d'Alfons Zarzoso, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya.

— IEC, 15 de febrer, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», tercera sessió: *Aristòtil: virtut i vici*, a càrrec de Carles José, Universitat de Barcelona.

— IEC, 25 de febrer, Sessió de cloenda del seminari internacional: *Geografia i gènere al món: qüestionant l'hegemonia angloamericana*. Taula rodona: «Sharing experiences and designing

future strategies». Hi intervingueren: Tovi Fenster, Universitat de Tel-Aviv, Israel; Joos Droogleever, Universitat d'Amsterdam, Països Baixos; Janet Momsen, Universitat de Califòrnia a Davis, EUA; Saraswati Raju, Universitat Jawaharlal Nehru, Índia; Ana Sabaté, Universitat Complutense de Madrid, i Dina Vaiou, Universitat Nacional Tècnica d'Atenes, Grècia.

— IEC, 8 de març, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», quarta sessió: *Mill: utilitarisme*, a càrrec de Josep Macià, Universitat de Barcelona.

— IEC, 22 de març, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», cinquena sessió: *Plató i Aristòtil: els universals*, a càrrec de Genoveva Martí, Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA), Universitat de Barcelona.

— Casa de la Cultura, Xàtiva (València), 31 de març i 1 d'abril, Seminari d'Història de l'Educació: *Memòria i actualitat del pensament educatiu republicà*.

— IEC, 5 d'abril, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», sisena sessió: *Hume: causalitat*, a càrrec de Carl Hoefler, ICREA, Universitat Autònoma de Barcelona.

— Universitat Miguel Hernández (Sant Joan d'Alacant), 7 d'abril, cicle de seminaris: «Avenços en biotecnologia», conferència: *Paper pel canal intracel·lular CIC7 en neurodegeneració*, a càrrec de Rosa Planells, Centre Príncep Felip, València.

— IEC, 7 d'abril, seminari: *Gestió integrada de la conca de l'Ebre. Aspectes ambientals i socioeconòmics en el projecte de la Unió Europea Aquaterra*.

— IEC, 18 d'abril, seminari: *Actors i polítiques de digitalització del patrimoni cultural en català*.

— IEC, 20 d'abril, Vicatest, seminari: *Estadística i plaer: degustació de vins*.

— IEC, 26 d'abril, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», setena sessió: *Presocràtics: el canvi*, a càrrec de Pablo Rychter, Universitat de Barcelona.

— IEC, 3 de maig, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», vuitena sessió: *Husserl: les reduccions fenomenològiques*, a càrrec de Francesc Pereña, Universitat de Barcelona.

— Agrupació Astronòmica d'Osona (c. Pare Xifré, 1 i 3, Vic), 16 de maig, seminari: *Tradicció tintòria catalana: Josep Vallhonestà i Vendrell (1835-1899)*, a càrrec de Ricard Duran, Centre

d'Estudis d'Història de les Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 17 de maig, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», novena sessió: *Fichte: el jo*, a càrrec de Salvi Turró, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes de la Fundació Juan March (c. Castellón, 77, Madrid), 30 de maig, seminari de filosofia: «La filosofia política republicana», conferència: *Razón republicana, democracia y virtud cívica*, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— IEC, 31 de maig, Secció de Filosofia Contemporània, Grup de Filosofia Analítica, Seminari de Formació de Professorat: «Els arguments dels clàssics», desena sessió: *Presocràtics: el canvi*, a càrrec de Pablo Rychter, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes de la Fundació Juan March (c. Castellón, 77, Madrid), 1 de juny, seminari de filosofia: «La filosofia política republicana», conferència: *La estructura social de la libertad republicana*, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa (plana de l'Om, 6, Manresa), 15 de juny, seminari: *Seguretat alimentària en les instal·lacions industrials dels establiments alimentaris*.

— Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport, Escola Blan-

querna, Universitat Ramon Llull (c. del Císter, 34, Barcelona), 16 de juny, Seminari d'Història de l'Educació: *L'escola durant la República en pau i en guerra (1931-1939)*.

— IEC, 20 de juny, Seminari de Futur de la Custòdia del Territori. Ponents: Xavier Sabater i Xavier Besora.

### Conferències

— Sala de seminaris, 1r pis, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 23 de setembre, conferència: *Crecimiento de sistemas tumorales: dinámica y geometría fractal*, a càrrec de Javier Buceta, Parc Científic de Barcelona.

— IEC, 27 de setembre, conferència: *El model espanyol de creixement econòmic*, a càrrec d'Antoni Argandoña, professor de l'IESE Business School, Universitat de Navarra.

— Aula 102, campus de Bellvitge, Universitat de Barcelona (c. Feixa Llarga, s/n, l'Hospitalet de Llobregat, Barcelona), 3 d'octubre, conferència: *El gen APC i el càncer colorectal*, a càrrec de Gabriel Capellà, Laboratori de Recerca Translacional, Institut Català d'Oncologia, Barcelona.

— IEC, 4 d'octubre, conferència: *Una aproximació a la creació d'empreses i el desenvolupament sostenible: el projecte FORCREST*, a càrrec de M. Clara Torrens, responsable de les relacions internacionals del programa INNOVA de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— IEC, 4 d'octubre, conferència: *Els crims de Franco trenta anys després de la seva mort*, a càrrec de Paul Preston, Premi Internacional Ramon Llull 2005 per la seva contribució a la campanya pel retorn dels papers de Salamanca.

— IEC, 5 d'octubre, conferència: *Paisatge i identitat territorial en un context de globalització*, a càrrec de Joan Nogué, catedràtic de Geografia Humana, Universitat de Girona, i director de l'Observatori del Paisatge. L'acte es clogué amb el lliurament del II Premi Joan Pau-lau Vera.

— IEC, 6 d'octubre, cicle de conferències: «Drets de la infància». Conferència: *Afecte i diàleg versus violència i càstig*, a càrrec d'Esther Jiménez Salinas, rectora de la Universitat Ramon Llull.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Lleida, Universitat de Lleida, 7 d'octubre, conferència: *Sonic hedgehog controls growth and pattern formation of the developing nervous system*, a càrrec d'Elisa Martí, Institut de Biologia Molecular de Barcelona, Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), Barcelona.

— Espai Pere Stämpfli (c. d'en Bosc, 9, Sitges), 8 d'octubre, conferència: *La construcció d'un monestir: benedictins i cistercencs*, a càrrec de Joan-F. Cabes-tany, membre de l'IEC.

— Sala d'actes, campus de Bellvitge, Universitat de Barcelona (c. Feixa

Llarga, s/n, l'Hospitalet de Llobregat, Barcelona), 10 d'octubre, conferència: *El mar: fuente de fármacos anticancerosos. La maravillosa aventura desde el organismo marino al paciente*, a càrrec de Miguel Ángel Izquierdo, Departament de Desenvolupament Clínic, Pharmamar, Madrid.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 14 d'octubre, conferència: *La red trófica microbiana en un océano de agua dulce: el lago Tanganyika*, a càrrec de Fernando Unrein, Institut de Ciències del Mar, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC, Barcelona.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 14 d'octubre, conferència: *Electron cryomicroscopy of viruses at subnanometer resolution*, a càrrec de José Ruiz, Centre Nacional de Biotecnologia, Madrid.

— IEC, 19 d'octubre, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Battista Grassi: uno zoologo per la malaria*, a càrrec d'Ernesto Capanna, catedràtic d'Anatomia Comparada de la Universitat La Sapienza de Roma. En el transcurs de l'acte es féu la presentació del volum 2 de la revista *Contributions to Science*.

— IEC, 20 d'octubre, conferència: *Parlem del vi i la salut*, a càrrec de M. del Carmen de la Torre.

— IEC, 20 d'octubre, cicle de conferències «Drets de la infància», conferència: *El mestre com a defensor dels drets dels infants*, a càrrec de Jordi Cots, anterior adjunt al Síndic per a la Defensa dels Drets dels Infants i Adolescents.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 21 d'octubre, conferència: *Species diversity and maintenance mechanisms in the mesopelagic zone: why so many jellies?*, a càrrec de Dhugal Lindsay, Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology, Yokosuka, Japó.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 21 d'octubre, conferència: *Splicing and meiotic regulation in Schizosaccharomyces pombe*, a càrrec d'A. José Ayté del Olmo, Unitat de Senyalització Cel·lular, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

— IEC, 26 d'octubre, conferència: *La biomedicina del segle XXI*, a càrrec de Jaume Reventós, Unitat de Recerca Biomèdica, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona, i president de la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona (c. de Casanova, 160, planta baixa, edifici annex, Barcelona), 27 d'octubre, conferència: *Ribonucleotidil reductases bacterianes: enzims que donen vida*, a càrrec d'Isidre Gibert, Institut de

Biotecnologia i de Biomedicina i Departament de Genètica i de Microbiologia, Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 27 d'octubre, Grup de Filosofia Personalista, Secció de Filosofia Contemporània, cicle de conferències «Emmanuel Mounier i el personalisme», primera conferència: *El personalisme: una filosofia des d'on pensar la societat i l'economia del segle XXI*, a càrrec d'Antoni Comín, professor de filosofia social d'ESADE i diputat al Parlament de Catalunya.

— IEC, 27 d'octubre, cicle de conferències: «Drets de la infància», conferència: *Com fer efectiva la defensa dels infants en l'actualitat*, a càrrec de Jaume Funes, adjunt al Síndic per a la Defensa dels Drets dels Infants i Adolescents.

— Seu Ciutat d'Alacant, Universitat d'Alacant (c. de Ramón y Cajal, 4, Alacant), 2 de novembre, acte d'inauguració de la delegació d'Alacant de l'Institut d'Estudis Catalans. L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, i Ignasi Jiménez, rector de la Universitat d'Alacant. Durant l'acte es pronuncià la conferència: *L'enfortiment dels lligams acadèmics i de recerca en l'Europa del coneixement*, que fou a càrrec de Carles Solà, membre de l'IEC i conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya.

— Aula 102, campus de Bellvitge, Universitat de Barcelona (l'Hospitalet

de Llobregat), 7 de novembre, conferència: *Biologia de sistemes i càncer*, a càrrec de Miguel Ángel Pujana, Laboratori de Recerca Translacional, Institut Català d'Oncologia, Barcelona.

— IEC, 7 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el resplendor d'una civilització àuria», 1a conferència: *Les construccions monàstiques i la seva decoració parietal*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 9 de novembre, conferència: *Aspectos del estoicismo en Fedra de Séneca*, a càrrec de Lía Galán, professora de literatura llatina, Universitat de La Plata.

— IEC, 9 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el resplendor d'una civilització àuria», 2a conferència: *Els grans programes musicals: els santuaris grecs*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 10 de novembre, conferència: *Critical geographies of the new carbon industry. New geographies and policies of climatic change*, a càrrec de Diana Liverman, directora de l'Institut sobre el Canvi Mediambiental i catedràtica de Geografia, Universitat d'Oxford.

— IEC, 10 de novembre, Grup de Filosofia Personalista, Secció de Filosofia Contemporània, cicle de conferències: «Emmanuel Mounier i el personalisme», segona conferència: *La investigació sobre*

*l'existència de l'home a Paul Ludwig Landsberg*, a càrrec de Pere Sols, catedràtic de Filosofia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 11 de novembre, conferència: *Els microorganismes com a agents promotors i esmortidors de l'erosió dels sediments i del sòl*, a càrrec de Ferran Garcia-Pichel, Facultat de Ciències de la Vida, Universitat Estatal d'Arizona, EUA.

— IEC, 14 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el resplendor d'una civilització àuria», 3a conferència: *La pintura mural. Testimonis macedònics i xipriotes*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 16 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el resplendor d'una civilització àuria», 4a conferència: *Els escriptors cortesans i monàstics. La il·lustració de manuscrits*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— Universitat Miguel Hernández (Sant Joan d'Alacant, Alacant), 18 de novembre, conferència: *Paper del mitocondri en la mort neuronal i en alguns desordres neurodegeneratius*, a càrrec de Joaquín Jordán, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Castella-la Manxa.

— IEC, 21 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el res-



plendor d'una civilització àuria», 5a conferència: *La manufactura de l'ivori al servei del poder i de la fe*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— Sala de juntes, Facultat de Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona, 22 de novembre, conferència: *Los primeros paraguayos. Los pueblos nativos de Paraguay hoy*, a càrrec de José Zanardini, antropòleg i professor de la Universitat Catòlica d'Asunción (Paraguai), la Universitat d'Integració de les Amèriques i l'Institut Superior de Filosofia.

— IEC, 22 de novembre, conferència: *La política lingüística y la lengua como tema político en los Estados Unidos*, a càrrec de Rosemary G. Feal, directora executiva de la Modern Language Association of America (MLA).

— IEC, 23 de novembre, XX Cicle de Conferències: «L'art bizantí: el resplendor d'una civilització àuria», 6a conferència: *L'art sumptuari: orfebreria, esmalts i pedres dures. Una «visita» al tresor de Sant Marc de Venècia*, a càrrec de Joan Domenge, professor de la Universitat de Barcelona.

— Sala de graus, edifici històric, Universitat de Barcelona, 23 de novembre, conferència: *Learning and using a second language: context, processes and consequences*, a càrrec de Richard Clément.

— IEC, 24, 25 i 26 de novembre, 1a Conferència Mediterrània de Nacions

sense Estat. Cabília, Còrsega, el Kurdistan, els Països Catalans, Palestina, el Sàhara, Sardenya i Sicília. Durant les sessions es debateren ponències relacionades amb la Mediterrània, amb les nacions sense estat i amb la vertebració econòmica dels països que som veïns d'aquesta mar.

— Universitat Miguel Hernández (Sant Joan d'Alacant, Alacant), 25 de novembre, conferència: *Importància dels complexos heteromèrics en els canals de potassi dependents de voltatge*, a càrrec d'Antonio Felipe, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 25 de novembre, conferència: *Formation and break-down of large-scale vortices in 2D confined turbulence*, a càrrec de Herman Clerk, Universitat de Tecnologia d'Eindhoven, Països Baixos.

— IEC, 30 de novembre, conferència: *Nom propi: significació i determinació*, a càrrec de Josep Moran, Universitat de Barcelona i membre de l'IEC.

— IEC, 30 de novembre, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Microbios y sociedad*, a càrrec de Francisco Ruiz, catedràtic emèrit de la Universitat de Sevilla i membre de l'Academia Iberoamericana de Farmacia i de la Real Academia de Ciencias de Sevilla.

— IEC, 30 de novembre, conferència: *La fibra muscular, del repòs a l'activitat: un model didàctic d'explicació*, a càrrec de Ramon Barbany, Departament de Ciències Fisiològiques II, Facultat de Medicina (Bellvitge), Universitat de Barcelona, i Departament de Ciències Biomèdiques, Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya.

— IEC, 1 de desembre, Grup de Filosofia Personalista, Secció de Filosofia Contemporània, cicle de conferències: «Emmanuel Mounier i el personalisme», tercera conferència: *La fonamentació del personalisme segons Maurice Nédoncelle*, a càrrec de Josep Lluís Vázquez, president de l'Institut Emmanuel Mounier de Catalunya.

— IEC, 12 de desembre, conferència: *Il mondo come artefatto: caos e cosmo nel Timeo di Platone*, a càrrec de Mario Vegetti, professor de la Universitat de Pavia, Itàlia.

— Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, 13 de desembre, conferència: *Il problema della persona nel pensiero antico*, a càrrec de Mario Vegetti, professor de la Universitat de Pavia, Itàlia.

— IEC, 13 de desembre, conferència: *Nanorobòtica i nanomedicina. Aplicacions de les nanotecnologies en l'àmbit de la salut*, a càrrec de Josep Samitier, catedràtic i vicerector de Política Internacional de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 13 de desembre, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2005», conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Robert J. Aumann i Thomas C. Schelling: *Cooperar per interès propi*, a càrrec d'Andreu Mas-Colell, Universitat Pompeu Fabra i membre de l'IEC. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia.

— IEC, 14 de desembre, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2005», conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Yves Chauvin, Robert H. Grubbs i Richard R. Schrock: *La metàtesi d'olefines, una nova eina per a la síntesi orgànica*, a càrrec d'Antoni Riera, Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Química.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, Barcelona), 15 de desembre, conferència: *Relación entre la formación de biofilm y resistencia a quinolonas en aislamientos clínicos de Acinetobacter baumannii*, a càrrec de Sara Martí, Servei de Microbiologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona.

— Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 15 de desembre, sessions científiques 2005-2006, conferència: *L'espècie, un misteri? Quin misteri?*, a càrrec d'Antonio Fontdevila, catedràtic de Genètica i membre del Grup de Biologia Evolutiva de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 15 de desembre, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2005», conferència sobre el Premi Nobel de Fisiologia o Medicina concedit a Barry J. Marshall i J. Robin Warren: *De la hipòtesi al paradigma: el cas d'Helicobacter pylori*, a càrrec de Ricard Guerrero, Universitat de Barcelona i secretari científic de l'IEC. Coordinada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 15 de desembre, conferència: *Els llocs d'enlloc: aspiracions utòpiques i limitacions materials del Pla Cerdà*, a càrrec de Brad Epps, catedràtic de Llengua i Literatura Romàniques i Estudis sobre Dones, Gènere i Sexualitat, Universitat de Harvard.

— Aula modular, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 16 de desembre, conferència: *Ojoplano and the morphogenesis of the vertebrate eye*, a càrrec de Juan Martínez, Laboratori Europeu de Biologia Molecular, Heidelberg, Alemanya.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marítimes i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 16 de desembre, conferència: *La progressiva acidificació dels oceans: avui, demà i ahir*, a càrrec de Carles Pelejero, Institut de Ciències del Mar, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC.

— IEC, 16 de desembre, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2005», conferència sobre el Premi Nobel

de Física concedit a Roy J. Glauber, John L. Hall i Theodor W. Hänsch: *Nova llum en òptica quàntica*, a càrrec de Ramón Corbalán, Universitat Autònoma de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Física.

— IEC, 19 de desembre, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2005», conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Harold Pinter: *La revolució teatral de Harold Pinter*, a càrrec de Mireia Aragay, Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 20 de desembre, conferència de premsa per a presentar l'exposició «Serra d'Or 1959-2005».

— IEC, 21 de desembre, conferència: *Ramon Llull a Orient (1301-1302): un viatge, quatre llibres*, a càrrec de Jaume Medina, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— Aula modular, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 22 de desembre, conferència: *APC/CCdc20 controls the ubiquitin-mediated degradation of p21 during early mitosis*, a càrrec de Virginia Amador, Departament de Patologia, Facultat de Medicina, Universitat de Nova York, EUA.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 11 de gener, conferència: *Indústria tèxtil: línies d'innovació*, a càrrec de Josep M. Canal, catedràtic del Departament d'Enginyeria Tèxtil i Paperera de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 16 de gener, conferència: *Neoangiogenesis as a target in cancer therapy. Examples of natural and derived marine compounds inhibiting angiogenesis*, a càrrec de Chantal Barthomeuf, Laboratoris de Farmacologia i Biotecnologies, Facultat de Farmàcia, Clarumont d'Alvèrnia, França.

— Sala d'actes, Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona, CSIC (c. de Jordi Girona, 18, Barcelona), 16 de gener, conferències emmarcades dins els actes de l'11a Conferència Fèlix Serratosa: *Macrociclos triolefínicos: de la química organometàlica*, a càrrec de Marcial Moreno, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona; *Mono- and bivalent peptidomimetics to mimic or disrupt protein - protein interactions*, a càrrec de Kevin Burgess, professor de la Universitat A & M de Texas, EUA. L'acte fou presentat per Àngel Messeguer, president de la Societat Catalana de Química.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 16 de gener, conferència: *El pintor Josep Amat 1901-1991*, a càrrec de Francesc Fontbona, membre de l'IEC.

— Sala 2B, edifici del Vagó, Escola Industrial (c. del Comte d'Urgell, 187, Barcelona; entrada pel c. de Roselló, 121), 16 de gener, conferència: *El martiri de santa Eulàlia. La representació del cos, forma i significat*, a càrrec de Verònica Jiménez, Universitat de Barce-

lona. La sessió fou presidida per Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC.

— Aula Enric Casassas, Facultat de Química, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 643, Barcelona), 17 de gener, conferència emmarcada dins els actes de l'11a Conferència Fèlix Serratosa: *Through-bond energy transfer cassettes for multiplexing in biotechnology*, a càrrec de Kevin Burgess, professor de la Universitat A & M de Texas, EUA.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 17 de gener, conferència: *Prasinophyceae ecotypes and genome structure*, a càrrec d'Hervé Moreau, Observatoire Océanologique de Banyuls, França.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 18 de gener, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *De cómo la ciencia se hace cultura. El caso de A Coruña*, a càrrec de Ramón Núñez, director dels Museos Científicos Coruñeses.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 19 de gener, conferència: *Mechanisms of alternative splicing regulation*, a càrrec de Juan Valcárcel, Centre de Regulació Genòmica de Barcelona.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 20 de gener, conferència: *Bottoms beneath the ice: benthic ecology at McMurdo Sound*,

*Antarctica*, a càrrec de Paul K. Dayton, premi Ramon Margalef d'Ecologia i Ciències Ambientals 2005. L'acte fou presidit per Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 20 de gener, conferència: *La situación actual y las perspectivas futuras del Sistema Comunitario de Marcas*, a càrrec d'Alberto Casado, vicepresident de l'Oficina d'Harmonització del Mercat Interior, Alacant.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 23 de gener, inauguració del cicle de conferències «L'economia catalana, reptes i respostes», conferència: *Una visió de l'empresa catalana*, a càrrec d'Antoni Serra i Ramoneda, membre de l'IEC.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 25 de gener, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *The Thomson Scientific Journal Selection Process*, a càrrec de James Testa, director de Desenvolupament Editorial del Thomson Institute for Scientific Information (Filadèlfia, EUA).

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, planta baixa, Barcelona), 26 de gener, conferència: *Efectividad de los diferentes métodos físicos y químicos de inactivación para reducir la infectividad del VIH-1*, a càrrec de Cristina Gil, Servei de Malalties Infeccioses, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 26 de gener, conferència: *Abitare le rovine. Il ritorno dell'antico sulla scena teatrale, il ritorno all'antico nel romanzo e nel cinema: alcuni esempi e qualche riflessione sulla migrazione delle storie e sul mutamento delle forme*, a càrrec de Patrizia Pinotti, Universitat de Pavia, Itàlia.

— Sala Pere Coromines, IEC, 26 de gener, conferència: *Universidad y territorio de España. ¿Qué relación?*, a càrrec de Pedro Reques, Departament de Geografia i Ordenació del Territori, Universitat de Cantàbria.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Universitat de Lleida, 27 de gener, conferència: *Humanizando la señalización en levaduras: en busca de un modelo para el estudio de proteínas de interés farmacológico*, a càrrec de Víctor Jiménez, Departament de Microbiologia II, Facultat de Farmàcia, Universitat Complutense de Madrid.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 3 de febrer, conferència: *Human evolutionary genetics: a useful tool to better understand genomic diversity and susceptibility to infectious diseases*, a càrrec de Lluís Quintana-Murci, Institut Pasteur, Centre Nacional de Recerca Científica, París, França.

— Sala 2, edifici del Vagó, Escola Industrial (c. del Comte d'Urgell, 187, Barcelona; entrada pel c. de Rosselló, 121), 6 de febrer, conferència: *Estudi ar-*

*queològic de l'església de Santa Maria del Puig (Esparreguera, Baix Llobregat)*, a càrrec de Júlia Miquel i Oriol Achón, llicenciats en història i arqueòlegs. La sessió fou presidida per Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC.

— Sala Pere Coromines, IEC, 6 de febrer, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», primera conferència: *Internacionalització: l'experiència asiàtica*, a càrrec d'Alfred Pastor, professor de l'IESE Business School, Universitat de Navarra.

— Aula Fèlix Serratos, Parc Científic de Barcelona (c. de Josep Samitier, 1-5, Barcelona), 9 de febrer, conferència: *Development of novel treatment strategies in multiple sclerosis*, a càrrec de Roland Martin, Institució Catalana de Recerca i d'Estudis Avançats, Hospital Universitari de la Vall d'Hebron, Barcelona.

— IEC, 9 de febrer, conferència: *Robortello, editore di Eschilo*, a càrrec de Cecilia Angioni, Universitat de Trento, Itàlia.

— Residència d'Investigadors del CSIC, 14 de febrer, inauguració del cicle de conferències i lectures poètiques: «El traç que pinta», primera conferència: *Els poetes pintors. De Pere Serafi a Perejaume. Quatre segles de pintors-poetes i poetes-pintors en les lletres catalanes*, a càrrec d'August Bover, Universitat de Barcelona. Taula rodona: «Pintar i escriure», amb la participació de Maria del Mar Bonet, Perejaume i Albert Ràfols-Casamada.

— Seminari del Programa de Doctorat de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, edifici d'Instituts del campus de Burjassot-Paterna, 16 de febrer, Dia de Darwin, conferència: *Interaccions entre l'evolució cromosòmica i la divergència gènica en mamífers*, a càrrec d'Arcadi Navarro, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

— Sala d'actes del campus de Burjassot-Paterna, aulari interfacultatiu, 16 de febrer, Dia de Darwin, conferència: *El papel de la selección natural en el origen del lenguaje: la evidencia de Atapuerca*, a càrrec d'Ignacio Martínez, Universitat d'Alcalá de Henares i Institut d'Evolució i Comportaments Humans, Universitat Complutense de Madrid.

— Aulari Josep Carner, aula 1.4, Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, 16 de febrer, cicle de conferències: «Llengües transfrontereres i gestió interestatal», conferència: *An den Rändern der Hochsprache. Norm und sprachliche Realität im heutigen Deutsch*, a càrrec de Ludwig M. Eichinger, director de l'Institut für Deutsche Sprache (IDS), Mannheim, Alemanya.

— Sala Pere Coromines, IEC, 17 de febrer, cicle de conferències: «Llengües transfrontereres i gestió interestatal», conferència: *La reforma ortogràfica de la llengua alemanya i la seva gestió interestatal*, a càrrec de Ludwig M. Eichinger, director de l'Institut für Deutsche Sprache (IDS).

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 17 de febrer, conferència: *Evolució de la regulació gènica als drosòfílids*, a càrrec d'Elvira Juan, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 17 de febrer, conferència: *Interaccions entre el fitoplàncton i la turbulència de petita escala*, a càrrec d'Elisa Berdalet, Institut de Ciències del Mar, Barcelona.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 20 de febrer, acte de lliurament del Premi Memorial Estrella Casas i Costa atorgat a Dolors Freixenet. Durant l'acte es pronuncià la conferència *Relacions entre ensenyament i comunicació*, a càrrec de Manuel Parés, i un grup de companys i companyes de la guardonada glossaren la seva trajectòria professional.

— Sala Pere Coromines, IEC, 20 de febrer, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», segona conferència: *Expectatives a mig i llarg termini*, a càrrec de Joaquim Trigo, director de Foment del Treball Nacional.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, Barcelona), 23 de febrer, conferència: *Variabilitat genètica i fenotípica de la proteasa NS3/4 del virus de*

*l'hepatitis C (VCH)*, a càrrec de Sandra Franco, Fundació irsiCaixa, Badalona.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 23 de febrer, conferència: *El procés d'integració tarifària del transport públic a la regió metropolitana de Barcelona*, a càrrec de Xavier Roselló, Universitat Politècnica de Catalunya i Autoritat del Transport Metropolità.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 24 de febrer, conferència: *Integrinas y caveolina-1 en migración celular, endocitosis y supresión tumoral*, a càrrec de Miguel Á. del Pozo, Centre Nacional d'Investigacions Cardiovasculars, Madrid.

— Sala Puig i Cadafalch, IEC, 27 de febrer, conferència de premsa de presentació dels *Reports de la recerca a Catalunya 1996-2002*, amb les intervencions de Salvador Giner, president de l'IEC; Xavier Hernández, director general de Recerca del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, i Ricard Guerrero, secretari científic de l'IEC.

— Sala Puig i Cadafalch, IEC, 2 de març, Secció de Filosofia Medieval, cicle de conferències: «Epistemologia i mística a la baixa edat mitjana», primera conferència: *El déu impersonal del Mestre Eckhart segons Nishitani Keiji*, a càrrec de Montserrat Crespín.

— Sala de graus, Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 2 de març,

cicle de conferències: «Física oberta», primera conferència: *Observacions amb radar meteorològic: possibilitats actuals i reptes pendents*, a càrrec de Joan Bech, Servei Meteorològic de Catalunya, Departament d'Astronomia i Meteorologia, Universitat de Barcelona.

— Aula 102, campus de Bellvitge, Universitat de Barcelona, 6 de març, conferència: *Viroteràpia del càncer amb aenovirus oncolítics*, a càrrec de Ramon Alemany, Laboratori de Recerca Translacional, Institut Català d'Oncologia, Hospital Duran i Reynals, Bellvitge.

— Sala Pere Coromines, IEC, 6 de març, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», tercera conferència: *La paradoxa de la productivitat*, a càrrec de Jordi Gual, sotsdirector general de Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

— Sala d'actes, Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 7 de març, cicle de conferències i lectures poètiques: «El traç que pinta», segona conferència: *Dietarisme i pintura. L'art i el dietarisme en la literatura catalana*, a càrrec d'Enric Sòria, escriptor i traductor. Taula rodona i lectura de poemes: «Escriptura poètica i reflexió artística», amb la participació de Narcís Comadira, Carles Duarte, Jean Serra i Àlex Susanna.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 7 de març, conferència: *Mecanismes moleculars de la migració neuronal*, a càrrec

d'Óscar Marín, Institut de Neurociències, CSIC, Alacant, i guanyador del Premi Sala Trepapat 2004.

— Aula 1, Biblioteca, Hospital Universitari Germans Trias i Pujol (ctra. del Canyet, s/n, Badalona), 8 de març, conferència: *RNA interference gene therapy for AIDS patients*, a càrrec de Ben Berkhout, Departament de Retrovirologia Humana, Universitat d'Amsterdam, Països Baixos.

— Sala d'actes, planta 10, Hospital Vall d'Hebron (pg. de la Vall d'Hebron, 119-129, Barcelona), 8 de març, conferència: *Modelos animales de cáncer humano*, a càrrec de Mariano Barbacid, director del Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques, Madrid.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 8 de març, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Els desafiaments de la subalternitat: els moviments de les dones*, a càrrec de Mary Nash, Universitat de Barcelona.

— Aula magna, Universitat de Vic, 9 de març, sessions científiques 2005-2006, conferència: *Biogeografia i evolució dels rèptils i amfibis a la Mediterrània occidental*, a càrrec de Salvador Carranza, investigador del Programa Ramón y Cajal.

— Aula 102, campus de Bellvitge, Universitat de Barcelona, 13 de març, conferència: *Transducció del senyal per l'oncoproteïna K-ras i desenvolupament d'antitumorals inductors d'anoikis*, a càrrec



rec de Ramon Mangues, Institut de Recerca, Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Barcelona.

— Sala Pere Coromines, IEC, 14 de març, conferència: *La nova Llei de la informació geogràfica de Catalunya*, a càrrec d'Oriol NeHo, secretari per a la Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, i Jaume Miranda, director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

— Aula magna, Facultat de Ciències, Universitat de Girona, 15 de març, sessions científiques 2005-2006, conferència: *Microespeciació i evolució vegetal a la Mediterrània occidental: què coneixem i què ens cal conèixer*, a càrrec de Josep Rosselló, Universitat de València.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, Barcelona), 16 de març, conferència: *Activitats biològiques dels cossos d'inclusió bacterians*, a càrrec d'Elena Garcia, Institut de Biotecnologia i Biomedicina i Departament de Genètica i Microbiologia, Universitat Autònoma de Barcelona.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 17 de març, cicle de conferències: «Llengües transfrontereres i gestió interestatal», conferència: *Dos països, una llengua? Flandes, els Països Baixos i la Unió de la llengua neerlandesa*, a càrrec de Reinier Salverda, University College London, Anglaterra.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 17 de març, conferència: *Dive into the diversity of the smallest marine algae*, a càrrec de Fabrice Not, Institut de Ciències del Mar, Barcelona.

— Sala Pere Coromines, IEC, 21 de març, conferència: *El món de la callígrafia medieval*, a càrrec de Ramon Sargatal, llicenciat en filologia.

— IEC, 22 de març, conferència debat: *Els instruments musicals pintats en els frescos de la capella major de la catedral de València (1472-1481)*, a càrrec de Jordi Ballester.

— IEC, 22 de març, conferència: *Poden conèixer el bosc i el foc? Nous avenços de la recerca en ecologia del foc*, a càrrec de Josep M. Espelta, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 22 de març, conferència: *Canis en el paisatge dels rius mediterranis de Catalunya en els darrers segles*, a càrrec de Josep M. Panareda, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes del Govern (edifici Prada Casadet, Andorra la Vella), 22 de març, conferència: *La ciutat química*, a càrrec de Claudi Mans, Departament d'Enginyeria Química i Metalúrgica, Universitat de Barcelona.

— Sala de graus, Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 23 de març, cicle de conferències: «Física ober-

ta», segona conferència: *Lustre islàmic: el primer material nanoestructurat vidre-metall*, a càrrec de Trinitat Pradell, Departament de Física i Enginyeria Nuclear, Universitat Politècnica de Catalunya.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 24 de març, conferència: *Efecte de la contaminació per hidrocarburs en poblacions microbianes d'ambients terrestres i marins*, a càrrec de Marc Viñas, Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

— IEC, 27 de març, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», quarta conferència: *Iniciatives empresarials a Catalunya*, a càrrec de Marcel Planellas, professor d'ESADE, Universitat Ramon Llull, i David Urbano, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 29 de març, conferència: *Dualité linguistique et diversité culturelle au Canada. Trente-cinq ans depuis la première loi sur les langues officielles*, a càrrec de Dyane Adam, comissària de les llengües oficials del Canadà.

— Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, 29 de març, sessions científiques 2005-2006, conferència: *Nous mètodes en l'estudi de l'evolució: exemples en les asteràcies*, a càrrec d'Alfonso Susana i Joan Vallès, Institut Botànic de Barcelona, CSIC.

— Sala d'actes, Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 4 d'abril, cicle de conferències i lectures poètiques: «El traç que pinta», tercera conferència: *Un quadre, un poema. John Ashbery i Il Parmigianino*, a càrrec de Sam Abrams, crític literari, poeta i traductor. Taula rodona i lectura de poemes: «Poemes amb marc», amb la participació de Rosina Ballester, Rosa Alice Branco, Miquel de Palol i Antoni Vidal Ferrando.

— IEC, 6 d'abril, conferència: *Anàlisi i interpretació de senyals biomèdics. Aportacions de l'energia biomèdica al diagnòstic i a la monitorització*, a càrrec de Raimon Jané, investigador i coordinador del programa de doctorat en enginyeria biomèdica de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— IEC, 6 d'abril, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Poblacions humanes a les Illes. El cas dels xuetes i dels eivissencs*, a càrrec de Misericòrdia Ramon, Universitat de les Illes Balears.

— IEC, 6 d'abril, conferència: *Cicero and the pursuit of Gloria*, a càrrec de Roland G. Mayer, King's College, Universitat de Londres, Anglaterra.

— IEC, 6 d'abril, Secció de Filosofia Medieval, cicle de conferències: «Epistemologia i mística a la baixa edat mitjana», segona conferència: *La influència de la mística medieval en Nishida Kitarô*, a càrrec de Jesús González, tra-

ductor d'obres literàries i filosòfiques japoneses i autor del llibre *Història de la filosofia japonesa*.

— IEC, 6 d'abril, conferència: *La política territorial i d'infraestructures al nou Estatut d'autonomia de Catalunya: gènesi i anàlisi del repartiment de competències*, a càrrec de Mercè Corretja, cap de l'Àrea de Desenvolupament Autòmic de l'Institut d'Estudis Autònomic i professora associada de dret administratiu de la Universitat Pompeu Fabra.

— Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, Parc Científic de Barcelona, 7 d'abril, conferència: *Active site structure and reaction mechanisms of human peroxidases*, a càrrec de Christian Obinger, Departament de Química, Universitat Boku de Recursos Naturals i Vida Aplicada a Viena, Àustria.

— Sala d'actes, CSIC, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 7 d'abril, conferència: *Developing new molecular tools to trace migration and speciation in the antarctic benthos*, a càrrec de Christoph Held, Institut Alfred Wegener d'Investigació Marina i Polar, Alemanya.

— IEC, 19 d'abril, acte de cloenda dirigit als centres d'educació secundària, que han participat en les activitats organitzades amb motiu de l'Any Mundial de la Física 2005 a Catalunya. Durant l'acte es pronuncià la conferència: *El color dels quarks*, a càrrec d'Antoni Mén-

dez, vicerector d'Estudis i Qualitat de la Universitat Autònoma de Barcelona. Seguidament es féu la cloenda amb el lliurament de diplomes i obsequis.

— Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, Parc Científic de Barcelona, 20 d'abril, conferència: *Conflictes de valors en la biologia moderna. L'experiència del Grup Europeu d'Ètica de les Ciències i les Noves Tecnologies*, a càrrec de Pere Puigdomènech, Laboratori de Genètica Molecular Vegetal, CSIC-IRTA, Barcelona.

— Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, Parc Científic de Barcelona, 21 d'abril, conferència: *Dissecting Notch functions during hematopoietic ontogeny in the mouse embryo*, a càrrec d'Anna Bigas, Centre d'Oncologia Molecular, Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge - Institut de Recerca en Oncologia, Barcelona.

— Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Vilanova i la Geltrú, 21 d'abril, conferència: *Civisme: viure i conviure*, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— Sala de graus, Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 25 d'abril, cicle de conferències: «Física oberta», tercera conferència: *L'Institut Català de Nanotecnologia. Línies de recerca*, a càrrec de Jordi Pascual, director de l'Institut Català de Nanotecnologia, Departament de Física, Universitat Autònoma de Barcelona.

— IEC, 25 d'abril, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i

respostes», cinquena conferència: *La qualitat del sistema educatiu a Catalunya*, a càrrec de Joaquim Prats, catedràtic de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 26 d'abril, conferència: *Els grups episcopals a la Catalunya Vella a l'alta edat mitjana. Perspectives historiogràfiques*, a càrrec de Natzaret Gallego, llicenciada en història de l'art.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, Barcelona), 27 d'abril, conferència: *És esperable l'aparició de variants del virus de l'hepatitis A que escapin a la vacuna?*, a càrrec de Lluís Aragonès, Grup de Virus Entèrics, Departament de Microbiologia, Universitat de Barcelona.

— IEC, 27 d'abril, conferència: *La geografia universitària espanyola ante el reto del Espacio Europeo de Educación Superior*, a càrrec d'Eugenio L. Burriel, catedràtic de Geografia Humana, Universitat de València.

— IEC, 27 d'abril, sessions científiques 2005-2006, conferència: *El món vist amb vuit ulls: les aranyes com a model per a l'estudi de la gènesi de la biodiversitat*, a càrrec de Miquel Àngel Arnedo, investigador del Programa Ramón y Cajal, Departament de Biologia Animal, Universitat de Barcelona.

— Aula Fèlix Serratosa, edifici molecular, Parc Científic de Barcelona, 28 d'abril, conferència: *DNA replication*

*checkpoint: ATR/ATM-independent pathways*, a càrrec de Neus Agell, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes, Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 2 de maig, cicle de conferències i lectures poètiques: «El traç que pinta», quarta conferència: *Els poetes i l'assaig i crítica d'art. Charles Baudelaire i la crítica d'art*, a càrrec d'Antoni Marí, poeta i professor d'estètica, Universitat Pompeu Fabra. Taula rodona i lectura de poemes: «Poesia i crítica», amb la participació de José Corredor-Matheos, Ricard Creus, Pere Gimferrer, Vicente Valero i Ester Zarraluki.

— IEC, 3 de maig, conferència: *La jubilation en mathématiques*, a càrrec d'André Deledicq, Universitat de París VII i president de l'associació Kangourou sans Frontières.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 4 de maig, conferència: *El impacto funcional del splicing alternativo a nivel de proteínas. El caso de las proteínas asociadas a procesos epigenéticos*, a càrrec de Xavier de la Cruz, Parc Científic de Barcelona.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 4 de maig, conferència: *Pedagogia imaginativa al llarg de la vida. (Les etapes de la comprensió de la infància a la maduresa)*, a càrrec de Kieran Egan, Universitat Simon Fraser, Vancouver, Canadà.

— IEC, 4 de maig, Secció de Filosofia Medieval, cicle de conferències: «Epistemologia i mística a la baixa edat mitjana», tercera conferència: *Hildegarda de Bingen: harmonia i revelació*, a càrrec de Georgina Rabassó.

— Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya (via Augusta, 202, Barcelona), 5 de maig, conferència: *La pedagogia imaginativa en el currículum. Les narracions com a eina curricular i didàctica*, a càrrec de Kieran Egan, Universitat Simon Fraser, Vancouver, Canadà.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 5 de maig, conferència: *Canvis metabòlics del sistema oceànic (o com un oceanògraf veu la fisiologia del nostre planeta)*, a càrrec de Josep Lluís Pelegrí, Institut de Ciències del Mar, CSIC, Barcelona.

— IEC, 8 de maig, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», sisena conferència: *Les fonts del finançament de l'empresa*, a càrrec de Josep Soler, secretari general de l'Institut d'Estudis Financers.

— IEC, 8 de maig, conferència: *El romànic i els seus promotors*, a càrrec de Francesca Español, Universitat de Barcelona.

— IEC, 9 de maig, sessions científiques 2005-2006, conferència: *Introns del grup 1 com a marcadors moleculars en els estudis de coevolució planta-fong*, a

càrrec de Mari Paz Martín i Javier D. Uribeondo, científics del Real Jardín Botánico, CSIC.

— IEC, 10 de maig, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Communicating science in Sweden. The role of the Royal Swedish Academy of Sciences*, a càrrec d'Elisabeth Kessler, directora de la revista *Ambio*.

— IEC, 10 de maig, conferència: *Una indústria d'Antic Règim: la manufactura tèxtil a Mallorca (1300-1700)*, a càrrec de Miquel J. Deyà.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 11 de maig, conferència: *Guerre et guerrier en Grèce ancienne: corps et armes*, a càrrec de François Lissarrague, École Pratique des Hautes Études en Sciences Sociales de París, França.

— Aula magna, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, 12 de maig, conferència: *Constructing and exploring gene-to-metabolite networks in medicinal plants*, a càrrec d'Alain Goossens, Institut Interuniversitari Vlaams de Biotecnologia, Gant, Bèlgica.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 17 de maig, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Reemergència de la sífilis i coinfecció amb HIV a Barcelona: una combinació perillosa*, a càrrec de Martí Vall, director de la Unitat d'Infeccions de Transmissió Sexual.

— IEC, 17 de maig, conferència: *El regadiu davant la nova cultura de l'aigua. El cas del canal Segarra-Garrigues*,

a càrrec d'Ignasi Aldomà, Universitat de Lleida.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 18 de maig, conferència: *Aminoacyl-tRNA synthetases in evolution and human disease*, a càrrec de Lluís Ribas, Parc Científic de Barcelona.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, planta baixa, Barcelona), 18 de maig, conferència: *El enhancer del citomegalovirus humano y su regulación por cascadas de señalización celulares*, a càrrec de Montse Gustems, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS).

— IEC, 18 de maig, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *La paura della nuova medicina nella società*, a càrrec de Carlo Alberto Redi, Universitat de Pavia i membre de l'Accademia Nazionale dei Lincei.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 19 de maig, conferència: *Coupling and decoupling the oceanic organic C and Si cycles*, a càrrec de David DeMaster, Universitat Estatal de Carolina del Nord, EUA.

— IEC, 22 de maig, conferència: *¿Qué aporta el séptimo programa marco a la investigación europea?*, a càrrec de

José Manuel Silva, director general de Recerca de la Unió Europea.

— IEC, 23 de maig, sessions científiques 2005-2006, conferència de clausura: *Biogeografía a escala planetaria; restes de la colonització terrestre pels artròpodes al devonià*, a càrrec de Gonzalo Giribet, Departament de Biologia d'Organismes i Evolutiva i Departament de Zoologia d'Invertebrats del Museu de Zoologia Comparativa de la Universitat de Harvard.

— IEC, 24 de maig, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», setena conferència: *Estratègies públiques i privades en R+D*, a càrrec de Josep Maria Surís, director gerent de la Fundació Empresa i Ciència - Universitat Autònoma de Barcelona, i Isabel Busom, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 25 de maig, conferència: *Homeòstasi lipídica i dinàmica de membranes a l'aparell de Golgi*, a càrrec de Montse Vilella, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 26 de maig, conferència: *Videobservacions i modelament de la dinàmica costanera: aplicacions a Barcelona i a Noordwijk (Països Baixos)*, a càrrec de

Francesca Ribas, Institut de Ciències del Mar, CSIC, Barcelona.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 1 de juny, conferència: *Control traduccional durante el desarrollo de Drosophila*, a càrrec de Fàtima Gebauer, Centre de Regulació Genòmica, Barcelona.

— IEC, 1 de juny, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *The errors and animadversions of Honest Isaac Newton*, a càrrec de Sheldon Glashow, Universitat de Harvard, premi Nobel de Física del 1979 i membre de la National Academy of Sciences, EUA.

— IEC, 1 de juny, Secció de Filosofia Medieval, cicle de conferències: «Epistemologia i mística a la baixa edat mitjana», quarta conferència: *El coneixement intuïtiu a Duns Escot*, a càrrec de Francisco Tauste.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 2 de juny, conferència: *What can we expect from DNA barcodes?*, a càrrec de Michel Veuille, Departament de Sistemàtica i Evolució, Museu Nacional d'Història Natural, París, França.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Lleida (c. de Montserrat Roig, 2, Lleida), 6 de juny, conferència: *Señalización proapoptótica de p75NTR a través de prote-*

*ínas de la familia Mage*, a càrrec de José M. Frades, Institut Cajal, CSIC, Madrid.

— Sala d'actes, Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 6 de juny, acte de cloenda del cicle de conferències i lectures poètiques: «El traç que pinta», conferència de cloenda: *La pintura, com la poesia*, a càrrec de Neus Galí, Universitat Pompeu Fabra. Hi intervingueren: Vinyet Panyella, Susanna Rafart, Lluís Calvo i Jaume Subirana.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 8 de juny, conferència: *Mapping molecular machines during intra-Golgi transport*, a càrrec d'Alexander A. Mironov, Conzorcio Mario Negri Sud, Chieti, Itàlia.

— Sala de petit format (c. de Colom, s/n, Castellar del Vallès), 8 de juny, XIII Edició de l'Escola de Pares de Castellar del Vallès, conferència *L'educació dels nostres fills*, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— Institut d'Estudis Gironins, Masia de la Torre (pg. Fora Muralla, s/n, Girona), 10 de juny, XVI Conferència Anual a Girona, conferència: *L'audiovisual públic en el context de la globalització*, amb la participació de Carme Basté, Televisió de Catalunya; Joan M. Corbella, Universitat Pompeu Fabra; Emili Prado, Universitat Autònoma de Barcelona, i Antoni Vidal, Ràdio Nacional d'Espanya.

— IEC, 12 de juny, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i

respostes», vuitena conferència: *Infraestructures, territori i medi ambient*, a càrrec de Pere Lleó, director del Gabinet d'Estudis Econòmics.

— IEC, 14 de juny, conferència de cloenda del curs Mobilitat i permanència: un binomi universal vist i viscut des de Catalunya, a càrrec de M. Àngels Pascual, catedràtica de Geografia Humana, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona.

— Hotel Claris (Barcelona), 14 de juny, conferència: *L'actitud econòmica de Catalunya: ahir i avui*, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 15 de juny, conferència: *Funció dual de Fas (CD95) a la inducció de diabetis autoimmunitària en el model NOD*, a càrrec de Conxita Mora, Laboratori de Diabetis Experimental, IDIBAPS, Barcelona.

— Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex (c. de Casanova, 160, planta baixa, Barcelona), 15 de juny, conferència: *In vivo recombination studies in Brome mosaic virus*, a càrrec de Jozef Bujarski, Montgomery Hall, Departament de Ciències Biològiques, Universitat d'Illinois Septentrional, EUA.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 16 de juny, conferència: *Evolució de redes biològiques*, a

càrrec de Ricard V. Solé, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

— IEC, 21 de juny, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *Vida y evolución, 150 años después de Darwin*, a càrrec de Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts a Amherst, guardonada amb la Medalla Nacional de Ciències del 1999 i membre de la National Academy of Science, EUA.

— IEC, 22 de juny, cicle de conferències magistrals del curs 2005-2006, conferència: *More about Mme. Lavoisier than M. Lavoisier*, a càrrec de Roald Hoffmann, Universitat Cornell, premi Nobel de Química del 1981 i membre de la National Academy of Sciences, EUA.

— IEC, 22 de juny, conferència: *El transport d'energia elèctrica, complexitat i apagades*, a càrrec de Martí Rosas, Departament de Màquines i Motors Tèrmics, Universitat Politècnica de Catalunya.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 23 de juny, conferència: *Zooplànton i micronecton del mar dels Sargassos: exploració, taxonomia i barcoding entre 0 i 5.000 metres de fondària*, a càrrec de Francesc Pagès, Institut de Ciències del Mar, CSIC, Barcelona.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Lleida (c. de Montserrat Roig, 2, Lleida), 23 de juny, conferència: *Regulation of*



*axon guidance during nervous system development by Eph signaling: what is kinase activity required for?*, a càrrec de Joaquín Egea, Departament de Neurobiologia Molecular, Institut Max Planck, Alemanya.

— IEC, 27 de juny, cicle de conferències: «L'economia catalana, reptes i respostes», novena conferència: *L'oferta de serveis avançats*, a càrrec de Guillem López, catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra.

— IEC, 28 de juny, conferència: *Del ser a la donación y de la donación al ser*, a càrrec de Sebastian Luft.

— Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona (c. de Casanova, 143, Barcelona), 29 de juny, conferència: *Proteínas de unión a RNA y respuesta a estrés en S. Pombe*, a càrrec de Miguel Á. Rodríguez, Departament de Microbiologia II, Facultat de Farmàcia, Universitat Complutense de Madrid.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Lleida (c. de Montserrat Roig, 2, Lleida), 6 de juliol, conferència: *Señalización proapoptótica de p75<sup>NTR</sup> a través de proteínas de la familia Mage*, a càrrec de José M. Frades, Institut Cajal, CSIC, Madrid.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), 7 de juliol, conferència: *Drastic decline of the precious Mediterranean red coral, a demographic approach*, a

càrrec de Giovanni Santangelo, Universitat de Pisa, Itàlia.

— Saló d'actes, Institut de Bioenginyeria, Universitat Miguel Hernández, Elx, 7 de juliol, conferència: *Los endocannabinoides: nuevos moduladores de la actividad del páncreas endocrino*, a càrrec de Fernando Rodríguez, Fundació IMABIS, Hospital Carlos Haya, Màlaga.

— Aula magna, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 11 de juliol, conferència: *Isotopologic profiling: new reactions and mechanisms*, a càrrec de Wolfgang Eisenreich, Departament de Química, Universitat Tècnica de Munic, Alemanya.

— Saló d'actes, Institut de Bioenginyeria, Universitat Miguel Hernández, Elx, 20 de juliol, conferència: *Avaluació de biomaterials com a suport o scaffold per a la diferenciació de precursors neurals*, a càrrec de José Miguel Soria, Grup d'Investigació en Neurociències Aplicades, Hospital General Universitari, València.

### **Cursos**

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 6, 13, 20 i 27 d'octubre i 3 i 10 de novembre, Cicle de Cinema Científic. II Curs de Cinema i Ciència.

— Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 2 de novembre, curs: «Ciència i compro-

mís social. Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat», primera sessió: *Élisée Reclus: compromiso social y libertad científica del siglo XIX para el siglo XXI*, a càrrec de M. Teresa Vicente, professora titular de geografia humana, Universitat de Salamanca.

— IEC, 16 de novembre, curs: «Ciència i compromís social. Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat», segona sessió: *Élisée Reclus i la nova cultura de la naturalesa en els medis obrers de 1900 a 1936*, a càrrec d'Eduard Masjoan, investigador adscrit al Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 23 de novembre, curs: «Ciència i compromís social. Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat», tercera sessió: *Orient-Occident, la grande séparation vue par Élisée Reclus*, a càrrec de Philippe Pelletier, professor de geografia, Universitat de Lió II, França.

— Sala d'actes, CSIC (c. de les Egipcíaques, 15, Barcelona), 30 de novembre, curs: «Ciència i compromís social. Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat», quarta sessió i cloenda: *Élisée Reclus y Piotr Kropotkin: amistad, ciencia y anarquía*, a càrrec d'Álvaro Girón, investigador del Departament d'Història de la Ciència, Institut Milà i Fontanals, CSIC.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Dia-

gonal, 645, Barcelona), 10 i 12 de juliol, II Curs d'Art, Ciència i Tecnologia.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 13 i 14 de juliol, II Curs de Comunicació Científica.

### **Trobades**

— Auditori, Edifici Biblioteca - Centre de Cultures, Universitat de Lleida, campus de Cappeda (c. de Jaume II, 67, Lleida), 23 i 24 de gener, Quarta Trobada de Joves Investigadors dels Països Catalans.

— Sala Pere Coromines, 30 de març, Trobada de la Xarxa d'Investigadors en Migració Internacional a Catalunya.

### **Sortides**

— Pl. de la Universitat (davant de la Universitat de Barcelona), 22 d'octubre, sortida d'estudi: *Les altres comarques. El Lluçanès*.

— IEC, 14 de novembre, visita a l'IEC de Lynn Margulis, professora distingida de la Universitat de Massachusetts a Amherst, Massachusetts, EUA.

— Pl. del Pi (Barcelona), 25 de febrer, visita a l'església gòtica de Santa Maria del Pi de Barcelona, conduïda per Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC.

— 8 d'abril, sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Reserva Natural de Sebes i Meandre de Flix (Ribera d'Ebre), a càrrec de Pere Josep Jiménez, coordinador de la Reserva Natural de Sebes - Grup de Natura Freixe.

— 22 d'abril, sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Espai d'Interès Natural Cingles de Bertí (Vallès Oriental), a càrrec de Marc Martín i Andreu Salvat, biòlegs.

— Pl. de la Universitat (davant de la Universitat de Barcelona), 22 d'abril, sortida d'estudi Mont-roig del Camp: *El paisatge de Joan Miró*.

— Monestir de Sant Daniel, 29 d'abril, sessió de treball: visita al monestir de Sant Daniel de la ciutat de Girona, conduïda per Gerardo Boto, Universitat de Girona.

— 13 de maig, sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Espai d'Interès Natural Estany d'Ivars i Vila-sana (Pla d'Urgell), a càrrec de Toni Costa, ambientòleg i director tècnic del Consorci de l'Estany d'Ivars i Vila-sana.

— 27 de maig, visita a Sant Joan les Fonts.

— 28 de maig, sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Espai d'Interès Natural de l'Alta Garrotxa (Garrotxa), a càrrec de Rafael Carbonell, biòleg naturalista.

— Pl. de la Universitat (davant de la Universitat de Barcelona), 9 i 10 de juny, sortida d'estudi: *La serra de Busa i la vall d'Ora (Solsonès)*.

— Porta de l'església de Sant Pere de Camprodon, 10 de juny, visita al conjunt de les esglésies romàniques de Camprodon.

— 10 i 11 de juny, sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: reserves naturals d'es Vedrà, es Vedranell i els Illots de Ponent (Eivissa), a càrrec de Marta Tur, biòloga i coneixedora de la flora i la fauna de les reserves, i Carles Santana, biòleg i director del Parc Natural de Cala d'Hort.

### **Presentacions**

— IEC, 28 de setembre, presentació de l'exposició «La llengua catalana a l'Aragó», de l'Associació Cultural del Mataranya. Hi intervingueren: Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC; Hèctor Moret, Iniciativa Cultural de la Franja, i Ramon Sistac, professor de dialectologia de la Universitat de Lleida i membre de l'IEC.

— IEC, 13 d'octubre, presentació del llibre *Parlar bé el català no és difícil*, d'Oriol de Bolòs, Enric Hernández, Lluís Marquet, Oriol Riba i Josep Vigo, publicat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

— IEC, 24 d'octubre, presentació del llibre *Vull ser pintor... Antoni Miró*, de Carles Cortés. L'acte fou presidit per Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC. Hi intervingueren: Josep-Lluís Carod-Rovira, president d'ERC, i Isabel-Clara Simó, escriptora.

— IEC, 27 d'octubre, presentació del segon volum de la col·lecció «Clàssics de la Química»: *La relació entre les propietats dels elements i llur pes atòmic*, de

D. I. Mendeléiev. La presentació fou a càrrec de Pere Alemany, director de la col·lecció, i Lluís Victori, autor de la traducció i la introducció del llibre. En el transcurs de l'acte es pronunciaren les conferències següents: *Vida i època de D. I. Mendeléiev*, a càrrec de Pascual Román, catedràtic de Química Inorgànica, Universitat del País Basc; *L'essència de la química: la taula periòdica*, a càrrec de Pilar González, catedràtica de Química Inorgànica, Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC. L'acte es clogué amb el lliurament del Premi de la Societat Catalana de Química a la millor taula periòdica en línia.

— Residència d'Investigadors, CSIC (c. de l'Hospital, 64, Barcelona), 9 de novembre, acte de presentació del grup Textos Medievals Catalans, que es va constituir a començaments de l'any 2005. L'acte fou presidit per Caterina Mieras, consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i hi intervingueren Albert Soler, professor de la Universitat de Barcelona, i Marie Claire Zimmermann, catedràtica emèrita de la Universitat de París IV. Per cloure l'acte, Jordi Savall interpretà diverses peces musicals dels segles XII-XIV amb una viella medieval.

— IEC, 29 de novembre, presentació del llibre *Les ganes d'aprendre*, de Jordi Galí. La presentació fou a càrrec de Xavier Ibáñez, secretari de la Societat Catalana de Filosofia, i Conrad Vilanou, catedràtic d'Història de l'Educació.

— IEC, 1 de desembre, acte de presentació de l'*Anuari territorial de Catalunya 2004*. L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC. Hi intervingueren: Margarida Castañer, presidenta de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT); Teodoro Romero, president delegat de l'Àrea de Promoció Econòmica i Ocupació de la Diputació de Barcelona; Joaquim Brugué, director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya; Juli Esteban, director del Programa de Planejament Territorial de la Generalitat de Catalunya, i Àlex Tarroja, director de l'obra.

— IEC, 12 de desembre, acte de presentació del número 3 de la *Revista Catalana de Pedagogia* dedicat al tema monogràfic *L'educació moral, avui*. Amb motiu d'aquesta presentació Miquel Martínez, catedràtic de Pedagogia i director de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, pronuncià la conferència: *Ciutadania, globalització i educació en valors*.

— Sala d'actes, CSIC (c. de les Egipcíaques, 15, 1r pis, Barcelona), 14 de desembre, presentació del XVII volum de la revista *Lambard: Estudis d'Art Medieval*, a càrrec de Maria Teresa Ferrer, membre de l'IEC, professora d'investigació del CSIC i cap del Departament d'Estudis Medievals del CSIC. En el mateix acte acadèmic, es lliuraren les plaques de soci de mèrit a Martí Mas i Ramon Millet.

— IEC, 14 de desembre, presentació del llibre *El modelo Barcelona: un examen crítico*, d'Horacio Capel, catedràtic de Geografia Humana, Universitat de Barcelona. Hi intervingueren: Jordi Borja, geògraf i urbanista; Josep M. Montaner, catedràtic de Composició Arquitectònica de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, i l'autor.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 16 de desembre, acte de presentació dels llibres següents: *1905. El jove Einstein en català*, edició a cura d'Emma Sallent, Antoni Roca i Alfred Molina, que fou presentat per Antoni Roca; *Trobades Científiques de la Mediterrània 1985-2004*, edició a cura de Josep Miquel Vidal i Alfred Molina, que fou presentat per Josep Miquel Vidal. Dins del mateix acte també es féu el lliurament del Premi de Creació Literària amb temàtica relacionada amb la física convocat per aquesta Societat amb motiu de l'Any Mundial de la Física 2005.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 19 de gener, presentació del llibre *Catalans i occitans a la Catalunya moderna: comtats de Rosselló i Cerdanya, s. XI-XIII: presentació històrica i transcripció del fogatge català de 1553, del registre de la taxa del Batalló de 1643 i de les dues llistes dels immigrants occitans de 1542-1543 i 1637, a la zona de la Catalunya del Nord*, de Joan Peytaví, professor de la Universitat de Perpinyà i membre de l'IEC.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 24 de gener, presentació de l'estudi *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*, elaborat per Joaquim Torres, F. Xavier Vila, Albert Fabà, Vanessa Bretxa i Miquel Àngel Pradilla per a la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. L'acte fou presidit per Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC, que intervingué conjuntament amb els autors de l'estudi i Joan Solé, en representació de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 31 de gener, presentació de la *Nota d'estudi núm. 70 - Resum de les notes d'estudi de l'antic Servei Meteorològic de Catalunya*. Durant l'acte es pronuncià la conferència: *Rellegim Fontserè*, a càrrec d'Antoni Roca, professor d'història de la ciència de la Universitat Politècnica de Catalunya i president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica de l'IEC. L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, i per Salvador Milà, conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 8 de febrer, presentació de les conclusions de l'anàlisi prospectiva Delphi *Desenvolupament i sostenibilitat de la sanitat pública 2005-2020*. L'acte comptà amb la presència de Marina Geli, consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya.

— Sala Pi i Sunyer, IEC, 16 de febrer, acte de presentació de l'exposició «Valparaíso. Un puerto y mil balcones», amb la presència de Jordi Portabella, segon tinent d'alcalde i president de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà, i d'Àngel de la Rubia, president de la Cambra Oficial de Comerç de Xile a Espanya.

— Auditori del Museu d'Història de Catalunya (pl. de Pau Vila, 3, Palau de Mar, Barcelona), 16 de febrer, presentació del llibre *El romànic de la vall d'Àneu*, de Joan-F. Cabestany, M. Teresa Matas i Josep M. Palau, Centre Romànic Català. La presentació fou a càrrec de Jaume Sobrequés, director del Museu d'Història de Catalunya. Hi intervingué, en nom dels autors, Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC.

— IEC, 21 de febrer, presentació del llibre *L'obra medallística de l'escultor Eusebi Arnau*, de M. Isabel Marín. La presentació fou a càrrec de Santiago Alcolea, catedràtic de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 27 de febrer, presentació pública dels *Reports de la recerca a Catalunya 1995-2002*.

— IEC, 1 de març, presentació del volum *Poesies I. Gloses i cobles*, d'Antoni Febrer i Cardona, publicat per l'Institut Menorquí d'Estudis i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. La presentació fou a càrrec de Josefina Salord, presidenta del Consell Científic de l'Institut Menorquí d'Estudis, i Maria Paredes, di-

rectora de l'edició de l'obra completa d'Antoni Febrer i Cardona.

— IEC, 21 de març, presentació del volum 55 dels *Treballs de la Societat Catalana de Biologia: Antimicrobians*. Hi intervingueren: Manuel Corachan, Ignacio Badiola, Cristina Tarragó i Ferran Navarro.

— Saló de sessions, Ajuntament de Mataró, 23 de març, homenatge a la vida i l'obra del doctor Antoni Comas i Pujol, amb la intervenció de Carles Miralles, membre de la Secció Filològica, en representació del president de l'IEC.

— IEC, 28 de març, presentació del volum monogràfic *Barcelona and Modernity* de la revista *Catalan Review*, publicat amb motiu del vintè aniversari d'aquesta revista. Hi intervingueren: Brad Epps, professor de la Universitat de Harvard i codirector de la revista; Jordi Castellanos, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC; Llorenç Comajoan, professor auxiliar del Middlebury College, i August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, cada dimarts des del 28 de març fins al 9 de maig (excepte el 2 de maig), xxii edició de les Monografies de Paisatgisme i Jardineria, curs 2005-2006. Tema monogràfic II: *Paisatge dibuix, representació i projecte*.

— IEC, 4 d'abril, presentació del llibre *Les monedes de Reus i el seu entorn*, de Xavier Sanahuja. La presentació fou a

càrrec de Valentí Gual, Universitat de Barcelona.

— IEC, 4 d'abril, presentació de la memòria de l'Any Patufet. A l'acte, presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, hi assistiren Martí Olaya, president del Patronat de la Fundació Folch i Torres; Jaume Subirana, director de la Institució de les Lletres Catalanes; Antoni Vila, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palau-solità i Plegamans, i Eulàlia Pérez, filòloga, que pronuncià la conferència *Orgull i prejudici: En Patufet i el nostre patrimoni cultural*.

— IEC, 19 d'abril, acte de presentació de l'exposició «Lluís Companys i la seva època (1882-1940)». L'acte fou presidit per Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC, i hi intervingueren Albert Balcells, president de la Secció Històrico-Arqueològica; Carles Riba, vicepresident primer de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, i Joan Corbalan i M. Dolors Bernal, comissaris de l'exposició.

— IEC, 20 d'abril, presentació de l'obra *La normalització terminològica en català: criteris i termes 1986-2004*, elaborada pel Centre de Terminologia TERMCAT i coeditada amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat. En l'acte, presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, hi intervingueren Miquel Pueyo, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya; Rosa Colomer, directora del TERMCAT; Josep Massot, res-

pensible de Publicacions de l'Abadia de Montserrat i membre de l'IEC, i Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica de l'IEC, que pronuncià la conferència *Lèxic comú i lèxic d'especialitat*.

— IEC, 27 d'abril, presentació del llibre *Tirant le Blanc*, traducció francesa de l'obra de Joanot Martorell publicada per l'editorial Anacharsis. Hi intervingueren: Jean-Marie Barberà, professor de la Universitat de Provença i autor de la traducció, i Frantz Olivié, editor. Durant l'acte, que es clogué amb un debat, també es presentaren altres obres clàssiques catalanes publicades per Anacharsis (*Les Almogavres. L'expédition des Catalans en Orient*, *Jacob Shalabin. Roman turc i Curial et Guelfe*).

— Pati de l'IEC, 13 de maig, Institut de Cultura de Barcelona, Setmana de la Poesia a Barcelona. Els millors versos del nostre temps, selecció de la millor poesia que actualment es fa en les diferents cultures de l'Estat espanyol. Amb la participació d'Ernesto Pérez Zúñiga, Eduardo Jordà, J. A. González Fuentes, Miguel Ángel Velasco i Rafael Muñoz Zayas. Presentació a càrrec de David Castillo.

— IEC, 24 de maig, presentació del llibre *Els terratrèmols dels segles XV i XVI a Catalunya*, de Carme Olivera, Esther Redondo, Jérôme Lambert, Antoni Riera i Antoni Roca.

— IEC, 25 de maig, presentació del llibre *Un santercrist d'ivori de Miquel Àngel Buonarroti?*, d'Anscari Manuel

Mundó, membre de la Secció Històrico-Arqueològica. La presentació fou a càrrec de Xavier Barral i Joaquim Garriga, membres de la Secció Històrico-Arqueològica.

— Sala d'actes, Caixa Sabadell (pl. de Catalunya, 9, 6a planta, Barcelona), 15 de juny, presentació del Premi de Medi Ambient del 2006 de l'IEC, patrocinat per Caixa Sabadell. L'acte fou presidit per Francesc Baltasar, conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya; Salvador Giner, president de l'IEC, i Lluís Brunet, president de Caixa Sabadell. Durant l'acte es pronunciaren les conferències següents: *Recerca científica a l'Antàrtida. Un exemple d'investigació ambiental*, a càrrec de Josefina Castellví, guanyadora del Premi de Medi Ambient del 2006; *L'origen i l'estat del casquet de gel antàrtic*, a càrrec de Jaume Calvet; *La vida als fons marins de l'altra Antàrtida*, a càrrec de Josep M. Gili.

### **Sessions inaugurals**

— IEC, 26 de setembre, sessió inaugural del curs 2005-2006. El discurs reglamentari tingué com a títol *Antoni Gaudí i el disseny estructural. La síntesi de la geometria i de la resistència* i fou a càrrec de Pere Roca, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia. L'acte fou presidit per Josep Bargalló, conseller primer de la Generalitat de Catalunya. En la mateixa sessió l'IEC homenatjà la compositora castellenca Matilde Salvador Segarra.

— IEC, 29 de setembre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Societat Catalana de Matemàtiques. Conferència: *Open problems in the calculus of variations and elasticity*, a càrrec de John Ball, Institut de Matemàtiques d'Oxford i president de la Unió Matemàtica Internacional (IMU).

— IEC, 18 d'octubre, sessió inaugural del Postgrau de Màrqueting Lingüístic, a càrrec de Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica.

— IEC, 19 d'octubre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. Conferència: *Les etapes de l'ocupació borbònica a Catalunya (1708-1714)*, a càrrec de Josep M. Torras, catedràtic de la Universitat de Barcelona.

— IEC, 25 d'octubre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Institució Catalana d'Història Natural. Conferència: *Recents descobertes paleontològiques als Hostalets i l'origen dels grans simis*, a càrrec de Salvador Moyà-Solà, Institut Paleontològic Miquel Crusafont.

— Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (pg. d'Isabel II, 1, Casa Llotja, 2n pis, Barcelona), 2 de novembre, sessió inaugural del curs 2005-2006 dels Amics de l'Art Romànic. Conferència: *L'Exposició Internacional d'Art Romànic de 1961*, a càrrec de Josep Bracons, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.



— IEC, 3 de novembre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Societat Catalana de Física. Conferència: *Superconductivitat: una nanotecnologia per a combatre el canvi climàtic*, a càrrec de Xavier Obradors, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC.

— IEC, 3 de novembre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Societat Catalana de Biologia. Conferència: *Els tres grans reptes de la biomedicina d'avui*, a càrrec de Valentí Fuster, director del Centre de Malalties Cardiovasculars, Hospital Mont Sinaí, Nova York, EUA. L'acte fou presidit per Carles Solà, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, i Salvador Giner, president de l'IEC.

— IEC, 28 de novembre, sessió inaugural del curs 2005-2006 de la Societat Catalana de Filosofia. Conferència: *Per a una fenomenologia de l'espera*, a càrrec de Nicolas Grimaldi, Universitat de París IV.

— IEC, des del 10 fins al 20 de gener, Màster d'Història i Cultura de l'Alimentació. La sessió inaugural fou a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— IEC, des del 22 fins al 25 de febrer, sessió inaugural del seminari internacional «Geografia i gènere al món: qüestionant l'hegemonia angloamericana». Conferència inaugural: *Globalització, mercats de treball i la transformació dels rols de les dones*, a càrrec de Lourdes Benería, Universitat Cornell, EUA.

L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC.

### Col·loquis

— Seu del Consell Comarcal d'Osona (c. de Ramon d'Abadal, 5, 3a planta, Vic), 6 i 7 d'octubre, 10è Col·loqui de Vic: *La identitat*. L'acte de cloenda fou a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— IEC, 21 d'octubre, col·loqui: *Networks of knowledge: medicine in Early Colonial India, c. 1750-1830*, a càrrec de Mark Harrison, Unitat Wellcome per la Història de la Medicina, Universitat d'Oxford.

— IEC, 10 de novembre, VI Col·loqui Internacional sobre Verdaguer: *Verdaguer: llengua, retòrica i poètica*. Barcelona-Vic-Fogueroles, des del 10 fins al 12 de novembre. Conferència inaugural: *Llengua i territori en l'obra de Verdaguer*, a càrrec de Joan Veny, membre de la Secció Filològica de l'IEC.

— IEC, 16 de desembre, col·loqui: *Criollos ilustrados y el debate sobre el clima en el Nuevo Reino de Granada*, a càrrec de Mauricio Nieto, Departament d'Història, Universitat dels Andes, Bogotá, Colòmbia.

— Sala Nicolau d'Olwer, IEC, 27 de gener, col·loqui: *A che cosa serve la divulgazione scientifica? Il successo della «scienza per tutti» in Italia e in Europa tra Otto e Novecento*, a càrrec de Paola Govoni, Departament de Filosofia, Universitat de Bolonya.

— IEC, 3 de març, col·loqui: *Mécanique et aviation en France, première moitié du XXe siècle: recomposition de la discipline et du milieu des mécaniciens*, a càrrec de Claudine Fontanon, Escola d'Alts Estudis en Ciències Socials de França (EHESS) - Centre Alexandre Koyré.

— IEC, 31 de març, col·loqui: *History, literature or moral tale? The uses of scientific biography*, a càrrec de Thomas Söderqvist, Medical Museion, Universitat de Copenhagen.

— IEC, 21 d'abril, col·loqui: *El derecho a la satisfacción sexual: una propuesta ilustrada*, a càrrec de John Christian Laursen, Departament de Ciència Política, Universitat de Califòrnia a Riverside, EUA.

— IEC, 26 de maig, col·loqui: *De Descartes a Newton: el nacimiento de la matemática moderna*, a càrrec de Marco Panza, Centre Nacional de la Recerca Científica, Equip de Recerques Epistemològiques i Històriques sobre les Ciències Exactes i les Institucions Científiques, Universitat de París VII.

### **Debats**

— IEC, 15 de novembre, Ple extraordinari amb el debat *Islam, civilització i democràcia*, a càrrec de Dolors Bramon, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica i professora del Departament de Filologia Semítica de la Universitat de Barcelona. Moderadora:

Maria Teresa Ferrer, membre de la Secció Històrico-Arqueològica.

— IEC, 2 de maig, exposició i debat: «Parmènides». Hi intervingueren: Jean Bollack, Luis Bredlow, Manuel Carbonell i Jaume Pòrtulas. Moderador: Xavier Riu.

— IEC, 10 de maig, Divuitè Debat de Química: *Els treballs pràctics de química i la gestió del laboratori a l'educació secundària*.

— Sala Àgora, CosmoCaixa (c. de Teodor Roviralta, 47-51, Barcelona), 3 de juny, participació en la reunió del Consell Elargí de la Lliga Europea de Cooperació Econòmica (LECE). Celebració del cinquantè aniversari del comitè espanyol de la LECE. Salvador Giner, president de l'IEC presidí el debat *La política d'investigació, desenvolupament i innovació de la Unió Europea*.

### **Taules rodones**

— Sala Prat de la Riba, IEC, 17 de gener, commemoració del quarantè aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Escoles Garbí: «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI». Taula rodona: «L'educació a Catalunya de Pere Vergés a avui», conferenciant: Josep González-Agàpito, catedràtic d'Història de la Pedagogia i membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC; Montserrat Morales, professora de l'Escola Garbí, i Martí Teixidor, inspector d'Educació, professor de pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona i vicepresident de

la Societat Catalana de Pedagogia. La presentació fou a càrrec de Lluís Busquets, president de la Societat Catalana de Pedagogia, i Olga Serra, presidenta executiva de la Fundació Escoles Garbí.

— IEC, 15 de febrer, taula rodona: «*El Parmènides* de Heidegger», obra traduïda recentment per Manuel Carbonell. Hi participaren: Manuel Carbonell, traductor de l'obra; Pere Lluís Font, Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC; Lluís Solà, poeta i dramaturg, i Jordi Pigem, crític. Moderador: Jaume Pòrtulas.

— IEC, 21 de febrer, commemoració del quarantè aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Escoles Garbí: «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI». Taula rodona: «Vigència d'un model educatiu basat en el coneixement i el civisme». Hi intervingueren: Josep M. Ainaud de Lasarte, historiador; Oriol Bohigas, arquitecte i president de l'Ateneu Barcelonès; Salvador Giner, president de l'IEC, i Elvira Ontañón Sánchez-Arbós, presidenta de la Corporación de Antiguos Alumnos de la Institución Libre de Enseñanza. Moderador: Santiago Tarín, periodista de *La Vanguardia*.

— Hotel Imperial Tarraco (pg. de les Palmeres, s/n, Tarragona), 4 de març, XX Escola d'Hivern del PSC. Taula rodona: «La societat d'avui i demà». Ponents: Salvador Giner, president de l'IEC; Manuel Pérez, director de l'Instituto de Estudios Sociales Avanzados; Enrique Gil, periodis-

ta; Josep Ramoneda, director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Moderador: Carles Martí, secretari de Cultura i Audiovisuals del PSC.

— IEC, 21 de març, commemoració del quarantè aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Escoles Garbí: «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI». Taula rodona: «Educar en la societat complexa d'avui». Ponents: Pere Darder, president del Consell Escolar de Catalunya; Albert Grau, director de l'IES Miquel Tarradell; Mercè Izquierdo, catedràtica de Didàctica de les Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona; Joan Mateo, catedràtic de Pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Joan Majó, director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Moderadors: Santiago Tarín, periodista de *La Vanguardia*.

— IEC, 31 de març, taula rodona: «Moviments socials a Europa i identitats nacionals», amb la participació de Joandomènec Ros, secretari general de l'IEC.

— IEC, 5 d'abril, taula rodona: «L'escoltisme: pilar de la societat». Ponents: Marcel Gabarró i Albert Cubeles, historiadors; caps de l'Agrupament Escolta Mare de Déu de Montserrat i comissaris generals de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya. Moderador: Rafael Ribó, Síndic de Greuges.

— IEC, 25 d'abril, commemoració del quarantè aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Escoles Garbí:

«L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI». Taula rodona: «Educar en els valors de la democràcia». Ponents: Ignasi Casals, president de l'Agrupació Escolar Catalana i director de l'Escola Ginebró; Àngel Castiñeira, director i professor del Departament de Ciències Socials d'ESADE; Miquel Martínez, catedràtic de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, i Marta Rosàs, secretària general de Joventut de la Generalitat de Catalunya. Moderadora: Mercè Beltran, periodista de *La Vanguardia*.

— IEC, 11 de maig, taula rodona: *Tot recordant Pau Vila i Dinarès*, en commemoració dels cent vint-i-cinc anys del seu naixement. Hi intervingueren: Bru Rovira, Enric Lluch, Marta Mata, Montserrat Sunyer, Montserrat Galera i Ignasi Riera.

— IEC, 23 de maig, commemoració del quarantè aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Escoles Garbí: «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI». Taula rodona de cloenda: «L'educació del futur». Ponents: Xavier Bru de Sala, periodista i escriptor; Jaume Carbonell, director de *Cuadernos de Pedagogia*, i Jaume Sarramona, catedràtic emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona. Moderador: Salomé Marqués, president de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

— IEC, 11 de juliol, taula rodona: «Els museus del demà». Hi intervingueren: Jack Lohman, director del Museu del London Group, Londres, Regne Unit;

Jack Louw, director del Museu de la Llengua Afrikaans, Paarl, República de Sud-àfrica; Jakob Messerli, director del Museu de la Comunicació, Berna, Suïssa; Mikko Myllykoski, director del Museu Heureka, Vantaa, Finlàndia, i Jorge Wagensberg, director de l'Àrea de Ciència i Medi Ambient de la Fundació La Caixa, Barcelona. Moderadora: Imma Tubella, rectora de la Universitat Oberta de Catalunya.

### **Jornades**

— IEC, 14 d'octubre, jornada: *Gens, ambient i salut mental*.

— IEC, 20 d'octubre, *II Jornada Filològica «Cap on va la sociolingüística?»*. La inauguració fou a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC. Hi intervingueren: Antoni M. Badia i Margarit, Francesc Vallverdú, Georg Kremnitz, Brauli Montoya, Emili Boix, Albert Branchadell, Josep M. Nadal i Ernest Querol.

— IEC, 22 d'octubre, *I Jornada de Debat sobre Formació Professional*.

— Casa de la Generalitat de Perpinyà (c. de la Fusteria, 1, Perpinyà), 26 d'octubre, jornada científica a la delegació de l'IEC a Perpinyà: *La pintura mural romànica a les dues vessants del Pirineu: historiografia i restauració*. Hi intervingueren: Xavier Barral, membre de l'IEC, i Pere Rovira, Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya.

— IEC, 27 i 28 d'octubre, *XIII Jornada de Biologia Molecular*.

— Facultat d'Enologia, Universitat Rovira i Virgili (c. de Marcellí Domingo, s/n, Tarragona), 11 i 12 de novembre, jornada: *Descobrir la Denominació d'Origen Terra Alta en directe*.

— Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona, aula teleensenyament, edifici B3-103, 1a planta (c. de Jordi Girona, 1-3, Barcelona), 16 de novembre, *III Jornades Memorial Democràtic a la Universitat Politècnica de Catalunya «La universitat sota el franquisme»*. Ponents: Salvador Giner, president de l'IEC, i Albert Coromines, vicerector d'Ordenació Acadèmica, Universitat Politècnica de Catalunya (delegat de l'antic Sindicat Democràtic d'Estudiants a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona (ETSEIB)).

— IEC, 16 de novembre, jornada: *Els avenços en física i química i l'actualització dels continguts a l'educació secundària*.

— IEC, 19 de novembre, *II Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament Antoni Quintana Marí*.

— IEC, 25 de novembre, *III Jornades de Fisiologia Vegetal*.

— Aula magna, Facultat de Lletres, Universitat Rovira i Virgili (pl. Imperial Tàrraco, 1, Tarragona), 25 de novembre, jornada: *La biografia popular. De l'hagiografia al gossip*. Conferència inaugural: *Construir la biografia, ordenar la memòria*, a càrrec de Jordi Roca. Durant la sessió de la tarda es presentà el

llibre de Caterina Valriu i Tomàs Vibot *El rei En Jaume I, un heroi històric, un heroi de llegenda*, a càrrec dels autors.

— Tàrrega (Lleida), 26 i 27 de novembre, *Jornades d'Estudi Ramon Carnicer Batlle (1789-1855)*.

— IEC, 29 de novembre, jornada: *Sistemes d'informació mediambiental: aplicació a la recerca i a la gestió*.

— Torre dels Frares, Escola Politècnica Superior, Universitat de Vic (c. de la Laura, 13, Vic), 1 de desembre, jornada tècnica: *Ciència i tecnologia dels aliments al començament del segle XXI*. La cloenda de la jornada fou a càrrec de Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC.

— IEC, 1 de desembre, jornada anual conjunta de les seccions de Senyalització Cel·lular i Metabolisme i de Biologia Molecular del Càncer de la Societat Catalana de Biologia: *Proliferació cel·lular i càncer*.

— IEC, 14 de desembre, jornada tècnica: *Ciència i tecnologia dels aliments al començament del segle XXI*.

— Sala del Justícia, Ajuntament de Morella, 16 i 17 de desembre, *Jornades de la Secció Filològica a Morella*. L'obertura i la cloenda foren a càrrec de Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica i de les autoritats de Morella.

— IEC, 22 de desembre, Xarxa Temàtica Història de la Filosofia Catalana, *Jornada Científica de l'IEC «Filosofia i ontologies culturals. El Projecte Philosophy and Catalan Intellectual History»*.

— Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 3 i 10 de febrer, *III Jornada Pràctica de Biologia Molecular i Cel·lular*. Curs avançat. Teòric. Coordinació: Neus Cols.

— IEC, 17 de febrer, *VII Jornada de Protecció Vegetal*.

— Àrea de Biologia Molecular i Cel·lular, Universitat Internacional de Catalunya (Sant Cugat del Vallès), 18 de febrer, *III Jornada Pràctica de Biologia Molecular i Cel·lular*. Curs avançat. Teòric. Coordinació: Neus Cols.

— IEC, 23 de febrer, jornada: *El xarel·lo*. Hi intervingueren: Francesc Rius, responsable de viticultura de Caves Parxet, i Emili Esteve, enòleg.

— IEC, 6 de maig, jornada tecnològica: *L'energia solar fotovoltaica*.

— Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 11 de maig, jornada: *Noves tecnologies en el descobriment de fàrmacs*.

— Auditori Joan Plaça, Jardí Botànic, Universitat de València, 27 de maig, matinal de l'evolució, jornada científica per a professorat de secundària i batxillerat.

— IEC, 7, 8 i 9 de juny, *Jornades d'Organització Territorial*.

— Sala Maragall, Aula Barcelona - Fundació CIDOB (c. d'Elisabets, 12, Barcelona), 7 de juny, participació en les *Jornades sobre la Regió Metropolitana de Barcelona i el Pla Territorial Metropolità*. Salvador Giner, president de l'IEC participà en la taula 2 del bloc 2: *Trans-*

*formacions i tendències a l'àmbit Metropolità*. Coordinació: Albert Broggi.

— Sala Josep M. Corominas de la Pia Almoïna (Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles), 16 i 17 de juny, *Jornades de la Secció Filològica de l'IEC a Banyoles*.

— IEC, 20 de juny, jornada de debat: *La salut pública en el centre de la política sanitària en Espanya: evidència y polítiques*. La benvinguda fou a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— Universitat d'Estiu, Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna (c. de Valldonzella, 23, Barcelona), 27 de juny, participació en la jornada: *Civisme a Catalunya: tradició i actualitat*. Salvador Giner, president de l'IEC, i Francesc Torralba, professor de la Universitat Ramon Llull, participaren en la taula rodona «El civisme des de la sociologia i la filosofia». Moderador: Josep Gallifa, vicerector acadèmic i secretari general de la Universitat Ramon Llull.

— IEC, 29 i 30 de juny, *Jornades sobre Fonamentació i Facticitat en l'Idealisme Alemany i la Fenomenologia*. L'obertura fou a càrrec de Jordi Sales, degà de la Facultat de Filosofia, Universitat de Barcelona. Hi intervingueren: Abel Cutillas, Salvi Turró, Ramon Coletas, Marta Nebot, Roberto Augusto, Josep M. Bech, Joan González, Pau Pedregosa i Francesc Pereña, Universitat de Barcelona; Virginia López-Domínguez, Universitat Complutense; Jacinto Rivera i Jesús M. Díaz, Universitat Nacional d'Educació a Dis-

tància; Arturo Leyte, Universitat de Vigo; Agustín Serrano, CSIC; Juan L. Vermal, Universitat de les Illes Balears, i Miguel García, Universitat de Comillas.

— IEC, 3 de juliol, *VI Jornada de Biologia Evolutiva*. Coordinació: Marta Riutort, Departament de Genètica, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

— Laboratoris de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Farmàcia (av. Diagonal, 643, Barcelona), 11 de juliol, jornada de presentació de recerca biomèdica i biotecnologia. Aquesta jornada està adreçada a llicenciats i estudiants dels darrers cursos de carrera. Coordinadors: Verònica Noé i Diego Haro, Universitat de Barcelona.

— Liceu Renouvier, Prada (Conflent), 19 d'agost, Universitat Catalana d'Estiu, *XI Jornada d'Agricultura a Prada «És necessària l'agricultura als Països Catalans?»*.

### **Altres activitats**

— IEC, des del 13 fins al 30 de setembre, exposició: «La llengua catalana a l'Aragó», organitzada per l'Associació Cultural del Matarranya.

— Facultat de Matemàtiques, Universitat de Barcelona (Gran Via de les Corts Catalanes, 585, Barcelona), des del 16 fins al 18 de setembre, *EMS-SCM Joint Mathematical Weekend*. Aquest congrés està organitzat conjuntament amb la Societat Europea de Matemàtiques.

— IEC, 17 de setembre, acte inaugural del projecte *Estímul del talent Matemàtic-2005* (ESTALMAT). Aquest projecte està dirigit a nois i noies amb un especial talent per a les matemàtiques que, durant dos anys acadèmics, rebran classes orientades al descobriment i a la investigació de les matemàtiques.

— IEC, 30 de setembre i 1 i 2 d'octubre, VI Assemblea de la Conferència de Nacions sense Estat d'Europa (CONSEU): *La nova immigració: les nacions sense estat a Europa. Reptes i solucions*.

— IEC, 4 d'octubre, sessió en memòria de Maria Montserrat Martí i Bas (1916-2005), que fou col·laboradora de l'IEC en l'època de la clandestinitat. Hi intervingueren: Jordi Carbonell, membre de la Secció Filològica, i Joaquim Molas i Josep Massot, membres de la Secció Històrico-Arqueològica.

— Sala d'exposicions del Palau Moja (rambla dels Estudis, 118, Barcelona), 5 d'octubre, acte d'inauguració de l'exposició «Mercè Rodoreda, una poètica de la memòria», a càrrec de Caterina Mieras, consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya i presidenta de la Institució de les Lletres Catalanes, i Salvador Giner, president de l'IEC i de la Fundació Mercè Rodoreda.

— Museu de Menorca (c. del Doctor Guàrdia, s/n, Maó, Menorca), 14, 15 i 16 d'octubre, *V Congrés «Paisatge, territori i societat de les terres de parla catalana»*.

— IEC, 18 d'octubre, Ple ordinari de l'IEC.

— IEC i Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona, 26, 27 i 28 d'octubre, congrés: *La projecció social de l'escriptor en la literatura catalana contemporània*.

— Sala Turró, Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (c. Carme, 47, Barcelona, davant de l'IEC), 3 de novembre, acte de lliurament del X Premi Catalunya d'Economia a Xavier Vives i Lluís Torrens, que presentaren el tema de l'obra guardonada *Estratègies de les àrees metropolitanes europees davant de l'ampliació de la Unió Europea*. L'acte fou presidit per Narcís Serra, president de Caixa Catalunya; Salvador Giner, president de l'IEC, i Pere Puig, president de la Societat Catalana d'Economia.

— Diversos espais, des del 4 fins al 15 de novembre, *10a Setmana de la Ciència «Viu la ciència»*.

— IEC, 7 de novembre, sessió de recepció del membre numerari Jaume Terradas. El discurs de recepció versà sobre *Societats i ecosistemes: una visió evolutiva*.

— Universitat de Lleida, edifici Polivalent (c. de Jaume II, 71, Lleida), 8 de novembre, acte d'inauguració de la delegació de Lleida de l'Institut d'Estudis Catalans. L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, i Joan Viñas, rector de la Universitat de Lleida. Aquest acte inclogué l'exposició «La llengua catalana a l'Aragó», de l'Associació Cultu-

ral del Matarranya, i l'exposició d'una mostra de deu pintures originals de Jesús Moncada, que fou introduïda per Xavier Macià, director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida.

— Laboratoris de biologia animal i vegetal, Universitat de Barcelona, 8 de novembre, visites guiades als laboratoris de biologia animal i vegetal de la Universitat de Barcelona: *Vine al labo a veure què fan els científics*. Aquesta activitat està adreçada a estudiants de secundària.

— Estand número A50, Palau 1, Fira de Barcelona, des del 8 fins al 13 de novembre, l'Institut d'Estudis Catalans presentà una cinquantena de títols del seu fons al 1r Saló del Llibre de Barcelona. L'IEC compartí l'estand amb el Consello da Cultura Galega i l'Euskaltzaindia. Els visitants també pogueren gaudir d'una mostra de publicacions del grup Textos Medievals Catalans.

— IEC, 14 de novembre, taller: *De les cendres a l'ombra: com reviu un bosc després del foc*.

— Aula magna, campus Torre dels Frares, Universitat de Vic, 14 de novembre, sessió científica: *Química i cuina. Fonaments físics que intervenen en els canvis químics bàsics de l'art culinari*.

— IEC, 14 i 15 de novembre, *Setmana de la Ciència 2005*, exposició de cartells participants en el concurs.

— Sala d'actes, Hospital de Bellvitge (l'Hospitalet de Llobregat), 18 de



novembre, 2a sessió de treball sobre genòmica i proteòmica biomèdica (en anglès). Reunió anual de la Xarxa de Genòmica i Proteòmica.

— Antic Hospital de la Santa Creu (c. Hospital, 56, Barcelona), 26 de novembre i 3 de desembre, *Circuits! Passegades per la ciència i la història de Barcelona*. Aquests circuits són una aproximació a la història de la ciència i la tècnica de Barcelona. Són cinc propostes que ens apropen als carrers i els personatges de la ciutat que han participat en la seva evolució científica i l'han impulsada. La Casa de Convalescència fou inclosa en el circuit 3 anomenat *Salut! Dels hospitals medievals a les institucions mèdiques*.

— Escola Industrial (c. d'Urgell, 187, Barcelona), 30 de novembre, *Einstein comestible*. Sopar de cloenda de l'Any Mundial de la Física.

— IEC, 1 de desembre, acte d'homenatge al doctor Alan Williams: *Alan Williams: Who he was and his legacy. His contribution to the way health care decisions are taken*.

— IEC, 12 de desembre, Ple ordinari de l'IEC.

— IEC, 14 i 15 de desembre, *V Simposi de Neurobiologia Experimental*.

— IEC, 20 de desembre, inauguració de l'exposició «*Serra d'Or 1959-2005*». L'acte fou presidit per Salvador Giner, president de l'IEC, i Josep M. Soler, abat de Montserrat. Hi intervingue-

ren: Joaquim Molas i Josep Massot, membres de l'IEC.

— Universitat Pompeu Fabra, campus de la Ciutadella (c. de Ramon Trias Fargas, 25-27, Barcelona), 14 de gener, *Cooperación y libertad. Encuentro Cataluña-España de académicos e intelectuales*. En aquest acte participà Salvador Giner, president de l'IEC, com a moderador de la segona sessió *Cataluña desde España*.

— Aula magna, Facultat de Ciències, Universitat de Girona (campus de Montilivi, Girona), 19 de gener, *V Memorial Enric Casassas «Aplicacions de l'espectrometria de masses en bioanàlisi»*.

— IEC, 19 de gener, acte d'homenatge a Ernest Lluch. Hi intervingueren: Fabian Estapé, president de la Fundació Ernest Lluch; Salvador Giner, president de l'IEC; Carmina Virgili, catedràtica emèrita de la Universitat Complutense; Jordi Nadal, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, i Tomàs de Montagut, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC. La cloenda de l'acte fou a càrrec de Pasqual Maragall, president de la Generalitat de Catalunya.

— IEC, 30 de gener, Ple ordinari de l'IEC.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, CSIC (pg. Marítim de la Barceloneta, 37-49, Barcelona), des del 30 de gener fins al 10 de febrer, *Advanced Seminar on Behavioural Ecology of Plankton Or-*

*ganisms*, a càrrec de Thomas Kiorboe, Danish Institute for Fisheries Research, Charlottenlund, Dinamarca.

— Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals, Facultat de Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona, 11 i 12 de febrer, cursos naturalistes 2005-2006: *El GPS i el SIG MiraMon: combinació de cartografia amb captura i descàrrega de dades de camp*, a càrrec de Lluís Pesquer i Eduardo Luque, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 14 de febrer, sessió científica: *Major innovation in assembling the fungal tree of life and its contribution to ecological and evolutionary studies*, a càrrec de François Lutzoni, Universitat Duke, EUA.

— Sala Muntaner, Col·legi Major Lluís Vives, campus de Blasco Ibáñez, 16 de febrer, Dia de Darwin, *Cineforum*.

— IEC, 23 de febrer, Secció de Filosofia Antiga, sessió de treball: *Hermenèutica i platonisme: situació de la recerca internacional*, a càrrec de Giovanni Reale i Josep Monserrat.

— IEC, 28 de febrer, sessió de recepció del membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials Xavier Rubert de Ventós. El discurs de recepció versà sobre *La taca cultural*.

— IEC, 28 de febrer, Ple ordinari de l'IEC.

— Viatges ARAC, 2 de març, viatge a Tripolitània (de la mar Mediterrània a les portes del Sàhara).

— IEC, 3 de març, acte de lliurament de premis als guanyadors de la fase catalana de l'Olimpíada de Física 2006 i dels guanyadors dels premis dels treballs de recerca de batxillerat 2005.

— IEC, 9 de març, curs: Parlar i escriure. L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura, que impartí Miquel Siguan, professor de la Universitat de Barcelona. Primera sessió: *El llenguatge abans de l'escriptura. El primer impacte. L'escriptura i el món clàssic*.

— Sala d'actes, Fundació Universitària del Bages, 9 de març, xerrada sobre el civisme, a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC.

— IEC, 16 de març, curs: Parlar i escriure. L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura, que impartí Miquel Siguan, professor de la Universitat de Barcelona. Segona sessió: *La interpretació del text sagrat. Llibres, racionalitat i progrés*.

— IEC, 23 de març, curs: Parlar i escriure. L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura, que impartí Miquel Siguan, professor de la Universitat de Barcelona. Tercera sessió: *Espectura i subjectivitat. La llengua escrita i la norma lingüística*.

— IEC, cada dilluns des del 27 de març fins al 15 de maig (excepte el 17 d'abril i l'1 de maig que són festius), xxii edició de les Monografies de Paisatgisme i Jardineria, curs 2005-2006. Tema mono-

gràfic 1: *Introducció a l'arquitectura del paisatge. Composició, obres i projectes.*

— IEC, cada dimecres des del 29 de març fins al 10 de maig, xxii edició de les Monografies de Paisatge i Jardineria, curs 2005-2006. Tema monogràfic III: *Control fitosanitari en parcs i jardins.*

— IEC, 30 de març, curs: Parlar i escriure. L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura, que impartí Miquel Siguan, professor de la Universitat de Barcelona. Quarta sessió i cloenda: *La cultura escrita qüestionada. L'impacte de les noves tecnologies i el futur del llenguatge.*

— Universitat Pompeu Fabra, edifici Roger de Llúria (c. de Ramon Trias Fargas, 25-27, Barcelona), des del 30 de març fins al 1 d'abril, *VII Exporecerca Jove.*

— IEC, 3 d'abril, Ple ordinari de l'IEC.

— Pati de l'IEC, des del 3 fins al 7 d'abril, exposició: «Agrupament Escolta Mare de Déu de Montserrat, 75 anys d'escoltisme».

— Chicago, EUA, 7 i 8 d'abril, *I Simposi Joan Coromines Catalan Studies at the University of Chicago.*

— International House, Universitat de Chicago, EUA, 8 d'abril, *Catalonia and the Construction of Europe*, a càrrec de Carles Boix, Universitat de Chicago; Salvador Giner, president de l'IEC, i Carles Solà, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya.

— Claustre de l'IEC, des del 20 d'abril fins al 5 de maig, exposició: «Lluís Companys i la seva època (1882-1940)».

— IEC, 24 d'abril, lliurament dels Premis Sant Jordi 2006 de l'IEC.

— Laboratoris de Recerca (Barcelona), des del 24 fins al 27 d'abril, *Vine a veure què fan els científics!* Visites guiades als laboratoris de recerca de la Universitat de Barcelona. Activitat dirigida a alumnes de batxillerat de ciències experimentals i de la salut per promoure vocacions científiques i facilitar l'apropament de la recerca realitzada en centres de Barcelona.

— Auditori Caixa Catalunya, la Pedrera (pg. de Gràcia, 92, Barcelona), 28 d'abril, acte de commemoració del 30è aniversari del *Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans*. Hi intervingueren: Joaquim Maluquer, membre del Patronat de la Fundació Territori i Paisatge i expresident de la Institució Catalana d'Història Natural; Ramon Folch, secretari de redacció del llibre i assessor de la Fundació Territori i Paisatge, i Jordi Sargatal, director de la Fundació Territori i Paisatge. L'acte comptà amb la presència del conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

— Zona d'arribades de l'aeroport de l'Alguer, a l'hora d'arribada del vol Girona-l'Alguer, 28, 29 i 30 d'abril, cursos naturalistes 2005-2006: *Sistemes naturals del Parc Natural Regional del Port del Comte (l'Alguer) i del Nord-Oest de*

*Sardenya*, a càrrec d'Antonio Torre, biòleg, president del Parc Natural Regional del Port del Comte i membre de la Junta Regional de la Comissió de Reserva de l'Àrea Marina Protegida del Cap de la Caça - Illa Plana, i Carles Sechi, secretari de l'Obra Cultural de l'Alguer.

— Paranimf de la Universitat de Barcelona, 4 de maig, acte de lliurament de premis de les proves Cangur 2006 a estudiants de secundària. L'acte fou presidit per Màrius Rubiralta, rector de la Universitat de Barcelona, i Salvador Giner, president de l'IEC.

— Les Cases d'en Puig (el Prat de Llobregat), 6 i 7 de maig, cursos naturalistes 2005-2006: *Els rèptils del delta del Llobregat*, a càrrec de Marc Franch, Gustavo A. Llorente i Albert Montori, Departament de Biologia Animal, Universitat de Barcelona.

— IEC, 9 de maig, homenatge al doctor Alfred Rubio de Casterlenas.

— Sala Gaudí del Centre Cultural Caixa Catalunya, la Pedrera (pg. de Gràcia, 92, Barcelona), 9 i 10 de maig, Fira de Ciència Contemporània: *Recerca en directe 06*.

— IEC, 11 i 12 de maig, *RECAM 2006. Reunió Científica Anual de Microbiologia*.

— IEC, 12 de maig, sessió: *Globalització i identitat cultural*. Programa Vicens Vives d'ESADE.

— Pati de l'IEC, 12 de maig, Institut de Cultura de Barcelona, Setmana

de la Poesia a Barcelona. *Una porta sense clau*: poemes de Wislawa Szymborska, premi Nobel polonesa; Iehuda Amikhai, poeta israelià; Màrius Sempere, i Jacques Prévert, poeta francès. Amb la participació d'Elvira Prado, actriu i rapsoda; Bàrbara Riera, dansa, i Marc Vila, percussió.

— Pati de l'IEC, 14 de maig, Institut de Cultura de Barcelona, Setmana de la Poesia a Barcelona. *Poesia zen*: poemes de Ryokan, monjo japonès. Amb la participació de Marta Millà i Jaume Comas, recitadors, i Horacio Curti, mestre de *shakuhachi*, i la col·laboració dels monjos del Dojo Zen de Barcelona.

— Sala Pere Coromines, IEC, 15 i 16 de maig, tercer taller SWIFT-WFD en col·laboració amb Aquaterra.

— Casa del Parc Nacional de Boí (c. de les Graieres, 2, Boí), 20 i 21 de maig, cursos naturalistes 2005-2006: *Biologia i conservació de l'ós bru* (*Ursus arctos*), a càrrec de Santiago Palazón, Servei de Protecció de la Fauna, Flora i Animals de Companyia de la Direcció General del Medi Natural, Departament de Medi Ambient i Habitatge, Generalitat de Catalunya.

— Palau de les Acadèmies, Brussel·les, Bèlgica, des del 30 de maig fins al 4 de juny, *Vuitantena Assemblea de la Unió Acadèmica Internacional*, amb l'assistència de Josep Guitart i Anscari Manuel Mundó, membres de la Secció Històrico-Arqueològica com a representants de l'IEC.

— Pl. del poble del Montseny, 3 i 4 de juny, cursos naturalistes 2005-2006: *Les orquídiades del Montseny*, a càrrec de Meritxell Maymó, botànica.

— IEC, 8 de juny, acte d'homenatge a Gumersind Gomila en el centenari del seu naixement. Hi intervingueren: Mateu Martínez, conseller de Cultura i Educació del Consell Insular de Menorca i president de l'Institut Menorquí d'Estudis; August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura; Àngel Mifsud, cap de la Secció de Llengua i Literatura de l'Institut Menorquí d'Estudis; Michel Bourret, degà de la Facultat de Llengües Romàniques i del Mediterrani de la Universitat de Montpeller III i catedràtic de Literatura Espanyola Contemporània, i Ismael Pelegrí, llicenciat en filologia catalana i membre de la Secció de Llengua i Literatura de l'Institut Menorquí d'Estudis.

— IEC, 12 de juny, Ple ordinari de l'IEC. Segona part oberta al públic: 1. Semblança del senyor Francesc Martorell i Trabal (1887-1935), a càrrec d'Albert Balcells, president de la Secció Històrico-Arqueològica. 2. Compareixença d'Antoni Mir, director de la Casa de les Llengües, per informar sobre el projecte *Linguamón*.

— Sala Prat de la Riba, IEC, 14 de juny, sessió: *Towards the 7th Framework Programme 2007-2013: opportunities for research funding*, a càrrec de Stefan Jungluth, Comissió Europea, Recerca DR, Brussel·les, Bèlgica.

— ESADE, edifici 3 (av. d'Esplugues, 92-96, Barcelona), 16 de juny, Programa Vicens Vives «Lideratge i compromís cívic?». Ponència a càrrec de Salvador Giner, president de l'IEC, dins la sessió *Valors: construcció, transmissió, crisi, canvi*.

— Centre d'Estudis del Mar de Begur (Mas d'en Pic, s/n, Begur), 17 i 18 de juny, cursos naturalistes 2005-2006: *L'efecte reserva a les àrees marines protegides*, a càrrec de Guillem Mas, director de la Reserva Marina de Ses Negres.

— Sala d'actes, Facultat de Ciències, edifici C, Universitat Autònoma de Barcelona, 22 de juny, acte en memòria del professor Marcial Moreno Mañas, amb la presència de Lluís Ferrer, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, i les intervencions de: Jordi Marquet, catedràtic de Química Orgànica i vicerector de la Universitat Autònoma de Barcelona; Rafael Suau, catedràtic de Química Orgànica, Universitat de Màlaga, i Jean-Pierre Majoral, director de recerca del Laboratori de Química de Coordinació del Centre Nacional de la Recerca Científica, Tolosa de Llenguadoc, França.

— Can Jordà, Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, 1 i 2 de juliol, cursos naturalistes 2005-2006: *Els odonats de Catalunya*, a càrrec de Ricardo Martín, Bernat Garrigós i Mike Lockwood, membres d'Oxygastra.

— IEC, 3 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: *Morals*

i moralistes de l'antiguitat. Primera sessió: *La moral heroica*, a càrrec de Jaume Pòrtulas. *Plató*, a càrrec de Jordi Sales.

— IEC, 4 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Segona sessió: *Les ètiques aristotèliques*, a càrrec de Miquel Candel. *Els cínics*, a càrrec de Joan Josep Mussarra.

— IEC, 5 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Tercera sessió: *Els estoics*, a càrrec de Miquel Candel. *Ètica i valors a les Vides paral·leles de Plutarc*, a càrrec de Francesca Mestre.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (av. Diagonal, 645, Barcelona), 5 i 6 de juliol, curs d'enologia.

— IEC, 6 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Quarta sessió: *Ciceró*, a càrrec de Marc Mayer. *L'immoralisme sofistic*, a càrrec de Josep Montserrat Molas.

— IEC, 10 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina:

Morals i moralistes de l'antiguitat. Cinquena sessió: *Epicur i l'epicureisme*, a càrrec de Montserrat Jufresa. *Plató i altres neoplatònics*, a càrrec de Carles Garriga.

— IEC, 11 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Sisena sessió: *Sèneca*, a càrrec de Joan Josep Mussarra. *Marc Aureli*, a càrrec de Montserrat Jufresa.

— IEC, 12 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Setena sessió: *Sant Agustí i Boeci*, a càrrec d'Òscar Bernaus. *Ètiques de l'humanisme*, a càrrec d'Àlex Coroleu.

— IEC, 13 de juliol, curs d'actualització en literatura grega i llatina: Morals i moralistes de l'antiguitat. Vuitena sessió i cloenda: *Ètica i tragèdia*, a càrrec de Carles Miralles.

— Alberg de la Massana (Andorra), 15 i 16 de juliol, cursos naturalistes 2005-2006: *El paisatge vegetal de l'alta muntanya andorrana*, a càrrec d'Albert Ferré, Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació, Universitat de Barcelona.

## **Participació dels membres en jurats de premis**

A més de participar en els jurats dels premis promoguts pel mateix IEC, els membres de la corporació han participat en les ponències dels premis següents:

### ***Premis d'àmbit català***

*Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent*

Josep M. Camarasa i Castillo

*Premis Fundació Caixa Sabadell*

Francesc Serra i Mestres

Joaquim Rafel i Fontanals

(suplent)

### ***Premis d'àmbit internacional***

*Premi Ramon Margalef d'Ecologia*

(convocat per la Generalitat de Catalunya)

Joandomènec Ros i Aragonès

(membre del Consell de Direcció del Premi)

### ***Premis d'àmbit estatal***

*Premis Nacionals 2006*

(convocats pel Ministeri de Cultura)

*Premi Nacional de les Lletres Espanyoles*

Jaume Cabré i Fabré

*Premi Nacional de Literatura*

(poesia)

Francesc Parcerisas

*Premi Nacional de Literatura*

(narrativa)

Àlex Broch Huesa

*Premi Nacional de Literatura*

(assaig)

Joan Francesc Mira i Casterà

*Premi Nacional de Literatura*

(literatura dramàtica)

Marcos Ordóñez Divi

*Premi Nacional*

*de Literatura Infantil i Juvenil*

Antoni Joan Colom i Cañellas

*Premi Nacional de Traducció*

*i Premi Nacional a l'Obra d'un Traductor*

Carles Miralles i Solà

## Difusió

### **Departament de Publicacions**

L'Institut d'Estudis Catalans ha publicat, durant el curs 2005-2006, cinquanta-vuit monografies, trenta-quatre publicacions periòdiques i tres obres vinculades amb l'Institut d'Estudis Catalans. A més, manté donacions i intercanvis amb nombroses entitats i institucions. (Vegeu el capítol x, «Publicacions».)

### **Servei de Documentació i Arxiu**

#### *Organització i gestió*

El fons documental i arxivístic de l'Institut d'Estudis Catalans està gestionat pel Servei de Documentació i Arxiu. D'una banda, la biblioteca està formada per les publicacions pròpies de l'IEC, que es cataloguen i es buiden bibliogràficament, i també per diversos fons especialitzats bàsicament en llengua i literatura.

D'altra banda, l'Arxiu està format per dos conjunts documentals clarament diferenciats: la documentació històrica i administrativa que ha generat la mateixa institució des dels seus inicis, l'any 1907, fins ara i nombrosos fons que corresponen a arxius d'entitats i a arxius personals, de membres de l'Institut i de personalitats destacades de la cultura catalana.

El volum total de la biblioteca és aproximadament de nou mil cinc-cents publicacions i el volum de la documentació de l'Arxiu és actualment d'uns vuit-cents cinquanta metres lineals de material, que poden augmentar periòdicament segons les transferències internes o les donacions que es portin a terme.

Amb l'objectiu de disposar d'un catàleg informatitzat que faciliti la conservació i preservació, l'accés, la consulta i la difusió de la totalitat de la documentació que conté l'Arxiu de l'IEC, cada curs s'actualitza una base de dades documental que vol ser una eina potent de recerca, tant per a l'activitat interna de l'Institut com per als investigadors externs. L'augment de consultes que es constata any rere any així ho confirma.

Els documents s'estan informatitzant document a document, mitjançant una base de dades documental.

Del conjunt documental dels fons personals i d'entitats, s'ha treballat el fons personal de Josep Maria Batista i Roca, l'Arxiu Joan Subias Galter i l'Arxiu Esteve Terradas complet.

Relacionat amb la gestió dels fons personals de l'Arxiu, s'ha consolidat una iniciativa que va néixer amb la voluntat de contribuir a la conservació i difusió del patrimoni documental generat per l'activitat científica i acadèmica dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, als quals se'ls va oferir la possibilitat de donar el seu fons a l'Arxiu.



## ***Difusió***

La difusió del patrimoni documental que es porta a terme des del Servei de Documentació i Arxiu es basa en els quatre punts següents:

— Consultes a la documentació.

El Servei ha donat suport a nombroses consultes, fetes des de la mateixa institució o bé fetes per investigadors, entitats i mitjans de comunicació, fruit de les quals s'ha cedit material de suport a l'estudi, material per a publicar i material per a exposicions. Totes aquestes gestions han seguit sempre els procediments establerts a l'Arxiu, tant de consulta com de reproducció i de cessió de documents.

— Difusió a la xarxa Internet.

S'ha portat a terme l'ampliació de la pàgina web de l'Arxiu i la creació d'una pàgina específica de la Fundació Mercè Rodoreda. (Vegeu l'apartat «Fundació Mercè Rodoreda» al capítol IX, «Fundacions, entitats vinculades i adherides a l'IEC».)

L'apartat del web de l'IEC dedicat a l'Arxiu s'ha treballat per oferir, d'una banda, informació general de l'Arxiu històric de l'IEC, que s'ha estructurat segons les sèries documentals més destacades, i, d'altra banda, s'ha volgut sistematitzar la localització dels arxius personals dels membres de l'IEC, estiguin a l'Arxiu de l'IEC o no, tot indicant la ubicació física de cadascun i el quadre de classificació en el cas dels arxius propis de l'IEC.

— Digitalització. S'ha continuat la tasca de digitalització de sèries documentals rellevants de l'Arxiu per a facilitar-ne la consulta i la conservació.

— Difusió de les publicacions.

S'ha portat a terme un buidatge bibliogràfic sistemàtic de les revistes científiques de l'IEC per a nodrir un portal de revistes que ofereixi a investigadors, i a usuaris en general, la màxima informació de cadascun dels articles que les componen.



## VIII. Societats filials

Les societats filials tenen per objectiu el conreu d'una o de diverses especialitats científiques o culturals. Són part integrant de l'estructura acadèmica i organitzativa de l'IEC com a entitats autònomes, i estan adscrites a una de les cinc seccions.

Les societats filials es regeixen per una reglamentació pròpia. Els presidents de les societats filials, durant l'exercici reglamentari de llur càrrec, assisteixen a les reunions de la Secció corresponent i als plens de l'Institut.

El president de l'IEC, els presidents de les societats filials i els delegats que hi té l'Institut constitueixen la Comissió de les Societats Filials, la qual s'ha de reunir, com a mínim, una vegada a l'any per tal de tractar els afers d'interès comú.

A continuació hi ha la relació d'activitats de les societats, ordenades aquestes segons l'any de creació.

## Institució Catalana d'Història Natural

Any de fundació:	1899*
CONSELL DIRECTIU	
President:	JOSEP PEÑUELAS I REIXACH
Vicepresident:	JOAN PINO I VILALTA
Secretari:	ANDREU SALVAT I SALADRIGAS
Tresorer:	MARC MARTÍN I PÉREZ
Vocals:	XAVIER ESCUTÉ I GASULLA JOAN FONT I GARCÍA MOISÈS GUARDIOLA I BUFÍ MARC MARTÍN I PÉREZ XAVIER SABATÉ I ROTÉS SERGI SALADIÉ I GIL DELFI SANUY I CASTELLS FLORENCI VALLÈS I SALA JOAN VALLÈS I XIRAU
Representant de la delegació del Bages:	FLORENCI VALLÈS I SALA
Representant de la delegació del País Valencià:	MÀRIUS MARTÍNEZ I MARTÍ
Representant de la delegació d'Osona:	ANDREU SALVAT I SALADRIGAS
Representant de la delegació de la Franja de Ponent:	GUILLEM CHACÓN I CABAS
Representant de la delegació de la Garrotxa:	XAVIER OLIVER I MARTÍNEZ-FORNÉS
Delegat de l'IEC:	JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS / JOSEP VIGO I BONADA
Nombre de socis:	954

Societats adherides:

Centre d'Estudis de la Natura  
del Barcelonès Nord  
Centre d'Història Natural  
de la Conca de Barberà  
Grup Mineralògic Català  
Societat Catalana de Lepidopterologia  
Societat Catalana de Micologia  
Estació Biològica de l'Aiguabarreig

\* Aquesta institució és filial de l'IEC des de 1915.

### **Activitats**

— 25 d'octubre de 2005. Sessió inaugural del curs 2005-2006: *Descobertes paleontològiques recents als Hostalets de Pierola i l'origen dels grans simis*, a càrrec de Salvador Moyà-Solà, Institut Paleontològic Miquel Crusafont. Tingué lloc a l'IEC, Barcelona.

— 12 i 13 de novembre de 2005. Curs naturalista: *Curs d'anellament* (Institut Català d'Ornitologia, ICO), a càrrec de Jepi Puig i Oriol Clarabuch. Tingué lloc a la roureda del Castell de Vilagelans (Gurb).

— 29 de novembre de 2005. Sessió conjunta del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), la Societat Catalana de Biologia (SCB) i la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN): *Jornada sobre els sistemes d'informació del medi natural: aplicació a la recerca i a la gestió*. Tingué lloc a l'IEC, Barcelona.

— 15 de desembre de 2005. Sessió científica: *L'espècie, un misteri? Quin mis-*

*teri?*, a càrrec de Antonio Fontdevila, catedràtic de Genètica de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Grup de Biologia Evolutiva de la Universitat Autònoma de Barcelona. Tingué lloc a la Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

— 16 de desembre de 2005. Sessió científica: *Els rapinyaires a la Garrotxa*, a càrrec de Fran Trbalon. Tingué lloc a Olot.

— 17 de desembre de 2005. *I Seminari sobre el Patrimoni Natural de la Comarca de la Garrotxa*. Tingué lloc a Olot.

— 11 i 12 de febrer de 2006. Curs naturalista: *El GPS i el SIG MiraMon: combinació de cartografia amb captura i descàrrega de dades de camp*, a càrrec de Lluís Pesquer i Eduardo Luque, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals de la Universitat Autònoma de Barcelona. Tingué lloc a la Universitat Autònoma de Barcelona i a Collserola.

— 14 de febrer de 2006, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Ses-

sió científica: *Assembling the fungal tree of life: progress and classification. Assessing fungal diversity of foliar endophytes*, a càrrec de François Lutzoni, professor associat del Departament de Biologia de la Universitat Duke (Durham, Carolina del Nord, Estats Units). Tingué lloc a la Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

— 9 de març de 2006. Sessió científica: *Biogeografia i evolució dels rèptils i amfibis a la Mediterrània occidental*, a càrrec de Salvador Carranza, investigador del Ramón y Cajal, Departament de Biologia Animal de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona. Tingué lloc a la Universitat de Vic.

— 15 de març de 2006. Sessió científica: *Microespeciació i evolució vegetal a la Mediterrània occidental: què coneixem i què ens cal conèixer*, a càrrec de Josep Rosselló, professor titular de la Universitat de València i investigador de l'equip de biologia molecular del Jardí Botànic de la Universitat de València. Tingué lloc a la Universitat de Girona.

— 29 de març de 2006. Sessió científica: *Nous mètodes en l'estudi de l'evolució: exemples en les asteràcies*, a càrrec d'Alfonso Susana i Joan Vallès, Institut Botànic de Barcelona (Consell Superior d'Investigacions Científiques, CSIC) i Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Tingué lloc a la Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona.

— 31 de març de 2006. Sessió científica: *Els boscos madurs de la Gar-*

*rotxa*, a càrrec de Joan Montserrat i Antoni Agelet, a la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot. Tingué lloc a Olot.

— 1 d'abril de 2006. Sortida naturalista: *Els boscos madurs de la Garrotxa*, guiada per Joan Montserrat i Antoni Agelet.

— 8 d'abril de 2006. Sessió científica: *La Teixeda de Lliurella*, a càrrec de Sergi Vila, al Centre Cívic de Sant Jaume de Llierca. Tingué lloc a Olot.

— 8 d'abril de 2006. Sortida naturalista: *Reserva Natural de Sebes i Meandre de Flix (Ribera d'Ebre)*, guiada per Pere Josep Jiménez Mur, coordinador de la Reserva Natural de Sebes – Grup de Natura Freixe.

— 9 d'abril de 2006. Sortida naturalista: *La Teixeda de Lliurella (Sant Jaume de Llierca)*, guiada per Sergi Vila, ambientòleg, autor de l'estudi de la teixeda.

— 22 d'abril de 2006. Sortida naturalista: *Espai d'Interès Natural Cingles de Bertí (Vallès Oriental)*, guiada per Marc Martín i Andreu Salvat, biòlegs.

— 27 d'abril de 2006. Sessió científica: *El món vist amb vuit ulls: les aranyes com a model per a l'estudi de la gènesi de la biodiversitat*, a càrrec de Miquel Àngel Arnedo, investigador del Ramón y Cajal, Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona. Tingué lloc a l'IEC, Barcelona.

— 28 d'abril de 2006. *Commemoració del 30è aniversari de la publica-*

ció del Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans (ICHN - Fundació Territori i Paisatge). Tingué lloc a la Fundació Territori i Paisatge, Barcelona.

— 29 i 30 d'abril de 2006. Curs naturalista: *Sistemes naturals del Parc Natural Regional del Port del Comte (l'Alguer) i del Nord-Oest de Sardenya*, a càrrec de Antonio Torre, biòleg, president del Parc Natural Regional del Port del Comte, membre de la Junta Regional de la Comissió de Reserva de l'Àrea Marina Protegida del Cap de la Caça - Illa Plana, i Carles Sechi, secretari de l'Obra Cultural de l'Alguer. Tingué lloc a l'Alguer.

— 6 i 7 de maig de 2006. Curs naturalista: *Els rèptils del delta del Llobregat*, a càrrec de Marc Franch, Gustavo A. Llorente i Albert Montori, Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona. Tingué lloc al Prat de Llobregat.

— 7 de maig de 2006. Sessió científica: *Introducció al reconeixement de les papallones diürnes*, a càrrec de Rafael Carbonell i Mike Lockwood. Tingué lloc a Olot.

— 9 de maig de 2006. Sessió científica: *Introns del grup 1 com a marcadors moleculars en els estudis de coevolució planta-fong*, a càrrec de Mari Paz Martín i Javier D. Uribeondo, investigadors del Real Jardín Botánico de Madrid. Tingué lloc a l'IEC, Barcelona.

— 13 de maig de 2006. Sortida naturalista: *Espai d'Interès Natural Estany d'Ivars i Vila-sana (Pla d'Urgell)*,

guiada per Toni Costa i Pedrós, ambientòleg i director tècnic del Consorci de l'Estany d'Ivars i Vila-Sana.

— 20 i 21 de maig de 2006. Curs naturalista: *Biologia i conservació de l'ós bru*, a càrrec de Santiago Palazón, Servei de Protecció de la Fauna, Flora i Animals de Companyia de la Direcció General del Medi Natural del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Tingué lloc al Parc Nacional d'Aigüestortes.

— 21 de maig de 2006. Sessió científica: *Els rapinyaires diürns de Sant Feliu de Pallerols*, a càrrec de Fran Trabalon. Tingué lloc a Olot.

— 23 de maig de 2006. Sessió científica: *Biogeografia a escala planetària; restes de la colonització terrestre pels artròpodes al devonià*, a càrrec de Gonzalo Giribet, professor associat al Departament de Biologia d'Organismes i Evolutiva i al Departament de Zoologia d'Invertebrats del Museu de Zoologia Comparativa de la Universitat Harvard. Tingué lloc a l'IEC, Barcelona.

— 27 de maig de 2006. Curs naturalista: *Identificació de rapinyaires i conservació de les seves poblacions*, a càrrec de Fran Trabalon. Tingué lloc a Olot.

— 28 de maig de 2006. Sortida naturalista: *Espai d'Interès Natural de l'Alta Garrotxa (Garrotxa)*, guiada per Rafael Carbonell, biòleg i naturalista.

— 2 de juny de 2006. Sessió científica: *Com es pot promoure la recerca na-*

*turalista*, amb la participació de Martí Boada, de la Universitat Autònoma de Barcelona; Joan Pino, de la ICHN, i Jordi Sargatal, de la Fundació Territori i Paisatge, i moderat per Josep Vila, de la delegació de la Garrotxa de la ICHN. Tingué lloc a Olot.

— 3 i 4 de juny de 2006. Curs naturalista: *Les orquídiades del Montseny*, a càrrec de Meritxell Maymó, botànica. Tingué lloc al Montseny.

— 9 de juny de 2006. Sessió científica: *Les plantes més amenaçades de la Garrotxa*, a càrrec de Xavier Oliver. Tingué lloc a Olot.

— 10 de juny de 2006. Sortida naturalista: *Sortida de reconeixement d'odonats al torrent de Colobres (Vallès Occidental)*, guiada per membres del grup de treball d'odonats de la ICHN.

— 16 de juny de 2006. Sessió científica: *El patrimoni geològic de la Garrotxa: amenaces i protecció*, a càrrec de Llorenç Planagumà. Tingué lloc a Olot.

— 17 i 18 de juny de 2006. Curs naturalista: *L'efecte reserva a les àrees marines protegides*, a càrrec de Guillem Mas, director de la Reserva Marina de Ses Negres. Tingué lloc a Begur (Girona).

— 1 i 2 de juliol de 2006. Curs naturalista: *Els odonats de Catalunya*, a càrrec de Ricardo Martín, Bernat Garrigós i Mike Lockwood, membres d'Oxygastra. Tingué lloc al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (Olot).

— 15 i 16 de juliol de 2006. Curs naturalista: *El paisatge vegetal de l'alta muntanya andorrana*, a càrrec d'Albert Ferré, Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació de la Universitat de Barcelona. Tingué lloc a Andorra.

#### ***Col·laboració amb altres entitats***

— Del 5 al 9 d'octubre de 2005, col·laboració en el *Festival Internacional del Film de l'Insecte (FIFI)*, a Prada de Conflent (Office pour les Insectes et leur Environnement du Languedoc-Roussillon).

— 20 d'octubre de 2005. *Conveniència dels signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat de l'Agenda 21 de Barcelona* (Ajuntament de Barcelona).

— Del 20 al 22 d'octubre de 2005. *14a Trobada del Grup Europeu de Carofitòlegs*, a Barcelona (Universitat de Barcelona).

— Del 22 al 30 de juliol de 2006. *Universitat de Ponent de les Ciències de la Natura*, a Seròs (Universitat Catalana d'Estiu).

#### ***Activitats de la delegació del Bages***

##### *Activitats*

— 6 d'octubre de 2005. Sessió científica: *El substrat geològic i el relleu de la conca del Llobregat*, a càrrec de membres de la delegació del Bages de la ICHN. Tingué lloc al Centre Cívic Selves i Carner de Manresa (Bages).

— 7 d'octubre de 2005. Sessió científica: *La vegetació i la fauna verte-*



*brada de la conca del Llobregat*, a càrrec de membres de la delegació del Bages de la ICHN. Tingué lloc al Centre Cívic Selves i Carner de Manresa (Bages).

#### *Sortides naturalistes*

— 8 d'octubre de 2005. Sortida: *Gréixer i els Empedrats*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

— 5 de novembre de 2005. Sortida: *El Montcau i el torrent de la Fontfreda*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

— 3 de desembre de 2005. Sortida: *Collserola*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

— 28 de gener de 2006. Sortida: *El massís de Garraf i el delta del Llobregat*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

— 25 de febrer de 2006. Sortida: *La Puda de Montserrat i el Puigventós*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

— 25 de març de 2006. *Montserrat*, guiada per membres de la delegació del Bages de la ICHN.

#### **Activitats de la delegació de la Franja de Ponent**

— 28 i 29 de gener de 2006. Sortida naturalista: *Serreta Negra i barranc de la Vallcorna* (Baix Cinca), guiada per membres de la delegació de la Franja de Ponent de la ICHN.

#### **Activitats de la delegació**

##### **de la Garrotxa**

— 20 de maig de 2006. Sortida naturalista: *Els rapinyaires diürns de Sant Feliu de Pallerols*, a càrrec de Fran Trabalon, de la delegació de la Garrotxa de la ICHN.

— 10 de juny de 2006. Sortida naturalista: *Els sons de la natura a la nit*, a càrrec de Rafael Carbonell i Bernat Garrigós, de la delegació de la Garrotxa de la ICHN.

##### **Activitats de la delegació d'Osona**

— 22 d'octubre de 2005. Sortida naturalista: *Molluscs d'Osona*, guiada per membres de la delegació d'Osona de la ICHN.

— 5 de novembre de 2005. Sortida naturalista: *Bolets d'Osona*, guiada per membres de la delegació d'Osona de la ICHN.

#### **Projectes**

— Els sistemes naturals de les Planes de Son i la mata de València

— Estat del medi natural de Catalunya

— Recull de noms catalans de plantes

— Llibre vermell de la flora vascular de Catalunya

— Catàleg dels invertebrats amenaçats de Catalunya

— Observatori de la Sostenibilitat de Catalunya

— Estudi dels odonats en Catalunya

- Estudi interdisciplinari del torrent Salat d'Horta d'Avinyó (Bages)
- Projecte de reintroducció de la cigonya al Bages
- Projecte de restauració de basses agrícoles d'Osona
- Projecte d'estudi de rapinyaires d'Osona
- Cens de formigues d'Osona
- Estudi de la biodiversitat de l'Aiguabarreig (Baix Cinca)
- Programa de seguiment i conservació de la flora amenaçada
- Programa de seguiment i control de la flora invasora
- Programa de seguiment i conservació de les comunitats vegetals d'interès
- Catàleg de briòfits de la Garrotxa
- Catàleg de flora amenaçada i/o protegida, comunitat ornítica i coleòpters saproxílics dels boscos madurs de la Garrotxa
- Seguiment del cranc de riu autòcton a les conques del Fluvià, de la Muga i el Ter
- Programa de conservació i millora dels rapinyaires diürns de la Garrotxa
- Seguiment d'ocells d'interès de l'Alta Garrotxa

#### **Col·laboracions i participació**

- Consell Assessor de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

- Consell Consultiu del Parc de Collserola.
- Convenció dels signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat de l'Agenda 21 de Barcelona.
- Consorci de l'Alta Garrotxa.
- Consorci de l'espai rural de Gallecs.
- Comissió per a la sostenibilitat de les Terres de l'Ebre.
- Museu d'Història Natural de Catalunya.

#### **Premis per a estudiants**

El jurat format per Moisès Guardiola i Bufí, Joan Pino i Vilalta i Delfí Sanuy i Castells, atorgà el premi per a estudiants als treballs:

— *Ecologia alimentària de la formiga argentina (Linepithema humile) en ecosistemes naturals: activitat d'extracció de melassa de Quercus suber i dieta sòlida*, de Sílvia Abril Meléndez.

— *Contingut hídric de fulles i branquillons d'espècies llenyoses del matollar mediterrani amb diferents estratègies regeneratives post-incendi*, de Sandra Saura Mas.

#### **Publicacions**

- Notícies de la Institució*, núm. del 61 al 68.
- Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, núm. 72 (2004).
- I Seminari sobre el Patrimoni Natural de la Comarca de la Garrotxa. Estat del coneixement.*

## Societat Catalana de Biologia

Any de fundació: 1912

### CONSELL DIRECTIU

President: JAUME REVENTÓS I PUIGJANER  
Vicepresident primer: FERRAN AZORÍN I MARÍN  
Vicepresidenta segona: MONTSERRAT VENDRELL I RIUS  
Secretària general: ÀUREA NAVARRO I SABATÉ  
Vicesecretari: ARCADI NAVARRO I CUARTIELLAS  
Tresorera: MONTSERRAT AGUADÉ I PORRES  
Vocal primer, Lexicografia: RICARD ROCA I PASCUAL  
Vocal segon, Recerca: LLUÍS TORT I BARDOLET  
Vocal tercer, Sessions: JOSEP CLOTET I ÈRRA  
Vocal quart, Relacions Exteriors: CRISTINA JUNYENT I RODRÍGUEZ  
Vocal cinquè, Publicacions: FRANCESC PIFERRER I CIRCUNS  
Vocal sisè, Estudiants: HÉCTOR RUÍZ I MARTÍN

Delegat de l'IEC: RICARD GUERRERO I MORENO

Nombre de socis: 1.348

---

La Societat Catalana de Biologia (SCB)  
conté les seccions especialitzades següents:

- Secció de Biofísica
- Secció de Biologia del Desenvolupament
- Secció de Biologia Evolutiva
- Secció de Biologia i Indústria
- Secció de Biologia Molecular
- Secció de Biologia Molecular del Càncer
- Secció de Biologia de la Reproducció
- Secció de Biologia i Societat

- Secció d'Ecologia
- Secció d'Endocrinologia Experimental
- Secció d'Ensenyament
- Secció d'Estudiants
- Secció de Fisiologia Vegetal
- Secció de Microbiologia
- Secció de Neurobiologia Experimental
- Secció de Senyalització Cel·lular i Metabolisme
- Secció de Virologia
- Secció de la SCB a Alacant

- Secció de la SCB a les Balears
- Secció de la SCB a Lleida
- Secció de la SCB a València

### **Sessió inaugural del curs 2005-2006**

*Els tres grans reptes de la biomedicina d'avui.* Valentí Fuster de Carulla, director del Centre de Malalties Cardiovasculars de l'Hospital Mont Sinaí de Nova York. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans, 3 de novembre de 2005.

### **Conferències**

— *Crecimiento de sistemas tumorales: dinámica y geometría física.* Javier Buceta Fernández, Parc Científic de Barcelona (PCB). Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 23 de setembre de 2005.

— *El gen APC i el càncer colorectal.* Gabriel Capellà, Laboratori de Recerca Translacional, Institut Català d'Oncologia (ICO), Barcelona. Campus Bellvitge, Universitat de Barcelona. Barcelona, 3 d'octubre de 2005.

— *El mar: fuente de fármacos anticancerosos. La maravillosa aventura desde el organismo marino al paciente.* Miguel Ángel Izquierdo, Departament de Desenvolupament Clínic, Pharmar, Madrid. Campus Bellvitge, Universitat de Barcelona. Barcelona, 10 d'octubre de 2005.

— *Electron Cryomicroscopy of viruses at subnanometer resolution.* José

Ruiz Castón, Centro Nacional de Biotecnología (CNB), Madrid. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 14 d'octubre de 2005.

— *La red trófica microbiana en un océano de agua dulce: el lago Tanganyika.* Fernando Unrein, Institut de Ciències del Mar (ICM), Centre Superior d'Investigacions Científiques - Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (CSIC-CMIMA). Barcelona, 14 d'octubre de 2005.

— *Battista Grassi: uno zoologo per la malaria.* Ernesto Capanna, Universitat La Sapienza de Roma i membre de l'Accademia Nazionale dei Lincei. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 19 d'octubre de 2005.

— *Splicing and meiotic regulations in Schizosaccharomyces pombe.* A. José Ayté del Olmo, Cell Signaling Unit, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 21 d'octubre de 2005.

— *Species diversity and maintenance mechanisms in the mesopelagic zone: why so many jellies?* Dhugal Lindsay, Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology, Yokosuka, Japó. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 21 d'octubre de 2005.

— *La biomedicina del segle XXI.* Jaume Reventós i Puigjaner, Unitat de Recerca Biomèdica, Hospital Universitari de la Vall d'Hebron, Barcelona, i president de la SCB. Organitzada per la Sec-

ció d'Ensenyament. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 26 d'octubre de 2005.

— *Ribonucleotidil reductases bacterianes: enzims que donen vida*. Isidre Gibert, Institut de Biotecnologia i de Biomedicina i Departament de Genètica i de Microbiologia, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic. Barcelona, 27 d'octubre de 2005.

— *Biologia de sistemes i càncer*. Miguel Ángel Pujana, Laboratori de Recerca Translacional, ICO, Barcelona. Campus Bellvitge, Universitat de Barcelona. Barcelona, 7 de novembre de 2005.

— *Els microorganismes com a agents promotors i esmorteïdors de l'erosió dels sediments i del sòl*. Ferran Garcia-Pichel, Escola de Ciències de la Vida, Universitat Estatal d'Arizona, EUA. Sala d'actes CSIC-CMIMA. Barcelona, 11 de novembre de 2005.

— *Paper del mitocondri en la mort neuronal i en alguns desordres neurodegeneratius*. Joaquín Jordán, Departament de Ciències Mèdiques-Farmacologia, Universitat de Castella-la Manxa. Universitat Miguel Hernández (UMH), Sant Joan d'Alacant. Alacant, 18 de novembre de 2005.

— *Formation and break-down of large-scale vortices in 2D confined turbulence*. Herman Clerk, Universitat de Tecnologia d'Eindhoven, Països Baixos. Sala d'actes CSIC-CMIMA. Barcelona, 25 de novembre de 2005.

— *Importància dels complexos heteromèrics en els canals de potassi dependents de voltatge*. Antonio Felipe, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Universitat de Barcelona. UMH, Sant Joan d'Alacant. Alacant, 25 de novembre de 2005.

— *La fibra muscular, del repòs a l'activitat: un model didàctic d'exposició*. Ramon Barbany, Departament de Ciències Fisiològiques II, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ensenyament. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 30 de novembre de 2005.

— *Conferència sobre el Premi Nobel de Medicina 2005 concedit a Barry J. Marshall i J. Robin Warren*. Ricard Guerrero, Universitat de Barcelona, i membre de l'IEC. Sala Pi i Sunyer, IEC. Barcelona, 15 de desembre de 2005.

— *Relación entre la forma de biofilm y resistencia a quinolonas en aislamientos clínicos de Acinetobacter baumannii*. Sara Martí Martí, Servei de Microbiologia, Hospital Clínic, Barcelona. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 15 de desembre de 2005.

— *Ojoplano and the morphogenesis of the vertebrate eye*. Juan Martínez, European Molecular Biology Laboratory (EMBL), Heidelberg, Alemanya. Aula modular, PCB. Barcelona, 16 de desembre de 2005.

— *La progressiva acidificació dels oceans: avui, demà i ahir*. Carles Pelejero, ICM, CSIC-CMIMA, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA, Barcelona, 16 de desembre de 2005.

— *APC/CCdc20 controls the ubiquitin-mediated degradation of p21 during early mitosis*. Virginia Amador, Departament de Patologia, Escola Universitària de Medicina de Nova York, Nova York, EUA. Aula Fèlix Serratosa, PCB, Barcelona, 22 de desembre de 2005.

— *Neoangiogenesis as a target in cancer therapy. Examples of natural and derived marine compounds inhibiting angiogenesis*. Chantal Barthomeuf, Laboratori de Farmacologia i Biotecnologia, Facultat de Farmàcia, Universitat de Clermont-Ferrand, França. Aula Fèlix Serratosa, PCB, Barcelona, 16 de gener de 2006.

— *Prasinophyceae ecotypes and genome structure*. Hervé Moreau, Observatoire Océanologique de Banyuls, França. Sala d'actes, CSIC-CMIMA, Barcelona, 17 de gener de 2006.

— *Mechanisms of alternative splicing regulation*. Juan Valcárcel, Centre de Regulació Genòmica (CRG), Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, Barcelona, 19 de gener de 2006.

— *Efectividad de los diferentes métodos físicos y químicos de inactivación para reducir la infectividad del VIH-1*. Cristina Gil, Servei de Malalties Infeccioses, Hospital Clínic, Barcelona. Sala Mi-

quel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex, Barcelona, 26 de gener de 2006.

— *Humanizando la señalización en levaduras: en busca de un modelo para el estudio de proteínas de interés farmacológico*. Víctor Jiménez Cid, Departament de Microbiologia II, Facultat de Farmàcia, Universitat Complutense de Madrid (UCM), Madrid. Sala de Juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 27 de gener de 2006.

— *Advanced seminar on behavioural ecology of plankton organisms*. Thomas Kiorboe, Danish Institute for Fisheries Research, Charlottenlund, Dinamarca. Sala d'actes, CSIC-CMIMA, Barcelona, del 30 de gener al 10 de febrer de 2006.

— *Human evolutionary genetics: a useful tool to better understand genomic diversity and susceptibility to infectious diseases*. Lluís Quintana-Murci, Institut Pasteur, Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), París, França. Aula de Graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 3 de febrer de 2006.

— *Development of novel treatment strategies in multiple sclerosis*. Roland Martin, Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA)-Hospital Universitari Vall d'Hebron, Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, PCB, Barcelona 9 de febrer de 2006.

— *Evolució de la regulació gènica als drosòfílids*. Elvira Juan, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Aula de Graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 17 de febrer de 2006.

— *Interaccions entre el fitoplàncton i la turbulència de petita escala*. Elisa Berdalet, ICM, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 17 de febrer de 2006.

— *Variabilitat genètica i fenotípica de la proteasa NS3/4 del virus de l'hepatitis C (VCH)*. Sandra Franco, Fundació irsiCaixa, Badalona. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 23 de febrer de 2006.

— *Integrinas y caveolina-1 en migración celular, endocitosis y supresión tumoral*. Miguel Á. del Pozo, Centro Nacional de Investigaciones Cardiovasculares (CNIC), Madrid. Sala de Junttes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 24 de febrer de 2006.

— *Viroteràpia del càncer amb adenovirus oncolítics*. Ramon Alemany, Laboratori de Recerca Translacional, ICO, Hospital Duran i Reynals, Bellvitge, Barcelona. Aula 102, Campus Bellvitge, Universitat de Barcelona. Barcelona, 6 de març de 2006.

— *Mecanismos moleculares de la migración neuronal*. Óscar Marín, científic titular del CSIC. Conferència del

guanyador del Premi Josep M. Sala-Trepat. Sala Pi i Sunyer, IEC. Barcelona, 7 de març de 2006.

— *RNA interference gene therapy for AIDS patients*. Ben Berkhout, Departament de Retrovirologia Humana, Universitat d'Amsterdam, Països Baixos. Aula 1, biblioteca, Hospital Universitari Germans Trias i Pujol. Barcelona, 8 de març de 2006.

— *Modelos animales de cáncer humano*. Mariano Barbacid, director del Centro Nacional de Investigaciones Oncológicas (CNIO), Madrid. Organitzada per la Xarxa d'Oncologia de l'Institut Carles III, Node Vall d'Hebron i SCB. Sala d'actes, planta 10, Hospital Universitari Vall d'Hebron. Barcelona, 8 de març de 2006.

— *Dive into the diversity of the smallest marine algae*. Fabrice Not, ICM, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 17 de març de 2006.

— Presentació del nou volum dels *Treballs de la Societat Catalana de Biologia: Antimicrobians*. Ed. a cura de Joaquim Ruiz. Intervencions de M. Corachan, I. Badiola, C. Tarragó i F. Navarro. Sala Pi i Sunyer, IEC. Barcelona, 21 de març de 2006.

— *Poden conviure el bosc i el foc? Nous avenços de la recerca en ecologia*. Josep M. Espelta, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 22 de març de 2006.

— *Efecte de la contaminació per hidrocarburs en poblacions microbianes d'ambients terrestres i marins.* Marc Viñas, Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 24 de març de 2006.

— *Activitats biològiques dels cossos d'inclusió bacterians.* Elena Garcia Fruitós, Institut de Biotecnologia i Biomedicina i Departament de Genètica i Microbiologia, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 30 de març de 2006.

— *Contribució d'una única neurona al control direccional d'un nudibranch: llimac de mar sota control remot.* Roger Redondo, Universitat d'Edimburg, Escòcia. UMH, Sant Joan d'Alacant. Alacant, 30 de març de 2006.

— *Peptide in therapeutics.* Fernando Albericio, Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona (IRBB) - PCB, Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 6 d'abril de 2006.

— *Active site structure and reaction mechanisms of human peroxidases.* Christian Obinger, Departament de Química, Universitat Agrícola de Viena – Universitat de Recursos Naturals i Ciències Aplicades a la Vida, Viena, Àustria. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 7 d'abril de 2006.

— *Developing new molecular tools to trace migration and speciation in the antarctic benthos.* Christoph Held, Alfred Wegener Institut für Polar und Meeresforschung, Bremerhaven, Alemanya. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 7 d'abril de 2006.

— *Paper del canal intracel·lular C107 en neurodegeneració.* Rosa Planells, Centre Príncep Felip, València. UMH, Sant Joan d'Alacant. Alacant, 7 d'abril de 2006.

— *Los mecanismos de adaptación de la levadura S. cerevisiae a una alcalinización del ambiente.* Joaquim Ariño, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Veterinària, Universitat Autònoma de Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 20 d'abril de 2006.

— *Conflictes de valors en la biologia moderna. L'experiència del Grup Europeu d'Ètica de les Ciències i les Noves Tecnologies.* Pere Puigdomènech, Laboratori de Genètica Molecular Vegetal, CSIC-IRTA, Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 20 d'abril de 2006.

— *Dissecting Notch functions during hematopoietic ontogeny in the mouse embryo.* Anna Bigas, Centre d'Oncologia Molecular, Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge (IDIBELL) - Institut de Recerca en Oncologia, Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 21 d'abril de 2006.



— *Mecanismes i accions derivades de la interacció del GR i PPAR $\gamma$  amb la ruta de la JNK*. Carme Caelles, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Universitat de Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 27 d'abril de 2006.

— *És esperable l'aparició de variants del virus de l'hepatitis A que escapin a la vacuna*. Lluís Aragonès, Grup de Virus Entèrics, Departament de Microbiologia, Universitat de Barcelona. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 27 d'abril de 2006.

— *DNA replication checkpoint: ATR/ATM-independent pathways*. Neus Agell, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona, Barcelona. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 28 d'abril de 2006.

— *El impacto funcional del splicing alternativo a nivel de proteínas. El caso de las proteínas asociadas a procesos epigenéticos*. Xavier de la Cruz, PCB, Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 4 de maig de 2006.

— *Canvis metabòlics del sistema oceànic (o com un oceanògraf veu la fisiologia del nostre planeta)*. Josep Lluís Pelegrí, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 5 de maig de 2006.

— *L'amfiox i l'Evo-Devo: de la genòmica comparada als secrets genètics de l'origen dels vertebrats*. Jordi Garcia, Departament de Genètica, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 11 de maig de 2006.

— *Constructing and exploring gene-to-metabolite networks in medicinal plants*. Alain Goossens, Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie, Gant, Bèlgica. Aula Magna, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 12 de maig de 2006.

— *Aminoacyl-tRNA synthetases in evolution and human disease*. Lluís Ribas de Pouplana, PCB, Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 18 de maig de 2006.

— *El enhancer del citomegalovirus humano y su regulación por cascadas de señalización celulares*. Montse Gustems, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), Barcelona. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 18 de maig de 2006.

— *Coupling and decoupling the oceanic organic C and Si cycles*. David de Master, Universitat Estatal de Carolina del Nord, EUA. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 19 de maig de 2006.

— *Homeòstasi lipídica i dinàmica de membranes a l'aparell de Golgi*. Montse Vilella, Departament de Biologia

Cel·lular, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 25 de maig de 2006.

— *Videoobservacions i modelament de la dinàmica costanera: aplicacions a Barcelona i a Noordwijk (Països Baixos)*. Francesca Ribas Prats, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 26 de maig de 2006.

— *Control traduccional durante el desarrollo de Drosophila*. Fàtima Gebauer, CRG, Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 1 de juny de 2006.

— *What can we expect from DNA Barcodes?* Michel Veuille, Departament Sistemàtic i d'Evolució, Museu Nacional d'Història Natural, París, França. Aula Magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 2 de juny de 2006.

— *Structural insight into chromatin targeting and remodelling*. Christoph W. Müller. EMBL Grenoble. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 2 de juny.

— *Señalización proapoptótica de p75<sup>NTR</sup> a través de proteínas de la familia Mage*. José M. Frades, Instituto Cajal, CSIC, Madrid. Sala de Juntas, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Lleida. Lleida, 6 de juny de 2006.

— *Mapping molecular machines during intra-Golgi transport*. Alexander A. Mironov, Consorzio Mario Negri Sud (CMNS), Chieti, Itàlia. Aula 13, Facultat

de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 8 de juny de 2006.

— *Innovation works: turning ideas into products at EMBL*. Gábor Lamn, EMBLEM, Technology Transfer, Heidelberg, Alemanya. Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 8 de juny de 2006.

— *Structural and functional analysis of NFAT/Calcinerum Interactions*. Juan Miguel Redondo, Centro de Biología Molecular Severo Ochoa (CBM-CSIC), Universitat Autònoma de Madrid (UAM) i Centro Nacional de Investigaciones Cardiovasculares (CNIC). Aula Fèlix Serratosa, edifici modular, PCB. Barcelona, 9 de juny de 2006.

— *Funció dual de Fas (CD95) a la inducció de diabetis autoimmunitària en el model NOD*. Conxita Mora, Laboratori de Diabetis Experimental, IDI-BAPS, Barcelona. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 15 de juny de 2006.

— *In vivo recombination studies in Brome mosaic virus*. Jozef Bujarski, Departament de Ciències Biològiques, Montgomery Hall, Universitat d'Illinois Septentrional, EUA. Sala Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic, edifici annex. Barcelona, 15 de juny de 2006.

— *Evolución de redes biológicas*. Ricard V. Solé, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 16 de juny de 2006.

— *Vida y evolución, 150 años después de Darwin*. Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts a Amherst, EUA. Conferència magistral organitzada per la SCB, en col·laboració amb la Secretaria Científica de l'IEC. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 21 de juny de 2006.

— *Improving nature? Modified guanidinium cations for oxoanion binding in water. From a molecular understanding to applications*. Carsten Schumck, Institut de Química Orgànica, Universitat de Würzburg, Alemanya. Aula Fèlix Serratosà, edifici modular, PCB. Barcelona, 23 de juny de 2006.

— *Zooplàncton i micronecton del mar dels Sargassos: exploració, taxonomia i barcading entre 0 i 5.000 metres de fondària*. Francesc Pagès, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 23 d'abril de 2006.

— *Regulation of axon guidance during nervous system development by Eph signalling: what is kinase activity required for?* Joaquín Egea, Departament de Neurobiologia Molecular, Institut Max Planck, Alemanya. Sala de Juntes, Departament de Ciències Mèdiques, Universitat de Lleida. Lleida, 23 de juny de 2006.

— *Integrins and caveolin-1 in cell migration, endocytosis and cell growth*. Miguel Á. del Pozo, CNIC, Madrid. Aula Fèlix Serratosà, edifici modular, PCB. Barcelona, 27 de juny de 2006.

— *Proteínas de unión a RNA y respuesta a estrés en S. pombe*. Miguel Á. Rodríguez Gabriel, Departament de Microbiologia II, Facultat de Farmàcia, UCM, Madrid. Aula 13, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona. Barcelona, 29 de juny de 2006.

— *Ecology of whale falls: enrichment, chemosynthesis, and species extinction at the deep-sea floor*. Craig Smith, Universitat de Hawaii a Manoa. Sala d'actes, CSIC-CMIMA. Barcelona, 30 de juny de 2006.

### **Cursos**

— *IV Curs de Tècniques de Fisiologia Cel·lular*. Coordinador: Jordi Aleu, Universitat Autònoma de Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia de la SCB a Alacant, Universitat Miguel Hernández (campus de Sant Joan), Alacant, del 21 al 23 de setembre de 2005.

— *Nous avenços en ecologia microbiana*. Coordinadores: Mercedes Berlanga i Montserrat Sala. Amb la col·laboració de l'ICM-CSIC. ICM-CMIMA, 13 de desembre de 2005.

### **Jornades**

— *Gens, ambient i salut mental*. Organitzada per la Secció d'Estudiants. Sala Pere Coromines, IEC, 14 d'octubre de 2005.

— *XIII Jornada de Biologia Molecular*. Coordinadora: Maribel Geli, Departament de Biologia Molecular i Cel·lu-

lar, Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB) - CSIC, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Sala Prat de la Riba, IEC, 27 i 28 d'octubre de 2005.

— *V Jornada de Virologia*. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Prat de la Riba, IEC. 21 de novembre de 2005.

— *III Jornada de Fisiologia Vegetal*. Organitzada per la Secció de Biologia Vegetal. Sala Pere Coromines, IEC, 25 de novembre de 2005.

— Jornada conjunta del CREAM, la ICHN i la SCB: *Jornada sobre sistemes d'informació del medi natural: aplicació a la recerca i a la gestió*. Sala Prat de la Riba, IEC, 29 de novembre de 2005.

— *Proliferació cel·lular i càncer*. Jornada anual conjunta. Coordinadors: Francesc Vinyals i Gabriel Capellà. Organitzada per la Secció de Senyalització Cel·lular i Metabolisme i la Secció de Biologia Molecular del Càncer. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 1 de desembre de 2005.

— *III Jornada Pràctica de Biologia Molecular i Cel·lular (curs avançat)*. Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Barcelona, 3 i 10 de febrer de 2006.

— *III Jornada Pràctica de Biologia Molecular i Cel·lular (curs bàsic)*. Àrea de Biologia Molecular i Cel·lular, Universitat Internacional de Catalunya (UIC). Sant Cugat del Vallès, 18 de febrer de 2006.

— *Matinal de l'evolució. Jornada científica per a professorat de secundària i batxillerat*. Auditori Joan Plaça, Jardí Botànic, Universitat de València. València, 27 de maig de 2006.

— *Towards the 7th Framework Programme 2007-2013: Opportunities for Research Funding*. Stefan Jungluth, Comissió Europea, Recerca DR, Bruselles, Bèlgica. Organitzada per Metabre i el Consell Directiu. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 14 de juny de 2006.

— *VI Jornada de Biologia Evolutiva*. Coordinadora: Marta Riutort, Departament de Genètica, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 3 de juliol de 2006.

### **Congressos i simposis**

— *V Simposi de Neurobiologia Experimental*. Coordinadora: Teresa Vilaró. Organitzada per la Secció de Neurobiologia Experimental. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 14 i 15 de desembre de 2005.

### **Assemblea**

Assemblea General ordinària de la SCB a la Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 8 de juny de 2006.

### **Activitats extraordinàries**

— *II Cicle de Cinema Científic*. Organitzada per la Secció d'Estudiants i Omnis Cel·lular. Aula Magna, Facultat de Biolo-

gia, Universitat de Barcelona. Barcelona, octubre de 2005.

— *Vine al labo a veure què fan els científics*. Visites guiades als laboratoris de biologia animal i vegetal de la Universitat de Barcelona. Activitat adreçada a estudiants de secundària i inserida dins la Setmana de la Ciència 2005. Barcelona, 8 de novembre de 2005.

— Taller de portes obertes: «*De les cendres a l'ombra: com reviu un bosc després del foc*». Organitzada per la Secció de Biologia i societat de la SCB i la Secció d'Ensenyament. Activitat inserida dins de la Setmana de la Ciència 2005. Sala Nicolau d'Olwer, IEC. Barcelona, 14 de novembre de 2005.

— *Interaccions entre l'evolució cromosòmica i la divergència gènica en mamífers*. Seminari del Programa de Doctorat de Biodiversitat i Biologia Evolutiva. Arcadi Navarro, Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, Universitat Pompeu Fabra. Activitat inserida dins el Dia de Darwin. Edifici d'Instituts, campus de Burjassot-Paterna, Universitat de València. 16 de febrer de 2006.

— Conferència: *El papel de la selección natural en el origen del lenguaje: la evidencia de Atapuerca*. Ignacio Martínez Mendizábal, Universitat d'Alcalá de Henares i la UCM, Madrid. Sala d'actes, campus de Burjassot-Paterna, aulari in-

terfacultatiu. Activitat inserida dins el Dia de Darwin. 16 de febrer de 2006.

— *Cinefòrum*. Activitat inserida dins el Dia de Darwin. Sala Muntaner, Col·legi Major Lluís Vives, campus de Blasco Ibáñez. València, 16 de febrer de 2006.

— Presentació del nou volum dels *Treballs de la Societat Catalana de Biologia: Antimicrobians*. Sala Pi i Sunyer, IEC. Barcelona, 21 de març de 2006.

— *VII Exporecerca Jove*. Edifici Roger de Llúria, Universitat Pompeu Fabra. Barcelona, 30 i 31 de març i 1 d'abril de 2006.

— *Vine a veure què fan els científics!* Visites guiades als laboratoris de recerca de la Universitat de Barcelona. 24 i 26 d'abril de 2006.

— *RECAM 2006*. Coordinadors: Ricard Guerrero i Jordi Urmeneta. Organitzada per la Secció de Microbiologia. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 11 i 12 de maig de 2006.

### **Publicacions**

*Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, núm. 55 (2004): *Antimicrobians*. [Editor: Joaquim Ruiz]

*Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, núm. 56 (2005): *Endocrinologia molecular*. [Editor: Jaume Reventós]

*Què cal saber?*, núm. del 179 al 187.

**Societat Catalana de Filosofia**

Any de fundació:

1923

## JUNTA DIRECTIVA

President:

DÍDAC RAMÍREZ I SARRIÓ

Vicepresidents:

SALVI TURRÓ I TOMÀS

IGNASI ROVIRÓ ALEMANY

Secretari:

XAVIER IBÁÑEZ PUIG

Tresorer:

ANDREU GRAU I ARAU

Publicacions:

JOSEP MONSERRAT MOLAS

Vocals:

ANTONI BOSCH I VECIANA

FRANCESC FORTUNY BONET (†)

MANUEL GARCÍA CARPINTERO

VÍCTOR GÓMEZ PIN

CARME MERCHÁN CANTOS

FRANCESC PEREÑA BLASI

JOSEP M. PORTA I FABREGAT

JUAN MANUEL DEL POZO

ANTONI PREVOSTI I MONCLÚS

MARIA RAMON CUBELLS

MARIONA SANFELIU I SALVÀ

MANUEL SATUÉ I SILLUÉ

MERCÈ SOLÉ FERRATER

Delegat de l'IEC:

PERE LLUÍS FONT

Nombre de socis:

178

***Activitats generals***

El dia 28 de novembre de 2005 se celebrà l'Assemblea General de socis i després tingué lloc la conferència del profes-

sor Nicolas Grimaldi, de la Universitat de París IV «Per a una fenomenologia de l'espera», amb la qual quedà inaugurat el curs 2005-2006.

### *Activitats de les seccions*

#### *Secció de Filosofia Antiga*

La Secció de Filosofia Antiga de la Societat Catalana de Filosofia ha dedicat el curs acadèmic 2005-2006 a les activitats següents: *a)* en primer lloc, al treball anual d'estudi del *Corpus platònic*; *b)* en segon lloc, al treball d'estudi i redacció dels capítols corresponents del llibre *Philosophy and dialogue*, una obra de col·laboració entre membres de la Secció i platonistes francesos, italians, canadencs i nord-americans. Per part de la Secció hi han col·laborat directament Antoni Bosch i Veciana, Xavier Ibáñez Puig, Josep Monserrat Molas i Jordi Sales i Coderch. Encara es treballa en l'edició de l'obra; *c)* en tercer lloc, a la preparació i realització de la II Jornada sobre Plató i el Platonisme, que tingué lloc el dia 26 de novembre de 2006 i fou coordinada per Antoni Bosch i Veciana. La Jornada tenia com a títol: «Plató: la passió i la raó», i hi intervingueren Antoni Bosch i Veciana, Gregori Luri i Xavier Ibáñez Puig, membres de la Secció; *d)* en quart lloc, a la publicació del «Butlletí platònic II» dins l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia: Revista de Filosofia*, núm. xvi (2004/2005), p. 51-86; *e)* i en cinquè lloc, a l'assistència a les reunions de la Sociedad Ibérica de Filosofía Griega de Josep Monserrat Molas i Jordi Sales i Coderch, en les quals es van debatre els temes següents: «La ciència en Aristòtil» (10 de febrer), «Les lleis de Plató» (5 de maig) i «L'escepticisme» (16 de juny).

#### *Secció de Filosofia Medieval*

Al llarg d'aquest curs, la Secció s'ha centrat en l'estudi de l'epistemologia i de la mística en la baixa edat mitjana, especialment en les interpretacions de l'Escola de Kyoto. Les sessions s'han presentat, públicament, com un cicle de quatre conferències:

— «El déu impersonal del Mestre Eckhart segons Nishitani Keiji», a càrrec de Montserrat Crespín Perales. 2 de març de 2006.

— «La influència de la mística medieval en Nishida Kitarô», a càrrec de Jesús González Vallés, traductor d'obres literàries i filosòfiques japoneses i autor del llibre *Historia de la filosofía japonesa*. 6 d'abril de 2006.

— «Hildegarda de Bingen: harmonia i revelació», a càrrec de Georgina Rabassó. 4 de maig de 2006.

— «El coneixement intuïtiu a Duns Escot», a càrrec de Francisco Tausate. 1 de juny de 2006.

#### *Secció de Filosofia Moderna*

Durant el curs 2005-2006, la Secció ha promogut la I Jornada Lleidatana de Filosofia Moderna, que portà per títol *Cultura i progrés* i que tingué lloc el dia 5 de novembre de 2005.

#### *Secció de Filosofia Contemporània*

##### GRUP D'ESTUDIS FENOMENOLÒGICS

El Grup d'Estudis Fenomenològics s'ha dedicat a analitzar el text de Husserl, *L'o-*

*rigen de la geometria* (1936), en les sessions ordinàries. A més d'aquesta activitat permanent, durant el mes d'octubre, la professora Martina Plümacher, de Berlín, ha impartit un curs de dues sessions sobre pluralisme i relativisme. Així mateix, s'ha dut a terme una conferència sobre Husserl i Kant, a càrrec de Sebastian Luft, de la Universitat de Hamilton-Minnesota, i coeditor de *Husserliana*, el dia 27 de juny.

#### GRUP D'ESTUDIS SARTREANS

Durant el curs acadèmic 2005-2006, el Grup d'Estudis Sartreans ha continuat treballant en l'obra de Sartre. Enguany, s'ha centrat en l'exposició i el posterior debat sobre el concepte de la categoria «nosaltres», segons la filosofia de l'autor. En el terreny de publicacions, cal destacar l'*Anuari* del butlletí commemoratiu de l'aniversari de Sartre.

#### GRUP DE FILOSOFIA ANALÍTICA

El Grup de Filosofia Analítica, durant el curs acadèmic 2005-2006, ha organitzat la quarta edició del seminari *Els arguments dels clàssics*, amb la discussió crítica de deu arguments clàssics de la història de la filosofia triats per la seva rellevància conceptual. L'estructura de les sessions ha constatat de dues parts: la presentació crítica del ponent i el debat amb la participació de la resta de participants. Cada sessió ha girat al voltant d'algun filòsof de prestigi, i la majoria de ponents

han estat professors d'universitats catalanes. Cal destacar la presència d'Ignacio Vicario, de la Universitat de Salamanca. Al seminari, s'hi han inscrit cinquanta persones, majoritàriament professors d'ensenyament secundari, i s'ha superat el nombre de participants de l'edició anterior. És per aquest motiu, així com per l'interès i el desig de participació creixent del professorat, que el Grup de Filosofia Analítica valora positivament l'experiència. La Direcció General d'Ordenació Educativa ha reconegut el seminari com a «activitat de formació permanent» per al professorat de secundària.

#### *Secció de Filosofia Catalana*

La Secció de Filosofia Catalana de la Societat Catalana de Filosofia, en el curs acadèmic 2005-2006, ha prosseguit amb la preparació del projecte *Philosophy and Catalan Intellectual History* (1870-1975), publicació que consta de tres volums en anglès sobre filosofia catalana i que conté textos de prestigiosos investigadors.

La Xarxa Temàtica reconeguda per la Generalitat de Catalunya ha presentat noves propostes de treball dins l'àmbit de recerca de la filosofia catalana. L'antiga revista *Revista de Filosofia Catalana*, creada per a recollir els estudis realitzats i posar en relació tots els grups de recerca i investigadors interessats en l'establiment d'un àmbit de recerca sobre aquesta temàtica, ha evolu-



cionat cap a la revista *Filosofia Catalana: Revista d'Història del Pensament i de la Filosofia als Països Catalans*, vinculada als webs sobre la Xarxa Temàtica Història Intel·lectual de la Filosofia Catalana i al web del projecte *Philosophy and Catalan Intellectual History*.

Així mateix, el 22 de desembre de 2005 van tenir lloc les II Jornades Científiques de l'IEC, dedicades al tema «Filosofia i ontologies culturals. El projecte *Philosophy and Catalan Intellectual History*».

**Societat Catalana de Física**

Any de fundació 1986\*

**JUNTA DIRECTIVA**

President:	JOSEP M. PONS I RÀFOLS
Vicepresidenta:	NÚRIA FERRER I ANGLADA
Tresorer:	JORDI ANDREU I BATALLÉ
Secretari:	AGUSTÍ POCH PARÉS
Vocals:	XAVIER BATLLE GELABERT
	ALBERT BRAMON PLANAS
	JAUME ESTEVE I TINTÓ
	SALVADOR ESTRADÉ SOBREPÈRE
	M. ÀNGELS GARCIA BACH
	ANTONI GIRÓ I ROCA
	XAVIER GRANADOS GARCIA
	ORIOL GUASCH FORTUNY
	XAVIER JAEN HERBERA
	IGNASI JUVELLS PRADES
	IGNASI LABASTIDA I JUAN
	JOSEP LLOSA I CARRASCO
	XAVIER MAGRANS I FONTRDONA
	JOAN ÀNGEL PADRÓ I CÀRDENAS
	ANTONI ROCA I ROSELL
	SANTIAGO VALLMITJANA RICO

La Junta es va renovar a l'Assemblea del dia 13 de juliol de 2006.

Delegat de l'IEC: DAVID JOU I MIRABENT

Nombre de socis: 407

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

---

## **Activitats**

— Organització de les XXI Trobades Científiques de la Mediterrània.

— Participació en la Universitat Catalana d'Estiu.

— Organització de l'Olimpíada de Física: sessions de preparació i realització de la fase catalana.

— Concessió del Premi Jordi Porta i Jué.

— Premis per als treballs de recerca de batxillerat.

— Organització del cicle de conferències «Física oberta».

— Actes de cloenda de l'Any Mundial de la Física 2005.

## **XXI Trobades Científiques de la Mediterrània: «El paper dels oceans en el canvi climàtic»**

Maó, del 26 al 29 de setembre de 2005.

Com cada any, la Societat Catalana de Física ha organitzat les Trobades Científiques de la Mediterrània a l'illa de Menorca, amb la col·laboració de la Secció de Ciència i Tècnica de l'Institut Menorquí d'Estudis i el suport de diverses institucions acadèmiques. Amb l'objectiu perenne de propiciar l'intercanvi d'experiències i coneixements, així com de constituir un fòrum científic que permeti la relació i la comunicació entre científics i tecnòlegs, aquest any les jornades, celebrades els dies 26, 27, 28 i 29 de setembre, se centren en el paper dels oceans en el canvi climàtic.

Les institucions que han participat en el comitè científic són: l'Institut de Ciències del Mar (ICM), l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA), l'Institut Menorquí d'Estudis (IME), la Societat Catalana de Física (SCF), la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Els membres d'aquest comitè han estat els següents: Josep Calderer (SCF), Albert Falqués (UPC), Jordi Font (ICM), Damià Gomis (IMEDEA), Josep Enric Llebot (UAB), Josep Lluís Pelegrí (ICM), Agustín Sánchez-Arcilla (UPC), Joaquim Tintoré (IMEDEA) i Josep Miquel Vidal (IME).

El tema central de la trobada ha estat el paper de l'oceà en el clima tant des del punt de vista de la seva funció reguladora com dels impactes observats o esperats en l'escenari actual de canvi climàtic. En aquest sentit, han estat unes trobades del tot interdisciplinàries, en les quals, a més de la física, hi ha tingut cabuda la biologia, la química i l'enginyeria de costes. S'ha aconseguit, doncs, un dels objectius principals, que era fomentar la interacció entre les distintes disciplines.

## **Participació en la Universitat Catalana d'Estiu**

Encarregada de la programació de l'àrea de ciència i tècnica de la Universitat Catalana d'Estiu, la Societat Catalana de Física ha participat enguany amb la pro-

posta temàtica següent: *Nanociència i nanotecnologies*. La coordinadora de l'àrea ha estat Núria Ferrer, Universitat Politècnica de Catalunya. Les ponències que s'han dut a terme són les següents:

— «Què ens diu i no ens diu la física quàntica (I)», a càrrec de Lluís Ametller (Universitat Politècnica de Catalunya).

— «Perspectiva actual en nanociència i nanotecnologia», a càrrec de Jordi Pascual i Gainza (Universitat Autònoma de Barcelona).

— «Nanomaterials per a nanodispositius electrònics», a càrrec de Núria Ferrer (Universitat Politècnica de Catalunya).

— «Nanofabricació: sensors i biosensors», a càrrec de Xavier Borrisé (Consell Superior d'Investigacions Científiques, CSIC).

— «Política científica en nanociència i nanotecnologia», a càrrec de Jordi Pascual i Gainza (Universitat Autònoma de Barcelona).

A més a més s'han exposat les ponències sobre energia següents:

— «Energies alternatives», a càrrec d'Antoni Lloret (Universitat de Barcelona).

— «L'experiència de l'Agència de l'Energia a Menorca», a càrrec de Margalida Ramis.

— «ITER, energia de fusió nuclear», a càrrec de Javier Dies (Universitat Politècnica de Catalunya).

— «El repte de l'eficiència energètica: normativa i realitat», a càrrec de Montserrat Mata i Roger Marcos (Col·legi Oficial d'Enginyers Industrials de Catalunya, COEIC).

— Debat: «Energia: quin model de societat volem?», a càrrec de Joan-domènec Ros (Universitat de Barcelona), Antoni Lloret, Ferran González i Cajigós (enginyer industrial, membre de la Comissió d'Energia de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya) i Margalida Ramis (exdirectora de l'Agència de l'Energia de Menorca).

### *Olimpiada de Física*

La Societat Catalana de Física organitza, des de l'any 1996, la fase catalana de l'Olimpiada Internacional de Física (<http://www.scf-iec.org>), amb l'objectiu de realitzar un procés de selecció entre els estudiants d'ensenyament secundari, concretament els de segon de batxillerat, amb bones aptituds per a la comprensió de la física. Com cada any, els estudiants seleccionats representen el conjunt de districtes universitaris catalans en la fase espanyola de l'Olimpiada Internacional de Física.

Les proves de selecció, que des de la convocatòria del 2000 s'efectuen a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, per tal de reduir desplaçaments, es van celebrar el dia 3 de febrer simultàniament a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, a l'Escola Politècnica Superior

de Lleida, a la Facultat de Química de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i a l'Escola Politècnica Superior de la Universitat de Girona. En total s'hi van presentar vuitanta-dos estudiants de quaranta-tres centres d'ensenyament secundari de tot Catalunya, tant públics com privats.

Després d'una acurada revisió de les proves realitzades pels estudiants presentats, la comissió va seleccionar, per a la fase final, setze estudiants com a representants de les universitats catalanes. Aquests estudiants van rebre de mans del president de la Societat Catalana de Física, en un acte públic celebrat el divendres 3 de març de 2006, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, el diploma acreditatiu de la seva selecció i també un petit obsequi consistent en un lot de llibres de física.

La fase espanyola se celebrà a Terol del 30 de març al 2 d'abril de 2006. L'actuació dels estudiants catalans va ser notable, i s'aconseguí una medalla d'or, dues medalles de d'argent, sis medalles de bronze i tres mencions d'honor. A més, un d'ells fou seleccionat per a anar a l'Olimpíada Iberoamericana. Des de la Societat Catalana de Física es valora molt positivament el bon ambient que va dominar entre tots els estudiants que es van desplaçar a Terol, així com la satisfacció que han expressat els alumnes assitents envers les experiències compartides durant l'Olimpíada, que, sens dubte, contribuiran a fomentar el seu interès envers la física.

### ***Premi Jordi i Jué per a estudiants***

Aquest premi, que es convoca des de l'any 1962, s'ofereix a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre física fet per estudiants. La ponència d'enguany, formada pels professors Jordi Andreu i Batallé, Albert Bramon Planas i Agustí Poch Parés, va acordar concedir el primer premi al treball *Control de les correlacions en freqüència de la llum utilitzant tècniques d'achromatic phase matching*, presentat per Ferran Macià Bros, així com també va acordar atorgar un accèssit al treball *Caracterització d'un imant de curvatura combinat mitjançant sondes d'efecte Hall*, presentat per Valentí Massana i Gràcia.

Ambdós premis es van entregar durant l'acte de lliurament de premis de l'IEC, a la Sala Prat de la Riba de la seu històrica de l'Institut, el 24 d'abril de 2006.

### ***Premis per als treballs de recerca de batxillerat***

Amb l'objectiu d'estimular la redacció de treballs d'iniciació a la recerca sobre temes de física, la Societat Catalana de Física convocà el passat curs la quarta edició d'aquests premis adreçats a estudiants de batxillerat. Cal esmentar especialment la bona elaboració dels quaranta-cinc treballs que s'hi van presentar.

Després de la valoració, el jurat va concloure el següent veredict: donar el premi de tipus teòric i/o experimental al treball *Introducció a la física de partícules*.

les. *Els raigs còsmics*, d'Antoni Franco Cañellas i Gonzalo Lorza Planes, estudiants de l'IES Lluís de Peguera de Manresa, sota la direcció del professor tutor Jaume Riera; atorgar el premi de caire històric i de documentació al treball *Fonaments físics dels velers*, d'Anna Mir Mañe, alumna de l'IES Emperador Carles de Barcelona, sota la direcció del professor tutor Miquel Gisbert Briansó. A més a més, el jurat va decidir atorgar dos accèssits, que van ser per als treballs *El pèndol de Foucault*, fet per l'estudiant Roc Oliveres Verdaguer, del Col·legi Salesià Sant Josep de Barcelona, sota la direcció del professor tutor Xavier Moya Toran, i *La física al servei de l'oci*, elaborat per l'estudiant Iris Lorente Gómez, de l'IES Gabriel Ferrater de Reus, sota la direcció del professor tutor Anton Gens Rivalt.

### **Activitats científiques**

XIV Cicle de Conferències «Física oberta»

### **Actes de cloenda de l'Any Mundial de la Física 2005**

Després de tot un any d'actes i celebracions al voltant d'aquest esdeveniment es van celebrar els actes de cloenda següents:

— Sopar de cloenda de l'Any Mundial de la Física, organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Aquest sopar, que es va fer el dia 30 de novembre a l'Escola Industrial de Barcelona, va reunir dues-centes seixanta persones i

va evocar el ja cèlebre sopar que Rafael Campalans va oferir a Einstein l'any 1923 en ocasió de la visita d'aquest a Barcelona.

— Finalment, el dia 14 de desembre, es va celebrar al Parlament de Catalunya l'acte de cloenda de l'Any Mundial de la Física. Els físics de renom internacional Ignacio Cirac (Institut Max Planck, Munic) i Miquel Salmerón (Universitat de Califòrnia, Berkeley) van pronunciar dues conferències i es van llegir les conclusions de la jornada inaugural del 27 d'abril.

### **Publicacions**

La Societat Catalana de Física publica dos números cada any de la *Revista de Física*. Aquesta revista d'alta divulgació en física, que fa dotze anys que s'edita, té un alt grau d'acceptació entre tots els físics de parla catalana i ha permès una connexió més gran entre la comunitat científica, així com un coneixement acurat del que fan companys de tot arreu. Un altre aspecte que cal assenyalar és que la continuïtat i la seriositat de la publicació han servit per a donar a conèixer la Societat Catalana de Física a llocs i persones als quals no hauria estat fàcil arribar-hi per uns altres camins.

*Revista de Física*, núm. 29 (2n semestre 2005): *La recerca científica en el marc del nou Estatut*.

*Revista de Física*, núm. 30 (1r semestre 2006): *Què queda de l'Any Mundial de la Física?*

## Societat Catalana de Química

Any de fundació: 1986\*

### JUNTA DIRECTIVA

President: ÀNGEL MESSEGUER PEYPOCH  
Secretari: ANTONI RIERA I ESCALÉ  
Tresorera: JOSEFINA GUITART I MAS  
Publicacions: PERE ALEMANY I CAHNER  
Vocals: JOAN CARLES ÀLVAREZ REY  
ROSA CABALLOL I LORENZO  
RAMON CANELA I GARAYOA  
JAUME FARRÀS I SOLER  
MANUELA HIDALGO MUÑOZ  
ERIC JOVER I COMAS  
SANTIAGO OLIVELLA I NELLO  
LLUÍS PAGÈS I SANTACANA  
CRISTINA PALET I BALLÚS  
ANTONI PLANAS I SAUTER  
ORIOI ROSSELL I ALFONSO  
CONCEPCIÓ ROVIRA I ANGULO

Delegat de l'IEC: PILAR GONZÁLEZ DUARTE

Nombre de socis: 537 ordinaris  
113 estudiants

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

### *Conferències*

— «La ciutat de la química», a càrrec del professor Claudi Mans, del Departament d'Enginyeria Química de la Uni-

versitat de Barcelona. Sala de conferències de la Llacuna, Andorra la Vella, 22 de març de 2006.

### *Cicle de conferències sobre els premis Nobel 2005*

Cicle de conferències organitzat per l'IEC amb la col·laboració de diferents societats.

— «Olefin metathesis, a new tool for organic synthesis», a càrrec d'Antoni Riera, professor de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, en relació amb el treball desenvolupat per Yves Chauvin, Robert H. Grubbs i Richard R. Schrock, gràcies al qual van aconseguir el Premi Nobel de Química el 2005. 14 de desembre de 2005.

### *Debats*

Continua la sèrie de debats començats el curs 1995-1996, dirigits als professors de química de batxillerat.

— Divuitè Debat de Química: «L'optimització del treball experimental químic i la gestió del laboratori a l'ensenyament secundari i universitari». Institut d'Estudis Catalans, 10 de maig del 2006.

- «El treball experimental i les proves científiques: els avantatges de l'experimentació a microescala», a càrrec de Mercè Izquierdo, Departament de Didàctica de les Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona.

- «La gestió i la minimització dels residus i la química ambiental en els currículums», a càrrec de Joan Vives, professor de física i química, IES Maria-nao de Sant Boi de Llobregat.

- «La seguretat com a valor i norma de treball als laboratoris de cièn-

cies de secundària», a càrrec de M. Antònia Merino, catedràtica de Física i Química, IES Sant Andreu de Barcelona. Durant aquest acte es va atorgar el Premi de la Societat Catalana de Química a Oriol Benjoch Gassol, de Cerdanyola del Vallès, per la tasca d'elaboració d'una taula periòdica dels elements interactiva. La cerimònia va cloure amb un debat, en el qual van participar ponents i membres del públic.

### *Jornades científiques*

Durant aquest curs la Societat Catalana de Química ha organitzat les jornades científiques següents:

— «Fonaments físics que interveuen en els canvis químics bàsics de l'art culinari». Aula magna, edifici Torre dels Frares, Universitat de Vic. 14 de novembre de 2005.

- «Fonaments físics que interveuen en els canvis químics bàsics de l'art culinari», a càrrec de Claudi Mans, professor d'enginyeria química, Universitat de Barcelona.

- «Els secrets dels gelificants, espessidors i emulsionants. Noves tendències culinàries», a càrrec de Pere Castells, químic i científic responsable del Bulli Taller i de la Fundació Alícia (Alimentació i Ciència).

- «Iniciació a l'anàlisi sensorial dels aliments aplicada a un tast de productes carnis cuits», a càrrec de Consol Blanch, professora del Departament



d'Indústries Agroalimentàries i Ciències Ambientals del Departament de Nutrició Humana i Dietètica de la Universitat de Vic.

- «La praxi culinària, entre la ciència i l'art», a càrrec d'Antoni Massanés, gastrònom i director de la Fundació Alícia (Alimentació i Ciència).

— «Els avenços en física i química i l'actualització dels continguts a l'educació secundària». Jornada organitzada conjuntament amb la Societat Catalana de Física i l'Associació de Professors de Física i Química de Catalunya, dedicada als professors d'ensenyament secundari. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans. 16 de novembre de 2005.

- «Fotònica: una eina fronterera», a càrrec de Lluís Torner, doctor en física i professor al Departament de Teoria dels Senyals i Comunicacions a la Universitat Politècnica de Barcelona i director de l'Institut de Ciències Fotòniques.

- «Materials invisibles», a càrrec de Pedro Gómez-Romero, doctor en química i cap del Departament de Cristal·lografia i Química de l'Estat Sòlid de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

- «Nanomaterials i nanotecnologia», a càrrec de Núria Ferrer, doctora en física i professora del Departament de Física Aplicada de la Universitat Politècnica de Catalunya.

- «Nanotecnologia per entendre la vida», a càrrec de Josep Samitier, doctor en física, professor de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona i vice-director del Parc Científic de la Universitat de Barcelona.

- «La superconductivitat i les seves aplicacions: implicacions d'un fenomen nanomicroscòpic al nostre món macroscòpic del segle XXI», a càrrec de Teresa Puig Molina, doctora en física i científica titular de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona del CSIC.

- «La incorporació de l'estudi dels nous materials als currículums de química de secundària», a càrrec de Neus Sanmartí Puig, doctora en química, professora titular del Departament de Didàctica de la Matemàtica i les Ciències Experimentals de la Universitat Autònoma de Barcelona i directora de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- «Alguns models d'actualització dels continguts de física a l'educació secundària», a càrrec de Roser Pintó i Casulleras, doctora en física, professora titular de física i de didàctica de la Facultat de Física i Química de la Universitat Autònoma de Barcelona i directora del Centre de Recerca per a l'Educació Científica i Matemàtica (CRECIM).

— «Les noves tecnologies en el descobriment de nous fàrmacs». Sala de graduació, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona. Acte difós

per videoconferència a la Universitat de Girona, a la Universitat Rovira i Virgili, a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona i a l'Institut de Química de Sarrià. 11 de maig de 2006.

- «Síntesi orgànica amb activació de microones: una eina ràpida i eficient», a càrrec de Jordi Salas, del departament de Química Mèdica, Laboratoris J. Uriach & Co.

- «L'art de les síntesis paraleles», a càrrec de Richard Roberts, Departament de Química Mèdica, Laboratoris Almirall.

- «Aplicacions del coneixement per al descobriment de fàrmacs», a càrrec de Josep Prous, vicepresident executiu de Prous Science.

#### *V Memorial Enric Casassas*

— La Societat Catalana de Química va participar en el V Memorial Enric Casassas, amb el títol «Aplicacions de l'espectrometria de masses per a la bioanàlisi», a la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona. 16 de gener de 2006.

El programa comprenia les ponències següents:

- «MALDI-TOF-MS: an excellent tool in modern analytics», a càrrec de Josef Havel, de la Universitat de Masarykova de Brno (República Txeca).

- «Desde la especiación de trazas de metales hasta la proteómica de elementos e isótopos marcados», a càrrec de M. L. Fernández-Sánchez, de la Universitat d'Oviedo.

Taula rodona sobre programes de màsters i postgraus de química a Catalunya.

#### *Memorial Marcial Moreno*

La Societat Catalana de Química va organitzar un acte acadèmic en memòria de Marcial Moreno, químic orgànic eminent i professor de química orgànica a la Facultat de Química de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va morir el febrer de 2006. L'acte va tenir lloc a la sala principal de la Facultat de Química el 22 de juny de 2006.

- «Recordant el professor Marcial Moreno Mañas», a càrrec de Jordi Marquet, professor de la Facultat de Química de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- «Alcaloides isoquinolínicos: síntesis y aplicaciones fotoquímicas», a càrrec de Rafael Suau, professor de la Facultat de Química de la Universitat de Màlaga.

- «Phosphorus dendrimers. Applications from biology to materials sciences», a càrrec de Jean-Pierre Majoral, professor i director del Laboratori de la Química de Coordinació, Tolosa (França).

#### *Quarta Trobada de Joves Investigadors dels Països Catalans*

Campus de Cappont de la Universitat de Lleida, 23 i 24 de gener de 2006.

La trobada va aplegar més de dos-cents vint inscrits, amb una majoria d'estudiants de tercer cicle i postdoctorats

arribats de les diferents universitats catalanes, instituts del CSIC i de la Universitat de les Illes Balears.

El desenvolupament de les jornades va incloure tres conferències plenàries a càrrec dels professors Francesc Gòdia, de la Universitat Autònoma de Barcelona, Luis M. Liz-Marzán, de la Universitat de Vigo, i José Mascareñas, de la Universitat de Santiago de Compostella. Es va fer una taula rodona per a debatre la conveniència de fer una estada postdoctoral, amb la participació de Ramon Canela, vicerector de la Universitat de Lleida; Miquel Costas, professor de la Universitat de Girona; Albert Palomer, director de R+D de Laboratoris Ferrer, i Ramon Crehuet, investigador del Ramón y Cajal adscrit a un institut del CSIC ubicat a Barcelona, que va cloure la reunió.

Amb tot, la part més estimulante d'aquesta Trobada, com ha passat en les precedents, va ser la participació dels joves investigadors a través de la presentació de seixanta comunicacions orals, distribuïdes en vuit simposis. L'elevat nivell del contingut de les presentacions i la cura en la presentació i l'exposició dels resultats van ser trets comuns de la immensa majoria de les comunicacions, fet que va comportar dificultats importants als membres dels diferents jurats a l'hora de dictaminar quina presentació havia d'obtenir el premi de cada simposi.

### *Actes organitzats en col·laboració amb altres societats químiques europees*

— Onzena Conferència Fèlix Serratosa.

Des de fa deu anys els químics orgànics catalans reten un homenatge al professor Fèlix Serratosa (1925-1995), amb l'organització d'una conferència que ha aplegat químics orgànics sintètics de prestigi internacional, entre els quals hi ha dos premis Nobel. Des d'aquest any, la Societat Catalana de Química i la Real Sociedad Española de Química han acceptat fer-se càrrec conjuntament de l'organització d'aquesta conferència. Així doncs, les conferències s'emmarquen dins els actes de l'Onzena Conferència Fèlix Serratosa. L'acte va tenir lloc el dia 16 de gener de 2006 a la sala d'actes de l'Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona del CSIC, amb el programa següent:

- «Macrocielos triolefínicos: de la química organometálica a los materiales», a càrrec de Marcial Moreno Mañas, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- «Mono- and bivalent peptidomimetics to mimic or disrupt protein - protein interactions», a càrrec de Kevin Burgess, professor de la Universitat A & M de Texas (EUA).

La Conferència Fèlix Serratosa va organitzar una segona jornada el dia 17, a l'aula Enric Casassas de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, en què el professor Burgess va presentar

la conferència «Through-bond energy transfer cassettes for multiplexing in biotechnology».

La Conferència Fèlix Serratosa va tenir el suport de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, el CSIC, els Laboratoris Dr. Esteve, SA i la Secció de Ciències i Tecnologia de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Presentació del segon llibre de la col·lecció «Clàssics de la Química», *La relació entre les propietats dels elements i llur pes atòmic*, de Mendéleiev. 27 d'octubre de 2005. L'acte va ser a càrrec de Pere Alemany, promotor i editor de la col·lecció, i Lluís Victori, professor a l'Institut Químic de Sarrià i autor de la traducció i la introducció del llibre. Pascual Román Polo, catedràtic de Química Inorgànica de la Universitat del País Basc, també va participar en l'acte amb la conferència «Vida y época de D. I. Mendéleiev», i Pilar González Duarte, catedràtica de Química Inorgànica de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb la conferència «L'essència de la química: la taula periòdica».

#### ***Premis per a estudiants***

Premi instituit l'any 1962 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig

sobre química. Aquest curs, la Societat Catalana de Química va premiar Josep Puigmartí i Luis pel treball *Organització supramolecular de molècules orgàniques en cristalls, monocapes i fils*.

#### ***Anunci de premi per al millor treball de crèdit de síntesi***

Un objectiu prioritari per a la Societat Catalana de Química és estimular l'aprenentatge de la química entre els estudiants d'institut i d'escoles tècniques. Per aquest motiu, la Societat ha anunciat que es premiarà el millor treball elaborat durant els crèdits de síntesi per als estudiants de segon cicle de les escoles tècniques. S'ha acordat que el premi s'atorgui en un acte que tindrà lloc durant el curs 2006-2007.

#### ***Publicacions***

MENDÉLEIEV, D. I. *La relació entre les propietats dels elements i llur pes atòmic*.

(Clàssics de la Química; 2)

*Taula periòdica dels elements*, edició revisada i actualitzada (formats DIN A4 i DIN A5).

## Societat Catalana de Matemàtiques

Any de fundació: 1986\*

### JUNTA DIRECTIVA

President:	CARLES CASACUBERTA I VERGÉS
Vicepresident:	JOSEP GRANÉ I MANLLEU
Tresorer:	JOAN CARLES ARTÉS I FERRAGUD
Secretari:	JOSEP MARIA FONT I LLOVET
Vocals:	JAUME AMORÓS I TORRENT MARTÍ CASADEVALL I POU ANTONI GOMÀ I NASARRE IGNASI MUNDET I RIERA CARLES ROMERO I CHESA ORIOI SERRA I ALBÓ ENRIC VENTURA I CAPELL JOAN VERDERA I MELENCHÓN
Delegat de l'IEC:	JOAN GIRBAU I BADÓ

Nombre de socis: 977

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

---

Al llarg del curs 2005-2006, la Junta Directiva es va reunir en deu ocasions.

### Comitès

#### *Comitè Científic*

Lluís Alsedà i Soler, Joaquim Bruna i Floris, Àngel Calsina i Ballesta, Carles Currás i Bosch, Rosa Maria Miró i Roig, Jordi Quer i Bosor, Marta Sanz i Solé, Oriol Serra i Albó.

#### *Comitè d'Ensenyament*

Claudi Alsina i Català, Marta Berini i López-Lara, Lluís Bibiloni i Matos, Martí Casadevall i Pou, Jordi Deulofeu i Piquet, Pilar Figueras i Mestres, Antoni Gomà i Nasarre, Joan Gómez i Urgellés, Sílvia Margelí i Voelp, Carles Romero i Chesa, Josep Sales i Rufí.

*Comitè de Publicacions*

Jaume Amorós i Torrent, Josep Maria Font i Llovet, Oriol Serra i Albó, Enric Ventura i Capell, Pelegrí Viader i Canals.

*Acte inaugural del curs acadèmic*

Aquest acte va consistir en una conferència a càrrec de John Ball, professor de la Universitat d'Oxford i president de la Unió Matemàtica Internacional, que va dissertar sobre «Open problems in the calculus of variations and elasticity». Tingué lloc el 29 de setembre de 2005.

*Novena trobada de la SCMAT*

Enguany, la Trobada Matemàtica anual de la Societat Catalana de Matemàtiques (SCMAT) es va dedicar al tema de «Nous horitzons en les aplicacions de les matemàtiques». Va tenir lloc als locals de la Universitat de Vic el 22 d'abril de 2006, i hi van assistir més de seixanta persones. El comitè organitzador estava format per Lluís Alsedà (Universitat Autònoma de Barcelona), Montserrat Corbera (Universitat de Vic), Oriol Serra (Universitat Politècnica de Catalunya) i Vladimir Zaiats (Universitat de Vic). Varen impartir-hi conferències Àngel Calsina, Marta Casanellas, Sebastià del Baño, Antoni Guillamon i Francesc Comellas. A l'acabament es va organitzar una visita guiada al Museu Episcopal de Vic.

*Tercera trobada SCMAT-FEEMCAT sobre l'ensenyament de les matemàtiques*

Organitzada conjuntament amb la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya (FEEMCAT), aquesta trobada va tenir lloc el dia 8 d'octubre de 2005 a l'IEC, amb més de cent setanta assistents. El comitè organitzador va estar format per Lluís Bibiloni, Carles Casacuberta, Sílvia Margelí, Carles Romero i Pilar Royo. La temàtica principal va ser «La formació del professorat de matemàtiques: d'infantil a la universitat». Cal destacar la presència important, per primera vegada, de les matemàtiques i persones relacionades amb l'educació primària. Es varen impartir dues conferències plenàries a càrrec de Maria Antònia Canals i Sebastià Xambó i també ponències en dues sessions paral·leles per Mercè Edo, Montserrat Torra, Joan Gómez, Carme Burgués i Anton Aubanell. A la tarda es va fer una taula rodona sobre el tema central de la jornada, moderada per Jordi Deulofeu, amb contribucions de Joan Badia, Pilar Figueras, Josep Gascón, Montserrat Torra i Sebastià Xambó.

*EMS-SCMAT Joint Mathematical Weekend*

Aquest congrés d'àmbit internacional, organitzat per la SCMAT en col·laboració amb la Societat Matemàtica Europea (EMS), va tenir lloc a la Universitat

de Barcelona del 16 al 18 de setembre de 2005, amb uns dos-cents assistents de diversos països europeus. El comitè organitzador va estar format per Marta Sanz (presidenta), Jaume Amorós (Universitat de Barcelona), Xavier Cabré (Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats, ICREA - Universitat Politècnica de Catalunya), José Antonio Carrillo (ICREA - Universitat Autònoma de Barcelona), Carles Casacuberta (Universitat de Barcelona), Dolors Herbera (Universitat Autònoma de Barcelona), Tere M. Seara (Universitat Politècnica de Catalunya), Rosa Maria Miró (Universitat de Barcelona) i Marc Noy (Universitat Politècnica de Catalunya). Hi va haver sessions científiques sobre cinc temes monogràfics: «Combinatòria i teoria de grafs» (organitzada per Peter Cameron i Marc Noy); «Sistemes dinàmics» (organitzada per Tere M. Seara i David Sauzin); «Equacions d'evolució i càlcul de variacions» (organitzada per Xavier Cabré, José Antonio Carrillo i Giuseppe Toscani); «Teoria de mòduls i representacions d'àlgebres» (organitzada per Lidia Angeleri-Hügel i Dolors Herbera); «Geometria no commutativa» (organitzada per Arnfinn Laudal i Rosa Maria Miró).

Coincidint amb la celebració d'aquest congrés, el 18 i el 19 de setembre de 2005, va tenir lloc a l'Institut d'Estudis Catalans una reunió del Comitè Executiu de la Societat Matemàtica Europea.

### *Segon Congrés Txec-Català de Matemàtiques*

Com a continuació i segon fruit del conveni de cooperació signat amb la Societat Matemàtica Txeca el 2004, aquest congrés conjunt es va celebrar a l'Institut d'Estudis Catalans del 21 al 23 de setembre de 2006, amb l'assistència de més de cent participants d'ambdós països i alguns d'altres. El comitè organitzador estava format per Ramon Antoine (Universitat Autònoma de Barcelona), Carles Casacuberta (Universitat de Barcelona), Josep Maria Font (Universitat de Barcelona), José Gil (Universitat de Barcelona), Dolors Márquez (Universitat Autònoma de Barcelona), Maria Pilar Muñoz (Universitat Politècnica de Catalunya) i Oriol Serra (Universitat Politècnica de Catalunya). Les sessions científiques es van organitzar en cinc temes: «Estadística computacional i anàlisi de dades» (organitzada per Jaromír Antoch i Maria Pilar Muñoz); «Física matemàtica» (organitzada per Xavier Gràcia i Olga Krupková); «Lògica» (organitzada per Petr Cintula i Joan Gispert); «Matemàtica discreta i informàtica» (organitzada per Jan Kratochvíl i Oriol Serra); «Teoria d'anells i de mòduls» (organitzada per Dolors Herbera i Jan Trlifaj). A la sessió inaugural, hi va assistir el cònsol honorari de Txèquia a Barcelona. En la seva presència i la dels presidents de la Societat Matemàtica Txeca i la Societat Catalana de Matemàtiques, el president de l'IEC va ratificar l'esmentat conveni. El

congrés va incloure una sessió de conferències a càrrec d'una selecció de participants d'una competició txeca-eslovaca d'estudiants de recerca juntament amb els participants al Premi Évariste Galois de la SCMAT dels darrers dos anys.

### ***Congrés Internacional dels Matemàtics***

Del 22 al 30 d'agost de 2006 va tenir lloc a Madrid el Congrés Internacional dels Matemàtics, ICM 2006. Aquest és l'esdeveniment matemàtic més important del món. Es fa cada quatre anys des de 1897, i des de 1936 es lliuren les medalles Fields en l'acte inaugural d'aquest congrés. En aquesta ocasió, l'acte inaugural va ser presidit pel rei d'Espanya.

La SCMAT va ser una de les societats impulsores d'aquest congrés, juntament amb la Real Sociedad Matemática Española (RSME), la Sociedad Española de Matemática Aplicada (SEMA) i la Sociedad de Estadística e Investigación Operativa (SEIO). Aquestes societats van posar en marxa el comitè executiu del congrés el 2002 i van col·laborar en tot el procés a través dels seus representants en el Comitè Espanyol de la Unió Matemàtica Internacional. Durant el congrés, la SCMAT va compartir un estand amb les altres societats coorganitzadores i un altre estand amb el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) i amb la FEEMCAT. Aquest estand va ser parcialment finançat per la Generalitat de Catalunya, després que el Parlament de Catalunya aprovés l'1

de març de 2006, a través de la seva Comissió de Política Cultural, una resolució de suport institucional a l'ICM 2006 i a la participació d'un col·lectiu representatiu nacional català en el congrés.

### ***XLII Olimpíada Matemàtica***

La SCMAT ha organitzat, com des de fa més de vint-i-cinc anys, les proves de la fase catalana d'aquesta competició internacional adreçada als alumnes de batxillerat, així com la participació dels seleccionats catalans en la fase espanyola, sota la coordinació de Josep Grané i Carles Romero. Les proves de la fase catalana van tenir lloc els dies 16 i 17 de desembre de 2005 a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. El Tribunal, nomenat per la Junta Directiva, estava format per Pelegrí Viader (president), Josep Gelonch i Damià Sabaté.

Del 23 al 25 de març de 2006 es va celebrar a Sevilla la fase espanyola de l'Olimpíada, en la qual la representació catalana va tenir un gran èxit: dues medalles d'or (Xavier Ros i Marc Viñals), dues de plata (Daniel Alsina i Martín Citolter) i quatre de bronze (Gerard Planas, Àlex Barceló, Xiaolei Jin i Bernat Serra).

La SCMAT ha organitzat com cada any unes sessions de preparació per tal de fomentar la participació en aquesta activitat i millorar-ne els resultats, a Barcelona, Bellaterra, Girona, la Garriga, Lleida, Manresa, Tarragona, i Vilanova i la Geltrú.



## ***IX Olimpíada Iberoamericana***

### ***Universitària de Matemàtiques***

Com en edicions anterior, la SCMAT va presentar la seva col·laboració a la RSME per a organitzar una prova d'aquesta competició internacional per als estudiants catalans. Les proves de la part catalana es van celebrar, amb el concurs de la SCMAT, a la Universitat Politècnica de Catalunya el 26 de novembre de 2005.

### ***Onzena Prova Cangur***

S'ha continuat aquesta prova de resolució de problemes en quatre nivells per a alumnes del segon cicle d'ESO i de batxillerat, que es realitza simultàniament a molts països d'Europa i alguns altres, coordinada per l'associació Le Kangourou sans Frontières. Cal remarcar que la SCMAT participa en les trobades internacionals com a representant de Catalunya com a nació.

La Comissió Cangur de la SCMAT és coordinada per Antoni Gomà i Nasarre (IES Joanot Martorell, Esplugues) i en formen part: Lluís Almor Fuster (IES Manuel Blancafort, la Garriga), Marta Berini i López-Lara (IES Joanot Martorell, Esplugues), Martí Casadevall i Pou (IES Arquitecte Manuel Raspall, Cardedeu), Ramon Esteban Romero (Universitat Politècnica de València), Antoni Gil Trilles (Universitat Jaume I, Castelló), Josep Grané i Manlleu (Universitat Politècnica de Catalunya), Arnau Mir Torres (Universitat de les Illes Balears), Carles Romero i

Chesa (IES Manuel Blancafort, la Garriga) i Llorenç Valverde Garcia (Universitat de les Illes Balears).

La prova va tenir lloc el 21 de març de 2006 simultàniament a més de cent seus diferents d'arreu del país, des de facultats universitàries o instituts de secundària fins a centres privats o locals cedits per ajuntaments, així com a la seu de l'IEC. Hi van participar 15.498 nois i noies de 487 centres diferents, repartits per 193 municipis de 54 comarques de tot Catalunya i el País Valencià, i enguany, per primer cop, un centre d'Andorra. L'organització de la prova a les Illes Balears és autònoma, si bé es coordina amb la SCMAT a efectes de la representació internacional i la selecció i edició dels problemes que formen la prova.

Tant els premis com altres despeses involucrades en una activitat tan masiva es financen amb l'import de les inscripcions, amb subvencions d'entitats públiques (IEC, Generalitat, universitats), i la col·laboració de la casa Hewlett-Packard a través del distribuïdor Pont Reyes.

L'acte de lliurament de premis tingué lloc el 4 de maig de 2006 al Paraninf de la Universitat de Barcelona. En aquest acte, a més dels setanta-tres premis principals de cadascuna de les quatre categories de la prova Cangur, es van repartir els premis dels altres concursos adreçats als nois i noies de secundària: el concurs de disseny del logotip de la pro-

va per als propers dos anys, el concurs *Problemes a l'esprint* i l'Olimpiada Matemàtica. També es va oferir una distinció especial (l'anomenat *pin de plata*) a André Deledicq, president de Le Kangourou sans Frontières, introductor de la prova Cangur a Europa i impulsor infatigable de la seva implantació al continent.

### ***Problemes a l'esprint***

És un concurs de resolució de problemes en temps real, per via telemàtica, on els participants són equips d'alumnes d'edats diverses d'un mateix centre, i on es posa molt més l'èmfasi en gaudir fent matemàtiques o en el treball en equip que no pas en l'aspecte d'incitació a la competitivitat. És convocat conjuntament amb el portal edu365.com. Enguany se n'han celebrat dues edicions, el 2 de febrer i el 3 de maig de 2006. Els guanyadors van ser, respectivament, l'equip del Col·legi Jardí de Granollers i l'equip de l'IES Gregori Maians, d'Oliva.

### ***Programa d'estímul del talent matemàtic***

S'ha consolidat aquesta actuació que selecciona un grup de vint-i-cinc nois i noies de dotze i tretze anys i els ofereix durant dos cursos acadèmics una sessió setmanal (dissabtes al matí) d'activitats matemàtiques de caràcter lúdic, resolució de problemes, tutories i d'altres, encaminades a desvetllar i estimular el seu talent matemàtic i el gust per les matemàtiques.

Aquest programa és una iniciativa de la Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales, finançada per la Fundación Vodafone. En l'àmbit català la realització del programa va a càrrec de la SCMAT i la FEEMCAT, a través d'una comissió organitzadora integrada per Marta Berini (coordinadora general del programa), Antoni Gomà i Josep Grané. El 23 de gener de 2006 es va signar un acord de col·laboració amb la FEEMCAT que fixa les condicions en què es desenvolupa l'organització del programa Estalmat a Catalunya conjuntament per part de les dues institucions.

El dia 17 de setembre de 2005 tingué lloc l'acte inaugural a la seu de l'IEC. Les sessions dels dissabtes al matí s'han desenvolupat amb tota normalitat fins a finals de maig. El 27 de maig de 2006 tingué lloc una sessió de cloenda a la Sala Omega de CosmoCaixa. El 3 de juny de 2006 tingué lloc la prova de selecció per a la quarta promoció (2006-2008), que començarà el setembre de 2006.

### ***Concurs de disseny de cartells***

Enguany es va convocar la tercera edició d'aquest concurs bianual per a dissenyar el cartell que s'emprarà en les dues edicions següents de la prova Cangur. Es van presentar cinquanta-vuit propostes, i en resultà guanyadora la de Toni Cunill Fernández, alumne de tercer d'ESO de l'IES Castell del Quer (Prats de Lluçanès).

### **Concurs de relats**

També ha tingut lloc la segona edició d'aquest concurs, iniciat l'any passat, de relats de contingut relacionat amb el món de les matemàtiques. El jurat va valorar com a molt interessant el conjunt dels relats presentats, especialment els dels alumnes d'ESO. El primer premi es va concedir al relat titulat *Set pecats sobre el Pregel*, d'Álvaro Vicente Palazón, alumne de tercer d'ESO de l'IES l'Almadrava de Benidorm (la Marina Baixa). També es van concedir quatre accèssits i una menció especial.

### **Relacions institucionals**

La SCMAT, a través del seu president o d'altres membres, assisteix o forma part estatutàriament de diferents organismes: Ple de l'IEC, Secció de Ciències i Tecnologia, Patronat de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer, Consell Científic Assessor del Centre de Recerca Matemàtica, Comité Español de Matemáticas, i Conferència de Degans i Directors de Matemàtiques d'Espanya.

Per al trienni 2005-2007, el coordinador de la Comissió Cangur de la SCMAT, Antoni Gomà, és el vicepresident del *Bureau* de l'associació internacional Le Kangourou sans Frontières.

El president i una delegada de la SCMAT (Marta Sanz) van assistir a la reunió del Consell de la Societat Matemàtica Europea a Torí els dies 1 i 2 de juliol de 2006.

El president de la SCMAT va assistir com a delegat a la reunió de l'Assemblea General de la Unió Matemàtica Internacional a Santiago de Compostella els dies 19 i 20 d'agost de 2006.

Tramesa d'un document amb les observacions de la SCMAT en relació amb el document *Pacte Nacional per a l'Educació; debat curricular: reflexions i propostes*, presentat pel Departament d'Educació i Universitats, el novembre de 2005. Aquest document va ser presentat en una reunió al Departament el 29 de novembre de 2005. Es pot consultar al web del Departament, en l'apartat referent al debat curricular.

Reunió del president i el secretari de la SCMAT amb membres de la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya, per a preparar la resolució d'aquesta comissió sobre el suport institucional del Govern al Congrés Internacional dels Matemàtics, ICM 2006. Aquesta resolució fou adoptada el dia 1 de març de 2006, i en ella el Parlament de Catalunya insta el Govern a: a) donar suport institucional i econòmic a les universitats catalanes, als centres de recerca, a la SCMAT i a la FEEMCAT perquè puguin participar com un col·lectiu representatiu nacional en l'ICM 2006; b) donar suport institucional i econòmic a la SCMAT, a la FEEMCAT i a les universitats catalanes perquè consolidin conjuntament un programa d'actuacions que, a partir de les iniciatives

actuals, contribueixi a desenvolupar la competència matemàtica de l'alumnat dels centres educatius catalans i el seu interès per aquesta ciència i per la ciència en general; *c*) donar suport institucional a la SCMAT per a potenciar-ne la representació i la presència internacional.

Preparació d'un conveni amb el Departament d'Educació i Universitats, a partir d'una reunió conjunta de representants de la SCMAT amb representants de la FEEMCAT i amb el subdirector general de Formació Permanent i Recursos Pedagògics, Joan Badia, per tal de consolidar la prova Cangur i l'Olimpiada Matemàtica, així com l'activitat *Fem matemàtiques* de la FEEMCAT, a conseqüència de l'anterior resolució.

#### **Fons de Promoció d'Activitats**

Durant el curs 2005-2006 s'han subvencionat, a més de les activitats pròpies de la SCMAT, les activitats següents proposades per la comunitat matemàtica catalana: Winter School on Commutative Algebra and Applications (Barcelona, del 30 de gener al 3 de febrer de 2006), Gödel Centenary Day (Barcelona, maig de 2006).

#### **Altres activitats**

— Conferències per a estudiants universitaris. Per segon any consecutiu, la SCMAT ha organitzat unes conferències adreçades específicament als estu-

dians universitaris de matemàtiques. Enguany els conferenciants han estat Ricardo Pérez Marco (3 de maig de 2006, Universitat de Barcelona), Vicente Muñoz (11 de maig de 2006, Universitat Politècnica de Catalunya) i Joaquim Puig (17 de maig de 2006, Universitat Autònoma de Barcelona).

— Premi per a estudiants Évariste Galois. Va ser atorgat a Ariadna Farrés Basiana pel seu treball Solar sailing *en el sistema Terra-Lluna*. El jurat, nomenat per la Junta Directiva de la SCMAT, estava format per Joan Girbau (Universitat Autònoma de Barcelona), Jaume Llibre (Universitat Autònoma de Barcelona) i Enric Ventura (Universitat Politècnica de Catalunya). El premi, amb la nova dotació de mil euros, es lliurà a l'IEC el dia 24 d'abril de 2006.

— Fòrum electrònic de debat sobre la formació del professorat de matemàtiques, d'infantil a la universitat, com a contribució a la Tercera Trobada d'Ensenyament SCM-FEEMCAT, supervisat per Carles Romero i Victòria Oliu, a l'adreça <http://147.83.52.47/smf/index.php.s>.

— Obertura d'un portal web sobre la recerca en didàctica de les matemàtiques que es fa a Catalunya, conjuntament amb la FEEMCAT i el Departament d'Educació i Universitats, a partir d'agost de 2006, amb el nom *Edumatcat*. L'adreça és <http://phobos.xtec.cat/edumatcat>.

— Set ajuts per a estudiants universitaris, per a assistir a l'ICM 2006 i col·laborar en el control de l'estand conjunt de la SCMAT, el CRM i la FEEMCAT.

— Tres beques per a les despeses d'inscripció al curs De la papiroflèxia als jocs d'atzar: sorpreses matemàtiques, dins del programa de cursos d'estiu «Els Juliol» de la Universitat de Barcelona (del 3 al 7 de juliol de 2006).

### **Publicacions**

*Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, vol. 20, núm. 1 (juliol 2005).

*Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, vol. 20, núm. 2 (desembre 2005).

*SCM/Notícies*, núm. 21 (juliol 2005).

*SCM/Notícies*, núm. 22 (juny 2006).

*SCM/Notícies*, número extraordinari en anglès distribuït en el Congrés Internacional dels Matemàtics (ICM 2006, Madrid).

Aquestes publicacions es distribueixen gratuïtament a tots els socis i totalitzen unes tres-centes setanta-cinc pàgines. Els articles del *Butlletí* són accessibles electrònicament a través del web de la Societat i a través del portal de publicacions de l'IEC. Els articles principals de la publicació *SCM/Notícies* es penegen a la pàgina web de la Societat tant bon punt els autors els lliuren.

Enguany també s'han publicat els primers volums de la nova sèrie «Publicacions de la Societat Catalana de Matemàtiques»:

— *Estudis i activitats sobre problemes clau de la història de la matemàtica*, per Ramon Nolla.

— *Independència estadística en probabilitat, anàlisi i teoria de nombres*, per Mark Kac, traduït per Pelegrí Viader.

— *Una lectura del «Disquisitiones generales circa superficies curvas» de C. F. Gauss*, per Agustí Reventós i Carlos J. Rodríguez.

Altres publicacions:

— *La formació del professorat de matemàtiques: d'infantil a la universitat* (actes de la trobada SCM-FEEMCAT 2005), editat per Carles Casacuberta, Jordi Deulofeu i Pilar Royo.

— *Mathematics in Catalonia*, informe coordinat per Joan Verdera, amb la col·laboració de Xavier Bardina, Joaquim Bruna, Carles Casacuberta, Julià Cufí, Josep Maria Font, Joan Girbau i Antoni Malet. ISBN: 84-7283-853-6. Aquest informe va ser aprovat per la Junta Directiva.

— S'ha completat la digitalització de la literatura matemàtica catalana, com a part del projecte mundial de Biblioteca Matemàtica Digital (DML). Durant els anys 2005 i 2006 s'han digitalitzat: el *Butlletí de la Societat Catalana*

*na de Matemàtiques*, per Scanbit (Vi-tòria), amb una subvenció de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC; *Publicacions Matemàtiques*, per Digtart (Barcelona), amb fons del projecte Biblioteca Digital Catalana del Consorci de Biblioteques Universitàries de Barcelona (CBUC); *SORT*, amb re-

ursos propis; *Collectanea Mathematica* i *Mathware and Soft Computing* (abans *Stochastica*), amb fons d'una acció complementària del Ministeri d'Educació i Ciència obtinguda conjuntament per la SCMAT, la RSME i el Centro de Información y Documentación Científica (CINDOC).

## Societat Catalana de Geografia

Any de fundació: 1935

### JUNTA DIRECTIVA

Presidenta:	MARIA DOLORS GARCIA RAMON
Vicepresident:	FRANCESC NADAL I PIQUÉ
Tresorera:	MONTSERRAT CUXART I TREMPES
Secretari:	ENRIC BERTRAN I GONZÀLEZ
Vocal primer:	ANTONI LUNA GARCÍA
Vocal segon:	MIREIA BAYLINA I FERRÉ
Vocal tercer:	JESÚS BURGUEÑO I RIVERO
Vocal quart:	VICENÇ BIETE FARRÉ
Vocal cinquè:	JOAN TORT I DONADA
Vocal sisè:	ENRIC MENDIZÁBAL I RIERA

Delegat de l'IEC: JOAN VILÀ-VALENTÍ

Nombre de socis : 418

### *Activitats científiques*

#### *Conferències*

El 15 d'octubre de 2005, Joan Nogué Font, catedràtic de Geografia de la Universitat de Girona, va oferir una conferència sobre «Paisatge i identitat territorial en un context de globalització».

El 10 de novembre de 2005, Diana Liverman, directora de l'Institut sobre Canvi Mediambiental i catedràtica de Geografia de la Universitat d'Oxford, va oferir la conferència «Critical geographies of the new carbon industry. New geographies and policies of climatic change».

El 15 de desembre de 2005, Brad Epps, catedràtic de Llengua i Literatura Romàniques i d'Estudis sobre Dones, Gènere i Sexualitat de la Universitat Harvard, va parlar sobre «Els llocs d'enlloc: aspiracions utòpiques i limitacions materials del Pla Cerdà».

El 26 de gener de 2006, Pedro Reques, professor del Departament de Geografia i Ordenació del Territori de la Universitat de Cantàbria, va tractar el tema «Universidad y territorio en España. ¿Qué relación?».

El 22 de febrer de 2006, Lourdes

Benería, catedràtica d'Economia de la Universitat Cornell, va parlar sobre «Globalització, mercats de treball i la transformació del rol de les dones».

El 14 de març de 2006, Oriol Nello, secretari per a la Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, i Jaume Miranda, director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, va dissertar sobre el tema «La nova Llei de la informació geogràfica de Catalunya».

El 22 de març de 2006, Josep M. Panareda, catedràtic de Geografia Física de la Universitat de Barcelona, va parlar sobre «Canvis en els rius mediterranis de Catalunya en els darrers segles».

El 27 d'abril de 2006, Eugenio L. Burriel de Orueta, professor de geografia de la Universitat de València, va oferir la conferència «La geografía universitaria española ante el reto del Espacio Europeo de Educación Superior».

El 17 de maig de 2006, Ignasi Aldomà, professor de geografia de la Universitat de Lleida, parlà sobre «El regadiu davant la nova cultura de l'aigua. El cas del canal Segarra-Garrigues».

El 14 de juny de 2006, M. Àngels Pascual, catedràtica de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, impartí la conferència «Mobilitat i permanència: un binomi universal vist i viscut des de Catalunya».

### *Curs seminari*

Durant el mes de novembre, els dies 2, 16, 23 i 30, se celebrà el curs seminari «Ciència i compromís social: Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat». Els ponents varen ser els següents: María Teresa Vicente Mosquete, professora titular de geografia humana de la Universitat de Salamanca, amb el tema «Eliseo Reclus, compromiso social y libertad científica del siglo XIX para el siglo XXI» (2 de novembre); Eduard Masjuan, investigador adscrit al Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona, amb la conferència «Élisée Reclus i la nova cultura de la Naturalesa en els medis obrers de 1900 a 1936» (16 de novembre); Philippe Pelletier, professor de geografia de la Universitat de Lió II, que va parlar sobre «Orient-Occident, la grande séparation vue par Élisée Reclus» (23 de novembre), i Álvaro Girón, investigador del Departament d'Història de la Ciència de la Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), que va cloure el curs parlant sobre «Élisée Reclus y Piotr Kropotkin: amistad, ciencia y anarquía» (30 de novembre).

### *Taula rodona*

Amb el títol «Tot recordant Pau Vila i Dinarès», els participants a la taula van parlar sobre alguns dels aspectes del recordat geògraf. Aquests varen ser: Bru Rovira i Jarque, amb la intervenció *Uns*



*apunts biogràfics*; Enric Lluch i Martín, que parlà sobre *Pau Vila, geògraf*; Montserrat Sunyer i Gaspar, que va presentar *El meu oncle Pau Vila*; Montserrat Galera i Monegal, amb *El llegat bibliogràfic de Pau Vila*, i Ignasi Riera i Gassiot, amb el text *Pau Vila, memòria viva de la terra*.

*Seminari Internacional «Geografia i gènere al món: qüestionant l'hegemonia angloamericana»*

Del 22 al 25 de febrer de 2006. Organitzat pel Grup d'Estudis de Geografia i Gènere del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Societat Catalana de Geografia (SCG). La conferència inaugural va ser a càrrec de Lourdes Benería, catedràtica d'Economia de la Universitat Cornell, i tractà sobre *Globalització, mercats de treball i la transformació del rol de les dones* (22 de febrer). Altha Cravey, de la Universitat de Carolina a Chapel Hill, va oferir la conferència *Investigaciones feministas recientes en la geografía estadounidense*; Judit Timar, de la Hungary Academy of Sciences, va parlar sobre *Gender studies in gender-blind post-socialist geographies, with special respect to Hungary*; Brenda Yeoh i Shirlena Huang, de la Universitat Nacional de Singapur, exposaren el tema *Placing "Gender" in "Geography" across Southeast Asia*; Susana Maria Velleda da Silva, de la Fundació Universitat Federal de Rio Grande, i Diana Lan, de la Universitat del Centre de la Província de

Buenos Aires, va tractar *La geografía del género en América Latina, un estado de la cuestión*, i Dominique Creton, de la Universitat de Poitiers, parlà sobre *Gender issues in French geography: trendy phenomenon or real change?* (23 de febrer). El 24 de febrer, a la Universitat Autònoma de Barcelona, Mariama Awmbila, de la Universitat de Ghana, va tractar el tema *Developments in gender and geography in Africa*; Jo Little, de la Universitat d'Exeter, va fer una exposició sobre *Gender and geography: developments in the UK 1980-2006*; Elisabeth Buehler, de la Universitat de Zuric, va parlar sobre *From "migration of the women from mountain areas" to "gender and sustainable development": dynamics in the field of gender and geography in Switzerland and in the German-speaking context*; Nazmiye Özgüç, de la Universitat d'Istanbul, va exposar el tema *Gender representation in academic geography in Turkey*, i Anna Ortiz, Maria Dolors Garcia Ramon, Mireia Baylina, Maria Prats i Antoni Tulla, de la Universitat Autònoma de Barcelona, van oferir la conferència «*Generizando*» *la geografía española: un balance com más luces que sombras*. La conferència final del seminari, fou llegida a la Universitat Autònoma de Barcelona per Janice Monk, catedràtica de Geografia i Desenvolupament Regional i investigadora en el Southwest Institute for Research on Women de la Universitat d'Arizona, que dissertà sobre *Engendering*

*geographies: connecting people, places, and ideas*. El 25 de febrer, a l'IEC, es va dur a terme la taula rodona sota el títol «Sharing experiences and designing future strategies», coordinada per Abel Albet, de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb la participació de Tovi Fenster (Universitat de Tel-Aviv, Israel), Joos Droogleeever Fortuijn (Universitat d'Amsterdam, Països Baixos), Janet Momsen (Universitat de Califòrnia a Davis, EUA), Saraswati Raju (Universitat Jawaharlal Nehru, Nova Delhi, Índia), Ana Sabaté (Universitat Complutense de Madrid, Espanya) i Dina Vaiou (Universitat Nacional Tècnica d'Atenes, Grècia).

#### *Altres actes*

Presentació del llibre *El modelo Barcelona: un examen crítico*, d'Horacio Capel, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona, a càrrec de Jordi Borja i Sebastià, geògraf i urbanista, i Josep M. Montaner i Martorell, catedràtic de Composició Arquitectònica de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. 14 de desembre de 2005.

#### *Sortides d'estudi i viatges*

En el marc del cicle «Les altres comarques», es va fer una sortida al Lluçanès el 22 d'octubre de 2005.

El 22 d'abril de 2006 es va fer una sortida a Mont-roig del Camp amb el tema «El paisatge de Joan Miró».

Els dies 9 i 10 de juny de 2006 es va visitar la Vall d'Ora i la serra de Busa.

Durant la Setmana Santa de 2006 es va realitzar el viatge a Tripolitània, de la mar Mediterrània a les portes del Sàhara, que va organitzar A la Recerca d'Altres Cultures (ARAC), Cultural Travel Association, sota els auspicis de la SCG.

#### *Altres actuacions*

Projecte de recerca *Turisme, paisatge i colonialisme*, per Abel Albet, Antoni Luna, Maria Dolors Garcia Ramon, Joan Nogué, Lluís Riudor i Perla Zusman, amb coordinació de Joan Vilà-Valentí.

#### *Premis*

II Premi Joan Palau Vera per a treballs de recerca d'estudiants de batxillerat atorgat a Eduard Gutiérrez Bonilla, de l'IES Miquel Martí i Pol de Roda de Ter, pel treball *Coves de Collsacabra*.

XI Premi Lluís Casassas i Simó atorgat a Albert Llausàs i Pascual, pel treball *Caracterització i anàlisi dels canvis paisatgístics de les closes de la plana de l'Alt Empordà a una escala de detall per al període 1957-2001*.

#### *El web de la Societat: l'Obrador Obert*

Com en els cursos anteriors, l'Obrador Obert (<http://www.scg.iec.cat>) ha continuat informant dels actes celebrats per la Societat, a través d'anuncis i ressenyes, i d'activitats i publicacions d'altres institucions d'interès geogràfic (conferències,

congressos, col·loquis, premis, llibres i revistes). En total s'han ressenyat cent vuitanta-dos llibres escrits per membres de la SCG, cinquanta semblances biogràfiques i presentacions de la SCG en diverses llengües (anglès, aranès, basc, castellà, català, francès i gallec).

### ***Publicacions***

Aquest curs 2005-2006 s'ha editat el volum 59 de *Treballs de la SCG*, corresponent a l'any 2005, i s'ha dut a terme la reedició del llibre *El problema comarcal de Catalunya*, amb un ampli estudi de context de Jesús Burgueño.

**Societat Catalana d'Estudis Històrics**

Any de fundació:	1946
<b>JUNTA DIRECTIVA</b>	
President:	GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresidenta:	MONTSERRAT SANMARTÍ I ROSET
Secretari:	JOSEP M. TORRAS I RIBÉ
Vicesecretari:	RAMON ARNABAT I MATA
Tresorer:	RICARD SOTO I COMPANYY
Vicetresorera:	ROSA LLUCH I BRAMON
Vocals:	ARMAND DE FLUVIÀ I ESCORSA MERCÈ RENOM I PULIT JAUME SOBREQUÉS I CALLICÓ FRANCESC VILANOVA I VILA-ABADAL
Delegat de l'IEC:	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ
Nombre de socis:	180

**Activitat**

— Sessió inaugural del curs 2005-2006 amb la conferència «Les etapes de l'ocupació borbònica a Catalunya (1708-1714)», a càrrec de Josep M. Torras i Ribé. Institut d'Estudis Catalans, 19 d'octubre de 2005.

— Presentació del llibre *Reacció en temps de canvis. La patronal catalana davant la República (1931-1936)*, de Soledad Bengoechea. Col·lecció «D'Ahir per Avui», núm. 3. 29 de novembre de 2005.

— Assemblea General ordinària de socis. Es va cloure l'acte amb la conferència: «Una indústria d'Antic Règim: la manufactura tèxtil a Mallorca (1300-1700)», a càrrec de Miquel J. Deyà Bauzà. Institut d'Estudis Catalans, 10 de maig de 2006.

**Publicació**

*Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 16 (2005).

## Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Any de fundació: 1995\*

### JUNTA DIRECTIVA

President:	JOSEP CRUANYES I TOR
Vicepresident primer:	FRANCESC XAVIER GENOVER I HUGUET
Vicepresident segon:	JOAN CARLES OLLÉ I FAVARO
Tresorer:	ORIOL SAGARRA I TRIAS
Secretari:	JOSEP SERRANO I DAURA
Vocals:	JORDI PUJOL I MOIX MARC VALLÈS I FONTANALS
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. PUIG I SALELLAS
Nombre de socis:	78

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

### Activitats generals

— Assemblea General de socis. 12 de juny de 2006.

— Conferència «La situación actual y las perspectivas futuras del sistema comunitario de marcas», a càrrec d'Alberto Casado Cerviño, vicepresident de l'Oficina d'Harmonització del Mercat Interior (OAMI), d'Alacant, organitzada conjuntament amb l'Asociación de Antiguos Alumnos de *Magister Lucentinus* (AAAML) de la Universitat d'Alacant. 20 de gener de 2006.

L'eix de les activitats de la Societat s'ha centrat en l'elaboració del *Dic-*

*cionari jurídic*, previst de culminar-se en aquest exercici. La realització d'aquesta obra, iniciada per la Fundació Jaume Callís, es comparteix amb la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, que en du la direcció científica.

Aquesta obra de caràcter enciclopèdic recull una llarga definició de cada terme d'entre un i tres folis on s'inclouen referències a la jurisprudència. Inclou terminologia jurídica de les diverses branques del dret, la història del dret i biografies dels més destacats juriconsults.

El llarg temps que ha durat els treballs de redacció farà necessari revisar

els articles fets i actualitzar-lo, ja que en aquests darrers anys hi ha hagut un desenvolupament del nostre dret i l'inici de la codificació. Actualment s'han fet els llibres primer i cinquè del Codi Civil de Catalunya i estan presentats al Parlament els llibres segon i tercer. Resta per revisar el projecte de llei del llibre quart de successions i s'ha de fer el sisè, que s'ha anunciat que es completarà en aquesta legislatura.

Aquesta obra es fa amb un ajut del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, que en principi s'ha-

via de justificar el 2006. Per aquest motiu es van haver de fer unes gestions amb la finalitat de poder aplicar els diners el 2007, i així poder completar l'obra.

Aquest any s'han reprès els treballs del projecte del *Diccionari jurídic català*.

L'1 de desembre de 2005 morí el senyor Josep M. Mas i Solench, president de la Societat d'ençà del 1995.

### **Publicacions**

*Revista Catalana de Dret Privat*, núm. 5 (2005).

## Societat Catalana d'Economia

Any de fundació: 1977\*

### JUNTA DIRECTIVA

President:	PERE PUIG I BASTARD
Vicepresident:	ARTUR SAURÍ DEL RÍO
Tresorer:	HUMBERT SANZ I GARCIA
Secretari:	EDUARD ARRUGA I VALERI
Vocals:	JOAN ELIAS BOADA PERE LLEONART I LLIBRE ROLDÁN MARTÍNEZ I LÓPEZ ERNEST SENA I CALABUIG M. ANTÒNIA TARRAZÓN RODÓN
Delegat de l'IEC:	JOAQUIM MUNS I ALBUIXECH
Delegat a Brusselles:	VÍCTOR POU I SERRADELL
Delegat a Madrid:	JOSEP M. NUS I BADIA
Nombre de socis:	266

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

### Conferències

— «El model espanyol de creixement econòmic», a càrrec d'Antoni Argandoña, professor de l'IESE Business School, Universitat de Navarra. Institut d'Estudis Catalans, 27 de setembre de 2005.

— Lliurament del X Premi Catalunya d'Economia: «Estratègies de les àrees metropolitanes europees davant de l'ampliació de la Unió Europea», a càrrec dels guardonats Xavier Vives i

Lluís Torrens. Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, 3 de novembre de 2005.

— Premi Nobel d'Economia 2005: «Cooperar per interès propi», a càrrec d'Andreu Mas-Colell, professor d'economia de la Universitat Pompeu Fabra. Institut d'Estudis Catalans, 13 de desembre de 2005.

— Cicle de conferències de l'Institut d'Estudis Catalans «Temes clau de

l'economia catalana, reptes i respostes». De gener a juny de 2006:

— «Una visió de l'empresa catalana», a càrrec d'Antoni Serra i Ramoneda, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC. Institut d'Estudis Catalans, 23 de gener de 2006.

— «Internalització: l'experiència asiàtica», a càrrec d'Alfred Pastor, professor de l'IESE Business School, Universitat de Navarra. Institut d'Estudis Catalans, 6 de febrer de 2006.

— «Expectatives a mitjà i llarg termini», a càrrec de Joaquim Trigo, director de Foment del Treball Nacional. Institut d'Estudis Catalans, 20 de febrer de 2006.

— «La paradoxa de la productivitat», a càrrec de Jordi Gual, sotsdirector general de Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 6 de març de 2006.

— «Iniciatives empresarials a Catalunya», a càrrec de Marcel Planellas, professor d'ESADE, Universitat Ramon Llull, i David Urbano, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 27 de març de 2006.

— «La qualitat del sistema educatiu a Catalunya», a càrrec de Joaquim

Prats, catedràtic de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 25 d'abril de 2006.

— «Les fonts de finançament de l'empresa», a càrrec de Josep Soler, secretari general de l'Institut d'Estudis Financers. Institut d'Estudis Catalans, 8 de maig de 2006.

— «Estratègies públiques i privades en R+D», a càrrec de Josep Maria Surís, director gerent de la Fundació Empresa i Ciència, Universitat Autònoma de Barcelona, i Isabel Busom, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 24 de maig de 2006.

— «Infraestructures, territori i medi ambient», a càrrec de Pere Lleonart, director del Gabinet d'Estudis Econòmics, i Carles Mendieta, gerent de Fòrum Ambiental. Institut d'Estudis Catalans, 12 de juny de 2006.

— «L'oferta de serveis avançats», a càrrec de Guillem López Casasnovas, catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra. Institut d'Estudis Catalans, 27 de juny de 2006.

### **Premi**

— Convocatòria del VI Premi Societat Catalana d'Economia. Barcelona, abril de 2006.



## Associació Catalana de Sociologia

Any de fundació: 1979\*

### JUNTA DIRECTIVA

President:	ORIOI HOMS FERRET
Secretària:	PAQUITA SANVICÉN I TORNÉ
Tresorer:	CARLES GIRONÈS I TIXÉ
Vocals:	CARLES PRATS I MAESO EULÀLIA SOLÉ I ROMERO JOAQUIM CASAL I BATALLER M. TERESA MONTAGUT I ANTOLÍ JOSEP M. ROTGER CERDÀ JORDI BUSQUET DURAN REMEI CASAS BORRÀS ENCARNA HERRERA I MARTÍNEZ TERESA SORDÉ MARTÍ
Delegada de l'IEC:	CARLOTA SOLÉ I PUIG
Nombre de socis:	225

\* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

### *Candidatura i comissió de preparació del Congrés FES 2007*

El dia 5 d'octubre de 2005 es va presentar la candidatura de l'Associació Catalana de Sociologia (ACS) per a organitzar el IX Congrés Espanyol de Sociologia a la Federación Española de Sociología (FES). La candidatura va ser avalada per facultats i departaments de socio-

logia de les universitats següents: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat Ramon Llull, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat Nacional d'Educació a Distància. Quant a les infraestructures, es va comptar amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans i del nou edifici de la

Facultat de Geografia i Història. El Congrés Espanyol de Sociologia està previst que se celebri els dies 13, 14 i 15 de setembre de 2007.

La candidatura va ser preparada en el seu dia per l'ACS i acceptada per la FES. Des de llavors, l'ACS participa en el Comitè Organitzador i en el Comitè Científic del Congrés. El Comitè Organitzador té com a president el catedràtic de Sociologia, i membre de l'ACS, Fausto Miguélez, exdegà de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, i compta amb representants de les universitats catalanes, de diverses empreses i de la Junta de l'ACS. El Comitè s'ha reunit periòdicament i ha avançat en l'organització del Congrés per mitjà de quatre comissions: finançament, espais, estratègia i logística.

#### ***Comissió Organitzadora del Cicle de Conferències «Identitats»***

El gener de 2006 es realitzen els primers contactes i es presentà el projecte del cicle de conferències a diferents organitzacions, també s'establiren els primers acords, així com es definí un programa provisional. El tema seleccionat fou els reptes de futur que ens presenta la presència de persones de diferents cultures en la nostra societat, la qual cosa promogué una sèrie de debats a l'entorn del fenomen migratori. Les dates de les conferències foren del 7 al 29 de novembre de 2006.

#### ***Celebració del 25è aniversari de la FES***

El 3 de febrer es va celebrar a Madrid els actes de celebració del 25è aniversari de la FES.

#### ***Concurs de Joves Sociòlegs***

El dia 15 de març de 2005 es va reunir el jurat per a deliberar sobre els treballs presentats al X Concurs de Joves Sociòlegs d'enguany, format per Oriol Homs Ferrer, Jordi Busquet Duran i Josep M. Rotger. El jurat, després d'analitzar i discutir sobre els valors del treball presentat, deixà desert el premi.

#### ***Suport al Congrés de Joves Sociòlegs***

L'ACS va donar suport a l'organització i celebració del Congrés de Joves Sociòlegs celebrat del 18 al 30 d'abril a Barcelona.

#### ***Participació Xarxa Europanel***

Els dies 8 i 9 de maig es va coorganitzar amb la Universitat Pompeu Fabra una recepció per als membres de la Xarxa de l'Europanel, que van estar a Barcelona en aquestes dates.

#### ***Publicacions***

##### ***Butlletí de l'Associació Catalana de Sociologia***

És un full d'informació intern per als socis. La informació sobre la societat es complementa amb articles o comentaris, també hi ha un apartat per a les novetats bibliogràfiques vinculades a la nostra especialitat. Aquest any s'han publicat qua-

tre números: 80, 81, 82 i 83, amb un tiratge de tres-cents exemplars.

*Revista Catalana de Sociologia*

Té un tiratge de cinc-cents exemplars, que es distribueixen entre els socis, les biblioteques especialitzades (facultats, departaments de sociologia, entitats privades i fundacions), i totes les associacions de sociòlegs vinculades a la FES. L'Associació ha publicat el número següent: *Re-*

*vista Catalana de Sociologia*, núm. 20 (desembre 2004).

***Preparació de Societat catalana 2007***

Durant aquest període es començà a treballar per a definir el contingut, l'estructura i els col·laboradors d'aquest volum, que pretén publicar-se anualment. Coordinat per M. Teresa Montagut, durant aquest període, la Junta aprovà la proposta del volum per al 2007.

## Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Any de fundació:

1970

### JUNTA DIRECTIVA

President:

MIQUEL DELS SANTS GROS I PUJOL

Secretari:

RAFAEL M. BOFILL I FRANSI

Vocals:

JOAN BELLAVISTA I RAMON

PERE FARNÉS I SCHERER

SEBASTIÀ JANERAS I VILARÓ

Delegat de l'IEC:

ANSCARI MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis:

26

### **Activitat**

Com de costum, en l'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (SCEL) d'aquest curs cal esmentar les reunions plenàries de tardor i de primavera, sessions 73 i 74, celebrades, respectivament, els dimecres 24 d'octubre de 2005 i 27 de juny de 2006.

Durant aquest curs no hi ha hagut incorporacions de nous socis. Hem de lamentar el traspàs d'un dels fundadors de la Societat, el benedictí Aldabert M. Francesa.

A la reunió de primavera s'ha presentat el volum xiv de la *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, amb un contingut de vuit articles, així com la pàgina web de la Societat, que ha creat i mantindrà viva la consòcia Isabel Juncosa.

Cadascuna de les dues sessions anuals ha comptat amb sengles dissertacions: la de tardor fou a càrrec de Gabriel Roura, que parlà sobre les recerques arqueològiques efectuades darrerament als subsòls de la Seu i a Sant Feliu, a Girona; la de primavera, a càrrec de mossèn Gros, tractà el tema del simbolisme bíblic dels altars romànics catalans.

S'ha demanat a Alexandre Olivari que s'encarregui de preparar una conferència sobre el tema «La idiosincràsia de la litúrgia introduïda pels francs a la Catalunya Vella i la seva independència en l'adaptació», per a presentar-la durant els actes del Centenari de l'IEC.

### ***Conferències***

— «Arqueologia cristiana a Girona. Prospeccions a la catedral, perspectives a Sant Fèlix», a càrrec de Gabriel Roura. Barcelona, 24 d'octubre de 2005.

— «Simbolisme bíblic dels altars romànics catalans», a càrrec de Miquel dels Sants Gros. Barcelona, 27 de juny de 2006.

— «La polifonia litúrgica polioral a la Catalunya del segle xviii», a

càrrec de Francesc Bonastre. Barcelona, 28 de novembre de 2006.

### ***Publicacions***

*Miscel·lània Litúrgica Catalana*, núm. 13  
(2005).

*Miscel·lània Litúrgica Catalana*, núm. 14  
(2006).

**Societat Catalana de Musicologia**

Any de fundació:

1973

**JUNTA DIRECTIVA**

President:

JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA

Vicepresident:

ROMÀ ESCALAS I LLIMONA

Secretari:

JORDI RIFÉ I SANTALÓ

Tresorer:

JORDI BALLESTER I GIBERT

Vocals:

XOSÉ AVIÑO A PÉREZ

MÀRIUS BERNADÓ I TARRAGONA

XAVIER DAUFÍ I RODER GAS

JOSEP DOLCET I RODRÍGUEZ

Delegat de l'IEC:

ANSCARI MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis:

86

***Activitats principals i trobades  
generals***

— Jornades d'Estudi Ramon Carnicer i Batlle (1789-1855) a Tàrrrega (Lleida). La Societat Catalana de Musicologia (SCMUS) hi va participar amb una sessió inicial el dissabte 26 al matí on va haver-hi l'Assemblea ordinària i una conferència de Francesc Fontbona sobre «El romanticisme artístic a l'època de Ramon Carnicer». A continuació hi va haver un torn per a comunicacions internes lliures i la presentació d'articles per a la Revista de la Societat Catalana de Musicologia. 26 i 27 de novembre de 2005.

— Conferència debat sobre «Els instruments musicals pintats en els frescos de la capella major de la catedral de València (1472-1481)», a càrrec de Jordi Ballester. 22 de març de 2006.

***Sessions de treball no collectives***

— Reunions ordinàries de la Junta per a la programació i organització de les trobades.

— Preparació de la *Revista de la Societat Catalana de Musicologia*.

— Assistència de la Presidència i la Vicepresidència a diverses reunions de l'IEC (plenaris i reunions de la Secció Històrico-Arqueològica).

## Amics de l'Art Romànic

Any de fundació

1977

### JUNTA DIRECTIVA

Presidenta:

M. TERESA MATAS I BLANXART

Vicepresident:

ANTONI GONZÁLEZ I MORENO-NAVARRO

Secretària:

ÀNGELA MAJÓ I RAIS

Tresorera:

TURA CLARÀ I VALLÈS

Vocal honorari:

JOSEP M. DOMINGO I ABADIA (†)

Vocals:

ROSA M. MARTÍN I ROS

ELENA MARTÍNEZ I GAY

AIDA MESTRES I DOMÈNECH

JOSEP M. PALAU I BADUELL

M. DOLORS SOLÉ I GRAS

JOSEP M. XARRIÉ I ROVIRA

Delegat de l'IEC:

JOAN-F. CABESTANY I FORT

Nombre de socis:

513

### *Activitats*

El dia 25 de maig de 2006, se celebrà l'Assemblea General ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 2004-2005 i la gestió administrativa de la Junta Directiva.

El dimecres 14 de desembre de 2005 tingué lloc el nomenament com a socis de mèrit dels Amics de l'Art Romànic (AAR) de Martí Mas i Tubau i de Ramon Millet i Domènech. Glossà la personalitat dels homenatjats Joan-F. Cabestany i Fort, delegat i membre de l'IEC.

Hem de lamentar el traspàs durant el curs 2005-2006 dels socis següents: Pere de Palol i Salellas, Josep M. Domingo i Abadia, Joaquim Boixareu i Gimó, Bartomeu Colominas i Muns i Eduard Ripoll i Perelló.

### *Sessió inaugural*

La sessió inaugural del curs 2005-2006, vint-i-novè d'existència dels Amics de l'Art Romànic, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, tingué lloc al Saló d'Actes de la Reial Acadèmia Catalana de Belles

Arts de Sant Jordi, el dimecres dia 2 de novembre de 2005, i fou a càrrec de Josep Bracons Clapés, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i soci dels Amics de l'Art Romànic, qui tractà el tema «L'exposició internacional d'art romànic de 1961».

### **Presentació de publicacions**

El diumenge 14 d'agost de 2005, Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC, presentà a la sala d'actes de l'Ajuntament d'Alins (Pallars Sobirà) el llibre *Les esglésies preromàniques i romàniques de la vall Ferrera i la coma de Burg*, obra de Joan-F. Cabestany i Fort, M. Teresa Matas i Blanxart, Aida Mestres i Domènech i Josep M. Palau i Baduell. L'acte fou organitzat per l'Associació pel Patrimoni de la Vall Ferrera en col·laboració de l'Ajuntament d'Alins.

El dimecres 14 de desembre de 2005 es presentà a la sala d'actes del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) de Barcelona el volum dissetè de la revista *Lambard. Estudis d'Art Medieval*. L'acte fou a càrrec de la doctora Maria Teresa Ferrer i Mallol, membre de l'IEC, professora d'investigació del CSIC i cap del Departament d'Estudis Medievals del CSIC. Aquest volum a més dels articles «El castell i l'església de Sant Pere Sacama (segles IX-XII)», de Josep M. Palau i Joan-F. Cabestany; «Intervencions arqueològiques a l'església de Santa Maria del Puig (Esparreguera, Baix Llobregat)», de Júlia Miquel i Oriol Achón; inclou ar-

ticles del XIX Cicle de Conferències: «Les fortificacions de la frontera meridional dels comtats catalans, o les fortificacions de la Marca Superior d'al-Àndalus», de Joan-Albert Adell i Joan-Josep Menchon, «Estudi arqueològic de tres castells de la Marca Hispànica», d'Albert López Mullor, Àlvar Caixal i Ainhoa Pancorbo, «Els inicis de l'arqueologia medieval a Catalunya», de Manuel Riu, i «La metalhúrgia del ferro a l'època medieval al Pallars», de Marta Sancho; també inclou el treball guanyador del Premi dels Amics de l'Art Romànic corresponent a l'any 2004: «Estudi de l'església de Sant Sadurní de Castellví de la Marca», de Verònica Jiménez i Ricard Brú.

El dia 16 de febrer de 2006 es presentà el llibre *El romànic de la vall d'Àneu*, del qual són autors Joan-F. Cabestany i Fort, M. Teresa Matas i Blanxart i Josep M. Palau i Baduell, del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), de l'Institut d'Estudis Catalans. L'obra és un estudi d'investigació d'aquesta àrea del Pallars Sobirà i ha comptat amb la col·laboració del Consell Cultural de les Valls d'Àneu, així com dels Amics de l'Art Romànic, que n'és l'editor. L'acte tingué lloc a l'Auditori del Museu d'Història de Catalunya i fou presentat pel seu director, Jaume Sobrequés i Callicó, qui remarcà la importància d'aquesta obra a l'hora que encoratjà a prosseguir la tasca duta a terme pels investigadors del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), de l'Institut d'Estudis Catalans.



### ***Celebració del XX Cicle de Conferències***

Els dies 7, 9, 14, 16, 21 i 23 de novembre de 2005 es dugué a terme el XX Cicle de Conferències, dedicat enguany a «Art bizantí. El resplendor d'una civilització àuria». Les conferències anaren a càrrec de Joan Domenge Mesquida, professor de la Universitat de Barcelona. Els temes foren els següents:

— «Les construccions monàstiques i la seva decoració parietal»

— «Els grans programes musivaris: els santuaris grecs»

— «La pintura mural. Testimonis macedònics i xipriotes»

— «Els escriptors cortesans i monàstics. La il·lustració de manuscrits»

— «La manufactura de l'ivori al servei del poder i de la fe»

— «L'art sumptuari: orfebreria, esmalts i pedres dures. Una "visita" al tresor de Sant Marc de Venècia»

### ***Sessions de treball: conferències***

Al llarg del curs, amb una mitjana d'entre cinquanta i seixanta assistents, es dugueren a terme sis sessions de treball en les quals es pronunciaren conferències sobre diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències foren les següents:

— 08.10.05. «*La construcció d'un monestir: benedictins i cistercencs*», a càrrec de Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC, organitzada pel Grup

d'Estudis Sitgetans i celebrada a l'Espai Pere Stämpli de Sitges.

— 16.01.06. «El martiri de santa Eulàlia. La representació del cos, forma i significat», a càrrec de Verònica Jiménez, de la Universitat de Barcelona. L'acte tingué lloc als locals del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona. La sessió fou presidida per Joan-F. Cabestany.

— 06.02.06. «Estudi arqueològic de l'església de Santa Maria del Puig (Esparreguera. Baix Llobregat)», a càrrec de Júlia Miquel López i Oriol Achón Casas, llicenciats en història i arqueòlegs. L'acte tingué lloc als locals de l'SPAL de la Diputació de Barcelona. La sessió fou presidida per Joan-F. Cabestany.

— 15.03.2006. «El món de la cal·ligrafia medieval», a càrrec de Ramon Sargatal i Pellicer, llicenciat en filologia. L'acte tingué lloc a la Sala Pere Corominas de l'Institut d'Estudis Catalans.

— 26.04.06. «Els grups episcopals a la Catalunya Vella a l'alta edat mitjana. Perspectives historiogràfiques», a càrrec de Natxaret Gallego, llicenciada en història de l'art. L'acte tingué lloc a la Sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans.

— 08.05.06. «El romànic i els seus promotors», a càrrec de Francesca Español, de la Universitat de Barcelona. L'acte tingué lloc a la Sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans.

**Sessió de treball: jornada científica**

— 26.10.05. «La pintura mural romànica a les dues vessants del Pirineu: historiografia i restauració». Hi intervingueren Xavier Barral i Altet, membre de l'IEC, i Pere Rovira i Pons, del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, i es dugué a terme a la delegació de l'IEC de Perpinyà. Aquesta jornada ha estat possible gràcies al suport de la Secretaria Científica de l'IEC.

**Sessions de treball de camp: visites**

També s'han dut a terme tres sessions de treball de camp (visites):

— 29.04.06. Monestir de Sant Daniel de la ciutat de Girona, conduïda per Gerardo Boto, de la Universitat de Girona.

— 27.05.06. Sant Joan les Fonts, conduïda per un representant dels Amics de Sant Joan les Fonts.

— 10.06.06. Conjunt de les esglésies romàniques de Camprodon, conduïda per Marc Sureda, de la Universitat de Girona.

**Tretzena edició del Premi dels Amics de l'Art Romànic**

Premi instituit l'any 1993 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre art i cultura catalans del període medieval. Aquest curs es convocà per tretzena vegada i corresponia a una aportació sobre el període preromànic i romànic, el qual quedà desert.

**Assistència a sessions científiques**

— 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13.07.05. La vocal Elena Martínez i Gay, en representació de la presidenta, assistí a les Journées Romanes de Cuixà, que versaren sobre «Vers et à travers l'art roman: la transmission des modèles artistiques», que tingué lloc a l'abadia de Sant Miquel de Cuixà (Codalet, Prada).

— 25 i 26.11.05. La tesorera, Tura Clarà i Vallès, assistí, en representació de la presidenta, al simposi internacional «Els Comacini i l'arquitectura romànica a Catalunya», organitzat pel Museu d'Història de la Ciutat de Girona, el Museu Nacional d'Art de Catalunya, en col·laboració amb la Universitat de Girona.

— 01.04.06. Els Amics de l'Art Romànic foren convidats pel bisbe de Vic, la Conselleria de Cultura, l'alcalde de Vic i el president de la Cité de l'Architecture et du Patrimoine de París a l'acte d'inauguració de l'exposició «Memoria del vidre. Grans vitralls medievals de França». En representació de l'entitat hi assistiren la presidenta dels AAR, M. Teresa Matas, el delegat de l'IEC, Joan-F. Cabestany, i la vocal Rosa M. Martín.

— 28, 29 i 30.06.06. El delegat de l'IEC, Joan-F. Cabestany, acompanyat de la vocal Rosa M. Martín, assistí a la XXXIV Setmana Internacional d'Estudis Medievals de Pedralbes, sota el títol «Poder, llei i ordre en la ciutat medieval».

### **Publicacions**

CABESTANY I FORT, Joan-F.; MATAS I BLANXART, M. Teresa; PALAU I BADUPELL, Josep M. *El romànic de la vall d'Àneu*. Barcelona, 2005.

*Lambard: Estudis d'Art Medieval*, vol. 17 (2004-2005).

S'ha continuat la publicació de la *Circular* (núm. 237 a 240), la qual té

com a finalitat servir de mitjà de comunicació amb els associats. En destaquem els articles següents:

— CABESTANY I FORT, Joan-F. «Santa Maria la Rodona de Vic». *Circular*, núm. 239 (2006), p. 37-38.

— CABESTANY I FORT, Joan-F. «Els temples romànics d'una sola nau (segles XI i XII)». *Circular*, núm. 240 (2006), p. 45-46.

**Societat Catalana de Pedagogia**

Any de fundació:

1979

**JUNTA DIRECTIVA**

President:

LLUÍS BUSQUETS I DALMAU

Vicepresidents:

JOAN MALLART I NAVARRA

MARTÍ TEIXIDÓ I PLANAS

Secretària i tesorera:

M. DOLORS MAURA I PASCUET

Responsable de publicacions:

CONRAD VILANOU I TORRANO

Vocals:

SARA BLASI I GUTIÉRREZ

IMMACULADA BORDAS I ALSINA

ENRIC COROMINAS I ROVIRA

JOAN JOSEP LLANSANA I GONZÀLEZ

Delegat de l'IEC:

RICARD TORRENTS I BERTRANA

Nombre de socis:

130

***Inauguració del curs***

La inauguració del curs 2005-2006 tingué lloc el dia 13 d'octubre amb la conferència «Afecte i diàleg versus violència i càstig», a càrrec d'Esther Giménez-Salinas, rectora de la Universitat Ramon Llull, i que fou l'inici d'un cicle de conferències sobre els drets dels infants, i en el qual també varen intervenir els senyors Jordi Cots i Jaume Funes, exagregat i agregat, respectivament, al Síndic de Greuges per a la Infància.

***Activitats***

— La Societat participà en la setmana dels Premis d'Octubre valencians, amb la jornada «L'ús social de la llengua», a propòsit del document presentat per l'IEC sobre la qüestió, i que durà dos dies. Presentà la jornada Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica, i constà de dues taules todones: una sobre estratègies per a incrementar l'ús de la llengua amb participació d'Escola Valenciana, Obra Cultural Balear, Identit'CAT de la Catalunya del Nord, Veu Pròpia, Federació d'Organitzacions de Llengua Catalana i Departament d'Educació de la Generalitat de

Catalunya, i una altra sobre experiències d'activitats escolars amb projecció als Països Catalans (revista *Escola Catalana*, aules d'acollida, materials TIC, Departament d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Unió Llatina, Universitat Autònoma de Barcelona, Til Stegmann, Fundació L. Carulla).

— El dia 12 de desembre de 2005 tingué lloc la presentació del número 3 de la *Revista Catalana de Pedagogia*. Amb motiu d'aquesta presentació Miquel Martínez Martín, catedràtic de Pedagogia i director de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, pronuncià la conferència «Ciutadania, globalització i educació en valors».

— La Societat Catalana de Pedagogia i la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana juntament amb la Fundació Pere Vergés i les Escoles Garbí van organitzar, durant els mesos de gener, febrer, abril i maig, un cicle de cinc taules rodones sobre «L'educació en un món en canvi» amb motiu dels quaranta anys de les Escoles Garbí. El tema principal fou «L'educació a Catalunya de Pere Vergés a avui, vigència d'un model educatiu basat en el coneixement i el civisme, educar en la societat complexa d'avui, educar en els valors de la democràcia i l'educació en la societat futura». Entre el nombrós públic hi havia molts exalumnes de l'Escola del Mar i de les Escoles Garbí.

— El dia 8 de març, la Societat es va presentar a Girona amb una conferència de Martí Teixidó sobre «Educació, comunicació i cultura: pedagogia necessària».

— El mes d'abril, la Societat participà en el debat del Pacte Nacional per a l'Educació. Una comissió va redactar el document «Institució escolar i sistema pedagògic», en què s'afirmà que els centres han de tenir una línia pedagògica definida i es propugnà constituir una línia de centres de qualitat pedagògica.

— El dia 4 de maig, Kieran Egan, pedagog canadenc, va donar una conferència a la Sala Prat de la Riba —retransmesa per videoconferència a Girona, Lleida i Tarragona—, i el dia 5 de maig, una altra al Departament d'Educació i Universitats sobre la importància de la imaginació i les narracions en l'ensenyament. Ambdues varen comptar amb una gran assistència de públic, sobretot professors de primària i secundària i experts en currículum. La Societat té un seminari permanent sobre narracions i pedagogia. Se'n feren ressò les revistes especialitzades i també sortí una entrevista feta a Kieran Egan a la contraportada de *La Vanguardia*.

— El dia 11 de maig, hi hagué una tertúlia pedagògica amb Jordi Galí sobre el seu llibre *Les ganes d'aprendre*, en què a més d'una antologia sobre els anys escolars de diferents escriptors, exposa un decàleg sobre la problemàtica de l'ensenyament a Catalunya.

— El dia 13 de juny, se celebrà l'assemblea de socis i s'aprovaren les memòries d'activitats i econòmica i el programa del curs següent.

— Durant el curs s'ha prosseguit l'elaboració del *Diccionari enciclopèdic de*

*la pedagogia catalana* i s'ha confeccionat un *Butlletí Informatiu* mensual en línia.

**Publicació**

*Revista Catalana de Pedagogia*, núm. 3  
(2004).

## Societat Catalana d'Estudis Clàssics

Any de fundació: 1979

### JUNTA DIRECTIVA

Presidenta: MONTSERRAT JUFRESA I MUÑOZ

Vicepresident: JAUME ALMIRALL I SARDÀ

Secretari: JOSEP MARIA ESCOLÀ I TUSET

Tresorer: CARLES GARRIGA I SANS

Vocals: MARIÀNGELA VILALLONGA VIVES

JOSEP LLUÍS VIDAL I PÉREZ

Delegat de l'IEC: CARLES MIRALLES I SOLÀ

Nombre de socis: 188

---

### Conferències

— «Aspectos del estoicismo en la *Fedra* de Séneca», a càrrec de Lía Galán, professora de literatura llatina de la Universitat de La Plata. Institut d'Estudis Catalans, 26 d'octubre de 2005.

— «Il mondo come artefatto: caos e cosmo nel *Timeo* di Platone», a càrrec de Mario Vegetti, professor de la Universitat de Pavia. Institut d'Estudis Catalans, 12 de desembre de 2005.

— «Il problema della persona nel pensiero antico», a càrrec de Mario Vegetti, professor de la Universitat de Pavia. Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, 13 de desembre de 2005.

— «Ramon Llull a Orient (1301-1302): un viatge, quatre llibres», a càr-

rec de Jaume Medina, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 21 de desembre de 2005.

— «Abitare le rovine. Il ritorno dell'antico sulla scena teatrale, il ritorno all'antico nel romanzo e nel cinema: alcuni esempi e qualche riflessione sulla migrazione delle storie e sul mutamento delle forme», a càrrec de Patrizia Pinotti, professora de la Universitat de Pavia. Institut d'Estudis Catalans, 26 de gener de 2006.

— «Cicero and the pursuit of Gloria», a càrrec de Roland G. Mayer, professor del King's College, Universitat de Londres. Institut d'Estudis Catalans, 6 d'abril de 2006.

— «Guerre et guerrier en Grèce ancienne: corps et armes», a càrrec de François Lissarrague, de l'École Pratique des Hautes Études en Sciences Sociales de París. Institut d'Estudis Catalans, 11 de maig de 2006.

### *Colloquis, jornades i cursos*

— Jornades sobre les vil·les romanes al Camp de Tarragona, en col·laboració amb l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) i el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT). Tarragona, 14, 15 i 16 de febrer de 2006. S'hi feren les intervencions i activitats següents:

Primera jornada (14 de febrer)

- Recepció i presentació del seminari.
- «La vil·la romana a les fonts literàries llatines», a càrrec de José Martínez.
- «Aspectes iconogràfics a les vil·les romanes», a càrrec de Jesús Carruesco.
- «L'ordenació territorial de *Tarraco*: xarxa viària i divisió cadastral», a càrrec de Josep Maria Palet.
- «Estudi del poblament rural de l'ager *Tarraconensis*. Una aplicació a la Cossetània oriental», a càrrec de Marta Prevosti.
- Debat.
- «*Tarraco-Barcino*: les vil·les romanes dels Munts (Altafulla) i el Moro (Torredembarra)», a càrrec de Francesc Tarrats i Josep Anton Remolà.
- Debat.

Segona jornada (15 de febrer)

- Visita a la vil·la romana dels Munts (Altafulla).
- Visita a la vil·la romana del Moro (Torredembarra).
- «*Tarraco-Valentia*: les vil·les romanes de Cahípolis (Vila-seca) i la Llosa (Cambrils)», a càrrec de Josep Maria Macias i Ester Ramón.
- «*Tarraco-Ilerda*: les vil·les romanes de Centcelles (Constantí) i el Vilar (Valls)», a càrrec de Josep Anton Remolà i Maria Adserias.
- Debat.

Tercera jornada (16 de febrer)

- Visita a la vil·la romana de Centcelles (Constantí).
- Desplaçament fins a la vil·la romana de la Llosa (Cambrils).
- Visita a la vil·la romana de la Llosa.

— Taula rodona sobre Parmènides, amb Jean Bollack (professor a la Universitat de Lilla III), Luis Bredlow (professor de filosofia de la Universitat de Barcelona), Manuel Carbonell (traductor de Hölderlin, Nietzsche i Heidegger) i Jaume Pòrtulas (professor de filologia grega de la Universitat de Barcelona), moderat per Xavier Riu (professor de filologia grega de la Universitat de Barcelona). Institut d'Estudis Catalans, 2 de maig de 2006. Acte dins del cicle «Jean Bollack a Catalunya», organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Institut Francès de Barcelona, amb



la col·laboració de l'Institut Universitari de Cultura - Universitat Pompeu Fabra, la Càtedra d'Art i Cultura Contemporanis - Universitat de Girona i la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Curs d'actualització: Morals i moralistes de l'antiguitat. Institut d'Estudis Catalans, del 3 al 13 de juliol 2006. Primera sessió (3 de juliol)

- «La moral heroica», a càrrec de Jaume Pòrtulas.

- «Plató», a càrrec de Jordi Sales. Segona sessió (4 de juliol)

- «Les ètiques aristotèliques», a càrrec de Miquel Candel.

- «Els cíncics», a càrrec de Joan Josep Mussarra.

Tercera sessió (5 de juliol)

- «Els estoics», a càrrec de Miquel Candel.

- «Ètica i valors a les *Vides paraleles* de Plutarque», a càrrec de Francesca Mestre.

Quarta sessió (6 de juliol)

- «Ciceró», a càrrec de Marc Mayer.

- «L'immoralisme sofístic», a càrrec de Josep Monserrat Molas.

Cinquena sessió (10 de juliol)

- «Epicur i l'epicureisme», a càrrec de Montserrat Jufresa.

- «Plotí i altres neoplatònics», a càrrec de Carles Garriga.

Sisena sessió (11 de juliol)

- «Sèneca», a càrrec de Joan Josep Mussarra.

- «Marc Aureli», a càrrec de Montserrat Jufresa.

Setena sessió (12 de juliol)

- «Sant Agustí i Boeci», a càrrec d'Òscar Bernaus.

- «Ètiques de l'humanisme», a càrrec d'Àlex Coroleu.

Vuitena sessió (13 de juliol)

- «Ètica i tragèdia», a càrrec de Carles Miralles.

- Cloenda.

### **Publicació**

*Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica*, núm. 20 (2004).

**Societat Catalana d'Estudis Numismàtics**

Any de fundació:	1979
<b>JUNTA DIRECTIVA</b>	
President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Secretari:	XAVIER SANAHUJA I ANGUERA
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Vocal 1r:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS
Vocal 2n:	ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ
Vocal 3r:	JAUME BENAGES I OLIVER
Vocal 4t:	XAVIER JORBA I SERRA
Delegat de l'IEC:	MANUEL RIU I RIU
Nombre de socis:	156

**Socis**

Al final del curs 2005-2006, la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) comptava amb 156 membres, entre socis d'honor, socis numeraris i col·laboradors.

**Assemblea**

L'Assemblea General ordinària anual es dugué a terme el dia 4 d'abril de 2006, a la Sala Nicolau d'Olwer de l'IEC, aprovà el nomenament de Jesús Alturó i Perucho, Francisco A. Magro, de Portugal, i Enrico Piras, de Sardenya, com a socis d'honor. En el transcurs de l'Assemblea s'aprovà el relleu a la Secretaria de la SCEN,

que passà a ser ocupada per Xavier Sanahuja.

**Presentació de publicacions**

— L'IEC concedí l'any 2005 l'ajut d'activitats per al llibre de M. Isabel Marín Silvestre, *L'obra medallística de l'escultor Eusebi Arnau*. El llibre fou enllestit a finals d'any i presentat pel professor Santiago Alcolea el 21 de febrer del 2006.

— El 4 d'abril de 2006 es presentà l'*Acta Numismàtica*, núm. 35, conjuntament amb el llibre *La moneda municipal a Reus i el seu entorn (s. XV-XVIII)*, de Xavier Sanahuja i Anguera, publicat pel Centre de Lectura de Reus, amb la col·la-

boració de la SCEN. La presentació es dugué a terme a l'Institut d'Estudis Catalans i fou a càrrec de Valentí Gual de la Universitat de Barcelona.

— A instàncies de Judit Subirachs, es va imprimir una tirada especial a part, amb sobrecoberta, del seu article publicat al núm. 35 de la revista *Acta Numismàtica*, referent a les darreres produccions medallístiques de l'escultor Subirachs, i com a complement del llibre que edità el seu dia el nostre consoci Ramon Borràs, *Subirachs. Medalles*, Barcelona, Mediterrània, 1997.

### **Projectes i finançament**

L'any 2006 la SCEN va obtenir un ajut de la Fundació Banc Sabadell per al llibre *Les medalles commemoratives dels Països Catalans i de la Corona Catalano-aragonesa (s. XI-XV)*, de Miquel Crusafont, que es preveia enllestir-lo a inicis del curs 2006-2007.

Al llarg del curs 2005-2006, es va continuar l'edició de l'obra d'Antoni Turró *Les emissions monetàries oficials de la Guerra (1936-1939): Andorra, Balears i Catalunya (locals i de la Generalitat)*, que es preveu presentar-la durant el primer quadrimestre del 2007. Continuà també la preparació de futures edicions: *La moneda visigoda de Tarragona*, de Jaume Benages; una nova versió del *Corpus de moneda ibèrica* de Leandro Villaronga i Pere Pau Ripollès, i també *Les monedes de Vespasià de seca his-*

*pànica (69-71 dC)*, a cura d'Ian Carradice, de la Universitat de Glasgow, i de Jaume Benages i Xavier Sanahuja, de la SCEN.

### **Banc de dades**

L'Institut d'Estudis Catalans renovà per a l'any 2006 la dotació per al programa de recerca del banc de dades de monedes catalanes. Es tracta d'un pla de tres anys que es clourà el 2007 i que preveu introduir els fons de la moneda catalana del món antic, de l'Arxiu L. Villaronga i d'altres. En el curs del 2006 es varen entrar els fons de moneda grega de Roses i Empúries i les dracmes ibèriques i els seus divisors. El banc ha començat a demostrar la seva utilitat per a l'atenció de diferents consultes.

### **Conferències i difusió**

— Del dia 25 al 27 d'octubre del 2005 se celebrà a Madrid i Segòvia el XII Congrés Nacional de Numismàtica, en el qual féu una ponència Xavier Sanahuja representant la SCEN.

— A finals d'any, s'establí una col·laboració amb l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, ran de l'adquisició d'un diner comtal emporità per part d'aquest consistori. M. Crusafont va trametre-li un text explicatiu que fou publicat a la revista local *La Muga*.

— A principis del 2006, es va trametre a tots els ajuntaments dels Països Catalans que en algun moment histò-

ric haguessin emès moneda local, comtal o eclesiàstica, un exemplar d'alguna publicació de la SCEN que s'hi referís, especialment el de *La moneda catalana local*, de Miquel Crusafont, que és el que inclou més poblacions i del qual recentment la SCEN ha pogut obtenir el fons de la Diputació de Barcelona. Es van rebre nombroses cartes d'agraïment i els alcaldes, que en van ser els receptors, optaren generalment per passar l'obra a la biblioteca municipal, amb la qual cosa s'assegura una millor difusió d'aquests llibres.

— El dia 7 de febrer de 2006, Miquel Crusafont respongué, a Ràdio Sabadell, a una àmplia entrevista sobre la història de la moneda catalana.

#### ***Atenció a consultes***

La SCEN ha atès nombroses consultes de particulars i entitats relacionades amb la identificació de peces, l'assessorament bibliogràfic i la precisió sobre qüestions tècniques i terminològiques. Les principals consultes són registrades a les memòries anuals que encapçalen el contingut de la revista *Acta Numismàtica*.

## Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Any de fundació: 1979

### JUNTA DIRECTIVA

Presidenta: MARGARIDA CASTAÑER I VIVAS

Vicepresident: JOSEP M. LLOP TORNÉ

Secretari: JORDI OLIVER I SOLÀ

Tresorer: XAVIER MAYOR FARGUELL

Vocals: ÀLEX TARROJA COSCUELA

ANDREU ULIED SEGUÍ

PILAR CARBASSA I TORRES

Delegat de l'IEC: JOSEP M. MUNTANER I PASQUAL

Nombre de socis: 249

### *Assemblea*

A l'Assemblea General de socis que va tenir lloc el 6 d'abril de 2006 es va renovar part de la Junta Directiva, que quedà de la manera que s'indica més amunt.

### **Presentació de l'Anuari territorial de Catalunya 2004**

L'acte va tenir lloc l'1 de desembre de 2005, a la Sala Prat de la Riba, de l'Institut d'Estudis Catalans. Hi van intervenir Margarida Castañer, presidenta de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT); Teodoro Romero, president delegat de l'Àrea de Promoció Econòmica i Ocupació de la Diputació de Barcelona; Joaquim Brugué, director general de

Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya; Juli Esteban, director del Programa de Planejament Territorial de la Generalitat de Catalunya, i Àlex Tarroja, director de l'obra.

### **Elaboració de l'Anuari territorial de Catalunya 2005**

La SCOT està treballant, sota la direcció de Montserrat Mercadé, en l'elaboració i publicació de l'*Anuari territorial de Catalunya 2005*. El principal objectiu de l'*Anuari* és convertir-se en una eina útil per a tècnics, professionals i per a totes aquelles persones que des del camp de l'estudi, la planificació i la gestió actuen en el nostre país. A més, s'ha aconseguit

implicar en el seu entorn, a partir d'un conveni de col·laboració, la Diputació de Barcelona i el Departament de Política Territorial i Obres Públiques, el de Relacions Institucionals i Participació i el de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Aquest conjunt d'importants col·laboracions ens permeten afirmar l'interès del projecte i la seva solidesa de cara al futur.

#### ***Premi per a estudiants***

Premi instituït l'any 1999 de periodicitat biennal. La SCOT convoca aquest premi al millor estudi diagnòstic d'una àrea urbana o territorial de Catalunya, o bé a un projecte o proposta d'ordenació d'una àrea territorial o urbana de Cata-

lunya. El premi d'enguany no ha estat adjudicat.

#### ***La nova Llei de la informació geogràfica de Catalunya***

La SCOT conjuntament amb la Societat Catalana de Geografia (SCG) van organitzar la conferència amb el títol: «La nova Llei de la informació geogràfica de Catalunya», a càrrec d'Oriol Nel·lo, secretari per a la Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, i Jaume Miranda, director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. L'acte va tenir lloc el 14 de març de 2006 a la Sala Pere Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans.

## Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Any de fundació: 1982\*

### JUNTA DIRECTIVA

President:	SALOMÓ MARQUÈS I SUREDA
President d'honor i vocal:	JORDI MONÉS I PUJOL-BUSQUETS
Vicepresident:	BERNAT SUREDA I GARCIA
Vicepresidenta:	FRANCESCA COMAS I RUBÍ
Secretari administrador:	RAMON TARRÒS I ESPLUGAS
Responsable de publicacions:	CONRAD VILANOU I TORRANO
Vocals:	M. CARMÉ AGULLÓ I DÍAZ JULIÀ VILAR I HERMS ANTONI TORT I BARDOLET LUIS MIGUEL LÁZARO LORENTE
Delegat de l'IEC:	JOSEP GONZÁLEZ-AGÀPITO I GRANELL
Nombre de socis:	85

\* Aquesta Societat és filial de l'IEC des de 2001.

### *Seminaris*

— «Memòria i fonts orals en la història de l'educació», organitzat amb la col·laboració del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona i el Consell Social de la Universitat de Girona. Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. Girona, 7 d'octubre de 2005. El programa va ser el següent:

- «Memoria y olvido en la historia de la educación», a càrrec de Juan Manuel Fernández Soria, professor d'histò-

ria de l'educació a la Universitat de València.

- «Possibilitats i risc de les fonts orals en la investigació historicoeducativa», a càrrec de M. Carmé Agulló i Díaz, professora d'història de l'educació a la Universitat de València.

- «La reconstrucción de la memoria escolar a través de las autobiografías», a càrrec de Mercedes Suárez Pazos, professora de didàctica de la Universitat de Vigo, centre d'Ourense.

*Seminaris amb motiu del  
75è aniversari de la II República*

— Seminari sobre Memòria i Actualitat del Pensament Educatiu Republicà. Aquest Seminari es va dur a terme a la Casa de la Cultura de Xàtiva. Xàtiva, 31 de març i 1 d'abril de 2006. El programa va ser el següent:

- Ponència: «Antecedents del pensament educatiu republicà a Espanya», a càrrec d'Eugenio Otero de Urtaza, de la Universitat de Santiago de Compostel·la.

- Ponència: «El pensament educatiu republicà: utopia o realitat?», a càrrec d'Antonio Molero Pintado, de la Universitat d'Alcalá de Henares.

- Ponència: «Actualitat del pensament educatiu republicà», a càrrec d'Antoni Colom i Cañellas, de la Universitat de les Illes Balears.

- Visita a Xàtiva.

- «Itinerari dels Borja a Xàtiva», amb la col·laboració dels Amics de La Costera.

— Seminari sobre l'Escola durant la República en Pau i en Guerra (1931-1939). Organitzat amb la col·laboració de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport de l'Escola Blanquerna, Universitat Ramon Llull, i l'Associació d'Amics de l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya. Tingué lloc a la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport de l'Escola Blanquerna, Universitat Ramon

Llull. Barcelona, 16 de juny de 2006. El programa va ser el següent:

- «República, educació i Església a Catalunya», a càrrec d'Hilari Raguier, historiador.

- «Entre l'entusiasme i l'obstruccionisme: la realitat de l'escola valenciana durant la II República (1931-1939)», a càrrec de M. Carme Agulló, de la Universitat de València.

- «L'escola a Catalunya durant la Guerra. L'obra general del CENU. L'actuació del CENU a Tarragona», a càrrec de Mariona Ribalta, historiadora, i M. Isabel Miró, de la Universitat Rovira i Virgili.

*Altres activitats*

— Col·laboració juntament amb la Societat Catalana de Pedagogia i la Fundació Escoles Garbí: «L'educació en un món en canvi: del segle xx al XXI. Commemoració del 40è aniversari de l'inici de les escoles de la Fundació Garbí». De gener a maig de 2006. El programa fou el següent:

- 1a sessió: «L'educació a Catalunya de Pere Vergés a avui», a càrrec de Josep González-Agàpito, Martí Teixidó i Planas i Montserrat Morales Gimeno. La presentació fou a càrrec d'Olga Serra Ferrer i Lluís Busquets i Dalmau. Institut d'Estudis Catalans, 17 de gener de 2006.

- 2a sessió: «Vigència d'un model educatiu basat en el coneixement i el civisme», a càrrec de Josep M. Ainaud de Lasarte, Oriol Bohigas, Salvador Giner i d'Elvira Ontañón Sánchez-Arbós.



Santiago Tarín, actuà com a moderador. Institut d'Estudis Catalans, 21 de febrer de 2006.

- 3a sessió: «Educar en la societat complexa d'avui», a càrrec de Pere Darder Vidal, Albert Grau i Montero, Joan Mateo Andrés i Mercè Izquierdo Aymerich. Institut d'Estudis Catalans, 21 de març de 2006.

- 4a sessió: «Educar en els valors de la democràcia», a càrrec de Marta Rosàs i Cortada i d'Ignasi Casals Coll, Àngel Castiñeira Fernández i Miquel Martínez. Institut d'Estudis Catalans, 25 d'abril de 2006.

- 5a sessió: «L'educació del futur», a càrrec de Xavier Bru de Sala, Jaume Carbonell Sebarroja, Xavier Rubert de Ventós i Jaume Sarramona López. Salomó Marquès i Sureda actuà com a moderador. Institut d'Estudis Catalans, 23 de maig de 2006.

### **Jornades**

— XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals i XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països Catalans: «Història/històries de la lectura». 17, 18 i 19 de novembre de 2005. El programa fou el següent:

- Conferència inaugural a càrrec d'Anna M. Bernardinis, catedràtica de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Pàdua.

- Secció 1: «Lectura i educació com a elements de debat i reflexió», a càrrec de Gabriel Janer i Manila, de la Uni-

versitat de les Illes Balears. Presentació i visita a l'exposició «Un segle de llibres escolars a Mallorca (1900-2000)», a càrrec del comissari de l'exposició, Ramon Bassa, Universitat de les Illes Balears. 17 de novembre de 2005.

- Secció 2: «Ensenyar i aprendre a llegir», a càrrec d'Antonio Viñao, de la Universitat de Múrcia. 18 de novembre de 2005.

- Secció 3: «Espais i contextos per a la lectura i el seu foment», a càrrec de Sebastià Serra, Universitat de les Illes Balears. 18 de novembre de 2005.

- Taula rodona: «Gènere, lectura i educació: imatge i percepció de la dona». Moderadora: Immaculada Pastor, Universitat de les Illes Balears. Hi intervingueren Pilar Ballarín, de la Universitat de Granada; Ramon Bassa, de la Universitat de les Illes Balears, i Antoni Marimon, de la Universitat de les Illes Balears. 18 de novembre de 2005.

- Secció 4: «Lectures educatives», a càrrec de Julio Ruiz Berrio, de la Universitat Complutense de Madrid. 19 de novembre de 2005.

- Conferència de clausura a càrrec d'Alberto Manguel. 19 de novembre de 2005.

- Acte de clausura de les Jornades i balanç. 19 de novembre de 2005.

- Assemblea General de socis de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana. 19 de novembre de 2005.

### **Conferències**

— «L'educació durant la II República», a càrrec de Salomó Marquès i Sureda, de la Universitat de Girona, i Josep González-Agàpito, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. Amb la col·laboració de la Universitat de Lleida. Sala d'actes. Lleida, 20 d'abril de 2006.

— «L'educació republicana», a càrrec de Salomó Marquès i Sureda, de la Universitat de Girona. Amb la col·laboració de la Facultat d'Educació i Psi-

cologia de la Universitat de Girona. Girona, 21 d'abril 2006.

— «La II República i l'escola», a càrrec de Salomó Marquès i Sureda. Amb la col·laboració del Departament de Pedagogia de la Universitat Rovira i Virgili. Tarragona, 26 maig de 2006.

### **Publicació**

*Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació*, núm. 7 (2004).

## Institució Catalana d'Estudis Agraris

Any de fundació: 1984

### JUNTA DIRECTIVA

President: JOAN RÀFOLS I CASAMADA  
Vicepresident: JOAN PALET I CASAS  
Tresorer: ÒSCAR ALFRANCA I BURRIEL  
Secretari: ALBERT TEHÀS I PUIG

### Coordinadors:

Secció d'Agricultura FRANCESC DOMINGO OLIVÉ  
Secció d'Estudis Rurals RAIMON RODA I NOYA  
Secció de Forestal JORDI RIERA I MORA  
Secció d'Ornamentals JOSEP M. VIVES DE QUADRAS  
Secció de Protecció Vegetal JOSEP M. ESPELTA I GUARDIA  
Secció de Ramaderia JOSEFINA PLAIXATS I BOIXADERA  
Secció de Sòls ORIOL ORTIZ I PERPINYÀ  
Secció de Viticultura i Enologia JOSEP M. PUIGGRÓS I JOVÉ

### Vocals:

ANNA JACAS BENAGES  
JOAN SAUS I ARÚS  
ESTER TORRES GÜELL  
CARLES BERNAT I JUANOS

### Delegat de l'IEC:

JOSEP VIGO I BONADA

### Nombre de socis:

406

---

La Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) té vuit seccions, que són les següents:

- Secció d'Agricultura
- Secció d'Estudis Rurals

- Secció de Forestal
- Secció d'Ornamentals
- Secció de Protecció Vegetal
- Secció de Ramaderia
- Secció de Sòls

— Secció de Viticultura i Enologia

### **Assemblea**

En l'Assemblea del dia 30 de novembre de 2005 es renovaren els càrrecs dels membres de la Junta Directiva, la qual quedà constituïda tal com s'indica més amunt.

### **Cursos**

#### *XXII Edició de Monografies de Paisatgisme i Jardineria*

— Monografies organitzades per la Secció d'Ornamentals de la ICEA, que coordinà Josep M. Vives de Quadras. Realitzades a l'Institut d'Estudis Catalans, del 27 de març al 20 de maig de 2006.

— Monogràfic I: «Introducció a l'arquitectura del paisatge. Composició, obres i projectes». Professorat: Miquel Vidal, doctor en arquitectura, màster en arquitectura del paisatge, Universitat Politècnica de Catalunya. Bet Figueras i Ponsa, arquitecta paisatgista.

— Monogràfic II: «Paisatge: dibuix, representació i projecte». Professorat: Eugènia Vidal Casanovas, arquitecta, màster en arquitectura i disseny urbà, Universitat de Colúmbia.

— Monogràfic III: «Control fitosanitari en parcs i jardins». Professorat: Josep M. Vives de Quadras, enginyer agrònom, Servei de Sanitat Vegetal, Generalitat de Catalunya; Jordi Giné i Ribó, enginyer tècnic agrícola, Servei de Sani-

tat Vegetal, Generalitat de Catalunya; Felip Gràcia i Aguilà, enginyer agrònom, Centre de Mecanització Agrària, Generalitat de Catalunya; Carmina Monton i Romans, llicenciada en biologia, Servei de Sanitat Vegetal, Generalitat de Catalunya; Andreu Taberner i Palou, enginyer agrònom, Servei de Sanitat Vegetal, Generalitat de Catalunya.

### **Jornades**

#### *Descobrir la denominació d'origen Terra Alta en directe*

Organitzada per la Secció de Viticultura i Enologia conjuntament amb la Facultat d'Enologia de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, es va dur a terme a Tarragona, l'11 i el 12 de novembre de 2005.

Durant el transcurs d'aquestes Jornades van tenir lloc les ponències següents:

— «Situació geogràfica i caracterització edafoclimàtica de la DO Terra Alta», a càrrec de Maria Francesca Fort, professora de la Facultat d'Enologia de la Universitat Rovira i Virgili.

— «Adaptació de varietats blanques i negres a la DO Terra Alta», a càrrec de Montserrat Nadal i Míriam Lampreave, professores de la Facultat d'Enologia de la Universitat Rovira i Virgili.

— «Caracterització dels vins de la DO Terra Alta», a càrrec de Fernando Zamora i Joan Miquel Canals, degà i professor de la Facultat d'Enologia de la Universitat Rovira i Virgili.

— «Gastronomia de la Terra Alta. Maridatge», a càrrec de Josep Montoya, president de l'Associació d'Empresaris d'Hosteleria de la Terra Alta i propietari del restaurant Can Josep.

— «Característiques arquitectòniques del Celler Cooperatiu de Pinell del Brai», a càrrec d'Enric Borràs, professor de secundària i guia de la Cooperativa del Pinell del Brai.

També es dugueren a terme diverses visites a cooperatives i cellers:

— «Introducció de la zona de Gandesa», a càrrec del secretari de la DO de la Terra Alta, Jaume Martí.

— Visita a la cooperativa de Gandesa, a càrrec de Joan M. Riera.

— Visita a la finca de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) en direcció a Vilalba dels Arcs, a càrrec de Josep Sabaté.

— Visita a cellers Edetaria, carretera de Vilalba dels Arcs, a càrrec de Salvi Moliner.

— Visita als cellers Clua de Vilalba dels Arcs, a càrrec de Xavier Clua.

— Visita a la cooperativa de Batea, a càrrec de Núria Altes.

— Visita a la cooperativa de Bot, a càrrec de Josep Sabaté.

### *VII Jornada de Protecció Vegetal*

Es va dur a terme a l'Institut d'Estudis Catalans, el 17 de febrer de 2006. La conferència inaugural, «Insecticides bioracionals. Una eina útil en el control de

plagues», va ser a càrrec d'Àngel Guerrero, director del Departament de Química Orgànica Biològica de l'Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

També es va dur a terme la conferència: «La gestió de la qualitat, és un inconvenient o una oportunitat?», a càrrec de Jaume Sió, cap del Servei de Transferència Tecnològica del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) de la Generalitat de Catalunya.

Finalment, es va fer l'acte de lliurament del Premi Claudi Barberà a la millor comunicació oral presentada per un/a estudiant sobre temes que tractin de la protecció vegetal.

### *El xarel·lo*

Jornada organitzada per la Secció de Viticultura i Enologia, es va dur a terme a l'Institut d'Estudis Catalans, el 23 de febrer de 2006, i s'hi van donar les conferències següents:

— «Importància de la varietat xarel·lo», a càrrec de Francesc Rius, responsable de viticultura de Caves Parxet.

— «Enologia i tast», a càrrec d'Emili Esteve, enòleg.

### *Descobrir la denominació d'origen*

#### *Alella en directe*

Jornada organitzada per la Secció de Viticultura i Enologia conjuntament amb el Consell Regulador de la Denomi-

nació d'Origen Alella. 1 d'abril de 2006. Les activitats van ser les següents:

— «Introducció a la Denominació d'Origen Alella», a càrrec de Jordi Pujolràs, secretari del Consell Regulador.

— Visita als cellers Roure, a càrrec de Narcís Canilla, comercial.

— Visita a la cooperativa Alella Vinícola, a càrrec de Xavier Garcia, enòleg.

— Visita als cellers d'Alta Alella, a càrrec de Vicenç Galbany, enòleg.

— Visita a les caves Parxet, a càrrec de Josep Puig, director general.

— Dinar de maridatge amb els vins de la Denominació d'Origen Alella, al restaurant Can Casals.

### **Universitat Catalana d'Estiu**

#### *XXI Jornada d'Agricultura a Prada*

En el marc de la Universitat Catalana d'Estiu es va dur a terme la XXI Jornada d'Agricultura a Prada, que va girar al voltant del lema: «És necessària l'agricultura als Països Catalans?». La Jornada va tenir lloc al Liceu Renouvier de Prada de Conflent, el 19 d'agost de 2006. L'obertura de la Jornada va ser a càrrec de Jordi William Carnes i Ayats, conseller del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, i Josep M. Puiggrós i Jové, coordinador de la Jornada, en féu la introducció.

Conferències:

— «Cap a on va el sindicalisme agrari», a càrrec de Joan Caball, pagès i

coordinador nacional de la Unió de Pagesos de Catalunya.

— «La situació de l'empresari agrari», a càrrec de Baldri Ros, pagès i president de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre.

— «La vinya i el vi, les denominacions d'origen i el paisatge», a càrrec de Pere Guilera, pagès i productor de cava.

— «El sector de la fruita i la qualitat», a càrrec de Ramon Queralt, pagès.

— «El sector porcí i els purins», a càrrec de Rossend Santiveri, pagès.

— «Quin és el futur de l'agricultura a la Catalunya Nord?», a càrrec de David Montagne, pagès i secretari general del sindicat dels joves agricultors de la Catalunya del Nord (CDJA).

— «Al País Valencià desaparixerà l'horta com a conseqüència de la pressió immobiliària?», a càrrec de Joan Brines, llaurador i professor de la Universitat de València.

— «L'agricultura de secà i les dificultats en un petit municipi rural», a càrrec de Josep Balcells, pagès i alcalde del municipi de Montoliu de Segarra.

— «Els mercats majoristes de producte fresc: l'esglaó que aporta valor», a càrrec de Joaquim Ros, director de mercats i promoció de Mercabarna.

— «La indústria alimentària està lligada al nostre sector agrari?», a càrrec de Josep Obiols, president de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació.

La cloenda de la jornada va ser a càrrec de Joan Ràfols i Casamada, president de la ICEA.

### ***Tertúlies***

El primer dilluns de cada mes la Secció de Protecció dels Vegetals organitza una tertúlia en la qual participen ponents experts. Un cop al mes la Secció d'Estudis Rurals organitza una tertúlia, també amb ponents.

### ***Premi per a estudiants***

El dia 14 de març de 2006 es reuní el jurat per a dictaminar les obres que optaven al premi de la ICEA per a estudiants. Aquest jurat estava format per Joan Ràfols i Casamada, Òscar Alfranca i Burriel, Carles Bernat i Juanos, Josep M. Espelta i Guardia, Joan Palet i Casas, Joan Saus i Arús i, com a secretari, Albert Tehàs i Puig.

El jurat, després d'analitzar i discutir sobre els valors dels treballs presentats i assessorats per experts sobre els diversos temes, proposà a la Junta Directiva de la Institució Catalana d'Estudis Agraris, adjudicar el premi al treball *Valoració i propostes de gestió de les pastures de muntanya mitjana. Índex ecopastoral*, de Mercè Morales i Torrà, Marta Pascual i Roig i Xavier Rayo i Sarrias. També decidí atorgar un accèssit al treball *Influència de l'aportació continuada de fems de boví i de fertilitzant nitrogenat en el rendiment i en el rentat de nitrogen nítric d'un cultiu de blat de moro en regadiu*, de Bernat Ramos i Perramon.

### ***Publicació***

*Dossiers Agraris*, núm. 9 (2006): *La varietat picapoll*.

**Societat Catalana de Comunicació**

Any de fundació:

1985

**JUNTA DIRECTIVA**

President:

JOSEP M. MARTÍ I MARTÍ

Vicepresidenta:

MARIA COROMINAS I PIULATS

Secretari:

MARTÍ PETIT I BOZZO

Tresorer:

CARLES SINGLA I CASELLAS

Vocals:

CARMINA CRUSAFON I BAQUÉS

LLÚCIA OLIVA I DE LA ESPERANZA

MAGDA SELLÉS I QUINTANA

Delegat de l'IEC:

JOSEP M. MUNTANER I PASQUAL

Nombre de socis:

117

***Assemblea***

El dia 6 de març de 2006 se celebrà l'Assemblea General de socis de la Societat Catalana de Comunicació (SCC), en la qual es va procedir a escollir la nova Junta Directiva, que quedà constituïda de la manera com s'indica més amunt.

***Activitats generals******XVI Conferència Anual a Girona.***

10 de juny de 2006, a l'Institut d'Estudis Gironins.

El programa fou el següent:

— Homenatge a Llorenç Gomis, soci de la SCC, a càrrec de Lluís Pastor.

— Taula rodona: «L'audiovisual públic en el context de la globalització»,

amb la participació de Miquel Garcia (Televisió de Catalunya), Joan M. Corbella (Universitat Pompeu Fabra), Emili Prado (Universitat Autònoma de Barcelona) i Antoni Vidal (Ràdio Nacional d'Espanya).

— Presentació de comunicacions per part dels socis i relació de tesis.

— Projecte CARHUS, de classificació de revistes en ciències socials i humanitats, a càrrec de Lluís Rovira (Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya).

— Informe sobre l'estat de la comunicació, a càrrec d'Enric Marín, secretari de Comunicació del Govern de la Generalitat.



— Dinar ofert per l'Ajuntament de Girona.

— Visita facultativa a la tarda.

### ***Activitats en col·laboració amb altres entitats***

— La Societat col·labora, conjuntament amb l'Associació d'Arxivers de Catalunya i el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, en el IX Col·loqui Aula d'Història del Periodisme Diari de Barcelona: «115 anys de *La Vanguardia*. La documentació al servei de la història». Organitzat conjuntament per l'Ajuntament de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra, el 29 de maig de 2006, a la Universitat Pompeu Fabra.

L'objectiu del IX Col·loqui fou la trobada i l'intercanvi d'informació i punts de vista entre investigadors en història del periodisme, investigadors en documentació periodística i responsables d'arxius, centres de documentació i biblioteques sobre els arxius i fons documentals com a font per a conèixer la història d'un diari.

El col·loqui es desenvolupa seguint el programa següent:

— Presentació: Jaume Guillaumet, coordinador de l'Aula Diari de Barcelona.

— Conferència: «La història de *La Vanguardia* a grans trets», Josep M. Casasús, Universitat Pompeu Fabra.

— Conferència: «Arxius i fons al servei de la història», Pere Voltes, historiador.

— Conferència: «Arxius individuals», Manuel Llanas i Anna Nogué, investigadors.

— Conferència: «Arxius i fons empresarials», Carles Castro, professor de la Universitat Pompeu Fabra i periodista de *La Vanguardia*, i Carles Salmurri i Mònica Sancho, Servei de Documentació de *La Vanguardia*.

— Torn obert de paraules: moderador Xavier Tarraubella, director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

### ***Publicacions***

*Treballs de Comunicació*, núm. 19 (setembre 2005): *XIV Conferència Anual de la SCC. Informació, manipulació i poder*.

*Treballs de Comunicació*, núm. 20 (desembre 2005): *VII Congrés de l'Associació d'Historiadors de la Comunicació*.

## Societat Catalana de Llengua i Literatura

Any de fundació:

1986

### JUNTA DIRECTIVA

President:

AUGUST BOVER I FONT

Vicepresident:

JOSEP MASSOT I MUNTANER

Tresorera:

MONTSERRAT ALEGRE I URGELL

Secretari:

JOAN ANTON RABELLA I RIBAS

Vocals:

JOAN ARMANGUÉ I HERRERO

MILA SEGARRA I NEIRA

Delegat de l'IEC:

JOSEP MORAN I O CERINJAUREGUI

Nombre de socis:

348

Durant el curs 2005-2006, la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) ha organitzat o ha participat en l'organització de les activitats següents:

### *Activitats*

#### *VI Col·loqui Internacional sobre Verdaguer. Verdaguer: llengua, retòrica i poètica*

Institut d'Estudis Catalans, Universitat de Vic, Ajuntament de Folgueroles, 10, 11 i 12 de novembre de 2005.

La SCLL va participar, conjuntament amb la Societat Verdaguer, la Càtedra Verdaguer i la Universitat de Vic, en l'organització del VI Col·loqui Internacional Verdaguer, que es va inaugurar a la seu de l'IEC el dia 10 de novembre

amb la conferència «Llengua i territori en l'obra de Verdaguer», de Joan Veny, i que va continuar el dia 11 a la Universitat de Vic (amb les conferències «Estructures rítmiques a la prosa de Verdaguer», de Pere Ramírez Molas; «L'aigua i l'incomprensible: retòrica i argumentació a l'*Atlàntida*», d'Amadeu Viana; «Els dos registres lingüístics de la poesia de Verdaguer», d'Albert Rossich, i «La poètica de la ficció en l'obra èpica», de Margarida Aritzeta). La cloenda va tenir lloc el dia 12 de novembre a l'Ajuntament de Folgueroles amb la conferència «Verdaguer i els escriptors mallorquins», a càrrec de Josep Massot i Muntaner.

*III Simposi Internacional «Vers una sintaxi històrica del català: metodologia i objectius»*

Seu Universitària de la Nucia, Alacant, 16, 17 i 18 de novembre de 2005.

La SCLL ha col·laborat en l'organització del III Simposi, realitzat a la Nucia, que té com a finalitat l'elaboració d'una sintaxi històrica de la llengua catalana, i que porten a terme des de l'any 2003 conjuntament l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, la Seu Universitària de la Universitat d'Alacant a la Nucia i —des de la segona edició— la Xarxa d'Excel·lència Europea TRAMICTEK. El primer simposi, l'any 2003, es va centrar principalment en la planificació del projecte i en la delimitació del corpus que n'havia de servir de base (el Corpus Informatitzat del Català Antic [CICA]), mentre que el segon, el 2004, va tractar de definir el contingut i la metodologia de la sintaxi des del punt de vista lingüístic. I en la darrera edició, el 2005, en que ja es va poder comptar amb una primera versió del CICA, es va aprofundir en la delimitació de les possibilitats i els condicionaments de l'estudi dels textos antics, i de fixar les fases i la cronologia de realització de la sintaxi.

Les intervencions van ser les següents:

— «Edició de la *Vida de santa Caterina de Sena* (1499), de Miquel Peres, i de la *Història dels amors de Païs e Viana* (ca. 1499), traducció anònima. Al-

guns trets lingüístics», a càrrec d'Antoni Ferrando.

— «Riu amunt i cap avall», a càrrec de Sandra Montserrat.

— «*Estar* + gerundi en la llengua medieval», a càrrec de Manuel Pérez Saldanya i Gemma Rigau.

— «L'ús de *en* i *al* + infinitiu amb valor temporal (s. XIII-XVI)», a càrrec d'Emili Casanova.

— «El prefix (*d*)*es* en el català antic», a càrrec de Josep Martines.

— «L'evolució dels verbs prefixats del llatí al català», a càrrec de Víctor Acedo.

— «Alguns aspectes de la forma i la funció dels possessius», a càrrec de Josep M. Brucart, Montse Batllori i Manuel Pérez Saldanya.

— «Adverbis temporals i aspectuals: tipologia i sintaxi», a càrrec de Jaume Solà.

— «Nexes per a expressar la causa i la finalitat: un tast (s. XIII-XVI)», a càrrec de Carles Segura.

— «Sobre la construcció *Per sarraïns a preïcar*», a càrrec de Joan Furió.

— «Anàlisi del projecte de la sintaxi històrica del català: tractament informàtic del corpus, metodologia, cronologia, recursos, distribució de continguts i equips de treball», a càrrec de Joan Torruella, Manuel Pérez Saldanya i Josep Martines.

— «(Im)perfectivitat i passiva: algunes reflexions», a càrrec d'Anna Bartra.

— «Sujetos no nominativos en catalán antiguo», a càrrec de Susann Fischer.

— «L'article determinat i els noms propis», a càrrec d'Aina Torrent.

— «La negació i els minimitzadors en català antic», a càrrec de Joan Anton Rabella.

— «Els clítics del català antic en entorns finits», a càrrec de Montse Batllori, Ana-Maria Martins i Francisco Ordóñez.

— «La modalitat oracional: les oracions interrogatives i exclamatives», a càrrec de Xavier Villalba.

— «Els auxiliars de perfet en català antic», a càrrec de Jaume Mateu i Mar Massanell.

— «L'expressió de la conseqüència en català antic», a càrrec de Montse Batllori i Avel·lina Suñer.

— «Alternances del règim verbal preposicional en català antic: l'auxiliari començar», a càrrec de Jordi Ginebra.

#### *I Jornada del Grup d'Estudis*

*Etnopoètics: «La biografia popular.*

*De l'hagiografia al gossip»*

Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 25 de novembre de 2005.

Aquesta Jornada, organitzada per la SCLL, conjuntament amb el Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili, l'Arxiu de Tradicions de l'Alguer i la Diputació de Tarragona, es va iniciar amb la confe-

rència de Jordi Roca «Construir la biografia, ordenar la memòria» i va continuar amb la presentació de les comunicacions inscrites. Posteriorment, durant la sessió de la tarda, s'hi va presentar el llibre de Caterina Valriu i Tomàs Vibot: *El rei En Jaume I, un heroi històric, un heroi de llegenda*, a càrrec dels autors. I finalment, s'hi va portar a terme l'acte de constitució del Grup d'Estudis Etnopoètics, que forma part de la SCLL.

— *Conferència de Josep Moran: «Nom propi: significació i determinació»*

Institut d'Estudis Catalans, 30 de novembre de 2005.

Josep Moran va realitzar una conferència sobre un dels aspectes menys estudiats en l'àmbit de la lingüística catalana: el nom propi des del punt de vista de la significació.

— *Jornada d'estudi en honor de Joan Coromines*

Universitat de València, València, 14 i 15 de desembre de 2005.

La SCLL va col·laborar en l'organització de la jornada dedicada a Joan Coromines amb motiu de la celebració del centenari del seu naixement, que es va portar a terme a la Universitat de València. El dia 14 es va realitzar la conferència inaugural, a càrrec de Joseph Gulsoy, i el dia 15, després de la inauguració de l'exposició sobre la biografia i la bibliografia de Joan Coromines, s'hi

van fer deu conferències, que són les següents:

— «Joan Coromines, Josep Giner i el País Valencià», a càrrec d'Antoni Ferrando.

— «La presència d'Hispanoamèrica en l'obra de Joan Coromines», a càrrec de Juan Sánchez.

— «L'aportació del DECat a la fonètica històrica catalana», a càrrec de Joaquim Martí i Emili Casanova.

— «L'aportació de Joan Coromines a l'etimologia romànica», a càrrec de Joan Veny.

— «Escorcollant la *Divina comèdia* amb ulls de toponimista a Pineda», a càrrec de Xavier Terrado.

— «El procés de realitzar el DECat i l'OnCat», a càrrec de Max Cahner.

— «Valor literari del DECat», a càrrec de Carles Duarte.

— «Els estrats en la llengua catalana segons Coromines», a càrrec de Xaverio Ballester i Pietro Dini.

— «Els noms dels rius segons Joan Coromines», a càrrec de Vicenç M. Rosselló.

— «Coromines i Josep Pla: dos punts de la creació del mite», a càrrec de Joan Ferrer.

*Conferència de Mireia Aragay:*

«*La revolució teatral de Harold Pinter*»

Institut d'Estudis Catalans, 19 de desembre de 2005.

Dins el cicle de conferències dedicat als premis Nobel de l'any 2005, la

SCLL va coordinar la realització de la conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Harold Pinter.

*Presentació del llibre de Joan Peytaví i Deixona: Catalans i occitans a la Catalunya moderna: comtats de Rosselló i Cerdanya*, s. XVI-XVII

Institut d'Estudis Catalans, 19 de gener de 2006.

La SCLL va organitzar la presentació del llibre *Catalans i occitans a la Catalunya moderna: comtats de Rosselló i Cerdanya*, s. XVI-XVII: *presentació històrica i transcripció del fogatge català de 1553, del registre de la taxa del Batalló de 1643 i de les dues llistes dels immigrants occitans de 1542-1543 i 1637, a la zona de la Catalunya del Nord*, de Joan Peytaví i Deixona.

*Parlar i escriure. L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura*

Institut d'Estudis Catalans, 9, 16, 23 i 30 de març de 2006.

El professor Miquel Siguan, de la Universitat de Barcelona, va impartir un curs sobre llengua i escriptura al llarg de quatre sessions, cadascuna dividida en dues classes:

— «L'impacte del llenguatge sobre l'escriptura» i «El llenguatge abans de l'escriptura». 9 de març.

— «Societats amb escriptura» i «La reflexió sobre el llenguatge i el coneixement a Grècia». 16 de març.

— «La interpretació del text sagrat» i «Llibres, racionalitat i progrés». 23 de març.

— «Escriptura i subjectivitat» i «La llengua escrita com a norma». 30 de març.

*Presentació del volum monogràfic*

*de la Catalan Review: Barcelona and Modernity*

Institut d'Estudis Catalans, 28 de març de 2006.

La SCLL i la North American Catalan Society van organitzar la presentació del volum monogràfic de la *Catalan Review*, titulat *Barcelona and Modernity*, publicat amb motiu del vintè aniversari d'aquesta revista. En la presentació van intervenir Brap Epps, Jordi Castellanos, Llorenç Comajoan i August Bover.

*I Jornades d'Intercanvi Cultural.*

*Els escriptors mallorquins i*

*Jacint Verdaguer*

Mallorca, 28, 29 i 30 d'abril de 2006.

La SCLL va organitzar les I Jornades d'Intercanvi Cultural conjuntament amb la Càtedra Ramon Llull de la Universitat de les Illes Balears, la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic i la Societat Verdaguer, i amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Baleàrics, la Institució de les Lletres Catalanes, la Societat Arqueològica Lul·liana i la Fundació Rotger-Villalonga. El divendres 28 d'abril, Josep Massot

va fer la conferència inaugural, «Verdaguer i Mallorca», a la seu de la Societat Arqueològica Lul·liana a Palma. L'endemà, els actes es van traslladar al matí a Miramar, on Joaquim Molas va fer la conferència «Les lectures lul·lianes de Verdaguer», i a Son Masroig i Deià, on es van fer lectures de textos; posteriorment, a partir de migdia, a Valldemossa, on es va visitar la cartoixa i on Damià Pons va realitzar la conferència: «1906: un any de glòria per a la cultura catalana; l'aportació mallorquina». L'últim dia, diumenge 30, els participants van començar amb la visita a les Cases Velles de Formentor, on Carme Bosch va pronunciar la conferència «La petita pàtria dins la poesia de Costa i Llobera», van continuar amb una visita al mirador de Cala Figuera i van acabar a Pollença, on van dinar i van visitar la casa pairal de Costa i Llobera.

*Acte d'homenatge a Gumsind Gomila en el centenari del seu naixement*

Institut d'Estudis Catalans, 8 de juny de 2006.

La SCLL va organitzar un acte d'homenatge a Gumsind Gomila amb motiu del centenari del seu naixement en què van participar Mateu Martínez Martínez, Àngel Mifsud Ciscar, Michel Bourret i Ismael Pelegrí i Pons.

**Publicació**

*Llengua & Literatura*, núm. 17 (2006).

## Societat Catalana de Tecnologia

Any de fundació: 1986

### JUNTA DIRECTIVA

President: ESTANISLAU TOMÀS I MORERA  
Tresorera: ALÍCIA CASALS I GELPÍ  
Secretari: MARC BARRACÓ I SERRA  
Vocals: JOSEP ARNALDOS I VIGER  
RICARD BOSCH I TOUS  
JOAQUIM CASAL I FÀBREGA  
JOSEP M. FUERTES ARMENGOL  
RAMON IZQUIERDO I CLEMENTE  
JOSEP JUANBARÓ I PORTELLA  
ÀNGEL ROS DOMINGO  
JOSEP SALVANS I TOR  
M. CLARA TORRENS I MAZZEI  
JERONI XAMPENY I BARÓ

Delegat de l'IEC: Vacant

Nombre de socis: 85

### *Assemblea*

La Societat celebrà l'Assemblea General de socis el dia 22 de novembre de 2005 a la seu de l'Institut i durant la qual s'aprovaren els comptes de l'any anterior.

### *Conferències*

— «Una aproximació a la creació d'empreses i el desenvolupament sostenible: el projecte FORCREST», a càrrec de M. Cla-

ra Torrens, responsable de les relacions internacionals del programa Innova de la Universitat Politècnica de Catalunya. 4 d'octubre de 2005.

— «Nanorobòtica i nanomedicina. Aplicacions de les nanotecnologies a l'àmbit de la salut», a càrrec de Josep Samitier, catedràtic de la Universitat de Barcelona i vicerector de Política Internacional d'aquesta Universitat. 13 de desembre de 2005.

— «Indústria tèxtil: línies d'innovació», a càrrec de Josep M. Canal Arias, catedràtic del Departament d'Enginyeria Tèxtil i Paperera de la Universitat Politècnica de Catalunya. 11 de gener de 2006.

— «El procés d'integració tarifària del transport públic a la regió metropolitana de Barcelona», a càrrec de Xavier Roselló Molinari, doctor en enginyeria industrial, professor associat de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya i director tècnic adjunt de l'Autoritat del Transport Metropolità (ATM). 23 de febrer de 2006.

— «Anàlisi i interpretació de senyals biomèdics. Aportacions de l'enginyeria biomèdica al diagnòstic i a la monitorització», a càrrec de Raimon Jané, investigador de la Universitat Politècnica de Catalunya i coordinador del programa

de doctorat en Enginyeria Biomèdica de la Universitat Politècnica de Catalunya. 6 d'abril de 2006.

— «La propulsió elèctrica en motors submergits. Cas particular de 200 N de propulsió nominal», a càrrec de Vicenç Olivella i Blanco i Jordi Pou i Pratdesaba, enginyers industrials. 20 d'abril de 2006.

— «Instrumentació òptica aplicada a l'enginyeria mecànica», conferència a càrrec de Joan Antó i Roca, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya i antic director tècnic de Telstar. 28 d'abril de 2006.

— «El transport d'energia elèctrica, complexitat i apagades», a càrrec de Martí Rosas Casals, enginyer industrial del Departament de Màquines i Motors Tèrmics de la Universitat Politècnica de Catalunya i antic director tècnic de Telstar. 22 de juny de 2006.



## Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Any de fundació: 1991

### JUNTA DIRECTIVA

President: ANTONI ROCA I ROSELL  
Vicepresident: JOSEP PARDO I TOMÀS  
Secretària: MÒNICA RIUS I PINIÉS  
Tresorer: PERE GRAPÍ I VILUMARA  
Vocals: FRANCESC X. BARCA I SALOM  
PASQUAL BERNAT I LÓPEZ  
ÀNGEL CALVO I CALVO  
JOSEP M. CAMARASA I CASTILLO  
JORDI FERRAN I BOLEDA  
PERE DE LA FUENTE I COLLELL  
LLUÍS GARRIGÓS I OLTRA  
ÀLVAR MARTÍNEZ VIDAL  
AGUSTÍ NIETO I GALAN  
JOSEP M. PARRA SERRA  
MERCÈ PIQUERAS I CARRASCO  
ROSER PUIG I AGUILAR  
CARLES PUIG I PLA  
XAVIER ROQUÉ I RODRÍGUEZ  
VICENT L. SALAVERT I FABIANI  
EMMA SALLENT DEL COLOMBO  
JOSEP MIQUEL VIDAL I HERNÁNDEZ  
ALFONS ZARZOSO I ORELLANA

Delegat de l'IEC: DAVID JOU I MIRABENT

Nombre de socis: 273

---

**Colloquis**

«Networks of knowledge: medicine in Early Colonial India, c. 1750-1830», a càrrec de Mark Harrison (Unitat Wellcome per la Història de la Medicina, Universitat d'Oxford); «Criollos ilustrados y el debate sobre el clima en el Nuevo Reino de Granada», a càrrec de Mauricio Nieto (Departament d'Història, Universitat dels Andes, Bogotà); «A che cosa serve la divulgazione scientifica? Il successo della "scienza per tutti" in Italia e in Europa tra Otto e Novecento», a càrrec de Paola Govoni (Departament de Filosofia, Universitat de Bolonya); «Mécanique et aviation en France, première moitié du xxe siècle: recomposition de la discipline et du milieu des mécaniciens», a càrrec de Claudine Fontanon (Escola d'Alts Estudis en Ciències Socials de França (EHESS) - Centre Alexandre Koyré); «History, literature or moral tale? The uses of scientific biography», a càrrec de Thomas Söderqvist (Medical Museion, Universitat de Copenhagen); «El derecho a la satisfacción sexual: una propuesta ilustrada», a càrrec de John Christian Laursen (Departament de Ciència Política, Universitat de Califòrnia, Riverside); «De Descartes a Newton: el nacimiento de la matemática moderna», a càrrec de Marco Panza (Equip REHSEIS, Centre Nacional de la Recerca Científica [CNRS] i Universitat de París 7).

**Seminaris***Seminaris a Osona*

«Agronomia i tècniques agrícoles en el segle XIX», a càrrec de Jordi Cartaña (Universitat de Barcelona); «Instruments científics antics per a un nou projecte de divulgació: el Museu d'Història de la Medicina de Catalunya», a càrrec d'Alfons Zarzoso (Museu d'Història de la Medicina de Catalunya); «Tradició tintòria catalana: Josep Vallhonestà i Vendrell (1835-1899)», a càrrec de Ricard Duran (Centre d'Estudis d'Història de les Ciències [CEHIC]) - Universitat Autònoma de Barcelona).

**Jornades***1905-2005 eclipsi solar. Jornades de commemoració i estudi*

Els dies 9 i 10 de setembre de 2005 es va commemorar a Mallorca el centenari de l'eclipsi solar del 1905. L'acte estava organitzat, entre altres entitats, per la Universitat de les Illes Balears i la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT).

*II Jornada Antoni Quintana Marí*

El dissabte 19 de novembre de 2005 va tenir lloc la II Jornada Antoni Quintana. La conferència de Fabio Bevilacqua (Departament de Física Alessandro Volta, Universitat de Pavia), «Einstein: física, filosofia i drets humans» estava inclosa en el programa dels Col·loquis. Un any més, cal destacar la gran qualitat dels treballs presentats al Premi Antoni Quin-

tana Marí, de manera que es varen atorgar tres mencions a més a més del premi. La guanyadora és una obra de conjunt sobre Orfila realitzada des de l'IES Joan Oliver de Sabadell.

#### *Jornada de joves investigadors*

Del 18 al 20 de novembre va tenir lloc, a València, la I Trobada de Joves Investigadors en Història de la Ciència. El nivell de les comunicacions va ser força alt, amb una diversitat temàtica que no va ser obstacle per a trobar punts de contacte. També hi va haver un debat molt interessant sobre l'estat de la recerca en història de la ciència.

#### *Altres*

Durant el 2005 es va celebrar l'Any Mundial de la Física. Entre les darreres aportacions a aquesta commemoració, destaquem l'article d'Emma Sallent i Antoni Roca aparegut a la *Revista de Física* (<http://www.scfieo.org/revista/numamf/salroc.pdf>) sobre el sopar que Rafael Campalans oferí a Albert Einstein el dia 27 de febrer de 1923 durant la seva estada a Barcelona. Precisament, la SCHCT, conjuntament amb la Societat Catalana de Física, va organitzar el 30 de novembre a l'Escola Industrial de Barcelona un sopar recordant-ne aquell altre de 1923. Les activitats de l'Any Mundial de la Física varen culminar amb un acte solemne al Parlament de Catalunya, que en suposà la cloenda formal.

Els conferencians al Col·legi Major Ramon Llull d'aquest curs han estat Agustí Camós Cabeceran (CEHIC) amb «Errors històrics en l'explicació de la teoria de l'evolució», el 24 de novembre de 2005; Carles Puig i Pla (Universitat Politècnica de Catalunya), amb «L'enginyer tecnològic xinès fins al segle XVI», el 21 de març de 2006, i Francesc X. Barca i Salom (Universitat Politècnica de Catalunya), amb «Argos, un reactor a la Diagonal de Barcelona», el 19 abril de 2006.

La SCHCT ha col·laborat en l'organització del Workshop Internacional «Isotopes: Science, Medicine and Industry in the 20th Century», que es va celebrar a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la seu de l'IEC de l'1 al 3 de desembre. El *workshop* va comptar amb la presència de catorze investigadors i es publicarà un volum col·lectiu amb les contribucions presentades. També cal dir que la nostra Societat s'ha adherit als actes de celebració dels deu anys del CEHIC.

La nostra Societat ha participat en el «Debat curricular» que ha iniciat el Departament d'Educació de la Generalitat proposant que hi hagi cabuda per a ampliar —tant a l'ESO com a batxillerat— les activitats relacionades amb la història de la ciència.

La nostra Societat ha signat el «Document de Gandia» —sorgit arran del curs El regeneracionismo en España: política, educación, ciencia y sociedad—, en el qual es proposa que les institucions que

la signin (Asociación Española de Historia de la Educación, Sociedad Española de Historia de la Medicina i Sociedad Española de Historia de las Ciencias y de las Técnicas) treballin de manera conjunta i en col·laboració per tal de donar difusió a les activitats que organitza cada entitat, afavorir la reciprocitat en l'assistència de membres de les entitats involucrades en congressos, cursos i altres activitats organitzades per les institucions esmentades o afavorir l'estudi interdisciplinari dels actes que s'organitzin.

La nostra Societat forma part del Patronat de la Fundació Concòrdia Farmacèutica, que ha continuat la seva tasca de preservació del patrimoni històric de la farmàcia. Cal destacar la preservació del mobiliari de la farmàcia Carbonell, de Barcelona.

Han continuat les accions per a la preservació del conjunt fabril de Can Ricart, a Barcelona. La Societat ha donat difusió dels diferents documents a través del seu web i ha donat suport a diferents actes i mobilitzacions.

La SCHCT va donar suport al Col·loqui d'Història de la Tècnica «L'arribada de la segona revolució industrial a Catalunya», celebrat el 23 de març de 2006 i organitzat pel Centre de Recerca

per a la Història de la Tècnica (Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona) i la Càtedra UNESCO de Tècnica i Cultura (ambdues entitats vinculades a la Universitat Politècnica de Catalunya).

El juliol de 2006 es va constituir formalment el Comité Español de Historia de la Ciencia, com a representació oficial a l'International Council for Science (ICSU). El componen sis persones, dues per cada una de les tres entitats que pertanyen a la Division of History of Science and Technology, de la International Union of History and Philosophy of Science. La presidència i secretaria del Comitè serà per torn. El president i vicepresident de la Societat en formen part com a vocals.

### **Publicacions**

Entre les publicacions, podem esmentar el llibre de Blai Llopis *La peripècia de la vida i obra del doctor Miquel Oleo Quadrado: Un metge menorquí del segle XVIII*, publicat per l'Institut Menorquí d'Estudis. *Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, núm. 22 (tardor 2005).

*Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, núm. 23 (primavera 2006).

## Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Any de fundació: 1993

### JUNTA DIRECTIVA

President	JOSEP OBIOLS I SALVAT
Vicepresident:	JOSEP M. VENTURA FERRERO
Tresorer:	ANDRÉS GAVILAN BRAVO
Secretari:	ENRIC BOTA I PRIETO
Vocals:	M. JOSEP ROSSELLÓ BORREDÀ TERESA RAVENTÓS JOAQUÍN RAMON VIADER I GUIXÀ EUSEBI PUYALTÓ I BALLART FRANCESC MALGOSA GRANJA MARTA GIMENO ALONSO VÍCTOR SERRA RAVENTÓS
Delegat de l'IEC:	DAMIÀ BARCELÓ I CULLERÉS

Nombre de socis: 334

### *Conferències*

Organitzades per l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA), conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona, en els locals de l'IEC, dins el programa d'activitats «Alimentació, cuina i gastronomia a Barcelona». Foren les següents:

— «De l'art a la tecnologia en la gastronomia», a càrrec de Fernando Abadía, d'ILPRA Systems España. 15 de setembre de 2005.

— «Parlem del vi i de la salut», a

càrrec de María del Carmen de la Torre. 20 d'octubre de 2005.

— «VICATEST. Estadística i plaer: degustació de vins», amb la col·laboració de la Universitat Politècnica de Catalunya, de l'Institut Químic de Sarrià (IQS), de l'ambaixada de França a Espanya, entre d'altres. 20 d'abril de 2006.

— «Els aliments actuals i la salut», a càrrec de M. Josep Rosselló Borredà, a Igualada, en col·laboració amb l'Aula d'Extensió Universitària. 15 de maig de 2006.

— «La indústria alimentària està lligada al nostre sector agrari?», a càrrec de Josep Obiols, dins la XXI Jornada d'Agricultura a Prada, Universitat Catalana d'Estiu. 19 d'agost de 2006.

### *Jornades científiques*

— El dia 1 de desembre de 2005 s'organitzà la jornada científica «Aplicació de l'anàlisi sensorial en l'avaluació de la qualitat dels aliments». Es féu amb la col·laboració de la Universitat de Vic, l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) de Monells i la col·laboració de l'empresa SILLIKER. S'hi presentaren les ponències següents:

- «Reflexió sobre les necessitats d'innovació en la predicció de l'èxit dels productes alimentaris al mercat», a càrrec de Teresa Raventós, de la Junta de l'ACCA.
- «Nous mètodes per avaluar l'acceptabilitat dels aliments», a càrrec de Guillermo Hough, de l'Institut Superior Experimental de Tecnologia Alimentaria.
- «Aplicacions de l'anàlisi sensorial a la indústria alimentària», a càrrec de Dolors Santos, de CEINAL (grup SILLIKER).
- «Percepció del consumidor de la qualitat sensorial dels aliments», a càrrec de Miquel Sánchez Romera, de l'Esguard de Llavaneres.
- «L'anàlisi sensorial en el pernil adobat: aspectes més destacables a considerar», a càrrec de Luis Guerrero, de l'IRTA de Monells.

— El 14 de desembre de 2005 se celebrà la jornada «Ciència i tecnologia dels aliments al començament del segle XXI», amb la presentació de les ponències següents:

- «Tecnologies emergents per a la conservació dels aliments», a càrrec de Josep M. Montfort, de l'IRTA de Monells.
- «Virus emergents», a càrrec d'Andreu Bosch, de la Universitat de Barcelona.
- «La innovació tecnològica als envasos alimentaris», a càrrec de Ramon Català, de l'Institut d'Agroquímica i Tecnologia dels Aliments (IATA) de València.
- «Aliments funcionals per a una dieta personalitzada», a càrrec de Montserrat Rivero, dels Laboratoris Ordesa.
- «Els pinsos industrials. Seguretat o risc?», a càrrec de Francesc Puchal, de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- «Aqüicultura», a càrrec de José Alfonso Canicio, de Canicio Consulting de Manlleu.
- «Llenguatge de la tecnologia dels aliments. Terminologia alimentària i vocabulari comestible», a càrrec de Carles Riera, de la Universitat Ramon Llull.
- «Immigració i pràctiques alimentàries», a càrrec de Jesús Contreras, de la Universitat de Barcelona.
- «La percepció per part del consumidor de l'oferta voluntària», a càrrec de José Luis Nueno, de l'IESE.

Aquesta jornada la clogué Salvador Alegret, vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans i soci de l'Associació.

— El 26 de maig de 2006 es dugué a terme la jornada «Formació en tecnologia dels aliments», amb la presentació de ponències sobre la diversitat de coneixements que convergeixen en la cadena alimentària, amb la revisió dels estudis reglats que actualment es dicten a Catalunya, com ara cicles formatius, estudis universitaris de primer i segon cicle i estudis de postgrau. Aquesta jornada tingué lloc a la Fundació Universitat de Lleida.

— El 15 de juny de 2006 se celebrà la jornada «Seguretat alimentària en les instal·lacions industrials dels establiments alimentaris». Manresa.

### **Publicacions**

*Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació*, núm. 5 (octubre 2005).

*Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació*, núm. 6 (febrer 2006).

*TECA: Tecnologia i Ciència dels Aliments*, núm. 8 (novembre 2005).

*TECA: Tecnologia i Ciència dels Aliments*, núm. 9 (maig 2006).

## Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Any de fundació:

1995

### JUNTA DIRECTIVA

President:

EDUARD FELIU I MABRES

Secretari:

JORDI CASANOVAS I MIRÓ

Tresorer:

PERE CASANELLAS I BASSOLS

Vocals:

PRIM BERTRAN I ROIGÉ

JOAN FERRER I COSTA

MANEL FORCANO I APARICIO

Delegada de l'IEC:

MARIA TERESA FERRER I MALLOL

Nombre de socis:

68

534

### Activitats

Al llarg del curs 2005-2006, la Societat Catalana d'Estudis Hebraics ha dedicat un gran esforç a la redacció final del *Diccionari hebreu-català*, la preparació del qual ha durat uns quants anys. Una bona part de l'obra ja està acabada. La compilació d'aquest diccionari —duta a terme per Joan Ferrer, Eduard Feliu i Pere Casanellas, principalment— ha comportat la manipulació i adequació d'un programa informàtic adient per a aquest tipus de treball, i la incorporació de citacions d'autors israelians contemporanis (original i traducció) per a l'exemplificació de moltes entrades, cosa que serà una de les singularitats d'aquest primer diccionari hebreu modern - català.

La Societat ha continuat també la compilació de la base de dades bibliogràfica sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó, la qual conté actualment gairebé 3.600 fitxes en format informàtic. Aquestes fitxes, fruit de l'examen directe de les obres, del buidatge sistemàtic de les revistes més importants del nostre camp i de recerques bibliogràfiques exhaustives en publicacions i catàlegs de biblioteques universitàries de tot el món, seran aviat una eina de treball indispensable per als estudis hebraics. En aquests moments considerem la possibilitat de fer-les accessibles a través de la pàgina web de la nostra Societat, en comptes d'imprimir-les en forma de llibre. En el camp de la recerca bibliogràfica, tenim obertes ex-



tenses bibliografies sobre publicacions que contenen la bibliografia d'erudits —més de sis-cents— del món antic i medieval (arqueòlegs, historiadors, lingüistes, etc.). D'altres bibliografies importants que posem a disposició de l'estudiós, i que en una primera part ja han estat publicades a les pàgines de la revista *Tamid* són: sobre l'ús i l'estudi de l'hebreu a l'edat mitjana, sobre l'arameu del Talmud de Babilònia i sobre inventaris, testaments i notícies de llibres hebreus medievals.

Hem acabat i lliurat al Servei Editorial de l'Institut els materials que han de configurar el número 5 de la revista *Tamid*, la qual inclourà la traducció de l'hebreu de documents relatius als avalots de 1391 i un llibre de comptes de la comunitat jueva de Girona de 1443. Hem començat a preparar els primers treballs per al número 6.

Alguns dels nostres membres han continuat impartint classes d'hebreu a les universitats de Barcelona i de Girona. Joan Ferrer i Costa representà la nostra Societat en el Simposio de la Asociación Española de Estudios Hebreos y Judíos celebrat a Àvila els dies 1, 2 i 3 de juny de 2006, i féu diverses conferències sobre la història del judaisme en la seu de l'Institut d'Estudis Nahmànides de Girona.

D'altra banda, estem perfilant un projecte d'història dels jueus als Països Catalans juntament amb Eliseu Climent, de l'Editorial Tres i Quatre de València, en el qual participaran diversos membres de la nostra Societat.

#### **Publicació**

*Tamid*, núm. 5 (2004-2005). [En preparació]



## IX. Fundacions, entitats vinculades i adherides a l'IEC

### Fundacions

#### Fundació Ferran Sunyer i Balaguer

La Fundació, constituïda inicialment per les cosines del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer, les senyores Maria Assumpció Carbona i Balaguer i Maria dels Àngels Carbona i Balaguer, està integrada actualment pel Patronat següent:

President:	president de l'IEC	SALVADOR GINER DE SAN JULIÁN
Vicepresident:	president de la Secció de Ciències i Tecnologia	JOAQUIM AGULLÓ I BATLLE
Secretari:	secretari general de l'IEC	JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS
Tresorer:	president de la Societat Catalana de Matemàtiques	CARLES CASACUBERTA I VERGÉS
Vocals:	director del Centre de Recerca Matemàtica	MANUEL CASTELLET I SOLANAS
	professors de les universitats (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politécnica de Catalunya)	JAUME AGUADÉ I BOVER JOSEP AMAT I GIRBAU JOAN GIRBAU I BADÓ JOSEP M. FONT I LLOVET PERE PASCUAL GAINZA JOAN DE SOLÀ-MORALES I RUBIÓ

#### *Premi*

El Premi Ferran Sunyer i Balaguer, atorgat anualment a una monografia matemàtica escrita en anglès que exposi els resultats més destacats d'una àrea de les matemàtiques en la qual s'hagin produït avenços recentment, té una dotació de dotze mil euros i l'obra guanyadora és publicada per Birkhäuser Verlag dins la sèrie «Progress in Mathematics».

Enguany, l'obra guanyadora ha estat *Holomorphic Morse inequalities and Bergman kernels*, de Xiaonan Ma (École Polytechnique Palaiseau) i George Marinescu (Universitat Johann Wolfgang Goethe), publicat al número 254 de «Progress in Mathematics».

## Fundació Mercè Rodoreda

La Fundació, constituïda per l'Institut d'Estudis Catalans, està integrada per un Patronat format per:

President:	president de l'IEC	SALVADOR GINER DE SAN JULIÁN
Vicepresident:	vicepresident de l'IEC	SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Tresorer:	vicepresident de l'IEC	ANTONI RIERA I MELIS
Secretari:	secretari general de l'IEC	JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS
Patrons nats:	presidents de les seccions de l'IEC	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ MÀRIUS FOZ I SALA JOAQUIM AGULLÓ I BATLLE JOAN MARTÍ I CASTELL JOAN VILÀ-VALENTÍ MARGARIDA PUIG I CASAS
Patrons electius:		M. MERCÈ BORONAT I BLANCH JOAQUIM MOLAS I BATLLORI JORDI SARSANEDAS I VIVES JOAN TRIADÚ I FONT

### ***Premi i ajuts***

Els treballs que es van presentar al premi corresponien a tesines de llicenciatura i també a *tesi di laurea*. Atesa la qualitat científica insuficient dels treballs presentats, doncs, la Comissió Tècnica de la Fundació va acordar no concedir el Premi Fundació Mercè Rodoreda corresponent a l'any 2006.

La Comissió Tècnica de la Fundació va acordar no concedir cap ajut als treballs que es van presentar. En un cas perquè el tema coincidia amb el d'un treball que està a punt de publicar-se, al qual la Fundació ja havia atorgat un ajut, i, en l'altre, perquè tractava un tema que no encaixava amb els cànons de la Fundació.

### ***Publicacions***

Es va publicar el volum I de les *Primeres novel·les*, que conté els textos *Sóc una dona honrada?* i *Del que hom no pot fugir*. Aquesta obra, completada amb el volum II, que inclou *Un dia en la vida d'un home* i *Crim*, recull les quatre primeres novel·les publicades per

l'autora als anys trenta. L'objectiu del projecte, elaborat per Roser Porta, amb uns ajuts de la Fundació, i amb Joaquim Molas com a tutor, és recuperar per al públic especialitzat les obres de joventut de l'escriptora, que fins ara eren molt difícils de localitzar, i oferir-les netes dels nombrosos errors tipogràfics dels anys trenta i amb una anotació crítica que les relacioni, d'una banda, amb el context del qual van sorgir i, de l'altra, amb la resta de la producció de Mercè Rodoreda.

La finalitat del projecte, que es completarà amb un llibre d'estudi de les quatre novel·les, no és comercial, per això les quatre edicions s'enviaran gratuïtament a les biblioteques, universitats i altres centres de tot el món on els estudiosos de Mercè Rodoreda hi puguin tenir accés.

El projecte també inclou l'edició de l'estudi i la comparació de la primera edició i la segona edició d'*Aloma*, treball realitzat per Carme Arnau, sota la direcció de Joaquim Molas. Aquest treball va ser publicat per Edicions 62.

També s'està treballant en la publicació del resultat d'un ajut atorgat, que té per títol *Rodoreda en veu pròpia*, del qual és autor Abraham Mohino i tutor Joan Triadú, que inclou totes les entrevistes que van fer a l'autora. S'està considerant si el publica la Fundació o bé si es fa una coedició.

### **Arxiu i biblioteca**

L'arxiu ha continuat atenent les consultes dels estudiosos, aproximadament unes cent quaranta durant aquest període, i també ha rebut la visita d'alumnes de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona i també d'alumnes de batxillerat.

L'arxiu també ha continuat les tasques de digitalització del fons Mercè Rodoreda, que es van iniciar l'any 2003, amb la finalitat de preservar els originals dels documents de Mercè Rodoreda, un dels objectius de la Fundació. En aquests moments està digitalitzat aproximadament el 75 % del fons.

La biblioteca s'ha actualitzat amb noves incorporacions bibliogràfiques de traduccions i de crítica textual de l'obra de Mercè Rodoreda, publicades entre el 2005 i el 2006.

### **Exposicions**

*«Mercè Rodoreda: una poètica de la memòria»*

L'IEC i la Fundació van signar, el 13 d'octubre de 2004, un conveni amb la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) amb la finalitat de fer la versió catalana de l'exposició «Mercè Rodoreda: una poètica de la memòria». Aquesta exposició s'ha pogut veure a Sant Cugat del Vallès, Tarragona, Reus, Lleida i, finalment, a la Sala Moja (Palau Moja) de Barcelona, del 6 d'octubre a l'1 de novembre de 2005.

Per a aquesta ocasió, l'exposició itinerant va ser ampliada amb una sala destinada a l'obra pictòrica de Mercè Rodoreda, amb una sala de cinema on es van projectar dues entrevistes fetes a Mercè Rodoreda, una del programa *A fondo*, de Joaquín Soler Serrano, i una altra d'inèdita feta per Mercè Vilaret, i el documental *Els miralls interiors*. També es va actualitzar la vitrina corresponent a l'obra pòstuma de l'autora i s'hi va afegir un plafó dedicat a la repercussió de l'obra de Mercè Rodoreda que incloïa les grafies de *La plaça del Diamant* en diferents idiomes, una fotografia del Jardí Mercè Rodoreda i unes imatges que reproduïen unes pantalles d'ordinador amb els cercadors d'Internet més utilitzats, on constava el nombre d'entrades amb el nom de Mercè Rodoreda i una reproducció de la pantalla del lloc web de la Fundació.

#### *«Literatures de l'exili»*

L'IEC i la Fundació van col·laborar amb el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) amb la cessió de materials diversos de l'Arxiu Mercè Rodoreda i del Fons Joan Prat per a l'exposició «Literatures de l'exili», que va tenir lloc al CCCB del 5 d'octubre de 2005 al 29 de gener de 2006.

#### *«Mercè Rodoreda»*

Es va cedir material fotogràfic per a il·lustrar la portada del díptic i les invitacions que es van editar amb motiu del vint-i-cinquè aniversari de la inauguració de la Biblioteca Municipal Mercè Rodoreda de Platja d'Aro, que va organitzar l'exposició gràfica «Mercè Rodoreda», amb material cedit per l'Institut Català de les Dones.

#### *Activitats previstes*

La Fundació forma part de l'associació Espais Escrits. Xarxa de Patrimoni Literari Català, que té com a finalitat articular els vincles entre cases, museus, fundacions, arxius, associacions, biblioteques, grups d'estudi i persones vinculades amb el llegat dels escriptors que han anat configurant la cultura catalana des dels inicis fins als nostres dies. La xarxa està integrada per les entitats següents: Fundació Josep Pla, Casa Museu Verdaguer de Folgueroles, Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Centre de Documentació i Estudis Salvador Espriu, Fundació Palau i Fundació Joan Brossa.

La Fundació, juntament amb l'IEC, col·laborarà en el projecte «Ciutadanes. Ruta de les dones de Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat i Sant Adrià de Besòs». Aquesta iniciativa de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà té com a finalitat mostrar el paper de les dones en les evolucions socials, culturals i econòmiques de la ciutat. La col·laboració de l'IEC i de la Fundació es va concretar en un conveni signat el 25 d'abril de 2006, i es ma-

terialitzarà en unes visites guiades programades de l'edifici de la Casa de Convalescència, que inclouran una visita al Jardí Mercè Rodoreda, i en l'edició d'un tríptic elaborat per la Fundació amb un text de Joaquim Molas que inclourà textos de Mercè Rodoreda.

També està previst posar uns rètols explicatius de les plantes que hi ha al Jardí amb el nom en llatí. La classificació de les plantes ha estat feta per Josep Vigo, membre de la Secció de Ciències Biològiques. Els rètols també inclouran una frase de la novel·la o del conte on hi ha la referència al nom de la planta.

El PEN Català ha creat un lloc web dedicat a les traduccions d'autors catalans, entre els quals hi ha Mercè Rodoreda. El web té com a finalitat difondre els autors, els traductors i els editors, inclou una breu biografia de l'autor i fragments de textos de novel·les traduïdes en els diferents idiomes, amb enllaços a les pàgines dels traductors i dels editors. La Comissió Tècnica ha donat el vistiplau al projecte.

La Comissió Tècnica ha parlat amb la ILC de la possibilitat de demanar una subvenció per a la traducció dels continguts del web de la Fundació a l'alemany, l'anglès i el castellà, amb la finalitat que Mercè Rodoreda sigui present a la Fira de Frankfurt 2007. És per això que s'ha presentat una sol·licitud per import d'uns vuit mil euros a la ILC, que correspon al pressupost de la despesa de les dues empreses, la de traducció i la del programari del web.

### ***Exposició virtual Mercè Rodoreda***

La revista *Lletra*, de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), ha proposat fer una exposició virtual amb el material de l'exposició «Mercè Rodoreda: una poètica de la memòria», complementada i ampliada amb més material. La Comissió Tècnica està estudiant la proposta, que serà finançada per la ILC i la UOC, i la Fundació només hi haurà d'aportar l'assessorament acadèmic. Aquest projecte es durà a terme amb vista a la Fira de Frankfurt i a l'edició d'un DVD, la distribució del qual serà feta per la UOC.

## Entitat vinculada

### **Biblioteca de Catalunya**

*Consell Rector* (membres de l'IEC)

Vicepresident segon:

Salvador Giner de San Julián

Vocals:

Anscari Manuel Mundó i Marcet

Joan Vilà-Valentí

La Biblioteca de Catalunya (BC) fou fundada per l'Institut d'Estudis Catalans el 1907, que la posà a la disposició dels investigadors amb el nom de Biblioteca de Catalunya l'any 1914.

Actualment, és la Biblioteca Nacional de Catalunya i constitueix una peça fonamental del mapa cultural del país en la mesura que és una institució nacional al servei del patrimoni, la recerca i la cooperació. La seva missió s'articula en tres eixos bàsics, regulats per la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya (4/1993):

- recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana i la relacionada amb l'àmbit lingüístic català,
- vetllar per la conservació i la difusió del patrimoni bibliogràfic,
- mantenir la condició de centre de consulta i recerca científica de caràcter universal.

La Biblioteca de Catalunya és regida per un Consell Rector format pels representants següents: conseller de Cultura, president; director general del Patrimoni Cultural, vicepresident primer; president de l'IEC, vicepresident segon; directora de la BC, vicepresidenta tercera; diversos vocals, d'entre els quals, dos són a proposta de l'IEC, i la directora de la BC, Maria Dolors Lamarca i Morell.

La comissió d'enllaç IEC-BC la formen els senyors Antoni Riera, Salvador Alegret, Maria Dolors Lamarca i Francesc Fontbona.

Directora: Maria Dolors Lamarca i Morell

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel.: 932 702 300

Fax: 932 702 304

A/I: <http://www.bnc.cat>



## Entitats adherides

### **Institut Menorquí d'Estudis**

L'Institut Menorquí d'Estudis (IME) és un organisme autònom del Consell Insular de Menorca (CIM) de caràcter administratiu, amb personalitat jurídica pròpia, creat pel CIM i destinat a la recerca, promoció, recuperació i difusió de la cultura de l'illa de Menorca, amb la voluntat d'esdevenir centre de recepció i intercanvi de pensament i ciència.

L'Institut Menorquí d'Estudis és una entitat adscrita a l'IEC des del 19 de juny de 2000.

Presidenta: Joana M. Barceló Martí

Carrer Nou, 35, 3a porta

07701 Maó (Menorca)

Tel.: 971 35 15 00

Fax: 971 35 16 42

A/I: <http://www.ime.cat>

---

### **Institut d'Estudis Eivissencs**

L'Institut d'Estudis Eivissencs fou fundat l'any 1949, amb el suport de l'Ajuntament d'Eivissa, com un institut d'estudis locals, integrat dins del Consell Superior d'Investigacions Científiques.

L'Institut d'Estudis Eivissencs és una entitat adscrita a l'IEC des del 19 de juny de 2000.

President: Marià Serra Planells

Carrer de Pere Francès, 12, 1r 2a

Apartat 578

07800 Eivissa

Tel. i fax: 971 312 775

A/I: <http://www.estudiseivissencs.cat>

## Altres vinculacions

### **Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes**

L'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) fou fundada l'any 1973 en una assemblea celebrada a Cambridge. Com que les circumstàncies polítiques d'aquell moment impediren la legalització de l'AILLC a l'Estat espanyol, es domicilià a Amsterdam, acollida per la legislació holandesa.

Quan la situació política ho permeté, l'AILLC fou legalitzada a Catalunya i inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat; en aquell moment es demanà a l'IEC que acceptés d'acollir legalment l'AILLC a la seva seu; l'IEC accedí a aquesta petició, i així ho recullen els Estatuts.

L'any 1993 l'AILLC signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest cedia a l'AILLC un espai a la seva seu de Barcelona per a desenvolupar-hi les activitats pròpies, que són la promoció i l'estudi de la llengua i la cultura catalanes.

President: Albert G. Hauf i Valls

Carrer del Carme, 47

08001 Barcelona

Tel.: 933 248 580

Fax: 932 701 180

A/I: <http://www.iecat.net/aillc>

---

### **North American Catalan Society**

La North American Catalan Society (NACS) fou fundada l'any 1978 a la Universitat d'Illinois, Urbana (EUA).

La NACS fou legalitzada a Catalunya i inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat; en aquell moment es demanà a l'IEC que acceptés d'acollir legalment la NACS a la seva seu; l'IEC accedí a aquesta petició, i així ho recullen els Estatuts.

L'any 1996 signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest cedia a la NACS un espai a la seva seu de Barcelona per a desenvolupar-hi les activitats pròpies, que són la difusió i l'estudi de la llengua, literatura i cultura catalanes a l'Amèrica del Nord (els Estats Units i el Canadà).

President: Jaume Martí i Olivella

A/I: <http://www.nacs-catalanstudies.org>

---

### **Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana**

La Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana es fundà el 1992 a Vic, amb l'adhesió d'una vintena de centres d'estudis locals i comarcals d'arreu del territori del domini lingüístic de la llengua catalana.

L'any 2000, la Coordinadora signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest acollia aquesta entitat a la seva seu perquè hi desenvolupés l'activitat pròpia, que és la promoció i l'estudi de la llengua i la cultura catalanes.

President: Josep Santasmases

Carrer del Carme, 47

08001 Barcelona

Tel.: 932 701 620 (extensió 131)

Fax: 932 701 180

A/I: <http://www.ccepc.org>



# X. Publicacions

## Portal de revistes científiques

El portal de revistes científiques en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, que fou presentat en conferència de premsa el dia 16 de novembre de 2004, ofereix un entorn comú d'accés a les revistes científiques publicades per l'IEC. En una primera etapa s'han introduït les revistes publicades de l'any 1999 ençà, tot i que alguns títols estan buidats des del primer número. S'hi aniran incloent els números anteriors i les altres revistes publicades per l'IEC des de la fundació, l'any 1907.

Les societats filials de l'IEC són les principals generadores de les revistes científiques, les quals s'han classificat temàticament d'acord amb la secció a què està adscrita cada societat.

El fons de revistes està format per 36 publicacions periòdiques, de les quals s'han publicat 620 números. S'hi poden consultar 12.187 articles, dels quals 2.431 són consultables en PDF.

## Monografies

AEBISCHER, Paul. *Estudis de toponímia catalana*. Barcelona, 2006. 203 p. (Biblioteca Filològica; 55)

*Anuari territorial de Catalunya 2004*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori, 2005. 459 p.

BARCA I SALOM, Francesc X. *Onofre Jaume Novellas i Alavau (Torelló, 1787 - Barcelona, 1849): Matemàtiques i astronomia durant la revolució liberal*. Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 2005. 70 p. (Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica; 4)

BRACONS CLAPÉS, Josep. *L'exposició internacional d'art romànic de 1961*. Barcelona: Amics de l'Art Romànic, 2005. 21 p. [Lliçó inaugural del curs 2005-2006, a càrrec de Josep Bracons Clapés, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, pronunciada el dia 2 de novembre de 2005]

BRANCHADELL, Albert. *La moralitat de la política lingüística: Un estudi comparat de la legitimitat liberaldemocràtica de les polítiques lingüístiques del Quebec i Catalunya*. Barcelona, 2005. 265 p. (Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística; 10)

- CABESTANY I FORT, Joan-F.; MATAS I BLANXART, M. Teresa; PALAU I BADUPELL, Josep M. [text]. *El romànic de la vall d'Àneu*. Barcelona: Amics de l'Art Romànic, 2005. 251 p. [Planimetria del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)]
- Cafè i quilombo: Els diaris de viatge de Joaquim Miret i Sans (1900-1918)*. Edició crítica i estudi a cura de Philip D. Rasico. 1a reimpr. Barcelona, 2005. 256 p. (Biblioteca Filològica; 45)
- CAILÀ GUITART, Montserrat; ESCUDERO, Jean-Paul. *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir*. Barcelona, 2005. 246 p. (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica; 10)
- Cartes de Carles Riba, IV: Apèndix 1916-1959*. Recollides i anotades per Carles-Jordi Guardiola. Barcelona, 2005. 327 p. (Biblioteca Filològica; 53)
- CASACUBERTA, Carles; DEULOFEU, Jordi; ROYO, Pilar [ed.]. *La formació del professorat de matemàtiques: d'infantil a la universitat*. Trobada SCM-FEEMCAT 2005. Barcelona: Societat Catalana de Matemàtiques, amb la col·laboració del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, 2006. 64 p.
- CINGOLANI, Stefano Maria. *Historiografia, propaganda i comunicació al segle XIII: Bernat Desclot i les dues redaccions de la seva crònica*. Barcelona, 2006. 788 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 68)
- COLOM I CAÑELLAS, Antoni J.; FERNÁNDEZ I BENASSAR, M. Carmen; PASTOR I HOMS, Immaculada; RINCÓN I VERDERA, Joan C. *Materials per a una pedagogia patrimonial a les Illes Balears*. Barcelona, 2005. 250 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 33)
- FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana*. 3a reimpr. del facsímil de la 7a ed. Barcelona, 2006. 135 p. (Biblioteca Filològica; 12)
- FERRAN I PLANAS, Elisabet. *El jurista Pere Albert i les Commemoracions*. Barcelona, 2006. 426 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 67)
- FUSTÉ I MIQUELA, Josep M. *L'acomiadament col·lectiu: Règim jurídic i drets de participació*. Barcelona, 2005. 443 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 31) [Premi Duran i Bas de Dret 2003]
- GESTI PERICH, Josep. *El poblament vegetal dels Aiguamolls de l'Empordà*. Barcelona, 2006. 862 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 138) [Premi Pius Font i Quer de Botànica 2002]
- GESTI PERICH, Josep; VILAR I SAIS, Lluís; WATT, Susan. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T EG07, Castelló d'Empúries*. Barcelona, 2005. 95 p. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 16)
- GLANADELL, Francesc; BOFILL I MATES, Jaume; ROVIRA I VIRGILI, A.; VALLS I TABERNER, Ferran; MASPONS I ANGLASELL, F.; PI I SUNYER, Carles; VILA, Pau. *El problema comarcal de*

*Catalunya*. Barcelona, 2005. LI + 122 p. + 1 desplegable. [Aquesta obra és una nova edició del llibre del mateix títol publicat el 20 de juny de 1931, volum segon de la col·lecció «Biblioteca d'Estudis Comarcals», editada per la Casa del Vallès i dirigida per Josep Sala i Badal]

GURT, Josep M.; RIBERA, Albert [cur.]. *VI Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica (València: 8, 9 i 10 de maig de 2003): Les ciutats tardeoantigues d'Hispania: Cristianització i topografia*. Barcelona, 2005. 522 p. (Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica; 9)

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Memòria: Curs 2003-2004*. Barcelona, 2005. 635 p.

— *Perspectives del segle XXI: recerca i país. Cicle de conferències*. Barcelona, 2006. 235 p. (Publicacions de la Presidència; 24)

— *Els premis Nobel de l'any 2004. Cicle de conferències*. Barcelona, 2006. 174 p. (Publicacions de la Presidència; 25)

— *Premis Sant Jordi 2006: Corresponents al LXXV Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 2006. 41 p.

— *Premis Sant Jordi 2007: LXXVI Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 2006. 27 p.

— *Reports de la recerca a Catalunya 1996-2002*. Barcelona, 2005. 2 v. 1.602 p.

— *Sessió sobre el dèficit fiscal. Conferències pronunciades el 10 de febrer de 2005*. Barcelona, 2005. 39 p. (Publicacions de la Presidència; 26)

— *Síntesi memòria: Curs 2004-2005*. Barcelona, 2005. 48 p.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (15 i 16 d'octubre de 2004)*. Barcelona: coedició amb l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (Universitat de València, Universitat d'Alacant i Universitat Jaume I), 2005. 159 p.

— *Proposta per a un estàndard de la llengua catalana, I: Fonètica*. 4a reimpr. de la 3a ed. Barcelona, 2005. 24 p.

— *Proposta per a un estàndard de la llengua catalana, II: Morfologia*. 4a reimpr. de la 4a ed. Barcelona, 2005. 47 p.

KAC, Mark. *Independència estadística en probabilitat, anàlisi i teoria de nombres*. Barcelona: Societat Catalana de Matemàtiques, 2006. 88 p. (Publicacions de la Societat Catalana de Matemàtiques; 3)

LONGÁN SEMINAGO, Àngels. *Els líquens epífits com a indicadors de l'estat de conservació del bosc mediterrani: Proposta metodològica per als alzinars de Catalunya*. Barcelona, 2006. 633 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 137) [Premi Institut d'Estudis Catalans d'Ecologia 2003]

- Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000: Molló 218 (37-10), Ripoll 256 (37-11).* Barcelona, 2005. 83 p. + mapa de vegetació.
- Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000: el Pont de Suert 213 (32-10), Sort 214 (33-10).* Barcelona, 2006. 93 p. + mapa de vegetació.
- MARÍN SILVESTRE, Maria Isabel. *L'obra medallística de l'escultor Eusebi Arnau.* Barcelona: Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, 2005. 110 p. (Medallistes Catalans; 1)
- MASSOT I MUNTANER, Josep. *Jordi Rubió i Balaguer: Semblança biogràfica.* Barcelona, 2005. 28 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Josep Massot i Muntaner el dia 18 d'octubre de 2005]
- MATAS ESTEVE, Maria Rosa. *L'algebrització de les matemàtiques: Pietro Mengoli (1625-1686).* Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 2006. 33 p. (Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica; 5)
- MENDELÉIEV, Dmitri Ivànovitx. *La relació entre les propietats dels elements i llur pes atòmic.* Barcelona: Societat Catalana de Química, 2005. 70 p. (Clàssics de la Química; 2)
- Els mètodes en dialectologia: Continuïtat o alternativa?* I Jornada de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit (Barcelona, 11 de març de 2004). Barcelona, 2005. 172 p. (Biblioteca Filològica; 52)
- MOLINA, Alfred; ROCA Antoni; VIDAL, Josep Miquel [cur.]. *Vint anys de les Trobades Científiques de la Mediterrània (1985-2004).* Barcelona: Societat Catalana de Física: Institut Menorquí d'Estudis, 2005. 158 p.
- NOLLA, Ramon. *Estudis i activitats sobre problemes clau de la història de la matemàtica.* Barcelona: Societat Catalana de Matemàtiques, 2006. 582 p. (Publicacions de la Societat Catalana de Matemàtiques; 2)
- Pedagogia i participació per a una educació de qualitat.* Barcelona, 2006. 39 p. [Contribució i recomanacions de la Societat Catalana de Pedagogia a l'avantprojecte de Llei de qualitat de l'educació]
- Petit homenatge de la Secció Filològica de l'IEC al doctor Antoni M. Badia i Margarit amb motiu d'haver estat guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 28 de maig de 2003.* Edició a cura de Joan Martí i Castell. Barcelona, 2006. 59 p. [Reunió plenària de la Secció Filològica del 13 de juny de 2003]
- PUIG I SALELLAS, Josep M. *El nou estatut. El reconeixement dels drets històrics.* Barcelona, 2006. 21 p. [Comunicació de Josep M. Puig i Salellas a la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegida el dia 8 de maig de 2006]
- Ramon Margalef: Sessió en memòria.* Barcelona: coedició amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. 2005. 92 p. [Sala Prat de la Riba, 5 d'octubre de 2004]



- REVENTÓS, Agustí; RODRÍGUEZ, Carlos J. *Una lectura del «Disquisitiones generales circa superficies curvas» de C. F. Gauss*. Barcelona: Societat Catalana de Matemàtiques, 2006. 202 p. (Publicacions de la Societat Catalana de Matemàtiques; 4)
- ROCA I FABREGAT, Pere. *Antoni Gaudí i el disseny estructural: La síntesi de la geometria i de la resistència*. Barcelona, 2005. 48 p. [Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2005-2006]
- RODOREDA, Mercè. *Primeres novel·les*. Vol. 1: *Sóc una dona honorada? Del que hom no pot fugir*. Edició a cura de Roser Porta. Barcelona, 2006. 165 p. (Arxiu Mercè Rodoreda; 3)
- RUBERT DE VENTÓS, Xavier. *La taca cultural*. Barcelona, 2006. 15 p. [Discurs de recepció de Xavier Rubert de Ventós com a membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegit el dia 28 de febrer de 2006]
- SALLENT, Emma; ROCA, Antoni; MOLINA, Alfred [cur.]. *El jove Einstein en català*. Barcelona: Societat Catalana de Física; Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 2005. 255 p.
- SERRA I PUIG, Eva. *Ferran de Sagarra i de Siscar: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2006. 59 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Eva Serra i Puig el dia 21 d'octubre de 2004]
- Sessió de la Secció Històrico-Arqueològica a Perpinyà (20 d'octubre de 2004)*. Barcelona, 2005. 56 p.
- SOLÉ, Carlota; ALARCÓN, Amado; GARZÓN, Lluís; TERRONES, Albert. *Llengua, empresa i integració econòmica: L'intercanvi econòmic com a font de canvi lingüístic*. Barcelona, 2005. 254 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 32)
- TERRADAS I SERRA, Jaume. *Societats i ecosistemes: Una visió evolutiva*. Barcelona, 2005. 17 p. [Discurs de recepció de Jaume Terradas i Serra com a membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques, llegit el dia 7 de novembre de 2005]
- VERDERA, Joan [coord.]. *Mathematics in Catalonia: A report of the Catalan Mathematical Society*. Barcelona: Societat Catalana de Matemàtiques, 2006. 116 p. [Amb la col·laboració de X. Bardina, J. Bruna, C. Casacuberta, J. Cufí, J. M. Font, J. Girbau, A. Malet]
- VIGO I BONADA, Josep; MESTRES I SERRA, Josep M. [cur.]. *III Seminari de Correcció de Textos: La terminologia i la correcció de textos*. Barcelona, 2006. 141 p.
- VILA I MORENO, Francesc Xavier [coord.]; MELIÀ GARÍ, Joan; TORRES I PLA, Joaquim; MONTROYA ABAT, Brauli; SOROLLA VIDAL, Natxo. *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: Alguns dubtes i limitacions*. Barcelona, 2005. 28 p. (Xarxa Cruscat; 1)
- WITTGENSTEIN, Ludwig. *Tractatus logico-philosophicus*. Traducció al català de l'edició crítica a cura de Joan Ordi Fernández. Barcelona, 2005. 107 p. [Extret de l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*]

## Obres vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans

- BELTRAN I CALVO, Vicent. *El parlar de la Marina Alta: El contacte interdialectal valenciano-balear*. Barcelona, 2005. 2 v. 350 p. + mapes. [Editat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant] [Amb la participació de l'Institut d'Estudis Catalans]
- LLEBOT, Josep Enric [ed.]. *Informe sobre el canvi climàtic a Catalunya*. Barcelona: Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, 2005. [CD-ROM] [Amb la col·laboració de Fundació Caixa de Girona, Fundació Caixa de Sabadell i Fundació Caixa Tarragona] [Han impulsat i coordinat l'informe el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS) i el Servei Meteorològic de Catalunya, amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans]
- SANAHUJA I ANGUERA, Xavier. *La moneda municipal a Reus i el seu entorn (s. XV-XVIII)*. Barcelona, 2005. 240 p. + VIII làm. (Assaig; 98) [Editat pel Centre de Lectura de Reus, amb la col·laboració de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics]

## Publicacions periòdiques

- Acta Numismàtica*, núm. 35 (2005).
- Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, núm. 16 (2004-2005).
- Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació*, núm. 5 (octubre 2005).
- Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació*, núm. 6 (febrer 2006).
- Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, núm. 72 (2004).
- Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 16 (2005).
- Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, vol. 20, núm. 1 (juliol 2005).
- Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, vol. 20, núm. 2 (desembre 2005).
- Contributions to Science*, vol. 3, issue 1 (2005).
- Dossiers Agraris*, núm. 9 (2006): *La varietat picapoll*.
- Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació*, núm. 7 (2004).
- Estudis Romànics*, vol. 28 (2006).
- Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica*, núm. 20 (2004).
- Lambard: Estudis d'Art Medieval*, núm. 17 (2004-2005).
- Llengua & Literatura*, núm. 17 (2006).
- Miscel·lània Litúrgica Catalana*, núm. 13 (2005).
- Miscel·lània Litúrgica Catalana*, núm. 14 (2006).

*Revista Catalana de Dret Privat*, núm. 5 (2005).

*Revista Catalana de Pedagogia*, núm. 3 (2004).

*Revista Catalana de Sociologia*, núm. 20 (desembre 2004).

*Revista de Física*, núm. 29 (2n semestre 2005): *La recerca científica en el marc del nou Estatut*.

*Revista de Física*, número especial (2005): *Any Mundial de la Física*.

*Revista de Física*, núm. 30 (1r semestre 2006): *Què queda de l'Any Mundial de la Física?*

*Revista de la Societat Catalana de Química*, núm. 6 (2005).

*SCM/Notícies*, núm. 21 (juliol 2005).

*SCM/Notícies*, núm. 22 (juny 2006).

*SCM/Notícies* (agost 2006): *Special issue on the occasion of the ICM 2006*.

*TECA: Tecnologia i Ciència dels Aliments*, núm. 8 (novembre 2005).

*TECA: Tecnologia i Ciència dels Aliments*, núm. 9 (maig 2006).

*Treballs de Comunicació*, núm. 19 (setembre 2005): *XIV Conferència Anual de la SCC. Informació, manipulació i poder*.

*Treballs de Comunicació*, núm. 20 (desembre 2005): *VII Congrés de l'Associació d'Historiadors de la Comunicació*.

*Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, núm. 55 (2004): *Antimicrobians*.

*Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, núm. 56 (2005): *Endocrinologia molecular*.

*Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 59 (2005).

**Resum de títols editats (2000-2006)**

<i>Tipologia de les publicacions / any</i>	<i>Nombre de títols (pàgines)</i>						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Revistes	33 (8.207)	35 (8.529)	30 (7.236)	29 (7.284)	32 (7.893)	32 (7.893)	11 (2.713)
Opuscles	32 (880)	20 (450)	16 (320)	14 (420)	20 (548)	31 (849)	15 (409)
Monografies	39 (14.644)	50 (18.525)	37 (13.616)	40 (15.120)	42 (11.337)	41 (11.070)	11 (1.006)
Coedicions	9 (4.981)	8 (4.388)	5 (2.730)	9 (5.004)	7 (1.251)	14 (2.480)	6 (900)
Altres formats	4	2	0	0	1	2	1
<b>Total de títols publicats (pàgines)</b>	<b>117 (28.712)</b>	<b>115 (31.892)</b>	<b>88 (23.902)</b>	<b>92 (27.828)</b>	<b>102 (21.029)</b>	<b>120 (22.292)</b>	<b>44 (22.292)</b>
<b>Exemplars totals</b>	<b>85.414</b>	<b>79.669</b>	<b>65.855</b>	<b>66.660</b>	<b>78.744</b>	<b>77.049</b>	<b>28.248</b>

\* Dades fins al 31 de juliol de 2006.

## Donacions de publicacions

Es relacionen a continuació totes les institucions i les universitats que han rebut el fons editorial disponible de l'IEC i la seva actualització anual:

Abadia de Montserrat: Biblioteca  
Ajuntament d'Alcoi: Gabinet Municipal de Normalització Lingüística  
Ajuntament d'Oliva: Biblioteca  
Ajuntament de Barcelona: Museu de Geologia  
Ajuntament de Gandia: Regidoria de Cultura  
Ajuntament de Petrer: Regidoria de Normalització Lingüística  
Ajuntament de Sant Joan les Fonts: Regidoria de Promoció Municipal  
Ajuntament de Vila-real: Servei de Normalització Lingüística  
Albert-Ludwigs-Universität Freiburg: Romanisches Seminar  
Arxiu de la Corona d'Aragó: Biblioteca Auxiliar, Barcelona  
Arxiu Històric Comarcal de Manresa: Biblioteca  
Arxiu Històric Comarcal de Solsona: Direcció  
Arxiu Històric de la Ciutat: Biblioteca, Barcelona  
Arxiu Històric de la Ciutat: Hemeroteca, Barcelona  
Arxiu Municipal de Gandia: Biblioteca  
Arxiu Municipal de Girona: Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions  
Arxiu Nacional de Catalunya: Biblioteca Auxiliar, Barcelona  
Associació Cultural Alambor: Biblioteca, Benicarló  
Associació Cultural Centelles i Riu Sec d'Oliva: Biblioteca  
Associació Catalana d'Hondures: Biblioteca  
Ateneu Barcelonès: Biblioteca  
Biblioteca Can Sumarro de l'Hospitalet de Llobregat  
Biblioteca de Catalunya: Hemeroteca  
Biblioteca de Catalunya: Servei d'Adquisicions  
Biblioteca di Monserrato, Roma (Itàlia)  
Biblioteca Municipal Central, València  
Biblioteca Popular Caixa Laietana  
Biblioteca Popular de Tortosa  
Biblioteca Pública de Girona  
Biblioteca Pública de Lleida  
Biblioteca Pública de Tarragona

Biblioteca Pública de València  
Capítol de Girona: Arxiu Biblioteca  
Casa Balear  
Casal Jaume I d'Alacant: Biblioteca  
Casal Jaume I d'Ontinyent  
Casal Jaume I de la Ribera Baixa: Biblioteca  
Centre Cultural de Gandia: Institució Alfons el Vell  
Centre d'Història Contemporània de Catalunya: Palau de Mar, Barcelona  
Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana, Perpinyà  
Centre de Lectura de Reus: Biblioteca  
Centre Excursionista de Catalunya: Biblioteca, Barcelona  
El Colegio de Jalisco: Biblioteca, Jalisco (Mèxic)  
Collegi Oficial de Metges de Barcelona: Biblioteca, Barcelona  
Consell Superior d'Investigacions Científiques: Biblioteca, Barcelona  
Conselleria de Cultura i Educació: Direcció General de Centres Docents, Barcelona  
Embajada de España: Biblioteca de Zagreb  
Escuela Española de Historia: Biblioteca, Roma (Itàlia)  
Eusko Ikaskuntza: Sociedad de Estudios Vascos  
Facultat de Teologia de Catalunya: Secretariat de Publicacions  
Filozofska Fakulteta: Romanki Jeziki, Ljubljana (Eslovènia)  
Friedrich-Schiller-Universität Jena: Institut für Romanistik  
Fundació Carles Salvador  
Generalitat de Catalunya: Departament de Cultura  
Generalitat de Catalunya: Direcció General de Patrimoni Cultural  
Generalitat de Catalunya: Direcció General de Política Lingüística  
Generalitat Valenciana: Conselleria de Cultura i Educació  
Govern d'Andorra: Ministeri d'Afers Socials i Cultura  
Indiana University Library: Fundació Roca-Pons  
Institució Milà i Fontanals: Consell Superior d'Investigacions Científiques, Barcelona  
Institut Botànic: Ajuntament de Barcelona  
Institut d'Estudis Penedesencs: Biblioteca, Vilanova i la Geltrú  
Institut Menorquí d'Estudis: Biblioteca  
Instituto de La Habana: Instituto de Literatura y Lingüística  
Monestir de Poblet: Biblioteca/Intercanvi  
Museu Comarcal del Montsià  
Museu d'Arqueologia de Catalunya: Direcció Territorial

Museu d'Història de Catalunya: Palau de Mar  
Museu de Vilafranca: Servei de Documentació  
Museu de Zoologia: Biblioteca  
Museu Nacional d'Art de Catalunya: Biblioteca General d'Història de l'Art  
Obra Cultural de l'Alguer  
Òmnium Cultural: Biblioteca, Barcelona  
Parlament de Catalunya: Biblioteca  
Protectora Menorquina: Biblioteca  
Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi: Biblioteca, Barcelona  
Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona: Biblioteca  
Rheinland Pfalz: Pfälzische Landesbibliothek, Speyer (Alemanya)  
Societat Andorrana de Ciències. Centre Cultural La Llacuna  
TERMCAT: Centre de Documentació, Barcelona  
The Hispanic Society of America: Library, Nova York (Estats Units)  
Università degli Studi di Cagliari: Facoltà di Lettere e Magistero, Càller, l'Alguer (Itàlia)  
Universitat Autònoma de Barcelona: Facultat de Ciències, Biblioteca  
Universitat d'Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana  
Universitat d'Alacant: Servei d'Informació Bibliogràfica i Documental  
Universitat de Barcelona: Biblioteca  
Universitat de Girona: Biblioteca, Servei d'Adquisicions  
Universitat de les Illes Balears: Departament de Filologia Catalana i Lingüística General  
Universitat de les Illes Balears: Servei de Biblioteca i Documentació  
Universitat de Lleida: Biblioteca  
Universitat de Lleida: Servei de Biblioteca i Documentació, Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrícola  
Universitat de Lleida: Servei de Biblioteca i Documentació (UTC)  
Universitat de Perpinyà: Centre de Recerques i d'Estudis Catalans  
Universitat de València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana  
Universitat de València: Vicerectorat de Política Científica  
Universitat de Vic: Biblioteca  
Universität Frankfurt am Main: Institut für romanische Sprachen und Literaturen  
Universitat Jaume I: Biblioteca  
Universitat Jaume I: Centre de Documentació  
Universitat Oberta de Catalunya: Biblioteca  
Universitat Politècnica de Catalunya: Biblioteca  
Universitat Politècnica de Catalunya: Escola Tècnica Superior d'Estudis Agrícoles

Universitat Pompeu Fabra: Biblioteca-Adquisicions  
 Universitat Pompeu Fabra: Institut Universitari de Lingüística Aplicada  
 Universitat Rovira i Virgili: Biblioteca  
 Université de Liège: Centre d'Information et de Conservation des Bibliothèques  
 Université de Paris IV (Paris-Sorbonne): Centre d'Études Catalanes  
 Université de Paris VIII-Vincennes à Saint-Denis: Département d'Études Hispaniques  
 Université de Paris VIII-Vincennes à Saint-Denis: UFRS Langues Sociétés Cultures  
 Étrangères  
 Université Paul Valéry: Département du Catalan

### Intercanvi de publicacions

L'Institut d'Estudis Catalans manté intercanvis amb unes cent seixanta institucions científiques i acadèmies nacionals i internacionals; a banda d'aquestes institucions, també es gestionen els intercanvis de les societats filials.

A continuació detallem la relació de les revistes i col·leccions que són objecte d'intercanvi i el nombre d'institucions receptores (entre parèntesis).

- Acta Numismàtica* (39)\*  
*Actes de les Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica* (2)\*  
*Anuari de la Societat Catalana d'Economia* (5)\*  
*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia* (44)\*  
*Arxiu de Textos Catalans Antics* (42)  
 «Arxius de les Seccions de Ciències» (39)  
 «Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística» (23)  
 «Biblioteca Filològica» (54)  
*Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural* (246)\*\*  
*Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* (2)\*  
*Butlletí de la Societat Catalana de Filosofia* (1)  
*Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques* (2)\*  
*Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia* (31)\*  
*Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia. Segona època* (30)  
 Cartografia de briòfits (9)  
*Cinematògraf* (8)\*  
 «Corpus Vitrearum Medii Aevi» (7)



*Estudis Romànics* (61)  
*Gazeta* (8)\*  
*Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica* (30)\*  
*Lambard: Estudis d'Art Medieval* (9)\*  
*Llengua & Literatura* (21)\*  
 «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica» (55)  
*Miscel·lània Litúrgica Catalana* (1)\*  
 «Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica» (41)  
 «Monografies de les Seccions de Ciències» (19)  
 Organització per a la cartografia de les plantes vasculars als Països Catalans (157)\*\*\*  
*Periodística* (15)\*  
*Quaderns Agraris* (5)\*  
 «Repertoris de la Secció Filològica» (10)  
*Revista Catalana de Sociologia* (16)\*  
*Revista de Física* (10)\*  
 «Sèrie Jornades Científiques» (1)  
*Tamid* (5)\*  
*Treballs de Comunicació* (17)\*  
*Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural* (253)\*\*  
 «Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials» (26)  
*Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (12)\*  
*Treballs de la Societat Catalana de Geografia* (43)\*

\* Publicacions periòdiques de societats filials. Aquests intercanvis estan gestionats per Distribució del Departament de Publicacions i són lliurats a les societats filials.

\*\* Intercanvis gestionats per la Universitat de Girona (segons conveni).

\*\*\* Intercanvis gestionats per Distribució del Departament de Publicacions i lliurats al Programa de Recerca.

## Relació d'institucions científiques i acadèmies a les quals l'IEC lliura regularment publicacions en concepte d'intercanvi

### *Àmbit català*

— Catalunya

Barcelona: Arxiu de la Corona d'Aragó. Biblioteca Auxiliar

— Arxiu Històric de la Ciutat

- Blanquerna. Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació
- Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Arquitectònic
- Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Artístic
- Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia
- Institut Amatller d'Art Hispànic
- Institut Químic de Sarrià
- Museu de Geologia
- Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi
- Reial Acadèmia de les Bones Lletres
- Universitat de Barcelona. Associació Hispànica de Literatura Medieval (AHLM)
- Universitat Ramon Llull. *Comprendre: Revista Catalana de Filosofia*
- Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Secció d'Intercanvi
- Cerdanyola: Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola
- Empúries: Museu d'Arqueologia de Catalunya
- Girona: Diputació de Girona. Unitat de Publicacions
- Universitat de Girona. Adquisicions/Intercanvis
- Martorell: Museu Municipal Vicenç Ros
- Montblanc: Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
- Poblet: Monestir de Poblet
- Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach
- Sitges: Grup d'Estudis Sitgetans
- Tarragona: Museu Nacional Arqueològic
- Valls: Institut d'Estudis Vallencs
- Illes Balears
- Palma: Institut d'Estudis Baleàrics
- País Valencià
- Alacant: Universitat d'Alacant. Secretariat de Normalització Lingüística
- Universitat d'Alacant. *Sharq Al-Andalus. Estudios Árabes*
- Alzira: Ajuntament. Arxiu Municipal
- Cocentaina: Centre d'Estudis Contestans. *Alberri*
- Ontinyent: Ajuntament. Servei de Publicacions
- Torrent: Facultat de Teologia de Sant Vicent Ferrer
- València: Arquebisbat. Arxiu de Religiositat Popular de València
- Bancaixa. Secretaria Institucional
- Generalitat Valenciana. Conselleria de Medi Ambient

- Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles
- Revista *Mètode*

*Àmbit espanyol*

- Aragón
  - Osca: Fundación Joaquín Costa
  - Saragossa: Universidad de Zaragoza. *Revista Geographicalia*
  - Universidad de Zaragoza. *Revista Tropelías*
- Andalucía
  - Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Cultura
- Castilla i Lleó
  - Segòvia: Fundación Centro Nacional del Vidrio
  - Valladolid: Universidad de Valladolid. Facultad de Filosofía y Letras
- Galícia
  - La Corunya: Real Academia Galega
  - Ourense: Associaçom Galega da Lingua (AGAL)
  - Santiago de Compostella: Istituto da Lingua Galega
  - Universidade de Santiago de Compostela
  - Xunta de Galícia. Consellería de Cultura
- La Rioja
  - Logronyo: Universidad de La Rioja. Hemeroteca
- Madrid
  - Madrid: *Analecta Calasanctiana*
  - Casa de Velázquez. Biblioteca
  - CSIC. Biblioteca de Historia. Centro de Humanidades
  - CSIC. Centro Nacional de la Información
  - CSIC. Instituto de Filología. Intercambio de Publicaciones
  - CSIC-ISOC. Instituto de Información y Documentación en CS Humanidades
  - CSIC. Real Jardín Botánico
  - Misioneros de los SS. Corazones
  - Museo Nacional de Antropología
  - Universidad Complutense. Servicio de Intercambio
  - Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)
- País Basc
  - Bilbao: Euskaltzaindia. Azkue Biblioteka
  - Universidad del País Vasco. Facultad de Ciencias

*Resta del món*

- Argentina
  - Buenos Aires: Museo Argentino de Ciencias Naturales Bernardino Rivadavia
  - La Plata: Universidad Nacional de La Plata
  - Mendoza: Universidad Nacional de Cuyo. Facultad de Filosofía y Letras
- Àustria
  - Salzburg: Universität Salzburg
  - Viena: ZoologischBotanische Gesellschaft in Österreich
- Bèlgica
  - Bruselles: Académie Royale de Belgique
  - Lieja: Université de Liège
  - Lovaina: *Recherches de Théologie Ancienne et Médiévale*
  - Lovaina: Université Catholique de Louvain
  - Lovaina: Université Catholique de Louvain. Collège Erasme
- Brasil
  - São Paulo: Escola de Comunicações e Artes. Biblioteca Maria Luisa Monteiro da Cunha
  - São Paulo: Universidade de São Paulo. Museo Zoológico
- Colòmbia
  - Bogotà: Universidad Nacional de Colombia
- Dinamarca
  - Copenhaguen: Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- Estats Units d'Amèrica
  - Ames (Iowa): Iowa State University
  - Ann Arbor (Michigan): University of Michigan Library
  - Berkeley (Califòrnia): University of California
  - Boston (Massachusetts): Museum of Fine Arts. Library Exchanges
  - Chicago (Illinois): University of Chicago Press
  - Lawrence (Kansas): University of Kansas. Libraries
  - Madison (Wisconsin): Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Letters
  - New Haven (Connecticut): Yale University Library
  - Nova York: American Academy and Institute of Arts and Letters
  - The Hispanic Society of America
  - Richmond (Virgínia): American Mathematical Society
  - Tallahassee (Florida): Florida State University
  - Urbana (Illinois): University of Illinois. Library
  - Washington: Smithsonian Institution Libraries. National Museum

- The Library of Congress. Hispanic Acquisition Program
- Estònia  
Tallinn: Academy of Sciences
- Finlàndia  
Hèlsinki: Societas Scientarum Fennica  
— Société N ophilologique. Modern Language Society
- França  
Aix-en-Provence: Académie d'Aix. Musée Arbaud  
Besançon: Universit  de Franche-Comté  
Par s: Bibliothèque Nationale. Service des échanges Internationaux  
—  cole Normale Supérieure. Service des échanges  
— Institut de France. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres  
— Musées Nationaux au Louvre. Bibliothèque et Archives  
Tolosa de Llenguadoc: Revista *Nouvelle Revue d'Onomastique*  
— Bibliothèque d'études Méridionales  
— Bibliothèque Universitaire Centrale
- Ge rgia  
Tbilisi: Tbilisi State University. I. Vekua
- Gran Bretanya  
Liverpool: University of Liverpool. *Bulletin of Hispanic Studies*  
Londres: British Museum (Natural History)  
— Joint Library of the Hellenic and Roman Societies
- Gr cia  
Atenes: Académie d'Ath nes  
— American School of Classical Studies. Blegen Library
-  ndia  
Bengaluru: Indian Academy of Sciences  
Calcuta: The Asiatic Society
- It lia  
Cat nia: Societ  di Storia Patria per la Sicilia Orientale  
Ciutat del Vatic : Biblioteca Apostolica Vaticana  
Ferrara: Universit  degli Studi di Ferrara  
Florència: Accademia della Crusca  
— Accademia Toscana di Scienze e Lettere La Colombaria  
G nova: Museo Civico di Storia Naturale Giacomo Doria  
M ntua: Accademia Nazionale Virgiliana

- Milà: Università degli Studi di Milano. Ufficio Scambi  
 Nàpols: Centre Jean Bérard. École Française de Rome  
 — Istituto Universitario Orientale  
 — Università degli Studi di Napoli Federico II  
 — Università degli Studi di Napoli Federico II. Facoltà di Scienze Agrarie  
 Pàdua: Università degli Studi di Padova  
 Roma: *Cultura Neolatina*  
 — Accademia Nazionale dei Lincei  
 — Accademia Nazionale delle Scienze detta dei XL  
 — The British School at Rome Library  
 Torí: Università degli Studi di Torino  
 Trieste: Università degli Studi di Trieste
- Japó  
 Chiyoda-Kutokio: Société Franco-Japonaise des Sciences Pures et Appliquées  
 Gofuku Toyama: University of Toyama. Faculty of Science  
 Tòquio: Terra Scientific Publishing Company
- Jordània  
 Amman: Islamic Academy of Sciences
- Letònia  
 Riga: Latvian Academica Library
- Marroc  
 Agadir: Université Ibnou Zohr. Faculté des Lettres et des Sciences Humaines
- Mèxic  
 Mèxic: El Colegio Nacional  
 — Instituto de Investigaciones Estéticas, UNAM. Biblioteca Justino Fernández
- Països Baixos  
 Amsterdam: Library KNAW. Exchange Department  
 Leiden: National Natuurhistorisch Museum
- Perú  
 Lima: Sociedad Química del Perú
- Portugal  
 Barcarena: Câmara Municipal de Oeiras. Centro de Estudos Arqueológicos  
 Coïmbra: Universidade de Coimbra. Instituto de Arqueologia  
 Lisboa: Academia Portuguesa da História  
 — Instituto Português de Arqueologia  
 Porto: Universidade Portuguesa do Porto. Departamento de Publicações

- República Federal d'Alemanya  
Frankfurt: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft
- Universität Frankfurt am Main. Biblioteca Catalana
- Göttingen: Akademie der Wissenschaften zu Göttingen
- Magúncia: Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz
- Munic: Bayerische Akademie der Wissenschaften
- Fachinformationszentrum Karlsruhe. Berlin. Zentralblatt für Mathematik
- Saarbrücken: Universität des Saarlandes. Zeitschrift für Romanische Philologie
- Romania  
Bucarest: Academia Romana
- Rússia  
Moscou: Academy of Sciences
- Sant Petersburg: Russian Academy of Sciences Library
- Sèrbia  
Belgrad: Académie Serbe des Sciences et des Arts
- Suècia  
Göteborg: Göteborgs Universitet. Iberoamerikanska Institutet
- Suïssa  
Basilea: Universität Basel. Romanisches Seminar
- Neuchâtel: *Glossaire des Patois de la Suisse Romande*
- Université de Neuchâtel. Bibliothèque Centrale
- Zuric: Zentralbibliothek Zürich. Tausch- und Geschenkstelle
- Turquia  
Ankara: Kültür Bakanligi. Anitlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Venecuela  
Maracaibo: Universidad Nacional de Zulia. Facultad de Ingeniería

(Nota: aquesta relació només inclou les institucions que pertanyen a l'intercanvi establert amb les col·leccions i publicacions periòdiques de les seccions de l'Institut, exceptuant les de les societats filials i les del programa de recerca ORCA.)





# Índex onomàstic

- ABADAL I DE VINYALS, Ramon d', 125, 127, 131, 133-134, 140, 301
- ABADÍA, Fernando, 531
- ABRAMS, Sam, 400
- ABRIL MELÉNDEZ, Sílvia, 380, 440
- ACEDO MATELLÁN, Víctor, 24, 521
- ACHÓN CASAS, Oriol, 396, 494-495
- ADAM, Dyane, 286, 400
- ADELL, Joan-Albert, 494
- ADELL I ROURA, Sara, 24
- ADSERIAS, Maria, 502
- AEBISCHER, Paul, 222, 547
- AGELET, Antoni, 436
- AGELL, Neus, 402, 447
- AGUADÉ I BOVER, Jaume, 537
- AGUADÉ I PORRES, Montserrat, 441
- AGUILAR I DELGADO, Carme, 24
- AGUILÓ ADROVER, Cosme, 36, 38, 150-151, 189, 216, 226
- AGULLÓ I BATLLE, Joaquim, 17-18, 32, 35, 187, 211-212, 328, 369, 379, 537-538
- AGULLÓ I DÍAZ, M. Carme, 509-510
- AGUSTÍ, B., 325
- AINAUD DE LASARTE, Josep M., 417, 510
- ALARCÓN, Amado, 231, 551
- ALBAR FONTE, Francesc, 24
- ALBET MAS, Abel, 370, 480
- ALCALÀ I BORRELL, Marc, 24
- ALCOLEA, Santiago, 412, 504
- ALCOVERRO, Carme, 341
- ALDOMÀ, Ignasi, 404, 478
- ALEGRE I URGELL, Montserrat, 520
- ALEGRET I SANROMÀ, Salvador, 17, 30-31, 36, 38-40, 187, 195, 212, 280-282, 284, 287-289, 291-296, 327, 353, 370, 375, 384, 395, 409, 411, 413, 419, 533, 538, 542
- ALEMANY, Magda, 310
- ALEMANY, Ramon, 398, 445
- ALEMANY I CAHNER, Pere, 410, 461, 466
- ALEU, Jordi, 449
- ALFÖLDY, Géza, 189, 199
- ALFRANCA I BURRIEL, Òscar, 33, 380, 513, 517
- ALMARCHA PARÍS, Míriam, 24
- ALMIRALL I SARDÀ, Jaume, 501
- ALMOR FUSTER, Lluís, 471
- ALSEDÀ I SOLER, Lluís, 467-468
- ALSINA, Daniel, 470
- ALSINA I CATALÀ, Claudi, 467
- ALTES, Núria, 515
- ALTURÓ I PERUCHO, Jesús, 504
- ÀLVAREZ REY, Joan Carles, 461
- AMADOR, Virginia, 393, 444
- AMAT I GIRBAU, Josep, 187, 211-212, 373, 378, 537
- AMENGUAL I BATLE, Josep, 189, 199
- AMENGUAL COLL, Gabriel, 30, 35, 166, 187, 229, 231
- AMETLLER, Lluís, 458
- AMIGÓ I ANGLÈS, Ramon, 189, 226
- AMORÓS, Rosa M., 222
- AMORÓS I TORRENT, Jaume, 326, 467-469
- ANDREU I BATALLÉ, Jordi, 381, 456, 459
- ANGELERI-HÜGEL, Lidia, 469
- ANGIONI, Cecília, 396
- ANGUERA I ARGILAGA, M. Teresa, 370

- ANTÓ I ROCA, Joan, 526
- ANTOCH, Jaromír, 469
- ANTOINE, Ramon, 469
- ARAGAY, Mireia, 366, 393, 523
- ARAGONÈS, Lluís, 402, 447
- ARAMON I SERRA, Ramon, 60-63, 124, 131, 137, 142-143, 220
- ARAMON I STEIN, Núria, 24, 302
- ARCHER, Robert, 189, 226
- ARDIT I LUCAS, Manuel, 187, 196, 377
- ARGANDOÑA, Antoni, 387, 485
- ARGEMÍ, Josep, 37
- ARGENTER I GIRALT, Joan A., 30-31, 91, 94, 153, 165, 168, 187, 223, 285, 348, 351-352, 370
- ARGUIMBAU VIVÓ, Llorenç, 24, 369
- ARGULLOL I MURCADAS, Enric, 187, 230-231
- ARIÑO, Joaquim, 446
- ARITZETA, Margarida, 520
- ARMANGUÉ I HERRERO, Joan, 520
- ARNABAT I MATA, Ramon, 482
- ARNALDOS I VIGER, Josep, 525
- ARNAU, Carme, 539
- ARNEDO, Miquel Àngel, 402, 436
- ARRUGA I VALERI, Eduard, 485
- ARTELLS, Joan J., 291
- ARTÉS I FERRAGUD, Joan Carles, 467
- ASENSI I BOTET, Francesc, 187, 205
- AUBANELL, Anton, 468
- AUGUSTO, Roberto, 420
- AVIÑO A PÉREZ, Xosé, 492
- AWMBILA, Mariama, 479
- AYTÉ DEL OLMO, A. José, 389, 442
- AZORÍN I MARÍN, Ferran, 380, 441
- BADIA, Joan, 468, 474
- BADIA, Lola, 185
- BADIA, Toni, 218
- BADIA I MARGARIT, Antoni M., 34, 70, 87, 91, 93, 151, 154, 182, 187, 219-220, 222-223, 288, 297, 337, 363, 418
- BADIOLA, Ignacio, 412, 445
- BAHÍ, Joan Francesc, 309
- BAIGES, Ignasi, 302
- BAKUCZ, Dóra, 382
- BALAGUÉ I SORT, M. Teresa, 24
- BALAGUER, Enric, 341
- BALAGUER I PRUNÉS, Anna M., 39, 504
- BALCELLS, Josep, 516
- BALCELLS I CAMPS, Josep A., 309
- BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert, 17-18, 27-29, 38, 40, 42, 64, 75-77, 91, 124, 179, 187, 193-196, 279, 309, 311, 370, 382, 413, 427, 482, 538
- BALL, John, 286-287, 414, 468
- BALLARÍN, Pilar, 511
- BALLESTER, Rosina, 400
- BALLESTER, Xaverio, 523
- BALLESTER I GIBERT, Jordi, 399, 492
- BALLESTER I VALLÈS, M. Rosa, 24
- BALTASAR, Francesc, 414
- BAÑO, Sebastià del, 468
- BARBACID, Mariano, 398, 445
- BARBANY, M., 348
- BARBANY, Ramon, 392, 443
- BARBERÀ, Emili, 181
- BARBERÀ, Jean-Marie, 221, 413
- BARCA I SALOM, Francesc X., 527, 529, 547
- BARCELÓ, Àlex, 470
- BARCELÓ I CULLERÉS, Damià, 18, 187, 211-212, 295, 375, 531
- BARCELÓ MARTÍ, Joana M., 543

- BARCELÓ I PONS, Bartomeu, 187, 231
- BARDINA, Xavier, 475, 551
- BARGALLÓ, Josep, 13, 210, 255, 258, 287, 414
- BARJAU, Ana, 328-329
- BARRACÓ I SERRA, Marc, 381, 525
- BARRAL I ALTET, Xavier, 187, 193, 195-196, 305, 414, 418, 496
- BARRERA I COSTA, Heribert, 187, 212
- BARRIL, Joan, 290
- BARTHOMEUF, Chantal, 394, 444
- BARTRA, Anna, 521
- BAS I PEIRED, Carles, 187, 204-205, 377
- BASÁÑEZ, Josep Manuel, 379
- BASSA, Jaume, 384
- BASSA, Ramon, 511
- BASTARDAS I PARERA, Joan, 187, 223, 337
- BASTÉ, Carme, 405
- BATLLE, Mar, 315
- BATLLE GELABERT, Xavier, 456
- BATLLORI, Montse, 521-522
- BAYER I ISANT, Pilar, 187, 211-212, 327
- BAYLINA I FERRÉ, Mireia, 477, 479
- BECAT I RAJAUT, Joan, 29, 187, 231, 289, 299
- BECH, Joan, 398
- BECH, Josep M., 420
- BELLAVISTA I RAMON, Joan, 490
- BELLÉS I ROS, Xavier, 37, 187, 204-205, 279, 319, 354, 376-377
- BELTRAN, Joan, 220
- BELTRAN, Mercè, 418
- BELTRAN I CALVO, Vicent, 223, 552
- BENACH, Ernest, 14, 286
- BENAGES I OLIVER, Jaume, 504-505
- BENERÍA, Lourdes, 415, 478-479
- BENGOECHEA, Soledad, 482
- BENITO, Pere, 303-304, 308
- BENJOCH GASSOL, Oriol, 462
- BERDALET, Elisa, 397, 445
- BERGÉS MULET, Rosa, 24
- BERINI I LÓPEZ-LARA, Marta, 467, 471-472
- BERKHOUT, Ben, 398, 445
- BERLANGA, Mercedes, 449
- BERNADES, Miquel, 309
- BERNADÓ I TARRAGONA, Màrius, 492
- BERNAL, M. Dolors, 413
- BERNAL RÍOS, Josep M., 70, 91
- BERNARDINIS, Anna M., 511
- BERNAT I JUANOS, Carles, 380, 513, 517
- BERNAT I LÓPEZ, Pasqual, 527
- BERNAUS, Òscar, 428, 503
- BERTRAN I GONZÀLEZ, Enric, 477
- BERTRAN I ROIGÉ, Prim, 534
- BERTRANPETIT I BUSQUETS, Jaume, 187, 205, 325
- BESORA, Xavier, 387
- BEVILACQUA, Fabio, 528
- BIBILONI, Gabriel, 79-80, 84, 92
- BIBILONI I MATOS, Lluís, 467-468
- BIETE FARRÉ, Vicenç, 477
- BIGAS, Anna, 401, 446
- BLADÉ I CASTELLET, Glòria, 24
- BLANCH, Consol, 462
- BLANCH ROVIRA, Montserrat, 24
- BLASI I GUTIÉRREZ, Sara, 498
- BOADA, Martí, 438
- BOFILL I FRANSÍ, Rafael M., 490
- BOHIGAS, Oriol, 417, 510
- BOIX, Carles, 211, 425
- BOIX, Emili, 418
- BOIXAREU I CORTINA, Josep M., 24

- BOIXAREU I GIMÓ, Joaquim, 493
- BOLLACK, Jean, 416, 502
- BOLÒS, Jordi, 302
- BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de, 110, 172, 187, 203, 205, 368, 409
- BONASTRE, Francesc, 491
- BONELLS, Jaume, 309
- BONET, Maria del Mar, 396
- BONET, Sebastià, 70, 92
- BONET I GUINÓ, Eduard, 187, 212
- BONNER, A., 340
- BORDAS I ALSINA, Immaculada, 498
- BORJA I SEBASTIÀ, Jordi, 411, 480
- BORONAT I BLANCH, M. Mercè, 538
- BORRÀS, Enric, 515
- BORRÀS, Ramon, 505
- BORRISÉ, Xavier, 458
- BOSCH, Andreu, 532
- BOSCH, Carme, 524
- BOSCH, Pere, 221
- BOSCH I TOUS, Ricard, 525
- BOSCH I VECIANA, Antoni, 452-453
- BOTA I PRIETO, Enric, 531
- BOTO, Gerardo, 409, 496
- BOURRET, Michel, 427, 524
- BOVER I FONT, August, 21, 335, 382, 396, 412, 427, 520, 524
- BOZZO I DURAN, Maria, 24, 281, 353
- BRACONS CLAPÉS, Josep, 414, 494, 547
- BRAMON, Antoni, 222
- BRAMON PLANAS, Albert, 381, 456, 459
- BRAMON I PLANAS, Dolors, 14, 29, 189, 195, 200, 416
- BRANCHADELL, Albert, 222, 418, 547
- BRANCO, Rosa Alice, 400
- BREDLOW, Luis, 416, 502
- BRETXA, Vanessa, 411
- BRICALL I MASIP, Josep M., 30, 35, 168-169, 187, 229, 232
- BRINES, Joan, 516
- BROCH HUESA, Àlex, 429
- BRÚ, Ricard, 494
- BRU DE SALA, Xavier, 418, 511
- BRUCART, Josep M., 521
- BRUGUÉ, Joaquim, 410, 507
- BRUNA I FLORIS, Joaquim, 467, 475, 551
- BRUNET, Lluís, 377, 414
- BUCETA FERNÁNDEZ, Javier, 387, 442
- BUCHACA ESTANY, Teresa, 378
- BUEHLER, Elisabeth, 479
- BUENAVENTURA, M. Antònia, 352
- BUJARSKI, Jozef, 406, 448
- BUJONS, Jordi, 381
- BUIOSA, F., 340
- BURGESS, Kevin, 210, 394, 465
- BURGUEÑO I RIVERO, Jesús, 381, 477, 481
- BURGUÉS, Carme, 468
- BURNS, Robert I., 189, 200
- BURRIEL DE ORUETA, Eugenio L., 402, 478
- BUSOM, Isabel, 404, 486
- BUSQUET DURAN, Jordi, 381, 487-488
- BUSQUETS I DALMAU, Lluís, 21, 341, 417, 498, 510
- BUSTO I MENÉNDEZ, M. Cristina, 24
- CABALL, Joan, 516
- CABALLOL I LORENZO, Rosa, 461
- CABANA JIMÉNEZ, Jordi, 378
- CABELLOS ROMERO, Ferran, 24
- CABESTANY I FORT, Joan-F., 187, 196, 284, 302, 346, 382, 388, 394, 396, 408, 412, 493-497, 548
- CABRÉ, Anna, 174

- CABRÉ, Xavier, 469
- CABRÉ I CASTELLVÍ, M. Teresa, 95, 187, 219, 223, 280, 332
- CABRÉ I FABRÉ, Jaume, 187, 223, 375, 429
- CÁCERES, Joan Josep, 308
- CADARSO BUSTO, Víctor Javier, 381
- CAELLES, Carme, 447
- CAHNER, Max, 523
- CAIÀ GUITART, Montserrat, 221, 223, 359, 548
- CAIXAL, Àlvar, 494
- CALAFELL, F., 325
- CALDERER, Josep, 457
- CALDERS, Pere, 310
- CALSINA I BALLESTA, Àngel, 467-468
- CALVET, Jaume, 414
- CALVO, Lluís, 405
- CALVO I CALVO, Àngel, 527
- CAMARASA I CASTILLO, Josep M., 24, 429, 527
- CAMERON, Peter, 469
- CAMÓS CABECERAN, Agustí, 529
- CAMPABADAL I BERTRAN, Mireia, 24, 357, 377
- CAMPAMÀ MORMENEO, Laia, 24
- CAMPOS, Jordi, 328-329
- CAMPRDON, Jordi, 204, 374
- CAMPS, Carme, 315
- CAMPS I GARCIA, Montserrat, 24
- CANAL ARIAS, Josep M., 393, 526
- CANAL BARNILS, Cristina, 379
- CANALS, Joan Miquel, 514
- CANALS, Maria Antònia, 468
- CANALS, Ramon, 341
- CANDEL, Miquel, 428, 503
- CANELA I GARAYOA, Ramon, 461, 465
- CANICIO, José Alfonso, 532
- CANILLA, Narcís, 516
- CANO, M. Antònia, 95
- CAÑO DELGADO, Ana, 379
- CAPANNA, Ernesto, 286, 365, 388, 442
- CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, 377
- CAPEL, Horacio, 411, 480
- CAPELLÀ, Gabriel, 387, 442, 450
- CARAMELLI, D., 325
- CARBASSA I TORRES, Pilar, 507
- CARBONA I BALAGUER, Maria Assumpció, 537
- CARBONA I BALAGUER, Maria dels Àngels, 537
- CARBONELL, Manuel, 416-417, 502
- CARBONELL, Rafael, 409, 437, 439
- CARBONELL I DE BALLESTER, Jordi, 187, 223, 382, 421
- CARBONELL I BRAVO, Francesc, 309
- CARBONELL SEBARROJA, Jaume, 418, 511
- CARIA, Rafael, 30, 35, 152-153, 189, 216, 226
- CARNES I AYATS, Jordi William, 516
- CAROD-ROVIRA, Josep-Lluís, 409
- CARRADICE, Ian, 505
- CARRANZA, Andreu, 220
- CARRANZA, Salvador, 398, 436
- CARRERAS, Jordi, 204, 321
- CARRERAS I BARNÉS, Josep, 183, 187, 202, 204-205
- CARRILLO, Empar, 204
- CARRILLO, José Antonio, 469
- CARRUESCO, Jesús, 502
- CARTAÑÀ, Jordi, 385, 528
- CASACUBERTA I VERGÉS, Carles, 21, 326, 467-469, 475, 537, 548, 551

- CASADEMONT, Francesc d'A., 287  
 CASADESÚS, Ignasi, 37  
 CASADEVALL I POU, Martí, 467, 471  
 CASADO, Maria, 179  
 CASADO CERVIÑO, Alberto, 395, 483  
 CASAL I BATALLER, Joaquim, 487  
 CASAL I FÀBREGA, Joaquim, 187, 211-212, 378, 525  
 CASALS, A., 271, 274-276  
 CASALS, Montserrat, 37  
 CASALS COLL, Ignasi, 418, 511  
 CASALS I GELPÍ, Àlícia, 381, 525  
 CASANELLAS, Marta, 468  
 CASANELLAS I BASSOLS, Pere, 534  
 CASANOVA, Emili, 521, 523  
 CASANOVAS I MIRÓ, Jordi, 534  
 CASAS BORRÀS, Remei, 487  
 CASAS I RIUS, Joan Ramon, 369  
 CASAS I SICART, Creu, 187, 205, 320  
 CASASSAS I SIMÓ, Oriol, 187, 205  
 CASASÚS I GURI, Josep M., 187, 232, 342-343, 369, 519  
 CASTANYER I TEIXIDOR, Laia, 24  
 CASTAÑER I VIVAS, Margarida, 20, 410, 507  
 CASTELLANOS VILA, Jordi, 187, 197, 310, 377, 412, 524  
 CASTELLET I SOLANAS, Manuel, 106, 183, 187, 212, 295, 297, 353, 537  
 CASTELLÓN I MOLINA, M. Lluïsa, 24  
 CASTELLS, Pere, 462  
 CASTELLS I BALDRICH, Mercè, 24  
 CASTELLS I GUARDIOLA, Josep, 187, 211-212, 378  
 CASTELLVÍ I PIULACHS, Josefina, 377, 414  
 CASTILLO, David, 413  
 CASTIÑEIRA FERNÁNDEZ, Àngel, 418, 511  
 CASTRO, Carles, 519  
 CATALÀ, Ramon, 532  
 CEBRIÁN MOLINA, Josep Lluís, 340  
 CELA, Jaume, 341  
 CELLES I AZCONA, Antoni, 309  
 CERVERA I RECIO, Marta, 24  
 CHACÓN I CABAS, Guillem, 434  
 CHAMIZO I TARTÉ, Anna, 24  
 CHÁVEZ, María de los Ángeles, 379  
 CINGOLANI, Stefano Maria, 196, 548  
 CINTULA, Petr, 469  
 CIRAC, Ignacio, 460  
 CITOLER, Martín, 470  
 CLARÀ I VALLÈS, Tura, 493, 496  
 CLARABUCH, Oriol, 435  
 CLAUSOLES, Bernard, 309  
 CLÉMENT, Richard, 286, 391  
 CLERK, Herman, 391, 443  
 CLIMENT, Eliseu, 535  
 CLOTET I ERRA, Josep, 441  
 CLUA, Xavier, 515  
 COLELL TEIXIDÓ, Marc, 24  
 COLETAS, Ramon, 420  
 COLOM I CAÑELLAS, Antoni Joan, 187, 231-232, 429, 510, 548  
 COLOMER, Joel, 308  
 COLOMER I ARTIGAS, Rosa, 353, 413  
 COLOMINAS, Carles, 381  
 COLOMINAS I MUNS, Bartomeu, 493  
 COLÓN DOMÈNECH, Germà, 84, 86, 92, 187, 220, 223  
 COLS, Neus, 420  
 COMADIRA, Narcís, 398  
 COMAJOAN, Llorenç, 412, 524  
 COMAS, D., 325  
 COMAS, Jaume, 426

- COMAS, Mercè, 304, 338  
 COMAS, Ramon, 379  
 COMAS I ALSINA, Irene, 24  
 COMAS I EZEQUIEL, Rafael, 504  
 COMAS I RUBÍ, Francesca, 509  
 COMELLAS, Francesc, 468  
 COMÍN, Antoni, 389  
 CONRADO, Josep F. de, 32  
 CONTINI, Michel, 30, 35, 154-155, 189, 216, 226  
 CONTRERAS, Jesús, 532  
 CORACHAN, Manuel, 412, 445  
 CORBALAN, Joan, 413  
 CORBALÁN, Ramón, 366, 393  
 CORBELLA, Joan M., 405, 518  
 CORBELLA BOSCH, Ramon, 24, 32  
 CORBELLA I CORBELLA, Jacint, 18, 34-35, 42, 96, 187, 202, 205, 376  
 CÓRDOBA, Antonio, 378  
 COROLEU, Àlex, 428, 503  
 COROMINAS I DULCET, Jordi, 187, 210, 212, 331  
 COROMINAS I PIULATS, Maria, 20, 518  
 COROMINAS I ROVIRA, Enric, 498  
 COROMINES, Albert, 419  
 CORREDOR-MATHEOS, José, 402  
 CORREIG BLANCHAR, Antoni M., 344  
 CORRETTA, Mercè, 401  
 CORTÉS, Carles, 409  
 CORTÉS I MORAGREGA, Carles, 36, 204, 284  
 COSTA, Josep M., 149  
 COSTA I COSTA, Jordi Joaquim, 30, 35, 155-156, 189, 216, 227  
 COSTA I PEDRÓS, Toni, 409, 437  
 COSTAS, Miquel, 465  
 COTS I MONER, Jordi, 187, 232, 389, 498  
 CRAVEY, Altha, 479  
 CREHUET, Ramon, 465  
 CRESPIÑ PERALES, Montserrat, 397, 453  
 CRETON, Dominique, 479  
 CREUS, Ricard, 402  
 CRUANYES I TOR, Josep, 20, 483  
 CRUSAFON I BAQUÉS, Carmina, 518  
 CRUSAFONT I SABATER, Miquel, 20, 24, 301, 504-506  
 CRUZ, Xavier de la, 402, 447  
 CUENCA ORDINYANA, Maria Josep, 187, 223, 378, 382  
 CUFÍ I SOBREGRAU, Julià, 370, 475, 551  
 CUNILL FERNÁNDEZ, Toni, 472  
 CURELL I GOTOR, Hortènsia, 369  
 CURRÁS I BOSCH, Carles, 467  
 CURTI, Horacio, 426  
 CUTILLAS, Abel, 420  
 CUXART I TREMP, Montserrat, 477  
 DALLA-CORTE CABALLERO, Gabriella, 352  
 DALMASES I BALANÀ, Núria de, 187, 197  
 DARDER VIDAL, Pere, 417, 511  
 DAUFÍ I RODERGA, Xavier, 492  
 DAYTON, Paul K., 291, 395  
 DEDEKIND, R., 328  
 DELEDICQ, André, 402, 472  
 DEMASTER, David, 404  
 DEULOFEU I PIQUET, Jordi, 467-468, 475, 548  
 DEYÀ BAUZÀ, Miquel J., 403, 482  
 DÍAZ, Jesús M., 420  
 DIES, Javier, 458  
 DINI, Pietro, 523  
 DOLCET I RODRÍGUEZ, Josep, 492  
 DOMÈNECH I GIBERT, Josep Maria, 24

- DOMÈNECH I MATEU, Josep M., 187, 205  
 DOMENGE MESQUIDA, Joan, 390-391, 495  
 DOMINGO I ABADIA, Josep M., 493  
 DOMINGO OLIVÉ, Francesc, 513  
 DOU I MAS DE XEXÀS, Albert, 330  
 DROOGLEEVER FORTUIN, Joos, 386, 480  
 DUARTE, Carles, 398, 523  
 DURAN, Ricard, 386, 528  
 DURAN I GRAU, Eulàlia, 187, 193, 197, 298, 304, 314, 369, 382  
 DURAN I MONTGÉ, Pere, 380  
 DURFORT I COLL, Mercè, 27, 34, 183, 187, 202-203, 205, 290, 323  
 DURLIAT, Marcel, 189, 200  
 EDO, Mercè, 468  
 EGAN, Kieran, 287, 294, 402-403, 499  
 EGEA, Joaquín, 407, 449  
 EGOZCUE I CUIXART, Josep, 15, 34, 179-181, 183, 187, 202, 206  
 EICHINGER, Ludwig M., 218, 350, 396  
 EISENREICH, Wolfgang, 407  
 EJARQUE PAVIA, Marta, 24  
 ELIAS BOADA, Joan, 379, 485  
 EPPS, Brad, 393, 412, 477, 524  
 ESCALAS I LLIMONA, Romà, 18, 187, 195, 197, 311, 370, 492  
 ESCOLÀ I BANQUÉ, Antoni, 24  
 ESCOLÀ I Tuset, Josep Maria, 501  
 ESCUDERO, Jean-Paul, 221, 223, 359, 548  
 ESCUTÉ I GASULLA, Xavier, 434  
 ESPAÑOL, Francesca, 403, 495  
 ESPELTA I GUARDIA, Josep M., 380, 399, 445, 513, 517  
 ESTAPÉ, Fabian, 32, 423  
 ESTEBAN, Juli, 410, 507  
 ESTEBAN ROMERO, Ramon, 471  
 ESTEVE, Emili, 420, 515  
 ESTEVE I SUBIRANA, Antoni, 34-35, 42, 96  
 ESTEVE I TINTÓ, Jaume, 456  
 ESTRADA I CAMISSANS, Gregori (Francesc), 187, 197  
 ESTRADA GELONCH, Anaïs, 380  
 ESTRADA I MIYARES, Marta, 37, 187, 203-204, 206, 377-378  
 ESTRADÉ SOBREPÈRE, Salvador, 456  
 ESTRUCH I GIBERT, Joan, 187, 232  
 FABÀ, Albert, 411  
 FABRA I POCH, Pompeu, 29, 31, 42, 64, 132-136, 138-139, 363, 548  
 FABRE, Georges, 189, 200  
 FALQUÉS, Albert, 457  
 FALUBA, Kálmán, 189, 227  
 FARNÉS I SCHERER, Pere, 490  
 FARRÀS I SOLER, Jaume, 461  
 FARRÉS BASIANA, Ariadna, 381, 474  
 FEAL, Rosemary G., 220, 391  
 FELIPE, Antonio, 391, 443  
 FELIU CORTÉS, Judit, 24  
 FELIU I MABRES, Eduard, 19, 534  
 FELIU I MONTFORT, Gaspar, 19, 380, 482  
 FENSTER, Tovi, 386, 480  
 FERNÁNDEZ I BENNASSAR, M. Carmen, 231, 548  
 FERNÁNDEZ-SÁNCHEZ, M. L., 464  
 FERNÁNDEZ SORIA, Juan Manuel, 509  
 FERRAN, Josep Maria, 341  
 FERRAN I BOLEDA, Jordi, 527  
 FERRAN I PLANAS, Elisabet, 196, 548  
 FERRANDO I FRANCÈS, Antoni, 75-76, 78, 82, 85, 92, 187, 224, 521, 523  
 FERRATÉ I PASCUAL, Gabriel, 187, 213  
 FERRÉ, Albert, 204, 428, 438



- FERRÉ I MARISCOT, F. Xavier, 24
- FERRER, Josep, 88, 93
- FERRER, Lluís, 180, 427
- FERRER I ANGLADA, Núria, 456, 458, 463
- FERRER I COSTA, Joan, 523, 534-535
- FERRER I GRÀCIA, Antònia, 24
- FERRER I MALLOL, Maria Teresa, 18, 29, 187, 193, 195, 197, 302, 383, 410, 416, 494, 534
- FIGUERAS I MESTRES, Pilar, 467, 468
- FIGUERAS I PONSÀ, Bet, 514
- FIGUERES, Josep Maria, 309
- FISCHER, Susann, 522
- FLUVIÀ I ESCORSA, Armand de, 482
- FOLCH, Xavier, 28
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon, 172, 187, 206, 425
- FOLIA I CAMPOS, Marta, 24
- FONT, Jordi, 457
- FONT I CASTELL, Xavier, 204, 320
- FONT I GARCÍA, Joan, 434
- FONT I LLOVET, Josep Maria, 467-469, 475, 537, 551
- FONT I RIUS, Josep M., 187, 197, 301
- FONTANON, Claudine, 416, 528
- FONTBONA I DE VALLESCAR, Francesc, 37, 187, 195, 197, 290, 370, 394, 492, 542
- FONTDEVILA, Antonio, 392, 435
- FORCANO I APARICIO, Manel, 534
- FORT, Maria Francesca, 514
- FORT OLIVELLA, Joan, 222
- FORTUNY BONET, Francesc, 452
- FOZ I SALA, Màrius, 17-18, 25, 30, 33, 36, 145, 182, 187, 206, 279, 297, 319, 348, 538
- FRADERA I CASTILLO, Imma, 24
- FRADES, José M., 405, 407, 448
- FRANCESCHINI, Dulce do Carmo, 350
- FRANCH, Marc, 426, 437
- FRANCO, Sandra, 397, 445
- FRANCO CAÑELLAS, Antoni, 460
- FRANQUESA, Aldabert M., 490
- FRANQUESA I BONET, M. Rosa, 24
- FREEDMAN, Paul, 189, 200
- FREIXENET, Dolors, 397
- FUCHS, L., 328
- FUENTE I COLLELL, Pere de la, 527
- FUERTES ARMENGOL, Josep M., 525
- FULLANA I NOELL, Olga, 24
- FULLAT I GENÍS, Octavi, 187, 232
- FUNES, Jaume, 389, 498
- FURIÓ, Joan, 521
- FUSTÉ I MIQUELA, Josep M., 231, 548
- FUSTER DE CARULLA, Valentí, 286, 415, 442
- FUSTER I POSTICO, Núria, 24
- GALÁN, Lía, 390, 501
- GALBANY, Vicenç, 516
- GALDEANO CARRETERO, Rodolfo, 338
- GALERA I MONEGAL, Montserrat, 418, 479
- GALÍ, Jordi, 410, 499
- GALÍ, Neus, 405
- GALLEGO, Natzaret, 402, 495
- GALLEGO I RIBÓ, Mariàngels, 24
- GALLIFA, Josep, 420
- GARCIA, Bosco, 341
- GARCIA, Jordi, 447
- GARCIA, Miquel, 518
- GARCIA, Xavier, 516
- GARCIA BACH, M. Àngels, 456
- GARCIA CASTANYER, M. Teresa, 85, 93

- GARCIA FRUITÓS, Elena, 399, 446
- GARCIA-PICHEL, Ferran, 390, 443
- GARCIA RAMON, Maria Dolors, 21, 30, 35, 170-171, 187, 229, 232, 477, 479-480
- GARCIA I RUBIES, Antoni, 374
- GARCIA I SEVILLA, Lluís, 29, 187, 202-203, 206, 218, 280, 318
- GARCIA SOLER, Jordi, 295
- GARCÍA, Juan Manuel, 381
- GARCÍA, Miguel, 421
- GARCÍA CARPINTERO, Manuel, 452
- GARCÍA SEVILLA, Jesús Andrés, 187, 206
- GARCÍA-VELASCO, José, 32
- GARRIGA I RIERA, Joaquim, 187, 193-195, 197, 382, 414
- GARRIGA I SANS, Carles, 428, 501, 503
- GARRICÓS, Bernat, 427, 438-439
- GARRIGÓS I OLTRA, Lluís, 527
- GARRIGOSA I MASSANA, Joaquim, 21, 492
- GARZÓN, Lluís, 231, 551
- GASCÓN, Josep, 468
- GASÒLIBA I BÖHM, Carles A., 187, 232, 297
- GAUILAN BRAVO, Andrés, 531
- GEBAUER, Fàtima, 405, 448
- GELL, Maribel, 449
- GELI I FÀBREGA, Marina, 14, 286, 291, 411
- GELONCH, Josep, 470
- GENESCÀ I LLONGUERAS, Joan, 30, 35, 148-149, 189, 215
- GENOVER I HUGUET, Francesc Xavier, 483
- GENS RIVALT, Anton, 460
- GERMAIN I OTZET, Josep, 374
- GESTI PERICH, Josep, 203-204, 321, 376, 548
- GIBERT, Isidre, 389, 443
- GIFREU I PINSACH, Josep, 187, 221-222, 224, 280, 382-383
- GIL, Cristina, 395, 444
- GIL, Enrique, 417
- GIL, José, 469
- GIL SARABIA, Àngel, 24
- GIL TRILLES, Antoni, 471
- GILBERT, M. T., 325
- GILI, Josep M., 414
- GIMENO ALONSO, Marta, 531
- GIMENO BLAY, Francisco, 340
- GIMFERRER, Pere, 402
- GINÉ I MASDÉU, Evarist, 189, 215
- GINÉ I RIBÓ, Jordi, 514
- GINEBRA, Jordi, 86, 91-95, 522
- GINER DE SAN JULIÁN, Salvador, 13, 17, 29-30, 35-37, 174, 188, 230, 232, 255, 281, 288, 290-296, 367, 376-377, 387, 389, 397, 401, 405-406, 410-411, 413-427, 510, 537-538, 542
- GIRALT I RAVENTÓS, Emili, 188, 197
- GIRBAU I BADÓ, Joan, 188, 211, 213, 281, 353, 381, 467, 474-475, 537, 551
- GIRIBET, Gonzalo, 404, 437
- GIRÓ I ROCA, Antoni, 456
- GIRÓN, Álvaro, 408, 478
- GIRONÈS I TIXÉ, Carles, 487
- GISBERT BRIANSÓ, Miquel, 460
- GISPert, Joan, 469
- GLANADELL, Francesc, 548
- GLASHOW, Sheldon, 365, 405
- GOBILLARD, Marie-Odile, 286
- GÒDIA, Francesc, 465
- GOMÀ I NASARRE, Antoni, 341, 467, 471-473
- GÓMEZ PIN, Víctor, 452

- GÓMEZ-ROMERO, Pedro, 463
- GÓMEZ I URGELLÉS, Joan, 467-468
- GOMIS, Damià, 457
- GOMIS, Llorenç, 292, 518
- GONZÁLEZ, A., 276
- GONZÁLEZ, J. L., 271, 274-276
- GONZÁLEZ, Joan, 420
- GONZÁLEZ-AGÀPITO I GRANELL, Josep, 19, 70, 93, 188, 232, 370, 416, 509-510, 512
- GONZÁLEZ I CAJIGÓS, Ferran, 458
- GONZÁLEZ DUARTE, Pilar, 188, 211, 213, 378, 410, 461, 466
- GONZÁLEZ FUENTES, J. A., 413
- GONZÁLEZ I MORENO-NAVARRO, Antoni, 493
- GONZÁLEZ VALLÉS, Jesús, 400, 453
- GONZÁLEZ I SASTRE, Francesc, 18, 29, 31, 183, 188, 202, 206, 317
- GOOSSENS, Alain, 403, 447
- GOSÁLBEZ I NOGUERA, Joaquim, 172, 188, 204, 206, 374, 376, 383
- GOVONI, Paola, 415, 528
- GRÀCIA, Xavier, 469
- GRÀCIA I AGUILÀ, Felip, 514
- GRÀCIA I BENEYTO, Carme, 188, 197
- GRANADOS GARCIA, Xavier, 456
- GRANÉ I MANLLEU, Josep, 467, 470-472
- GRAPÍ I VILUMARA, Pere, 527
- GRAS I MARTÍ, Albert, 30, 35, 38, 146-148, 188, 209, 213
- GRAS I RIERA, Jordi, 188, 206
- GRATACÓS, Josep, 222
- GRAU I ARAU, Andreu, 452
- GRAU I MONTERO, Albert, 417, 411
- GRI, Maria Àngels, 222
- GRIMALDI, Nicolas, 415, 452
- GROS I PUJOL, Miquel dels Sants, 20, 490-491
- GUAL, Jordi, 398, 486
- GUAL, Valentí, 413, 505
- GUARDIOLA, Carles-Jordi, 222, 548
- GUARDIOLA I BUFÍ, Moisès, 380-381, 434, 440
- GUASCH FORTUNY, Oriol, 456
- GUDAYOL, Anna, 315
- GUERRERO, Àngel, 515
- GUERRERO, Lluís, 532
- GUERRERO, Montserrat, 381
- GUERRERO I MORENO, Ricard, 18, 29, 34, 38, 188, 202-204, 206, 280-281, 294-295, 364, 366-367, 374, 378, 383-384, 393, 397, 441, 443, 451
- GUILERA, Pere, 516
- GUILLAMET, Jaume, 343, 519
- GUILLAMON, Antoni, 468
- GUIMERÀ I ORTS, Josep Àngel, 382
- GUINOT I RODRÍGUEZ, Enric, 188, 193, 197, 305
- GUIRADO GIL, Cristina, 24
- GUITART I DURAN, Josep, 188, 194-195, 198, 282, 284-285, 313, 315, 383, 426
- GUITART I MAS, Josefina, 461
- GULSOY, Joseph, 189, 227, 522
- GURT, Josep Maria, 196, 549
- GUSTEMS, Montse, 404, 447
- GUTIÉRREZ BONILLA, Eduard, 480
- GUZMÁN MONCADA, Carlos, 310
- HALFFTER SALAS, Gonzalo, 189, 208
- HARO, Diego, 421
- HARRIS, D. C., 384
- HARRISON, Mark, 415, 528

- HAUF I VALLS, Albert Guillem, 188, 193, 198, 544
- HAVEL, Josef, 464
- HELD, Christoph, 401, 446
- HERBERA, Dolors, 469
- HERMOSO, Adoració, 341
- HERNÁNDEZ, Enric, 368, 409
- HERNÁNDEZ, Xavier, 34, 292, 367, 397
- HERNANDO I DELGADO, Josep, 338
- HERRERA I MARTÍNEZ, Encarna, 487
- HIDALGO, Encarna, 341
- HIDALGO MUÑOZ, Manuela, 461
- HILLGARTH, Jocelyn N., 189, 200
- HOEFER, Carl, 386
- HOFFMANN, Roald, 366, 406
- HOMS FERRET, Oriol, 19, 381, 487-488
- HOUGH, Guillermo, 532
- HUANG, Shirlena, 479
- HUGUET ENCUITA, Esperança, 383
- HURTADO, Víctor, 302
- IBÁÑEZ PUIG, Xavier, 410, 452-453
- IBARZ, Antoni, 164
- IBARZ I RIBAS, Albert, 369
- IZQUIERDO, Miguel Ángel, 388, 442
- IZQUIERDO AYMERICH, Mercè, 341, 417, 462, 511
- IZQUIERDO I CLEMENTE, Raimon, 525
- JACAS BENAGES, Anna, 513
- JAEN HERBERA, Xavier, 456
- JANÉ, Josep, 379
- JANÉ, Raimon, 400, 526
- JANÉ I RIERA, Albert, 188, 224, 378
- JANER I MANILA, Gabriel, 511
- JANERAS I VILARÓ, Sebastià, 490
- JIMÉNEZ, Verònica, 394, 494-495
- JIMÉNEZ CID, Víctor, 395, 444
- JIMÉNEZ MUR, Pere Josep, 408, 436
- JIMÉNEZ RANEDA, Ignasi, 288, 389
- JIMÉNEZ SALINAS, Esther, 388
- JIN, Xiaolei, 470
- JOFRE I ROCA, Lluís, 188, 211, 213, 370
- JOLIS I MASJUAN, Núria, 24
- JORBA I JORBA, Manuel, 188, 193, 198, 377, 382
- JORBA I SERRA, Xavier, 504
- JORDÀ, Eduardo, 413
- JORDÁN, Joaquín, 390, 443
- José, Carles, 385
- JOU I MIRABENT, David, 188, 210, 213, 329, 370, 456, 527
- JOVER I COMAS, Eric, 461
- JUAN, Elvira, 397, 445
- JUANBARÓ I PORTELLA, Josep, 525
- JUFRESA I MUÑOZ, Montserrat, 428, 501, 503
- JULIÀ, Lluïsa, 89, 93-94
- JULIÀ-MUNÉ, Joan, 70, 77, 85, 93, 222, 377
- JULIÀ I OBRADOR, Maria S., 24
- JUNCOSA, Isabel, 490
- JUNGLUTH, Stefan, 427, 450
- JUNYENT I RODRÍGUEZ, Cristina, 441
- JUVELLS PRADES, Ignasi, 456
- KAC, Mark, 475, 549
- KESSLER, Elisabeth, 287, 365, 403
- KIORBOE, Thomas, 424, 444
- KRATOCHVÍL, Jan, 469
- KREMnitz, Georg, 75-76, 78, 93, 418
- KRONECKER, L., 327
- KRUPKOVÁ, Olga, 469
- LABASTIDA I JUAN, Ignasi, 456
- LALUEZA-FOX, C., 325
- LAMARCA I MORELL, Maria Dolors, 542

- LAMBERT, Jérôme, 295, 413
- LAMN, Gábor, 448
- LAMPREAVE, Míriam, 514
- LAN, Diana, 479
- LANDABURU, Jon, 351
- LAO, O., 325
- LAPIEDRA I CIVERA, Ramon, 30, 148, 188, 211, 213
- LAPORTE I SALAS, Josep, 105-106, 111, 120-121, 123-124, 255
- LARI, M., 325
- LATORRE MUSOLL, Carles, 24
- LATORRE SOTO, Robert, 24
- LAUDAL, Arnfinn, 469
- LAURSEN, John Christian, 416, 528
- LÁZARO LORENTE, Luis Miguel, 509
- LEJEUNE DEHOUSSE, Rita, 189, 227
- LEYTE, Arturo, 421
- LIESA I CAMINAL, Pilar, 24
- LILLIU, Giovanni, 189, 200
- LINDSAY, Dhugal, 389, 442
- LISSARRAGUE, François, 403, 502
- LITTLE, Jo, 479
- LIVERMAN, Diana, 390, 477
- LIZ-MARZÁN, Luis M., 465
- LLÀCER I ESCORIHUELA, Àngel, 188, 206
- LLANAS, Manuel, 519
- LLANSANA I GONZÀLEZ, Joan Josep, 498
- LLANSÓ, Jaume, 310
- LLAUSÀS I PASCUAL, Albert, 381, 480
- LLEBOT RABAGLIATI, Josep Enric, 188, 211, 213, 281, 344, 353, 457, 552
- LLEONART I ALIBERAS, Jordi, 188, 204, 206, 377
- LLEONART I LLIBRE, Pere, 406, 485-486
- LLETJÓS I CASTELLS, Ramon Lluís, 33
- LLIBRE, Jaume, 381, 474
- LLIMONA I PAGÈS, Xavier, 18, 188, 203, 207, 284, 317, 321, 369, 371, 376
- LLOMPART I MORAGUES, Gabriel, 189, 200
- LLOP TORNÉ, Josep M., 507
- LLOPIS, Blai, 530
- LLORENTE, Gustavo A., 426, 437
- LLORET, M. Rosa, 70-71, 81, 94
- LLORET I ORRIOLS, Antoni, 189, 215, 458
- LLOSA I CARRASCO, Josep, 456
- LLUCH I BRAMON, Rosa, 482
- LLUCH I MARTÍN, Enric, 170, 188, 232, 370, 418, 479
- LLUÍS FONT, Pere, 19, 29-30, 38, 168, 186, 188, 230, 232, 375, 378, 417, 452
- LLUÍS VIDAL-FOLCH, Ariadna, 352
- LOCKWOOD, Mike, 427, 437-438
- LOHMAN, Jack, 418
- LONGÁN SEMINAGO, Àngels, 204, 549
- LÓPEZ I CABALLER, Sílvia, 24
- LÓPEZ CASASNOVAS, Guillem, 407, 486
- LÓPEZ CASASNOVAS, Joan Francesc, 30, 35, 157-158, 190, 216, 227
- LÓPEZ-DOMÍNGUEZ, Virginia, 420
- LÓPEZ MULLOR, Albert, 494
- LORENTE GÓMEZ, Iris, 460
- LORZA PLANES, Gonzalo, 460
- LOUW, Jack, 418
- LÜDTKE, Helmut, 190, 227
- LUFT, Sebastian, 407, 454
- LUMLEY-WOODYEAR, Henry de, 190, 200
- LUNA GARCÍA, Antoni, 477, 480
- LUQUE, Eduardo, 424, 435
- LURI, Gregori, 453
- LUTZONI, François, 424, 436
- MA, Xiaonan, 378, 537

- MACHADO, Adélio A. S. C., 190, 215  
 MACIÀ, Josep, 386  
 MACIÀ, Xavier, 422  
 MACIÀ BROS, Ferran, 381, 459  
 MACIÀ JOVÉ, Ramon, 345  
 MAGRANS I FONTRODONA, Xavier, 456  
 MAGRO, Francisco A., 504  
 MAJÓ, Joan, 417  
 MAJÓ I RAIS, Àngela, 33, 493  
 MAJORAL, Jean-Pierre, 427, 464  
 MALET, Antoni, 475, 551  
 MALGOSA GRANJA, Francesc, 531  
 MALLAFRÈ I GAVALDÀ, Joaquim, 188, 219, 224  
 MALLARACH I CARRERA, Josep M., 376  
 MALLART I NAVARRA, Joan, 498  
 MALLIAVIN, Paul, 378  
 MALLOL I MARTÍNEZ, Sandra, 377  
 MALOY, Stanley, 286  
 MALUQUER, Joaquim, 425  
 MANFREDI, Matteo, 382  
 MANGUEL, Alberto, 511  
 MANGUES, Ramon, 399  
 MANS, Claudi, 399, 461-462  
 MARAGALL, Pasqual, 32, 423  
 MARCOS, Roger, 458  
 MARGELÍ I VOELP, Sílvia, 467-468  
 MARGULIS, Lynn, 286, 365, 406, 408, 449  
 MARÍ, Antoni, 402  
 MARÍ I MAYANS, Isidor, 18, 36, 164, 188, 216, 224, 280, 373, 375  
 MARIMON, Antoni, 511  
 MARÍN, Enric, 518  
 MARÍN, Óscar, 398, 445  
 MARÍN SILVESTRE, M. Isabel, 412, 504, 550  
 MARINÉ I FONT, Abel, 188, 202, 207, 348  
 MARINESCU, George, 378, 537  
 MARQUÈS I SUREDA, Salomó, 21, 418, 509, 511-512  
 MARQUET, Jordi, 427, 464  
 MARQUET, Lluís, 70, 94, 368, 409  
 MÁRQUEZ, Dolors, 469  
 MARTÍ, Carles, 417  
 MARTÍ, Elisa, 388  
 MARTÍ, Genoveva, 386  
 MARTÍ, Jaume, 515  
 MARTÍ, Joaquim, 523  
 MARTÍ I CASTELL, Joan, 17-18, 33, 39-40, 95, 188, 216, 220-221, 224, 280, 289, 353, 369, 374, 377, 413-414, 419, 538, 550  
 MARTÍ I MARTÍ, Josep M., 20, 518  
 MARTÍ MARTÍ, Sara, 392, 443  
 MARTÍ I OLIVELLA, Jaume, 544  
 MARTÍN, Mari Paz, 403, 437  
 MARTÍN, Ricardo, 427, 438  
 MARTIN, Roland, 396, 444  
 MARTÍN I PÉREZ, Marc, 409, 434, 436  
 MARTÍN I ROS, Rosa M., 382, 493, 496  
 MARTINES, Vicent, 95  
 MARTINES PERES, Josep, 95, 188, 224, 521  
 MARTÍNEZ, José, 502  
 MARTÍNEZ, Juan, 393, 443  
 MARTÍNEZ I GAY, Elena, 493, 496  
 MARTÍNEZ I GIL, Ramon, 24  
 MARTÍNEZ GIL, Raül-David, 93  
 MARTÍNEZ I LÓPEZ, Roldán, 485  
 MARTÍNEZ I MARTÍ, Màrius, 434  
 MARTÍNEZ MARTÍN, Miquel, 410, 418, 499, 511  
 MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Mateu, 14, 286, 427, 524

- MARTÍNEZ MENDIZÁBAL, Ignacio, 396, 451  
MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs, 188, 193, 198, 338  
MARTÍNEZ VIDAL, Àlvar, 527  
MARTINS, Ana-Maria, 522  
MARTORELL I TRABAL, Francesc, 38, 40, 42-44, 47-48, 124, 427  
MAS, Ana, 379  
MAS, Guillem, 427, 438  
MAS-COLELL, Andreu, 188, 230, 233, 298, 366, 379, 392, 485  
MAS I SOLENCH, Josep M., 20, 29, 229, 484  
MAS I TUBAU, Martí, 410, 493  
MASALLES I SAUMELL, Ramon M., 281  
MASCAREÑAS, José, 465  
MASJOAN, Eduard, 408  
MASPONS I ANGLASELL, F., 548  
MASSAGUÉ I SOLÉ, Joan, 190, 208, 297-298  
MASSANA I GRÀCIA, Valentí, 381, 459  
MASSANELL, Mar, 522  
MASSANÉS, Antoni, 463  
MASSOT I MUNTANER, Josep, 18, 27-28, 42, 77, 94, 188, 193, 195, 198, 290, 311, 377, 413, 421, 423, 520, 524, 550  
MASTER, David de, 447  
MATA, Marta, 418  
MATA, Montserrat, 458  
MATAS I BLANXART, M. Teresa, 19, 24, 302, 346, 382, 412, 493-494, 496-497, 548  
MATAS ESTEVE, Maria Rosa, 550  
MATEO ANDRÉS, Joan, 417, 511  
MATEU, Jaume, 522  
MAURA I PASCUET, M. Dolors, 498  
MAYER, Roland G., 400, 501  
MAYER I OLIVÉ, Marc, 188, 198, 282, 311, 428, 503  
MAYMÓ, Meritxell, 427, 438  
MAYOR FARGUELL, Xavier, 507  
MAYOR ZARAGOZA, Federico, 30, 190, 208  
McKENNA BROWN, R., 352  
MEDINA, Jaume, 393, 501  
MELCION, Joan, 310  
MELERO, Maite, 218  
MELIÀ GARÍ, Joan, 551  
MENCHON, Joan-Josep, 494  
MÉNDEZ, Antoni, 401  
MENDIZÁBAL I RIERA, Eudric, 477  
MENDONÇA CANÁRIO, Adelino Vicente, 379  
MERCADÉ, Montserrat, 507  
MERCHÁN CANTOS, Carme, 452  
MERINO, M. Antònia, 462  
MESEGUER, Lluís B., 220  
MESSEGUER PEYPOCH, Àngel, 21, 281, 394, 461  
MESSERLI, Jakob, 418  
MESTRE, Francesca, 428, 503  
MESTRES I DOMÈNECH, Aida, 493-494  
MESTRES I SERRA, Josep M., 24, 551  
MIERAS, Caterina, 410, 421  
MIFSUD CISCAR, Àngel, 427, 524  
MIGUÉLEZ, Fausto, 488  
MILÀ I SOLSONA, Salvador, 14, 34, 286, 291, 411  
MILES, Christopher, 37  
MILLÀ, Marta, 426  
MILLET I DOMÈNECH, Ramon, 410, 493  
MIQUEL GRAGERA, Almudena de, 24  
MIQUEL LÓPEZ, Júlia, 396, 494-495  
MIR, Antoni, 14, 38, 40, 427  
MIR, Jordi, 66-67, 94

- MIR I CURCÓ, Concepció, 188, 198
- MIR MAÑE, Anna, 460
- MIR TORRES, Arnau, 471
- MIRA I CASTERÀ, Joan Francesc, 188, 230, 233, 429
- MIRALLES JORI, Eulàlia, 193, 305, 315, 338, 382
- MIRALLES I MONSERRAT, Joan, 77, 94, 163, 188, 224, 350, 373, 377
- MIRALLES I SOLÀ, Carles, 75, 85, 94, 188, 224, 293, 375, 412, 428-429, 501, 503
- MIRANDA, Jaume, 399, 478, 508
- MIRET I RASPALL, Eulàlia, 24
- MIRÓ, M. Isabel, 510
- MIRÓ I ROIG, Rosa Maria, 467, 469
- MIRONOV, Alexander A., 405, 448
- MISSÉ, Josep, 382
- MOHINO, Abraham, 539
- MOLAS I BATLLORI, Isidre, 188, 233
- MOLAS I BATLLORI, Joaquim, 188, 195, 198, 283, 379, 383, 421, 423, 524, 538-539, 541
- MOLAS RIBALTA, Pere, 39
- MOLERO PINTADO, Antonio, 510
- MOLES I CARRERA, Joan, 24, 352
- MOLINA, Alfred, 411, 550-551
- MOLINER, Salvi, 515
- MOLL, Francesc de B., 77, 88, 94, 160
- MOLL I MARQUÈS, Aina, 82, 94, 188, 224
- MOMSEN, Janet, 386, 480
- MONCADA, Jesús, 422
- MONER, Jeroni, 222
- MONÉS I PUJOL-BUSQUETS, Jordi, 341, 509
- MONJE, Xavier, 204
- MONK, Janice, 479
- MONLAU, Pere Felip, 310
- MONSERRAT MOLAS, Josep, 424, 452-453, 503
- MONTAGNE, David, 516
- MONTAGUT I ANTOLÍ, M. Teresa, 369, 487, 489
- MONTAGUT ESTRAGUÉS, Tomàs de, 28, 188, 194, 198, 423
- MONTALAT I BUSCATÓ, Pere, 24
- MONTAÑÁ I DEL AGUA, Mercè, 24
- MONTANER I MARTORELL, Josep M., 411, 480
- MONTFORT, Josep M., 532
- MONTON I ROMANS, Carmina, 514
- MONTORI, Albert, 426, 437
- MONTOYA, Josep, 515
- MONTOYA ABAT, Brauli, 188, 224, 299, 374, 379, 418, 551
- MONTSERRAT, Anna, 86, 93-94
- MONTSERRAT, Joan, 436
- MONTSERRAT, Sandra, 521
- MONTSERRAT MOLAS, Josep, 428
- MORA, Conxita, 406, 448
- MORAGAS I SPÀ, Miquel de, 188, 233, 375
- MORALES GIMENO, Montserrat, 416, 510
- MORALES I TORRÀ, Mercè, 380, 517
- MORAN I O CERINJAUREGUI, Josep, 30, 33, 40, 188, 216, 221-222, 224, 357-359, 373, 382, 391, 520, 522
- MOREAU, Hervé, 394, 444
- MORENO MAÑAS, Marcial, 210, 394, 427, 464-465
- MORET, Hèctor, 287, 409
- MOYA TORAN, Xavier, 460
- MOYÀ-SOLÀ, Salvador, 414, 435
- MÜLLER, Christoph W., 448
- MUNDET I RIERA, Ignasi, 467



- MUNDÓ I MARCET, Ainscari Manuel, 188, 194-195, 198, 279, 282, 301-302, 305, 413, 426, 490, 492, 542
- MUNS I ALBUIXECH, Joaquim, 188, 230, 233, 379, 485
- MUNTANER I PASQUAL, Josep M., 188, 230, 233, 373, 507, 518
- MUNUJOS I SALA, Isabel, 24
- MUÑOZ, Maria Pilar, 469
- MUÑOZ, Vicente, 474
- MUÑOZ ZAYAS, Rafael, 413
- MUSSARRA, Joan Josep, 428, 503
- MUSSO, Olimpio, 190, 200
- MYLLYKOSKI, Mikko, 418
- NADAL, Jordi, 423
- NADAL, Josep M., 222, 418
- NADAL, Montserrat, 514
- NADAL I PIQUÉ, Francesc, 21, 477
- NASH, Mary, 365, 398
- NAVARRO, Ferran, 412, 445
- NAVARRO I CUARTIELLAS, Arcadi, 396, 441, 451
- NAVARRO ORTEGA, Gabriel, 188, 210, 213
- NAVARRO I SABATÉ, Àurea, 441
- NEBOT, Marta, 420
- NELLO, Oriol, 399, 478, 508
- NEWMAN, Mary Ann, 220
- NIETO, Mauricio, 415, 528
- NIETO I GALAN, Agustí, 527
- NIS, Bob de, 190, 227
- NINOT I SUGRANYES, Josep M., 204, 281
- Noé, Verònica, 421
- NOËL BISSON, Thomas, 189, 199
- NOGUÉ, Anna, 519
- NOGUÉ FONT, Joan, 388, 477, 480
- NOGUÉ SERRANO, Neus, 378
- NOGUEROLES I SEGURA, Jaume, 24
- NOLLA, Ramon, 475, 550
- NOT, Fabrice, 399, 445
- NOY, Marc, 469
- NUENO, José Luis, 532
- NÚÑEZ, Ramón, 286, 365, 394
- NUS I BADIA, Josep M., 485
- OBINGER, Christian, 401, 446
- OBIOLS I SALVAT, Josep, 19, 30, 149, 380, 516, 531-532
- OBRADORS, Xavier, 415
- OESTERLÉ, Joseph, 378
- OLAYA, Martí, 413
- OLIU, Victòria, 474
- OLIVA I DE LA ESPERANZA, Llàcia, 518
- OLIVAR I DAYDÍ, Alexandre, 190, 200, 490
- OLIVELLA I BLANCO, Vicenç, 526
- OLIVELLA I NELLO, Santiago, 461
- OLIVER I MARTÍNEZ-FORNÉS, Xavier, 434, 438
- OLIVER I SOLÀ, Jordi, 507
- OLIVERA, Carme, 295, 413
- OLIVERES VERDAGUER, Roc, 460
- OLIVIÉ, Frantz, 221, 413
- OLLÉ I FAVARO, Joan Carles, 483
- OLSEN, Gary, 287
- ONTAÑÓN SÁNCHEZ-ARBÓS, Elvira, 417, 510
- ORDEIG I MATA, Ramon, 302
- ORDI FERNÁNDEZ, Joan, 378, 551
- ORDÓÑEZ, Francisco, 522
- ORDÓÑEZ DIVI, Marcos, 429
- ORDÓÑEZ I GARCIA, David, 24
- ORRIOLS, Pau, 329
- ORTIZ, Anna, 479
- ORTIZ I PERPINYÀ, Oriol, 513
- ORTIZ RAMIS, Ramon, 345

- OTERO DE URTAZA, Eugenio, 510  
 ÖZGÜÇ, Nazmiye, 479  
 PADRÓ I CÀRDENAS, Joan Àngel, 456  
 PAGÈS, Francesc, 406, 449  
 PAGÈS FITA, Jaume, 188, 213  
 PAGÈS I SANTACANA, Lluís, 461  
 PALANQUES BAIGET, Rafel, 24  
 PALAU, Antoni, 376  
 PALAU I BADUPELL, Josep M., 24, 33, 412, 493-494, 497, 548  
 PALAZÓN, Álvaro Vicente, 473  
 PALAZÓN, Santiago, 426, 437  
 PALET, Josep Maria, 502  
 PALET I BALLÚS, Cristina, 461  
 PALET I CASAS, Joan, 33, 380, 513, 517  
 PALOL, Miquel de, 400  
 PALOL I SALELLAS, Pere de, 15, 29, 177-179, 188, 192, 199, 281-282, 493  
 PALOMER, Albert, 465  
 PALOMO DELGADO, M. del Mar, 24  
 PALUZIÉ I MIR, Lluís, 374, 376  
 PANAREDA CLOPÉS, Josep M., 30, 35, 172, 188, 229, 233, 339, 399, 478  
 PANCORBO, Ainhoa, 494  
 PANISELLO, Josep, 220  
 PANYELLA, Vinyet, 405  
 PANZA, Marco, 416, 528  
 PARAMIO NIETO, M. Teresa, 370  
 PARCERISAS, Francesc, 429  
 PARDO I TOMÀS, Josep, 527  
 PAREDES, Maria, 221, 412  
 PARÉS I MAICAS, Manuel, 292, 397  
 PARÉS I FARRÀS, Ramon, 188, 207  
 PARÉS RIGAU, Fina, 338  
 PARISI, Ivan, 382  
 PARRA SERRA, Josep M., 527  
 PARRILLA, Jeroni, 299  
 PASCUAL DE SANS, M. Àngels, 30, 35, 173, 188, 229, 233, 406, 478  
 PASCUAL, Ramon, 180  
 PASCUAL I GAINZA, Jordi, 401, 458  
 PASCUAL GAINZA, Pere, 537  
 PASCUAL RODRÍGUEZ, José Antonio, 34, 190, 218, 227, 297  
 PASCUAL I RODRÍGUEZ, Manuel, 24  
 PASCUAL I ROIG, Marta, 380, 517  
 PASTOR, Alfred, 396, 486  
 PASTOR, Lluís, 518  
 PASTOR I FERRER, Elsa, 378  
 PASTOR I HOMS, Immaculada, 231, 511, 548  
 PEDREGOSA, Pau, 420  
 PEDROLA BORT, Jordi, 24  
 PELEGRÍ, Josep Lluís, 403, 447, 457  
 PELEGRÍ I PONS, Ismael, 427, 524  
 PELEJERO, Carles, 393, 444  
 PELLETIER, Philippe, 408, 478  
 PELLICER I GARRIDO, Àngel, 190, 208  
 PEÑUELAS I REIXACH, Josep, 19, 434  
 PERARNAU I ESPELT, Josep, 188, 233, 338-339  
 PEREJAUME, 396  
 PERELLÓ I CAPDEVILA, Ramon, 25  
 PEREÑA BLASI, Francesc, 386, 420, 452  
 PERES, Miquel, 521  
 PERETÓ I MAGRANER, Juli, 31, 188, 207  
 PÉREZ, Eulàlia, 413  
 PÉREZ, Manuel, 417  
 PÉREZ CUEVA, A., 173  
 PÉREZ MARCO, Ricardo, 474  
 PÉREZ SALDANYA, Manuel, 188, 225, 356-357, 521

- PÉREZ ZÚÑIGA, Ernesto, 413
- PERICOT, Jordi, 379
- PERICOT, Lluís, 177, 312
- PERSONNE, Laurent, 37
- PESQUER, Lluís, 424, 435
- PETIT I BOZZO, Martí, 518
- PEYTAVÍ I DEIXONA, Joan, 30, 155-156, 188, 222, 225, 358, 411, 523
- PI I SUNYER, Carles, 548
- PICGININI, Norberto, 190, 215
- PICÓ CARBONELL, Llíris, 25, 299
- PIERA I RUBIO, Josep, 188, 225
- PIFERRER I CIRCUNS, Francesc, 379, 441
- PIGEM, Jordi, 417
- PINO I VILALTA, Joan, 380-381, 434, 438, 440
- PINOTTI, Patrizia, 395, 501
- PINTÓ I CASULLERAS, Roser, 463
- PIQUERAS I CARRASCO, Mercè, 384, 527
- PIRAS, Enric, 504
- PITARCH I ALMELA, Vicent, 188, 219-220, 225, 282, 297, 299, 498
- PLADEVALL I FONT, Antoni, 179, 188, 193-195, 199, 284, 301
- PLAIXATS I BOIXADERA, Josefina, 513
- PLANAGUMÀ, Llorenç, 438
- PLANAS, Gerard, 470
- PLANAS I SAUTER, Antoni, 461
- PLANELLAS, Marcel, 400, 486
- PLANELLS, Rosa, 386, 446
- PLANES I ALBETS, Ramon, 338-339
- PLÜMACHER, Martina, 454
- POCH PARÉS, Agustí, 381, 456, 459
- POLANCO I ROIG, Lluís B., 78, 81, 95, 188, 225
- PONS, Damià, 524
- PONS I GRIERA, Lúdia, 95, 332, 382
- PONS I RAFOLS, Josep M., 20, 456
- PONSATÍ, Rafael, 222
- PONSICH, Pere, 302
- PONSODA, Joan J., 95
- PORTA, Roser, 539, 551
- PORTA I CASANELLAS, Jaume, 188, 202, 211, 213, 376
- PORTA I FABREGAT, Josep M., 452
- PORTABELLA, Jordi, 412
- PÒRTULAS I AMBRÒS, Jaume, 19, 416-417, 428, 502-503
- POU I PRATDESABA, Jordi, 526
- POU I SERRADELL, Víctor, 485
- POZO, Juan Manuel del, 452
- Pozo, Miguel Á. del, 397, 445, 449
- PRADELL, Trinitat, 400
- PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel, 93, 188, 220, 225, 280, 375, 379, 411
- PRADO, Elvira, 426
- PRADO, Emili, 405, 518
- PRAT I ALSINA, Ester, 25, 356
- PRAT I MASIP, Carles, 20
- PRAT DE LA RIBA, Enric, 45, 47, 52, 69, 75, 125, 127-129, 131, 137, 140, 256, 258
- PRAT SABATER, Marta, 222
- PRATS, Joaquim, 402, 486
- PRATS, Maria, 479
- PRATS I DOMINGO, Modest, 188, 225, 382
- PRATS I MAESO, Carles, 487
- PRESTON, Paul, 286, 388
- PREVOSTI, Marta, 502
- PREVOSTI I MONCLÚS, Antoni, 452
- PREVOSTI I PELEGRÍN, Antoni, 180, 188, 207

- PRING-MILL, Robert, 15, 29, 184-185,  
 190, 229, 234  
 PROUS, Josep, 464  
 PUCHAL, Francesc, 532  
 PUEYO, Miquel, 413  
 PUIG, Joaquim, 220, 474  
 PUIG, Josep, 516  
 PUIG, Manuel, 381  
 PUIG I AGUILAR, Roser, 527  
 PUIG I BASTARD, Pere, 19, 230, 302, 379,  
 422, 485  
 PUIG I CASAS, Margarida, 538  
 PUIG MOLINA, Teresa, 463  
 PUIG I OLIVER, Jaume de, 338-339  
 PUIG, Jepi, 435  
 PUIG I PLA, Carles, 527, 529  
 PUIG I SALELLAS, Josep M., 28, 188, 230,  
 233, 280, 283, 483, 550  
 PUIGDOMÈNECH I ROSELL, Pere, 183, 188,  
 204, 207, 369, 379, 401, 446  
 PUIGGRÓS I JOVÉ, Josep M., 513, 516  
 PUIGMARTÍ I LUIS, Josep, 381, 466  
 PUIADES I BATALLER, Ramon J., 340  
 PUJANA, Miguel Ángel, 390, 443  
 PUJOL, Albert, 310  
 PUJOL I MOIX, Jordi, 483  
 PUJOLRÀS, Jordi, 516  
 PUJOLRÀS, Pere, 222  
 PUYALTÓ I BALLART, Eusebi, 531  
 QUADRADA, Rafael V., 204  
 QUEIXALÓS, Francesc, 351  
 QUER I BOSOR, Jordi, 467  
 QUER I VILLANUEVA, Josep, 31, 35, 158-  
 159, 190, 216-217, 227  
 QUERALT, Ramon, 516  
 QUEROL, Enric, 315  
 QUEROL, Ernest, 220, 418  
 QUETGLAS I NICOLAU, Pere J., 337  
 QUINTANA I FONT, Artur, 31, 35, 160, 190,  
 216, 227  
 QUINTANA-MURCI, Lluís, 395, 444  
 QUIXAL, Martí, 218  
 RABASSA, Jorge-Óscar, 190, 215  
 RABASSA ARENY, Lúdia, 30, 35, 161, 190,  
 216, 227  
 RABASSÓ, Georgina, 403, 453  
 RABELLA I RIBAS, Joan Anton, 25, 222,  
 357-359, 373, 520, 522  
 RAFART, Susanna, 405  
 RAFEL I FONTANALS, Joaquim, 31, 188,  
 225, 285, 334, 360, 377, 429  
 RÀFOLS-CASAMADA, Albert, 396  
 RÀFOLS I CASAMADA, Joan, 19, 29, 380,  
 513, 517  
 RAGUER, Hilari, 510  
 RAJU, Saraswati, 386, 480  
 RAMÍREZ MOLAS, Pere, 520  
 RAMÍREZ I SARRIÓ, Dídac, 20, 230, 378, 452  
 RAMIS, Margalida, 458  
 RAMON, Misericòrdia, 286, 365, 400  
 RAMON CUBELLS, Maria, 452  
 RAMONEDA, Josep, 417  
 RAMOS I PERRAMON, Bernat, 380, 517  
 RAS I OLIVA, Enric, 188, 213  
 RASICO, Philip D., 190, 227, 548  
 RAVENTÓS I BARLAM, Jordi, 335  
 RAVENTÓS JOAQUÍN, Teresa, 531-532  
 RAYO I SARRIAS, Xavier, 380, 517  
 REALE, Giovanni, 424  
 RECASENS, Daniel, 218, 347  
 REDI, Carlo Alberto, 287, 295, 365, 404  
 REDONDO, Esther, 295, 413

- REDONDO, Juan Miguel, 448
- REDONDO, Roger, 446
- REGUANT I SERRA, Salvador, 30, 188, 211, 214, 370
- REMESAR, X., 348
- REMOLÀ, Josep Anton, 502
- RENOM I PULIT, Mercè, 482
- REQUES, Pedro, 395, 477
- REQUESENS, Joan, 315
- REVENTÓS, Agustí, 475, 551
- REVENTÓS I PUIGIANER, Jaume, 20, 389, 441-442, 451
- RIBA, Carles, 85, 95, 413
- RIBA I ARDERIU, Oriol, 172, 188, 214, 284, 368, 374, 409
- RIBALTA, Mariona, 510
- RIBAS I BISBAL, Jordi, 25
- RIBAS DE POUPLANA, Lluís, 404, 447
- RIBAS I PIERA, Manuel, 189, 211, 214, 369
- RIBAS PRATS, Francesca, 405, 448
- RIBERA, Albert, 196, 549
- RIBERA, Pere, 290
- RIBES I MARÍ, Enric, 36, 38, 162-163, 190, 216, 228
- RIBÓ, Josep Maria, 211, 378
- RIBÓ, Rafael, 417
- RIEMANN, B., 327
- RIERA, Bàrbara, 426
- RIERA, Carles, 532
- RIERA, Jaume, 460
- RIERA, Joan M., 515
- RIERA I ESCALÉ, Antoni, 366, 392, 461-462
- RIERA I GASSIOT, Ignasi, 418, 479
- RIERA I MELIS, Antoni, 17, 36, 38-40, 189, 193-194, 199, 282, 290-291, 295, 307-308, 413, 538, 542
- RIERA I MORA, Jordi, 513
- RIERA I TUÈBOLS, Santiago, 189, 193-194, 199, 279, 309, 377
- RIFÀ I MORELL, Marina, 25
- RIFÉ I SANTALÓ, Jordi, 492
- RIGALL MÉNDEZ, Sandra, 25
- RIGAU I OLIVER, Gemma, 30, 159, 189, 221, 225, 356-357, 521
- RINCÓN I VERDERA, Joan C., 231, 548
- RIPOLL I PERELLÓ, Eduard, 493
- RIPOLLÈS, Pere Pau, 505
- RIU, Xavier, 416, 502
- RIU I RIU, Manuel, 100, 189, 193, 199, 301-302, 494, 504
- RIUDOR, Lluís, 480
- RIUS, Francesc, 420, 515
- RIUS, F. Xavier, 381
- RIUS MENTUY, Montserrat, 25
- RIUS I PINIÉS, Mònica, 527
- RIUTORT, Marta, 421, 450
- RIVERA, Jacinto, 420
- RIVERO, Montserrat, 532
- ROBERTS, Richard, 464
- ROCA, Jordi, 419, 522
- ROCA I FABREGAT, Pere, 189, 210, 214, 255, 260, 276, 414, 551
- ROCA I PASCUAL, Ricard, 441
- ROCA I ROSELL, Antoni, 20, 290, 295, 411, 413, 456, 527, 529, 550-551
- ROCA I TRIAS, Encarna, 27, 189, 229, 233, 369, 371
- RODA I NOYA, Raimon, 513
- RODÀ, Ferran, 354
- RODÉS I TEIXIDOR, Joan, 189, 207, 370
- RODRÍGUEZ, Carlos J., 475, 551
- RODRÍGUEZ, Fernando, 407

- RODRÍGUEZ GABRIEL, Miguel Á., 407, 449
- ROFES I MOLINER, Xavier, 25, 356
- ROJAS, Mauricio, 289
- ROMA I PEIX, Núria, 25
- ROMÁN POLO, Pascual, 410, 466
- ROMANÍ, Núria, 313
- ROMERO, Teodoro, 410, 507
- ROMERO I CHESA, Carles, 467-468, 470-471, 474
- ROQUÉ, Josep Maria, 330
- ROQUÉ I RODRÍGUEZ, Xavier, 329, 527
- Ros, Baldiri, 516
- Ros, Joaquim, 516
- Ros, Xavier, 470
- ROS I ARAGONÈS, Joandomènec, 15, 17, 29, 36, 39-40, 189, 204, 207, 255, 279, 284, 291, 354, 373-374, 377-378, 417, 429, 434, 458, 537-538
- Ros DOMINGO, Àngel, 525
- ROSAS CASALS, Martí, 406, 526
- ROSÀS I CORTADA, Marta, 418, 511
- ROSELLÓ, M. Josep, 380
- ROSELLÓ MOLINARI, Xavier, 189, 210, 214, 397, 526
- ROSSELL I ALFONSO, Oriol, 461
- ROSSELL I RIERA, Valentí, 310
- ROSELLÓ, Josep, 399, 436
- ROSELLÓ BORREDÀ, M. Josep, 531
- ROSELLÓ I VERGER, Vicenç M., 30, 173, 189, 233, 340, 373, 523
- ROSSICH, Albert, 520
- ROTGER CERDÀ, Josep M., 381, 487-488
- ROURA, Gabriel, 490-491
- ROVIRA, Lluís, 518
- ROVIRA I ÀNGULO, Concepció, 461
- ROVIRA I JARQUE, Bru, 418, 478
- ROVIRA I PONS, Pere, 418, 496
- ROVIRA I VIRGILI, Antoni, 66, 139, 548
- ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi, 452
- ROYO, José, 330
- ROYO, Pilar, 468, 475, 548
- RUBERT DE VENTÓS, Xavier, 29, 189, 230-231, 234, 378, 424, 511, 551
- RUBIA, Àngel de la, 412
- RUBIÓ I BALAGUER, Jordi, 27, 42, 125, 128-130, 134, 138-139, 178, 185
- RUBIRALTA, Màrius, 426
- RUIZ, Joaquim, 445, 451
- RUIZ BERRAQUERO, Francisco, 365, 391
- RUIZ BERRIO, Julio, 511
- RUIZ CASTÓN, José, 388, 442
- RUÍZ I MARTÍN, Héctor, 441
- RULL I MURUZÀBAL, Xavier, 382
- RUSCA MESTRE, Aina, 25
- RYCHTER, Pablo, 386-387
- SABATÉ, Ana, 386, 480
- SABATÉ, Damià, 470
- SABATÉ, Glòria, 315
- SABATÉ, Josep, 515
- SABATÉ I ROTÉS, Xavier, 434
- SABATER, Xavier, 387
- SADURNÍ I VILLARONGA, M. Teresa, 25
- SÁEZ I GOÑALONS, Llorenç, 324
- SAGARRA I TRIAS, Oriol, 483
- SALA, Montserrat, 449
- SALA I BADAL, Josep, 549
- SALADIÉ I GIL, Sergi, 434
- SALAS, Jordi, 348, 464
- SALAVERT I FABIANI, Vicent L., 527
- SALES I CODERCH, Jordi, 369, 420, 428, 453, 503
- SALES I RUFÍ, Josep, 467

SALLENT DEL COLOMBO, Emma, 411, 527,  
 529, 551  
 SALMERÓN, Miquel, 460  
 SALMURRI, Carles, 519  
 SALORD, Josefina, 221, 412  
 SALVÀ I CAMPILLO, Francesc, 309  
 SALVADOR, Vicent, 341  
 SALVADOR CARVAJAL, Francesc, 25  
 SALVADOR SEGARRA, Matilde, 153, 255,  
 258, 414  
 SALVANS I TOR, Josep, 525  
 SALVAT I SALADRIGAS, Andreu, 409, 434,  
 436  
 SALVERDA, Reinièr, 218, 350, 399  
 SAMITIER, Josep, 392, 463, 525  
 SAMPIETRO, M. L., 325  
 SAMSON, Richard, 230  
 SANAHUJA I ANGUERA, Xavier, 39, 412,  
 504-505, 552  
 SÁNCHEZ, Juan, 523  
 SÁNCHEZ-ARCILLA, Agustín, 457  
 SÁNCHEZ I CARCELÉN, Antoni, 380  
 SÁNCHEZ ROMERA, Miquel, 532  
 SÀNCHEZ MONTINS, Zulema, 25  
 SÀNCHEZ PELLISÉ, Ramon, 25  
 SÀNCHEZ I RIERA, Maite, 25  
 SANCHO, Marta, 494  
 SANCHO, Mònica, 519  
 SANFELIU I SALVÀ, Mariona, 452  
 SANMARTÍ PUIG, Neus, 463  
 SANMARTÍ I ROSET, Montserrat, 482  
 SANPONS, Francesc, 309  
 SANROMÀ I BORRELL, Roser, 25  
 SANSANO, B., 305  
 SANSÓ, Sebastià, 310  
 SANTALÓ, Josep, 380  
 SANTAMARIA I JORDÀ, Carolina, 25  
 SANTANA, Carles, 409  
 SANTANACH I PRAT, Pere, 18, 39, 189, 214  
 SANTANGELO, Giovanni, 407  
 SANTASMASES, Josep, 545  
 SANTIVERI, Rossend, 516  
 SANTOS, Dolors, 532  
 SANUY I CASTELLS, Delfí, 380-381, 434, 440  
 SANVICÉN I TORNÉ, Paquita, 487  
 SANZ I GARCIA, Humbert, 485  
 SANZ I SOLÉ, Marta, 467, 469, 473  
 SARGATAL I PELLICER, Ramon, 399, 495  
 SARGATAL I VICENS, Jordi, 376, 425, 438  
 SARRAMONA LÓPEZ, Jaume, 418, 511  
 SARSANEDAS I VIVES, Jordi, 34, 189, 219,  
 225, 283, 297, 379, 383, 538  
 SATUÉ I SILLUÉ, Manuel, 452  
 SAURA MAS, Sandra, 380, 440  
 SAURÍ DEL RÍO, Artur, 379, 485  
 SAUS I ARÚS, Joan, 380, 513, 517  
 SAUZIN, David, 469  
 SAVALL, Jordi, 410  
 SCHMID, Beatrice, 190, 228  
 SCHUMCK, Carsten, 449  
 SEARA, Tere M., 469  
 SECHI, Carles, 426, 437  
 SEGARRA I NEIRA, Mila, 78, 86, 88, 95,  
 189, 225, 520  
 SEGURA, Carles, 521  
 SELLÉS I QUINTANA, Magda, 518  
 SEMIR, Vladimir de, 295  
 SENA I CALABUIG, Ernest, 485  
 SENDRA, Pilar, 304  
 SERRA, Bernat, 470  
 SERRA, Blanca, 341  
 SERRA, Jean, 398

- SERRA, Narcís, 286, 288, 379, 422
- SERRA, Sebastià, 511
- SERRA I ALBÓ, Oriol, 378, 467-469
- SERRA FERRER, Olga, 417, 510
- SERRA I MESTRES, Francesc, 18, 189, 210-211, 214, 285, 378, 429
- SERRA PLANELLS, Marià, 543
- SERRA I PUIG, Eva, 28-29, 189, 193-194, 199, 280, 314, 377, 382, 551
- SERRA I RAMONEDA, Antoni, 30, 169, 180, 189, 230-231, 234, 297, 369, 395, 486
- SERRA RAVENTÓS, Víctor, 380, 531
- SERRANO, Agustín, 421
- SERRANO I DAURA, Josep, 483
- SERRAT I CONGOST, David, 189, 210-211, 214, 370, 375-376
- SIBILA FÍGOLS, Alfons, 379
- SIGUAN, Miquel, 424-425, 523
- SILVA, José Manuel, 14, 287, 295, 366, 404
- SIMÓ, Isabel-Clara, 409
- SIMÓ I MESQUIDA, Tomeu, 383
- SINGLA I CASELLAS, Carles, 518
- Sió, Jaume, 515
- SISTAC I VICÉN, Ramon, 18, 31, 160, 189, 216, 225, 280, 282, 287, 299, 373, 409
- SMITH, Craig, 449
- SOBOLEV, Borís Pàvlovitx, 190, 215
- SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume, 380, 412, 482, 494
- SÖDERQVIST, Thomas, 416, 528
- SOL I SALVADÓ, Lluís Maria, 25
- SOLA I LÓPEZ, Lourdes, 25
- SOLÀ, Jaume, 521
- SOLÀ, Lluís, 417
- SOLÀ I CORTASSA, Joan, 29-31, 42, 64, 78, 89, 95, 158, 189, 218, 226, 280, 356
- SOLÀ I FERRANDO, Carles, 180, 189, 210, 214, 288, 293, 389, 415, 425
- SOLÀ-MORALES I RUBIÓ, Joan de, 537
- SOLANS I HUGUET, Joan Antoni, 189, 214
- SOLÉ, Joan, 411
- SOLÉ, Ricard V., 406, 448
- SOLÉ I CAMARDONS, Jordi, 341
- SOLÉ FERRATER, Mercè, 452
- SOLÉ I GRAS, M. Dolors, 493
- SOLÉ I PUIG, Carlota, 189, 231, 234, 339, 487, 551
- SOLÉ I ROMERO, Eulàlia, 487
- SOLER, Josep, 403, 486
- SOLER, Sergi, 329
- SOLER I BOU, Joan, 25
- SOLER I CANALS, Josep M., 31, 37, 290, 292, 423
- SOLER I DALMASES, Albert, 25, 185, 338, 410
- SOLER I MASFERRER, Narcís, 31, 189, 194, 199, 285, 312
- SOLER I MONZÓ, Esther, 383
- SOLER SERRANO, Joaquín, 540
- SOLS, Pere, 390
- SORDÉ MARTÍ, Teresa, 487
- SORIA, José Miguel, 407
- SÒRIA, Enric, 398
- SORIANO, Ignasi, 204
- SOROLLA VIDAL, Natxo, 551
- SOSTOA FERNANDO, Adolf de, 204, 374
- SOTO I COMPANYY, Ricard, 482
- SUÁREZ PAZOS, Mercedes, 509
- SUAU, Rafael, 427, 464



SUBIRACHS, Judit, 505  
 SUBIRANA, Jaume, 405, 413  
 SUBIRÀS, Francesc, 309  
 SUNYER I BALAGUER, Ferran, 330, 537  
 SUNYER I GASPAR, Montserrat, 418, 479  
 SUÑER, Avel·lina, 522  
 SUREDA, Marc, 496  
 SUREDA I GARCIA, Bernat, 509  
 SURÍS, Josep Maria, 404, 486  
 SUSANA, Alfonso, 400, 436  
 SUSANNA, Àlex, 398  
 TABERNER I PALOU, Andreu, 514  
 TARÍN, Santiago, 417, 511  
 TARRACH SIEGEL, Rolf, 189, 214  
 TARRAGÓ, Cristina, 412, 445  
 TARRATS, Francesc, 502  
 TARRABELLA, Xavier, 519  
 TARRAZÓN RODÓN, M. Antònia, 485  
 TARROJA COSCUELA, Àlex, 410, 507  
 TARRÒS I ESPLUGAS, Ramon, 509  
 TATE, Robert B., 190, 200  
 TAUSTE, Francisco, 405, 453  
 TAVANI, Giuseppe, 190, 228  
 TAXONERA, Marc, 382  
 TEHÀS I PUIG, Albert, 380, 513, 517  
 TEIXIDÓ I PLANAS, Martí, 498-499, 510  
 TERÉS FUSTER, Emma, 25  
 TERRADAS, Esteve, 331  
 TERRADAS I SERRA, Jaume, 38, 189, 203,  
 207, 324, 355, 369, 422, 551  
 TERRADO, Xavier, 523  
 TERRICABRAS I NOGUERAS, Josep-Maria, 189,  
 230, 234  
 TERRONES, Albert, 231, 551  
 TESTA, James, 286, 365, 395  
 THOMAE, J., 327  
 TIMAR, Judit, 479  
 TINTORÉ, Joaquim, 457  
 TOLDRÀ, Maria, 315  
 TOMÀS I MORERA, Estanislau, 21, 525  
 TORNER, Lluís, 463  
 TORRA, Montserrat, 341, 468  
 TORRALBA, Francesc, 420  
 TORRAS I BOZZO, Maria, 25  
 TORRAS I RIBÉ, Josep M., 380, 414, 482  
 TORRE, Antonio, 426, 437  
 TORRE, M. del Carmen de la, 388, 531  
 TORRENS, Lluís, 288, 379, 422, 485  
 TORRENS I MAZZEI, M. Clara, 384, 387,  
 525  
 TORRENT, Aina, 522  
 TORRENTS I BERTRANA, Ricard, 19, 189,  
 230-231, 234, 341, 374, 498  
 TORRENTS CASAS, Xavier, 25  
 TORRES, Mario, 352  
 TORRES GÜELL, Ester, 513  
 TORRES I PLA, Joaquim, 411, 551  
 TORRES SANGLAS, Albert, 25  
 TORRUELLA, Joan, 521  
 TORT I BARDOLET, Antoni, 509  
 TORT I BARDOLET, Lluís, 379-380, 441  
 TORT I DONADA, Joan, 477  
 TOSCANI, Giuseppe, 469  
 TRABALON, Fran, 435, 437, 439  
 TRIADÚ I FONT, Joan, 189, 230, 234, 280,  
 283, 336, 379, 383, 538-539  
 TRIGO, Joaquim, 397, 486  
 TRILFAJ, Jan, 469  
 TRUYOLS I SANTONJA, Jaume, 190, 215  
 TUBELLA, Imma, 37, 418  
 TULLA, Antoni, 479  
 TUR, Marta, 409

- TURRÓ I MARTÍNEZ, Antoni, 504-505  
 TURRÓ I TOMÀS, Salvi, 387, 420, 452  
 ULIED SEGUÍ, Andreu, 507  
 UNREIN, Fernando, 388, 442  
 URBANO, David, 400, 486  
 URIBEONDO, Javier D., 403, 437  
 URMENETA, Jordi, 451  
 URQUIZÚ PADILLA, Mercè, 345  
 USANDIZAGA LLEONART, Isabel, 25  
 VAIUO, Dina, 386, 480  
 VALCÁRCCEL, Juan, 394, 444  
 VALERO, Vicente, 402  
 VALL MAYANS, Martí, 365, 403  
 VALLÈS I FONTANALS, Marc, 483  
 VALLÈS FOZ, Carme, 25, 299  
 VALLÈS I SALA, Florenci, 434  
 VALLÈS I XIRAU, Joan, 400, 434, 436  
 VALLET DE GOYTISOLO, Joan, 190, 234  
 VALLMITJANA RICO, Santiago, 456  
 VALLS GASOL, Anna, 25  
 VALLS I TABERNER, Ferran, 44, 50, 125-127, 129-130, 133-134, 138, 140, 143, 548  
 VALLVERDÚ I AIXALÀ, Josep, 189, 226  
 VALLVERDÚ CANES, Francesc, 18, 93, 175, 189, 216, 226, 378, 418  
 VALRIU, Caterina, 419, 522  
 VALSALOBRE, P., 305  
 VALVERDE GARCIA, Llorenç, 471  
 VAQUER I TIMONER, Josep, 189, 214  
 VÁZQUEZ, Josep Lluís, 392  
 VEGETTI, Mario, 392, 501  
 VELA, Carles, 304  
 VELASCO, Miguel Àngel, 413  
 VELASCO, Diego, 309  
 VELEDA DA SILVA, Susana Maria, 479  
 VENDRELL I RIUS, Montserrat, 441  
 VENTURA I CAPELL, Enric, 381, 467-468, 474  
 VENTURA FERRERO, Josep M., 531  
 VENY I CLAR, Joan, 30, 36, 78, 83, 86, 95, 151, 155, 158, 161, 189, 219-221, 226, 281, 297, 332, 337, 353, 379, 415, 520, 523  
 VERDAGUER I JUANOLA, Pere, 189, 221-222, 226  
 VERDERA I MELENCHÓN, Joan, 467, 475, 551  
 VERCÉS I GIFRA, Àngel, 222  
 VERMAL, Juan L., 421  
 VERNET I GINÉS, Joan, 189, 199  
 VERNET I LLOBET, Jaume, 281, 353  
 VERXININ, Iuri Nicolàievitx, 15, 186, 190, 209, 215  
 VEUILLE, Michel, 405, 448  
 VIADER I CANALS, Pelegrí, 468, 470, 475  
 VIADER I GUIXÀ, Ramon, 531  
 VIALETTE, Aurélie, 382  
 VIANA, Amadeu, 520  
 VIBOT, Tomàs, 419, 522  
 VICARIO, Ignacio, 385, 454  
 VICENTE MOSQUETE, María Teresa, 408, 478  
 VICTORI, Lluís, 148-149, 410, 466  
 VIDAL, Antoni, 405, 518  
 VIDAL, Miquel, 514  
 VIDAL CASANOVAS, Eugènia, 514  
 VIDAL FERRANDO, Antoni, 400  
 VIDAL I HERNÁNDEZ, Josep Miquel, 411, 457, 527, 550  
 VIDAL I PÉREZ, Josep Lluís, 501  
 VIETA, Pere, 309

- VIGO I BONADA, Josep, 189, 203-204, 207, 321, 368, 374, 409, 434, 513, 541, 551
- VILA, Antoni, 413
- VILA, Josep, 438
- VILA, Marc, 426
- VILA, Pau, 133, 139, 230, 548
- VILA, Sergi, 436
- VILA I CODINA, Josep, 25, 345
- VILA I MORENO, Francesc Xavier, 372, 411, 551
- VILÀ, Jaume, 329
- VILÀ, Mireia, 310
- VILÀ-VALENTÍ, Joan, 18-19, 29-30, 37, 171, 189, 230, 234, 279, 284, 373, 375, 477, 480, 538, 542
- VILALLONGA VIVES, Mariàngela, 189, 222, 226, 501
- VILALTA CASALS, Elisabet, 25
- VILANOÛ I TORRANO, Conrad, 410, 498, 509
- VILANOVA I VILA-ABADAL, Francesc, 482
- VILAR I HERMS, Julià, 509
- VILAR I SAIS, Lluís, 204, 321, 548
- VILARDELL I TARRÉS, Miquel, 36, 38, 144, 145, 189, 202, 207
- VILARET, Mercè, 540
- VILARÓ, Senén, 183
- VILARÓ, Teresa, 450
- VILELLA, J., 179
- VILELLA, Montse, 404, 447
- VILLALBA, Xavier, 522
- VILLANUEVA, Julio R., 286
- VILLARONGA I GARRIGA, Leandre, 504-505
- VIÑALS, Marc, 470
- VIÑAO, Antonio, 511
- VIÑAS, Joan, 288, 422
- VIÑAS, Marc, 400, 446
- VIÑAS, Xavier, 204
- VIÑUALES I GRANEL, Marta, 25
- VINYALS, Francesc, 450
- VIRGILI, Carmina, 423
- VIVES, Joan, 462
- VIVES, Xavier, 288, 379, 422, 485
- VIVES DE QUADRAS, Josep Maria, 204, 375, 513-514
- VOLTES, Pere, 519
- WAGENSBERG, Jorge, 418
- WATT, Susan, 204, 321, 548
- WEBSTER, Jill Rosemary, 190, 201
- WEINSTEIN, Alain, 378
- WHEELER, Max W., 85, 95, 164, 190, 228
- WITTLIN, Curt, 190, 228
- WOLFF, Philippe, 201
- XAMBÓ, Sebastià, 468
- XAMPENY I BARÓ, Jeroni, 525
- XARRIÉ I ROVIRA, Josep M., 493
- YATES, Alan, 31, 35, 164-165, 185, 190, 216, 228
- YEOH, Brenda, 479
- ZABALA I LIMOUSIN, Miquel, 204, 374
- ZAIATS, Vladimir, 468
- ZAMORA, Fernando, 514
- ZANARDINI, José, 350, 391
- ZARRALUKI, Ester, 402
- ZARZOSO I ORELLANA, Alfons, 385, 527-528
- ZIMMERMANN, Marie Claire, 190, 228, 410
- ZIMMERMANN, Michel, 190, 201
- ZUSMAN, Perla, 480





